



*The Right Hon.^{ble} Patrick Hume Earl of
Marchmont Viscount of Blakenburg Lord Polwarth
of Polwarth &c Lord High Chancellor of Scotland*

Cat. Nip. 6

PATERCULUS



~~L. 4. 47~~
D16. 59

J. Scultingius
Anno 1653.

S. d. 18.

C. VELLEII
PATERCVLI
Hist. Rom.

Ad
M. VINICIUM COS.

Libri duo.

Cum annotatis

JOANNIS HENRICI
BOECLERI.



ARGENTORATI

Typis JOAN. PHILIPPI MÜLBII,
ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

M DC XLII.

C. V. F. E. H.

N. A. T. F. E. C. A. L. I.

THE

OF

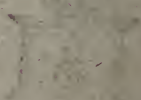
200

1800

1800

1800

1800

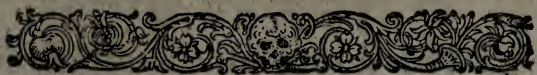


1800

1800

1800

1800



V I R O

Admodum Reuerendo Excellentissimoque

DN.

IOANNI SCHMIDIO

Doctori Theologo & Professori,

Conuentus Ecclesiastici Præsidi, Capitu-

li Thomani Præposito, apud

Argentoratenses,

JOANNES HENRICUS
BOECLERUS

S. P. D.



Non differendum fuit
hoc quaecunque ve-
nerationis publicæ
monumentum, quo
ob multa & magna Tua aduer-
sum me-meosque merita, VEL-
† 2 LEIUM

DEDICATIO.

LEIUM istum grata piaque mente, simplici que proposito ac formula, præclarissimo nomini Tuo inscriptum eo atque dedicatum, Præses Grauiissime. Quamuis enim in red hostimenti vicem neque tale munus, neque quidquam à me aliud sufficere possit, cōscientiæ tamen meæ consulendum, atque insuper de æquitate Tua præclare sperandum arbitratus sum. Singularis fuit, affectuque & constantia memorabilis beneuolentia, qua primum in hanc urbem aduecto velut occurrere, ac subinde in hunc diem mea studia, existimationem, proposita, caritate non minus quam patria amplecti

DEDICATIO.

Et dignatus es: adeo quidem, ut
 neminis auctoritatem potius se-
 cutus sim, cum de me Argentora-
 ti retinendo, oblata honestissimi
 muneris functione, ageretur. Mi-
 hi quippe alia omnia id temporis
 agitati, expectare remotius fa-
 tum, quam occupare præsentius
 placebat. nisi quod denique & o-
 men & partem prudentiæ in eo si-
 tam fore iudicaui, si viri Deo ca-
 rissimi, & præterea omnium con-
 fessione ac testimonio prudentis-
 simi, iudicio adquiescerem. Ac-
 cessit alia atque alia necessitudo,
 & ante hoc biennium Christianæ
surrexiæ ^{vinculum}; quodque ex a-
 nimo nunquam dimittere, atque

DEDICATIO.


ne in hoc transcurso quidem possum præterire, diuini & fatalis alloquii leuamentum; cum lethali valetudine afflictum, & aliquando inter grauissimos mœrores destitutum, opportuno superuentu ac celestissimis oraculis ita recreasti, vt discussis Tuæ vocis ministerio angoribus, præsentissime illaberetur animo meo solatrix Prouidentia. cuius tam singulare beneficium statim, veluti voto nuncupato, per omnem vitam celebrandum suscepi. Hæc atque talia, quibus memorandis hic non est locus, quantum incitauerint auxerintque meam erga Te obseruantiam, facile poterunt existimare,

re, qui gratæ piæque mentis officia
 atque studia intelligunt. Qua-
 propter serum mihi videbatur, in
 tanta æui humani incertitudine,
 commodioris argumenti operis-
 ue, quod Tibi offerretur, occasio-
 nem expectare. cum præsertim
 hic ipse Scriptor, meis quibus-
 dam curis ad Juuentutis Acade-
 micæ commercium productus,
 eo libentius promptiusque ad Te
 mitti sese pateretur, quo testatior
 est Tua in has litteras propensio &
 cordatius de iis iudicium. quas sci-
 licet nemo odit spernitque, nisi
 qui aut non attigit, aut parum fe-
 liciter tractauit. Accipe ergo, Vir
 summe, istam voluntatis meæ de-

DEDICATIO.

clarationem (vix enim ausim pi-
gnus dicere) solita lubentia atque
comitate : cui me denuo com-
mendatum cupio. Ita Te Deus so-
spitet seruetq; ; quia Tua incolu-
mitate non parua rei Ecclesiasticę
& ciuilis momenta pridem sus-
pendit. id quod, nupero amissio-
nis metu moniti, ne rursus inter-
pretandum habeant, qui vsquam
sunt sanctioris disciplinę amato-
res, pro salutis restitutæ diuturni-
tate, quotidiana mecum vota fa-
ciunt. Scribebam Argen-
torati, pridie Kal. VIIbris.
M DC XLII.

LECTO.



LECTORI BENEVOLO

S.



Um primum ad Scripto-
ris elegantissimi *Velleii Paterculi* e-
ditionem animum appuli, & in ea
adornanda operam deinceps po-
sui, *Lector Beneuole*, nihil spectavi aliud, quam
vsum & commoda Studiosæ iuventutis. cui
potius, quam ambitioni, seruiendum est, si
quis officii Academici & conscientiæ regulis
seruire constituit. Apparebit hoc præsertim
ex *Characteribus Politicis*, quos in formam
publicarum exercitationum adornatos di-
stinctosque huic opusculo adiunximus: ap-
parebit ex *Indice*, in quo multa poteramus o-
mittere, aut certe non interpretari, nisi credi-
bile visum esset, Velleii nostri dictionem, ele-
gantias, proprietatem vix clarius discentibu;

P R Æ F A T I O.

commendari posse, quam si particulatim descripta pleraque ad obseruationem, & quatenus expositione indigerent, ad euidentiam extarent. Quo referenda etiam est, inueniendi expedita facilitas: cuius respectu eorum non pauca in Indicem contulimus, quæ in annotatis ponere licuisset. *Annotata ipsa*, ciuilis prudentiæ indigita-
 menta potissimum habent: non omissa tamen philologica super lectionibus disquisitione aut animaduersione. Qua in parte cumprimis operam dedimus, ut aduersus sæculum nobis mens constaret. itaque tum multa silentio inuoluimus, quæ promte & merito refutari potuisse, cuius intelliget, ad quem singulorum in Velleium notæ peruenierint; tum accuratam existimationis cuiusque rationem habuimus. Quis neget, vel prætereundo quædam emendari? quid opus deinde vellicare talia doctorum errata, quibus neque decipi amplius quisquam potest? cuiuscemodi ne memorare quidem semper, nedum traducere fas aut operæpretium est. Denique non possum, quamdiu mihi intelligentem diuini humanique iuris mentem Deus conseruauerit, tam

P R Æ F A T I O.

tam abiecte de mea statione sentire, ut decere me credam, cum vlllo mortalium in mutuum inquinandæ famæ certamen descendere. Ita ab adolescentia vitam institui, atque ita à viris grauibus & moderatis edoctus sum, ut pro monstro habeam, si in dramatico Scriptore (assumam enim exempli causâ poësin) videam ex persona honesti aut boni viri aliquid immodicum, impotens, malignum dici. Hæc si in studiis sequimur, in vita negligimus; valde absurdi sumus. Præsertim cum hoc sit illud tempus, quo omnes, qui reip. litterariæ consultum cupiunt, oporteat gliscentem in ea diro onine contentiosæ intemperantiæ pestem suffocare ac extinguere. Quid nisi fiat, præter immedicabile damnum, difficile erit olim, posteritatis, cuius reuerentia plane exuitur animis, censuram euadere. quæ *tumultuosos in simpulo fluctus* vel satyrica notatione exagitabit, vel iustissima seueritate damnabit. Porro, quod amicorum carmina huic editioni passus sum præmitti, profecto ipsorum potius quam meo arbitrio factum est; quippe qui non ignorem, quam opportuna calumniandi occa-

P R Æ F A T I O.

sio inde captetur hodie: sed cum pertenden-
tibus sui affectus beneuolentiam diutius
pugnare, morositati proximum fuisset.
Vale, Lector amice, atque cum æquitatem
adfer ad hæc nostra, quæ hominis otio
minime abundantis laboribus iu-
dicandis deberi vide-
bitur.



Ad



Ad Virum Clarissimum

DN.

JOHAN. HENRICUM BOECLERUM,
Profess. in Vniuers. Argent.

C. Velleii Paterculi Historias accurantem

EMBLEMA.

Sol in Ariete, hyacinthum florem irradians.

E PVLCHRO PVLCHERRIMVS IPSE.

C*Vbans sub spatiosiore fago
Lustro lumine veris apparatus:
Vt repullulat herba agri tenella,
Vt dulces Zephyri libidinantur,
Vt floret Ceres atque captat auras
Flagrantes genialis arui amore.
Vt mihi innocua hac placet voluptas!
Vt mentem hac mihi surripit voluptas!
Capit mox oculos amœna Flora,
Rapit mox oculos decora florum
Adductrix Hyacinthus, imminensq;
Sol eius foliis laboriosus,
Cuius tunc Aries iubar tenebat.
Hæc, emblemata quis resoluet ista?*

Quaer.

Quaque enigmata quis resoluet arte?
Velleius mihi flosculus venustus,
Bœclerus mihi Sol laboriosus:
Regum nomina rite monstrat alter,
Descripta in foliis decore veris,
Autor cum violis rosisque natus:
Inter Nomina mentium refulget
Alter ingenii nitentis ausis.
Is Phœnix velut elegantiarum,
Hic Phœbus velut eruditionis;
Ingens gloria temporum meorum.
Nunc Emblemata fas resolvere ista;
Nunc Ænigmata sic licet resoluas:
Velleius hyacinthus eminens stat
Bœcleri radiis cotuscus istis,
Flos pulcherrimus à micante Sole.

Amicitia inmemor non

scrib.

Georg. Philippus Harzdörffer.

Ame laudari non vis. doleo. parendum est.
nempe à laudato laus cupienda viro.
Peccaui: fateor. Meriti qui præmia Nomenque
Immortale tibi debet, vtrumque dabit
VELLEIUS, cui Tu vitamque animamq; dedisti.
Dispereat famæ qui negat ista Tuæ.

Joh. Mich. Moscherosch.

Viro Excellentissimo,

JOANNI HENRICO BOECLERO,

Affini Meo,

VELLEIUM PATERCULUM

edenti.

Multi multa petunt, timetque magno
Audax orbe capi cupido. cuncti
Sibi sed cupiunt; serunt, metuntque;
Et quorum speciosius putatur
Votum, nil cupiunt nisi videri.
Ardor solus is innocens habetur,
Si quem provida publici laceffit.
Boni cura, facesque subdit acri
Et ad maxima pectori parato.
Qualis, Vir celebris, Tibi: renatum
Qui rursus nitidaque gloriantem
Sistis veste Paterculum petenti
Et prodesse iubes benignus orbi.
Fama quod reliqui, omnium beatis
Tu das vsibus. Ast honor neglectus
Tanto Te cumulatior sequetur;
Et sicut pretium Tui laboris
Censes commoda seculi ruentis
Provexisse; fauore sic perenni
Et semper memori piaque mente
Tuis officiis referre cuncta
Suas secula gratias videbis.

Samuel Schallegius.

ΠΑΥΡΑ ΜΕΝ, ΑΛΛΑ
ΜΑΛΑ ΛΙΓΕΩΣ.

C.VEL-

C. VELLEII PA- TERCVLI HISTORIÆ

ROMANÆ, AD M. VINI-

CIVM COS.

LIBER PRIMVS.

I * * tempestate distractus à duce **Cap. I.**

suonestore, Metapontum condidit.

Teucer, non receptus à patre Tela-
mone, ob segnitiam non vindicatæ

fratris iniuriæ, ^{ambigua. lib. vi.} Cyprum appulsus,
cognominem patriæ suæ Salamina

constituit. Pyrrhus, Achillis filius,

Epirum occupavit; Phidippus Ephy- ^{Jushn. 17.}

2 ram in Thesprotia. at rex regum ^{3. 3.}

Agamemnon, tempestate in Cre-

tam insulam reiectus, tres ibi vrbes

statuit, duas à patriæ nomine, vnam

à victoriæ memoria, Mycenæ, Te- ^{Boet.}

geam, Pergamum idem mox, scelere

patruelis fratris ^{Jushn. 17.} Agisthi, heredita- ^{add. Duetym.}

rium exercentis in eum odium, & ^{lib. 6. maxime}

facinore uxoris oppressus occiditur. ^{p. 151.}

3 regni potitur Agisthus per annos

A . VII.

VII. hunc Orestes, matremque, socia
consiliorum omnium sorore Ele

ctra, virilis animi femina, obtrun-

factum eius à diis comproba-
tum, ipatio vitæ & felicitate imperii

apparuit: quippe vixit annis XC, re-
gnavit LXX. qui seetiam à Pyrrho,

Achillis filio, virtute vindicauit.

nam, quod pactæ eius, Menelai atq;

Helenæ filiae Hermiones nuptias oc-
cupauerat, Delphis eum interfecit.

Per hæc tempora Lydus & Tyrre- 4

nus fratres cum regnarent in Lydia,

sterilitate frugum compulsi, sortiti

sunt, uter cum parte multitudinis pa-

tria decederet. fors Tyrrhenum con-

tigit. peruectus in Italiam, & loco &

incolis & mari, nobile ac perpe-

tuum à se nomen dedit. Post Orestis

interitum, filii eius Penthelus & Ti-

samentis, regnauere triennio. Tum, 1

fere anno octogesimo post Troiam

captam, centesimo & vigesimo

quam Hercules ad deos excesserat,

Pelopis progenies, quæ omni hoc

tem-

ut sunt vix
Orestes
vixit annis
XC
regnavit
LXX
qui seetiam
à Pyrrho
Achillis filio
virtute vindicauit
nam quod
pactæ eius
Menelai atq;
Helenæ filiae
Hermiones
nuptias
occupauerat
Delphis eum
interfecit
Per hæc tempora
Lydus & Tyrre-
nus fratres
cum regnarent
in Lydia
sterilitate
frugum
compulsi
sortiti
sunt
uter cum
parte
multitudinis
patria
decederet
fors
Tyrrhenum
contigit
peruectus
in Italiam
& loco
& incolis
& mari
nobile
ac perpetuum
à se nomen
dedit
Post Orestis
interitum
filii eius
Penthelus
& Tisamentis
regnauere
triennio
Tum
fere anno
octogesimo
post Troiam
captam
centesimo
& vigesimo
quam
Hercules
ad deos
excesserat
Pelopis
progenies
quæ omni
hoc
tem-

v. Hottom.
ad Sup. Sept.
C. 2. 12

I, 4, 3.
fork

I, 3, 2.

II.

tempore, pulsus Heraclidis, Pelopon-
 nesi imperium obtinuerat, ab Her-
 culis progenie expellitur. duces re-
 cuperandi imperii fuere, Teme-
 nus, Cresphontes, Aristodemus;
 2 quorum atavus fuerat. Eodem fere
 tempore Athenæ sub regibus esse
 desierunt: quarum ultimus rex fuit
 Codrus, Melanthes filius, vir non
prætereundus. quippe, cum Lace-
 dæmonii graui bello Atticos præ-
 merent, respondiſſetq; Pythius, *quo-*
rum dux ab hoste eſſet occiſus, eos fu-
turos superiores; deposita veste regia,
 pastoralē cultum induit; immi-
 stusque castris hostium de industria,
 imprudenter, rixam ciens, inter-
 3 emptus est. Codrum cum morte
 æterna gloria, Athenienses secuta
 victoria est. quiseum non miretur,
 qui iis artibus mortem quæſierit,
 quibus ab ignavis vita quæri solet?
 4 Huius filius Medon primus Archon
 Athenis fuit. ab hoc posterī apud
 Atticos dicti *Medontidæ*. sed ii, in-

cap. 3.

sequenterque Archontes, usque ad
 Charopem, dum viuerent eum, ho-
 norem usurpabant. Peloponnesii,
 digredientes finibus Atticis, Mega-
 ram mediam Corintho Athenisq;
 urbem condidere. Ea tempestate &
 Tyria classis, plurimum pollens ma-
 ri, in ultimo Hispaniæ tractu, in ex-
 tremo nostri orbis termino insulam
circumfusam Oceano, perexiguo à
continenti diuisam freto, Gades
 condidit. ab iisdem post paucos an-
 nos in Africa Utica condita est. Ex-
 clusi ab Heraclidis Orestis liberi, ia-
 ctatique cum variis casibus, tum sæ-
 uitia maris, quintodecimo anno se-
 dem cepere circa Lesbum insulam.
 Tum Græcia maximis conculsa est
 motibus: Achæi ex Laconica puls-
 i, eas occupauere sedes, quas nunc
 obtinent: Pelasgi Athenas commi-
 grauere: acerque belli iuuenis, no-
 mine Thessalus, natione Thespro-
 tius, cum magna ciuium manu, eam
 regionem armis occupauit, quæ
 nunc

III.

nunc ab eius nomine *Theſſalia* ap-
 pellatur, ante *Myrmidonum* vocitata
 2 *civitas*. Quo nomine, mirari con-
 uenit eos, qui Iliaca componentes
 tempora, de ea regione, ut *Theſſalia*
 commemorant. quod cum alii fa-
 ciant, Tragici frequentissime fa-
 ciunt. quibus minime id conceden-
 dum est. nihil enim ex persona poë-
 tæ, sed omnia sub eorum, qui illo
 tempore vixerunt, dixerunt. quod
 si quis à Theſſalo, Herculis filio, eos
 appellatos Theſſalos dicet: reddenda
 erit ei ratio, cur nunquam ante
 hunc inſequentem Theſſalum, ea
 3 gens id nominis uſurpauerit. Paulo
 ante Aletes, sextus ab Hercule, Hip-
 potis filius, Corinthum, quæ antea
 fuerat Ephyre, clauſtra Peloponneſi
 continentem, in Iſthmo condidit.
 Neque est, quod miremur ab Home-
 ro nominari *Corinthum*. nam ex
 persona poëtae & hanc urbem, &
 quasdam Ionum colonias iis nomi-
 nibus appellat, quibus vocabantur

I, I, 4.

I, I3, I.

cap. 4.

IV.

ætate eius, multo post Ilium captum
 conditæ. Athenienses in Eubœa
 Chalcida & Erethriam colonis oc-
 cupauere; Lacedæmonii in Asia
 Magnesium. Nec multo post Chalci-
 denses, orti, vt prædiximus, Atticis,
 Hippocle & Megasthene ducibus,
 Cumas in Italia condiderunt. huius
 classis cursum esse directum alii co-
 cidica arx. nocturno aris sono, qualis Cerealibus
 lacris cieri solet. Pars horum ciui-
 um magno post interuallo Neapo-
 lim condidit. vtriusque vrbis exi-
 mia semper in Romanos fides, fa-
 cit eas nobilitate atque amœnitate
 sua dignissimas. sed aliis diligentior
 ritus patrii mansit custodia: Cuma-
 nos Osca mutauit vicinia. Vires au-
 tem veteres earum vrbiũ hodieq;
 magnitudo ostentat moenium. Sub-
 sequenti tempore magna vis Græcæ
 iuuentutis, abundantia virium se-
 des quæritans, in Asiam se effudit.
 nam & Iones, duce Ione profecti
 Athe-

1, 1, 4.

*hinc Cumas Eu-
 boica. Virg.
 6. 2. & 17. Chalcidica arx.
 quod v. am-
 279*

Athenis, nobilissimam partem regionis maritimæ occupauere, quæ hodieque appellatur Ionia; vrbesq; constituere, Ephesum, Miletum, Colophona, Prienen, Lebedum, Myuntem, Erythram, Clazomenas, Phocæam; multasque in Ægeo atq; Icario occupauere insulas, Samum, Chium, Andrum, Tenum, Pharum
 4 Delum aliasque ignobiles. Et mox Æolii, eadem profecti Græcia, longissimisque acti erroribus non minus illustres obtinuerunt locos; clarasque vrbes condiderunt, Smyrnam, Cymen, Larissam, Myrinam, Mitylenemque, & alias vrbes, quæ
 1 sunt in Lesbo insula. Clarissimum deinde Homeri illuxit ingenium, sine exemplo maximum: qui magnitudine operis, & fulgore carmi-
 2 num solus appellari *Poëta* meruit. in quo hoc maximum est, quod neque ante illum, quem ille imitaretur; neque post illum, qui eum imitari posset, inuentus est. nequequam

aliū, cuius operis primus auctor
fuerit, in eo perfectissimum, prae-
ter Homerum & Archilochum, re-
periemus. Hic longius à tempo- 3
ribus belli, quod composuit, Troici,
quam quidam rentur, absuit. nam
ferme ante annos DCCCCL flo-
ruit, intra mille natus est, quo no- 4

mine, non est mirandum, quod saepe
illud usurpat: οἱ τοὶ γὰρ θεοὶ εἰς, hoc
enim ut hominum, ita sacrorum
notatur differentia. quem si quis cæ-
cum genitum putat, omnibus sensi-

VI. bus orbus est. Insequenti tempore 1
imperium Asiaticum ab Assyriis,
qui id obtinuerant annis MLXX,
translatum est ad Medos, abhinc
annos ferme DCCLXX. quippe 2
Sardanapalum eorum regem, mol-
litiis ^{abundantem, longo non ussum.} fluentem, & minimum felicem
malo suo, tertio & tricesimo loco
ab Nino & Semiramide, qui Ba-
bylona condiderant, natum, ita ut
semper successor regni paterni foret
filius, Pharnaces Medus imperio
vita-

- 3 vitæque priuauit. Ea ætate clarissimus Graii nominis Lycurgus Lacedæmonius, vir generis regii, fuit seuerissimarum iustissimarumq; legum auctor, & disciplinæ conuenientissimæ vir; cuius quam diu Sparta ^{quæ in uirum habuit ob. maius} diligens fuit, excellissime floruit.
- 4 Hoc tractu temporum ante annos V & LX quam vrbs Romana concederetur, ab Elissa Tyria, quam quidam *Dido* autumant, Carthago conditur. I, 12, 5.
- 5 Circa quod tempus Caranus, vir generis regii, sextusdecimus ab Hercule, profectus Argis, regnum Macedoniæ occupauit. à quo magnus Alexander cum fuerit septimusdecimus, iure materni generis Achille auctore, paterni Hercule gloriatus
- 6 est. [*Æmilius Sura de annis populi Romani: Assyrii, principes omnium gentium, rerum potiti sunt, deinde Medi, postea Persæ, deinde Macedones. exinde duobus regibus, Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundi erant, haud multo post Carthaginem subactam,*
- A 5 deu-

deuictis, summa imperii ad populum
 VII. *Romanum pervenit.*] Inter hoc tem-
 pus, & initium Nini regis Assy-
 riorum, qui princeps rerum potitus,
 interfunt anni **MDCCCCXCV.**
h. tempore Huius temporis *equalis* Hesiodus
 fuit, circa CXX annos distinctus ab
 Homeri ætate, vir perelegantis inge-
 nii, & mollissima dulcedine carmi-
 num memorabilis; otii quietisque
 cupidissimus, vt tempore tanto viro,
 ita operis auctoritate proximus. qui
 vitauit, ne in id, quod Homerus, in-
 cideret: patriamque & parentes, te-
 status est; sed patriam, quia multatus
 ab ea erat, contumeliosissime. Dum
 in externis moror, incidi in rem do-
 mesticam, maximique erroris &
 multum discrepantem auctorum
 opinionibus. Nam quidam, *huius*
temporis tractu, aiunt, à *Tuscis Ca-*
puam, Nolamq. conditam, ante an-
 nos fere **DCCCXXX.** quibus equi-
 dem assenserim. sed M. Cato quan-
 tum differt? quid dicat, *Capuam ab eis-*
dem

dem Tuscis conditam, ac subinde
 Nolam: stetisse autem Capuam, ante-
 quam à Romanis caperetur, annis cir-
 citer CCLX. quod si ita est, cum sint
 à Capua capta anni CCXL; vt con-
 dita est, anni sunt fere D. Ego (pace
 diligentiae Catonis dixerim) vix cre-
 diderim, tam mature tantam urbem
 creuisse, floruisse, concidisse, resur-
 rexisse. Clarissimum deinde omni-
 um ludicrum certamen, & ad exci-
 tandam corporis animiq; virtutem
 efficacissimum, Olympiorum ini-
 tum, habuit auctorem Iphitum Eli-
 um. is eos ludos mercatumque insti-
 tuit ante annos, quam tu, M. Vinici,
 consulatum inires, DCCCIV. hoc
 sacrum eodem loco instituisse fertur
 abhinc annos ferme M C C L
 Atreus, cum Pelopi patri funebres
 ludos faceret. quo quidem in ludi-
 cro omnis generis certaminum
 Hercules victor exstitit. Tum Athe-
 nis perpetui Archontes esse desie-
 runt, cum fuisset ultimus Alcmaeon:

coepe.

2, II, 3.

VIII.

Supl. M. 27.
 & Inf. 13. 5.

1, 2, 4.

cœperuntque in denos annos creari. quæ consuetudo in annos LXX mansit: ac deinde annuis commissa est magistratibus resp. Ex iis, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charops, vltimus Eryx; ex annuis, primus Creon. Sexta Olympiade, 4 post duos & viginti annos, quam prima constituta fuerat, Romulus Martis filius, vltis iniuriâs aui, Romam urbem Parilibus in Palatio condidit. à quo tempore ad vos consules anni sunt DCCLXXXII. id actum post Troiam captam annis CDXXXVII. id gessit Romulus, adiutus legioni- 5 bus Latini, aui sui. libenter enim his, qui ita prodiderunt, accefferim; cum aliter firmare urbem nouam, tam vicinis Veientibus, aliisque Etruscis ac Sabinis, cum imbelli & pastorali manu vix potuerit. quamquam, iam Asylo facto inter duos lucos, auxit. Hic centum homines electos, appel- 6 latosque *Patres*, inſtar habuit consilii publici. hanc originem nomen *Pa-*

tricio-

triciorum habet. Raptus virginum
Sabinarum. *

*

*

*

.

*

*

¹ quam timuerat hostis, expetit. nam IX.

biennio adeo varia fortuna cum
consulibus conflixerat, ut plerum-
que superior fuerit, magnamque
partem Græciæ in societatem suam

² perduceret. Quin Rhodii quoque,
fidelissimi ante Romanis, tum dubia
fide, speculati fortunam, proniores
regis partibus fuisse visi sunt: & rex
Eumenes in eo bello medius fuit
animo, neque fratris iniitiis, neque

³ suæ respondit consuetudini. Tum
senatus populusque Romanus L.

Æmiliū Paullum, qui & præ-
tor & consul triumphauerat, vi-
rum in tantum laudandum, in 2, 43, 4.

quantum intelligi virtus potest,
consulem creauit: filium eius Paul-
li, qui ad Cannas quam tergiuersan-
ter perniciosam reip. pugnam inie-
rat, tam fortiter in ea mortem obie-

rat. is

is Perseum ingenti proelio apud vr- 4
 bem nomine Pydnam in Macedo-
 nia, fustum fugatumque castris exuit;
 deletisque eius copiis, destitutum
 omni spe coëgit è Macedonia pro-
 fugere. quam ille linquens, in insu-
 lam Samothraciam profugit, tem-
 pli que se religioni supplicem credi-
 dit. Ad eum Cn. Octavius prætor,
 qui classi præerat, peruenit; & ratio-
 ne magis quam vi persuasit, vt se
 Romanorum fidei committeret. Ita 5
 Paullus maximum nobilissimumq;
 regem in triumpho duxit. Quo anno
 & Octauii prætoris, naualis; & Ani-
 cii, regem Illyriorum Gentium ante
 currum agentis, triumphi fuere ce-
 lebres. Quam sit assidua eminentis 6
 fortunæ comes inuidia, altissimisq;
 adhæreat, etiam hoc colligi potest:
 quod, cum Anicii Octauiiq; trium-
 phum nemo interpellaret, fuere, qui
 Paulli impedire obniterentur: cuius
 tantum priores excessit, vel magni-
 tudine regis Persei, vel specie simu-
 lacro-

- lacrorum, vel modo pecuniæ, vt bis
 millies centies HS ærario contulerit,
 & omnium antea actorum compa-
 1 rationem amplitudine vicerit. Per x)
 idem tempus, cum Antiochus Epi-
 phanes, qui Athenis Olympicum
 inchoavit, tum rex Syriæ, Ptole-
 mæum puerum Alexandriæ obside-
 ret; missus est ad eum legatus M. Po-
 pillius Lænas, qui iuberet incepto
 2 desistere. mandataque exposuit; &
 regem, *deliberaturum se* dicentem,
 circumscripsit virgula, iussitque,
prius responsum reddere, quam egre-
deretur finito arene circulo. sic co-
 gitationem regiam Romana disiecit
 constantia; obeditumque imperio.
 3 Lucio autem Paullo, magnæ victo-
 riæ compoti, quattuor filii fuere. ex
 iis duos, natu maiores, vnum P. Sci-
 pioni, P. Africani filio, nihil ex pa-
 terna maiestate, præter speciem no-
 minis, vigoremque eloquentiæ, re- 1,12,3.
 tinenti in adoptionem dederat; al-
 terum Fabio Maximo: duos mino-
 res na-

res natu, prætextatos, quo tempore
victoriam adeptus est, habuit. Is cum
in concione extra urbem, more ma-
iorum, ante triumphi diem, ordi-
nem actorum suorum commemo-
raret, deos immortales precatus est,
ut, si quis eorum inuideret operibus ac
fortuna sua, in ipsum potius saurent,
quam in remp. quæ vox, veluti oracu-
lo emissa, magna parte cum spolia-
uit sanguinis sui. nam alterum ex
his, quos in familia retinuerat, libe-
ris, ante paucos triumphi; alterum
post pauciores amisit dies. Aspera
circa hæc tempora censura Fuluii
Flacci & Postumii Albinii fuit. quip-
pe Fuluii censoris frater, & quidem
consors, Cn. Fuluius, senatu motus
est ab iis censoribus. Post victum
captumque Perseum, qui quadri-
ennio post in libera custodia Albæ de-
cessit, *Pseudophilippus*, à mendacio
simulatae originis appellatus, qui se
Philippum, regiae stirpis ferebat,
cum esset ultimæ, armis occupata
Mace-

Macedonia, assumptis regni insigni-
 bus, breui temeritatis poenas dedit.
 2 quippe Q. Metellus prætor, cui ex
 virtute *Macedonici* nomen indi- I, 13, 2.2,
 tum, præclara victoria ipsum gen- 5, 1.
 temque superavit, & immani etiam
 Achæos rebellare incipientes fudit
 3 acie. Hic est Metellus Macedonicus,
 qui porticus, quæ fuere circumdatæ 2, 1, 2.
 duabus ædibus sine inscriptione po-
 sitis, quæ nunc Octaviæ porticibus
 ambiuntur, fecerat: quiq; hanc tur-
 mam statuarum equestrium, quæ
 frontem ædium spectant, hodieque
 maximum ornamentum eius loci,
 4 ex Macedonia detulit. cuius turmæ
 hanc causam referunt: *Magnum*
Alexandrum impetrasse à Lysippo, sin-
gulari talium auctore operum, ut eo-
rum equitum, qui ex ipsius turma apud
Granicum flumen ceciderant, expressa
similitudine figurarum, faceret sta-
tuas, & ipsius quoq; iis interponeret.
 5 Hicidem, primus omnium Romæ
 ædem ex marmore in iis ipsis mo-
 nu-

cap. 12.

2, 1, 2.

numentis molitus, vel magnificentia vel luxuriæ princeps fuit. Vix 6
 vllius gentis, ætatis, ordinis hominem inueneris, cuius felicitatem fortunæ Metelli compares. nam præter excellentes triumphos, honoresque amplissimos, & principale in rep. fastigium, extentumque vitæ spatium, & acres innocentisque pro rep. cum inimicis contentiones, quatuor filios sustulit, omnes adultæ ætatis vidit, omnes reliquit superstites & honoratissimos. mortui 7
 eius lectum pro Rostris sustulerunt quattuor filii. vnus consularis, & censorius; alter consularis, tertius consul, quartus candidatus consulatus: quem honorem adeptus est. Hoc est nimirum magis, feliciter de
 vita migrare, quam mori. Vniuersa 1
 XII. deinde, ut prædiximus, instincta in bellum Achaia, cuius pars magna eiusdem Metelli Macedonici virtute armisque fracta erat, maxime Corinthiis in arma, cum grauibz etiam in Romanos contume-

contumeliis, instigantibus, desti-
 2 natus ei bello gerendo consul Mum-
 3 mius. Et sub idem tempus, magis,
 quia volebant Romani, quicquid de
 Carthaginensibus diceretur, crede-
 re, quam quia credenda affereban-
 tur, statuit senatus Carthaginem
 3 excidere. Ita eodem tempore P. Sci-
 pio Æmilianus, vir auitis P. Africa-
 ni paternisque L. Paulli virtutibus
 simillimus, omnibus belli ac togæ
 dotibus, ingenique ac studiorum 1, 13, 3.
 eminentissimus sæculi sui, qui nihil
 in vita nisi laudandum aut fecit aut
 dixit ac sensit; quem, Paullo geni-
 tum, adoptatum à Scipione Afri-
 cani filio diximus, ædilitatem pe- 1, 10, 3.
 4 tens consul creatus est. Bellum Car-
 thagini, iam ante biennium à prio-
 ribus consulibus illatum maiore
 vi intulit; cum ante in Hispania mu-
 rali corona, in Africa obsidionali
 donatus esset; in Hispania vero etiam
 ex prouocatione, ipse modicus vi-
 rium, immanis magnitudinis ho-

hostem interemisset. Eamque urbem, magis inuidia imperii, quam ullis eius temporis noxis inuisam Romano nomini, funditus sustulit, fecitque suæ virtutis monumentum, quod fuerat aui eius clementiæ. Carthago diruta est, cum stetisset annis DCLXVII, ab hinc annos CLXXVII, Cn. Cornelio Lentulo, L. Mummiō cōs. Hunc finem habuit

2, 1, 1. Romani imperii Carthago æmula; cum qua bellare maiores nostri cœpere Claudio & Fulvio consulibus, ante annos CCCXCVI, quā tu, *M. Vinici*, consulatum inires. ita per annos CXV, aut bellum inter eos populos, aut belli præparatio, aut infida pax

2, 4, 3. fuit. neque se Roma, iam terrarum orbe superato, securam sperauit fore, si nomen vsquam stantis maneret Carthaginis: adeo odium, certaminibus ortum, ultra metum durat, & ne in victis quidem deponitur, neque ante inuisum esse desinit, quam esse desiit. Ante triennium, i

quam

quam Carthago deleteretur, M. Cato, perpetuus diruendæ eius auctor, L. Censorino, M. Manlio cos. mortem obiit. Eodem anno, quo Carthago concidit, L. Mummius Corinthum, post annos DCCCCLII, quam ab Alete Hippotis filio erat ^{I, 3, 3.} condita, funditus eruit. vterque imperator, deuictæ à se gentis nomine honoratus, alter *Africanus*, ^{I, II, 2, 2, 5, I, 2, 10,} alter appellatus est *Achaicus*. nec ^{2, 2, II, 2.} quisquam ex nouis hominibus prior Mummio cognomen virtute par-
³ tum vindicauit. Diuersi imperatoribus mores, diuersa fuere studia. quippe Scipio tam elegans liberalium studiorum omnisque doctrinæ & auctor & admirator fuit, vt Polybium, Panætiumque, præcellentes ingenio viros, domi militiæque secum habuerit. neq; enim quisquam hoc Scipione elegantius interualla negotiorum otio dispunxit: semperque aut belli aut pacis seruiit artibus: semper inter arma ac studia

versatus, aut corpus periculis aut
 animum disciplinis exercuit. Mum- 4
 mius tam rudis fuit, vt, capta Corin-
 tho, cum maximorum artificum
 perfectas manibus tabulas ac statuas,
 in Italiam portandas locaret, iube-
 ret prædici conducentibus, si eas
 perdidissent, nouas eos reddituros.

Non tamen puto dubites, *Vinici*, 5
 quin magis pro rep. fuerit, manere
 adhuc rudem Corinthiorum intel-
 lectum, quam in tantum ea intelligi;
 & quin hac prudentia illa impru- 1
 dentia decori publico fuerit conue-

XIV: nientior. Cum facilius cuiusque rei

2, 38, I. in vnum contracta species, quam di-
 uisa temporibus, oculis animisque
 inhæreat; statui priorem huius vo-
 luminis, posterioremque partem,
 non inutili rerum notitia in artum
 contracta, distinguere: atque huic
 loco inferere, quæ quoque tempore,
 post Romam à Gallis captam, de-
 ducta sit colonia iussu senatus. nam

I, 15, 5. militarium & causæ & auctores &
 ipsa.

ipſarum præfulgent nomina. huic
 rei per idem tempus ciuitates propa-
 gatas, auctumque Romanum no-
 men communione iuris, haud in-
 2 tempeſtiue ſubtexturi videmur. Poſt
 ſeptem annos, quam Galli urbem
 ceperunt, *Sutrium* deducta colonia
 eſt, & poſt annum *Setina*, nouemq;
 interiectis annis *Nepe*; deinde, in-
 terpoſitis duobus & triginta, *Aricini*
 3 in ciuitatem recepti. abhinc annos
 autem CCCL, Sp. Poſtumio, Vetu-
 rio Caluino cos. *Campanis* data eſt
 ciuitas, partique *Samnitium*, ſine
 ſuffragio: & eodem anno *Cales* de-
 4 ducta colonia. Interiecto deinde
 triennio *Fundani* & *Formiani* in
 ciuitatem recepti, eo ipſo anno,
 quo Alexandria condita eſt. inſe-
 quentibusque conſulibus à Sp. Po-
 ſtumio, Philone Publilio cenſori-
 bus *Acerranis* data ciuitas, & poſt
 triennium *Tarracinam* deducta co-
 lonia. interpoſitoque quadrienn-
 io, *Luceria*; ac deinde, interiecto

triennio, *Suessa Aurunca*; & *Saticula*, *Interamna*q; post biennium. De- 5
 cem deinde hoc munere anni vaca-
 uerunt. tunc *Sora* atque *Alba* dedu-
 ctæ colonæ, & *Carfeoli* post bien-
 nium. at quintum Fabio, Decio Mu- 6
 re quartum cos. quo anno Pyrrhus
 regnare cœpit, *Sinuëssam*, *Mintur-*
*nas*q; missi coloni; post quadrien-
 nium *Venusiam*, interiectoque bien-
 nio, M. Curio & Rufino Cornelio
 cos. *Sabinis* sine suffragio data ciui-
 tas. id actum ante annos ferme
 CCCXX. at *Cossam* & *Pestum* abhinc 7
 annos ferme CCC, Fabio Dorfone
 & Claudio Canina cos. interiecto
 quinquennio, Sempronio Sopho &
 Appio Cæci filio cos. *Ariminum*,
Beneuentum coloni missi; & suffra-
 gii ferendi ius *Sabinis* datum. at ini- 8
 tio primi belli Punici *Firmum* &
Castrum colonis occupata. & post
 annum *Æsernia*, postque XXII an-
 nos *Æsulum* & *Alsum*; *Fregellæ*q;
 post biennium; proximoque anno,
 Tor-

Torquato Sempronioq; cos. *Brun-*
disium, & post triennium *Spoletium* :
 quo anno *Floralium* ludorum fa-
 ctum est initium. postque bien-
 nium deducta *Valentia*, & sub ad-
 uentum in Italiam Hannibalis, *Cre-*
¹ *mona* atque *Placentia*. Deinde, neq; XV.
 dum Hannibal in Italia moratur,
 neque proximis post excessum eius
 annis, vacauit Romanis colonias
 condere; cum esset in bello conqui-
 rendus potius miles quam dimit-
 tendus; & post bellum vires refouen-
² dæ magis, quam spargendæ. Cnæo
 autem Manlio Volsone, M. Ful-
 uio Nobiliore cos. *Bononia* dedu-
 ctæ colonia, abhinc annos ferme
 CCXVII. & post quadriennium, *Pi-*
saurum ac *Potentia*; interiectoque
 triennio, *Aquileia* & *Gravisca* &
³ post quadriennium *Luca*. Eodem
 temporum tractu, quamquam apud
 quosdam ambigitur, *Puteolos*, *Salern-*
umq; & *Buxentum* missi coloni.
Auximum autem in Picenum, ab-

hinc annos ferme CLXXXVII, ante triennium, quam Cassius censor, à Lupercali in Palatium versus, theatrum facere instituit. cui in demon-
liendo eximia ciuitatis seueritas & consul Scipio resistere. quod ego inter clarissima publicæ voluntatis argumenta numerauerim. Cassio au- 4
 tem Longino & Sextio Caluino, qui Sallues apud Aquas, quæ ab eo Sex-
 tiæ appellantur, deuicit, consulibus *Fabrateria* deducta est, abhinc annos ferme DLVII. & post annum, *Scylacium, Mineruium, Tarentum,*
 2, 15, 1. *Neptunia, Carthagoq;* in Africa prima, vt prædiximus, extra Italiam, colonia condita est. de *Dertona* ambi 5
 2, 8, 1. gitur. *Narbo* autem *Marcus* in Gallia, M Porcio Q. Marcio cos. abhinc annos circiter CLIII deducta colonia est. post tres & viginti annos in Vagiennis *Eporædia*, Mario sexies, Valerioque Flacco cos. Neq; facile memorię mandauerim, quæ, nisi militaris, post hoc tempus deducta sit.
 1, 14, 1. Cum

- 1 Cum hæc particula operis velut xvi.
 formam propositi excefferit, quam- 2, 49, 1.
 quam intelligo, mihi in hac tam præ-
 cipiti festinatione, quæ me rotæ
 proniue gurgitis ac verticis modo
 nusquam patitur consistere, pæne
 magis necessaria prætereunda, quam 2, 52, :
 superuacua amplectenda: nequeo 2, 55, 1.
 tamen temperare mihi, quin rem 85, 1.
 sæpe agitatam animo meo, neque ad *Non liquet*
liquidum ratione perductam, si- *summa judi-*
 gnem stylo. *clum,*
 2 Quis enim abunde mi-
 rari potest, quod eminentissima cu- 2, 36, 2
 iusq; professionis ingenia, in eandē
formam, & in idem artati temporis
 congru^{ant} spatium; & quemadmo-
 dum clausa capsâ, alioque septo di-
 uersi generis animalia, nihilo mi-
 nus separata alienis, in vnum quoq;
 corpus congregantur; ita cuiusque
 clari operis capacia ingenia in simi-
 litudinem & temporum & profe-
 ctuum semetipsa ab aliis separaue-
 3 runt? Vna, neque multorum anno-
 rum spatio diuisa, ætas, per diuini
 spiritus

spiritus viros, Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, illustravit tragœdias: vna priscam illam & veterem sub Cratino, Aristophane & Eupolide comœdiam; ac nouam comicam Menandrus, æqualesque eius ætatis magis quam operis, Philemon ac Diphilus, & inuenere intra paucissimos annos, neque imitanda reliquere. Philosophorum quoque 4 ingenia, Socratico ore defluentia, omnium, quos paullo ante enumerauimus, ^{Plauti. Mœn. Curt. Porc.} quanto post Platonis Aristotelisque mortem florere spatio?

Quid ante Isocratem quid post eius auditores, eorumque discipulos clarum in oratoribus fuit? adeo quidem artatum angustiis temporum,

^{1. oet memoria digni} ut nemo memoria dignus alter ab
^{ab altero videri} altero videri nequiverint. Neque
^{hoc in Græcis, quam in Romanis,} hoc in Græcis, quam in Romanis,
^{euenit magis. nam, nisi aspera ac} euenit magis. nam, nisi aspera ac
^{rudia repetas, & inuenti laudanda} rudia repetas, & inuenti laudanda
^{nomine, in Attio circaque eum} nomine, in Attio circaque eum
^{Romana tragoedia est. dulcesque} Romana tragoedia est. dulcesque
^{Latini} Latini

Latini leporis facetiæ per Cæcilium,
 Terentiumque & Afranium sub pa-
 2 ri ætate nituerunt. Historicos (vt
 Liuium quoque priorum ætati ad-
 struas) præter Catonem & quos-
 dam veteres & obscuros, minus
 LXXX annis circumdatum æuum
 tulit: vt nec poëtarum in antiquius
 3 citeriusue processit vbertas. At ora-
 tio, ac vis forensis perfectumque
 profæ eloquentiæ decus, vt idem se-
 paretur Cato (pace P. Crassi Sci- *crudo, Luc. lego*
 pionisque & Lælii & Gracchorum, *duo v. l. r. g.*
 & Fannii & Ser. Galbæ dixerim)
 ita vniuersa sub principe operis sui
 erupit Tullio: vt delectari ante eum
 paucissimis, mirari vero neminem
 possis, nisi aut ab illo visum, aut qui
 4 illum viderit. Hoc idem euenisse
 grammaticis, plastis, pictoribus, scal-
 ptoribus, quisquis temporum insti-
 terit notis reperiet, & eminentia cu- *pundia monum*
 iusque operis artificis temporum *er. flok. si qd*
 5 claustris circumdata. Huius ergo *trium temporum*
 præcedentisque sæculi, ingeniorum *momenta 400:*
simi-

cap. 18.

C. VELLEII PATERC.

*Justin. 9, 1.
I, 16, 1.*

similitudines^{se} congregantium^{6. m. 6y} & in
studium par, & in emolumentum,
causas cum semper requiro, num-
quam reperio, quas esse veras confi-
dam, sed fortasse verisimiles: inter
quas has maxime. Alit æmulatio in-
genia: & nunc invidia, nunc admi-
ratio incitationem accendit: natu-
magis q. 3. Au
dal. raque, quod summo studio petitum
est, ascendit in summum: difficilisq;
in perfecto mora est; naturaliterque,
quod procedere non potest, recedit.
& ut primo ad consequendos, quos 7
priores ducimus, accendimur: ita,
ubi aut præteriri, aut æquari eos posse
desperauimus, studium cum spe se-
nescit; & quod assequi non potest,
sequi desinit, & velut occupatam re-
linquens materiam, quærit nouam:
præteritoque eo, in quo eminere
non possumus, aliquid in quo nita-
mur conquirimus: sequiturque, ut
frequens ac mobilis transitus maxi-
mum perfecti operis impedimen-
tum sit. Transit admiratio ad condi-
cionem

XVIII.

cionem temporum, & ad urbium.
 Vna vrbs Attica pluribus annis elo-
 quentia, quam vniuersa Græcia, ube-
 riusque floruit; adeo vt corpora
 gentis illius separata sint in alias ciui-
 tates, ingenia vero solis Athenien-
 sium muris clausa existimes. Neque
 ego hoc magis miratus sim, quam
 neminem Argium, Thebanum, ^{v. Tac. redder}
 Lacedæmonium oratorem aut dum ^{his super res}
 vixit auctoritate, aut post mortem ^{rationis non}
 memoria dignum existimatum. quæ ^{vulgarem. Da}
 vrbes, & multæ aliæ, talium studio ^{eloq. de tæ}
 rum fuere steriles, ni Thebas vnum ^{corrupte Ho}
 os Pindari illuminaret. nam ^{quæst. 10.}
 Alcmana Lacones falso
 sibi vindicant.

C. VEL.

C. VELLEII PA-
TERCVLI HISTORIÆ
ROMANÆ AD M. VINI-
CIVM COS.

LIBER SECVNDVS.

Cap. I.

1, 12, 5.



POTENTIÆ Romano-
rum prior Scipio viam
aperuerat; luxuriæ poste-
rior aperuit. quippe re-
moto Carthaginis metu, sublataque
imperii æmula, non gradu sed præ-
cipiti cursu à virtute descitum; ad
vitia transcursum; vetus disciplina
deserta, noua inducta; in somnum
à vigiliis, ab armis ad voluptates, à
negotiis in otium conuersa ciuitas.
Tum Scipio Nasica in Capitolio 2
porticus; tum quas prædiximus, Me-
tellus; tum in circo Cn. Octavius
multo amœnissimā moliti sunt: pu-
blicamque magnificentiam secuta
priuata luxuria est. Triste deinde, &
contumeliosum bellum in Hispania,
duce

1, 12, 6
i. g. *ad alim.*

1, 11, 3.

1, 11, 5.

duce latronum Viriatho, secutum
 est: quod ita varia fortuna gestum
 est, ut sæpius Romanorum gereretur
 aduersa. sed interemto Viriatho,
 fraude magis quam virtute Serui-
 lli Cæpionis, Numantinum grauius
 4 exarsit. hæc vrbs numquam decem
 millibus plura, propriæ iuuentutis
 armavit: sed, vel ferocia ingenii,
 vel inscitia nostrorum ducum, vel
 fortunæ indulgentia, cum alios du-
 ces, tum Pompeium magni nomi-
 nis virum, ad turpissima deduxit foe- 2, 4, 3 2,
 dera (hic primus è Pompeiis consul 90, 3.
 fuit) nec minus turpia ac detestā-
 bilia Mancinum Hostilium consu-
 5 lem. sed Pompeium gratia impuni-
tum habuit, Mancinum verecundia.
 quippe, non recusando perduxit
 huc, ut per Fetiales nudus ac post
 tergum religatis manibus, dedere-
 tur hostibus. quem illi recipere se
 negauerunt, sicut quondam Caudi-
 ni fecerunt, dicentes, *publicam viola-*
tionem fidei non debere vnus luisan-
 C *guine:*

cap. 2.

II. *guine.* Immanem deditio Mancini
 ciuitatis mouit diffensionem. quip-
 pe Tib. Gracchus, Ti. Gracchi cla-
 rissimi atque eminentissimi viri fi-
 lius, P. Africani ex filia nepos, quo
 quæstore & auctore id foedus ictum
 erat, nunc grauiter ferens aliquid à
 se factum infirmari, nunc similis vel
 iudicii vel poenæ metuens discrimen, tribunus pl. creatus, vir alioqui
 vita innocentissimus, ingenio flo-
 rentissimus, proposito sanctissimus,
 tantis denique adornatus virtutibus,
 2,97,2. quantas perfecta & natura & indu-
 stria mortalis conditio recipit, P.
 Mucio Scæuola, L. Calpurnio con-
 sulibus, abhinc annos CLXII descen-
 dit à bonis; pollicitusque toti Italiae
 ciuitatem, simul etiam promulgatis
 agrariis legibus, omnibus ^{um} statum
 concupiscentibus, summa imis mi-
 scuit; & in præruptum atque anceps
 periculum adduxit remp. Octauioq;
 collegæ, pro bono publico stanti
 imperium abrogauit: Illi viros agris
 diui-

Stamm l.
 Cys.

diuidendis coloniisque deducendis creauit se, socerumque suum consulare Appium, & Gracchum fratrem, admodum iuuenem. Tum P. Scipio Nasica, eius qui *optimus vir* à senatu iudicatus erat, nepos; eius qui censor porticus in Capitolio fecerat, filius; pronepos autem Cn. Scipionis, celeberrimi viri, P. Africani patrui, priuatusque & togatus, cum esset consobrinus Tib. Gracchi, patriam cognationi præferens, & quidquid publice salutare non esset, priuatim alienum existimans (ob eas virtutes primus omnium absens pontifex max. factus est) circumdata leuo brachio toge lacinia, ex superiore parte Capitoli, summis gradibus insistens, hortatus est, *qui saluam vel lent remp. se sequerentur*. Tum optimates, senatus, atque equestris ordinis pars melior & maior, & intacta perniciosis consiliis plebs, intruere in Gracchum, stantem in area cum cateruis suis, & concientem pæne

coloniis: *Ex eo patet*
ovx *deuotio*
intelligit. Ep.

III.

Ad. V. Val.
 3. 2.

Tria st militia
gentia, Saira-
mentum, Conju-
ratio, Evocatio
cum ad subitum
bellum. Vocabamur
unde etiam
Consul solebat dice-
re: tuus Rom. sal
vam te vult mo
sequat. Servoy
ad Virg. 7. Aen.

totius Italiae frequentiam. is fugiens,
 decurrensque cliuo Capitolino,
 fragmine subsellii ictus, vitam, quam
 gloriosissime degere potuerat, im-
 matura morte finiuit. Hoc initium
 in vrbe Roma ciuilis sanguinis, gla-
 diorumque impunitatis fuit. inde
 ius ui obrutum, potentiorque habitus
 prior; discordiaeque ciuium, antea
 condicionibus sanari solitae, ferro
 diiudicatae; bellaque non caussis
 inita, sed prout eorum merces fuit.
 quod haud mirum est. non enim ibi
 consistunt exempla, vnde coeperunt;
 sed quamlibet in tenuem recepta
 tramitem, latissime euagandi sibi
 viam faciunt: &, vbi semel recto
 deerratum est, in praeceps perueni-
 tur: nec quisquam sibi putat turpe,
 quod alii fuit fructuosum. Interim
 dum haec in Italia geruntur, Aristo-
 nicus, mortuo rege Attalo, à quo
 Asia populo Romano hereditate re-
 licta erat, sicut relicta postea est à Ni-
 comede Bithynia, mentitus regiae
 stirpis

& inter alios
 in cap. 2. 6. 7. 8.
 occisi erant
 in sepulchris
 in his. Flor. Ep.
 Liv. 79

2, 10, 1.

IV.

- stirpis originem, armis eam occupat.
 is victus à M. Perperna, ductusque ^{ad hunc i. t. à M'}
 in triumpho; sed M' Aquillio capite ^{Aquillio capite panas}
 poenas dedit: cum initio belli Craf-
 sum Mucianum, virum iuris scien-
 tissimum, decedentem ex Asia pro-
 2 consullem interemisset. Et P. Scipio
 Africanus Æmilianus, qui Cartha- 1, 12, 5.
 ginem deleuerat, post tot acceptas
 circa Numantiam clades, creatus ite-
 rum consul, missusq; in Hispaniam,
 fortunæ virtutique expertæ in Afri-
 ca, respondit in Hispania; & intra
 annum ac tres menses, quam eo ve-
 nerat, circumdatam operibus Nu-
 mantiam excisamque æquauit solo.
 3 nec quisquam vllius gentis homi-
 num ante eum clariore vrbium ex-
 cidio nomen suum perpetuæ com-
 mendauit memoriæ. quippe, excisa
 Carthagine ac Numantia, ab alterius 1, 12, 7.
 nos metu, alterius vindicauit contu- 2, 1, 4.
 4 meliis. Hic, eum interrogante tribu-
 no Carbone, *quid de Tib. Gracchi* ^{Gracchi fratrem}
cade sentiret? respondit: *si is occu-* ^{habebat in mani-}
^{monio Æmilianus}
 C 3 pande ^{pal. 1. 2. 3}

cap. 4.

oculamus
Schlegel.

lib. 2. de Bo-
to August. 1. 1.

panda reip. animum habuisset, iu-
re casum. Et, cum omnis concio ac-
clamasset: *Hostium*, inquit, *armato-*
rum totiens clamore non territus, quò
possum vestro moueri, quorum nouerca
est Italia? Reuersus in urbem, intra
breue tempus, M' Aquillio, C. Sem-
pronio cos. abhinc annos CL, post
duos consulatus, duosque trium-
phos, & bis excisos terrores reip. ma-
ne in lectulo repertus est mortuus;
ita vt quædam elisarum faucium in
cervice reperirentur notæ. De tanti
viri morte nulla habitâ est quæstio:
eiusque corpus velato capite elatum
est, cuius opera super totum terra-
rum orbem Roma extulerat caput.
seu fatalem, vt plures, seu conflata
insidiis, vt aliqui prodidere memo-
riæ, mortem obiit, vitâ certe dignissi-
mam egit, quæ nullius ad id tempo-
ris præterquam auito fulgore vince-
retur. Decessit anno ferme LVI, de
quo si quis ambiget, recurrat ad
priorem consulatum eius, in quem

crea-

creatus est annoXXXVI:ita dubitare

¶ definet. Ante tempus excisæ Nu- v.

mantia, præclara in Hispania militia

A. Bruti fuit: qui penetratis omni-

bus Hispaniæ gentibus, ingenti vi

hominum, urbiumque potitus nu-

mero, aditis quæ vix audita erant,

² *Gallæci* cognomen meruit. Et ante I, II, 2.

eum paucis annis tam feuerum illius

Q. Macedonici in his gentibus im-

perium fuit, vt, cum urbem Contre-

biam nomine in Hispania oppugna-

ret, pulſas præcipiti loco quinque

cohortes legionarias, eodem proti-

3 nus subire iuberet: facientibusque

omnibus in procinctu testamenta,

velut ad certam mortem eundum

foret, non deterritus proposito, per-

feuerantia ducis, quem moriturum

miserat, militem victorem recepit.

tantum effecit mistus timori pudor.

4 spesque desperatione quæsitæ. Hic

virtute ac severitate facti: at Fabius ^{senior}

Aemilianus, Pauli exemplo, disci-
pulus Val. Max.

plinae in Hispania fuit clarissimus. 112. 7. 11.

cap. 6.

vi.

Decem deinde interpositis annis, qui
 Tib. Gracchum, idem Caium, fra-
 trem eius occupavit furor, tam vir-
 tutibus eius omnibus, quam huic
 errori similem, ingenio etiam elo-
 quentiaque longe præstantiorem.
 qui cum summa quiete animi, ciui- 2
 2,3,2. tatis princeps esse posset, vel vindi-
 candæ fraternæ mortis gratia, vel
 præmuniendæ regalis potentia, eius-
 dem exempli tribunatum ingressus,
 longe maiora & acriora reperens,
 dabat ciuitatem omnibus Italicis, 3
 extendebat eam pæne vsque Alpes;
 diuidebat agros; vetabat quemquam
 ciuem plus D iugeribus habere;
 quod aliquando lege Licinia cau-
 tum erat: noua constituebat porto-
 ria; nouis coloniis replebat provin-
 cias; iudicia à senatu transferebat ad
 equites; frumentum plebi dare in-
 stituerat; nihil immotum, nihil tran-
 quillum, nihil quietum denique in
 eodem statu relinquebat: quin alte-
 rum etiam continuauit tribunatum,
 hunc

- 4 hunc L. Opimius consul, qui prætor Fregellas exciderat, persecutus armis, vnaque Fulvium Flaccum, consularem ac triumphalem virum, æq; praua cupientem, quem C. Gracchus in locum Tiberii fratris Illvium nominauerat, eumque socium regalis assumserat potentia, morte
- 5 afficit. Id vnum nefarie ab Opimio proditum, quod capitis non dicam Gracchi, sed ciuis Romani pretium 2, 28, 3. se daturum, idque auro repensurum
- 6 proposuit. Flaccus in Auentino armatos ad pugnam ciens, cum filio maiore iugulatus est. Gracchus profugiens, cum iam comprehendere-
tur ab iis, quos Opimius miserat, ceruicem Euporo seruo præbuit, qui non segnius se ipse interemit, quam domino succurrerat. Quo die singularis Pomponii equitis R. in Gracchum fides fuit. qui more Coclitis, sustentatis in ponte hostibus, eius
- 7 gladio se transfixit. Vt Tiberii Gracchi antea corpus, ita Caii, mira cru-

cap. 7.

VII.

delitate victorum, in Tiberim de-
 icctum est. Hunc Tib. Gracchi libe- 1
 ri, P. Scipionis Africani nepotes, vi-
 ua adhuc matre Cornelia, Africani
 filia, viri optimis ingeniis male vſi,
 vitæ mortisque habuere exitum. qui
 2, 3, 2, 2, si ciuilem dignitatis concupissent
 6, 2. modum, quidquid tumultuando
 adipisci gestierunt, quietis obtulif-
 set resp. Huic atrocitati adiectum 2
 scelus vnicum. quippe iuuenis, spe-
 cie excellens, nec dum duodeuicesi-
 mum transgressus annū, immunisq;
 delictorū paternorum, Fuluii Flacci
 filiū, quem pater legatum de condi-
 tionibus miserat, ab Opimio inter-
 emptus est. quem cum haruspex
Casant. a
Vol. 29 Tuscus, amicus, flentem in vincula
 duci vidisset, *Quin tu hoc potius,* in-
 quit, *facis?* protinusque illiso capite
 in postem lapideum ianuæ carceris,
 effusoque cerebro exspirauit. Cru- 3
 delesque mox quæstiones, in amicos
 clientesq; Gracchorum habitæ sunt.
 sed Opimium, virum alioqui san-
 ctum

- Etum & grauem, damnatum po-
 stea iudicio publico, memoria ipsius
 sæuitiæ, nulla ciuilis persecuta est
 4 misericordia. Eadem Rutilium Po- *Rupilius l. At*
 pilliumque, qui consules asperrime *Her. l. 1*
 in Tiberii Gracchi amicos sequierant,
 postea iudiciorum publicorū meri-
 5 to oppressit inuidia. Rei tantæ parum
 ad notitiam pertinens interponetur.
 Hic est Opimius, à quo consule cele-
 berrimum *Opimiani vini* nomen:
 quod iam nullum esse, spatio anno-
 rum colligi potest; cum ab eo sint ad
 te, *M. Vinici*, consulem, anni CLI. *Al. l. 1. 1. 1.*
 6 Factum Opimii, quod inimicitia-
 rum quæsitæ erat ultio, minor secuta
 auctoritas: & visa ultio priuato odio
 magis, quam publicæ vindictæ data.
 7 Subinde Porcio Marcioque cos. de- *VIII.*
 ducta colonia, *Narbo Marcius*. Man- *I, 15, 5.*
 detur deinde memoriæ seueritas iu-
 diciorum. quippe C. Cato consula-
 ris, M. Catonis nepos, Africani soror-
 is filius, repetundarum ex Mace-
 donia damnatus est; cum lis eius
 quater

crisis, quatuor quater millibus aestimaretur. adeo
 illi viri magis voluntatem peccandi
 intuebantur, quam modum: facta-
 que ad consilium dirigebant, &
 quid, non in quantum, admissum
 foret, aestimabant. Circa eadem tem- 2
 pora, Metelli fratres vno die trium-
 phauerunt. Non minus clarum ex-
 emplum, & adhuc vnicum Fuluii
 Flacci, eius qui Capuam ceperat, fi-
 liorum, sed alterius in adoptionem
 dati, in collegio consulum fuit. ado-
 ptivus in Acidini Manlii familiam
 datus. nam censura Metellorum, pa-
 truelium non germanorum fratrum
 fuit: quod solis contigerat Scipioni-
 bus. Tum Cimbri & Teutoni trans- 3
 scendere Rhenum, multis mox no-
 stris suisque cladibus nobiles. Per
 eadem tempora clarus eius Minucii,
 qui porticus, quæ hodieque celebres
 sunt, molitus est, è Scordiscis trium-
 phus fuit. Eodem tractu temporum 1
 nituerunt oratores Scipio Æmilia-
 nus, Læliusque, Ser. Galba, duo
 Græc

2, 12, 2.

IX.

Gracchi, C. Fannius, Carbo Papirius.

Nec prætereundus Metellus Numidicus, & Scaurus, & ante omnes L.

2 Crassus & M. Antonius. Quorum

ætati ingeniisque succedere C. Cæ-

sar Strabo, P. Sulpicius. namque

Mucius iuris scientia, quam propriæ eloquentiæ nomine, celebrior fuit.

3 Clara etiam per idem æui spatium

fuere ingenia, in Togatis Afranii, in

Tragoediis Pacuuii atque Attii, vsq;

in Græcorum ingeniorum compara-

tionem euecti, magnumque inter

hos ipsos facientis operi suo locum;

adeo quidem, vt in illis limæ, in hoc

pæne plus videatur fuisse sanguinis.

4 Celebre & Lucilii nomen fuit, qui

sub P. Africano, Numantino bello

eques militauerat. quo quidem tem-

pore iuuenis adhuc Iugurtha ac Ma-

rius, sub eodem Africano militan-

tes, in iisdem castris didicere, quæ po-

stea in contrariis facerent. Historia-

rum auctor iam tum Sisenna erat iu-

uenis, sed opus belli ciuilis Sullani

post

L. Sulpicius

post aliquot annos ab eo seniore editū est. Vetusior Sisenna, fuit Cœlius; æqualis Sisennæ Rutilius, Claudiusque Quadrigarius & Valerius Antias. Sane non ignoremus, eadem ætate fuisse Pomponium, sensibus celebrem, verbis rudem, & nouitate inuenti à se operis commendabilem. Persequamur notam seueritatem censorum, Cassii Longini Cæpionisque, qui abhinc annos CLVII, Lepidum Æmiliū augurem, quod sex millibus ædes conduxisset, adesse iusserunt. at nunc, si quis tanti habitet, vix vt senator agnoscitur. adeo mature à rectis in vitia, à vitiis in praua, à prauis in præcipitia peruenitur. Eodem tractu temporum & Domitii ex Aruernis, & Fabii ex Allōbrogibus victoria fuit nobilis. Fabio Pauli nepoti, ex victoria cognomen *Allobrogico* inditum. Notetur Domitiæ familiæ peculiaris quædam, & vt clarissima, ita artata numero felicitas. IV ante hunc, nobilissimæ simplicitatis iu-

1, 5, 2.

X.

2, 3, 4. 2,

18, 5. 2,

112, 7.

1, 13, 2.

uenem, Cn. Domitium, fuere singu-
 gulis omnino parentibus geniti, sed
 omnes ad consulatum sacerdotiaq;
 ad triumphum autem pæne omnes per-
 uenerunt insignia. Bellum deinde XI.
 Iugurthinum gestum est per Q. Me-
 tellum, nulli secundum sæculi sui,
 huius legatus fuit C. Marius, quem
 prædiximus, natus equestri loco, hir- 2, 9, 4.
 tus atque horridus, vitaque sanctus,
 quantum bello optimus, tantum pa-
 ce pessimus, immodicus gloriæ, infatigabilis, impotens, semperque in- 2, 23, I.
 2 etus. hic per publicanos aliosque in
 Africa negotiantes, criminatus *Me-*
telli lentitudinem, trahentis iam in
tertium annum bellum, & naturalem
nobilitatis superbiam, morandiq; in
imperiis cupiditatem, effecit, ut cum,
 commeatu petito Romam venisset,
 consul crearetur, bellique pæne pa-
 trati à Metello, qui bis Iugurtham
 acie fuderat, summa committeretur
 sibi. Metelli tamen & triumphus fuit
 clarissimus & meritum; virtutisque
 cogno-

cap. 12.

- 1, 11, 2. cognomen *Numidici* inditum. Vt paullo ante Domitiæ familiæ, ita Cæciliæ notanda claritudo est: quippe intra XII ferme annos huius temporis consules fuere Metelli, aut censores, aut triumpharunt amplius XII. vt appareat, quemadmodum vrbium imperiorumque, ita gentium nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire. At Caius Marius L. Sullam, iam tunc, vt præcauentibus fati, copulatum sibi quaestorem habuit, & per eum missum ad regem Bocchum, Iugurtha rege, ab hinc annos ferme CXXXIIX positus est. designatusq; iterum consul, in urbem reuersus, secundi consulatus initio Kalendis Ianuariis eum in triumpho duxit. Effusa, vt prædiximus, immanis vis Germanarum gentium, quibus nomen Cimbris ac Teutonis erat, cum Cæpionem Manliumque consulem, & ante Carbonem Silanumque fudissent fugassentque in Galliis, & exuissent exercitu,

citu, Scaurumque Aurelium cos. &
 alios celeberrimi nominis viros tru-
 cidassent, populus R. non alium re-
 pellendis tantis hostibus magis ido-
 neum imperatorem, quam Marium
 3 est ratus. Tum multiplicati consula-
 tus eius. Tertius in apparatu belli
 consumtus: quo anno Cn. Domitius
 tribunus pl. legem tulit, *ut sacerdo-* *causam v. Suetz.*
tes, quos antea collegæ sufficiebant, trans alpes *trans. c. 2.*
 4 *populus crearet.* Quarto trans alpes *Cic. pro Rullo*
 circa Aquas Sextias cum Teutonibus *2. p. 100. plit.*
 conflixit; amplius CL millibus ho-
 stium, priore ac postero die ab eo tru-
 cidatis; gensque excisa Teutonum.
 5 Quinto, citra Alpes in campis qui-
 bus nomen erat Raudiis, ipse consul
 & proconsul Q. Lutatius Catulus
 fortunatissimo decertauere proelio:
 cæsa aut capta amplius CM homi-
 num. Hac victoria videtur meruisse
 Marius, ne eius nati remp. pœnite-
 6 ret, ac bona malis repensasse. Sextus 2, 17, 1.
 consularatus veluti præmium ei meri-
 torum datus. Non tamen huius

D

con-

cap. 13.

consulatus fraudetur gloria; quo
 Seruili Glauiciæ, Saturninique Ap-
 puleii furorem, continuatis honori-
 bus remp. lacerantium, & gladiis
 quoque & cæde comitia discutien-
 tium, consul armis compescuit; ho-
 minesque exitiabiles in Hostilia cu-
 ria morte multauit. Deinde interie-

XIII.

ctis paucis annis, tribunatum iniit.
 M. Liuius Drusus, vir nobilissimus,
 eloquentissimus, sanctissimus, meli-
 ore in omnia ingenio animoque,
 quam fortuna usus. qui cum senatui
 priscum restituere cuperet decus, &
 iudicia ab equitibus ad eum trans-
 ferre ordinem; (quippe eam pote-
 statem nacti equites Gracchanis le-
 gibus, cum in multos clarissimos at-
 que innocentissimos viros sæuissent,
 tum P. Rutilium, virum non seculi
 sui, sed omnis æui optimum, interro-
 gatum lege repetundarum, maximo
 cum gemitu ciuitatis, damnauerant)
 in iis ipsis, quæ pro senatu molieba-
 tur, senatum habuit aduersarium:

non

3 non intelligentem, si qua de plebis
 commodis ab eo agerentur, veluti
 inescandæ illiciendæque multitudi-
 nis causâ fieri, vt minoribus perce-
 4 ptis maiora permetteret. Denique ea
 fortuna Drusi fuit, vt malefacta col-
 legarum, quam eius optime ab ipso
 cogitata, senatus probaret magis; &
 honorem, qui ab eo deferebatur,
 sperneret; iniurias, quæ ab aliis in-
 tendebantur, æquo animo reciperet;
 & huius summæ gloriæ inuideret; il-
 1 lorum modicam ferret. Tum con- XIV.
 uersus Drusi animus, quando bene 2, 18, 5.
 coepta male cedebant, ad dandam
 ciuitatem Italiæ. quod cum moliens
 reuertisset è foro, immensa illa & in-
 cognita, quæ eum semper comitaba-
 tur, cinctus multitudine, in atrio do-
 mus suæ cultello percussus, qui affi-
 xus lateri eius relictus est, intra pau-
 2 cas horas decessit. Sed cum vltimum
 redderet spiritum, intuens circum-
 stantium mærentiumque frequen-
 tiam, effudit vocem conuenientissi-

mam conscientiæ suæ: *Ecquando,*
inquit, propinqui amiciq, similem mei
ciuem habebit resp.? Hunc finem cla-
 rissimus iuuenis vitæ habuit. cuius
 morum minime omittatur argu-
 mentum. Cum ædificaret domum
 in Palatio in eo loco, vbi est, quæ
 quondam Ciceronis, mox Censori-
 ni fuit, nunc Statilii Sisennæ est; pro-
 mitteretque ei architectus, *ita se eam*
ædificaturum, vt libera à conspectu,
immunis ab omnibus arbitris esset, ne-
que quisquam in eam despicere posset:
Tu vero, inquit, si quid in te artis est,
ita compone domum meam, vt, quid-
quid agam, ab omnibus perspicere possit.

- xv. In legibus Gracchi inter pernicio-
 sissima numerauerim, quod extra
 Italiam colonias posuit. id maiores
 (cum viderent tanto potentio-
 rem Tyro Carthaginem, Massiliam Pho-
 cæa, Syracusas Corintho, Cyzicum
 ac Byzantium Mileto, genitali solo)
 diligenter vitauerant, vt ciues Ro-
 manos ad censendum ex prouinciis
 in Ita-

in Italiam reuocauerint. Prima autem extra Italiam colonia *Carthago* condita est. Mors Drusi, iam pridem tumescens bellum excitauit Italicum. quippe L. Cæsare, P. Rutilio cos. abhinc annos CXX, vniuersa Italia, cum id malum ab Asculanis ortum esset (quippe Seruium prætorem, Fonteiumque legatum occiderant) ac deinde à Marfis exceptum, in omnes penetraffet regiones; arma
 3 aduersus Romanos cepit. quorum vt fortuna atrox, ita causa fuit iustissima. petebant enim eam ciuitatem, cuius imperium armis tuebantur: per omnes annos atq; omnia bella, duplici numero se militum equitumque fungi, neq; in eius ciuitatis ius recipi, qua per eos in id ipsum peruenisset fastigium, per quod homines eiusdem
 & gentis & sanguinis, vt externos alienosq; fastidire posset. Id bellum amplius CCC millia iuuentutis Italicæ abstulit. Clarissimi autem imperatores fuerunt Romani eo bello: Cn.

cap. 16.

2, 21, 1.

Pompeius, Cn. Pompeii Magni pater, C. Marius, de quo prædiximus, L. Sulla, anno ante prætura functus, Q. Metellus, Numidici filius, qui meritum cognomen *Pii* consecutus erat. quippe expulsum ciuitate à L. Saturnino tribuno pleb. quod solus in leges eius iurare noluerat, pietate sua, auctoritate senatus, consensu reip. restituit patrem. Nec triumphis, honoribusque, quam aut causa

2, 45, 3.

XVI.

exilii aut exilio aut reditu clarior fuit Numidicus. Italicorum autem fuerant celeberrimi duces, Silo Poppædus, Herius Asinius, Insteius Cato, C. Pontidius, Telesinus Pontius, Marius Egnatius, Papius Mutilus. Ne

2, 76, 1.

que ego verecundia domestici sanguinis gloriæ quidquam, dum verum refero, subtraham. quippe multum Minatii Magii, atavi mei, Asculanensis, tribuendum est memoriæ: qui nepos Decii Magii, Campanorum principis, celeberrimi & fidelissimi viri, tantam hoc bello Romanis

fidem

fidem præstitit, vt cum legione,
 quam ipse in Hirpinis conscripserat,
 Herculaneum simul cum T. Didio
 caperet, Pompeios cum L. Sulla op-
 3 pugnaret, Cosamque occuparet. cui-
 ius de virtutibus cum alii, tum ma-
 xime dilucideque Q. Hortensius in
 Annalibus suis retulit. cuius pietati
 plenam populus R. gratiam retulit;
 ipsum viritum ciuitate donando, du-
 os filios eius creando prætores, cum
 4 seni adhuc crearentur. Tam varia at-
 que atrox fortuna Italici belli fuit, vt
 per biennium continuum duo Ro-
 mani consules, Rutilius ac deinde
 Cato Porcius ab hostibus occide-
 rentur, exercitus P. R. multis in locis
 funderentur, vtque ad saga iretur,
 diuque in eo habitu maneretur. Ca-
 put imperii sui Corfinium legerant,
 5 quod appellarent *Italicum*. Paulla-
 tim deinde recipiendo in ciuitatem,
 qui arma aut non ceperant aut de-
 posuerant maturius, vires resectæ
 sunt: Pompeio Sullaque & Mario

XVII. fluentem procumbentemq; Remp.
 restituentibus. Finito ex maxima
 parte, nisi quæ Nolani belli mane-
 bant reliquæ, Italico bello (quo
 quidem Romani victis afflictisque
 ipsi exarmati; quam integris vniuer-
 sis ciuitatem dare maluerunt) con-
 sulatum inierunt Q. Pompeius & L.
 Cornelius Sullia: vir qui neque ad fi-
 nem victoriæ satis laudari, neq; post
 victoriam abunde vituperari potest.
 hic natus familia nobili, sextus à
 Cornelio Rufino, qui bello Pyrrhi
 inter celeberrimos fuerat duces,
 cum familiæ eius claritudo intermis-
 sa esset, diu ita se gessit, vt nullam pe-
 tendi consulatum cogitationem ha-
 bere videretur. deinde post prætu-
 ram illustratus bello Italico, & ante
 in Gallia legatione sub Mario, qua
 eminentissimos duces hostium fu-
 derat, ex successu animum sumisit;
 petensque consulatum, pæne omni-
 um ciuium suffragiis nactus est. sed
 cum honorem vndequinquagesimo
 ætatis

- 1 ætatis suæ anno affecutus est. Per ea tempora Mithridates Ponticus rex, vir nèque silendus neque dicendus sine cura, bello acerrimus, virtute eximius, aliquando fortuna semper animo maximus, consiliis dux, miles manu, odio in Romanos Hannibal;
- 2 occupata Asia, necatisq; in ea omnibus ciuibus R. quos quidem eadem die atque hora, redditis ciuitatibus litteris, ingenti cum pollicitatione
- 3 præmiorum interimi iusserat (quo tempore neque fortitudine aduersus Mithridatem, neque fide in Romanos quisquam Rhodiis par fuit. horum fidem Mitylenæorum perfidia illuminauit: qui M. Aquillium aliosque Mithridati vinctos tradiderunt; quibus libertas, in vnius Theopha-
- 4 nîs gratiam, postea à Pompeio restituta est) cum terribilis Italiæ quoque videretur imminere, sorte obuenit Sullæ Asia prouincia. is egressus vrbe, cum circa Nolam moraretur (quippe ea vrbs pertinacissime arma

retinebat, exercituque Romano ob-
 sidebatur, velut poeniteret eius fidei,
 quam omnium sanctissimam bello
 præstiterat Punico) P. Sulpicius, tri-
 bunus pl. disertus, acer, opibus, gra-
 tia, amicitiiis, vigore ingenii atque
 animi celeberrimus; cum antea re-
 ctissima voluntate apud populum
 maximam quesisset dignitatem, qua-
 si pingeret cum virtutum suarum, &
 bene consulta ei male cederent, su-
 bito prauus & præceps, C. Mario, 6
 post LXX annum omnia imperia &
 omnes prouincias concupiscenti ad-
 dixit, legemque ad populum tulit,
 qua Sullæ imperium abrogaretur,
 C. Mario bellum decerneretur Mi-
 thridaticum; aliasque leges pernici-
 osas & exitiabiles, neque tolerandas
 liberæ ciuitati tulit. quin etiam Q.
 Pompeii consulis filium, eundemq;
 Sullæ generum, per emissarios facti-
 onis suæ interfecit. Tum Sulla con-
 tracto exercitu ad urbem rediit, eam-
 quæ armis occupauit, XII auctores,
 noua.

nouarum pessimarumque rerum, inter quos Marium cum filio & P. Sulpicio, vrbe exturbauit, ac legelata exules fecit. Sulpicium etiam affecuti equites, in Laurentinis paludibus iugulauere: caputque eius erectum & ostentatum pro Rostris, velut omen imminentis proscriptionis fuit. Marius post sextum consulatum annoque LXX, nudus ac limo obrutus, oculis tantum modo ac naribus eminentibus, extractus arundineto, circa paludem Maricæ, in quam se, fugiens consectantes Sullæ equites, abdiderat, iniecto in collum loro in carcerem Minturnensium iussu Ilviri perductus est. ad quem interficiendum missus cum gladio seruus publicus natione Germanus, qui forte ab imperatore eo, bello Cimbrico captus erat, vt agnouit Marium, magno eiulatu expromenti indignationem casus tanti viri, abiecto gladio profugit è carcere. Tum ciues, ab hoste, misereri paullo ante prin-

principis viri, docti, instructum cum
viatico collataque veste, in nauem
imposuerunt. at ille, affecutus circa
Ænariam filium, cursum in Afri-
cam direxit; inopenique vitam in
tugurio ruinarum Carthaginiensi-
um tolerauit: cum Marius, adspici-
ens Carthaginem, illa intuens Ma-
rium, alter alteri possent esse solatio.

XX. Hoc primum anno, sanguine consu- 1
lis Romani, militis imbutæ manus
sunt: quippe Pompeius collega Sul-
læ, ab exercitu Cn. Pompeii procon-
sulis, seditione, sed quam dux creau-
rat, interfectus est. Non erat Mario 2
Sulpicioque Cinna temperatior. ita-

2, 17, 1. que, cum ita ciuitas Italiæ data esset,
vt in octo tribus contribuerentur
noui ciues; ne potentia eorum &
multitudo veterum ciuium dignita-
tem frangeret, plusque possent rece-
pti in beneficium, quam auctores
beneficii; Cinna, in omnibus tribu-
bus eos se distributurum, pollicitus
est. quo nomine ingentem totius 3
Italiæ

Italiæ frequentiam in urbem acciue-
 rat. è qua pulsus collegæ optimati-
 umque viribus, cum in Campaniam
 tenderet, ex auctoritate senatus con-
 sulatus ei abrogatus est, suffectusque
 in eius locum L. Cornelius Merula
 flamen Dialis. Hæc iniuria homine, 2, 47, 4;
 4 quam exemplo dignior fuit. Tum
 Cinna, corruptis primo centurioni-
 bus ac tribunis, mox etiam spe largi-
 tionis, militibus, ab eo exercitu, qui
 circa Nolani erat, receptus est. is cum
 vniuersus in verba eius iurasset, reti-
 nens insignia consulatus, patriæ bel-
 lum intulit, fretus ingenti numero
 nouorum ciuium, è quorum dele-
 ctu CCC amplius cohortes con-
 scripserat, ac triginta legionum in-
 5 stat impleuerat. Opus erat partibus,
 auctoritate, gratia: cuius augendæ,
 C. Marium cum filio de exilio reuo-
 cavit, quique cum iis pulsi erant.
 1 Dum bellum autem infert patriæ XXI.
 Cinna, Cn. Pompeius Magni pater
 (cuius præclara opera bello Marfico
 præ-

cap. 21.

præcipue circa Picenum agrum, vt
 2, 15, 4 præscripsimus, vsa erat resp. quique
 & 2, 16, 5. Asculum ceperat, circa quam vr-
 bem, cum in multis aliis regionibus
 exercitus dispersi forent, V & LXX
 ciuium Romanorū, amplius LX mil-
 lia Italicorum vna die conflixerant) 2
 frustratus spe continuandi consula-
 tus, ita se dubium mediumq; partib;
 præstitit, vt omnia ex proprio vsu
 ageret, temporibusque insidiari vi-
 deretur, & huc atque illuc, vnde spes
 maior affuisset potentia, se exerci-
 tumque deflecteret. sed ad ultimum
 magno atrocique proelio cum Cin-
 na confligit. Cuius commissi patra- 3
 tique sub ipsis mœnibus oculisque
 urbis Romanæ, pugnantibus spe-
 ctantibusque quam fuerit euentus
 exitiabilis, vix verbis exprimi potest.
 Post hoc, cum vtrumque exercitum, 4
 velut parum bello exhaustum, lace-
 raret pestilentia, Cn. Pompeius de-
 cessit: cuius interitus voluptas, amif-
 forum aut gladio aut morbo ciuium

pæne

pæne damno repensata est: populusque Romanus, quam viuo iracundiam debuerat, in corpus mortui contulit. Seu duæ seu tres Pompeiorum fuere familie, primus eius nominis, ante annos ferme CLXVIII, Q. Pompeius cum Cn. Seruilio consul fuit. Cinna & Marius, haud incruentis vtrimque certaminibus editis, urbem occupauerunt: sed prior ingressus Cinna, de recipiendo Mario legem tulit. Mox C. Marius, pestifero ciuibus suis reditu intrauit moenia. nihil illa victoria fuisset crudelius, nisi mox Sullana esset secuta. neq; licentia in mediocres sæuitum, sed excelsissimi quique eminentissimæ ciuitatis viri variis suppliciorum generibus affecti, in iis consul Octavius vir lenissimi animi, iussu Cinnae interfectus est. Merula autem, qui se sub aduentum Cinnae consulatu abdicauerat, incisus venis superfusoque altaribus sanguine, quos sæpe pro salute reip. flamen Dialis precatus erat

XXII.

dign
malum

erat deos, eos in execrationem Cinnæ partiumque eius tum precatus, optime de rep. meritum spiritum reddidit. M. Antonius, princeps civitatis atque eloquentiæ, gladiis militum, quos ipsos facundia sua moratus erat, iussu Marii Cinnæque confossus est. Q. Catulus, & aliarum virtutum & belli Cimbrici gloria, quæ illi cum Mario communis fuerat, celeberrimus, cum ad mortem conquireretur, conclusit se loco nuper calce arenaq; perpolito, illatoq; igni qui vim odoris excitaret, simul exitiali hausto spiritu, simul incluso suo, mortem magis voto quam arbitrio inimicorum obiit. Omnia erant precipitia in rep. nectamen adhuc quisquam inueniebatur, qui bona civis Romani aut donare auderet, aut petere sustineret. Postea id quoque accessit, ut sævitix causam avaritia præberet, & modus culpæ ex pecuniæ modo constitueretur; & qui fuisset locuples, fieret nocens, sui que quisque

que periculi merces foret; nec quid-
 quam videretur turpe, quod esset
 1 quæstuosum. Secundum deinde
 consulatum Cinna, & septimum
 Marius in priorum dedecus iniit.
 cuius initio morbo oppressus deces-
 sit, vir in bello hostibus, in otio ciui-
 bus infestissimus, quietisque impa-
 2 tientissimus. In huius locum succe-
 ctus Valerius Flaccus, turpissimæ
 legis auctor, qua *creditoribus qua-*
drantem solui iusserat: cuius facti
 merita eum poena intra biennium
 3 consecuta est. Dominante in Italia
 Cinna, maior pars nobilitatis ad Sul-
 lam in Achaïam, ac deinde post in
 Asiam perfugit. Sulla interim cum
 Mithridatis præfectis, circa Athenas
 Boeotiamque & Macedoniam ita di-
 micauit, vt & Athenas reciperet &
 plurimo circa multiplices Piræci
 portus munitiones labore expleto,
 amplius CC millia hostium interfi-
 4 ceret, nec minus multa caperet. Si
 quis hoc rebellandi tempus, quo

2, 28, 3.
XXIII.

2, II, I.

E

Athe-

Athenæ oppugnatae à Sulla sunt, imputat Atheniensibus, nimirum veri vetustatisque ignarus est. adeo enim certa Atheniensium in Romanos fides fuit, ut semper & in omni re, *quidquid sincera fide gereretur*, id Romani, *Attica fieri*, prædicarent. Ceterum tum oppressi Mithridatis armis, homines miserrimæ conditionis, cum ab inimicis tenerentur, oppugnabantur ab amicis, & animos extra mœnia; corpora, necessitati seruiantes intra muros habebant. Transgressus deinde in Asiam Sulla, & parentem ante omnia supplicemque Mithridatem inuenit. quem multatum pecunia ac parte nauium, Asia omnibusque aliis prouinciis, quas armis occupauerat, decedere coëgit: captiuos recepit; in perfugas noxiosque animaduertit: paternis, id est, Ponticis finibus contentum esse iussit. C. Flavius Fimbria, qui præfectus equitum ante aduentum Sullæ, Valerium Flaccum consularem virum

rum interfecerat, exercitūque occupato *imperator* appellatus, forte Mithridatem pepulerat proelio, sub adventum Sullæ se ipse interemit; adolescens, quæ pessime ausus erat, fortiter executus. Eodem anno P. Lænas tribunus pl. Sēx. Lucilium, qui priore anno tribunus pl. fuerat, saxo Tarpeio deiecit; & cum collegæ eius, quibus diem dixerat, metu ad Sullam profugissent, aqua ignique iis interdixit. Tum Sulla, compositis transmarinis rebus, cum ad eum, primum omnium Romanorum, legati Parthorum venissent, & in iis quidam magi ex notis corporis respondissent, *calestem eius vitam & memoriam futuram*, reuectus in Italiam, haud plura quam XXX armatorum millia aduersum CC amplius hostium exposuit Brundisii.

Vix quidquam in Sullæ operibus clarius duxerim, quam quod, cum per triennium Cinnanæ Marianæq; partes Italiam obsiderent, neque illatu-

rum se bellum iis diffimulauit, nec quod erat in manibus omisit; existimauitq; ante frangendum hostem, quam vlciscendum ciuem; repulsoque externo metu, vbi quod alienum esset vicisset, superaret quod erat domesticum. Ante aduentum L. Sullæ, Cinna seditione orta ab exercitu interemtus est: vir dignior, qui arbitrio victorum moreretur, quam iracundia militum. de quo vere dici potest, ausum eum quæ nemo auderet bonus, perfecisse quæ à nullo nisi fortissimo perfici possent; & fuisse eum in consultando temerarium, in exequendo virum. Carbo, nullo suffecto collega, solus toto anno consul fuit.

xxv. Putares, Sullam venisse in Italiam, non belli vindicem sed pacis auctorem: tanta cum quiete exercitum per Calabriam Apuliamque, cum singulari cura frugum, agrorum, hominum, vrbium perduxit in Campaniam; tentauitque iustis legibus & æquis condicionibus bellum componere:

ponere: sed iis, quibus & pessima &
 immodica cupiditas erat, non pote-
 2 rat pax placere. Crescebat interim in
 dies Sullæ exercitus, confluentibus
 ad eum optimo quoque & sanissi-
 mo. Felici deinde circa Capuam
 euentu Scipionem Norbanumque
 consules superat: quorum Norba-
 nus, acie victus; Scipio, ab exercitu
 suo desertus ac proditus, inuiolatus
 3 à Sulla dimissus est. adeo enim Sulla
 dissimilis fuit bellator ac victor, vt 2, 17, 1. 2,
 dum vincit iustissimo lenior; post 27, 5.
 victoriam audito fuerit crudelior.
 nam & consulem, vt prædiximus,
 exarmatumque Sertorium, pro
 quanti mox belli facem! & multos
 alios, potitus eorum, dimisit incolu-
 mes: credo, vt in eodem homine du-
 plicis ac diuersissimi animi conspi-
 4 ceretur exemplum. Post victoriam,
 qua descendens montem Tifata
 cum C. Norbano concurrerat Sulla,
 grates Dianæ, cuius numini regio
 illa sacrata est, soluit; aquas salubri-

rate medendisq; corporibus nobi-
les, agrosq; omnes addixit deæ. hu-
ius gratę religionis memoriam & in-
scriptio templi affixa posti hodieq;
& tabula testatur ærea intra ædem.

XXVI.

Inde COSS. Carbo III, & C. Marius, I
septies consulis filius, annos natus
XXVI. vir animi magis quam æui
paterni, multa fortiterque molitus,
neq; usquam inferior nōmine con-
sulis, apud Sacriportum pulsus à Sul-
la acie, Præneste, quod ante natura
munitum præfidiis firmauerat, se ex-
ercitumque contulit. Ne quidum. 2
quam malis publicis decesset, in qua
ciuitate semper virtutibus certatum
erat, certabatur sceleribus; optimus-
que sibi videbatur, qui fuerat pessi-
mus. quippe dum ad Sacriportum
dimicatur, Damasippus prætor Do-
mitium, Scæuolam etiam pontifi-
cem maximum & diuini humaniq;
iuris auctorem celeberrimum, & C.
Carbonem prætorium, consulis fra-
trem, & Antistium ædilicium, velut
faucen-

3 fauente Sullæ partibus, in curia Ho-
 stilia trucidauit. Non perdat nobi- 2, 88, 4.
 lissimi facti gloriam Calpurnia, Be-
 stia filia, vxor Antistii: quæ iugulato,
 vt prædiximus, viro, gladio se ipsam
 transfixit. quantum huius gloriæ, fa-
 mæque accessit? nunc virtute emi-
 1 net, patria latet. At Pontius Telesi- xxvii
 nus dux Samnitium, vir domi belli-
 que fortissimus, penitusque Roma-
 no nomini infestissimus, contractis
 circiter quadraginta millia fortissi-
 mæ pertinacissimæque in retinendis
 armis iuuentutis, Carbone ac Mario
 cos. abhinc annos CXI, Kal. No-
 uemb. ita ad portam Collinam
 cum Sulla dimicauit, vt ad sum-
 mum discrimen & eum & remp.
 2 perduceret. quæ non maius peri-
 culum adiit, Hannibalis intra ter-
 tium miliarium castra conspicata,
 quam eo die, quo circumuolans or-
 dines exercitus sui Telesinus, dicti-
 tanq; *adesse Romanis ultimum diem,*
vociferabatur eruendam delendamq;

urbem: adiiciens, numquam defu-
turos raptores Italicae libertatis lupos;
nisi silva, in quam refugere solerent,
esset excisa. Post primam demum 3
 horam noctis & Romana acies re-
 spiravit, & hostium cessit. Telesinus
 postera die semianimis repertus est,
 victoris magis quam morientis vul-
 tum præferens: cuius abscissum ca-
 put ferri, gestarique circa Præneste
 Sullaiussit. Tum demum, desperatis 4
 rebus suis, C. Marius adolescens per
 cuniculos, qui miro opere fabricati
 in diuersas agrorum partes ferunt,
 conatus erumpere, cum foramine è
 terra emerisset, à dispositis in id
 ipsum interemtus est. Sunt, qui sua 5
 manu; sunt, qui concurrentem mu-
 tuis ictibus cum minore fratre Te-
 lesino, vna obfesso & erumpente,
 occubuisse prodiderint. vtcumque
 cecidit, hodieque tanta patris ima-
 gine non obscuratur eius memoria.
 de quo iuvene quid existimauerit
 Sulla, in promptu est. occiso enim
 demum

demum eo, *Felici* nomen assumsit: quod quidem vsurpasset iustissime, si eundem & vincendi & viuendi finem habuisset. Oppugnationi autem Prænestis ac Marii præfuerat Ofella Lucretius; qui cum ante Marianarum fuisset partium, prætor ad Sullam transfugerat. Felicitatem diei, quo Samnitium Telesinique pulsus est exercitus, Sulla perpetua ludorum Circensium honorauit memoria, quibus sine nomine Sullanæ victoriæ celebrantur. Paulo ante quam Sulla ad Sacriportum dimicaret, magnificis proeliis partium eius viri hostium exercitum fuderant: duo Seruili apud Clusium, Metellus Pius apud Fauentiam, M. Lucullus circa Fidentiam. Videbantur finita belli ciuilis mala, cum Sullæ crudelitate aucta sunt. quippe dictator creatus (cuius honoris vsurpatio per annos CXX intermissa. nam proximus post annum, quam Hannibal Italia excesserat: vt appareat populum Ro-

E 5 manum

manum vsum dictatoris non tam desiderasse, quam timuisse potestatem imperii, quo priores ad vindicandam maximis periculis remp. vfi fuerant) immodicę crudelitatis licentia vsum est. Primus ille & vtinam vlti- 3

2,66,1.

mus, exemplum proscriptionis inuenit, vt in qua ciuitate petulantis con-

injuriarum ex

albo Pitts. ad

coll. Mof. t. 2. p.

679 2,6,5.

Historiarum ex

alto al. qd tu,

et ut 2. Goltz. ad

U. xii. tabb. p. 219.

uicij iudicium histrioni exoleto red-

ditur, in ea iugulati ciuis R. publice

constitueretur auctoramentum; plu-

rimumque haberet, qui plurimos in-

teremisset; neq; occisi hostis, quam

ciuis, vberius foret præmium; fie-

retque quisque merces mortis suæ.

2,22,5.

Nec tamen in eos, qui contra arma 4

tantum. Pitts.

4. l.

tulerant, sed in multos insentes sæui-

tum. adiectum etiam, *vt bona pro-*

scriptorum venirent; exclusiq; pater-

nis opibus liberi, etiam petendorum

honorum iure prohiberentur; simulq;

quod indignissimum est, senatorum

filij & onera ordinis sustinerent & iu-

ra perderent. Sub aduentum in Ita-

liam L. Sullæ, Cn. Pompeius eius

Pom.

Pompeii filius, quem magnificentis-
 simas res in consulatu gessisse bello
 Marfico prædiximus, XXIII annos 2, 15, 4,
 natus, abhinc annos CXIII, priuatis
 ut opibus ita consiliis magna ausus,
 magnificeque conata executus, ad
 vindicandam restituendamque di-
 gnitatem patriæ, firmum ex agro
 Piceno, qui totus paternis eius clien-
 telis refertus erat, contraxit exerci-
 2 tum, cuius viri magnitudo multo-
 rum voluminum instar exigit: sed
 operis modus paucis eum narrari 2, 52, 2,
 iubet. Fuit hic genitus matre Lucilia,
 stirpis senatoriæ, forma excellens,
 non ea qua flos commendatur æta-
 tis, sed ex dignitate constanti: quæ in
 illam conueniens amplitudinem,
 fortunam quoque eius, ad vltimum
 3 vitæ conuicta est diem: innocentia
 eximius, sanctitate præcipuus, elo-
 quentia medius: potentiæ quæ hono-
 ris causa ad eum deferretur, non ut
 ab eo occuparetur, cupidissimus; dux
 bello peritissimus; cuius in toga (nisi
 vbi

vbi vereretur, ne quem haberet parem) modestissimus ; amicitiarum tenax, in offensis exorabilis , in reconcilianda gratia fidelissimus, in accipienda satisfactione facillimus; potentia sua numquam aut raro ad impotentiam usus; pæne omnium viti-
 tiorum expers, nisi numeraretur inter maxima , in ciuitate libera dominaque gentium, indignari, cum omnes ciues iure haberet pares,

2, 32, I. 2, quemquam æqualem dignitate con-
 33, 3. 2, spicere. Hic à toga virili assuetus
 46, 2. commilitio prudentissimi ducis pa-

torio Metellus laudaretur magis,
 Pompeius timeretur validius. Tum
 M. Perperna prætorius, e proscriptis,
 gentis clarioris quam animi, Sertorium inter cenam Etoscæ interemit,
 Romanisque certam victoriam, partibus suis excidium, sibi turpissimam mortem pessimo auctorauit

*falsis, ut habet. qui auctorat, facit facie
 ut habet gladiatus, aut militis, et auctor
 antiquus dominus, et auctoribus dominum, in
 seu bub*

- 2 facinore. Metellus & Pompeius ex Hispaniis triumpharunt: sed Pompeius hoc quoque triumpho, adhuc eques Romanus, ante diem quam consulatum iniret, curru urbem in-
- 3 uect⁹ est. Quem virum, quis non miretur, per tot extraordinaria imperia in summum fastigium vectum, iniquo tulisse animo, C. Cæsaris in altero consulatu petendo, senatum populumque R. rationem habere. adeo familiare est hominibus, omnia sibi ignoscere, nihil aliis remittere; & inuidiam rerum non ad causam, sed ad voluntatem personasque dirigere.
- 4 Hoc consulatu Pompeius tribuniciam potestatem restituit, cuius Sulla imaginem sine re reliquerat.
- 5 Dum Sertorianum bellum in Hispania geritur, LXIV fugitiui è ludo gladiatorio Capua profugientes, duce Spartaco, raptis ex ea vrbe gladiis, primo Vesuuium montem petiere; mox crescente in dies multitudine, grauib⁹ variisque casibus affecere Itali-

Italiam. quorum numerus in tan- 5
 tum adoleuit, vt qua vltimo dimica-
 uere acie, XL millia hominum se Ro-
 mano exercitui opposuerint. Huius
 patrati gloria penes M. Crassum fuit,
 mox Romanorum omnium princi-
 pem. Conuerterat Cn. Pompeii per- 1
 sona totum in se terrarum orbem, &
 2,40,1. pæne homine maior habebatur. qui
 cum consul perquam laudabiliter
 iurasset, *se in nullam prouinciam ex eo*
magistratu iturum, idque seruasset,
 post biennium A. Gabinius tribu- 2
 nus legem tulit, vt, cum belli more
 non latrociniorum, orbem classibus
 iam, non furtiuis expeditionibus pi-
 ratae terrerent, quasdam etiam Ita-
 liae vrbes diripuissent; Cn. Pompe-
 ius ad eos opprimendos mitteretur;
 essetque ei imperium æquum in
 omnibus prouinciis cum præcon-
 sulibus, vsque ad quinquagesimum
 miliarium à mari. quo S. C. pæne to- 3
 tius terrarum orbis imperium vni vi-
 ro deferebatur: sed tamen idem hoc
 ante

ante biennium in M. Antonii prætura decretum erat. sed interdum persona, ut exemplo nocet, ita inuidiam auget aut leuat. in Antonio homines æquo animo passi erant. raro enim inuidetur eorum honoribus, quorum vis non timetur. Contra in iis homines extraordinaria reformidant, qui ea suo arbitrio aut deponituri aut retenturi videntur, & modum in voluntate habent. Dissuadebant optimates: sed consilia impetu victa sunt. Digna est memoria Q. Catuli cum auctoritas tum verecundia: qui cum dissuadens legem in concione dixisset, *esse quidem præclarum virum Cn. Pompeium, sed nimum iam libera reip. neq. omnia in uno reponenda*, adiecitque, *Si quid huic acciderit, quem in eius locum substituetis?* succlamauit vniuersa concio, *Te Q. Catule*. Tum ille victus consensu omnium, & tam honorifico ciuitatis testimonio, è concione discessit. Hic hominis verecundiam, popu-

XXXII.

2; 29, 2.

populi iustitiam mirari libet: huius
quod non vltra contendit; plebis,
quod dissuadentem & aduersarium
voluntatis suæ vero testimonio frau-
dare noluit. Per idem tempus Cotta 3
iudicandi munus, quod C. Gracchus
creptum senatui ad equites, Sulla ab
illis ad senatum transstulerant, æqua-
liter inter vtrumque ordinem, par-
titus est. & Otho Roscius lege sua
equitibus in theatro loca restituit.
At Cn. Pompeius, multis & præcla- 4
ris viris in id bellum assumtis, de-
scriptoque in omnes recessus maris
præsidio nauium, breui, inexsupe-
rabili manu, terrarum orbem libera-
uit, prædonesque per multa proelia
multis locis victos, circa Ciliciam
classe aggressus fudit ac fugauit. & 5
quo maturius bellum tam late diffu-
sum conficeret, reliquias eorum
contractas, in vrbibus remotoque à
mari loco, in certa sede constituit.
Sunt qui hunc carpant. sed quam- 6
quam in auctore satis rationis est,
tamen

tamen ratio quemlibet magnum auctorem faceret. data enim facultate sine raptō viuendi, rapinis arcuit. Cum esset in fine bellum Piraticum, xxxiii. & L. Lucullus (qui ante septem annos ex consulatu sortitus Asiam, Mithridati oppositus erat, magnasque ac memorabiles res ibi gesserat, Mithridatem sæpe multis locis fuderat, egregia Cyzicum liberarat victoria, Tigranem regum maximum in Armenia vicerat, vltimamque bello manum pæne magis noluerat imponere quam non potuerat, qui alioqui per omnia laudabilis, & bello pæne inuictus pecuniæ expellebatur cupidine) idem bellum adhuc administraret, Manilius tribunus plebis semper venalis & alienæ minister potentiae, legem tulit, *ut bellum Mithridaticum per Cn. Pompeium administraretur*. Accepta ea, magnifice certatum inter imperatores iurgiis: cum Pompeius Lucullo *infamiam pecuniæ*, Lucullus Pompeio

cap. 34.

2,46,2.

interminatam cupiditatem obiiceret
imperii, neuterque ab eo, quo argue-
 batur, mentitus argui posset. nam
 neq; Pompeius, vt primum ad remp.
 aggressus est, quemquam animo pa-
 rem tulit: & in quibus rebus primus
 esse debebat, solus esse cupiebat.
 neque eo viro, quisquam aut alia
 omnia minus, aut gloriam magis
 concupiit. in appetendis honoribus
 immodicus, in gerendis verecundi-
 simus: vt qui eos, vt libentissime ini-
 ret, ita finiret æquo animo; & quod
 cupisset arbitrio suo sumere, alieno
 deponeret. & Lucullus, summus
 alioqui vir, profusæ huius in ædificiis
 conuictibusque & apparatibus luxu-
 riæ primus auctor fuit. quem ob in-
 iectas moles mari, & receptum suf-
 fossis montibus in terras mare, haud
 infacete Magnus Pompeius *Xerxem*
togatum vocare assueuerat. Per id
 tempus à Q. Metello Creta insula
 in populi R. potestatem redacta est.
 quæ ducibus Panare & Lathene,

xxxiv.

XXIV millibus iuuenum coactis, velocitate pernicious, armorum laborumque patientissimis, sagittarum usu celeberrimis, per triennium
2 Romanos exercitus fatigauerat. Ne ab huius quidem usura gloriæ temperauit animum Cn. Pompeius, quin victoriæ partem conaretur vindicare. Sed & Luculli & Metelli triumphum cum ipsorum singularis virtus, tum etiam inuidia Pompeii apud optimum quemque
3 fecit fauorabilem. Per hæc tempora M. Cicero, qui omnia incrementa sua sibi debuit, vir nouitatis nobilissimæ, & ut vita clarus, 2,96,1.
ita ingenio maximus; qui effecit, ne quorum arma viceramus, eorum ingenio vinceremur; consul, Sergii Catilinæ Lentulique & Cethegi & aliorum vtriusque ordinis virorum coniurationem singulari virtute, constantia, vigilia, cura
4 que aperuit. Catilina metu consularis imperii vrbe pulsus est. Len-

tulus consularis & prætor iterum, Cethegusque & alii clari nominis viri, auctore senatu, iussu consulis in
 XXXV. carcere necati sunt. Ille senatus dies, 1
 quo hæc acta sunt, virtutem M. Catonis, iam multis in rebus conspicuam atq; prænitentem altissime illuminavit. Hic genitus proauo M. 2
 Catone, principe illo familiæ Porciæ, homo virtuti simillimus, & per
 2, 130, 5 omnia ingenio diis quam hominibus propior, qui numquam recte fecit, ut facere videretur, sed quia aliter facere non poterat; cuique id solum visum est rationem habere, quod haberet iustitiam, omnibus humanis vitiis immunis, semper fortunam in sua potestate habuit. hic 3
 tribunus pl. designatus, adhuc admodum adolescens, cum alii suaderent, *ut per municipia Lentulus coniuratiq; custodirentur*, pæne inter ultimos interrogatus sententiam, tanta vi animi atque ingenii inuectus est in coniurationem, ut ardore oris
 oratio-

orationem omnium lenitatem sua-
 dentium, societate consilii suspe-
 4 Etam fecerit. sic *impendentia ex rui-*
nis incendiisq; urbis & commutatione
status publici pericula exposuit. ita
consulis virtutem amplificavit, ut vni-
 uersus senatus in eius sententiam
 transiret, animaduertendumque in
 eos, quos prædiximus, censeret; ma-
 2, 34, 3.
 iorque pars ordinis eius Catonem
 5 prosequerentur domum. At Catili-
 na non segnius vota obiit, quam sce-
 leris conandi consilia inierat. quip-
 pe fortissime dimicans, quem spiri-
 tum supplicio debuerat, prælio red-
 1 didit. Consulatus Ciceronis non xxxvi.
 mediocri adiecit decus natus eo an-
 no D. AVGVSTVS, abhinc annos
 LXXXII: omnibus omnium gen-
 tium viris magnitudine sua inductu-
 2 rus caliginem. Iam pæne superua-
 caneum videri potest, eminentium
 ingeniorum notare tempora. quis
 enim ignorat diremtos gradibus 1, 16, 2.
 ætatis floruisse hoc tempore Cicero-
 F 3 nem,

nem, Hortensium, senemque Cras-
sum, Catonem, Sulpicium; moxque
Brutum, Calidum, Coelium, Cal-
uum, & proximum Ciceroni Cæsa-
rem; eorumque velut alumnos Cor-
uinum ac Pollionem Asinium, emu-
lumque Thucydidis Sallustium: au-
ctoresque carminum Varronem ac
Lucretium, neque vlllo in suscepti
operis sui carmine minorem Catul-
lum. Pæne stulta est inhærentium
oculis ingeniorum enumeratio: in-
ter quæ maxime nostri æui eminent:
princeps carminum Virgilius Rabi-
riusque, & consecutus Sallustium
Liuius, Tibullusque & Naso, perfe-
ctissimi in forma operis sui. nam vi-
uorum vt magna admiratio, ita cen-
sura difficilis est. Dum hæc in vrbe
Italiaque geruntur, Cn. Pompeius
memorable aduersus Mithridatem,
qui post Luculli profectiorem ma-
gnas noui exercitus vires reparaue-
rat, bellum gessit. At rex fusus fuga-
tusque & omnibus exutus copiis
Arme

Armeniam Tigranemque socerum
petit, regem eius temporis, nisi quia
Luculli armis erat infractus, poten-
3 tissimum. Simul itaque duos perse-
cutus Pompeius, intrauit Armeni-
am. prior filius Tigranis, sed discors
patri, peruenit ad Pompeium; mox
ipse supplex & præsens se regnum-
que ditioni eius permisit, præfatus:
4 *neminem alium neq; Romanum neque*
vllius gentis virum futurum fuisse,
cuius se fidei commissurus foret, quam
Cn. Pompeium: proinde omnem sibi
vel adversam vel secundam, cuius au-
ctor ille esset, fortunam tolerabilem
futuram. non esse turpe ab eo vinci,
quem vincere esset nefas: neq; ei in-
honeste aliquem summitti, quem for-
5 *tuna super omnes extulisset.* Seruatus
regi honos imperii, sed multato in-
genti pecunia: quæ omnis, sicuti
Pompeio moris erat, redacta in quæ-
storis potestatem, ac publicis descri-
pta litteris. Syria aliæque, quas occu-
pauerat, prouinciæ creptæ; & aliæ

restitutæ populo Romano, aliæ tum
 primum in eius potestatem redactæ:
 vt Syria, quæ tum primum facta est
 stipendiaria, Finis imperii regis ter-
 minatus Armenia. Haud absurdum
 videtur propositi operis regulæ, pau-
 cis percurrere, quæ cuiusque ductu
 gens ac natio redacta in formulam
 prouinciæ, stipendia pacta sit: vt
 I, I4, I, quæ facilius quam partibus simul
 vniuersa conspici possint. Primus in
Siciliam transiecit exercitum consul
 Claudius, & prouinciam eam, post
 annos ferme LII, captis Syracusis fe-
 cit Marcellus Claudius. Primus *Afri-*
cam Regulus, nono ferme anno pri-
 mi Pūnici belli: sed post CCLV an-
 nos P. Scipio Æmilianus, eruta
 Carthagine, abhinc annos CLXXXII
 Africā in formulam redegit prouin-
 ciæ. *Sardinia* inter primum & se-
 cundum bellum Punicum, ductu
 T. Manlii consulis, certum recepit
 imperii iugum. Immane bellicæ ci-
 uitatis argumentum, quod semel
 sub

sub regibus, iterum hoc T. Manlio
 consule, tertio Augusto principe,
 certæ pacis argumentum Ianus Ge-
 4 minus clausus dedit. In *Hispanias* pri-
 mi omnium duxere exercitus Cn. &
 P. Scipiones, initio secundi belli Pu-
 nici, abhinc annos CCL. inde varie
 possessa, & sæpe amissa partibus, vni-
 uersa ductu Augusti facta stipendia-
 5 ria est. *Macedoniam* Paullus, Mum-
 mius *Achaiam*, Fulvius Nobilior
 subegit *Ætoliæ*: *Asiam* L. Scipio
 Africani frater eripuit Antiocho: sed
 beneficio senatus-populique R. mox
 ab Attalis possessam regibus, M. Per-
 perna capto Aristonico fecit tribu-
 6 tariam. *Cypri* deuictæ nulli assi-
 gnanda gloria est, quippe Senatus-
 consulto, ministerio Catonis, regis
 morte, quam ille conscientia acci-
 uerat, facta prouincia est. *Creta* Me-
 telli ductu longissimæ libertatis sine
 multata. Et *Syria Pontusq;* Cn. Pom-
 7 peii virtutis monumenta sunt. *Gallias* XXXIX.
 primum Domitio & Fabio nepoti
 F 5 \ Paulli,

cap. 39.

2, 10, 2.

Paulli, qui *Allobrogicus* vocatus est, intratas cum exercitu, magna mox clade nostra sæpe & affectauimus & amisimus. sed fulgentissimum C.

Cæsaris opus in iis conspicitur: quippe eius ductu auspiciisque infractæ, pæne idem, quod totus terrarum orbis, ignauum conferunt stipendium.

Ab eodem facta *Numidia*. *Ciliciam* 2

perdomuit Isauricus, & post bellum Antiochicum Vulso Manlius Gallo-

2, 4, 1.

graciam. *Bithynia*, ut prædiximus, testamento Nicomedis relicta hereditaria. D. Augustus præter *Hispanias*

aliasque gentes, quarum titulis forum eius prænitet, pæne idem, facta

Ægypto stipendiaria, quantum pater eius Gallia, in ærarium reditus contulit. At Ti. Cæsar quam certam 3

Hispanis parendi confessionem extorserat parens, *Illyriis Dalmatisque* extorsit. *Rhatiam* autem & *Vindelicos*

ac *Noricos*, *Pannonianque* & *Scordiscos*, nouas imperio nostro subiunxit prouincias. Ut has armis,

ita

ita auctoritate *Cappadociam* populo R. fecit stipendiariam. Sed reuertamur ad ordinem. Secuta deinde Cn. Pompeii militia, gloria laboris ne maioris, incertum est. Penetrata cum victoria Media, Albania, Hiberia; ac deinde flexum agmen ad eas nationes, quæ dextra atque intima Ponti incolunt, Colchos, Heniochosque & Achæos. & oppressus auspiciis Pompeii, insidiis filii Pharnacis, Mithridates, ultimus omnium iuris sui regum, præter Parthicos.

- 2 Tum victor omnium, quas adierat, gentium Pompeius, suoque & ciuium voto maior, & per omnia fortunam hominis egressus, reuertit in Italiam. Cuius reditum fauorabilem opinio fecerat. quippe plerique non sine exercitu venturum in urbem, affirmabant, & libertati publicæ statuturum arbitrio suo modum.
- 3 Quo magis hoc homines timuerant, eo gratior ciuili tanti imperatoris reditus fuit. omni quippe Brundisii dimisso

dimisso exercitu, nihil præter nomen imperatoris retinens, cum privato comitatu, quem semper illi vacare moris fuit, in urbem rediit; magnificentissimumque de tot regibus per biduum egit triumphum; longæque maiorem omni ante se in lata pecunia in ærarium, præterquam à Paulo, ex manubiis intulit, absente 4 Cn. Pompeio, T. Ampius & T. Labienus tribuni pl. legem tulerunt, ut is ludis Circensibus corona laurea, & omni cultu triumphantium uteretur, scenicis autem prætexta coronaque laurea. id ille non plus quam semel (& hoc sane nimium fuit) usurpare sustinuit. Huius viri fastigium tantis auctibus fortuna extulit, ut primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex Asia triumpharet: & quot partes terrarum orbis sunt, totidem faceret monumenta victoriæ suæ. Numquam eminentia invidia & 1,9,6. carent. Itaque & Lucullus, memor tamen acceptæ iniuriæ, & Metellus Creti-

Creticus, non iniuste querens (quippe ornamentum triumphi eius captiuos duces Pompeius subduxerat) & cum iis pars optimatum refragabatur, ne aut promissa ciuitatibus, à Pompeio; aut benemeritis præmia, ad arbitrium eius, persoluerentur.

- 1 Secutus deinde est consularis C. Cæ- XLI.
 saris, qui scribenti manum iniicit, &
 quamlibet festinantem in se morari
 cogit. hic nobilissima Iuliorum ge-
 nitus familia, & quod inter omnes
 antiquissimos constabat, ab Anchise
 ac Venere deducens genus, forma
 omnium ciuium excellentissimus, 2, 29, 2.
 vigore animi acerrimus, munificen-
 tiæ effusissimus, animo super huma- 2, 31, 1.
 nam & naturam & fidem euectus,
 magnitudine cogitationum, celeri-
 tate bellandi, patientia periculorum,
 Magnò illi Alexandro, sed sobrio ne-
 2 que iracundo simillimus; qui deni-
 que semper & somno & cibo in vi-
 tam non in voluptatem vteretur;
 cum fuisset C. Mario sanguine con-
 iunctis

iunctissimus, atque idem Cinnæ gener; cuius filiam vt repudiaret, nullo modo compelli potuit; cum M. Piso consularis Anniam, quæ Cinnæ vxor fuerat, in Sullæ dimisisset gratiam; habuissetq; fere XLIX annos, eo tempore, quo Sulla rerum potitus est; magis ministris Sullæ adiutoribusq; partium, quam ipso, conquirentibus eum ad necem, mutata veste dissimilemque fortunæ suæ indutus habitum, nocte vrbe elapsus est. Idem 3 postea admodum iuuenis, cum à piratis captus esset, ita se per omne spatium, quo ab iis retentus est, apud eos gessit, vt pariter iis terrori venerationique esset; neque vnquam aut nocte aut die (cur enim, quod vel maximum est, si narrari verbis speciosis non potest, omittatur?) aut excalcearetur aut discingeretur, in hoc scilicet, ne, si quando aliquid ex solito variaret, suspectus his, qui oculis tantummodo eum custodiebant, foret.

quoties ausus sit, quanto opere conata eius qui obtinebat Asiam magistratus P. R. metu suo destituerit. Illud referatur, documentum tanti mox euasuri viri. Quæ nox eam diem secuta est, quæ publica ciuitatium pecunia redemptus est (ita tamen ut cogeret, ante obsides à piratis ciuitatibus dari) contracta classe & priuatus & tumultuaria, inuectus in eum locum in quo ipsi prædones erant, partem classis fugauit, partem merisit, aliquot naues multosque mortales cepit; lætusque nocturnæ expeditionis triumpho, ad suos reuersus est; mandatisque custodiæ, quos ceperat, in Bithyniam perrexit, ad proconsulem Iunium (is enim Asiam tum obtinebat) petens, *ut auctor fieret sumendi de captiuis supplicii.* quod cum ille, *se facturum, negasset, venditurumque captiuos dixisset* (quippe sequebatur inuidia inertiam) incredibili celeritate reuectus ad mare, prius quam de ea re ulli pro-

proconsulis redderentur epistolæ,
omnes quos ceperat suffixit cruci.

XLIII. Idem mox ad sacerdotium ineun- 1
dum (quippe absens pontifex factus
erat, cum in Cottæ consularis locum
pæne puer à Mario Cinnaque Fla-
men Dialis creatus, victoria Sullæ,
qui omnia ab iis acta fecerat irrita,
amississet id sacerdotium) festinans
in Italiam, ne conspiceretur à prædo-
nibus, omnia tunc obtinentibus
maria & merito iam infestis sibi,
quattuor scalmorum nauem, vna
cum duobus amicis decemque ser-
uis ingressus, effusissimum Hadria- 2
tici maris transiecit sinum. Quo qui-
dem in cursu conspectis vt puta-
bat, piratarum nauibus, cum exuisset
vestem, alligassetque pugionem ad
femur, alterutri se fortunæ parans,
mox intellexit frustratum esse visum
suum, arborumq; ex longinquo or-
dinem antemnarum præbuisse ima-
ginem. Reliqua eius acta in vrbe, no- 3
bilissimæque Dolabellæ accusatio, &
maior

maior ciuitatis in ea fauor quam reis
 præstari solet; contentionesque ci-
 uiles cum Q. Catulo atque aliis emi-
 nentissimis viris, celeberrimæ; & an-
 te præturam victus maximi pontifi-
 catus petitione Q. Catulus, omni-
 um confessione senatus princeps;
 4 & restituta in ædilitate, aduersante
 quidem nobilitate, monumenta C.
 Marii; simulque reuocati ad ius di-
 gnitatis proscriptorum liberi; & præ-
 tura quæsturaque mirabili virtute
 atque industria obita in Hispania,
 cum esset quæstor sub Vetere Anti-
 stio, auctore huius Veteris consularis at-
 que pontificis, duorum consulari-
 um & sacerdotum patris, viri in tan-
 tum boni, in quantum humana
 simplicitas intelligi potest; quo no-
 1 tiora sunt, minus egent stilo. Hoc
 igitur eos inter eum & Cn. Pompe-
 ium & M. Crassum inita potentiæ
 societas, quæ vrbi orbique terrarum,
 nec minus diuerso quoque tempo-
 2 re, ipsis exitiabilis fuit. Hoc consi-
 G lium

1,9,3.

XLIV.

2,40,6. *lium sequendi Pompeius causam habuerat, ut tandem actum trans-*
marinus prouinciis, quibus, ut prædi-
ximus, multi obtrectabant, per Cæsa-
rem confirmarentur consulem: Cæsar
autem, quod animaduertebat se ce-
dendo Pompeii gloria aucturum suam,
& inuidia communis potentia in illum
relegata, confirmaturum vires suas:
Crassus, ut quem principatum solus
assequi non poterat, auctoritate Pom-
peii, viribus teneret Cæsaris. Affini- 3
tas etiam inter Cæsarem Pompe-
iumque contracta nuptiis. quippe
filiam C. Cæsaris Cn Magnus duxit
uxorem. In hoc consulatu Cæsar 4
legem tulit, ut ager Campanus ple-
bei diuideretur, suatore legis Pom-
peio. ita circiter XX millia ciuium
eo deducta, & ius ab his restitutum
post annos circiter CLII, quam bello
Punico ab Romanis Capua in for-
nam præfecturæ redacta erat. Bibu- 5
lus collega Cæsaris, cum actiones
cuius magis vellet impedire, quam
posset,

posset, maiore parte anni domi se tenuit. quo facto dum augere vult inuidiam college, auxit potentiam.

Tum Cæsari decretæ in quinquen-

1 nium Galliæ. Per idem tempus P. XLV.

Clodius, homo nobilis, disertus, audax, qui neque dicendi neque faciendi vllum nisi quem vellet nosset

modum, malorum propositorum 2, 24, 1,

executor acerrimus, infamis etiam sororis stupro, & actus incesti reus ob initum inter religiosissima P. R.

facra adulterium; cum graues inimicitias cum M. Cicerone exerce-

ret (quid enim inter tam dissimiles amicum esse poterat?) & à patribus ad plebem transfiret, legem in tribu-

natu tulit: *Qui civem R. indemnatum interemisset, ei aqua & igni in-*

2 *terdiceretur.* Cuius verbis etsi non

nominabatur Cicero, tamen solus petebatur. ita vir optime meritis de rep. conseruatæ patriæ pretium ca-

lamitate exilii tulit. Non caruerunt suspicione oppressi Ciceronis Cæsar

G 2 & Pom.

& Pompeius. Hoc sibi contraxisse videbatur Cicero, quod inter XX viros diuidendo agro Campano esse noluiſſet. Idem intra biennium, ſe- 3
 ra Cn. Pompeii cura, verum vt coepit interrita, votisque Italiae ac decretis ſenatus, virtute atque actione Annii Milonis tribuni pl. dignitati patriaeque reſtitutus eſt. Neque poſt
 2, 15, 5. Numidici exſilium aut reſtitum, quicquam aut expulſus inuidioſius, aut receptus eſt lætius. Cuius domus, quam inſeſte à Clodio diſiecta erat, tam ſpecioſe à ſenatu reſtituta eſt. Idem P. Clodius in ſenatu, *ſub hono- 4*
riſiſcentiſſimo miniſterii titulo, M. Catonem à rep. relegauit. quippe legem tulit, *vt is quaſtor cum iure*
pratorio, adiecto etiam quaſtore, mitteretur in inſulam Cyprum, ad ſpolian-
dum regno Ptolemæum, omnibus mo-
rum vitiis eam contumeliam meri-
tum. Sed ille ſub aduentum Cato- 5
 nis, vitæ ſuæ vim intulit: vnde pecuniam longe ſperata maiorem Cato
 Ro-

Romam retulit. cuius integritatem laudari, nefas est: insolentia pæne argui potest, quod vna cum consulib⁹ ac senatu effusa ciuitate obuiam, cum per Tiberim subiret nauibus, non ante is egressus est, quam ad eum locum peruenit, vbi erat exponenda pecunia. Cum deinde immanes res, vix multis voluminibus explicandas, C. Cæsar in Gallia ageret; nec contentus plurimis ac felicissimis victoriis, innumerabilibusque cæsis & captis hostium millibus, etiam in Britanniam transiecisset exercitum, alterum pæne imperio nostro ac suo quærens orbem: inuidtum par consulum Cn. Pompeius & M. Crassus, alterum iniere consulatum; qui neq; petitus honeste ab his, neq; probabiliter gestus est. Cæsari lege, quam Pompeius ad populum tulit, prorogata in idem spatium temporis prouinciæ: Crasso bellum Parthicum in animo molienti, Syria decreta. qui vir, cetera sanctis-

XLVI.

cap. 47.

2, 29, 4.

2, 33, 2.

simus immunisque voluptatibus,
 neque in pecunia neque in gloria
 concupiscenda aut modum norat
 aut capiebat terminum. hunc pro- 3
 ficiscentem in Syriam diris cum
 ominibus, tribuni pl. frustra retine-
 re conati. quorum execrationes si
 in ipsum tantummodo valuissent,
 utile imperatoris damnum saluo
 exercitu fuisset reip. Transgressum 4
 Euphratē Crassum, petentemque
 Seleuciam, circumfusus immanibus
 copiis equitum, rex Orodes vna
 cum parte maiore Romani exerci-
 tus interemit. reliquias legionum 5
 C. Cassius, atrocissimi mox auctor
 facinoris, tum quæstor conseruauit;
 Syriamque adeo in P. R. potestate
 retinuit, ut transgressos in eam Par-
 thos, felici rerum euentu fugaret ac
 XLVII. funderet. Per hæc infrequentiaque
 & quæ prædiximus tempora, ampli-
 us quadringenta millia hostium à
 C. Cæsare cæsa sunt, plura capta. pu-
 gnatum sæpe eruptionibus: bis pene-
 trata

trata Britannia. nouem deniq; æstati-
bus vix vlla non iustissimus trium-
phus emeritus. Circa Alesiam vero
tantæ res gestæ, quantas audere vix
hominis; perficere, pæne nullius nisi
2 dei fuerit. Septimo ferme anno Cæ-
sar morabatur in Galliis, cum medi-
um iam ex inuidia potentiæ male
cohærentis inter Cn. Pompeium &
C. Cæsarem concordia pignus, Iulia
vxor magni decessit; atque omnia
inter destinatos tanto discrimini
duces dirimente fortuna, filius quo-
que parvus Pompeii, Iulia natus, in-
3 tra breue spatium obiit. Tum in
gladios cædēsque ciuium furente
ambitu, cuius neque finis reperiēba-
tur nec modus, tertius consulatus
soli Cn. Pompeio, etiam aduersan-
tium antea dignitati eius iudicio de-
latus est. cuius ille honoris gloria,
veluti reconciliatis sibi optimati-
bus, maxime à C. Cæsare alienatus
est. sed eius consulatus omnem vim
in coërcitionem ambitus exercuit.

Quo tempore P. Clodius à Milo- 4
 2, 20, 3. ne candidato consulatus, exemplo
 inutili, facto salutari reip. circa
 Bouillas, contracta ex occursum rixa,
 iugulatus est. Milonem reum non
 magis inuidia facti, quam Pom-
 peii damnauit voluntas, quem qui- 5
 dem M. Cato palam lata absoluit
 sententia, quam si maturius tulisset,
 non defuissent qui sequerentur ex-
 emplum; probarentque eum ci-
 uem occisum, quo nemo pernicio-
 sior reip. neque bonis inimicior vi-
 xerat. XLVIII. Intra breue deinde spatium
 belli ciuilis exarserunt initia: cum
 iustissimus quisque & à Cæsare & à
 Pompeio vellet dimitti exercitus,
 quippe Pompeius in secundo con-
 sulatu Hispanias sibi decerni volue-
 rat, easque per triennium absens ipse
 ac præsidens vrbi, per Afranium &
 Petreium consularem ac prætorium,
 legatos suos administrabat; & iis
 qui à Cæsare dimittendos exercitus
 contendebant, assentabatur; iis, qui
 ab ipso,

2 ab ipso, aduersabatur. qui si ante
 biennium quam ad arma itum est,
 perfectis muneribus theatri & alio-
 rum operum quæ ei circumdedit,
 grauissima tentatus valetudine de-
 cessisset in Campania (quo quidem
 tempore vniuersa Italia vota pro sa-
 lute eius, primo omnium ciuium,
 suscepit) defuisset fortunæ destruen-
 di eius locus; & quam apud superos
 habuerat magnitudinem, illibatam
 3 detulisset ad inferos. Bello autem
 ciuili, & tot quæ deinde per conti-
 nuos XX annos consecuta sunt
 malis, non alius maiorem flagran-
 tioremque, quam C. Curio tribunus
 pl. subiecit facem: vir nobilis, elo-
 quens, audax, suæ alienæque & for-
 tunæ & pudicitiae prodigus, homo
 ingeniosissime nequam, & facundus 2, 68, I.
 malo publico. cuius animo, volu-
 ptatibus vel libidinibus, neque opes
 ullæ neque cupiditates sufficere pos-
 4 sent. hic primo pro Pompeii parti-
 bus, id est, vt tunc habebatur, pro

cap. 49.

rep. mox simulatione contra Pompeium & Cæsarem, ^{quasi vincti a magistro} sed animo pro Cæsare stetit. id gratis an accepto centies H-S fecerit, vt accepimus in medio relinquemus. ad ultimum saluberrimas & coalescentis conditiones pacis, quas & Cæsar iustissimo animo postulabat, & Pompeius æquo recipiebat, discussit ac rupit.

2, 25, 1. vnice cauente Cicerone concordiae publicæ. Harum præteritarumque rerum ordo cum iustis aliorum voluminibus promitur, tum, vti spero,

XLIX. nostris explicabitur. Nunc proposito operi sua forma reddatur: si prius gratulatus ero Q. Catulo, duobus Lucullis, Metelloque & Hortensio; qui cum sine inuidia in rep. floruisent, eminuisentque sine periculo, quæta aut certe non præcipitata, fatali ante initium bellorum ciuiliū morte functi sunt. Lentulo & Marcello cos. post urbem conditam annis DCCIII, & anno LXXIIX, quam
2, 65, 2. tu, M. Vinici, consulatum inires, bellum

- 3 bellum ciuile exarsit. *Alterius du-
cis caussa melior videbatur, alterius
erat firmior. Hic omnia speciosa, illic
valentia. Pompeium senatus auctori-
tas, Cæsarem militum armauit fidu-
cia. Consules senatusq; caussa non
Pompeio summam imperii detulerunt.*
- 4 *Nihil relictum à Cæsare quod servan-
da pacis caussa tentari posset: nihil re-
ceptum à Pompeianis, cum alter consul
iusto esset ferocior; Lentulus vero salua
rep. saluus esse non posset; M. autem
Cato moriendum ante, quam ullam
condicionem civis accipiendam reip.
contenderet, vir antiquus & gravis
Pompeii partes laudaret magis, pru-
dens sequeretur Cæsaris; & illa glorio-
sa, hæc terribiliora duceret. Ut deinde
spretis omnibus quæ Cæsar postu-
lauerat, tantummodo contentus cum
vna legione titulum retinere prouin- f ret
cia; priuatus in urbem veniret, & se
in petitione consulatus suffragiis P. R.
committeret decreuere: ratus bel-
landum Cæsar, cum exercitu Rubi-
conem*

conem transiit. Cn Pompeius consulque & maior pars senatus, relicta vrbe ac deinde Italia, transmisere

- I. Dyrrhachium. At Cæsar Domitio legionibusque Corfinii, quæ vna cum eo fuerant, potitus, duce aliisque qui voluerant abire ad Pompeium, sine dilatione dimissis, persecutus Brundisium, ita vt appareret, malle integris rebus & condicionibus, finire bellum, quam opprimere fugientes, cum transgressos reperisset consules, in urbem reuertit: red-
 ditaque ratione consiliorum suorum in senatu, & in concione, *ac miserrimæ necessitudinis, cum alienis armis ad arma compulsus esset*, Hispanias petere decreuit. Festinationem
 itineris eius aliquandiu morata Massilia est, fide melior quam consilio prudentior: intempestive principalium armorum arbitria captans, quibus ii se debent interponere, qui non parentem coërcere possunt. Exercitus deinde, qui sub Afranio
 consu-

consulari ac Petreio prætorio fuerat, ipsius aduentus vigore ac fulgore occupatus, se Cæsari tradidit. vterq; legatorum & quisquis cuiusque ordinis sequi eos voluerat, remissi ad
1 Pompeium. Proximo anno, cum LI.
Dyrrhachium ac vicina ei vrbi regio castris Pompeii teneretur (qui accitis ex omnibus transmarinis prouinciis legionibus, equitum ac peditem auxiliis, regumq; & tetrarcharum simulque dynastarum copiis, immanem exercitum confecerat, & mare præsidiis classium, vt rebatur, sepserat, quo minus Cæsar legiones posset transmittere) sua &
2 celeritate, & fortuna C. Cæsar vsus nihil in mora habuit, quo minus & cum vellet, ipse exercitusque classibus perueniret, & primo pæne castris Pompeii sua iungeret, mox etiam obsidione munimentisq; eum complecteretur. Sed inopia obsidentibus, quam obsessis, erat grauior.
3 Tum Balbus Cornelius, excedente

dente humanam fidem temeritate, ingressus castra hostium sæpiusque cum Lentulo collocutus, consule dubitante quanti se venderet, illis incrementis fecit viam, quibus non Hispaniensis natus sed Hispanus in triumphum & pontificatum assurgeret, fieretque ex priuato consularis. Variatum deinde proeliis, sed vno longe magis Pompeianis prospero, quo grauius impulsi sunt

II. Cæsaris milites. Tum Cæsar cum exercitu fatalem victoriæ suæ Thesaliam petiit. Pompeius longe diuersa aliis suadentibus (quorum plerique hortabantur, *ut in Italiam transmitteret*: neque hercules quidquam partibus illis salubrius fuit: alii, *ut bellum præberet, quod dignatione partium in dies ipsis magis prosperum fieret*) usus impetu suo hostem secutus est. Aciem Pharsalicam & illum cruentissimum Romano nomini diem, tantumque vtriusque exercitus profusum sanguinis, & collisa inter

simili modo

- inter se duo reip. capita, effossumq;
 alterum Romani imperii lumen, tot
 talesq; Pompeianarum partium cæ-
 sos viros, non recipit enarranda hic I, 16, I.
- 3 scripturæ modus. Illud notandum 2, 55, I.
 est: ut primum C. Cæsar inclinatam
 vidit Pompeianorum aciem, neque
 prius neque antiquius quidquam
 habuit, quam omnes partes (milita-
 ri & verbo & consuetudine utar)
- 4 dimitteret. Proh dii immortales,
 quod huius voluntatis erga Brutum
 suæ postea vir tam mitis pretium tu-
 lit! Nihil illa victoria mirabilius,
 magnificentius, clarius fuit; quan-
 do neminem nisi acie consumtum,
 ciuem patria desideravit: sed munus
 misericordiæ corrumpit pertinacia, 2, 85, 5.
 cum libentius vitam victor iam da-
 1 ret quam victi acciperent. Pompe- LIII.
 ius profugiens cum duobus Lentu-
 lis consularibus Sextoque filio &
 Fauonio prætorio, quos comites ei
 fortuna aggregauerat, aliis ut *Par-*
thos, aliis ut *Africam* peteret in qua
fide-

fideliſſimum partium ſuarum haberet regem Iubam, ſuadentibus, Ægyptum petere propoſuit memor beneficiorum, quæ in patrem eius Ptolemæi, qui tum puero quam iuveni propior regnabat Alexandriæ, contulerat. Sed quis in adverſis beneficiorum ſervat memoriam? aut quis ullam calamitoſis deberi putat gratiam? aut quando fortuna non mutat fidem? Miſſi itaque ab rege, qui venientem Cn. Pompeium (is iam à Mitylenis Corneliam vxorem receptam in nauem, fugæ comitem habere cœperat) conſilio Theodoti & Achillæ exciperent, hortarenturque vt ex oneraria in eam nauem, quæ obuiam proceſſerat, tranſcenderet. quod cum feciſſet, princeps Romani nominis, imperio arbitrioque Ægyptii mancipii, C. Cæſare P. Seruilio cos. iugulatus eſt. Hic poſt tres conſulatus & totidem triumphos, domitumque terrarum orbem, ſanctiſſimi ac præſtantiſſimi viri,

4 viri, in id euecti super quod adscendi
non potest, duodesexagesimum an-
num agentis, pridie natalem ipsius,
vitæ fuit exitus: in tantum in illo
viro à se discordante fortuna, vt cui
modo ad victoriam terra defuerat,
1 deesset ad sepulturam. Quid aliud
quam nimium occupatos dixerim,
quos in ætate & tanti & pæne nostri
sæculi viri fefellit quinquennium?
cum à C. Atilio & Q. Seruilio con-
sulibus tam facilis esset annorum di-
gestio. quod adieci, non vt arguerem
1 sed ne arguerer. Non fuit tamen ma-
ior in Cæsarem, quam in Pompeium
fuerat, regis eorumq; quorum is au-
ctoritate regebatur, fides. quippe
cum venientem eum tentassent in si-
diis, ac deinde bello laceffere aude-
rent, vtrique summo imperatorum,
alteri superstiti meritas poenas luere
2 suppliciiis. Nusquam erat Pompeius
corpore, adhuc ubiq; nomine: quip-
pe ingens partium eius fauor bellum
excitauerat Africum. quod ciebat

LIV.

H

rex

rex Iuba & Scipio, vir consularis, ante biennium, quam extingueretur Pompeius, lectus ab eo focer. eo-
rumque copias auxerat M. Carō, ingenti cum difficultate itinerum locorumque inopia, perductis ad eos legionibus: qui vir, cum summum ei à militibus deferretur imperium, honoratori parere maluit.

L V. Admonet promissæ breuitatis fides, I
I, 16, I. 2, quanto omnia transcurso dicenda
86, I. sint. Sequens fortunam suam Cæsar, peruectus in Africam, quam occiso Curione, Iulianarum duce partium, Pompeiani obtinebant exercitus, ibi primo varia fortunam expugnauit via, inclinatæque hostium copię. Nec dissimilis ibi aduersus victos, quam in priores, clementia Cæsaris fuit. Victorem Africani belli
C. Cæsarem grauius excepit Hispaniense (nam victus ab eo Pharnaces vix quidquam gloriæ eius adstruxit) quod Cn. Pompeius Magni filius, adolescens impetus ad bella maximis, in-

mi, ingens ac terribile conflauerat:
 vndique ad eum adhuc paterni no-
 minis magnitudinem sequentium,
 ex toto orbe terrarum auxiliis con-
 3 fluentibus. Sua Cæsarem in Hispa-
 niam comitata fortuna est. sed nul-
 lum vmquam atrocius periculosi-
 usque ab eo initum proelium, adeo
 vt plus quam dubio Marte, descen-
 deret equo, consistensque ante rece-
 dentem suorum aciem increpita
 prius fortuna, quod se in eum seruaf-
 set exitum, denunciaret militibus,
vestigio se non recessurum: proinde
viderent, quem & quo loco imperato-
rem deserturi forent. verecundia ma-
 gis quam virtute acies restitutæ sunt,
 à duce quam à milite fortius. Cn.
 Pompeius, grauis vulnere inuentus,
 inter solitudines auias interemtus
 est. Labienum Varumq; acies abs-
 1 tulit. Cæsar omnium victor, regres-
 sus in urbem, quod humanam exce-
 dat fidem, omnibus qui contra se ar-
 ma tulerant ignouit, magnificentif-

LVI.

2,52,4.2,

87,2.

H 2

simif.

simisque gladiatorii muneris, nau-
machiae, & equitum peditumq; si-
mul elephantorum certaminis spe-
ctaculis, epulique per multos dies
dati celebratione, repleuit eam.

Quinque egit triumphos. Gallici 2

*Adro ma: apparatus ex citro, Pontici ex acan-
tho, Alexandrini testudine, Africi
ebore, Hispaniensis argento rasili
constitit. Pecunia ex manubiis lata
paullo amplius sexies millies H.S.
Neq; illi tanto viro, & tam clemen-*

ter omnibus victoriis suis vso, plus 3

longi principis in statu
quinque mensium principalis quies
contigit. quippe cum mense Octo-
bri in urbem reuertisset; idibus Mar-
tiis coniurationis auctoribus Bruto
& Cassio, quorum alterum promit-
tendo consulatum non obligaue-
rat, contra differendo Cassium of-
fenderat; adiectis etiam consiliariis
caedis familiarissimis omnium, &
fortuna partium eius in summum
euectis fastigium, D. Bruto & C. Tre-
bonio aliisque clari nominis viris,
inter-

- 4 interemptus est. cui magnam inuidiam conciliarat M. Antonius, omnibus audendis paratissimus, consulatus collega, imponendo capiti eius Lupercalibus sedentis pro Rostris insigne regium, quod ab eo ita repulsum erat, ut non offensus
- 1 videretur. Laudandum experientia consilium est Panſæ atque Hirtii: qui semper prædixerant Cæsari, *ut principatum armis quæsitum armis teneret.* ille dictitans, *mori se quam timeri malle*, dum clementiam quam præstiterat expectat, incautus
- 2 ab ingratis occupatus est. cum quidem plurima præſagia atque indicia dii immortales futuri obtulissent periculi. nam & haruspices præmonuerant, *ut diligentissime iduum Martiarum caueret diem*; & vxor Calpurnia territa nocturno visu, *ut ea die domi subsisteret*, orabat: & libelli coniurationem nunciantes dati, ab eo neque protinus lecti erant.
- 3 Sed profecto ineluctabilis fatorum

LVII.

2, 118, 4.

LVIII.

vis, cuiuscumque fortunam mutare constituit, consilia corrumpit. Quo anno id patrauere facinus Brutus & C. Cassius, prætores erant; D. Brutus consul designatus. Hi vna cum coniurationis globo, stipati gladiatorum D. Bruti manu, Capitolium occupauere, cum consul Antonius (*quem cum simul interimendum censuisset Cassius, testamentumque Cæsaris abolendum*, Brutus repugnauerat; dictitans, *nihil amplius ciuius præter tyranni*, ita enim appellari Cæsarem facto eius expediebat, *petendum esse sanguinem*) conuocato senatu, cum iam Dolabella, quem substituturus sibi Cæsar designauerat consulem, fasces atque insignia corripuisset consularia, velut pacis auctor, liberos suos obsides in Capitolium misit, fidemque descendendi tuto interfectoris Cæsaris dedit: & illud decreti *Atheniensium* celeberrimi exemplum, relatum à Cicerone, obliuionis præteritarum rerum,

¹ *rum*, decreto patrum comprobatum
 est. Cæsaris deinde testamentum LIX.
 apertum est, quo C. Octauium, ne-
 potem sororis suæ Iuliæ adoptabat.
 de cuius origine, etiam si præuentis
² & pauca dicenda sunt. Fuit C. Octa-
 uius, vt non patricia, ita admodum 2,88,2.
 speciosa equestri genitus familia,
 grauis, sanctus, innocens, dives. Hic
 prætor inter nobilissimos viros crea-
 tus, primo loco, cum ei dignatio Iu-
 lia genitam Atiam conciliaffet vxo-
 rem, ex eo honore fortitus Macedo-
 niam, appellatusque in ea *imperator*,
 decedens ad petitionem consulatus
³ obiit, prætextato relicto filio. quem
 C. Cæsar, maior eius auunculus, edu-
 catum apud Philippum vitricum,
 dilexit vt suum, natumque annos
 XLIX, Hispaniensis militiæ affecu-
 tum se postea comitem habuit,
 numquam aut alio vsum hospitio,
 quam suo, aut alio vectum vehicu-
 lo: pontificatusque sacerdotio pue-
⁴ rum honorauit. Et pacatis bellis ci-

uilibus, ad erudiendum liberalibus
 disciplinis singularis indolem iue-
 nis, Apolloniam eum in studia mi-
 ferat, mox belli Getici ac deinde
 Parthici habiturus commilitonem.
 Cui ut est nunciatum de cæde auun- 5
 culi, cum protinus ex vicinis legio-
 nibus centuriones suam suorumq;
 militum operam ei pollicerentur,
 neq; eam spernendam Saluidienus
 & Agrippa dicerent; ille festinans
 peruenire in urbem, omnem ordi-
 nationem & necis & testamenti
 Brundisii comperit, Cui aduentanti 6
 Romam, immanis amicorum oc-
 currit frequentia: & cum intraret
 urbem, solis orbis super caput eius,
 curuatus æqualiter rotundatusque,
 in colorem arcus, veluti coronam
 tanti mox viri capiti imponens, con-
 spectus est. Non placebat Atiæ ma- 1
 tri Philippoque vitrico, adiri nomen
 inuidiosæ fortunæ Cæsaris: sed asse-
 rebant salutaria reip. terrarumque
 orbis fata conditorem conseruato-
 remque

- 2 remque Romani nominis. Spreuit itaque cælestis animus humana consilia; & cum periculo potius summa, quam tuto humilia, proposuit sequi; maluitque auunculo & Cæsari de se quam vitrico credere; dictitans, *nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, semetipsum videri*
- 3 *indignum*. Hunc protinus Antonius consul superbe excipit; (neque is erat contemptus, sed metus) vixque admissio in Pompeianos hortos, loquendi secum tempus dedit; mox etiam, velut insidiis eius petitus, scelereste insimulare cœpit; in quo turpiter deprehensa eius vanitas est.
- 4 Aperte deinde Antonii ac Dolabellæ consulum ad nefandam dominationem erupit furor. H S septies milles, depositum à C. Cæsare ad ædem Opis, occupatum ab Antonio, actorum eiusdem, insertis falsis, indubitateque corruptis, commentariis. Atque omnia pretio temperata,
- 5 vendente remp. consule. Idem pro-

uinciam D. Bruto designato consuli decretam, Galliam occupare statuit; Dolabella transmarinas decreuit sibi: interque naturaliter dissimillimos ac diuersa volentes crescebat odium. eoque C. Cæsar iuuenis quotidianis Antonii petebatur insidiis.

LXI. Torpebat oppressa dominatione Antonii ciuitas. indignatio & dolor omnibus, vis ad resistendum nulli aderat, cum C. Cæsar, XIX annum ingressus, mira ausus, ac summa consecutus, priuato consilio, maiorem senatu pro rep. animum habuit. primumque à Calatia, mox à Casilino veteranos exciuit paternos. Quorum exemplum secuti alii, breui in formam iusti coiere exercitus. mox cum Antonius occurrisset exercitui, quem ex transmarinis prouinciis Brundisium venire iusserat, legio Martia & Quarta, cognita & senatus voluntate & tanti iuuenis indole, sublatis signis ad Cæsarem se contulerunt. Eum senatus, honoratum; eque-

equeſtri ſtatua, quæ hodieque in Ro-
ſtris poſita ætatem eius ſcriptura in-
dicat (qui honor non alii, per CCC
annos, quam L. Sullæ & Cn. Pom-
peio & C. Cæſari contigerat) pro
prætore, vna cum conſulibus deſi-
gnatis Hirtio & Panſa, bellum cum
4 Antonio gerere iuſſit. Id ab eo an-
num agente vicesimum, fortiffime
circa Mutinam adminiſtratum eſt;
& D. Brutus obſidione liberatus; An-
tonius turpi ac nuda fuga coactus
deſerere Italiam: conſulum autem
alter in acie, alter poſt paucos dies ex
1 vulnere mortem obiit. Omnia ante, LXII
quam fugaretur Antonius, honori-
ficæ à ſenatu in Cæſarem exercitum-
que eius decreta ſunt, maxime au-
ctore Cicerone: ſed, vt receſſit me-
tus, erupit voluntas, protinuſque
Pompeianis partibus rediit animus.
2 Bruto Caſſioque prouinciæ, quas
iam ipſi ſine vlllo S. C. occupauerant,
decretæ. laudati quicumque his ſe
exercitus tradidiſſent. omnia tranſ-
marina

marina imperia eorum commissa
 arbitrio. quippe M. Brutus & C. Caf-³
 sius, nunc metuentes arma Antonii,
 nunc ad augendam eius inuidiam,
 simulantes se metuere, testati edictis,
libenter se vel in perpetuo exilio vi-
cturos, dum reip, constaret concordia,
nec ullam belli ciuilis præbituros ma-
teriam, plurimum sibi honoris esse in
conscientia facti sui, profecti vrbe
 atque Italia, intento ac pari animo,
 sine auctoritate publica prouincias
 exercitusq; occupauerant, & *ubicum-*
que ipsi essent, prætexentes esse remp.
 pecunias etiam, quæ ex transmari-
 nis prouinciis Romam ab quæstori-
 bus deportabantur, à volentibus ac-
 ceperant. quæ omnia senatus decre-⁴
 tis comprehensa, comprobata sunt.
 Et D. Bruto, quod alieno beneficio
 viueret, decretus triumphus. Pansæ
 atque Hirtii corpora publica sepul-
 tura honorata. Cæsaris adeo nulla
 habita mentio, vt legati, qui ad exer-
 citum eius missi erant, iuberentur

sum.

summoto eo milites alloqui. Non fuit tam ingratus exercitus, quam fuerat senatus. nam, cum eam iniuriam dissimulando Cæsar ferret, *negavere milites, sine imperatore suo*
6 *vlla se audituros mandata.* Hoc est illud tempus, quo Cicero, insito amore Pompeianarum partium, *Cæsarem laudandum & tollendum* censebat; cum aliud diceret, aliud intelligi vellet. Interim Antonius, fuga
1 *transgressus Alpes primo per colloquia repulsus à M. Lepido, qui pontifex maximus in C. Cæsaris locum furto creatus, decreta sibi Hispania, adhuc in Gallia morabatur: mox sæpius in conspectum veniens militum, cum & Lepido omnes imperatores forent meliores, & multis Antonius, dum erat sobrius, per aversa castrorum proruto vallo militibus receptus est: qui titulo imperii cedebat Lepido, cum summa virum pe-*
2 *nes cum foret.* Sub Antonii ingressum in castra Iuuentius Laterensis,

LXIII.

vir

vir vita ac morte consentaneus, cum
 acerrime suasisset Lepido, *ne se cum*
Antonio hoste iudicato iungeret, irri-
 tus consilii, gladio se ipse transfixit.
 Plancus deinde dubia, id est, sua fide, 3
 diu *quarum esset partium* secum lu-
 ctatus, ac sibi difficile consentiens,
 & nunc adiutor D. Bruti, designati
 consulis, collegæ sui, senatuique se
 litteris venditans, mox eiusdem pro-
 ditor; Asinius autem Pollio, fir-
 mus proposito & Iulianis partibus
 fidus, Pompeianis adversus; vterque
 LXIV. exercitus tradidere Antonio. D. Bru- 1
 tus, desertus primo à Planco, post
 etiam insidiis eiusdem petitus, paul-
 latim relinquente eum exercitu, fu-
 giens, in hospitis cuiusdam nobilis
 viri, nomine Cameli, domo ab iis,
 quos miserat Antonius, iugulatus
 est; iustissimasque optime de se me-
 rito viro C. Cæsari pœnas dedit. cu- 2
 ius cum primus omnium amico-
 rum fuisset, interfector fuit, & for-
 tunæ, ex qua fructum tulerat, inui-
 dian

1 diam in auctorem relegabat, cense-
 batque æquum, quæ acceperat à Cæ-
 sare, retinere; Cæsarem qui illa de-
 3 derat, perire. Hæc sunt tempora, qui-
 bus M. Tullius continuis actioni-
 bus æternas Antonii memoriæ in-
 ussit notas. sed hic fulgentissimo &
 cælesti ore, at tribunus Canutius
 continua rabie lacerabat Antonium.

4 Vtrique vindicta libertatis morte
 stetit: sed tribuni sanguine commissæ
 proscriptio; Ciceronis, vel satiato
 Antonio, pœna finita. Lepidus dein-
 de à senatu hostis iudicatus est, ut

1 ante fuerat Antonius. Tum inter
 eum Cæsaremque & Antonium,
 commercia epistolarum; & condi-
 tionum iacta mentio, cum Anto-
 nius & subinde Cæsarem admone-
 ret, *quam inimicæ ipsi Pompeianæ par-
 tes forent; & in quod iam emersissent
 fastigium: & quanto Ciceronis studio
 Brutus Cassiusq; attollerentur; denun-
 ciaretque, se cum Bruto Cassioq;, qui
 iam decem & septem legionum poten-*

LXV.

tes

tes erant, iuncturum vires suas, si Cæsar eius aspernaretur concordiam; diceretq; plus Cæsarem patris quam se amici ultioni debere. tum inita potentia societas, & hortantibus orantibusque exercitibus, inter Antonium etiam & Cæsarem facta affinitas; cum esset priuigna Antonii desponsa Cæsari. consulatumque iniit Cæsar pridie, quam viginti annos impleret, X Kal. Octobres, cum collega Q. Pedio, post V. C. annis

2,49,2. DCCIX, ante LXXII quam tu, M. Vinici, consulatum inires. Vidit hic annus Ventidium, per quam urbem inter captiuos Picentium in triumpho ductus erat, in ea consularem prætextam iungentem prætoria.

LXVI. Idem hic postea triumphauit. Furente deinde Antonio, simulq; Lepido, quorum vterque, vt prædiximus, hostes iudicati erant, cum ambo mallent sibi nunciari quid passi essent, quam quid emeruissent, repugnante Cæsare, sed frustra aduersus duos,

duos, instauratum Sullani exempli
 2 malum, proscriptio. Nihil tam in-
 dignum illo tempore fuit, quam
 quod aut Cæsar aliquem proscribe-
 re coactus est; aut ab illo Cicero
 proscriptus est; abscissaque scelere
 Antonii vox publica est, cum eius
 salutem nemo defendisset, qui per
 tot annos & publicam ciuitatis &
 3 priuatam ciuium defenderat. *Nihil*
tamen egisti, M. Antoni: (cogit enim
 excedere propositi formam operis,
 erumpens animo ac pectore indi-
 dignatio) *nihil, inquam, egisti, mer-*
cedem celestissimi oris & clarissimi ca-
pitis abscissi numerando, auctoramen-
toꝝ funebri ad conseruatoris quon-
dam reipub. tantiq; cos. irritando ne-
 4 *cem. Rapuisti tu M. Ciceroni lucem so-*
licitam, & ætatem senilem, & vi-
tam miseriorem te principe, quam sub
te triumuiro mortem: famam vero
gloriamq; factorum atq; dictorum
 5 *adeo non abstulisti ut auxeris. Vivit*
viuetq; per omnium seculorum memo-
 I riam.

riam. Dumq; hoc vel forte vel prouidentia vel utcumque constitutum rerum natura corpus, quod ille pane solus Romanorum animo vidit, ingenio complexus est, eloquentia illuminauit, manebit incolume: comitem cui sui laudem Ciceronis trahet; omnisq; posteritas illius in te scripta mirabitur, tuum in eum factum execrabitur; citiusque in mundo genus hominum, quam cadet. Huius totius temporis i fortunam ne deflere quidem quisquam satis digne potuit, adeo nemo exprimere verbis potest. Id tamen notandum est, fuisse in proscriptos vxorum fidem summam, libertorum mediam, seruorum aliquam, filiorum nullam. adeo difficilis est hominibus utcumq; conceptæ spei mora. Ne quid vlli sanctum relinquatur, velut in dotem inuitamentumque sceleris, Antonius L. Cæsarem auunculum, Lepidus Paulum fratrem proscripserant. Nec Planco gratia defuit ad impetrandum,*

dum, *ut frater ejus Plancus Plotius*
³ *proscriberetur.* Eoque inter iocos
 militares, qui currum Lepidi Plan-
 cique secuti erant, inter execratio-
 nem ciuium vsurpabant hunc ver-
 sum: *De germanis, non de Gallis, duo*
¹ *triumphant consules.* Suo præteri- LXVIII.
 tum loco referatur. neque enim
 persona umbram actæ rei capit.
 Dum in acie Pharsalica Africaque
 de summa rerum Cæsar dimicat, M.
 Cælius vir eloquio animoque Cu-
 rioni simillimus, sed in utroq; perfe- 2, 48, 3.
 ctior, nec minus ingeniose nequam,
 cum ne modico quidem seruari pos-
 set (quippe peior illi res familiaris
 quam mens erat) in prætura noua-
² rum tabularum auctor extitit: ne-
 quiitque senatus & auctoritate coff.
 deterreri, accito etiam Milone An-
 nio, qui non impetrato reditu Iulia-
 nis partibus infestus erat, in vrbe se-
 ditionem, haud magis occulte bel-
 licum tumultum mouens, primo
 summotus à rep. mox consularibus
 I 2 armis

armis auctore senatu circa Thurios
 oppressus est. Incepto pari similis 3
 fortuna Milonis fuit; qui Compsam
 in Hirpinis oppugnans, ictusque la-
 pide, tum P. Clodio tum patriæ,
 quam armis petebat, pœnas dedit;
 vir inquires, & vltra sortem temera-
 rius. Quatenus autem aliquid ex 4
 omiſſis peto, notetur immodica &
 intempeſtiua libertate vſos aduer-
 ſus C. Cæſarem, Marullum Epidium,
 Flauiumque Cæſetium trib. pl. dum
 arguunt in eo regni voluntatem,
 pœne vim dominationis expertos.
 In hoc tamen ſæpe laceſſiti princi- 5
 pis ira exceſſit, vt cenſoria potius
 contentus notâ, quam animaduer-
 ſione dictatoriali ſummoueret eos
 à rep. teſtareturque, *eſſe ſibi miſerri-
 mum, quod aut natura ſua ei exceden-
 dum foret, aut minnenda dignitas.*
 Sed ad ordinem reuertendum eſt.
 LXIX. Iam & Dolabella in Aſia C. Trebo- 1
 nium conſularem, cui ſuccedebat,
 fraude deceptum Smyrnæ occide-
 rat,

rat, virum aduersus merita Cæsaris
 ingratissimum participemque cæ-
 dis eius, à quo ipse in consulare pro-
 2 uectus fastigium fuerat: & C. Cas-
 sius, acceptis à Statio Murco & Cri-
 spo Marcio, prætoriiis viris impera-
 toribusque, præualidis in Syria legi-
 onibus, inclusum Dolabellam, qui
 præoccupata Asia in Syriam perue-
 nerat, Laodicea expugnata interfe-
 cerat; ita tamen, vt ad ictum serui
 sui Dolabella non segniter cerui-
 cem daret; & decem legiones in eo
 3 tractu sui iuris fecerat. & M. Brutus
 C. Antonio fratri M. Antonii in
 Macedonia, Vatinioque circa Dyr-
 rhachium volentes legiones ex-
 torserat: sed Antonium bello la-
 cessierat; Vatinium dignatione ob-
 ruerat: cum & Brutus cui libet du-
 cum præferendus videretur; Va-
 tinus nulli nomini non esset post-
 4 ferendus. in quo deformitas cor-
 poris cum turpitudine certabat
 ingenii, adeo vt animus eius di-

gnissimo domicilio inclusus videretur. eratque septem legionibus validus. Et lege Pedia, quam consul Pedius collega Cæsaris tulerat, omnibus qui Cæsarem patrem interfecerant, aqua ignique damnatis interdictum erat. quo tempore Capito, patruus meus, vir ordinis senatorii, Agrippæ subscripsit in C. Cassium. Dumque ea in Italia geruntur, acri atque prosperrimo bello Cassius Rhodum, rem immanis operis, ceperat; Brutus Lycios deuicerat; & inde in Macedoniam exercitus transiecerant; cum per omnia repugnans naturæ suæ Cassius, etiam Bruti clementiam vinceret. Neque reperias, quos aut pronior fortuna comitata sit, aut veluti fatigata maturius destituerit, quam Brutum & Cassium.

LXX. Tum Cæsar & Antonius transiecerunt exercitus in Macedoniam, & apud urbem Philippos cum M. Bruto Cassioq; acie concurrerunt. Cornu cui

nu, cui Brutus præerat, impulsis hostibus castra Cæsaris cepit. nam ipse Cæsar, etiam si infirmissimus valetudine erat, obibat munia ducis, oratus etiam ab Artorio medico, *ne in castris remaneret*, manifeste denuntiatione quietis terro. Id autem in quo Cassius fuerat, fugatum ac male multatum in altiora se receperat loca. Tum Cassius ex sua fortuna euentum collegæ æstimans, cum dimisisset euocatum iussissetque nuntiare sibi, *quæ esset multitudo ac vis hominum, quæ ad se tenderet*, tardius eo nunciante, cum in vicino esset agmen cursu ad eum tendentium, neque puluere facies aut signa denotari possent; existimans hostes esse qui irruerent, lacerna caput circumdedit, extentamque ceruicem

3 interritus liberto præbuit. Deciderat Cassii caput, cum euocatus aduenit, nuncians *Brutum esse victorem*. qui cum imperatorem prostratum videret; *Séquar*, inquit, *eum, quem*

mea occidit tarditas ; & ita in gladium incubuit. Post paucos deinde 4 dies Brutus conflixit cum hostibus, & victus acie, cum in tumultum nocte ex fuga se recepisset, impetrauit à Stratone Ægeate, familiari suo, ut manum morituro commodaret sibi; reiectoque læuo super caput brachio, cum mucronem gladii eius dexteratenens, sinistræ admouisset mammillæ, ad eum ipsum locum, qua cor emicat, impellens se in vulnus, vno ictu transfixus expirauit.

LXXI. Protinus Messalla, fulgentissimus iuuenis, proximus in illis castris Bruti Cassique auctoritati, cum essent qui eum ducem poscerent, seruari beneficio Cæsaris maluit, quam dubiam spem armorum tentare amplius. Nec aut Cæsari quidquam ex victoriis suis fuit lætius, quam seruasse Coruinum; aut maius exemplum hominis grati ac pii, quam Coruinus in Cæsarem fuit. Non 2 aliud bellum cruentius cæde clariss-

rissimorum virorum fuit. Tum Ca-
 tonis filius cecidit. Eadem Lucul-
 lum Hortensiumque eminentissi-
 morum civium filios fortuna abstu-
 lit. nam Varro ad ludibrium mori-
 turus Antonii, digna illo ac vera de
 exitu eius magna cum libertate omi-
 3 natus est. Drusus Livius Iuliae Au-
 gustæ pater & Varus Quinctilius, ne
 tentata quidem hostis misericordia,
 alter se ipse in tabernaculo intere-
 mit: Varus autem liberti, quem id
 facere coegerat, manu, cum se insi-
 gnibus honorum velasset, iugulatus
 1 est. Hunc exitum M. Bruti partium LXXII.
 septimum & trigesimum annum
 agentis fortuna esse voluit: corru-
 pto animo eius in diem, quæ illi
 omnes virtutes vnius temeritate fa-
 2 cti abstulit. Fuit autem dux Cassius
 melior, quanto vir Brutus. è quibus
 Brutum amicum habere malles, ini-
 micum magis timeres Cassium. in
 altero maior vis, in altero virtus. Qui
 si vicissent, quantum reip. interfuit,

Cæsarem potius habere quam An-
 tonium principem, tantum retulif-
 set habere Brutum quam Cassium.
 Cn. Domitius, pater L. Domitii, nu-
 per à nobis visi, eminentissimæ ac
 nobilissimæ simplicitatis viri, auus
 huius Cn. Domitii clarissimi iuue-
 nis, occupatis nauibus, cum magno
 2,76,2. sequentium consilia sua comitatu,
 fugæ fortunæque se commisit,
 semetipso contentus duce parti-
 um. Staius Murcus, qui classi & cu- 4
 stodiæ maris præfuerat, cum omni
 commissa sibi parte exercituum na-
 uitumque Sex. Pompeium, Cn. Ma-
 gni filium, qui ex Hispania reuer-
 tens, Siciliam armis occupauerat,
 petit. ad quem & è Brutianis castris 5
 & ex Italia, aliisque terrarum parti-
 bus, quos præsentis periculo fortuna
 subduxerat, proscripti confluebant.
 quippe nullum habentibus statum
 quilibet dux erat idoneus; cum for-
 tuna non electionem daret, sed per-
 fugium ostenderet; exitialemque
 tem-

tempestatem fugientibus statio pro
1 portu foret. Hic adolescens erat LXXIII.
studiis rudis, sermone barbarus, im-
petu strenuus, manu promptus, cogi-
tatione celer, fide patri dissimilli-
mus, libertorum suorum libertus,
2 seruorumque seruus; speciosis in-
uidens, ut pareret humillimis: quem
senatus pænetotus, adhuc è Pompe-
ianis constans partibus, post Antonii
à Mutina fugam, eodem illo tempo-
re, quo Bruto Cassioque transmari-
nas prouincias decreuerat, reuoca-
catum ex Hispania, ubi aduersus
eum clarissimum bellum Pollio Asi-
nius prætorius gesserat, in paterna
bona restituerat, & oræ maritimæ
3 præfecerat. Istum ut prædiximus, 2,72,4.
occupata Sicilia, seruitia fugitiuos-
que in numerum exercitus sui reci-
piens, magnum modum legionum
effecerat; perque Menam & Mene-
cratem, paternos libertos, præfectos
classium, latrociniis ac prædationi-
bus infestato mari, ad se exercitum-
que

que tuendum rapto utebatur, cum
 eum non depuderet, vindicatum ar-
 mis ac ductu patris sui mare infesta-
 re piraticis sceleribus. Fractis Bru-
 tianis Cassianisque partibus, Anto-
 nius transmarinas obiturus prouin-
 cias substitit; Cæsar in Italiam se re-
 cepit, eamque longe quam speraue-
 rat tumultuosiores reperit. quippe
 L. Antonius consul, vitiorum fratris
 sui consors, sed virtutum, quæ inter-
 dum in illo erant expers, modo apud
 veteranos criminatus Cæsarem, mo-
 do eos, qui iuste divisione prædio-
 rum nominatisque colonis agros
 amiserant, ad arma conciens, ma-
 gnum exercitum conflauerat. Ex
 altera parte vxor Antonij Fulvia, ni-
 hil muliebri præter corpus gerens,
 omnia armis tumultuque miscebat.
 Hæc belli sedem Præneste ceperat.
 Antonius pulsus undique viribus
 Cæsaris Perusiam se contulerat:
 Plancus Antonianarum adiutor par-
 tium, spem magis ostenderat auxilii,
 quam

- 4 quam opem ferebat Antonio. Vñs
 Cæsar virtute & fortuna sua, Peru-
 siam expugnauit; Antonium inuio-
 latum dimisit. in Perusinos magis
 ira militum, quam voluntate sæui-
 tum ducis. vrbs incensa, cuius ini-
 tium incendiï princeps eius loci fe-
 cit Macædonicus; qui subiecto re-
 bus ac penatibus suis igni, transfi-
 xum se gladio flammæ intulit. Per
 eadem tempora exarserat in Cam-
 pania bellum, quod, professus co-
 rum, qui perdiderant agros, patro-
 cinium, ciebat Tib. Claudius Nero,
 prætorius & pontifex, Tib. Cæsaris
 pater, magni vir animi doctissimiq;
 ingenii. id quoque aduentu Cæsa-
 ris sepultum atque discussum est.
- 2 Quis Fortunæ mutationes, quis du-
 bios rerum humanarum casus satis
 mirari queat? quis non diuersa præ-
 sentibus contrariaq; expectatis aut
- 3 speret aut timeat? Liuia nobilissimi
 & fortissimi viri Drusi Claudiani
 filia, genere, probitate, forma Ro-
 mana-

LXXV.

cap. 76.

N

2, 94, 1.

LXXVI.

2, 16, 2 2,

104, 3. 2,

115, 1.

manarum eminentissima, quam postea coniugem Augusti vidimus, quam transgressi ad deos sacerdotem ac filiam, tum fugiens mox futuri sui Cæsaris arma, vix bimum hunc Tiberium Cæsarem, vindicem Romani imperii, futurumque eiusdem Cæsaris filium, gestans sinu, per auia itinerum vitatis militum gladiis vno comitante, quo facilius occultaretur fuga, peruenit ad mare, & cum viro Nerone peruecta in Siciliam est. Quod alieno testimonio I um redderem, in eo non fraudabo auum meum. quippe C. Velleius, honoratissimo inter illos CCCLX + iudices loco à Cn. Pompeio lectus, eiusdem, Marciq; Bruti ac Tironis præfectus fabrûm, vir nulli secundus, in Campania, digressu Neronis à Neapoli, cuius ob singularem cum eo amicitiam partium adiutor fuerat, grauis iam ætate & corpore, cum comes esse non posset, gladio se ipse transfixit. Inuiolatam excedere Italia 2

Cæsar

Cæsar passus Fulviam, Plancumque muliebris fugæ comitem. nam Pollio Asinius cum septem legionibus, diu retenta in potestate Antonii Venetia, magnis speciosisque rebus circa Altinum, aliasque eius regionis vrbes editis, Antonium petens, vagum adhuc Domitium, quem digressum è Brutianis castris post cædem eius prædiximus, & propriæ classis factum ducem, consiliis suis illectum, ac fide data, iunxit Antonio. Quo facto, quisquis æquum se præstiterit, sciat non minus à Polliōne in Antonium quam ab Antonio in Polliōnem esse collatum. Aduentus deinde in Italiam Antonii præparatusque contra eum Cæsaris habuit belli metum: sed pax circa Brundisium composita. Per quæ tempora Rufi Saluidiæni scelestæ consilia patefacta sunt. qui natus obscurissimis initiis, parum habebat summa accepisse, & proximus à Cn. Pompeio, ipsoque Cæsare ex eque-

equestri ordine consul creatus esse,
 nisi in id adscendisset, quo infra se &
 LXXVII. Cæsarem videret & remp. Tum ex-
 postulante consensu populi, quem
 grauis vrebatur infesto mari annona,
 cum Pompeio quoque circa Misen-
 num pax inita: qui haud absurde
 cum in naui Cæsaremque & Anto-
nium cenā exciperet, dixit: *In carinis*
suīs se cenam dare. referens hoc di-
 ctum ad loci nomen, in quo paterna
 domus ab Antonio possidebatur.
 In hoc pacis federe placuit, *Sicili-* 2
am Achaiamq; Pompeio concedere.
 in quo tamen animus iniquus ma-
 nere non potuit: id vnum tantum-
 modo salutare aduentu suo patriæ
 attulit, quod omnibus proscriptis,
 aliisque qui ad eum ex diuersis caus-
 sis fugerant, reditum salutemque pa-
 ctus est. quæ res & alios clarissimos 3
 viros, & Neronem Claudium & M.
 Silanum, Sentiumque Saturninum
 & Aruntium Actium restituit reip.
 v. 6. 7. 2. Staium autem Murcum, qui aduen-
 tu suo

tu suo classisque celeberrimæ vires
 eius duplicauerat, insimulatum fal-
 sis criminationibus, quia talem vi-
 rum collegam officii Mena & Me-
 necrates fastidierant, Pompeius
¹ in Sicilia interfecerat. Hoc tractu LXXVIII.
 temporum Octauiam sororem Cæ-
 saris M. Antonius duxit vxorem.
 Redierat Pompeius in Siciliam, An-
 tonius in transmarinas prouincias:
 quas magnis momentis Labienus,
 ex Brutianis castris profectus ad
 Parthos, producto eorum exercitu
 in Syriam, interfectoque legato An-
 tonii concusserat: qui virtute & du-
 ctu Ventidii vna cum Parthorum
 copiis, celeberrimoque iuuenum
² Pacoro regis filio extinctus est. In-
 terim Cæsar per hæc tempora, ne res
 disciplinæ inimicissima otium cor-
 rumperet militem, crebris in Illyri-
 co Dalmatiaque expeditionibus, pa-
 tientia periculorum bellicque expe-
³ rientia durabat exercitum. Eadem
 tempestate Calpurnius Domitius,
 K cum

2, 109, 2.

cum ex consulatu obtineret Hispaniam, grauiissimi comparandique antiquis exempli auctor fuit. quippe primipili centurionem nomine Vibillum, ob turpem ex acie fugam,

4 XXIX. fuste percussit. Crescente in dies & I classe & fama Pompeii, Cæsar molem belli eius suspicere statuit. Ædificandis nauibus contrahendoque militi ac remigi, naualibusque adfuescendō certaminibus atque exercitationibus, præfectus est M. Agrippa: virtutis nobilissimæ, labore, vigilia, periculo inuictus, parendique sed vni scientissimus, aliis sane imperandi cupidus, & per omnia extra dilationes positus, consultisque facta coniungens. Hic in Auerno ac 2 Lucrino lacu speciosissima classe fabricata, quotidianis exercitationibus militem remigemque ad summam & militaris, & maritimæ rei perduxit scientiam. Hac classe Cæsar, cum prius, despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Liuiam, auspi-

*Cons. Suet.
Cæsar. 16.*

auspicatis reip. ominibus duxisset
eam vxorem, Pompeio Siciliaeque
3 bellum intulit. Sed virum humana
ope inuictum, grauitur eo tempore
fortuna concussit. quippe longe
maiores partem classis circa Veli-
am Palinurique promontorium,
adortavis Africi lacerauit ac distulit.
Ea patrando bello mora fuit, quod
post ea dubia, & interdum ancipiti
4 fortuna gestum est. nam & classis
eodem loco vexata est tempestate,
& vt nauali primo proelio apud My-
las ductu Agrippæ pugnatum pro-
spere; ita inopinato classis aduentu,
grauis sub ipsius Cæsaris oculis circa
Tauromenium accepta clades: ne-
que ab ipso periculum abfuit. Legio-
nes quæ cum Cornificio erant le-
gato Cæsaris, expositæ in terra, pæ-
5 ne à Pompeio oppressæ sunt. Sed an-
cipitis fortuna temporis, matura vir-
tute correctæ. Explicatis quippe
vtriusque partis classibus, pæne
omnibus exutus nauibus Pompe-

ius Asiam fuga petiuit. iussuque
 M. Antonii, cuius opem petierat,
 dum *inter ducem & supplicem tu-*
multuatur, & nunc dignitatem reti-
 net nunc vitam precatur, à Titio iu-
 gulatus est. cui in tantum durauit ⁶
 hoc facinore contractum odium,
 vt mox ludos in theatro Pompeii fa-
 ciens, execratione populi, spectacu-
 lo quod præbebat pelleretur. Ac- ¹
 ciuerat gerens contra Pompeium ^{Sentum}
 bellum ex Africa Cæsar Lepidum
 cum XII semiplenis legionibus.
 Hic vir omnium vanissimus, neque
 vlla virtute tam longam fortunæ
 indulgentiam meritus, exercitum
 Pompeii, quia propior fuerat,
 sequentem non ipsius sed Cæsaris
 auctoritatem ac fidem, sibi iunxe-
 rat: inflatusque amplius XX legio- ²
 num numero, in id furoris proces-
 serat, vt inutilis in aliena victoria
 comes, quam diu moratus erat, dis-
 sidendo in consiliis Cæsaris & sem-
 per diuersis quæ aliis placebant di-
 cendo,

Sent. 0. 1. 16.

cendo, totam victoriam vt suam interpretaretur; audebatque denunciare Cæsari, *excederet Sicilia*. Non ab Scipionibus aliisque veteribus Romanorum ducum, quidquam ausum patratumque fortius, quam tunc à Cæsare. Quippe cum inermis & lacernatus esset, præter nomen nihil trahens, ingressus castra Lepidi, euitatis, quæ iussu hominis prauissimi tela in eum iacta erant, cum lacerna eius perforata esset lancea, Aquilam legionis rapere ausus est. Scires quid interesset inter duces. Armati inermem secuti sunt; decimoque anno, quam ad dissimilimam vitæ suæ potentiam peruenerat Lepidus, & à militibus & à fortuna desertus, pulloque velatus amiculo, inter ultimam confluentium ad Cæsarem turbam latens genibus eius aduolutus est. Vita rerumque suarum dominium concessa ei sunt: spoliata quam tueri non poterat dignitas. Subita deinde exercitus se-

LXXXI.

ditio (qui plerumque contempla-
tus frequentiam suam, à disciplina
desciscit; & quod cogere se putat
posse, rogare non sustinet) partim
seueritate, partim liberalitate discus-
sa principis. Speciosumque per id
tempus adiectum supplementum
Campanæ colonix. eius redditus
erant publici: pro his longe vberio-
res redditus duodecies H-S in Creta
insula reddit, & aqua promissa, quæ
hodieque singulare & salubritatis
instar & amœnitatis ornamentum
est. Insigne *coronæ classicæ*, quo ne-
mo vnquam Romanorum dona-
tus erat, hoc bello Agrippa singula-
ri virtute meruit. Victor deinde Cæ-
sar reuersus in urbem, contractas
emptionibus complures domos per
procuratores, quo laxior fieret
ipsius, *publicis se vsibus destinare* pro-
fessus est: templumque Apollini &
circa porticus facturum promisit,
quod ab eo singulari exstructum
munificentia est. Qua æstate Cæsar i-
tam

Instar. vicia
et de pissa
imago. Julia
Jul. et Galba.
im. 14. K. C. V.
ad H. E. B. 10. i.
n. 20. 4.
ubi etiam sim-
p. 10. 10. 10. 10.

Hic instar n. 20.
omphion d. n. 20.
passion q. d. 20.
cupit, quod d.
instaurata: sed
n. ad i. y. q. d.
quod instaurat.
hic n. 20. 4.
butatem. H. 20.

Unico ad. 20.
lone proficane
dum faciant illa
quod notat S. 20.
ad S. 20. 4.
4. 20. 4. 20.

tam prospere in Lepidum in Sicilia,
 bene fortuna in Cæsare & rep. mili-
 tauit ad Orientem. quippe Anto-
 nius cum XIII legionibus ingressus
 Armeniam ac deinde Mediam, &
 per eas regiones Parthos petens, ha-
 2 buit regem eorum obuium. primo-
 que duas legiones, cum omnibus
 impedimentis tormentisq; & Sta-
 tiano legato amisit; mox sæpius
 ipse, cum summo totius exercitus
 discrimine, ea adiit pericula; quibus
 seruari se posse desperauerat; amissa-
 que non minus quarta parte mili-
 tum, captiui cuiusdam, sed Romani,
 consilio ac fide seruatus. qui clade
 Crassiani exercitus captus, cum for-
 2,46,4. tunam non animum mutasset, ac-
 cessit nocte ad stationem Roma-
 nam: prædixitque, *ne destinatum*
iter peterent, sed diuerso siluestriq;
 3 *peruaderent.* Hoc M. Antonio atq;
 illis legionibus saluti fuit: de qui-
 bus tamen totoq; exercitu haud mi-
 nus pars quarta, vt prædiximus, mi-

litum; calorum seruitiique desiderata tertia est; impedimentorum vix vlla superfuit. Hanc tamen Antonius fugam suam, quia viuis exierat, *Victoriam* vocabat. Qui tertia æstate reuersus in Armeniam, regem eius Artavasden, fraude deceptum catenis, sed ne quid honori deesset, aureis vinxit. Crescente deinde & 4
 amoris in Cleopatram incendio, & vitiorum, quæ semper facultatibus
 2, 102, 3. licentiaque & assentationibus aluntur, magnitudine, bellum patriæ inferre constituit; cum ante, nouum se *Liberum Patrem* appellari iussisset, cum redimitus hederis, coronaque velatus aurea & thyrsus tenens cothurnisque succinctus, curru, velut Liber Pater, vectus esset Alexandriæ.

LXXXIII. Inter hunc apparatus belli, Plancus I
 non iudicio recta legendi, neque amore reip. aut Cæsaris (quippe hæc semper impugnabat) sed morbo proditor, cum fuisset humillimus assentator reginæ, & infra seruos cliens,

cliens, cum Antonii librarius, cum
obscenissimarum rerum & auctor
& minister, cum in omnia & omni-
2 bus venalis, cum cæruleatus & nu-
dus, caputque redimitus arundine,
& caudam trahens, genibus inni-
xus, *Glaucum* saltasset, in conuiuio
refrigeratus ab Antonio, ob mani-
festarum rapinarum indicia, transfu-
3 git ad Cæsarem. & idem postea cle-
mentiam victoris pro sua virtute
interpretabatur; dictans, *id proba-
tum à Cæsare*, cui ille ignouerat.
hunc mox auunculum Titius imi-
4 tatus est. Haud absurde Coponius,
vir prætorius grauissimus, P. Silii so-
cer, cum recens transfuga, multa
ac nefanda Plancus absenti Antonio
in senatu obiiceret: *Multa*, inquit,
mehercules fecit Antonius, pridie,
1 *quam tu illum relinqueres.* Cæsare LXXXIV.
deinde & Messalla Coruino cos. de-
bellatum apud Actium; vbi longe
ante quam dimicaretur exploratissi-
ma Iulianarum partium fuit victo-
K 5 ria.

ria. Vigebat in hac parte miles atque 2
 imperator, illa marcebant omnia.
 hinc remiges firmissimi, illinc ino-
 pia affectissimi. nauium hinc ma-
 gnitudo modica cum celeritate; ad-
 uersa illa, speciei terribilior: hinc ad
 Antonium nemo, illinc ad Cæsa-
 rem quotidie aliqui transfugiebant.
 Denique in ore atque oculis Anto- 3
 nianæ classis per M. Agrippam Leu-
 cas expugnata, Patræ captæ, Corin-
 thus occupata, bis ante ultimum dis-
 crimē clavis hostium superata. Rex
 Amyntas meliora & utiliora secu-
 tus (nam Deillius exempli sui tenax
 & illo bello) virque clarissimus Cn.
 Domitius, qui solus Antonianarum
 partium, numquam reginam, nisi
nomine salutauit; maximo & præci-
 piti periculo transmisit ad Cæsarem.

LXXXV. Aduenit deinde maximi discriminis 1
 dies, quo Cæsar Antoniūsq̃ pro-
 ductis classibus, pro salute alter, in
 ruinam alter terrarum orbis dimi-
 cauere. Dextrum nauium Iuliana- 2
 rum.

rum cornu M. Lurio commissum,
 læuū Aruntio, Agrippæ omne
 classici certaminis arbitrium. Cæsar
 ei parti destinatus, in quam à fortu-
 na vocaretur, vbique aderat: classis
 Antonii regimen Publicolæ Sosio-
 que commissum. At in terra loca-
 tum exercitum Taurus Cæsaris, An-
 tonii regebat Canidius. Vbi initum
 certamen est, omnia in altera parte
 fuere, dux, remiges, milites; in alte-
 ra nihil, præter milites. prima occu-
 pat fugam Cleopatra: Antonius
 fugientis Reginæ, quam pugnantis
 militis sui, comes esse maluit; &
 imperator qui in desertores sæuire
 debuerat, desertor exercitus sui fa-
 ctus est. Illis etiam detractō capite,
 in longum fortissime pugnandi du-
 rauit constantia; & desperata victo-
 ria in mortem dimicabatur. Cæsar
 quos ferro poterat interimere, ver-
 bis mulcere cupiens, clamitansque
 & ostendens, fugisse Antonium,
 quærebat, pro quo & cum quo pugna-

ut capere
 ab hoste

rent? At illi cum diu pro absente di-
 micassent duce, ægre summissis ar-
 mis cessere victoriam; citiusque vi-
 2, 52, 4. *tam veniamq.* Cæsar promisit, quam
 illis, ut ea precarentur, persuasum
 est. Fuitque in confesso, milites opti-
 mi imperatoris, imperatorem fuga-
 cissimi militis functum officio. ut 6
 dubites, suo ne an Cleopatraræ arbi-
 trario victoriam temperaturus fuerat,
 qui ad eius arbitrium direxit fu-
 gam. Idem locatus in terra fecit
 exercitus, cum se Canidius præcipiti
 LXXXVI. fuga rapuisset ad Antonium. Quid 1
 ille dies terrarum orbi præstiterit, ex
 quo in quem statum peruenerit for-
 tuna publica, quis in hoc transcurso
 2, 49: 4. tam artati operis exprimere audeat?
 1, 16, 1. 2, 55, 1. 2, Victoria vero fuit clementissima; 2
 nec quisquam interemptus nisi
 I. paucissimi, & ii qui deprecari
 quidem pro se non sustinerent. Ex
 qua lenitate ducis colligi potuit,
 quem aut initio triumuiratus sui
 aut in campis Philippiis, si licuisset
 victoriæ suæ facturum fuerit *

[*At Soffum L. Aruntii*] prifca grauitate celeberrimi fides, mox diu clementia luctatus fua Cæfar, feruauit incolumem. Non prætereatur Afinnii Pollionis factum & dictum memorabile. namque cum fe poft Brundifinam pacem continuiffet in Italia, neque aut vidiffet vnquam reginam aut poft eneruatam amore eius Antonii animum, partibufeius fe mifcuiffet, rogante Cæfare, *ut fecum ad bellum proficifceretur Actia-*
cum; Mea, inquit, in Antonium
maiora merita funt, illius in me beneficia notiora: itaq; discrimine veftro
me fubtraham, & ero prada victoris.
 Proximo deinde anno, perfecutus reginam Antoniumque Alexandriam, vltimam bellis ciuilibus impofuit manum. Antonius fe ipfe non fegniter interemit, adeo vt multa defidiæ crimina morte redimeret. At Cleopatra, fruftratis cuftodibus, illata afpide, morfu fane eius, expers muliebris metus fpiritum reddidit.

Fuit.

LXXXVII.

rent? At illi cum diu pro absente di-
 micassent duce, ægre summissis ar-
 mis cessere victoriam; citiusque vi-
 2, 52, 4. *tam veniamq.* Cæsar promisit, quam
 illis, ut ea precarentur, persuasum
 est. Fuitque in confesso, milites opti-
 mi imperatoris, imperatorem fuga-
 cissimi militis functum officio. ut 6
 dubites, suo ne an Cleopatæ arbi-
 trio victoriam temperaturus fuerat,
 qui ad eius arbitrium direxit fu-
 gam. Idem locatus in terra fecit
 exercitus, cum se Canidius præcipiti
 LXXXVI. fuga rapuisset ad Antonium. Quid
 ille dies terrarum orbi præstiterit, ex
 quo in quem statum peruenerit for-
 tuna publica, quis in hoc transcursu
 2, 99: 4. tam artati operis exprimere audeat?
 1, 16, 1. 2,
 55, 1, 2, Victoria vero fuit clementissima; 2
 nec quisquam interemtus nisi
 paucissimi, & ii qui deprecari
 quidem pro se non sustinerent. Ex
 qua lenitate ducis colligi potuit,
 quem aut initio triumuiratus sui
 aut in campis Philippiis, si licuisset
 victoriæ suæ facturum fuerit *

H [*At Soffum L. Aruntii*] prisca grauitate celeberrimi fides, mox diu clementia luctatus sua Cæsar, feruauit
 3 incolumem. Non prætereatur Afinnii Pollionis factum & dictum memorabile. namque cum se post Brundisiam pacem continuisset in Italia, neque aut vidisset vnquam reginam aut post eneruatum amore eius Antonii animum, partibus eius se miscuisset, rogante Cæsare, *ut secum ad bellum proficisceretur Actia-*
 4 *cum; Mea, inquit, in Antonium maiora merita sunt, illius in me beneficia notiora: itaq; discrimine vestro me subtraham, & ero prada victoris.*
 I Proximo deinde anno, persecutus reginam Antoniumque Alexandriam, vltimam bellis ciuilibus imposuit manum. Antonius se ipse non segniter interemit, adeo vt multa desidiæ crimina morte redimeret. At Cleopatra, frustratis custodibus, illata aspide, morsu sane eius, expers muliebris metus spiritum reddidit.

Fuit.

LXXXVII.

2, 56, 1. Fuitque & fortuna & clementia Cæ- 2
 2, 56, 1. saris dignum, quod nemo ex iis qui
 contra eum arma tulerant, ab eo
 iussuue eius interemtus. D. Brutum
 Antonii interemit crudelitas. Sex.
 Pompeium, ab eodem victum, idem
 Antonius, cum *dignitatis quoque*
seruandæ dedisset fidem, etiam spiritu
 priuauit. Brutus & Cassius ante 3
 quam victorum experirentur ani-
 mum, voluntaria morte obierunt.
 Antonii Cleopatraque quis fuisset
 exitus, narrauimus. Canidius
 timidius decessit, quam professioni
 eius, qua semper vsus erat, congrue-
 bat. Vltimus autem ex interfectori-
 bus Cæsaris, Parmensis Cassius
 2, 69, 1. morte poenas dedit, vt dederat Tre-
 LXXXVIII. bonius. Dum vltimam bello Acti. 1
 aco Alexandrinoque Cæsar imponit
 manum, M. Lepidus iuuenis forma
 quam mente melior; Lepidi eius,
 qui Illvir fuerat reip. constituendæ,
 filius; Iunia Bruti sorore natus, *in-*
terficiendi, simul in Urbem reuertisset,
Cæsaris

- 2 *Cæsaris* consilia inierat. Tunc Urbis
 custodiis præpositus C. Mæcnas,
 equestri sed splendido genere natus, 2, 59, 2.
 vir ubi res vigiliam exigeret, sane
 exsomnia prouidens atque agendi
 sciens; simul vep aliquid ex nego-
 tio remitti posset, otio ac mollitiis 2, 98, 3.
 pæne ultra feminam fluens: non 2, 105, 3.
 minus Agrippa Cæsari carus, sed
 minus honoratus: quippe vixit an-
 gusto clauo pæne contentus; nec
 minora consequi potuit, sed non
 3 tam concupiuit. hic speculatus est
 per summam quietem ac dissimula-
 tionem præcipitis consilia iuuenis
 & mira celeritate nullaque cum per-
 turbatione aut rerum aut hominum
 oppresso Lepido, immane noui ac
 resurrecturi belli ciuilis restinxit
 initium. & ille quidem male con-
 4 sultorum pœnas exsoluit. Æque-
 tur prædictæ Calpurniæ Antistii, 2, 26, 3.
 Seruilia Lepidi vxor, quæ viuo igni
 deuorato, præmaturam mortem
 immortalis nominis sui pensauit me-
 moria.

cap. 89.

LXX XIX.

moria. Cæsar autem reuersus in Italia¹ atque urbem, quo occurſu, quo fauore omnium hominum, ætatum, ordinum exceptus ſit; quæ magnificentia triumphum eius, quæ fuerit munerum, ne in operis quidem iuſti materia, nedum huius tam reciſi, digne exprimi poteſt. Nihil deinde optare à diis homines, nihil dii hominibus præſtare poſſunt, nihil voto concipi, nihil felicitate conſummari, quod non Auguſtus, poſt reditum in Urbem, reip. populoque Rom. terrarumque orbi repræſentauit. Finita viceſimo anno bella ciuilia, ſepulta externa, reuocata pax, ſopitus vbique armorum furor; reſtituta vis legibus, iudiciis auctoritas, ſenatui maietas; imperium magiſtratum ad priſtinum redactum modum; tantummodo octo prætoribus allecſi duo; priſca illa & antiqua reip. forma reuocata; rediit cultus agris, ſacris honos, ſecuriſ hominibus, certa cui-

cuique rerum suarum possessio; le-
 ges emendatæ vtiliter, latæ salubri-
 ter; senatus sine asperitate, nec sine
 seueritate lectus. Principes viri tri-
 umphisque & amplissimis honori-
 bus functi, hortatu Principis, ad or-
 5 nandam Urbem illecti sunt. Con-
 sulatus tantummodo vsque ad vnde-
 cimum, quem continuaret Cæsar,
 cum sæpe obnitens repugnasset, im-
 petrari potuit. nam dictaturam,
 quam pertinaciter ei deferebat po-
 6 pulus, tam constanter repulit. Bella
 sub imperatore gesta, pacatusque
 victoriis terrarum orbis, & tot extra
 Italiam, domiq; opera, omne æui sui
 spatium impensurum in id solum
 opus scriptorem fatigent. Nos me-
 mores professionis, vniversam ima-
 1 ginem principatus eius oculis ani-
misq; subiecimus. Sepultis, vt præ-
 diximus, bellis ciuilibus, coalescen-
 tibusque reip. membris, quæ tam
 longa annorum series lacerauerat :
 Dalmatia XX & CC^{XXXX} rebellis, ad cer-
 L tam

Swit. 29.
Aug.

cap. 90.

*fortis pro
quantitate
lie lapid. h. q. d.
proom. in ell.
bitate per
pro in frequ
tia populi.
sic inf. hoc ap.
Sect. 4. Har igit
provincias tam
diffusas, tam
quas &c.*

tam confessionem pacata est impe-
rii; Alpes feris multisque nationi-
bus celebres perdomitæ; Hispaniæ,
nunc ipsius præsentia, nunc Agrip-
pæ, quem usque in tertium consula-
tum, & mox collegium tribuniciæ
potestatis, amicitia Principis euexe-
rat, multo varioque Marte pacatæ.
In quas prouincias cum initio Sci-
pione & Sempronio Longo cos. pri-
mo anno secundi Punici, abhinc
annos CCL, Romani exercitus mis-
si essent, duce Cn. Scipione Africani
patruo, per annos CC in his multo
mutuoque ita certatum est sangui-
ne, ut amissis P. R. imperatoribus
exercitibusque, sæpe contumelia,
etiam nonnunquam periculum Ro-
mano inferretur imperio. Illæ enim
prouinciæ Scipiones consumserunt:
illæ contumelioso XX annorum
bello sub duce Viriatho maio-
res nostros exercuerunt: illæ terro-
re Numantini belli, populum R.
concusserunt. in illis turpe Q. Pom-
peii

peii foedus, turpiusque Mancini, senatus cum ignominia dediti imperatoris rescidit: illa tot consulares, illa tot prætorios absumsit duces, patrumque ætate, in tantum Sertorium armis extulit, ut per quinquennium diiudicari non potuerit, *Hispanis Romanisne in armis plus esset roboris, & uter populus alteri pariturus foret.* Has igitur prouincias tam diffusas, tam frequentes, tam feras, ad eam pacem abhinc annos ferme L perduxit Cæsar Augustus: ut, quæ maximis bellis numquam vacauerant, eæ sub C. Antistio, ac deinde P. Silio legato ceterisque postea etiam latrociniis vacarent. Dum pacatur Occidens, ab Oriente ac Rege Parthorum signa Romana, quæ Crasso oppresso Orodes; quæ Antonio pulso filius eius Phraates ceperant, *Augusto* remissa sunt. quod cognomen illi viro Planci sententia consensus vniuersi senatus populiq;
 2 R. indidit. Erant tamen, qui hunc

XCI.

cap. 91.

felicissimum statum odissent. quippe L. Murena, & Fannius Cæpio, diuersis moribus (nam Murena sine hoc facinore potuit videri bonus, Cæpio & ante hoc erat pessimus) cum inissent occidendi Cæsaris consilia, oppressi auctoritate publica, quod vi facere voluerant, iure passi sunt. Neq; multo post Rufus Egnatius, per omnia gladiatorum quam senatorum propior, collecto in ædilitate fauore populi, quem extinguendis priuata familia incendiis in dies auxerat, in tantum quidem, ut ei præturam continuaret, mox etiam consulatum petere ausus; cum esset omni flagitiorum scelerumq; conscientia mersus; nec melior illi res familiaris quam mens foret; aggregatis simillimis sibi, interimere Cæsarem statuit, ut quo saluo saluus esse non poterat, eo sublato moreretur. Quippe ita se mores habent, ut publica quisque ruina malit occidere, quam sua proteri, & idem passus

l. 1. D. d. offic.
 pref. vigil.

2, 68, 1.

2, 68, 1.

4

- 5 furus minus conspici. Neque hic
 prioribus in occultando felicior
 fuit: abditusque carceri, cum con-
 sciis facinoris, mortem dignif-
 1 simam vita sua obiit. Præclarum XCII.
 excellentis viri factum C. Sentii
 Saturnini, circa ea tempora consu-
 2 lis, ne fraudetur memoria, Aberat
 in ordinandis Asiæ Orientisq; rebus
 Cæsar. circumferens terrarum orbi
 præsentia sua pacis suæ bona: tum
 Sentius forte & solus & absente Cæ-
 sare consul, cum alia, prisca seue-
 ritate summaque constantia, vetere
 consulum more ac seueritate gessis-
 set, protraxisset publicanorum frau-
 des, punisset auaritiam, regessisset in
 ærarium pecunias publicas, tum in
 in comitiis habendis præcipuum
 3 egit consulem. nam & *quæsturam*
petentes, quos indignos iudicauit,
profiteri vetuit; & cum, *id factu-*
ros se, perseuerarent, consularem, si
in campum descendissent, vindictam
 4 minatus est. & Egnatium, floren-

L 3

tem

tem fauore publico, sperantemque, vt præturam ædilitati, ita consulatū præturæ se iuncturum, *profiteri vetuit*; & cum id non obtinuisset, iurauit *etiam si factus esset consul suffragiis populi, tamen se eum non renunciaturum*. Quod ego factum cuiuslibet veterum consulum gloriæ comparandum reor, nisi quod naturaliter, audita visis laudamus libentius; & præsentia inuidia, præterita veneratione prosequimur; & his nos obrui, illis instrui credimus.

XCIII. Antetriennum fere quam Egnatiani scelus erumperet, circa Murenæ Cæpionisq; coniurationis tempus, abhinc annos L, M. Marcellus sororis Augusti Octaviæ filius, quem homines ita, si quid accidisset Cæsari, successorem potentiæ eius arbitrabantur futurum, vt tamen id per M. Agrippam secure ei posse contingere non existimarent; magnificentissimo munere ædilitatis edito decessit, admodum iuuenis; ne, vt

- ne, ut aiunt, ingenuarum virtutum, latusque animi & ingenii, fortunæ. que inquam alebatur capax. Post cuius obitum Agrippa, qui *sub specie ministeriorum principalium* profectus in Asiam; ut fama loquitur, *ob tacitas cum Marcello offensiones*; 2, 99, 2. *presenti se subduxerat tempori*; reuersus inde filiam Cæsaris Iuliam, quam in matrimonio Marcellus habuerat, duxit uxorem; feminam neque sibi neque reip. felicitis vteri.
- 1 Hoc tractu temporum, Tib. Claudius Nero, quo prius nato, ut prædiximus, Livia Drusi Claudiani filia, 2, 75, 3. despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Cæsari nupserat, innutritus cælestium præceptorum disciplinis, iuuenis genere, forma, celsitudine corporis, optimis studiis maximoque ingenio instructissimus, qui protinus quantus est sperari potuerat, visusque prætulit principem; quæstor vnde uicesimum annum agens, capeßere cœpit remp.
- 3

maximamque difficultatem anno-
 næ ac rei frumentariæ inopiam, ita
 Ostiæ atque in vrbe mandato vitrici
 moderatus est; vt per id, quod age-
 bat, quantus euasurus esset, eluceret.
 Nec multo post missus ab eodem 4
 vitrico cum exercitu ad visendas
 ordinandasq; quæ sub Oriente sunt,
 prouincias, præcipuis omnium vir-
 tutum experimentis in eo tractu edi-
 tis, cum legionibus ingressus Arme-
 niam, redacta ea in potestatem P. R.
 regnum eius Artauasdi dedit. cuius
 rex quoque Parthorum tanti nomi-
 nis fama territus, liberos suos ad Cæ-
 sarem misit obsides. Reuersum in- 1
 de Neronem, Cæsar haud mediocris
 belli molem experiri statuit, adiu-
 tore operis dato fratre ipsius Druso
 Claudio, quem intra Cæsaris pena-
 tes enixa erat Liuia, quippe vterque, 2
 diuisis partibus Rætos Vindelicos-
 que adgressi, multis urbium & ca-
 stellorum oppugnationibus, nec
 non directa quoque acie feliciter
 functi

functi, gentes locis tutissimas, aditu
 difficillimas, numero frequentes, fe-
 ritate truces, maiore cum periculo
 quam damno Romani exercitus, 2, 97, 4.
 plurimo cum earum sanguine, per-
 3 domuerunt. Ante quæ tempora cen-
 sura Planci & Pauli acta inter discor-
 diam, neque ipsis honori neq; reip.
 vsui fuit: cum alteri vis censoris, alte-
 ri vita deesset: Paullus vix posset im-
 plere censuræ, Plancus timere debe-
 ret, ne quidquam obiicere posset
 adolescentib' aut obiicientes audire,
 1 quod non agnosceret senex. Mors xcvl.
 deinde Agrippæ (qui nouitatem su- 2, 34, 3.
 am multis rebus nobilitauerat, atq;
 in hoc perduxerat, vt & Neronis ef-
 fet socer; cuiusque liberos, nepotes
 suos, D. Augustus, præpositis Caii ac
 Lucii nominibus adoptauerat) ad-
 mouit propius Neronem Cæsari.
 quippe filia eius Iulia, quæ fuerat
 2 Agrippæ nupta, Neroni nupsit. Sub-
 inde bellum Pannonicum, quod in-
 choatum Agrippa Marcoque Vini-

cio auo tuo cos. magnum atroxque
 & perquam vicinum imminebat
 Italiæ, per Neronem gestum est.
 Gentes Pannoniorum, Dalmata- 3
 rumq; nationes, situmq; regionum
 ac fluminum, numerumque & mo-
 dum virium, excelssimafq; & mul-
 tiplices eo bello victorias tanti im-
 peratoris, alio loco explicabimus.
 2, 89, 1. Hoc opus seruet formam suam. Hu-
 2, 114, 4. ius victoriæ compos Nero, ouans
 XCVII. triumphauit. Sed dum in hac parte 1
 imperii omnia geruntur prosperri-
 me, accepta in Germania clades sub
 legato M. Lollio, homine in omnia
 pecuniæ quam recte faciendi cupi-
 2, 100, 5. diore, inter summam vitiorum dissi-
 mulationem vitiosissimo; amissa-
 que legionis V aquila vocauit ab
 Vrbe in Gallias Cæsarem. Cura de- 2
 inde atque onus Germanici belli de-
 legata Druso, Claudio fratri Neron-
 nis, adolescenti tot tantarumq; vit-
 2, 2, 2. tutum, quot & quantas natura mor-
 talis recipit, vel industria perficit;
 cuius

cuius ingenium vtrum bellicis ma-
 gis operibus, an ciuilibus suffecerit
 artibus, in incerto est. Morum certe
 dulcedo ac suauitas, & aduersus ami-
 cos æqua, ac par sui æstimatio inimi-
 tabilis fuisse dicitur: nam pulcritu-
 do corporis proxima fraternæ fuit.
 Sed illum, magna ex parte domito-
 rem Germaniæ, plurimo eius gentis
 variis in locis profuso sanguine, fa-
 torum iniquitas, consulem agen-
 tem annum tricesimum, rapuit. Mo-
 les deinde eius belli translata in Ne-
 ronem est, quod is sua & virtute &
 fortuna administrauit; peragratusq;
 victor omnes partes Germaniæ, sine
 vlllo detrimento commissi exerci-
 tus, quod præcipue huic duci sem-
 per curæ fuit; sic perdomuit eam,
 vt in formam pæne stipendiariæ re-
 digeret prouinciæ. Tum alter trium-
 phus, cum altero consulatu, ei obla-
 tus est. Dum ea, quæ prædiximus, in xcviii.
 Pannonia Germaniæque geruntur,
 atrox in Thracia bellum ortum,
omni-

omnibus eius gentis nationibus in
 arma accensis, L. Pisonis, quem ho-
 dieque diligentissimum atque eun-
 dum lenissimum securitatis vrbanae
 custodem habemus, virtus compres-
 sit. Quippe legatus Cæsaris triennio 2
 cum his bellauit; gentesque fero-
 cissimas, plurimo cum earum exci-
 dio, nunc acie, nunc expugnatio-
 nibus, in pristinum pacis redegit
 modum; eiusque patratiōe, Asiæ
 securitatem, Macedoniæ pacem red-
 didit. De quo viro hoc omnibus 3
 sentiendum ac prædicandum est,

rigore l. p. esse mores eius vigore ac lenitate
l. can. sup. promixtissimos, & vix quemquam re-
bat l. 2, 88, 2. periri posse, qui aut otium validius
juvare per uer-
vid. de locis
cap. 116. 3. diligat, aut facilius sufficiat negotio,
 & magis, quæ agenda sunt, curet si-
 ne vlla ostentatione agendi. Breui
per antiquissim
moris & p. ca
gravatam tem
per humani
fuit hunc
trans.
 interiecto spatio Tib. Nero, duobus
 consulatibus totidemque triumphis
 actis, tribuniciæ potestatis confor-
 tione æquatus Augusto, ciuium,
 post vnum (& hoc, quia volebat)
 cmi.

sces suos summiserint, fassique sint,
otium eius honoratius imperio suo.

- c. Sensit terrarum orbis, digressum à
 custodia Neronem Urbis. nam &
 Parthus desciscens à societate Ro-
 mana, adiecit Armeniæ manum, &
 Germania, auersis domitoris sui
 oculis, rebellauit. At in Vrbe, eo
 ipso anno, quo magnificentissimi
 gladiatorii muneris naumachiæque
 spectaculis, D. Augustus, abhinc an-
 nos XXX, se & Gallo Caninio cos.
 dedicato Martis templo, animos
oculosque P. R. repleuerat, foeda di-
 ctu memoriaque horrenda in ipsius
 domo tempestas erupit. Quippe fi- 3
 lia eius Iulia, per omnia tanti paren-
 tis ac viri immemor, nihil quod fa-
 cere aut pati turpiter posset femina,
luxuria, libidine infectum reliquit;
magnitudinemq; fortunæ suæ pec-
candi licentia metiebatur; quid-
 quid liberet, pro licito vindicans.
 Tum Iulus Antonius, singulare ex-
 emplum clementiæ Caesaris, viola- 4
 tor

tore eius domus, ipse sceleris à se com-
 missi ultor fuit; quem, victo eius pa-
 tre, non tantum incolumitate do-
 nauerat, sed sacerdotio, prætura,
 consulatu, prouinciis honoratum
 tum etiam matrimonio sororis suæ
 filiæ, in artissimam affinitatem rece-
 5 perat. Quinctiusque Crispinus, sin-
gularem nequitiam supercilio truci 2, 97, 1,
 protegens, & Appius Claudius &
 Sempronius Gracchus, ac Scipio,
 alique minoris nominis, vtriusque
 ordinis viri, quasi cuiuslibet vxore
 violata, pœnas pependere; cum Cæ-
 saris filiam & Neronis violassent
 coniugem. Iulia relegata in insu-
 lam, patriæq; & parentum subducta
 oculis. quam tamen comitata ma-
 ter Scribonia, voluntarij exilii per-
 1 mansit comes. Breue ab hoc inter- c 1.
 cesserat spatium, cum C. Cæsar, an-
 te alijs prouincijs ad sedandum obi-
 tis, in Syriam missus, conuento prius
 Tib. Nerone, cui omnem hono-
 rem, vt superiori, habuit, tam varie
 se ibi

seibi gessit, vt nec laudaturum magna, nec vituperaturum mediocris materia deficiat, cum rege Parthorum iuvene excelsissimo, in insula quam amnis Euphrates ambiebat, æquato vtriusque partis numero coiit. Quod spectaculum stantis 2
 ex diuerso hinc Romani, illinc Parthorum exercitus, cum duo inter se eminentissima imperiorum & hominum coirent capita, perquam clarum & memorabile, sub initia stipendiorum meorum, tribuno 3
 2, 104, 3. militum mihi visere contigit. quem 3
 1, III, 3. militiæ gradum ante sub patre tuo, *M. Vinici*, & *P. Silio* auspicatus, in Thracia Macedoniaque, mox Achaia Asiaque, & omnibus ad Orientem visis prouinciis, & ore atq; vtroque maris Pontici latere, haud iniucunda tot rerum, locorum, gentium, vrbium recordatione perfruior. Prior Parthus apud Caium in nostra ripa, posterior hic apud regem in hostili epulatus est. Quo 1
 tem-

tempore M. Lollii, quem veluti moderatorem iuventæ filii sui Augustus esse voluerat, perfida & plena subdoli ac versuti animi consilia, per Parthum indicata, Cæsari famavulgavit. cuius mors intra paucos dies fortuita, an voluntaria fuerit, ignoro. Sed quam hunc decessisse lætati homines, tam paullo post obisse Censorinum in iisdem prouinciis, grauitè tulit ciuitas, virum demerendis hominibus genitum. Armeniam deinde ingressus, prima parte introitus prospere gessit; mox in colloquium (cui se temere crediderat) circa Artageram grauitè à quodam, nomine Adduo, vulneratus, ex eo, vt corpus minus habile, ita animum minus vtilem reip. habere cœpit. Nec defuit conuersatio hominum, vitia eius assentatione alentiū. etenim semper magnæ fortunæ comes adest adulatio. per quæ eo ductus erat, vt in vltimo ac remotissimo terrarum orbis angulo consenesce-

M

re,

re, quam Romam regredi mallet. Deinde reluctatus, inuitusque reuer- 4
tens in Italiam, in vrbe Lyciæ (Limy-
ram nominant) morbo obiit; cum
ante annum ferme L. Cæsar, frater
eius, Hispanias petens Massiliæ de-
cessisset. Sed fortuna, quæ subduxe- 1
rat spem magni nominis, iam tum
reip. sua præsidia reddiderat. quippe
ante vtriusque horum obitum, pa-
tre tuo P. Vinicio cos. Tib. Nero, re-
uersus Rhodo, incredibili lætitiā pa-
triam repleuerat. Non est diu cun- 2
ctatus Cæsar Augustus. neque enim
quærendus erat, quem legeret; sed
legendus, qui eminebat. Itaque,
quod post Lucii mortem adhuc Ca-
io viuo facere voluerat, atque ve-
hementer repugnante Nerone erat
inhibitus, post vtriusque adolescen-
tium obitum facere perseverauit,
vt & tribuniciæ potestatis confor-
tionem Neroni constitueret, mul-
tum quidem eo cum domi, tum in
senatu recusante, & eum Ælio Ca-
to &

to & Sentio cos. V Kalend. Iul. post
 V.C. annis DCCLIV, abhinc annis
 4 XXVII adoptaret. Lætitiâ illius
 diei, concursumque ciuitatis, & vo-
 ta pænæ inferentium cælo manus,
 spemque conceptæ perpetuæ secu-
 ritatis, æternitatisque Romani im-
 perii, vix in illo iusto opere abunde 2, 89, 1. 2,
 persequi poterimus, nedum hic im- 99, 3. 2,
 5 pleretentemus. Id vnum dixisse iu- 114, 4.
 uat, quam ille omnibus fuerit ca-
 rus. tum refulsit certa spes libero-
 rum parentibus, viris matrimonio-
 rum, dōminis patrimonii, omni-
 bus hominibus, salutis, quietis,
 pacis, tranquillitatis; adeo, vt nec
 plus sperari potuerit, nec spei re- 2, 89, 1.
 1 sponderi felicius. Adoptatus ea- CIV.
 dem die etiam M. Agrippa, quem
 post mortem Agrippæ Iulia enixa
 erat. sed in Neronis adoptione illud
 adiectum, his ipsis Cæsaris verbis:
 2 *Hoc, inquit, reip. causa facio.* Non
 diu vindicem custodemque imperii
 sui morata in Vrbe patria, protinus
 M 2 in Ger-

in Germaniam misit; ubi ante triennium sub M. Vinicio, auo tuo, clarissimo viro, immensum exarserat bellum. erat & ab eo quibusdam in locis gestum, quibusdam sustentatum feliciter, eoque nomine decreta ei cum speciosissima inscriptione operum ornamenta triumphalia. Hoc tempus me functum 3
 2, 101, 2. ante tribunatu castrorum, Ti. Cæsaris militem fecit. quippe protinus ab adoptione missus cum eo præfectus equitum in Germaniam, successor officii patris mei, celestissimorum eius operum per annos IX præfectus aut legatus, spectator & pro captu mediocritatis meæ adiutor fui. Neque illi spectaculo, quo fructus sum, simile condicio mortalis recipere videtur mihi; cum per celeberrimam Italiæ partem, tractum omnem Galliæ prouinciarum, veterem imperatorem, & ante meritis ac viribus, quam nomine, Cæsarem reuidentes, sibi

sibi quisque quam illi gratularentur plenius. At vero militum conspectu eius elicitæ gaudio lacrymæ, alacritasque & salutationis noua quædam exultatio, & contingendi manum cupiditas, non continentium protinus, quin adiicerent; *Videmus te, imperator, saluum recepimus*: ac deinde, *Ego tecum, imperator, in Armenia; ego in Rætia fui*: *Ego à te in Vindeliciis, ego in Pannonia, ego in Germania donatus sum.* Neque verbis expri-
 1 mi, & fortasse vix mereri fidem potest, intrata protinus Germania, subacti Caninefates, Attuari, Bructeri, recepti Cherusci gentes, & annis, mox nostra clade nobilis, transitus Visurgis: penetrata ulte-
 2 riora. cum omnem partem asper-
 rimi & periculosissimi belli Cæsar vindicaret; in iis quæ minoris erant discriminis, Sentium, Saturninum, qui tum legatus patris eius in Germania fuerat, præfecisset;

2, 88, 2.

2, 103, 3.

CVI.

virum multiplicem in virtutibus, 3
 nauum, agilem, prouidum, milita-
 riumque officiorum patientem ac
 peritum pariter, sed eundem, vbi
 negotia fecissent locum otio, libe-
 raliter lauteque eo abutentem; ita
 tamen, vt cum splendidum ac hila-
 rem potius, quam luxuriosum aut
 desidem diceres. de cuius viri claro
 celebrique consulatu prædiximus.
 Anni eius æstiuæ, vsque in mensem 4
 Decembrem perducta, immanis
 emolumentum fecere victoriæ. Pie-
 tas sua Cæsarem, pæne obstructis
 hieme alpibus, in urbem traxit: ad
 tutelam imperii eum veris initio
 reduxit in Germaniam; in cuius
 mediis finibus ad caput Iuliæ flumi-
 nis, hiberna digrediens princeps lo-
 cauerat. Pro dii boni, quanti volu-
 minis opera insequenti æstate, sub
 duce Tiberio Cæsare, gessimus! Per-
 lustrata armis tota Germania est.
 Victæ gentes, pæne nominibus in-
 cognitæ. Receptæ Cauchorum na-
 tiones

*Justin. l. 1. c. 2.
 Ad eum (viri)
 emolumentum
 regis princeps
 datus hic l. pæne
 in honorem*

tiones. omnis eorum iuuentus, infinita numero, immensa corporibus, situ locorum tutissima, traditis armis, vna cum ducibus suis, septa fulgenti armatoque militum nostrorum agmine, ante imperatoris
2 procubuit tribunal. Fracti Longobardi; gens etiam Germana feritate ferocior: denique quod numquam antea spe conceptum, nedum opere tentatum erat, ad quadringentesimum miliarium, à Rheno vsq; ad flumen Albim, qui Semnonum Hermundorumq; fines præterfluit, Romanus cum signis perductus exercitus: & eodem, mira felicitate &
3 cura ducis, temporum quoque obseruantia, classis quæ Oceani circumnauigauerat sinus, ab inaudito atque incognito ante mari flumine Albi subuecta, plurimarum gentium victoria, cum abundantissima rerum omnium copia exercitui
1 Cæsarique se iunxit. Non tempero CVII.
mihi, quin tantæ rerum magnitudi

dini hoc, qualecumque est, inseram. Cum citeriorem ripam prædicti fluminis castris occupassemus, & vltior armata hostium iuuentute fulgeret, sub omnem motum nostrarum nauium protinus refugientium, vnus è barbaris, ætate senior, corpore excellens, dignitate, quantum ostendebat cultus, eminens, cauatum, vt illis mos est, ex materia conscendit alueum, solusque id nauigii genus temperans, ad medium processit fluminis; & petiit, *liceret* sibi, *sine periculo, in eam quam armis tenebamus egredi ripam, ac videre Cæsarem.* Data petenti facultas. Tum appulso lintre, & diu tacitus contemplatus Cæsarem, *Nostra quidem, inquit, furit iuuentus, quæ cum vestrum numen absentium colat, præsentium potius arma metuit, quam sequitur fidem. sed ego beneficio ac permissu tuo, Cesar, quos ante audiebam, hodie vidi deos: nec feliciorum ullum vita mea aut optavi aut sensi diem.*

Impe-

Impetratoque, *ut manum contingeret*, reuersus in nauiculam, sine fine respectans Cæsarem, ripæ suorum appulsus est, Victor omnium gentium locorumque quos adierat Cæsar, cum incolumi inuiolatoque & semel tantummodo, magna cum clade hostium, fraude eorum tentato exercitu, in hiberna legiones reduxit; eadem qua priore anno festinatione urbem petens. Nihil CVIII. erat iam in Germania, quod vinci posset, præter gentem Marcomanorum; quæ Maroboduus duce, excita sedibus suis, atque in interiora refugiens, incinctos Herciniæ siluæ campos incolebat. Nulla festinatio huius viri mentionem transgredi debet. Maroboduus genere nobilis, corpore præualens, animo ferox, natione magis quam ratione 2, II 8, 2. barbarus, non tumultuarium neque fortuitum, neque mobilem & ex voluntate parentium constantem inter suos occupauit principatum;

M s sed

sed certum imperium, vimque
regiam complexus animo, sta-
tuit, auocata procul à Romanis gen-
te sua, eo progredi; vbi cum pro-
pter potentiora arma refugisset, sua
faceret potentissima. Occupatis igitur,
quos prædiximus, locis, finiti-
mos omnes aut bello domuit, aut
CIX. condicionibus iuris sui fecit. Cor-
pus suum custoditum, imperium
perpetuis exercitiis pæne ad Roma-
næ disciplinæ formam redactum,
bre ii in eminens & nostro quoque
imperio timendum perduxit fasti-
gium; gerebatque se ita aduersus
Romanos, vt neque bello nos la-
cesseret, & si lacefferetur superesse
sibi vim ac voluntatem resistendi
declararet. Legati quos mittebat ad
Cæsares, interdum *vt supplicem com-*
mendabant, interdum *vt pro pari lo-*
quebantur. Gentibus hominibusq; à
nobis desciscientibus erat apud eum
perfugium; totumque ex male dis-
simulato agebat æmulum: exerci-
tumq;

tumque quem LXX millium ped-
ditum, quattuor equitum fecerat,
assiduis aduersus finitimos bellis
exercendo, maiori quam quod ha-
3 bebat operi præparabat. Eratque
etiam eo timendus, quod, cum Ger-
maniam ad læuam, & in fronte Pan-
noniam ad dextram, à tergo sedium
suarum haberet Noricos, tanquam
in omnes semper venturus, ab
4 omnibus timebatur. Nec securam
incrementi sui patiebatur esse Ita-
liam: quippe cum à summis Al-
pium iugis, quæ finem Italiæ termi-
nant, initium eius finium haud
multo plus CC millibus passuum
5 abesset. Hunc virum & hanc regio-
nem proximo anno diuersis è par-
tibus Tib. Cæsar aggredi statuit.
Sentio Saturnino mandatum, vt per
Cattos, excisis continentibus Her-
cinix siluis, legiones Boiohoemum
(id regioni, quam incolebat Ma-
roboduus, nomen est)**duceret*: ipse à
Carnunto, qui locus Norici Regni
proxi-

proximus ab hac parte erat, exerci-
tum qui in Illyrico merebat ducere
CX. in Marcomannos orsus est. Rum-
pit, interdum moratur proposita ho-
minum Fortuna. Præparauerat iam
hiberna Cæsar ad Danubium, ad-
motoque exercitu non plus quam V
dierum iter à primis hostium, Sa-
turninum ad moueri placuerat.* pæ-
ne æquali diuisæ interuallo ab hoste,
intra paucos dies in prædicto loco
cum Cæsare iuncturæ erant; cum
vniuersa Pannonia, insolens longæ
pacis bonis, & adulta viribus Dal-
matia, omnibus tractus eius genti-
bus in societatem adductis, ex con-
stituto arma corripuit. Tum neces-
saria gloriosis præposita: neque
tutum visum, abdito in interiora
exercitu, vacuum tam vicino hosti
relinquere Italiam. Gentium natio-
numque, quæ rebellauerant, omnis
numerus amplius DCCC millibus
explebat. ducenta fere peditum col-
ligebantur, armis habilia; equitum
nouem.

4 nouem. cuius immensæ multitudi-
nis, parentis acerrimis ac peritissi-
mis ducibus, pars petere Italiam de-
creuerat, iunctam sibi Nauporti ac
Tergestis confinio; pars in Macedo-
niam eruperat; pars suis sedibus præ-
sidium esse destinauerat. Proxima
duobus Batonibus ac Pinneti, duci-
5 bus auctoritas erat. In omnibus
autem Pannoniis non disciplinæ
tantummodo, sed linguæ quoque
notitiâ Romanæ; plerisque etiam
litterarum vsus & familiaris animo-
rum erat exercitatio. Itaque hercu-
les nulla ymquam natio tam mature
consilio belli bellum iunxit ac de-
6 creta patrauit. oppressi ciues Ro-
mani, trucidati negotiatores, ma-
gnus vexillariorum numerus, ad in-
terneccionem, ea in regione, quæ
plurimum ab imperatore aberat,
cæsus. occupata armis Macedonia;
omnia & in omnibus locis igni fer-
roque vastata: quin tantus etiam
huius belli metus fuit, vt stabilent
illum,

illum & firmatum tantorum bellorum experientia, Cæsaris Augusti animum quateret atque terreret.

CXI. Habiti itaque delectus, reuocati undique omnes veterani, viri feminaeque ex censu libertinum coactæ dare militem. Audita in senatu vox principis, *decimo die, ni caueretur, posse hostem in urbis Romana venire conspectum*. Senatorum equitumque Romanorum exactæ ad id bellum operæ pollicitæ. Omnia hæc frustra præparassemus, nisi qui illa regeret fuisset. Itaque ut præsidium militum, resp. ab Augusto ducem in bellum poposcit Tiberium. Habuit in hoc quoque bello mediocritas nostra speciosi ministri locum. Finita equestri militia, designatus quæstor, nec dum senator æquatus senatoribus, etiam designatus tribunus plebis partem exercitus ab Vrbe, traditi ab Augusto, perduxit ad filium eius. in quæstura deinde, remissa sorte prouinciæ, legatus

2, 101, 2.

2, 104, 3.

4

gatus eiusdem ad eundem missus,
 quas nos primo anno acies hostium
 vidimus? quantis prudentia ducis
 opportunitatibus, furentes eorum
 vires vniuersas euasimus partibus
quanto cum temperamento simul
utilitatis res auctoritate imperatoris
agi vidimus? qua prudentia hiber-
 na disposita sunt? quanto opere,
 inclusus custodiis exercitus nostri,
 ne qua posset erumpere, inopsque
 copiarum & intra se furens, viribus
¹ hostis elanguesceret? Felix euentu,
 forte conatu, prima æstate belli Mes-
 fallini opus mandandum est me-
² moriæ. qui vir animo etiam quam
 gente nobilior, dignissimus qui &
 patrem Coruinum habuisset, & cog-
 nomen suum Cottæ fratri relin-
 queret, præpositus Illyrico, subita
 rebellionē, cum semiplena legione
 vicesima circumdatus hostili exer-
 citu, amplius XX millia hostium fu-
 dit fugauitque, & ob id ornamen-
 tis triumphalibus honoratus est.

Ita

Logo:
quantis, prudē-
tia ducis, oppor-
unitatibus, furen-
tes eorum (in be-
ne Burrone) vi-
res vniuersas
opajimus scilicet
h. d. per occasi-
onem, succubant
cauturi in cū-
um pūm: id
cor. factis, dū-
prudentia in-
venit, traxim.
CXII.
Sic apud Floru
1. 16. Stupore
tanta, euasim
dux hostium &c
Tametsi partib
hoc modo legit
in Mr. 120. 1.
ubi vulgo in
partib.

Ita placebat barbaris numerus suus, 3
 ita fiducia virium, vt, vbicumque
 Cæsar esset, nihilin se reponerent.
 pars exercitus eorum proposita ipsi
 duci, & ad arbitrium vtilitatemque
 nostram macerata, perductaque ad
 exitiabilem famem, neque instan-
 tem sustinere, neque facientibus
 copiam pugnandi dirigentibusque
 aciem ausâ congregi, occupato
 monte Claudio, munitione se de-
 fendit. At ea pars, quæ obuiam se 4
 effuderat exercitui, quem A. Cæci-
 na, & Siluanus Plautius consulares
 ex transmarinis adducebant prouin-
 ciis, circumfusa V legionibus no-
 stris auxiliaribusque & equitatu re-
 gio (quippe magnam Thracum ma-
 num iunctus prædictis ducibus
 Rhoemetalces Thraciæ rex in adiu-
 torium eius belli secum trahebat)
 pæne exitiabilem omnibus cladem
 intulit. Fugata regionum equestribus 5
 acies, fugatæ alæ, conuersæ cohortes
 sunt, apud signa quoque legio-
 num

num trepidatum, sed Romana virtus militi plus eo tempore vindicatum gloriæ, quam ducibus reliquit: qui multum à more imperatoris sui discrepantes, ante in hostem inciderunt, quam per exploratores, ubi hostis esset, cognoscerent. Iam igitur in dubiis rebus semetipsæ legiones adhortatæ, iugulatis ab hoste quibusdam tribunis militum, interemto præfecto castrorum, præfectisque cohortium, non incruentis centurionibus (è) quibus etiam primi ordines cecidere, inuasere hostes: nec sustinuisse contenti, perrupta eorum acie, ex insperato victoriam vindicauerunt. Hoc fere tempore Agrippa, qui eodem die, quo Tiberius, adoptatus ab auo suo naturali erat, & iam ante biennium, qualis esset, apparere cœperat, miraprauitate animi atque ingenii in præcipitia conuersus, patris atque eiusdem aui sui animum alienauit sibi; moxque crescentibus in dies

N

vitiis,

*Dom. rursus
aduentus
63. Delav.*

2, 10, 1.

vitiis, dignum furore suo habuit exitum. Accipe nunc, *M. Vinici*, i tantum in bello ducem, quantum in pace vides principem. Iunctis exercitibus, quique sub Cæsare fuerant, quique ad eum venerant, contractisque in vna castra decem legionibus, LXX amplius cohortibus, quatuordecim (*aliis*) sed pluribus quam decem veteranorum millibus, ad hoc magno voluntariorum numero, frequentique equite regio; tanto denique exercitu, quantus nullo umquam loco post bella fuerat ciuilia, omnes eo ipso læti erant, maximamque fiduciam victoriæ in numero reponebant. At imperator 2 optimus eorum quæ agebat iudex, & vtilia speciosis præferens, quodque semper cum facientem vidi, in omnibus bellis, quæ probanda essent non quæ vtique probarentur sequens, paucis diebus exercitum qui venerat, ad refouendas exitinere eius vires, moratus; cum eum
maio.

maiolem, quam vt temperari posset,
 neque habilem gubernaculo cerne-
 3 ret, dimittere statuit: profecutusq;
 longo & perquam laborioso itine-
 re, cuius difficultas narrari vix
 potest, vt neque vniuersos quis-
 quam auderet aggredi, & partem
 digredientium suorum metu vni-
 uersi tentare non posset, remisit eo
 vnde venerant, & ipse asperrimæ hi-
 emis initio regressus Sisciam, lega-
 2, III, 3. tos, inter quos ipsi fuimus, partitis
 1 præfecit hibernis. O rem dictu non CXIV.
 eminentem, sed solida veraque vir-
 tute atque vtilitate maximam, expe-
 rientia suauissimam, humanitate
 singularem! Per omne belli Ger-
 manici Pannonicique tempus, ne-
 mo è nobis, gradumvè nostrum aut
 præcedentibus aut sequentibus, im-
 becillus fuit, cuius salus ac valetu-
 do non ita sustentaretur Cæsaris cu-
 ra, tanquam distractissimus ille tan-
 2 gotio vacaret animus. Erat deside-
 N 2 ranti-

rantibus paratum iunctum vehiculum; lectica eius publicata, cuius beneficium cum alii, tum ego sensi. Iam medici, iam apparatus cibi, iam in hoc solum importatum instrumentum balinei, nullius non succurrit valetudini. Domus tantum ac domestici deerant; ceterum nihil, quod ab illis aut præstari aut desiderari posset. Adiciam illud, quod, ³ quisquis illis temporibus interfuit, ut alia quæ retuli agnoscat protinus. Solus semper equo vectus est; solus cum iis, quos inuitauerat, maiore parte æstiuarum expeditionum, cenauit sedens; non sequentibus disciplinam, quatenus exemplo non nocebatur, ignouit; admonitio frequens inerat, & castigatio; vindicta rarissima: agebatque medium plurima dissimulantis, aliqua inhibentis.

Hiems emolumentum patrati belli ⁴

contulit. sed insequenti æstate omnis Pannonia, reliquiis totius

belli in Dalmatia manentibus, pa-

4. p. Insanum magnum, melius negotium, cen-

4. p. Insanum magnum, melius negotium, cen-

4. p. Insanum magnum, melius negotium, cen-

4. p. Insanum magnum, melius negotium, cen-

4. p. Insanum magnum, melius negotium, cen-

cem petiit. Ferocem illam tot mil-
 lium iuventutem, paullo ante ser-
 uitutem minatam Italiæ, confe-
 rentem arma, quibus vsa erat apud
 flumen nomine Bathinum, pro-
 sternentemque se vniuersam geni-
 bus imperatoris, Batonemque & Pi- 2, 110, 4.
 netem excelsissimos duces, ca-
 ptum alterum, alterum deditum,
 iustis voluminibus ordine narrabi- 2, 103, 4.
 5 mus, vt spero. Autumno victor 2, 119, 1.
 in hiberna reducitur exercitus, cu-
 ius omnibus copiis à Cæsaribus M.
 Lepidus præfectus est, vir nominis
 ac fortunæ eorum proximus: quem
 in quantum quisque aut cōgnosce-
 re aut intelligere potuit, in tan-
 tum miratur ac diligit, tantorum-
que nominum, quibus ortus est, or-
 7 namentum iudicat. Cæsar ad alte- cxy.
 ram Belli Delmatici molem ani-
 mum atque arma contulit. in qua
 regione quali adiutore legatoque
 fratre meo, Magio Celere Velleia- 2, 121, 3, 2,
 no, vsus sit, ipsius patrisque eius præ- 176, 1.

dicatione testatum est, & amplissi-
 morum honorum, quibus trium-
 phans cum Cæsar donavit, signat
 memoria. Initio æstatis Lepidus, 2
 educto hibernis exercitu, per gen-
 tes integras immunesque adhuc cla-
 de belli, & eo feroces ac truces, ten-
 dens ad Tiberium imperatorem, &
 cum difficultate locorum & cum
 vi hostium luctatus, magna cum
 clade obsistentium, excisis agris,
 exustis ædificiis, cæsis viris, lætus vi-
 ctoria, prædaque onustus, peruenit
 ad Cæsarem; & ob ea, quæ si pro- 3
 priis gessisset auspiciis, triumphare
 debuerat, ornamentis triumphali-
 bus, consentiente cum iudicio prin-
 cipum voluntate senatus, donatus
 est. Illa æstas maximi belli consum- 4
 mauit effectus. quippe Daorisi &
 Desitiates Delmatae, situ locorum
 ac montium, ingeniorum ferocia,
 mira etiam pugnandi scientia &
 præcipue angustiis saltuum pæne in-
 expugnabiles, non iam ductu, sed
 mani-

manibus atque armis ipsius Cæsaris tum demum pacati sunt, cum
 5 pæne funditus euerſi forent. Nihil in hoc tanto bello, nihil in Germania aut videre maius aut mirari magis potui, quam quod imperatori numquam adeo vlla opportuna viſa est victoriæ ^{ſanctiſſimæ} occafio, quam damno 2,97,4.2,
amiffi penſaret militis. 120,2. ſemperque
 viſum eſt glorioſum, quod eſſet tutiſſimum & ante conſcientiæ quam famæ conſultum; nec vñquam conſilia ducis iudicio exercitus, ſed exercitus prouidentia ducis reſtus 2,113,2.
 1 eſt. Magna in bello Delmatico ex- CXVI.
 perimenta virtutis in multos ac difficiles locos præmiſſus Germanicus dedit; celebris etiam opera diligentis Q. Iulius Poſtumus, vir conſularis, præpoſitus Delmatix, ornamenta meruit triumphalia: quem honorem ante paucos annos Paſſienus & Coſſus, viri quibuſdam diuerſis virtutibus celebres, in Africa meruerant. Sed Coſſus victoriæ testi-

monium etiam in cognomen filii contulit, adolescentis in omnium virtutum exempla geniti. At Postumi operum L. Apronius particeps, illa quoque militia eos, quos mox consecutus est, honores excellenti virtute meruit. Vtinam non maioribus experimentis testatum esset, quantum in omni re Fortuna posset; sed in hoc quoque genere abunde agnoscī vis eius potest. nam & Seianus, vir antiquissimi moris, & priscam grauitatem semper humanitate temperans, in Germania, Illyricoque, & mox in Africa, splendidissimis functus ministeriis, non merito sed materia adipiscendi triumphalia defectus est. Et A. Lici-
 4
 nius Nerua Silianus, P. Silii filius,
 1, 9, 3. quem virum, ne qui intellexit quidem, abunde miratus est, ne nihil non optimo ciui, simplicissimo duci perisset; præreptus immature, & fructu amplissimæ principis amicitiae & consummatione cunctæ in altissi-

5 tiffimum paternumque fastigium
 5 imaginis defectus est. Horum viro-
 rum mentione si quis quæsisse me
 dicet locum, fatentem arguet. ne-
 que enim iustus sine mendacio can-
 1 dor apud bonos crimini est. Tan- **CXVII**
 tum quod vltimam imposuerat
 Pannonico ac Delmatico bello Cæ-
 sar manum, cum, intra quinque con-
 summati tanti operis dies, funestæ
 ex Germania epistolæ: *caesi Vari, tru-*
cidatarumq; legionum trium, toti-
demq; alarum, & sex cohortium. ve-
 lut in hoc saltem tantummodo in-
 dulgente nobis fortuna, ne occu-
 pato duce, * & causâ perso-
 2 na moram exigit. Varus Quincti-
 lius illustri magis quam nobili or-
 tus familia, vir ingenio mitis, mori-
 bus quietus, vt corpore & animo
 immobilior, otio magis castrorum
 quam bellicæ assuetus militiæ; pe-
 cuniæ vero quam non contemtor,
 Syria cui præfuerat declarauit; quam
 pauper diuitem ingressus, diues

pauperem reliquit : Is cum exerci- 3
tui, qui erat in Germania, præesset,
concepit esse homines qui nihil præ-
ter vocem membraque haberent
hominum ; quique gladiis domari
non poterant, posse iure mulceri.

Quo proposito mediam ingressus 4
Germaniam, velut inter viros pacis
gaudentes dulcedine, iurisdictioni-
bus agendoque pro tribunali ordi-

C. XVIII. ne, trahebat æstiuæ. At illi, quod
nisi expertus vix credebat, in sum-
ma feritate versutissimi, natumque
mendacio genus, simulantes fictas
litium series, & nunc *prouocantes*
alter alterum iniuria, nunc *agentes*
gratias, quod eas Romana iustitia fi-
niret, feritasq; sua nouitate incognita
disciplina mitesceret, & solita armis
discerni iure terminarentur, in sum-
mam socordiam perduxere Quin-
tilium, vsque eo, vt se prætorem
urbanum in foro ius dicere, non
in mediis Germaniæ finibus exer-
citui præesse crederet. Tum iue- 2

nis genere nobilis, manu fortis,
 sensu celer, vltra barbarum prom-
 tus ingenio, nomine Arminius,
 Sigimeri principis gentis eius filius,
 ardorem animi vultu oculisque
 præferens, assiduus militiæ nostræ
 prioris comes, & iam ciuitatis Ro-
 manæ ius equestremq; consecutus
 gradum, segnitia ducis in occasio-
 nem sceleris vsus est; haud impru-
 denter speculatus, neminem cele-
 rius opprimi, quam qui nihil time-
 ret; & frequentissimum initium esse
 3 calamitatis, securitatem. Primo
 igitur paucos, mox plures in socie-
 tatem consilii recipit; *opprimi pos-
 se Romanos*, & dicit & persuadet;
 decretis facta iungit; tempus insi-
 4 diarum constituit. Id Varo per vi-
 rum eius gentis fidelem clarique
 nominis Segesten indicatur. sed
 præualebant iam fata consiliis,
 omnemque animi eius aciem præ- 2, 107, 3.
 stinxerant. Quippe ita se res habet,
 vt plerumque, qui fortunam mu-
 tatu-

taturus est, consilia corrumpat, efficiatque, quod miserrimum est, ut quod accidit id etiam merito accidisse videatur, & casus in culpam transeat. *Negat itaque se credere, spemq; in se benevolentia ex merito aestimare* profitetur. Nec diutius, post primum indicem, secundo relictus

CXIX. locus. Ordinem atrocissimæ calamitatis, qua nulla, post Crassi in Parthis damnum, in externis gentibus grauior Romanis fuit, iustis voluminibus, ut alii, ita nos conabimur exponere. Nunc summa deflenda est. Exercitus omnium fortissimus, disciplina, manu, experientiaque bellorum inter Romanos milites princeps, marcore ducis, perfidia hostis, iniquitate fortunæ circumuentus; cum ne pugnandi quidem egregie occasio in quantum voluerant data esset miseris, castigatis etiam quibusdam graui pœna, quia Romanis & armis & animis vti fuissent, inclusus siluis, paludibus,

dibus, insidiis ab eo hoste ad internecionem trucidatus est, quem ita semper more pecudum trucidauerat, vt vitam aut mortem eius nunc ira nunc venia temperaret.

3 Duci plus ad moriendum quam ad pugnandum animi fuit. quippe paterni auitique exempli successor, se ipse transfixit. At è præfectis castrorum duobus quam clarum exemplum L. Eggius, tam turpe Ceionius prodidit; qui cum longe maximam partem absumfisset acies, auctor deditiois supplicio quam

4 proelio mori maluit. At Vala Numonius, legatus Vari, cetera quietus ac probus, diri auctor exempli, spoliatum equite peditem relinquens, fuga cum alis Rhenum petere ingressus est. quod factum eius fortuna vltima est. non enim desertis super-

5 fuit, sed desertor occidit. Vari corpus semiustum hostilis lacerauerat feritas; caput eius abscissum latumque ad Maroboduum, & ab eo missum

sum ad Cæsarem, gentilicii tamen tumuli sepultura honoratum est.

- CXX.** His auditis, reuolat ad patrem Cæsarem: perpetuus patronus Romani imperii, assuetam sibi causam suscipit. Mittitur ad Germaniam, Gallias confirmat, disponit exercitus, præsidia munit, se magnitudine sua non fiducia hostium metiens, qui Cimbricam Teutonicamque militiam Italiae minabantur; ultro Rhenum cum exercitu transgreditur. Arminio terrore, quem ar-
 2
 cuiusse pater & patria contenti erant, penetrat interius, aperit limites, vastat agros,urit domos, fundit obuios; maximaque cum gloria, incolumi omnium, quos transduxerat, numero, in hiberna reuertitur.
 2, 97, 4.
 2, 115, 5.
 Reddatur verum L. Asprenati testimonium; qui legatus sub auunculo suo Varo militans, naua virilique opera, duarum legionum, quibus præerat, exercitum immunem tanta calamitate seruauit; matureque
 3
 adin-

*malis sic
 destin. et hinc
 p. locata*

ad inferiora hiberna descendendo,
vacillantium etiam cis Rhenum
sitarum gentium animos confirma-
uit. Sunt tamen, qui, ut viuos ab eo
vindictos, ita iugulatorum sub Va-
ro occupata crediderint patrimo-
nia, hereditatemque excisi exerci-
tus, in quantum voluerit, ab eo
4 aditam. Lucii etiam Cæditii, præ-
fecti castrorum, eorumque, qui vna
circumdati Alifone immensis Ger-
manorum copiis obsidebantur, lau-
danda virtus est; qui omnibus diffi-
cultatibus superatis, quas inopia re-
rum intolerabiles, vis hostium fa-
ciebat inexsuperabiles, nec teme-
rario consilio, nec segni prouidentia
vsi, speculatique opportunitatem,
ferro sibi ad suos peperere reditum.
5 Ex quo apparet, Varum sane gra-
uem & bonæ voluntatis virum,
magis imperatoris defectum con-
silio, quam virtute destitutum mi-
litum, se magnificentissimumque
6 perdidisse exercitum. Cum in ca-
ptiuos

ptiuos sc̄uiretur à Germanis, præ-
clari facinoris auctor fuit Calvus
Cœlius, vetustate familiæ suæ digni-
simus; qui complexus catenarum,
quibus vinctus erat, seriem, ita illas
inlilit capiti suo, vt protinus pariter
sanguinis cerebrique profluuium ex-

EXXI. spiraret. Eadem & virtus & fortu-
na subsequenti tempore ingressa
animum imperatoris Tiberii fuit,
quæ initio fuerat; qui concussis
hostium viribus, classicis peditum-
que expeditionibus, cum res Gallia-
rum maximæ molis, accensasque
plebis Viennensium dissensiones,
coercitione magis quam pœna mol-
lisset; & senatus populusq; Rom.
(postulante patre eius) *vt aquum ei
ius in omnibus prouinciis exerciti-
busque esset, quam erat ipsi*, decre-
to complexus esset: (etenim absur-
dum erat, non esse sub illo, quæ ab
illo vindicabantur; & qui ad opem
ferendam primus erat, ad vindi-
candum honorem non iudicari pa-
rem)

*Hortina classicis
Virg. 7. Aen. 20.
Ubi Serv. Hortina
aquis.*

rem) in Urbem reuersus, iampridem debitum, sed continuatione bellorum dilatū, ex Pannoniis Delmatisque egit triumphū. cuius magnificentiam quis miretur in Cæsare? fortunæ vero quis non miretur indulgentiam? quippe omnes eminentissimos hostium duces non occisos fama narrauit, sed victos triumphus ostendit. quem mihi, fratrique meo, inter præcipuos 2, III, 3. 2, præcipuisque donis adornatos vi- IIS, I. ros, comitari contigit. Quis non in- CXXII. ter reliqua, quibus singularis moderatio Ti. Cæsaris elucet atque eminet, hoc quoque miretur, quod, cum sine vlla dubitatione septem triumphos meruerit, tribus contentus fuerit? Quis enim dubitare potest, quin ex Armenia recepta, & ex rege ei præposito, cuius capiti insigne regium sua manu imposuerat, ordinatisque rebus Orientis, ouans triumphare debuerit? & Vindelicorum Rhato-

O rumq;

rumque victor, curru Urbem ingredi? fractis deinde post adoptionem 3
 continua triennii militia Germaniæ viribus, idem illi honor & deferendus & recipiendus fuerit? & post
 cladem sub Varo acceptam, ocius
 prosperrimo rerum euentu, eadem
sic alibi, fundi
hinc excisa excisa Germania, triumphum sum-
 mi ducis adornare debuerit? Sed in 4
 hoc viro nescias, vtrum magis mireris, quod laborum periculorum-
 que semper excessit modum, an
 CXXII. quod honorum temperauit. Veni-
 tur ad tempus, in quo fuit plurimum metus. quippe Cæsar Augustus, cum Germanicum nepotem
 suum, reliqua belli patraturum misisset in Germaniam, Tiberium autem filium missurus esset in Illyricum, ad firmanda pæce, quæ bello
 subegerat, prosequens eum, simulque interfuturus athletarum certaminis ludicro, quod eius honori sacratum à Neapolitanis est, processit
 in Campaniam: quamquam iam 2
 motus

motus imbecillitatis inclinataeque
in deterius principia valetudinis
senferat; tamen obnitente vi ani-
 mi, prosecutus filium, digressusque
 ab eo Beneuenti, ipse Nolam petiit;
 & ingrauescente in dies valetudine,
 cum sciret, quis volenti omnia post
 se salua remanere, accersendus fo-
 ret, festinanter reuocauit filium. ille
 ad patrem patriæ expectato reuo-
 3 lauit maturius. Tum *securum se*
 Augustus prædicans, circumfususq;
 amplexibus Tiberii sui, *commendans*
illi sua, atq; ipsius opera, nec quidquam
de fine, si fata poscerent, recusans,
 subrefectus primo conspectu allo- *Jac. 4. a. 9. vix*
quoque carissimi sibi spiritus, *propinquorum*
 cum omnem curam fata vincerent, *alloqui tolerari*
o. Jac.
in sua resolutus initia, Pompeio Ap-
 puleioque cos. septuagesimo sexto
 anno, animam cælestem cælo red-
 1 dit. Quid tunc homines timuerint, CX XIV.
 quæ senatus trepidatio, quæ populi
 confusio, quis orbis metus, in quam
arto salutis exitiique fuerimus con-
 O 2 finio,

finio, neque mihi tam festinanti ex-
 primere vacat; neque, cui vacat, po-
 test. Id solum voce publica dixisse
 habeo. Cuius orbis ruinam timue-
 ramus, eum ne commotum qui-
 dem sensimus. tantaque vnus viri
 maiestas fuit, vt nec bonis, neque
 contra malos opus armis foret. Vna
 tamen veluti luctatio ciuitatis fuit;
 pugnantis cum Cæsare senatus po-
 pulique Romani, *vt stationi paternæ
 succederet: illius, vt potius æqualem
 ciuem, quam eminentem liceret agere
 principem.* tandem magis ratione
 quam honore victus est: cum quid-
 quid tuendum non suscepisset, pe-
 riturum videret. solique huic con-
 tigit, pæne diutius recusare principa-
 tum, quam, vt occuparent eum, alii
 armis pugnauerant. Post redditum
cælo patrem, & corpus eius huma-
nis honoribus, nomen diuinis ho-
noratum, primum principalium
 eius operum fuit ordinatio comi-
 tiorum; quam manu sua scriptam

D. Au-

Cic. 1. Ep. Fam.
 5. Habeo tantum
 polliceri. i. polliceri

4 D. Augustus reliquerat. Quo tem-
 pore mihi fratrique meo, candida-
tis Cæsaris, proxime à nobilissimis
 ac sacerdotibus viris, destinari præ-
 toribus contigit: consecutis, vt ne-
 que post nos quemquam D. Augu-
 stus, neq; ante nos Cæsar commen-
 1 daret Tiberius. Tulit protinus & cxxv.
 voti & consilii sui pretium resp. ne-
 que diu latuit, aut quid non impe-
 trando passuri fuisset; aut quid
 impetrando profecisset. quippe
 exercitus qui in Germania milita-
 bat, præsentisque Germanici impe-
 rio regebatur, simulque legiones
 quæ in Illyrico erant, rabie quadam
 & profunda confundendi omnia
 cupiditate, *nouum ducem, nouum sta-*
 2 *tum, nouam quarebant temp.* quinet-
 iam ausi sunt minari, *daturos sena-*
tui, daturos principi leges; modum
stipendii, finem militiæ sibi ipsi consti-
tuere conati sunt. processum etiam
 in arma, ferrumq; strictum est; &
 pæne in vltimum gladiorum erupit

impunitas defuitq; qui contraromp.
 duceret, non qui sequerentur. Sed &
 hæc omnia veteris imperatoris ma-
 turitas, *multa inhibentis, aliqua cum*
gravitate pollicentis, inter seueram
 præcipue nostrorum ultionem, mi-
 tis aliorum castigatio, breui sopiit
 ac sustulit. Quo quidem tempore, 4
 ut pleraq; ignaue Germanicus, ita
 Drusus, qui à patre in idipsum, plu-
 rimo quidem igne emicans incen-
 dium militaris tumultus missus
 erat, prisca antiquaque seueritate
 vsus, ancipitia sibi tam re quam ex-
 emplo perniciofa, & his ipsis mili-
 tum gladiis, quibus obsessus erat,
 obsidentes coercuit: singulari adiu- 5
 tore in eo negotio vsus, Iunio Blæso,
 viro nescias vtiliore in castris, an
 meliore in toga. qui, post paucos
 annos, proconsul in Africa, orna-
 menta triumphalia, cum appellatio-
 ne Imperatoria meruit. ac Hispa-
 nias exercitumque virtutibus cele-
 berrimaque in Illyrico militia, ut
 prædi-

auditorum t. l. p.

Toga prop. 2.

in co. 1. 12. 3.

4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

q. fuerint ut.

mentum trium.

phalia. v. 8. 9. 10.

Loc loco.

prædiximus, cum imperio obtine-
ret, in summa pace, quiete conti-
nuit; cum ei pietas rectissima sen-
tiendi, & auctoritas quæ sentiebat
obtinendi superesset. cuius curam
ac fidem Dolabella quoque, vir sim-
plicitatis generosissimæ, in maxima
parte Illyrici per omnia imitatus est.

- 1 Horum XVI annorum opera quis, ^{CX XVI.}
cum inserta sint oculis animisque ^{Horum 1. prime}
omnium, ^{de V. III. 4.} in partibus eloquatur ^{scilicet cadentibus. id est}
Sacrauit parentem suum Cæsar non ^{dicat Rectoribus}
imperio, sed religione: non appella- ^{ad Isid. l. 1. 1. sic}
2 uit eum, sed fecit deum. reuocata ^{Terent. Eun. 2.}
in forum fides, summotæ foro se-
ditio, ambitio campo, discordia cu- ^{2, 89, 3.}
ria, sepultæque ac situ obsitæ; iusti- ^{et 4.}
tia, æquitas, industria ciuitati reddi-
tæ; accessit magistratibus auctori-
tas, senatui maiestas, iudiciis graui-
tas; compressa theatralis seditio; ^{v. Suet. Neron.}
recte faciendi omnibus aut incussa ²⁶
voluntas, aut imposita necessitas. ^{imponere na:}
honorantur recta, praua puniuntur. ^{constatam et}
3 suspicit potentem humilis, non ti- ^{est in epitome}

met. antecedit non contemnit humilio-
 rem potens. quando annona moderatior? quando pax lætior?
 Diffusa in Orientis Occidentisque tractus, quidquid meridiano aut
 septentrione finitur, pax Augusta per omnes terrarum orbis angulos
 à latrociniorum metu seruat immunes. Fortuita non ciuium tantum- 4
 modo, sed Urbium damna Principis munificentia vindicat. Restitu-
 tæ vrbes Asiæ. vindicatæ ab iniuriis magistratuum prouinciæ. honor di-
 gnis paratissimus. poena in malos fera, sed aliqua. superatur æquitate
 gratia, ambitio virtute. nam facere s
 recte ciues suos, Princeps optimus
 faciendo docet; cumque sit impe-
rio maximus, exemplo maior est.

CXXVII. Raro eminentes viri non magnis i
 adiutoribus ad gubernandam for-
 tunam suam vñ sunt; vt duo Sci-
 piones duobus Læliis, quos per
 omnia æquauerunt sibi; vt D. Au-
 gustus M. Agrippa, & maxime ab

eo, Statilio Tauro. quibus nouitas
 familiæ haud obstitit, quo minus ad
 multiplices consulatus triumphos-
 que, & complura eniterentur sacer-
 2 dotia. etenim magna negotia ma-
 gnis adiutoribus egent. Neque in
 paruo paucitas ministeria defecit.
 Interestque reip. quod vsu necessa-
 rium, & dignitate eminere; vtilita-
 3 temque auctoritate muniri. Sub
 his exemplis Tiberius Cæsar Seia-
 num Ælium, principe equestris
 ordinis patre natum, materno ve-
 ro genere clarissimas veteresque &
 insignes honoribus complexum fa-
 milias, habentem consulares fra-
 tres, consobrinos, auunculum,
 ipsum vero laboris ac fidei capacis-
 simum, sufficiente etiam vigori ani-
 mi compage corporis, singularem
 principalium onerum adiutorem
 4 in omnia habuit atque habet: vi-
 rum seueritatis lætissimæ, hilarita-
 tis priscae, actu otiosis simillimum,
 nihil sibi vindicantem, eoque asse-

quentem omnia, semper infra aliorum æstimationes se metientem, vultu vitæque tranquillum, animo exsomnia. In huius virtutum æstimationem iam pridem iudicia ciuitatis cum iudiciis principis certant. neque nouus hic mos senatus populi que R. est, putandi *quod optimum sit esse nobilissimum.* nam & illi antiqui, ante primum bellum Punicum, abhinc annos CCC, T.

1, 13, 2. 2, Coruncanum, hominem nouum, 34, 3. 2, 51, cum aliis omnibus honoribus, tum 3. 2, 96, 1. pontificatu etiam maximo, ad principale extulere fastigium; & eque- 2
 hic promissus fuit
 qui licentia fuit
 publico profectus sit.
 v. S. de orig.
 35. S.
 tri loco natus Sp. Caruilium, & mox M. Catonem, nouum etiam, Tusculo, Urbis inquilinum, Mummiūque Achaicum in consularatus, censuras, & triumphos prouexere. & qui C. Marium, ignotæ ori- 3
 ginis, vsque ad sextum consulatum sine dubitatione Romani nominis habuere principem; & qui M. Tullio tantum tribuere, vt pæne assen-
 tatione

tatione sua, quibus vellet principatus conciliaret; quique nihil Asinio Pollioni negauerunt, quod nobilissimis summo cum sudore consequendum foret; profecto hoc fenserunt, *in cuiuscumq; animo virtus inesset, ei plurimum esse tribuendum.*

- 4 Hæc naturalis exempli imitatio ad experiendum Seianum, Cæsarem; ad iuuanda vero onera principis, Seianum protulit; senatumque & pop. Rom. eo perduxit, vt quod vsu optimum intelligit, id in tutelam securitatis suæ libenter aduocet. Sed CXXIX.
- 1 proposita quasi vniuersa principatus Ti. Cæsaris forma, singula recenseamus. Qua ille prudentia Rhascupolim, interemtorem fratris sui filii Cotys, consortisque eiusdem imperii, euocauit? singulari in eo negotio vsus opera Flacci Pomponii, consularis viri, nati ad omnia quæ recte facienda sunt, simplici que virtute merentis semper, quam captantis gloriam. Cum quanta grauitate,
- 2 vt se-

vt senator & iudex, non vt princeps,
 & caussas pressius audit? quam ce-
 leriter Libonem ingratum & noua
 molientem oppressit? Quibus præ-
 ceptis instructum Germanicum su-
 um, imbutumque rudimentis mi-
 litia secum actæ, domitorem rece-
 pit Germaniæ? Quibus iuventam
 eius exaggerauit honoribus, respon-
 dente cultu triumphi rerum quas
 gesserat magnitudini? Quoties po- 3
 pulum congiariis honorauit, sena-
 torumque censum cum id senatu
 auctore facere potuit, quam liben-
 ter expleuit, vt neque luxuriam in-
 uitaret, neque honestam paupertatem
pateretur dignitate destitui?
 Quanto cum honore Germanicum
 suum in transmarinas misit prouin-
 cias? Qua vi, consiliorum suorum 4
 ministro & adiutore vsus Druso, filio
 suo, Maroboduum inhærentem oc-
cupati regni finibus, pace maiesta-
 tis eius dixerim, velut serpentem
abstrusam terræ, salubribus consi-
 liorum

5 liorum suorum medicamentis coë-
git egredi? quam illum & honora-
 te, nec secure continet? Quantæ mo-
 lis bellum, principe Galliarum ci-
 ente Sacrouiro, Floroque Iulio,
 mira celeritate ac virtute compres-
 sit, vt ante populus Rom. vicisse se
 quam bellare cognosceret; nunci-
 osque periculi victoriæ præcederet
 nuncius. Magni etiam terroris bel-
 lum Africum, & quotidiano auctu
 maius, auspiciis consiliisque eius
 1 breui sepultum est. Quanta suo
 suorumque nomine exstruxit ope-
 ra? Quam pia munificētia super-
 que humanam euecta fidem tem-
 plum patri molitur? Quam magni-
 fico animi temperamento Cn. quo-
 que Pompeii munera absumpta igni
 restituit? qui, quidquid vñquam
claritudine eminuī, id veluti cog-
 2 natum censet tuendum. Qua libe-
 ralitate cum alias, tum proxime in-
 censo monte Coeliō, omnis ordinis
 hominum iacturæ, patrimonio suc-
 currit

CXXX:

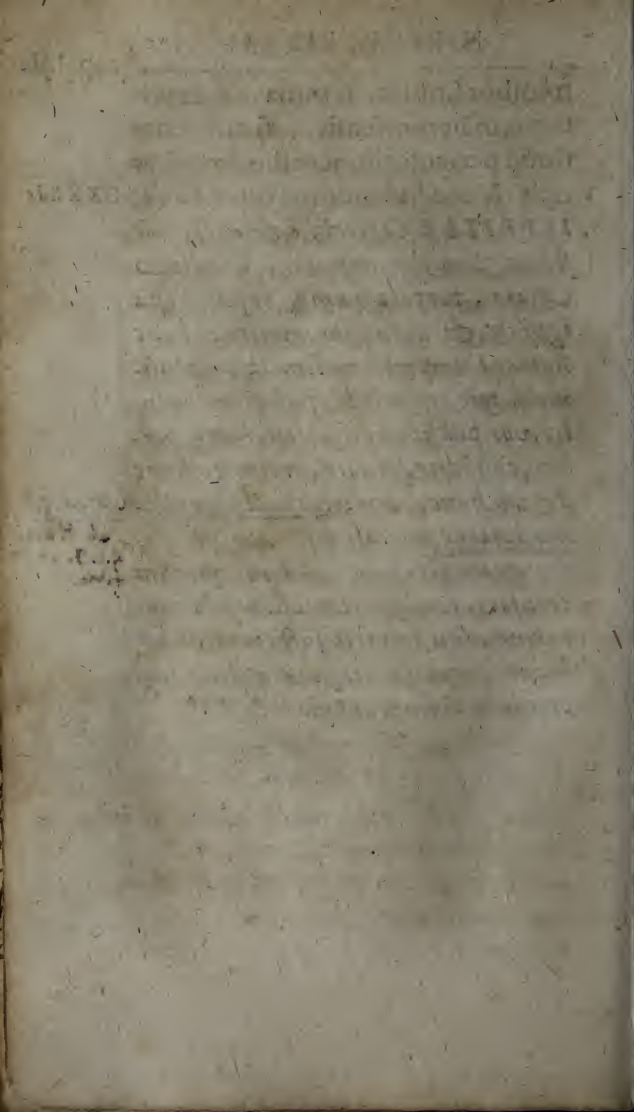
currit suo? Quanta cum quiete hominum, rem perpetui præcipuique timoris, supplementum, sine trepidatione dilectus, prouidet? Si aut 3
 natura patitur, aut mediocritas recipit hominum, apud aures deorum de his queri; quid hic meruit? primum, vt scelerata Drusus Libo ini-
 ret consilia; deinde, vt Silius & Piso; quorum alterius dignitatem consti-
 tuit, auxit alterius? Vt ad maiora transcendam, quamquam & hæc ille duxit maxima; quid, vt iuuenes amitteret filios? quid, vt nepotem ex Druso suo? Dolenda adhuc retu- 4
 limus: veniendum ad erubescenda est. Quantis hoc triennium, *M. Vini-*
ci, doloribus lacerauit animum eius? quamdiu abstruso, quod miserrimum est, pectus eius flagrauit incen-
 dio? quod ex nuru, quod ex nepote dolere, indignari, erubescere co-
 actus est. Cuius temporis ægritudi- 5
 nem auxit amissa mater eminentis-
 sima, & per omnia deis quam ho-
 mini-

*Crasit ipsa
 dissimulati
 ois dolor,
 hoc altius
 missus, quo
 minas
 fuit. *Plin.*
 l. 2, 33, 2.
 c. 5.*

minibus similior femina; cuius potentiam nemo sensit, nisi aut leuatione periculi aut accessione dignitatis. Voto finiendum volumen sit. CXXXI.

*IVPPITER Capitoline & auctor ac
stator Romani nominis, Gradine
Mars, perpetuorumq; custos Vesta
ignium, & quidquid numinum hanc
Romani Imperii molem in amplissi-
mum terrarum orbis fastigium extu-
lit, vos publica voce obtestor atq; pre-
cor, custodite, servate, protegite hunc
statum. hanc pacem; eig. functo longissi-
ma statione mortali destinate successo-
res quam serissimos, sed eos quorum
cervices, tam fortiter sustinendo ter-
rarum orbis imperio sufficiant, quam
huius suffecisse sensimus; consiliaq;
omnium civium aut pia * * **

*Cic. Ar. q.
Val. Max.
9.1.3. in iur.
fin.*



DE

VELLEII

VITA ET SCRIPTIS,

EX GERARD. IOAN. VOSSII

DE HISTORICIS LAT.

LIB. I. C. XXIV.

sicut in editione Velleiana auctius
publicauit FILIVS.



VELLEIVS PATERCVLVVS

primum tribunus militum in Thracia fuit, hinc praefectus equitum in Germania, exinde quaestor, inq, qua-

stura; remissa sorte prouincia, legatus Tiberii bello Pannonico, deniq, primo Tiberii anno cum fratre

Prator destinatus. quae vniuersa de se ipso narrat Velleius. Hosce honores, & quos tum maiores &

consanguinei gesserint, his verbis complecti studuit Aventinus, eos referens, è quibus in primo anna-

lium scribendo profecit: P. Velleius Paterculus homo militaris, ex celeberrimis Campano-

rum Principibus prognatus, in Germania sub Tiberio praefectus equitum fuit. Tri-

bunus ante castrorum, item quaestor & le-

gatus in bello Pannonico. Scripsit sexto (decimo - sexto dicere debuerat) imperii Ti-

beriani anno. Item maiores eius, atavi, aba-

ti, aui, patruus, pater, Magius Celer frater,

P

disci-

disciplina bellica, ac rebus ciuilibus clarissimi extitere duces: prætores, iudices senatores, præfecti fabrum, tribuni castrorum, legati imperatoribus Romanis fuerunt. *Hæc Auentinus.* Hic Velleius duos *historiæ* scripsit *libros ad M. Vinicium consulem*, progenerum Tiberii Cæsaris, *Tacito* etiam memoratum in *sexto annalium*: ubi illum patre & auo, consularibus ortum dicit: item *Dioni libro extremo*, ubi eum à Messallina docet interfectum, quod caput cum ea collimare nollet. *Vinucium* aliqui appellant: sed *Dioni* quoque est *Οὐίνικος*. Librorum Velleii, bona pars deperit. Dictio eius plane Romana, atque elegans. Quædam etiam habet, quæ haud alibi inuenias. Sed in sui æui rebus nimis domui Augustæ, & Seiano adulatur. *Iustiores commentarios promittit libro II.* Harum præteritarumque rerum ordo, cum iustius aliorum voluminibus promatur, tum uti spero, nostris explicabitur. *Ac postea*: Captum alterum, alterum deditum iustis voluminibus ordine narabimus, ut spero. Si Beatum Rhenum audimus, qui primus Velleium in lucem protraxit, est idem ille, quem Tacitus vocat P. Velleium. Nec alia mens, vel Iacobi Schegkii, vel Valentis Acidalii.

Eam

Eamq; sententiam probant codice Burerii; vbi *Publius* appelletur, non *Caius*, vt est in vulgatis: sed nihil tale in *variantibus Burerii lectionibus* reperiās. Est & tertia sententia. Nam *Marcum* vocat Priscianus libro VI. Ita enim habet & antiquissima editio *Veneta* anni *ccccclxxvi* & recentissima *Heliae Putschii*, imo & optimæ notæ codex *M. S. meus*: vt omnino huic sententiæ potius accedam. Porro & *fragmentum Velleii*, quod frustra in editis quæras, inuenisse se ait *Wolfgangus Lazius* lib. I. commentariorum *Reip. Rom. cap. VIII.* Inscriptio illius erat *Velleii*

EXCERPTA EX GALICA HISTORIA.

Fragmentum ipsum istiusmodi est. *Dum hæc circa Rhenum geruntur, in Noricorum finibus graue vulnus populus Romanus accepit. Quippe Germanorum gentes, quæ Rhetias occupant, non longe ab Alpibus, tractu pari, patentibus campis, vbi duo rapidissimi amnes inter se conflunt, in ipsis Noricis finibus ciuitatem, non quidem muro, sed vallo fossaq; cinxerunt: quam appellabant Cifara, ex nomine deæ Cise, quam religiosissime colebant. cuius templum quoq; ex lignis barbarico ritu constructum, postquam eo colonia Romanorum deducta est, inuiolatum permansit, ac vetustate conlapsum, nomen colli seruauit. Hanc urbem T. Annius Prætor ad arcendas barbarorum*

excursiones, Kal. Sextil. exercitu circumuenit. Ad meridianam oppidi partem, quæ sola à conti-
nenti erat, Prator ipse, cum legione Martia,
operosissime communiuit: ad occidentem vero,
qua barbarorum aduentus erat, Auar, Bogudis
Regis filius, cum equitatu omni & auxiliariis
Macedonum copiis, inter flumen & vallum,
loco castris parum amplo, infelici temeritate
extra flumen consedit. Pulcra indoles, non
minus Romanis, quam Græcis literis instru-
ta. Igitur LIX die, quam eo ventum est, cum is
dies deæ Cise celeberrimus, ludum & lasciuiam
magis, quam formidinem ostentaret; immanis
barbarorum multitudo ex proximis syluis repente
erumpens ex improviso, castra irrupit. Equita-
tum omnem, & quod miserius erat, auxilia socio-
rum deleuit. Auar cum in hostium potestatem
regio habitu viuis venisset, pecudis more mactatur,
oppidani vero non minori fortuna, sed maiori vir-
tute, Prætorem in auxilium sociis properantem
adoriuntur. Romani haud segniter resistunt. Duc
principes Oppidanorum, Habbino & Caccus, in
primis pugnantibus cadunt. Et inclinata iam re.
Oppidanorum erat, ni maturassent auxilium fer-
re socii, in altera ripa iam victoria potiti. Deniq;
coadunatis viribus castra irrumpunt. Prætorem
qui paulo altiore tumultum frustra ceperat, Ro-
mana vi resistentem obtruncant. Legionem diui-
nan

nam, ut ne nuncius superesset, funditus delent. Verres solus, tribunus militum, amne transmissio in proximis paludibus se occultans, honestam mortem subterfugit. Nec multo post Sicilia Proconsul immuni avaritia turpem mortem promeruit. Etiam lib. V. eiusdem operis cap. V: & aliis aliquot locis, Velleiani huius fragmenti, meminit Lazius. Sed qui nasum habet, satis odoratur, stylum eius sapere scriptorem, qui seculis aliquot Velleio iunior sit. Nec in re pauca sunt quæ peccentur. Ea adferrem, nisi id cum cura fecisset vir summus, Marcus Vellserus, in rerum Augustanarum Vindelicarum libris. Sed quod Vellserus non vidit, monere operæ pretium videtur, fragmentum hoc totum, sed paucis insertis, legi apud Conradum à Lichtenav, Abbatem Vrspergensem: quem in Chronico vide, postea, quæ de anno MC LXVI exposuit. Lemma eius capituli est. *De Augusta Vindelicorum, vel Rhetia.* Ætatem eiusce Conradi inde cognoscimus, quod initio Pontificatus Innocentii tertii, hoc est anno clocxcviii laicum se, atque adeo minorennem fuisse, dicat: anno autem clo cc xv referat se abbatem factum Vrspergensem: historiam vero suam perducit usque ad annum clo cc xxix. Quare, aut ex Abbate Vrs-

pergens id fragmentum fuerit; aut inde,
unde ea hauserat Vrspergensis.

I. H. BOECLERI

O R A T I O

Habita an. Christiano c l o l o c xxxv.

cum priuatam

VELLEII PATERCVLI

interpretationem auspicaretur.



ELLEIVM PATERCVLVM
politissime eloquentem virum,
& breuitatis eruditissimæ Hi-
storicum, etiam eo tempore su-
spicatus sum, quo credere aut iudicare non-
dum potui, id est, cum primum legissem,
Rapiebat me per scriptores, quos sæpe lau-
dari audiebam, puerilis curiositas: ita enim
potius dixerim, quam industriam, quæ in
ætatem istam nondum competere poterat.
factumque est, vt vno ferme tempore *Florus*
& *Velleius* obtingerent. In illo timidius, &
cum horrore quodam profundioris genii
versabar: in hoc lætiora erant pleraque,
faciliusque admissurus videbatur meam co-
gitationem, etiam cum non admisit. In Flo-
ro ora-

ro oratoris gravitatem panegyricam, quia capere fas non erat, ut sunt animosa & in longum iaciuntur puerorum vota, audebam optare; In Velleio latere videbatur omnis diligentia Historici & artes; quamquam animo ad elegantiarum novitatem prono, supra historicum placebat. Hærentem ergo inter voluptatem, quam suavis gustata commoverat, & desiderium, quod variæ opinio artis excitauerat: transuersus, ut sic dicam, turbo plane de statu, quem moliebar, repulit. Frustra & inepte amoris ac iudicii rationes erant subductæ, postquam in summi Viri & Criticorum ferme principis censuram Velleius pridem, ego ex quo æstimare Velleium cœperam, incidimus. Nisi quod, tacite & plus miserabar conditionem optimi doctissimiq; viri, qui cum primus Velleium edidisset pariter & laudasset, industriæ præmium apud omnes, culpam laudationis apud præcipuum iudicem adeptus est. Exercuerat iam frequenseius rei cura meam disquisitionem, nec comparare eruditorum sententias interim aut detrectare decebat: cum ex nec-opinato mitiorem factum, quem reverebar, Censorem, notamque prioris seueritatis, alibi elogio plane magnifico inductam animaduerti. *Serium,*

*doctum, quantumvis opus, eo magis serio, quia
fero, appellabat, quod antea nulla magno-
pere laude dignabatur. Igitur Rhenani
quidem vicem impensius lætabar. quem li-
cet fortasse aliquando officiosæ obsequium
manus, & in confragoso nitens opera am-
plius quam optabat evexerit: tamen ce-
tera viri virtus, & cuius vel inter errandum
ostendebat vestigia, iudicii rectitudo, *risu,*
explosione, conuitis haud dubie superiorem
alias quoque debuerat fecisse. Verum,
vt Lipsiani stili aculeos, toties in tam melleis
scriptis obuios inquirerem, non permisi
mihi: quippe cuius profectui vtilius vide-
batur ac conuenientius, in ipsius rei mo-
menta animum intendere, & quicquid
in Velleio laudaretur, paulatim iudicio de-
libare, commentando excogitare, observa-
tione penetrare, ratione complecti: adeo-
que ad primi affectus mei propensionisque
accuratum examen inter summorum ho-
minum approbationes legitimo quasi tra-
mite procedere. Creuit cum ætate ac disci-
plina id studium: quæq; in Historicorum
præcipuis commendabant eruditi, ea clan-
culum ad Velleium contendere, & plera-
que accommodare institueram. Quamvis
enim vsitatas maiorum operum conditori-
bus*

bus artes, angustioris scripturæ modus excludat, neque ostendi tam copiosa eruditio posse videatur, vbi non potest explicari & quodammodo expandi: vix tamen licuerit aliquid nominare, cuius hic non reperiantur specimina, eximia propositi solertia, velut in compendio concinnata. Quod vt amplius intelligatur, ante cetera totius formam operis & consilium indagabimus. Breuem sane, vt prædiximus, ambitum designauit Auctor: sed quo tamen amplissimæ commentationis prolixitas concluderetur. Non vt in angustias, diffusa per terrarum orbem Romana celebritas arctaretur, scriptionem contraxit: sed, vt sola collectim æstimaretur populi principis magnitudo, scribendi nervos & momenta compexit. Nimirum vt alii splendoris Romani decus, cum pompa & paratu in oculos humani orbis disperferunt: ita Velleius lucis ipsius utilitates, cum cura & arte, prudentissimi cuiusque industriæ accommodauit. Qua in re prorsus miror, dissociabiles laudes, artis quodam commento ita copulatas, vt cum rerum compositioni solum videatur vacasse, nihil omiserit ornamentorum: neque magis compendio expositionum alios vicerit, quam exponendi genio instructuq;

æquarit. Iamprimum ipsa rerum series, quam est accurato ordine distincta, quam facili tenore continuata, quam utili opportunitate interiuncta, quam diligenti designata notatione temporum? Quæ ut provide & ex usu lectoris dispenset, aliquando eruit ex abdito, nonnunquam scrutatur ex vestigio; alicubi anteuertit, est cum differt aut suspendit. Neque ita *turbare temporum seriem aut negligere* dicendus est, quod nonnullis animaduerto in suspensionem venisse. Cur dispergeret temporibus, quæ cognitio argumenti connectit? cur misceret describendo, quæ nec describi nisi sigillatim possunt, neque misceri, nisi confundere instituas, debent. Scilicet non tempus, sed indoles gestorum; non intervalla actuum, sed affinitas negotiorum; non euentuum supputatio, sed cognatio principiorum, causarum, momentorum, coniungunt aut separant, aut miscent historiam. quæ si in diuersa tendit, cauebit ne vnum videatur finem præferre; sin ab eiusdem generis primordio ad eandem metam proficiscitur, melius miscebit narratio, quæ proposito cohærent, neq; tam seorsim conferendo aliena, quam vicissim propria ordinando, stabile continuumque opus persequetur. Vtriusque rei exemplum

plum in Nostro habemus. qui non magis carpi debet, cum in diuersis, rerum integritatem tempori anteponebat, quam cum attentius nentium cohærentiumque membra temporis respectu serieque discriminat. Quod ille quidem tanta præstitit dexteritate, ut inter consummata eius artis exempla esse mereatur. Sicut & in ceteris. Inter quæ non minimæ rem curæ semper arbitratus sum, *constituta recte & decenter aptata historię principia*. Nostis, Auditores, quid in Salustio desideret summus Criticorum Fabius. De aliis nil permittemus nobis hoc tempore, vel suspicari, vel iudicare. nisi quod omnino paucos prisce recentisque æui eo nomine mirari possumus. Equidem, qui accuratiorem ab alto notitiam moliuntur, facile superflui aut molesti apparent: sicut rursum, qui propiore ingressu opus ordiuntur, aliquando de gratia pariter & prudentia periclitantur. Verum adhuc facilius incipitur hæc tela quam pertexitur: fitque haud raro, ut à laudabili origine petita principia per anfractus aut ambages morose potius circumducantur, quam ad institutum constanter deducantur. est ubi saltus & præcipitia observes, nec rariores lapsus. quosdam crassior per suscepta rapit
spiri.

spiritus; nonnullis delicata mollities generosæ aggressionis impedimentum adfert. Et, quandoquidem à longinquis aliquorum præstructionibus non abhorrire talis comparatio videtur, post reductam ex alto nauiculam, sæpe in ipso portu naufragium aditur. Dicas, prorsus in irritum ardui laboris exorsa recidisse, quoties inuita concinnitate operi adhæsere, aut in ipso connectendi articulo obhæsere. Noster, sicut nec alienum suo volumini principium accersiuit, ita nec nouum affectauit: sed, vnde plerique Romana cœperant, à gentis nobilissimæ conditoribus, Troianis, eorumque post excidium demigrationibus, ita progressus est ad institutum, vt in simili conatu sic tamen plerosque præfandi nobilitate superaret. Cuius consilii rationes sigillatim arbitrari potest, qui aduertit, quam & gentis ipsius admirationi & Historiæ totius vñibus propositoque singula conueniant. Vt constaret de admiranda fatorum prouisione, in excitanda vrbe regnatrice, quædam tam efficacis curæ præludia, vt sic dicam, sparsit prudentissimus scriptor, dum tot vrbes, tot gentes, ex ipsis Troiæ cineribus, vnde caput vrbiū gentiumque Roma tandem emerfurum erat, suscitatas exortasque
comme-

commemorat. Iam ipsi gentium, quos sub-
 texit, casus, translationes, profectioes, exi-
 lia, vnam sedem, vnum quærunt in Latio
 terminum, vbi non *regna* modo *Troia* *resurge-*
rent, quod poëta ait, sed regnorum fata, vt in
 domicilium & officinam, coirent olim in-
 deq; terris dispensarentur. Æquum enim
 erat, vt qui maxima omnis fortunæ exempla
 erat daturus populus, è mediis fortunæ casu-
 bus, & , si cum ipsis gentilibus hic loquen-
 dum esset, è lusibus fortunæ variis, post alter-
 natas sæpe vices, post mutata sæpe discrimi-
 na, deniq; vt miraculum omnis æui & huma-
 ni generis stupor, existeret. Vix tempero
 mihi, Auditores, quin in hoc limine substi-
 tam parumper, & libero cogitationis pro-
 spectu in altum istud & tremendum Proui-
 dentiæ æquor intuear; in quo alii per mil-
 le mortis specimina ad vitam & salutem
 tendunt, alii inter ipsa fauentis cæli venti-
 que beneficia gurgitibus hauriuntur;
 quidam errant, plures fluctuant, plerique
 aliquid timent aut patiuntur, neque pauci
 interim in errore patriam, in fluctu quie-
 tem, in formidine securitatem inueniunt:
 adeoque, vt ad institutum redeamus, non
 Troës modo ex ruinis suis spem mutuati,
 eiusdem auspicio, per varios metus, *Ilium*
 in

in Italiam portant victosq; penates; sed Romani, Troiana propago, expletis potentiaefatis, Italiam suam, ad Iliacas origines & communionem sortis reuehunt: vt vel sic natalium sinceritatem parentibus probent, à quibus fragilitatis exemplo non degenerassent. Fallor an præcipua, certe prima hæc est Historicæ disciplinæ philosophia: ex qua nisi cetera intelligantur iudicenturque, nulla sine nube cognitio, nulla sine vanitate vtilitas procedet. Quo illustrioribus notis signandum sibi hunc tramitem Velleius existimauit. cuius Principium, non rumorum fabularumq; varietatem, neque otiosas super consilio fabulatorum disputationes, sed eminentissima quæque ciuilis solertiæ meditamenta, sic ad Romanam dignitatem accommodat, vt alii verborum honore eam exornasse, hic argumentorum splendore videatur ostentasse. Quod si aliquis, plura quam necesse erat huc conducta, forte coniectare velit, eum ipsa totius operis tractatio in progressu ad ingressum reducet, atque ita docebit, præmunitionis verius necessariæ, quam iucundæ præfationis id consilium fuisse. De quo neque nunc dubitare audebit, qui de sola temporum ratione & notis cogitabit. quæ cum egregium historiæ lumen

men commodent, singularis prorsus hic Velleii cura elucet. qui ut Urbis conditæ epocham, quam dicunt, certa designatione posset constituere, à Troiæ excidio, id est, à solenni & omnibus vſitato charactere auspiciandum habuit: ne in multis hæreret lector, quæ non aliunde deducuntur. Sicut & ab Olympiade. cuius primordia ignorare, est Romæ paulo post nascentis tempora ignorare. Cumque fato quodam singulari huius studii, inde ab antiquo, summa scriptorum in notandis temporibus occurrat dissensio: veluti filum quoddam Ariadnes putari debet, ætas aut exitus magnorum virorum, mutatio rerum. successio imperiorum, instauratio urbium; quæque alia vel annis definiuntur, vel comparatione ordinantur, vel indiciis inuestigantur, vel argumentis disquiruntur. Quorum nihil omisit Velleius in exordio, donec per tam cognatas vtileſq; notas ipsa Urbis & suæ historiæ initia non tam accedit, quam continuat. Solemus in eximiis rerum conditoribus non parui æstimare, interposita de gestis iudicia, insertas opportune sententias, ostensam grauitè disciplinam, eruta solerter arcana, causasque & consilia euentuum non minus, quam euentus, explanata, hæc enim

vt

vt ardua cum primis philosophia est, ita non potest aliunde melius peti, quam vnde historia prodit; è pectore, inquam, plus peritia quam litteris, imo sic litteris; vt peritia fecundo, omnisque ciuilis ac militaris actus artibus instructo: quale nimirum ad scribendam historiam adferri debet. Hinc profundæ Taciti grauesque sententiæ, hinc Sallustii incitata seueritas, hinc Liuii disertæ interpretationes, hinc suauissima Curtii & tempestiua disciplina, hinc eximia monita, vt è fonte, manauerunt: hinc Velleianæ quoque prudentiæ accincta & nitida institutio deriuanda est. cur enim eum omitteremus, qui vt apparatus, quem dixi, vbertate à ceteris vincitur, ita habilitate compendii & sapiendi neruis, omnium artem allequitur aut æquat, nonnullorum etiam antecurrit? Dicta iacit, vt quædam fulgoris tela: quæ & lumen & vires suas in animo capacis lectoris relinquunt. aliquando geminat, interim cumulat. Atque licet sæpe id faciat, nec defatigat legentem, nec satiat. namque nectædio locus sit, opportunitas efficit; fatigationi, dulcitus & agilitas, si permittitis ita loqui, Auditores, sententiarum obstat. Subest secretioris prudentiæ defensio: & quod

quod seueris operum iudicibus vel in diffu-
siori descriptionis corpore ipsa frequentia
displicere posset, in hoc transcurso rerum
non potest non placere: quia pars narratio-
nis, dicam amplius, pars compendii est, sen-
tentiæ disciplinæq; assiduitas. Quam &
tum proficitur, cum personas nihil aliud
quam describit. Huius laudis propria quæ-
dam excellentia Velleio debetur, qui, quod
accuratè & ad morum ingeniorumq; sapi-
entiam accommodate viros memorabiles
velut interpretatur, communione artis aliis
iungitur: quod autem vna eademque
operatam signate, tam lucide per moris bo-
ni præuique notas & characteres, adhibito
insuper quodam nouitatis, inuenti, elegan-
tiæ commento, facies, ut ita loquar, vitæ mo-
rumque diuersas exprimit deformatque,
eius rei exemplum non inuenisse sed fecisse
credendus est. Multis obtenditur vna-
quæque natura inuolucris: & in tanta mo-
ris humani varietate crebra aberrandi occa-
sio præbetur. Dixerim, non Aristotelem
philosophando, non Theophrastum no-
tando, non describendo Historicos eam
prudentiam exhaustisse, non longæuorum
vetustissimos viuendo eas obseruationes
implesse. Hinc est, quod ingenio & sagaci-
tate

tate doctorum quotidie plura eruuntur : in quorum scriptis inter argumenta profundioris sapientiæ pono, quidquid tale obseruo. Cum primis autem singularis industria requiritur, vt ciuilis vitæ proprietas vbique attendatur, vt ab ethico commodata Politico seruiant; vt quæ illi originem debent, huic debeant faciem & imaginem, quod negotium rursus periculo non vacat, nam & artis profunditate opus est, & nitore ciuilis cultus. vnde videas interdum alteri studentes alterum dimittere, id est, ipso suæ scriptionis decore excidere. quæ nisi coniungat talia, auctoritas Historiæ obtineri non potest. in qua nihil humile, scholasticum, affectatum, sed nec ineruditum quid aut rude locum habet. Accedit noua ex temporum fortuna & fati publici habitu difficultas. quo perturbato, vt pleraque alia, sic hominum ingenia studiaq; obscurantur aut occultantur. vnde bonus aliquando apparet, cuius inter malos astutia est occultior: aut vitiosus suspectatur, cuius vel in latebris securitatem quærit virtus, vel in minus grato opere inuidiosa fatigatur industria, vel generositate instituti non intelligitur prudentia, vel adiutorum solitudine causa proditur. Sed nec à priuatis morum
notis,

notis publica æstimatio satis vbiq̃ue distinguitur: cum tamen in personis ipsis, hominumque indole ac studiis, omnis publicæ rei semina reponant necesse est, qui ad fecundam ciuilis peritiæ frugem votis ac opera contendunt. Semper sunt in magna ciuitate aut imperio aliqui, quorum spiritu publica inflantur, impetu præcipitantur, ardore incenduntur, motu agitantur, vi sustententur. hos cum Velleio notasse, & suis quibusdam lineamentis discreuisse, est ipsius status viscera inspexisse. nam cetera multitudo, pars sequuntur antecedentes, pars fluctuant circa conspicuos, rarissimus quisque sibi aut suæ reip. seorsim sapit. Licebit nobis, Auditores, in hac Velleianæ prudentiæ parte, ipsam clauem totius disciplinæ constituere, atque ex tam accurata ingeniorum descriptione, non actus modo ipsius indolem propositumque condiscere, sed ingentia illa & numquam modicis sideribus agitata Romæ fata, ex his veluti primordiis surgentia & progredientia animaduvertere. Hic Paullos & Scipiones, viros in tantum laudandos, in quantum intelligi virtus potest, ipsam Romanæ potentiæ magnitudinem non illustrasse modo suis ingeniis, sed condidisse obseruabimus. Hic

Gracchorum optima, sed inquieta ingenia, nihil immotum nihil quietum in Rep. cernemus relinquere. Hic non Drusoscitius & Sulpicios à laudata indole, quam remp. à sua pace degenerare reperiemus. Hic Pompeius & Cæsar sui ingenii fortunæque vastitate laborantes, in societatem morbi remp. trahent; quæ vt tantam indolem fidelius ac ex more sequatur, premi & ipsa volet suæ magnitudinis onere. Hic aliquis vana & stolidi prauitate, alius ingeniosa nequitia, miros publice ludos dabunt. Denique ad Octauii ingenium omne imperii corpus circumagetur, mouebitur & quiescet. Verum hæc suis ipsa momentis conspectiora, longe eminent. cetera per singulares morum variorum notationes, designata perite discrimina; etiam per comparatas inter se subtiliter naturas, in ampliorem sapiendi circulum patent, quam sine exemplis & extra rem præsentem dici aut intelligi potest. Faciliorem habent intelligentiam *egressiones*, & historiarum quædam diuerticula. quod proprium alias maioris operis ornamentum, vtilissima suauitate mutuatus Noster, res cognitione admirandas, temporibus inuolutas aut dispersas, opportunissime collegit & sub veram ac
genui-

genuinam æstimationem dedit. Ita enim satis fortasse non ad defensionem modo, sed ad commendationem huius industriæ dixerim. Nam qui prorsus eam Historico adiungunt, semper mihi parum vel comiter vel eleganter opinari visi sunt. sicut aut delicti est aut importuni, prudentiam ac ingenium scriptoris, post vnum & si forte alterum excursus, in ordinem redigere atque ad reliqua coercere. Quæ nequaquam ideo monemus, ut ineptos rudesque nonnullorum conatus, qui alienissimis nugarum ambagibus vtramque paginam opplent excusatione & venia dignemur: sed ut maximorum virorum auctoritas, quæ si non inuenerat, certe fecerat rationem, citra inuidiam nec extra laudem constituatur. Velleio ipsa observationis & annotationis nouitas gratiam addit. Quam est enim iucundum, modo conductâ in vnum ingeniorum artiumque miracula contemplari? modo indagare congregati eius, ut sic dicam, fati causas, ambitum, terminos? modo colonias, modo prouincias, ex omni memoria & tot veterum commentariis, velut ex fuga recolligere? Quo factum est, ut nec in vulgari aut nota aut inani expositione videretur tam seria festinatio scriptoris hæsisse;

nec posterorum quisquam carpere aude-
ret, cuius soli Velleio deberet notitiam. Ac
cetera quidem, quibus maiores illi perfectæ
historiæ scriptores vel ornamenti vel artis
& disciplinæ causâ vti sunt, imitatus est
felicissima dexteritate, & in minore forma
non minus tamen ad viuum expressit
omnia. nisi quod *orationibus* inferendis sibi
temperandum duxit. idque eo magis, quod
nec contextus arctatæ narrationis pertingit
ad occasiones habitatum vltro citroque ora-
tionum, sed factorum euentuumque apices
directo transcurso stringit. Neque interim
eloquentiam ostendere non potuit: quæ
vndique exsplendescit. Miratur diligentissi-
mus Rhenanus facundiæ nomine, erum-
pens illud è Velleiano non affectu magis,
sicut ipse veniæ petendæ præfatur, quam
iudicio, orationis telum, pro Cicerone in
Antonium tantò vibratum impetu tamq;
effica ci ictu infixum, vt cum ipso, quem vin-
dicat certasse videatur, si quid post infestas
Philippicas, infestius iaculari in parricidam
liceret. Equidem oratoris facultatem, quam
in Historico requirunt eruditi, non hic
tantum, sed in omni scriptura Velleiana,
valde otiosus sit qui non agnoscat. Quare
& verbis hic parcendum arbitror: nisi veli-
mus

mus ea commemorare, quæ nostræ commendationi propiora sunt: nitorem eruditioni, grauitatem suauitati, simplicitatem arti tam permista commode, vt nouum quodammodo dicendi genus, & proprius venustatis character inde concinnatus, simul æui eloquentissimi genium spiret, simul scriptoris ingenio, repertum primum decoris gratiam debeat. Videor mihi in eo reperisse specimen dictionis, quod prudentissimi oris Politicus optaret, quoties ad elegantiam & nouitatem quandam apud teretes & eruditas aures accedendum, nec à ciuili tamen dignitate discedendum est. Multi post ipsum idem cupiuere, idem tentauere: sed quantum interest, inter facultatem sapientis & conatum rhetoricantis! Quo plerumque corrumpitur eloquentiæ puritas: cui nullum maius quam ab imparis imitatoris studio periculum imminet. Namque, vt semel hoc experimentis temporum notetur, non tam quæritur sollicitudine scribendi & arte, quam in ipso scriptoris ingenio nascitur diserta & victura oratio. Quare, cum nihil ex arte ignoret, qui ita scribit, sæpissime, tanquam ignoraret, scribit. Vt vel ideo frustra sint, qui seruiliter in ordinem cogunt scribentis calamum, &

modo aliquid demtum verbis aut sententiæ,
modo additum vellent. Imo quod volunt,
audent aliqui; et quoniam illud potius pro-
bant, hoc ex suo ingenio reformant. quasi
Velleio id agendum olim fuerit, ne à cuius-
quam consuetudine & iudicio vsquam rece-
deret. Longe generosior est mascula & ciui-
lis Historici eloquentia, quam vt vbiq; scho-
lam & rhetorem metuat. cui nisi subducat
mature manum, tam longe à robore & virili
cultu, quam prope ab artificio & mollitie
aberit. Suffocatur, si non spiret libere, viui-
da indoles; et si vbertatem omnem excludas,
maciem induces: sicut contractior facies,
ampliando in monstrum diducitur. Atque
hactenus quidem tum laudari abunde, tum
optima cum ratione defendi meruit Velle-
ius. quamquam in vtroque ita sumus versa-
ti, vt parce & rudiore Minerva (quippe qui
nec ipsi libertatis in scribendo & simpli-
citatís immemores sumus) pleraque de-
libauerimus. Veniendum nunc est ad næ-
uum tam pulcri corporis intolerabilem,
atque tot iam doctorum probis infama-
tum. Cum enim illustres sane & magni-
ficæ sint in Historia prudentiæ eloquentiæ-
que laudes: Veritatis tamen decus intimius
est & antiquius. Vt propterea parum suæ
existi-

existimationi consuluisse videatur Velleius, dum ce-eris dotibus præcellere maluit, quæ propter vnâ placent, quam neglexit. Adulatur Tiberio, sub quo scripsit, sub quo domi militiaeque dignitates adeptus est: adulatur Liuiæ Seianoque; sed his propter Tiberium. in cuius gratiam, immortale etiam eius temporis decus Germanicum parum honorifice, id est, parum ex fide & merito memorat. Male id factum: quis enim bonus vir dissimulet iniuriam veritati in ipso regno, vt sic dicam, suo illatam? sed bene habet, quod non amplius, quam dictum est, patet hæc deformitas: cetera incorrupta venustate præfulgent. Nimirum hoc non tam Velleii, quam humani generis vitium est. præsentia & nostra cum prudentissime pensitamus, non sine studiis partium affectuque æstimamus: aut cum recte iudicauimus, metu temporum iudicium abscondimus. Itaq; Historicum in hunc diem noui neminem, qui principis sui superstites, ipse superstes, vitia euulgarit, nisi quod prudentium nonnemo in eo sibi cauit, ne, quod liberius litteris consignauerat, ante suprema sua publicarentur. Dicam quod res est: Nemini, qui res suæ ætatis scripsit, vsquequaque & adeo credendum est, vt odio &

Q s

amore

amore, spe & metu plane immunis, id est, homine maior habeatur. Neque potius abfoluenda credulitas hic lectoris videtur, quam scriptoris infirmitas. Qui si errore magis quam confilio verum corrumpit, iam veniæ locus est: fin contra sententiam animi falsa pro veris tradidit, tum vero sicut legentium reprehensionem merito incurrit, ita simplicitati rarius imponere potest. præsertim vbi aliorum opera rerum fides ita in lucem vindicata est, vt facilis veri falsiq; sit discriminatio. Id quod in Velleio etiam accidit, qui non minus irritis quam vanis encomiis ornat, quos seueriora & plura publicæ auctoritatis monumenta grauius notauere. Vnde hæc talia etiam alias potius petenda fuerant, quam ex eo scriptore, cuius & opera aulæ obstricta, & veneratio Principi debita, & affectus ac per hunc ipsa ratio iudiciumque ad Augustæ domus splendorem inclinatum, neque silentii neque expositionis planam facilemque viam habuit. Nam quod Vir doctissimus hic excipit, *Neminem silentii causam reddere*: fortasse vix locum habet in scriptura Velleii. qui in hoc historiæ ambitu propositoque si omisisset Tiberiana tempora, haud dubie suspicionem in se principis & aulicorum, non sine
peri-

periculo concitasset. At cur operi suo, inquis, non posuit angustiores modum? non enim credam fore, qui increpet, cur non plane omiserit historiæ totius consilium? Equidem, si breuiarii alicuius indolem cogitamus, rursus aut indocta aut suspecta est partium temporumque detruncatio: nec videtur consultum, ut propter pauca, quæ non audet retegere, ceteris quoque abstinere Historicus, quæ visa sibi aut perspecta, præ aliis accurate potest interpretari. Debent hæc vestros quoque animos admonere, Auditores, & circa præsentium studia temporum erudire. Nihil magis in ore, in votis, in conatis hominum est, quam historia nostræ ætatis. Eam cum rerum amplitudine, consiliorum profunditate, varietate iudiciorum difficillimam, hoc quidem reip. statu, ne tentandam autument prudentes, & ob amota iam bellorum vastatione non pauca subsidia, vix in pace, & subuenientibus partium commentariis ac auctoritate publica, sine periculo processuram credere possint: imperitissimus quisque, nec minus litteris quam modestia vacuus animo agitat, & mox eertatim attaminabit. cuius vanitatis præludia iam & specimina habemus. Verum his nos extra considerationem nostram

stram reiectis, de idoneo tanti operis conditore videbimus. qui facilius optari quam reperiri poterit. Etenim ex iis qui rerum actu splendescunt, quotusquisque satis eruditionis ad hoc institutum adferet? Ignoscent spero viri summi (quorum artes non minus alias & æstimare & venerari soleo, quam eorum quisquam, qui ex propinquo quidem, sed fortunam plerumq; non animum res illustres gerentium intuentur aut intelligunt) si tot artium, quibus ad posteros valere consuevit Historia, cultum copiamque, vitæ tam occupatæ rarius existimem conuenire. Non dico, nullum ex hoc genere esse talem: sed an, qui talis est, suscepturus sit in se id onus; an partim potius quam vniuersim suscepturus sit; an, cum suscepit, sufficientibus partium instrumentis vsurus sit: hæc & talia non minimam habent dubitationem. Superfunt ergo eruditi: qui in studiis vitam, non quibusuis sane sed talibus potissimum, agitant. Inter eos, si hoc æuum spectes (nam quid postea futurum sit, nil attinet diuinare) non desunt forte, qui ea, quæ hic opus est, beneuolentia adiuti, industrie vsurparent id muneris. nisi quod æui genio & ciuilis vitæ fastu quam sollicitissime ab eiusmodi opera remouentur. Quo fit,

vt alij

vt alii omnibus rebus impares, sed Politicis nominibus tumentes, præferantur instructissimis viris. quorum solida & ex puris fontibus hausta prudentia, à conuitio & probris tam hodie abest prope, quam olim ab honore & præmio. Id quod non tam ipsorum quam posteritatis interesse sciri debebat. Dicamus interim: non deesse viros animo, studiis, stilo nostris temporibus dicendis pares; num existimamus, tam inuictæ veritatis ullius manum fore, vt æq; secus gesta summorum principum, quam præclare factitata; æq; arcana aularum, quam speciosa interpretamenta, plane pleneque deformet? nam hoc Velleii causa, cœpimus quærere. Non fiet istud, ò mei, non fiet. Etiam cum non supererunt, quorum auspiciis consiliisq; omnia gesta sunt, posteritas eorum timebitur. Atque vt cedat timor, vt desint adulationis studiiq; & odii nomina: ipsa sæculi indoles non capiet hanc simplicitatem Aulicarum autium animorumque quotidie delicatius fit iudicium: atque dum honestissimis titulis & graui supercilio maiestatem imperiorum in sublimius & maius interpretantur, qui ex officii decoro id facere possunt, prudentissimus quisque, cum ratione mauult obsequi ad maiorem sceptro-

rum

rum reuerentiam vocantibus, quam cum periculo modestiæ nouum quidem sed plausibilem morem detrectare. Ita crimen paulatim habere incipit, quod aliquando in in laude ponebatur: atque vt olim aduersus veritatis, qua posteritas & totus orbis erudiri debebat, priuilegium, nulla maiestatis exceptio valebat, sic, postquam maiestatem in multis ipsa reuereri veritas didicit, nemo scribentium, publicarum & aulicarum offensionum tam erit auidus, vt quæ inter noua regnorum secreta hodie asseruari nouit, eliminare in publicum contendat. cum præsertim pro inepto & imprudente spernatur, qui à ciuiliū, vt volunt videri, magistrorum, & virorum eminenti auctoritate publicas res tractantium sapientia discedit. Ita paucis, si modo cuiquam, aduersus sæculum mens constabit. Neque enim Poëtarum tantum & Rhetorum ludus, aut sub tyrannis metus est, vt Nerones & Domitianos, mera monstra insolentis potentatus & prodigia, bonorum principum laudibus honestent; sed mollitie temporum & imbellia animorum, à virtute & veritate sub ipsa virtutis opinione deficitur: succedunt noui mores, noua sapientia, noua eloquentia. cui nec simulationis iam & negli-

negligentiæ superest occasio: cum in partem officii publici recepta est, quæ olim adulatio dicebatur. Eum sane nec laude amplius arbitror nec venia dignum Historicum, qui sub speciosæ commendationis velo, rerum turpium detestationem astute abscondere instituat. quale commentum in Poëta Lucano, ingeniosius suspicari quam grauius persuadere, summo Viro libuit. Faciendum ergo non minus in nostris, Auditores, erit, quod sæpius meminisse monuisse, in antiquis tenendum esse. ipse scriptorum dissensus & à vero discessus, ad verum nos deducet: et vt Cæsaris gesta ex vero æstimemus, præter Cæsarem, Diones, Tranquilli, ceteriq; liberioris stili homines consulendi erunt. in quibus ipsis tamen supra aut intra veri fidem aliqua obseruabis, vt sic ad genuinam veritatis faciem ipsa comparisone diuersitatis peruenias. Nimirum qui adipiscendæ causæ prudentiæ memorias rerum & annales tractat, non contentus erit vnius partis tradita cognouisse: sed aduersæ etiam aut diuersæ partis commentariis ad ipsa coniectationis & indicii ciuilis fundamenta constituenda indigebit. Sed hæc commentatio longius nos incepto abduxerit. Igitur ad Velleium redimus: qui eam
operis

operis sui, de qua differuimus, labem multis magnisque redimit virtutibus. Quarum adhuc illustrior erat futura admiratio, si totus ad nos peruenisset. Quam ille nobis ingenia Regum artesque luculente notaret! quam accurate momenta instituta libertatis, & semina certaminum publicorum, suis quæque locis disponderet! quam animose festinantem ad victorias externas populum sequeretur, quam prouide victorem admoneret! quantum in ipso felicitatis cursu latere periculi animaduerneret! Quam ubique fortunam suæ ciuitatis & indolem innumerato haberet; easque veluti per gradus vigoris & potentiaæ ad fatalem excisæ Carthaginis terminum deduceret! sicut ab hoc momento relabentes in iis, quæ habemus, per singulos lapsus, celeriter quidem sed notanter præcipitat: & quæ non sentientibus Romanis clanculum obrepserant, aut veloci frequentia percussos cæcauerant, in apertam ordinatamque vindicat notitiam. curus rei causa subsistit aliquando & observationis ciuilis epocham, vt sic loquar, vnde in posterum processura sit sati publici disciplina, statuit. Ita Gracchanum tumultum cædemque grauissima nota signat: *Hoc initium, inquit, in vrbe Roma ciuilis sanguinis,*
gladio

gladiatorumque impunitatis fuit. initium ideo, quia exemplum. quod non ostendit modo flagitia, sed auspicatur. Ab hoc initio maxima quæque & continua mala pendent: ab hoc initio ad calamitatum extrema fiet progressus: ab hoc initio ad finem status ac securitatis publicæ proficietur. Eo celerius, quia impune. nam ut malorum, ita *impunitatis* hoc initium est: qua non ad turpitudinem morum, ad petulantiam, ad luxum, contumaciam conniuntur per indulgentiam; sed qua superuecta suppliciorum auctoritati scelerum atrocitas, emendari per imbelliam non potest. *Gladiorum civili sanguine* rubentium impunitas est: quam temporis necessitas commendauit primo, mox depulsa necessitate ciuitas retinuit, siue expellere non potuit. Ex hoc sanguine natæ sunt quædam ciuiles Furie. quæ nihil sanum deinceps, nihil intactum reliquere. Abominamini fors tam diram imaginem: verum ut comparationem molliam, in argumento nihil occurret modicum. Est morborum quoddam genus, quos acutos vocant medicorum filii. hi statim nobilissimas quasque corporis partes ipsamque vitæ ac vigoris sedem inuadunt: iecur incendunt,

R

cere;

cerebrum onerant, cor debilitant. atque hæc omnia celerrime, & tamquam ad mortem festinandam, videmus fieri. Prorsus tale aliquid Roma ab hoc initio, de quo diximus, experitur: dum *ius vi obruitur*. ipse spiritus vitalis, quo salus publica vivit vigetque, ipsa virium & roboris origo haud dubie in iure & legibus intelligitur. iuris beneficio est resp. iure ordinatur, iure regitur, iure stabilitur, iure conservatur, iure continetur. Quamdiu iuri sua auctoritas, tantisper civitati sua constat sanitas. Igitur quantum à iure disceditur, tantum à rep. degeneratur. quæ amittit se ipsam, cum ius amisit. Ab hoc nisi vis omnis diligentissime arceatur & validissime, mora nulla est, quin vna oppressione confestim obruatur. Ex eo tempore nihil ordinatum, nihil moderatum, nihil honestum supererit. quos merita virtutis contulerant honores; dignitates, quos iudicia consensusq; bonorum tribuerant; Magistratus, quos suffragia civium demandarant, vis in posterum dabit, *priorq;* ceteris *habebitur* ac ad principale in rep. fastigium ascendet, qui opibus, factione, audacia *potentior* erit. Nemo ius dicenti auscultabit: nemo feret monentem. neq; minus consilium sapientis, quam legum

gum auctoritas, repudiabitur. Itaque ergo discordie ciuium, antea condicionibus sanari solita, ferro diiudicabuntur. id est, bellis omnia ardebunt pariter & miscebuntur. Quid enim inter violentos vnquam concors? quid inter eos moderate discors? condiciones rationis & iuris filiae sunt: sicut ferrum ab omni æuo ministerium violentiæ infamauit. illis obducuntur vulnera, hoc rescinduntur; illis sopiuntur lites, hoc exasperantur. sed præplacebit tamen ferrum bellumque, postquam semel ius displicuit. Sufficiet imo ipsum belli nomen, vt pax & quies spernantur. neque quisquam, cuius causam sequatur, sed cuius vim & prædam, cogitabit; sicut nec suscipiendi belli causæ expectabuntur, sed spes & cupiditas arripientur. hæc sunt Velleii nostri, *bella non causis inita, sed prout eorum merces fuit*. Quibus verbis ipsam morbi ad perdendam remp. properantis vim & impetum, expletis iam augmentis toto nocendi instrumento vehementem demonstrat. vna scilicet interpretatione centum circiter annorum fata complexus: quibus in mutationem sui demersa resp. vix tandem in nouam faciem emerfit. Sed quid vni exem-

plo huius curæ prudentiæque immortor,
 quasi non satius esset in ipso Auctore com-
 muni obseruationis & commentationis
 studio, omnia complecti? Huc enim po-
 tius nos vocat instituti ratio & industriæ
 nostræ: quam, omissis siue dilatis laudi-
 bus Velleianis ceteris in rem præsen-
 tem strenue transferemus, Auditores.

DIXI.

I. H. B.

NOTÆ

IN VELLEIVM.



lib. I cap. i. v. i. *Tempestate distr.*) Lo-
 qui Velleium de Metabo siue Meta-
 ponto, nec *Lipsius*, qui primo de
 Epeo coniecerat, negauit. Hic enim
 Metaponti vrbis conditor *Stephano*
 & *Seruo* memoratur. τὸν γὰρ Μετάπολλον οἱ βάρ-
 βαροι μέταβον ἔλεγον. Quæ verba Stephani, arti-
 culo postulante, ita interpretantur, vt *Metabus*
 à barbaris dictus intelligatur, qui vero nomine
 esset *Metapontus*. Quapropter etiam à *Cl. Salmasio*
in Plin. exercit. p. 65. refutatur ea assertio: cum
 aliunde constet, *Serum nomen Metabi in Meta-*
ponti appellationem à barbaris demutatum esse.
 Fuerit itaque fortasse apud *Steph.* translocatio ve-
 nominum vel articuli librariis tribuenda. de que
 tamen nihil pronuntio. *Strabo l. 6.* ad *Pylis*, qu-
 cum *Nestore* ab *Illo* nauigarunt, vniuersim, *Meta*
 ponti

pontis originem refert: vt & *Solin: polyhiflor. cap. 2.*

Teucer non receptus) Quæ hic facta memorat Velleis, futura conicit Teucer apud *Sophocl. in Aiace*, cum Telamonis iram aduersus venientem sine fatre, sibi figurat. Inter alia veluti *παράφρασις* Velleianorum verborum habent illa:

— ποῖον ἔκ ἐρεῖ κακόν;

τὸν ἐκ δορὸς γεγῶτα πολέμῳ νόθον,
τὸν δειλία προδόντα καὶ κακανδρεία
σὲ φίλτατ' Αἴας, ἢ δόλοισιν, ὥς τὰ σὰ
κράτη θανάτῳ, καὶ δόμους νέμοιμι σῶς.
τοιαῦτ' ἀνὴρ δύσοργος ἐν γῆρα βαρὺς
ἔρεῖ, πρὸς ἑδρὴν εἰς εἰρήνην θυμῷ.
τέλος δ' ἀπὸ πρὸς γῆς ἀπαρριφθήσομαι.
&c.

vide de historia amplius, præsertim *Seruium ad i Virg. Æn. Iustin. 4, 2, 3. Dict. Cretens. l. 6. Interpretes Horatii ad od. 7 l. 1.*

Causæ Seueritatis eius: quia non tantum pietati erga necessitudines & memorie propinquorum deberi ultionem inimicorum credebant gentiles, sed in virtutis parte vniuersim ponebant ultionis exactionem vid. *Aristot. 4 Nicomach. 5* & *Grot. annot. ad lib. 2 de ver. Chr. relig. p. 251.* sicut ex diuerso, omissa ultio impium animum & turpi ac proditrice ignauia degenerem arguebat. Quæ dedecora apud Sophoclem Electra sorori obiicit, cum ea nollit vindicandæ necis paternæ sociam se præbere. Accedunt suspensiones de quibus adducti antea versus: & quod sibi quoque ab eo metuebat haud dubie Telamo, qui necessitudinem fratris, imperium & mandata patris semel ausus esset violare.

Pýrrhus Epir. occ.) Iustin. 17, 3. Plutarch. Pyrrho pr.

Ephyram in Theprot.) differentie causa

R 3 addit

addit *in Theſſ.* cum plura hoc nomine loca egantur. de quibus *Stephan.* in *Ἐφεσα*, quæ & *ἰφθα*. Adde infra 1, 3, 3.

Phidippus) quidni in textum reciperemus hunc pro *Philippo*? cui nullum hic locum esse, doctis pridem animaduersum est.

1, 1, 2. *rex regum Ag.*) vid. Indicem

duas à patria nomine) *Mycena* ab Agam. patria; *Pergamum* à Troia: Sed quid *Tegea*, quam *Talhybius* præco Agamemnonis dicitur condidisse. Ita querenti *Aldo* respondet *Schegk.* auspiciis Agamemnonis conditam à *Talhybio*. Ita que non immerito Agamemnonem fecerit auctorem *Noster*.

Scelere patruelis &c.) *Æschylus* & *Seneca* in Agamemnone sua. *Pausan.* in *Corinth.* *Liban.* declam. 5

1, 1, 3. *hunc orestes m.*) *Æschylus* in *Chœphoris*; *Sophocles* & *Euripides* in *Electra* videndi *factum eius à diis comprob.*) *Rectumne fuerit ab Oreste matrem occidi*, cum illa *Orestis patrem occidisset*; inter vſitatas priscorum Rhetorum exercitationes disquisitum est. Meminit *Auctor lib. ad Herenn.* 1, 16, & *Cic.* 1 de inuent. 14, vbi colorem *Orestis firmamenti loco vsurpandum*, hunc adfert: *eiusmodi animum matris sua fuisse in patrem suum, in seipsum ac sorores, in regnum in famam generis & familia, & ab ea penas liberis suis potissimum petere debuerint.* *Libanius* declamat. 5. tota *Orestis* apologiam conscripsit. *Velleius* omiſſis aliis argumentis, ab euentu & subsequuta felicitate iudicat. Ita *Lucanus* de *Cæsaris* victoria & *Pompeii* interitu:

Victrix caussa, diis placuit, sed victa Catoni.
quod ante eum *Cicero* pro *Ligar*io c. 6 dixerat:
caussa ab initio dubia, quod erat aliquid in
utraq; parte quod probari posset: nunc melior cer-
te ea

te ea iudicanda est, quam etiam dii adiuerunt. Licet hic videri possit τῇ ὑποθέσει δελύειν. Est autem argumentum valde infirmum, sicut ipsorum met gentilium (nam à Christianis prorsus abesse debet iste error) testimoniis probari potest. Igitur longe verior est in hoc genere *Iustini*, quam *Velleii*, sententia 16, 1, 4: *in parricidio, nulla satis iusta causa ad sceleris patrociniā prætexi potest.* neque scelus scelere vlciscendum est, quidquid discernant hic potentum domos à priuatis familiis, quibus mos est, adulandi causa iusti iniustique discrimina confundere & subuertere. Quid quod Poëtæ, furias Orestis non ob aliud confinxere, quam vt immissam diuinitus parricidæ pœnam eo phantasmate signarent, atque sic docerent, numquam impune talia perpetrari? *Cic. orat. pro Sex. Rosc. 24.*

regnauit LXX) *Valde dissentit* (inquit *Lipsius*) *Eusebiana Chronicon: Mycenis post mortem Agisthe Orestes regnauit annis XV. credo fuisse LXV.* Quæ postrema viri diligentissimi verba non ad *Euseb.* refero (nil enim causæ apparet, cur ita opinaretur) sed ad *Velleium*. in cuius codicibus si forte fuerit LXV (pro LXX sc. quod nunc habetur) existimari potest, quinquagenarii notam à librario potius, quam ab auctore additam. Non dubito, tale quid in animo habuisse *Lipsium*; cui breuitas sua fraudi esse interim non debet.

Nam quod pactæ eius) *Euripides* in *Andromacha. Iustin. 17, 3, 7.* et quos ibi annotauit ac conciliauit felicitis memoriæ Vir, *Matthias Berneggerus*, præceptor noster desideratissimus.

1, 1, 4. *Et loco & incolis & mari nom. d.)* locum siue regionem, *Tyrrheniam*; incolas, *Tyrrhenos*; mare, *Tyrrhenum* intelligit. Historiana habes apud *Tacit. 4 A. 55. Strabon. lib. 5*, ubi *Atys rex fame & sterilitate coactus, altero è duobus filiis*

Lydo sorte detento, alterum Tyrrhenum cum maiore populi parte amandasse, memoratur, &c. addenda quæ *Casaubonus* ex *Festo Seruioq.*, ad eum locum notauit. Plenius illam famem & demigrationem narrauit *Herodotus lib. 1.* *Diodorus lib. 5* maris appellationem inde petit : *cum Tyrrhens plurimum classe pollerent, & imperium mari obtinerent, factum esse, ut subiectum Italia mare, de ipsorum nomine, Tyrrhenum diceretur.* Alias opiniones suggerit *Seruius* ad vers. *Æn. 1.* *Gens inimica mihi Tyrrhenum nauigat æquor.* *Appiano* Τυρρηνικὸν Ἀνδρῶν ἔποικοι in *Punic.* dicuntur. *Iustinus*, *Tuscorum populos a Lydia venisse* scribit 20, 1, 7. Atque ita quidem communiter de Tyrrhenorum origine traditur. *Dionysio* tamen potius indigena, quam aduena videntur *lib. 1.* cuius argumenta (à diuersitate linguæ, religionum, legum, studiorum præcipue petita) minime vana existimat. *Lipsius* ad *Senec. Consol. Helu.* 6.

Penthilus & Tisamenus regnauere triennio
Penthilum Orestæ successisse *Strabo* in *Geographi-
 cis*, auctor est *lib. 13.* de *Tisameno* *Pausanias* in *Co-
 rinth* : Ὀρέστῃ δ' ἀποθανόντι, ἔχει Τισαμένος τὴν
 ἀρχὴν ἐκμύωνος τῆς μινελᾶς καὶ Ὀρέστῃ παῖς. Quidam *Ti-
 samenum* primo loco, sicut alii *Penthilum* ponunt;
 & in annotatione annorum maxima occurrit dis-
 crepantia. *Velleiana* quidem computatio, in se spe-
 ctata satis congruit. nam si *Ægistho VII*, *Oresti
 LXX*, *Penthilo & Tisameno III* annos tribuimus,
 efficietur octogenarium istud interuallum à *Troia*,
 excidio usque ad *Heraclidarum* reditum. Verum
 si hanc sententiam cum aliis conferamus (puta
 cum *Africano*, *Ensebio* &c.) deprehendemus, tam
 certum esse, *Orestis* liberos diutius quam triennio
 imperasse, (quippe cum *Penthilo XXI* anni, nec
 pauciores *Tisameno* assignentur) quam incertum,
 imo

imo falsum est, Oresten LXX annis imperium tenuisse. Igitur illud Velleii *triennium*, valde mihi semper suspectum fuit: existimabamq; aliquando, Auctorem scripsisse, *Mycenis*; aut locum plane corruptum mutilumue esse. At obstabat huic opinationi congruentia totius interualli, de qua antea dictum. nisi quod rursum infirmabatur hæc cogitatio, postquam de LXX Orestis annis (an Velleius sc. ita scripserit) merito dubitari cœptum est. Coniiciant hic amplius, qui orio & ingenio abundant.

1, 2, 1. *Tum fere octog.* &c.) Magnus *Scaliger in animaduersionibus Eusebianis* quatuor nobilia interualla, inter cladem Ilii, & primam Olympiadem notat, quibus tanquam metis designant tempus illud veteres Chronologi, Herodotus, & alii. primum est *Ἡρακλειδῶν καὶ οὐδ' αὖ* à Troi. capt. LXXX an. (nūm. Euseb. DCCCCXV) 2 *δικισμὸς Λέσβου καὶ Πάλλης* post clad. Ilii CXX (n. Euseb. DCCCCLV) 3 *Ἰωνικὴ δόπηκία, καὶ κλισίς Κύμης Φρικῶν δ' αὖ*, post Troi. CXL (n. Euseb. DCCCCLXXV) 4 *κλισίς Κύμης ὑπὸ Σμυρναίων* CLVIII post Troi. (n. Euseb.) DCCCXCIII. De primo hic agendum; id est de *reditu Heraclidarum*. prorsus celebris est hic character, primum quodammodo initium historiæ veræ. Sed in diuersa tempora coniicitur ab Historicis: forte, quia conatus irriti *τῆς καθόδου*, id nomen à nonnullis tulerunt: sicut bene coniicit *Scaliger in Euseb.* Nam Heraclidæ, mortuo Eurystheo, à quo Peloponneso pulsi fuerunt, cum primo reditum conantes, cæde Hylli ausis excidissent; posteaque rursum frustra eum conatum resumissent, tertia demum vice, Tisamenon in Peloponneso imperante, destinata perfecterunt. De primo conatu & interitu Hylli vid. *Diodor. lib. 4* & Tegeatarum orationem ap. *Herodot. lib. 9. Pausan. Arcad.* In tempore vltimi & veri reditus designando, consentiunt *Velleio* non *Tatianus* mo-

do, & *Plutarchus*, de quibus *Lipsius* monuit, sed *Thucydides* etiam ἐν τηλαυγεί προσώπῳ severissimi operis. Accedit approbatio recentiorum. *Sculiger* in animadu. *Euseb.* certum est, inquit, octoginta post *Ilii* excidium annis *Heraclidas* patriæ restitutos imperium *Peloponnesi* obtinuisse. Hunc *Calvisius*, & *Chronologorum* accuratissimus quisq; sequuntur. *Strabo* l. 13. pag. 582, LX tantum annos numerat. Quo loco tamen, si sexaginta annos ad *Penthili* in *Thraciam* progressum siue expeditionem referas, & quod sequitur, ὑπ' αὐτὴν τὴν τῶν ἡρακλειδῶν εἰς πελοπόννησον κάθοδον, non præcise, sed ἐν πλάτει sumas, sicut fieri apud *Chronologos* interdum videmus, facile conciliabitur cum Nostro & veritate. Quod si hoc durius videbitur, non possumus *Straboni*, contra eos, quos prædiximus, & *Pausaniam* qui *Tisameni* imperio non *Penthili* tribuit hunc reditum, auscultare. Dicat hic aliquis: *Pausaniam* in *Messen.* dicere τὴν κάθοδον ἡρακλειδῶν γενομένην δύο γενεαῖς ὕστερον, duabus post confectum bellum *Troicum* at atibus accidisse reditum *Heraclidarum*. Iam si γενεά, secundum *Muretum* *Var. Lect.* 10, 8, & alios, triginta annorum statuenda est, prodibunt non LXXX ceterorum, sed LX *Strabonis* anni. Verum quemadmodum certissimum est eos errasse, qui ap. *Homerum* *Nestoris* γενεάς (de quibus *Muretus*) pro singulis sæculis, siue centenariis acceperunt: ita prorsus periculosum est vel præcise, vel ubiq; de 30 annis pronuntiare. Sane nec Latini *saculum* & *atatem* hoc significatu, quo γενεά *Græcorum* plerumque accipienda venit, certo annorum numero ἀπολόμῳ definiere. Quinimò variare isthæc talia pro capto ac conditione temporum videmus. Sic respectu μακροβιότητι primæuorum hominum productiores ætates numerat sacer codex: quas in angustiore posterorum æου, vsus loquendi εὐλόγως

contraxit. Itaque, ut ad rem reuertamur, tam pro-
cliue nobis fuerit, de *quadraginta* & circiter, annis
γενεὰν accipere, quam aliis de *triginta* existimare
libuit. Certe ap. *Matthæum Euang.* 24, 34 & *Luc.*
21, 32 γενεὰ 40 circiter annis metienda erit, si *Erasmi*,
Bezae, aliorumque expositionem, simplicissimam
sc. & scopo textus accommodatissimam (v. *Har-*
mon. Euangel. Gerhardi τῆς Θευμασίης cap. 161) se-
quamur.

centesimo & vig. q. *Herc. a. d. e.*) *Ioseph. Scaliger*
ad num. DCCCXXV *Chron. Euseb.* notat: τὴν ἡγε-
κλίως ἀποθίωσιν (de qua *vid. Diodor.* 4) *Velleius Pa-*
terculus ait contigisse annis CXX ante Heraclida-
rum reditum, hoc est, XL annis ante Ilii euersionem,
numero DCCXCV. Quod falsum conuincit nu-
merus DCCCXXV, quo agon olympiacus ab Her-
cule est instauratus. Haftenus ille. Diligentiores
ergo Chronologi XCV circiter annis ante Heraclid.
reditum, Herculis obitum ponunt.

duces rec. i. f. *Temenus Cresphontes Aristod.*)
Temeno Argi cessere; Cresphonti, per sortem,
Messene (*Pausan. Messen.*) Aristodemus ipse iam
è medio sublatus erat: igitur filii eius gemini, Pro-
cles & Eurysthenes Sparta potiuntur. à quibus
οἰκίαι δύο βασιλείαι, familiæ duæ, regiæ Spartanorum
ortæ sunt. *Pausan. Lacon.* Nisi quod *Velleio* in Ari-
stodemi persona patrocinator *Herodotus*: id quod
Lipso notatum.

quorum *atauis*) de Hercule sermo est, qui
horum trium abauus fuit, si proprie loquendum sit.
pro quo *Velleius atauum* dixit: & *Lipsius* in enu-
meratione stemmatis retinuit. quem vel illud à
suspicionem erroris vindicare debet, quod in serie
stemmatis nihil prorsus mutauit. Qui enim cui-
quam moderate cogitanti verisimile videatur, eum,
cum non altius quam ab abauo ad abnepotes se-
riem

riem repeteret, verum cognationis nomen ignorasse, aut ab abauo atauum non potuisse distinguere? nimirum permutari interdum hæc nomina sciebat: & hic exemplum in manibus erat.

1, 2, 2. *Codrus, &c.*) Historiam Codri scripsere *Iustin.* 2, 6, 16 & seq. quique ibi *Bongarsiana* & *Berneggeriana* industria annotati sunt Auctores; quos nihil attinet huc transcribere. Addimus autem *Lycurgum*, qui *inorat. aduers.* *Leocratem* diligenter & fusius ceteris rem commemorat. Illud quoque monemus, inter allegatos *Seruium* ad *eclog.* 5 & *Augustinum* d. C. D. 18, 19, hunc Atheniensem Codrum regem, cum Virgiliano pastore confundere. id quod non semel Scaligero notatum.

imprudenter, rix. ciens, interemt.) Nil opus erat *Acidaliano* verborum traiectu. Quin potius rem ipsam attendimus, quæ ultro suppeditat *Lipsianam* interpunctionem. *de industria immixtus est hostium castris* & *rixam mouit* (quantum ad *περὶ τῆς Codri*) *imprudenter* autem *interemptus est* (quantum ad ignorantiam hostium pertinet) sed hæc clariora sunt, quam ut moneri debeant.

1, 3. *Quis eum non miretur*) Rhetorum is campus est, in rebus fortiter & præclare gestis, certare sententiis, inuentionibus, ornatu. *Cic.* 1, *offic.* 18. Mutuantur ex eo instituto aliquid Historici, quoties magna exempla ad insigniorem famam prodenda sunt. Tyronum in gratiam, & semel, id monemus, ut hanc Velleianam. *ἐν τῇ Codri* cum ceterorum sententiis, qui eandem historiam tractauere vel attingere, contendere discant.

1, 2, 4. *Huius fil. Medon. pr. Archon A. f.*) Vltimum regem fuisse Codrum consensu traditur: sed apud *Iustinum* 2, 7, 2 saltus committitur, ubi statim *annui magistratus*, omiſſis XIII perpetuis, & VII decennialibus Archontibus, reges sequuntur. qua de

re etiam *Bongarsius*. Excidisse hanc narrationem, aut à mutilatore omissam esse, existimat *Io. Meursius* in *Archontibus Athen.* lib. 1. c. 1. apud quem vide, quæ ad h. l. Velleiani explicationem faciunt.

Vsq. ad Charopem) Tredecim fuere, quorum seriem & nomina *Eusebius* refert, & *Meursius* loco iam laudato. continuatur autem hæc narratio infra c. 8, 3.

1, 2, 5. *digredientes finib. Atticis Meg.*) victi sc. prælio & à Codro profligati ex Attica. *Strab.* 9. p. 393.

mediam Corinth. Athen.) *Stephanus de Urb. Μέγαρο, πόλις περὶ τὸν ἰοῦ μὲν, μέσην πελοποννήσου & Ἀττικῆς, καὶ Βοιωτίας.*

1, 2, 6. *insulam circumfus. Oc. Gades condidit*) *Lipsius*, cum videret non insulas sed in insulis oppida ab hominibus condi, correxit hunc locum, & de quarto in vltimum casum mutauit, quæ hic de insula dicuntur. Atque id *εὐσόχως* à *Lipσιο* factum, existimauit *Pet. Faber Semestr.* 3 c. 4. p. 26. *in marg.* Sed tuetur librorum consensum & auctoritatem *Cl. Salmasius* ad *Tertullian. Pall.* c. 2 p. 121. ea ratione: quod hic *condere*, sit *Urbibus inadificare*. vt Græcorum *κτίζειν*, *Urbibus instruere*. Itaque & *insulam*, *Gades* dictam, & *condere insulam*, esse *Urbibus instruere*. Ceterum, quæ de *Gadium* origine memorantur, vide omnino apud *Strabonem* l. 3. non procul à fine. *Plin.* 4, 22 & 5, 19. *Diodor.* l. 5.

1, 3, 1. *Achai ex Lacon.*) *Strab.* l. 8. *ἐν τοῖς Ἀχαιῶσι.* *Polyb.* 2, p. 128. *Pausan. Achaic. pr.*

Pelasgi Athenas commigr.) *Lipsius* miratus *Dionysium* lib. 1. dum casus & sedes Pelasgorum exequitur, nullam Atticæ mentionem facere. Atqui continebatur id iam in verbis *Thucydidis*, quæ ex lib. 4 *Dionysius* adducit: vbi *Pelasgi Lemnum olim & Athenas incoluisse* dicuntur. De vtraque sede etiam

etiam *Strabo lib. 5 p. 221*. Fuerunt autem Pelasgi vaga & migrationibus dedita gens, πολύπλανον κὲ ταχὺ τὸ ἐθνὸν πρὸς ἐπαναστάσεις ; teste eodem *lib. 13. p. 621*. unde à *Dionysio* πλανήται vocantur *lib. 2 pr.* Porro quæ Athenas commigrandi plerisque causâ fuerit *Thucyd.* annotauit *lib. 1.* ἐκ γὰρ τῆς ἑλλῆς ἐκλάδου οἱ πολέμῳ ἢ στάσει ἐκπίπτοντες παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνατοί, τατοί, ὡς βέβαιον ὄν, ἀνεχώρουν. Ex cetera enim Græcia potentissimi quique bello aut seditione pulsæ, Athenas, tanquam stabilem sedem sese conferebant. ut habet versio *Generosissimi Enenckelii*.

ab eius nom. *Theffalia*) *Strabo* de *Theffalia* nominibus & nominum rationibus differit, *fine l. 9.* adde *Scalig. animadvers. Euseb.* ad n. CCXXVI, ubi *Theffalus Græci filius* memoratur. *Diodorus l. 4.* appellationem à *Theffalo* Iasonis & Medæ filio repetit, non dissimulans tamen: esse alias de hoc nomine opiniones, de quibus alibi dicturus sit. Dixit haud dubie: sed vetustas intercepit.

1, 3, 2. mirari conuenit eos) Nulla erat ratio idonea cur hoc, conuenit, in subuenit mutaret *Acidalius*. Prorsus enim cum elegantia id *Velleius* scripserat, sicut alias, *Pare est, fas est*, eidem sensui seruire videmus. v. *Indic*.

Quod cum aliis faciant, Tragici frequentissime faciunt) obnubilat splendorem orationis vox, faciunt. commodius subintelligeretur. inquit *Gruterus*. interim certum est, *Velleium* tantopere elegantiae dictionis non studuisse, quin multa eiusmodi simplicius dicta admitteret. Id quod de plerisque Auctoribus, etiam Poëtis, existimare conuenit. Ut fortasse frustra sint, qui ad περιεργίαν vsque, criticam censuram exercere velint.

Nihil enim ex persona poëta) secus est in Epica poësi: ubi ex persona poëtæ multa interferuntur, ut mox obseruat *Noster* circa appellationem

nem Corinthi. Quippe omnis poëta oratio, aut narratione simplici, aut solâ imitatione, aut utroque constat. simplici narratione: Et Arati de astris apud Græcos, Lucretii de natura ap. Latinos poema. Imitatione: cum sublati poëta qua interseruntur verbis sola persona representantur; quibus sermo omnis tribuitur. Quodcum in comoedia, tum & in Tragœdia, fieri est necesse. Quibus ideoq; proprie à Platone imitatio tribuitur. utroque: quemadmodum in epico Homeri aut Maronis. In quo aliorum sermonibus, saepe poëta interseritur. Libuit hæc ad illustrandam nostri Auctoris censuram verbis Dan. Heinsii exponere, qui in subtilissimæ eruditionis commentario de constitut. Tragœd. c. 2 ex mente Platonis ita differit.

à Theff. Herc. filio & c.) Theffalia nomen non reperitur apud Homerum, quum tamen in Boeotia Theffali Herculis filii meminere, à quo non potest videri dicta Theffalia. Iuvat Velleianum argumentum hæc Scaligeri ad Euseb. notatio.

1, 3, 3. Paulo ante Aletes, sextus ab H. & c.) Vtrumq; falsum (ait Scaliger in animadu. Euseb.) & sextum fuisse ab Hercule, qui quintus esset; & Corinthum condidisse, quam Sisyphida per multos annos antea obtinuerant. Prius istud Lipsio etiam animaduersum. posterius refutatione non indiget, si condendi vocem de restitutione accipiamus. v. Indic. Pindaro olymp. 13 Corinthii dicuntur παῖδες Ἀλάτα id est ἀπόγονοι Ἀλάτῃ, vbi Scholiastes videndus. Adde Euseb. n. CCCCXCVI.

qua antea fuere Ephyre) sc. ante Aletæ tempora. neque quisquam aliter accepit. vid. Stephan. in Voc. Ἐφυρὰ & ῥόγινθος.

claustra Peloponn. continentem) adeundus omnino Strabo lib. 8 in descriptione Corinthi. Hinc inter compedes Græcia, Philippo; aliis inter vincula Græcia

Graciæ vrbs memorata, ap. *euind. lib. 9 & Polyb. 17.* confer quæ habet *Pausan. Corinth. pr Thucyd. 1 p. 10 Horatii interpretes ad od. 7 l. 1.* Illud *continentem* à mala manu esse existimat *Gruterus*. Non ausim statim assentire.

ab Homero nom. *Corinth.*) sicut rursus ὁμη-
 ρος τὸ ἐφύεν περὶ Κορίνθου ἐφη. notante *Stephano* in
 ἐφύε.

1, 4, 1. *Chalcida & Eretriam*) interponit
 copulam liber ex editione *Rhenani* expressus,
 quem secutus sum. Quod si sola interpunctione
 ista placet distinguere, non repugno: præferam ta-
 men hanc lectionem. *Strabo lib. 10* non longe à
 principio, πρὸ τῶν τρωικῶν ante bellum Troianum
 conditas ab Atheniensib. has vrbes memorat. quod
Lipsius iam notauit. De nominibus earum adi
Stephan.

Laced. in Asia Magnesiam) Eam sc. quæ ad
 Sipylum, de qua etiam *Eusebius* capiendus
 DCCCCLXI, mponente *Scaligero*, qui nostri Au-
 ctoris locum illuc retulit.

Chalcidenses Hippocle & Megasth. ducibus
Cumas in Italia condid.) congruit *Strabo lib. 5 p. 243*
 nisi quod *Cumas Italicas* non χαλκιδίων solum, sed
 & κυμαίων (ap. *Dionysium lib. 7 Eretrienses Chal-*
cidenſibus iunguntur) κλισμα facit, alterumque è
 ducibus Hippoclen Cumæum; alterum Megasthe-
 nem Chalcidensem asserit. Iam cum *varia, variis*
locis Cuma fuerint (verba *Causaboni* ad *Strabonis*
 locum huc transcribere libet) quas enumerat *Ste-*
phanus, dubitari potest, ex qua *Cumani* isti sint
 profecti, qui *Cumam Campaniæ* condiderunt. puto
 tamen è *Cuma Euboica*: nam & *Chalcis in Eubœa*.
 Ideo ait *Virgilius*,

Et tandem Euboicis Cumarum allabitur oris.
 Hactenus *Casaubonus*. adde & *Scaligerum*
 ani.

animadu. Euseb. ad num. DCCCCCLXVI. qui de tempore istud dubium mouet: apud Euseb. conditus Cumarum in Italia ponitur annis CXXXI post Troica. Strabo & Velleius ante Troica. producit deinde hæc Nostri verba. certe Velleius non ante sed post Troica ponit Cumarum initium. quod contextus historiæ facile euincit. Interim ante Troica Cumas conditas autumat etiam Cl. Salmasius in Solin. p. 72. ubi & de Cumæis, quos Strabo cum Chalcidensibus Cumarum in Italia auctores facit, contra Scaligerum disputat. Quod Lipsius miratur in Chron. Euseb. haberi: Mycena in Italia condita, quæ nunc Cuma: de eo non est dubitandum, scriptum esse, Cyme in Ital. c. &c.

columba antecedentis Volatu) Quid opus erat ulla critica manu in loco tam sano? An enim anteducentis, aut, ante se dantis melius aut Latinius exprimit quod volebat Auctor? Nonne castigatissimæ Latinitatis scriptor Curtius lib. 4, 7, 15 bis ita loquitur? complures corui agmini occurrunt, modico Volatu prima signa antecedentes. & modo humi residebant, quum lentius agmen incederet, modo se pennis leuabant, antecedentium iterq; monstrantium ritu. Quem locum Grutero iam adductum, vindicandæ optimæ lectioni video. Rei ipsius mirificæ plura annotauit Cl. Freinshemius Noster exempla. Lucanus Panegyrico ad Pisonem, hoc prodigio conditam memorat:

*Testis Acidalia quæ condidit alite muros,
Euboscam referens secunda Neapolis arcem.*

Quæ verba adductis Statit locis illustrat Scaliger in appendice Virgiliana.

*nocturno aris sono, qualis cerealib. sacris cieri solet) Mystera, Initia, Initiorum sacra, no-
tes initiorum, quæ ab Atheniensibus Cereræ cele-*

brabantur (v. *Briffon lib 1 formul.*) intelligit. *Æris* sonus in sacris non inusitatus. itaque addit *nocturni* epitheton: vt ad cerealia, quæ nocte celebrata, restringatur. Tangit hunc æris clangorem, & matronarum celebrantium clamorem *Iustinus*, 2, 8, 2 *Lipsius* ad h. l. & *Schegkii* consulendi.

1, 4, 2. *pars h. c. m. p. interuallo Neapolim cond.*) vnde & *Neapolis* i. e. *nova* Urbis dicta. *Strabo lib. 5.* Μετὰ δὲ Δικαιαρχίαν ἐς Νεάπολιν Κυρμαίων. ὕστερον δὲ καὶ χαλκιδεὺς ἐπέκησαν; καὶ Πιθηκιστῶν Ἰνῆς, & Ἀθῶναιων, ὥς τε καὶ Νεάπολιν ἐκλήθη διὰ τῆτο. Antea *Palaeopolin* fuisse *Liui* 8, 22 monuit ad h. l. *Lipsius*. Verba Historici faciunt ad explicationem *Vellei* & *Strabonis*. *Palaeopolis* fuit haud procul inde, ubi nunc *Neapolis* sita est. duabus Urbibus populus idem habitabat: Cum erant oriundi. *Cumani* *Chalcide Euboeica* originem trahunt. Classe, qua aduecti à domo fuerant, multum in ora maris eius, quod accolunt, potuere. Primo in insulas *Ænariam* & *Pitheculas* egressi, dein in continentem ausi sedes transferre.

in Romanos fides) *Liui* 23 & c.

amēnitāte dign.) videnda quæ *Cl. Freinsh.* ad *Flor.* 1, 16 notauit.

Cumanos Osca mutauit Vicinia) Ita solet fieri, vt demigrationibus gentium partim inferantur in nouas sedes & viciniam peregrini mores, partim à vicinis paulatim accipiantur. Etiam mixturæ locus est. Exempla passim sunt obuia.

Vires Veteres magnitudo ost. mænium) Hoc argumentum valde est incertum. ἡ γὰρ ἀρετὴς σημεῖον τὸ ἐκ τῶν τόπων τὰς δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων σοχάζεσθαι, ait *Scholias* *Thucydidis* ad nobilissimam observationem, quæ ἐν τηλαυγεί προσώπῳ seuerissimī operis ab Historico suppeditatur, vbi monet, *Veteres Mycenarum angustias non recte à posteris allegare*

gari ad negandam Urbis, qua olim pollebat potentiam. Postea exemplis duobus allatis, altero euincit insuper, neq₃ in contrariam partem argumentum de magnitudine valere. Nam si nunc, inquit, Lacedæmoniorum desolaretur Urbs, templis solum & adificiorum relictis arceis, incredibilem posteris, post longius elapsum tempus, eorum potentiam gloriamq₃ fore crediderim. qui tamen nunc ex quinque Peloponnesi partibus, duas ipsi tenent, vniuersa autem & multis extra eam Sociis præsumunt: Verum quia Urbs neq₃ rectis frequens, nec templis sumtuosisq₃ adificiis exornata est, sicut in antiquo Græciæ more habitata, impar fama sua videretur. Sin idem eveniat in Atheniensium Urbe: duplo maior, quam est reuera, eorum potentia, Urbis faciem intuenti censeretur. Ex quibus omnibus, Non igitur ex aspectu Urbis de potentia iudicandum esse, infert. Digna fuit quæ hic quoq₃ legeretur notatio; quoniam crebri circa hanc rem errores iudicantium obseruantur; & ne inconsulte arrepta Velleii verba, ultra quam fas est valere crederentur.

1, 4, 3. Magna vix Græcia iuuent.) Recte monuit Gruterus, non debuisse à Schægkio & Acidalio (quorum errorem etiam Taubman. in culic. Virgil. suum fecit) Græcia iuuentutis legi, ex sphalmate editionis Rhenani. Etiam exempla, quæ firmandæ isti opinatiunculæ adducuntur, dexteriore opus habent & explicatione & applicatione.

abundantia virium sedes quaritans) crebra demigrationum causa. Ita Galli abundante multitudine, cum eos non caperent terre, quæ genuerant, trecena millia hominum ad sedes novas querendas, velut ver sacrum miserunt. Iustin. 24, 4, 1. vbi Berneggeriana notæ videndæ.

nam & Iones, duce Ione pr. &c.) Hæc est celebris illa ἰωνικὴ δόμινα: cuius historiam cum iis, quæ antea acciderunt, videtur confundere Velleius. Non enim Ione duce hæc in Asiam demigrauit multitudo, sed Codri filio. Strab. lib. 8, p. 383. distinguit historiam. Ionem Xuthi filium Athenis imperasse, ait. circa hæc tempora, abundante hominum multitudine, in Peloponnesum emissam Ionum coloniam indeq. Egialeia nomen in Ionia appellationem transiisse. Post Heraclidarum reditum pulsos ab Achaïs Iones, rediisse Athenas, atq. inde cum Codridis Ionicam coloniam in Asiam deduxisse, conditis ibi XII Urbibus, quot in Peloponneso antea obtinuerant. confer lib. 14 pr. His consentit Pausanias Achaic. pr. & Elian. Var. lib. 8 c. 5. Plutarchus de exil. Ammian. Marcell. 28. Tertullian. de pall. locis à Lipsio partim productis. Adde Cononis narrat. 2 apud Photium n. CLXXXVI p. 423. Scalig. animadu. Euseb. ad n. 975. Velleianum in tempore & personis errorem (nam Ion numero Eusebiano DCLXXXII, hæc Ionica emigratio n. DCCCCLXXV memoratur) perstrinxit serio Lipsius: nec immerito. Quamdiu quidem hæc lectio retinebitur. Et de alia suspicari sine vestigiis librorum, anceps fuerit. Existimabam olim, Loqui eum de duobus diuersis temporibus, atque illud velle, ac fortean scripsisse; Ionas, duce Ione profectos quondam Athenis, nobiliss. p. & c. nunc nimirum occupauisse. verum sic quoque difficultas ex historia superest.

nobiliss. part. reg. maritima) ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Κασίας καὶ τῆς Λυδίας, in maritima quæ inter Cariam est & Lydiam ora. Strabo 8.

Urbesque Constit. Eph. &c.) Teum inferi debere Velleianæ scriptioni non statim dixerim: licet historia videatur postulare. De urbibus ipsis earumque conditoribus vide Strabon. 14 pr. & Stephan.

phan de Srbib. De Erythra conditore disputat. Meursius Lect. Attic. 5, 8.

1, 4, 4. Et mox Æolii eadem prof. Gr.) Strabo aliter lib. 13. Τετράσι γενεαῖς πρεσβυτέρων Φασὶ τὴν Αἰολικὴν δ' ἡπειρίαν τῆς Ἰωνικῆς, διαλείβας ἣ λαβεῖν καὶ χρόνος μακροτέρους. Traditum est Æolicam coloniam quatuor aetatibus Ionica priorem fuisse, & moras traxisse ac longius tempus. de quibus moris etiam Velleius mox meminit. vide Scalig. animadu. Euseb. ad η DCCCCLXXV.

Et alias Urbes quasunt in L.) Gruterus pro putido glossmate delet, Urbes quasunt. Sed ad hunc modum multa in Velleio tollenda fuerint. quæ ut κρείσιν interim aliquam admittunt, ita medicinam nondum efflagitant. Ceterum de vrbibus hic memoratis vid. Strab. 13. Herodot. 1. Stephanum περὶ πόλεων. pro Larissā, Antissam prætulit vetus codex. Vbi Sylburgius annotat, nullam reperiri in Æolide. Sed haud dubie, ad Lesbium respexit, qui ita exscripsit. Ἀνθισσα πόλις λέσβου, ἐφεξῆς τῷ Σιγείῳ Stephan. & Strabo 13.

1, 5, 1. Magnitudine operis, & fulgore carm.) Retinuimus Operis, quod erat in Rhenani codice.

Solus appellari Poëta meruit) Ita iudicat Aristoteles de Poët. c. 4 & explicat frequens Homeri laudator Cicero in Topic. 13: Homerus propter excellentiam commune poëtarum nomen efficit apud Græcos suum. Proclus apud Photium ὁ ὁμηροποιήτην καὶ ὁ Δημοδοτέως τὸν ἑῆτορα ἀκραιώσατο Senec. ep. 58. de iis quæ per excellentiam esse ait Plato: Poëta communiter dicitur. omnibus enim versus facientibus hoc nomen est. sed jam apud Græcos in unius notam cecidit. Homerum intelligas, cum audieris Poëtam. Magnificum autem cum primis hoc à Velleio Homeri elogium: quod per partes verissimum

num esse ostendit, & illustravit *Lipsius*: quem non exscribo. Interim adeundi Auctores ipsi: quorū aliquos (nam quod operæ pretium omnia certatim à veteribus congesta cōsecrandi præconia?) hic nominare lubet. Ac vita quidem diuini poetæ *Herodoto* scriptore circum fertur. *Plutarch*, qui è pluribus superat *libellus*, de arte eius Poëtica potissimum disquirat. Adde *Dion. Chrysost. serm. 53. Suid. in òpung.* *Strabon. 1. & passim. Quintilian. 10, 1. Plin. 7, 29. Gyrald. hist. poet. dialog. 2.*

1, 5, 2. præter *Homerum* & *Archilochum*) *Archilochus* ille præstantissimis poetis, quoties in exemplum nominandi sunt, tum ab aliis, tum à *Cicero* coniungitur, *Orator. c. 1. In poetis, non Homero soli locus est (Si de Græcis loquar) aut Archilochus, aut Sophocles, aut Pindaro: sed horum vel secundis, vel etiam infra secundos. It. 2. de finib. 34.*

1, 5, 3. *Hic longius à temporib. belli, q. c. T. abfuit*) De ætate *Homeri* magna & nota est Auctorum dissensio: quam si quis conciliare, aut ex re incerta certam facere instituerit, otio & labore abuti queat videri. Si cui vacat aut curæ est talia indagare, adeat *Herodot. & Plutarch. Suid. Gyrald. locis supra laudatis, & Gell. noct. Att. 17, 21. Sc liger. animadu. Euseb. ad n. DCCCXCVI. præsertim Lips. ad h. t.* Interim ratio *Velleii* valde proba. cuius etiam opinioni facilius, quam cuiusquam, hac in parte subscripserim, quippe quæ nec *Gellio* disconuenit multum, nec *Ciceroni*, qui in *Bruto* (c. 10.) inquit: *Homori etsi incerta sunt tempora; tamen a mis mortis fuit ante Romulum.* Id quod alibi etiam dixerat *Tullius*, sicut ex *Augustin. 22. d. C. D. 6.* discimus.

1, 5, 4. *quod sæpe illud usurpat, οἷος ὢν θεοῖς* (ἴσι) Dubiū nullum est, quin rectè & ex mente *Velleii* suppleuerit lacunam in libris apparentem *Vrsinus.*

hoc

hoc enim & hominum i. s. notatur diff.) paraphrasis ista est : cum Homerus dicit, *quales nunc sunt homines*, non staturæ modo & mensuræ in ipsis hominibus diuersitatem notat, sed sæcula quoque antiquiora, suo æuo quodammodo opponit, & ea, quam dixi, staturæ diuersitate tanquam caractere discriminat, alios & maiores olim Troicis temporibus homines fuisse, eo autem, quo Iliada suam scripsit, longe iam minores esse significans. Plin. 7, 16. *Iam ante annos prope mille.* (*obserua hic obiter aliquid de ætate Poëta*) *Sates ille Homerus non cessauit minora corpora mortalium quam prisca conqueri.* Gellius 3, 10. cum refutaret Herodotum, inuento Orestis corpori VII. cubita longitudinis admensum, subiicit *ἐπιπληκνῶς* : *nisi si, ut Homerus opinatus est, & astiora prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum ;* *& nunc quasi iam mundo senescente, rerum atque hominum decrementa sunt.* Iuuenalis Sat. 15. & 69.

Nam genus hoc & iuoc iam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat atque pu-
fillos.

De re ipsa testatur etiam Solinus Polyhist. edit. Camertis, 5; Draudis, 3; Salmasii, 1. capite : *si de ipsis hominum formis requiramus, liquido manifestabitur, nihil de se antiquitatem mendaciter pradicasse, sed corruptam degeneri successionem subolem nostri temporis per nascentium detrimenta decus & veteris proceritudinis perdidisse.* paullo post : *Quis enim iam isto æuo non minor parentibus suis nascitur?* &c. Addenda quæ à laudatis modo Editoribus annotata sunt. item : Hug. Grot. ad lib. 1. de Ver. chr. rel. p. 19. Ludovic. Viu. ad Augustin. de C. D. 15, 9. Interp. Virgil. ad illud 12. Æn. *Qualia nunc hominum producit corpora tellus.* Bernegger. p. m. *Quast. in Germ. Tac. 14. an ab æuo in æuum statu-*
ra homi-

ra hominum minuatur? Id. q. 18. Quâ occasione plerique, quos laudavi, de *Gigantibus* disquirunt, eosque fuisse omnino, confirmant.

Quem si quis cæcum genitum putat &c.) Non negat Noster *Cacum* fuisse (sicut existimat *Gyraldus*) sed *cacum genitum* esse. Tantam enim rerum omnium peritiarn, & ostensa in toto opere rerum oculis ysurpatarum vestigia, imo specimina, non conuenire ei, qui ab ytero matris cæcus prodiit, omnes intelligunt. Ceterum sicut manifeste falsum & confictum est, *Cacum natum*: ita quod *cacus postea factus* sit, tradit quidem *Herodotus* & alii, sed certitudo eius asseuerationis duabus rationibus infirmari potest. *Primo* enim, quod dicitur, ideo pro *Melesigene*, *Homerum* vocitatum, quod *Cumæorum* lingua *Homerus* cæcum notaret, in dubium vocatur eorum auctoritate, qui alias, atque, vt videtur, magis probabiles eius appellationis causas adferunt. vid. *Suid.* & *Gyrald. hist. poet. dialog. 2.* Deinde, non congruit hæc illata cæcitas, cum eo, quod sub fide Historica videtur *Suidas* tradere: figmentum istud *congenita cæcitat* inde originem traxisse, quod *Homerus* cupiditatis, cuius illecebræ oculis primo omnium insinuantur, siue quæ per oculos in animum ingreditur, per omnem vitam victor extiterit. Quanquam aliis alias placuit huius fictionis interpretationes excogitare, de quibus *Gyrald.* loco, quem prædiximus.

1, 6, 1. *Qui id obtin. annis MLXX.) Iustin. 1, 2, 13.* annos mille trecentos assignat: *Diodorus Sic. lib. 2.* amplius cIo CCCC: *Georg. Monachus* cIo CCCLX. *Eusebius* (n. 1197.) cIo CCXL: vnde *Lipsius* existimat in *Velleio* rescribendum MCCXXX. adde *Annius comment. ad Metasthenem*: & vide omnino, quæ *Scaliger* notauit ad *Euseb. l. modo nominat.* & *Schubert, de scrupul. Chronolog. lib. 2. c. 4. &c. 5.*

abhinc

abhinc annos ferme DCCLXX.) In supputandis temporibus subinde Velleius ad annum consulatus *M. Vinicij cui suum opus inscripsit*, tanquam ad solennem terminum decurrit. Est autem is *V. C. DCCXXCIII, Tiberiani Principatus XVI.* quod, vel ex *Onuphrij Panuin. comment. in lib. 2. fast.* semel hic notasse, sufficiat.

1, 6, 2. *Quippe Sardanapalum eorum rep.)* Historiam hanc tradunt *Iustin. 1, 3. & iisdem verbis Sarrisber. in Policrat. 6, 14. Diodor. Sic. 2. Oros. 1, 19. Athenæ. lib. 12.* (ubi & epitaphium eius, quod exagitat cum *Aristotele Cicero Tuscul. 5, 35. & Augustin. 2. de C. D. 20. vbi Ludou. Viu.) Suid. Voc. σαγδα-
ναπ. Euseb. n. MCLXXXIV.*

tertio & tricesimo loco ab Nin.) secundum *Euseb. tricesimo sexto: ex Diodori sententia, tricesimo. sicut ad hunc locum, Lipsius, & ad Iustin. 1, 3, 1. iam monuit Berneggerus Noster.*

*Pharnaces Medus) Iustinus, Arbacum vo-*cat; *Orosius 2, 2. Arbacum*, addito tamen: *quem alij Arbacem vocant. Vrsino, Arsaces* potius placuit. *Arbaces* nomen, plerisque usurpatum, retinuit etiam *Sidonius Carm. 9, 9. 24. Non Medis caput Arbacen profabor.* Rem plerisque observatam, instituti ratione, non omittere debuimus.

1, 6, 3. *clarissimus Graij nominis Lycurgus)* De *Lycurgi* genere, claritudine, legibus adi *Plutar. Lycurg. Herodot. 1. Strabon. 8. & 10. Xenophont. de rep. Lacedam. Pausan. Lacon. Iustin. 3, 2, & 3. Sarrisber. policrat. 4, 3. Cicero* sæpe laudat; qui & ætatem eius *l. 5. Tuscul. 3.* *Homeri* temporibus congruere existimat. verum in ea quæstione consulendus *Schlinger animadu. Euseb. ad n. MCXXXII.*

disciplina conuenientissima Vir) Tria hic corriguntur à viris doctis: *quidam* postremam voculam, ob inamœnam repetitionem, delent; vt sensus

sus sit: *Lycurgum iustissimarum legum & disciplinæ convenientissimæ auctorem fuisse.* Alii (*Lipsius* sc. cuius auctoritatem sequitur *Gruterus*) eundem sensum ita determinant, ut inflexione ultimæ vocis, *disciplinæ viris convenientissimæ*, auctorem faciant *Lycurgum*. Nonnulli *convenientissimam* disciplinam in *continentissimam* mutant. quæ vox haud dubie minus convenit stilo & menti scriptoris. Sicut & media correctio quæsiuisse potius acumen quam inuenisse videtur. Prima omnium videtur optima, propter id quod sequitur. Nam illa verba, *cuius quamdiu Sparta diligens fuit*, profecto simplicius & melius ad disciplinam reip. à *Lycurgo* institutam, quam ad *virum* i. e. disciplinæ auctorem retuleris. Quod si autem omnino retinendum sit illud *Vir*, malim connectere cum sequentibus, quam cum antecedentibus: *Vir, cuius q. d. &c.* quæ *Acidalijs* quoque opinio fuit. Nondum enim adducor ut credam, hic potius de moribus & vita, adeoque priuata *Lycurgi* disciplina, quam de convenientissima ciuitatis, quam condidit, disciplina sermonem esse.

cuius quamdiu Sparta diligens fuit, exc. flor.)
Fuit hac gens fortis (inquit *Cicero Tuscul. I. 42.*) *dum Lycurgi leges virebant.* & cap. seq. *Magnam habet vim reip. disciplina.* Sane magnam; ad decus & robur, & ut homines amant loqui de paulo serius perituris, ad æternitatem imperii statusque. Idcirco plane ad mentem *Velleij Nostri Polybii* 6. *Histor.* cum institutam Spartæ à *Lycurgo* disciplinam iudicio politico pensitasset laudassetque, addit: *Διόπερ ἔτι καὶ διὰ τῶν συνησάμεν & πολυλείαν, βεβαίαν μὲν τῇ καὶ συμπάσῃ Λακωνικῇ παρισκένεασε τὴν ἀσφάλειαν πολυχρόνιον δὲ τοῖς Σπαρτιάταις ἀνδράσι τὴν ἐλευθερίαν.* Quam igitur (versionem *Cassauboni* adscribo) hoc modo *Græciorum* hisce ciuitatens

uitatem fundasset, tum Laconica & inuersa securi-
tatem firmam parauit: tum Spartanis ipsis liber-
tatem diuturnam reliquit. Tempus autem ha-
rum legum pariter & illius floris, de quo Noster, ac
celebritatis *Linus* 38, 34. ostingentorum annorum
facit; alii 700. quidam 500. numerant. vid. *Nicol.*
Crag. de rep. Laced. 1, 4. Pertinent huc, & quidem
cum excellentia singularis exempli, quæ *Guicciar-*
dinus prudens scriptor *lib* 2. de forma ac disciplina
reip. Venetæ disserit, cuius opes & firmitatem non
aliunde, quam ex tam præclaris institutis, prouenisse
ostendit. Quid interim in *Spartanorum rep.* desi-
derarint Magni quidam viri notum est. *Aristot.* 2.
pol. 7. *Polyb.* 6. *Hist. Cic.* 1. *off.* 19.

1, 6, 4. Hoc tractu temporum, ante ann. *LXV.*
q. u. R. cond. Carthago conditur) *Iustin.* 18, 6, 9.
condita est Carthago LXXII annis antequam Ro-
ma. ad quem locum pleraque de dissensu scripto-
rum annotata habes in editione *Berneggeriana.*

ab *Elissu Tyria*, quam quidam *Dido autu-*
mant) Ita *Seruius P. Daniel.* ad 1. *Æn.* p. 200. *Elis-*
se verum & proprium nomen; *Didonis* autem vo-
cabulum (quod *Punica lingua Viraginem* notat) ab
euentu impositum docet. Quæ de re, & *Elissæ* hi-
storia, accurata quædam notauit *P. Faber. Semestr.*
3, 13.

1, 6, 5. *Caranus Vir generis regij*) *Lipsius &*
Gruterus delent illa: *Vir generis regij.* Mihi susti-
nere assensum hic lubet; qui sciam, repetitiones eo-
rundem verborum, quas alii vitant, *Velleio* non fa-
miliares modo sed assiduas esse. Et quod de genere
regio tradit Noster, nec verisimilitudine caret, in
Temenida & refutari certa ratione nequit.

Sextus decimus ab Hercule) *Scaliger anim-*
adu. Euseb. ad n. *MCCIII.* *Caranus Heracleida* &
decimus ab Hercule, septimus à Temeno,

profect.

profest. Arg. Macedoniam occupavit.) vid. *Iustin.* 7, 1. *Solin. polyhist.* & *ibi de Macedon. agit.*

Alex. cum fuerit septimus decimus) *Reinectius* (*in regni Maced.*) *Sigefsimum secundum reg. Maced. sumto à Carano initio facit.* Si de successione stirpis velis capere *Kelleium*, facilius *decimum quartum*, quam *decim. sept.* numerabis *Alexandrum*. adde *Freinsch. Curt. Comment. prolegom. cap. 5.*

Materni generis Achille auctore, paterni Hercule glor.) *Diodor.* 17. pr. Ἀλέξανδρος γεγονώς κατὰ πατέρα μὲν ἀπὸ Ἡρακλέους, κατὰ δὲ μητέρα, τῶν Πύρριδος &c. *Plutarch Alex. Arrianus* 2. *Pausan. Attic. Curt.* 4, 2, 3. *It.* 4, 6, 29. 8, 4, 26. *Oros.* 3, 12. *Julian. Caf.*

1, 6, 6. *Æmilius Sura de annis pop. Rom. &c.*) consentiunt viri docti, hoc glossamentum esse, & in margine forte libri ab antiquario aliquo adscriptum, postea à librariis ea temeritate, cuius passim exempla obuia sunt, receptum, nisi quod *Scalligero* videbatur, in partem contextus venire posse, si post illa poneretur: *Pharn. Medus imperio & itaque priuavit.* Quæ coniectura, sicut argumento non disconuenit: ita scripturæ modus & connexio ceteræ narrationis nihil tale agnoscit. Si enim quod sequitur; *ea atate Cl. G. n. Lycurg. &c.* ad istud tempus, quo summa imperii ad populum Roman. peruenit, referas, manifeste erit falsum: si, quod omnino faciendum est, ad Sardanapali interitum recurras, qualis erit, verborum, interrupta per insolentem interpositionem serie, connexio? Quare nihil hic ambigendum arbitror. De ipso auctore nihil admodum constat. *Plinio* laudatur *Manlius* aut *Manilius Sura* sed hic *Æmilium* retinere, codicum consensus iubet. & *G. I. Voss. ij 3 de Lat. Histor. part. post.*

1, 7, 1. *Inter hoc tempus & initium Nini*)

Ita quidem *Rhenani* editio, quam plerique sequuntur, hæc verba Velleianis accensuit, cum priora, *Æmilii Suræ*, inclusisset vncis. Sed neque hæc Velleii esse, quin potius laciniam glossæ prioris, recte *Lipsius* notavit. id quod ex sequentibus clare apparet. Ad rem ipsam quod attinet, satis notum est Græcorum Chronica & Historicos Assyriis & Nino principem locum semper tribuere, licet non primus sed tertius Assyriorum rex fuerit, vide not. *Bongarsf. ad Iustin.* 1, 1, 4. d. & *Franc. Fabric. ad Oros.* 1, 4.

1, 7, 1. *Huius temporis aequalis Hesiodus fuit*)

Hic demum, post insulta aliena verba, *Velleianum textum*, & *noivum caput*, redauspicari oportebat, nam ad Carani tempus ætatem Hesiodi refert Noster. Atque ista ipsa coniunctio temporum suggerit (inquit *Lipsius*) totum illud *Æmilianum insititium* esse, & ab alio quam Velleio adtextum.

circa CXX distinctus ab Homeri atate) Posterioriorem Homero Hesiodum faciunt plerique, & cum Nostro consentit *Eusebius*, qui n. MCCX Carani temporibus coævum tradit. *Isacius Tzetzes* in proleg. ad *Lycophron.* cum de Homero tragico præmisisset, subiungit: ἔτι γὰρ καὶ ἔτι οὐ μνησθῆναι, ὅτι ἐπὶ τὸν ἡσίοδον νομίζω ισόχρονον, καὶ νῦν τὰ τῶ παλαιῶ οὐκ ἐξ μὲν τρέχουσιν εἰς αὐτὸν. Disputat de hac questione etiam *Gellius* 3, 11, & 17, 21 concludit quasi in hanc sententiam: de Homero & Hesiodo inter omnes fere scriptores constitit, atatem eos egisse vel iisdem fere temporibus, vel Homerum aliquanto antiquiorem, &c. *Lipsius* (cum *Scaligero* 1. poet. 5.) iis accedit, qui Hesiodum antiquiorem Homero statuunt; eo quod maior simplicitas & quasi rudior antiquitas in Hesiodo appareat. Quæ ratio occasionem suppeditat Criticis,

cis, eruditæ inter vtriusque stilum comparationis instituendæ. *Seneca epist.* 88. videtur hanc & similes quæstiones pro inutilibus spernere. quod isto respectu (scilicet ubi effectus veræ philosophiæ in vita quæritur) sane fatendum est. Alias non parum iuvant partim investigationem temporum, partim memoriam, excellentium virorum συγχρονισμοί, qui in studio Chronologico, vt gemmæ quædam, emissent.

Vir pereleg. ing. & mollissima dulcedine carminum memorabilis) *Suavitatem capio stili & lenitatem.* Ita *Dionysius*: Ἡρόδ. & μὲν γὰρ ἐφερόντων ἰδούης, καὶ ὀνομάτων λεϊότητι & καὶ συνδέσεως ἐμμελῆς. quem secutus *Fabius* 10. *institut. orat.* 1. *lenitatem verborum & compositionis probabilis* in hoc poëta laudat, darique ei palmam testatur in illo medio genere dicendi.

Ne in id, quod Homerus incidere) sc. ut patria eius ignoraretur. Notus est *Ciceronis* locus *Orat. pro Archia* c. 9. *Homerum Colophonii civem esse dicunt suum, Chij suum vendicant, Salaminii repetunt, Smyrnaei vero suum esse confirmant, itaque etiam delubrum eius in oppido dedicaverunt, Permulti alij præterea pugnant inter se, atque contendunt.* Porro, cur *Homerus* patriam genusque ad posterōs non prodiderit, vide apud *Heliodor. Æthiop.* l. 3. c. 8. f.

patriamque & p. t. c. sed patriam contumeliosissime) *Habentur ii versus* ἐγγ. καὶ ἡμέε. v. 63. ubi *Parentem suum, Æolide Cuma relicta, confedissee prope Heliconem, ait, misero in dicio (eui Ascræ nomen) hyemē juxta & æstate molesto, nunquam denique commode:*

Νάσσαο δ' ἄνχ' Ἑλικῶν & οἷζυρῇ ἐνὶ κόμῃ,
Ἄσκη, χεῖμα κακῇ, θέρε, ἀργαλήν. ἐδ' ἐπὶ ποτ' ἐοδλῇ.
adde *Suid. Voc.* Ἡρόδ. *Gyrald. Hist. poet. dial.* 2.

1, 7, 2. Ante annos fere DCCCXXX) videntur Scaliger ad Euseb. num. MDLXXX.

1, 7, 4. *Pace diligentia Catonis dixerim*) Non tempero mihi, quin hanc modestiæ Velleianæ figuram exprobreim dissimillimis sæculi nostri moribus: ubi raro legas dissentientem vnum ab altero, absq; ambiciosæ arrogantis, aut contumeliosæ virulentis notis. Adeo quisq; sibi in rebus leuiculis triumphum ipse decernit & instruit; si quæras, qua inscriptione meriti ac elogio? inusitata illa & protentosa cognosces: OB INSIDIAS MAGNORVM VIRORVM ERRATIS STRVCTAS. vel: OB TENTATAM ANIMOSE AVT CALLIDE ALIORVM AVCTORITATEM. vel, quod frequentissimum & miserrimum est, OB DEPREHNSA IN MEDIA LVCE LITERVLÆ VNIVS AVT SENTENTIOLÆ VESTIGIA, QVÆ ALIVS IN MERA CALIGINE NON DEPREHENDERAT. Hæc enim reuera ferme sunt, quæ aliis & speciosis vocabulis prætexit callida ingenii ostentatio, & impotens famæ cupido.

— *hic nigra succus lolliginis, hæc est*

Ærugo mera.

Cave Iuuentus optima (nam tibi hæc scribimus) caue, ne opinione laudis tibi blandiatur tanta societatis humanæ pestis, & ab honestissimis studiis hæc talia, sicut ab argento scorias, separa.

Vix crediderim, tam mature tantam Urb. creuisse, floruisse, concidisse, resurrexisse) Habet hoc argumentum vere *παράμαχον ἐπίσασιν*. Solent enim Urbes tardo profectū ad magnitudinem quadam eniti: atque licet *ἀρχὴ* sæpe brevis sit, *παράμαχον* plerūque celerissimo relapsu ad exitum contendat, magnum tamen momentum temporis in *resurgendo* statui debet. difficulter resurgunt deiecta, dum
yelug

velut de integro arduam crescendi viam auspican-
tur. Quæ ad Philosophiam hujus loci pertinent, in-
fra tradentur ad 2, 11, 3.

(1, 8, 1. *Clariss. deinde Ec. certamen Olym-
piorum initum habuit Auctorem Iphitum Elium*)
Ante omnia hujus scripturæ ratio est reddenda:
qua; de causa in textum à nobis recepta sit. Cum
enim prima editio expresse præferret: *habuit au-
ctorem Iphitum Elium* (ex qua Aldus fecerat: *ini-
tium habuit auctore Iphito Elio*) dubitandum non
erat, quin *Lipsiana* lectio, quam expressimus, reti-
nens casum primogenii codicis, neque quidquam
admodum mutans aut interponens, tum ceteris
melior esset, tum *Acidali* conjectura: *initium ha-
buit Ec auctorem Iphit. El.* Non negauerim ta-
men, hanc posteriorem lectionem, plerisque expe-
ditionem videri posse.

ad excitandum corporis animique virt.) pri-
mæ editionis & optimæ hæc erat lectio: ex qua *Al-
dus*, nescio quo *ῥεῖστος* instigamento, *exercitan-
dam*, fecit: quod postea placuit *Acidali* compara-
tione loci alterius (è 1, 13, 3.) commendare.

Olympiorum ludicr.) Hæc est illa celebris *pe-
riodus Iphiti Olympica*, qua agonem à Pelope in-
stitutum, ab Atreo & Hercule repetitum, deinde
rursus posteriorum negligentia omissum Iphitus
Praxonidæ filius post annos CCCC (ut rotunde lo-
quamur) restauravit. Ut ad hunc temporum cha-
racterem, & per eam ad tempus Romæ conductæ No-
ster liquida designatione perveniret, pleraque hæc
notitiæ inseruientia hætenus vestigavit. Hoc ini-
tium est verioris, certe distinctioris, apud scripto-
res historiarum *ὅτε ἐδὲν ἱκανοὶ πρὸ τῶν ὀλυμπιάδων ἀκρι-
βῆς ἰσογυῖαν*, teste *Iustino Martyre* *paræm. ad gent.*
cui conionat, quod apud *Euseb. Chron. 2* n MCCXL.
legitur: *Ab hoc tempore Græci de temporibus histo-*

via vera creditur. Nam ante hac, ut cuiusvis sum est, diuersas sententias protulerunt. Ad quem locum vide quæ Ioseph. Scaliger notauit. Item lib. 1. de emend. temp. de periodo Olympica, & lib. 5. de initio Olympiadum. Iuuabit etiam inspexisse, quæ parens Iosephi Iulius differit, poetic. 1. 24 & Caluif. Isag. Chronol. 39. Pontan. Philocal. 10. 23. Camers ad Solin. 1. Nicol. epiphill. 4. 21. Cæll. Rhodigin. 7. antiqu. lect. 38. præsertim ex antiquis; præter Solinum. Strabo lib. 8. Phlegon Trallianus in fragm. de Olympiis. Pausan. Eliac. 1.

ante annos DCCCIV) exemplo Gruteriana editionis omisimus centenariam notam: re ipsa postulante, sicut alii pridem notauerunt.

1. 8. 2 Atreus, cum Pelopi patris fun. lud. f.) Consulendi, quos antea laudauimus. Res ita habet: agon ille à Pelope institutus, ab Hercule & Atreo instauratus, ab Iphito in Tetraëteridas indictus est. itaque tria Olympia; à Pelope, Atreo & Hercule celebrata præcesserunt Iphiti Olympia, à quibus Græci putant tempora sua, propterea quod victores studio scribi in κλέβειν & ἐνδύειν cæperunt. Porro interuallum Olympiorum Pelopis & Atrei sunt quinque Enneadecaëterides. Inter Atrei autem & Herculis ludicrum, est tantum interuallum unius cycli. Notandum autem, iam ab aliquot annis Olympiadas tetraëtericas ante Iphitum institutas fuisse, tetraëtericas autem non fuisse à Pelope ad Troica & infra Troica tempora. Cur autem ab Iphitæa periodo sua putarint tempora Græci, paulo ante dictum est. Operæ pretium videbatur hæc ex Scaligeri animaduers. Euseb. huc congerere: quo non alius, quidquid ambitio struat, diligentius hanc viam institit.

omnis gen. certam. Hercules Victor extitit)
T dubi.

dubitationem mouit *Lipsius*, è *Pausania*. quam fustulisse graui ratione *Gruterus* videtur.

1, 8, 3 *Tum Athenis perpetui Archontes esse defierunt*) *Lipsius* de particula *Tum* dubitat, quò referenda sit, cum primæ olympiadi præcise non congruat. Satis constat autem, istam signandorum temporum consuetudinem, collatis, quæ alibi euenerunt, rebus, non *præcise* sed *rotunde*, & *circiter ac præterpropter*, tum ab aliis, tum à Nostro usurpari. Quare formulas istas, *Tum, circa hæc tempora, per idem tempus, sub idem tempus*, &c: rarius ἀποτόμως, sæpius παχυλῶς interpretari oportet. Ceterum, congrueret hæc Velleiana designatio magis *sequenti*, quam *precedenti* tempori. nam in annos olympiadis sextæ tertium & quartum i.e. in tempus conditæ Romæ incidit Alcmaeonis principatus.

cum fuisset ultimus Alcmaeon &c.) adi *Meurs.* *Archont. Athen. lib. 1. c. 3.* & *seqq.* mox *Eryx* truncato ex *Eryxias* vocabulo legitur *Id. c. 8.*

1, 8, 4 *Sexta olympiade, post duos & viginti annos q. p. c. f.*) Fuerit annus *sexta olympiadis tertius* non *septima secundus*, sicut *Scaliger* scripsit *l. 5. de emend. tempor.* vbi de primis Urbis Palilibus agit. quam commentationem omnino vide. congruit *Velleio Eutropius, Orosius 2, 4. Sigonius in comment. fast.*, accedit *Dionysio*, qui 7 olymp. anno primo, post Ilium captum anno CDXXXIII. conditam prodidit *lib. 1* & *2 antiq.* ceteras dissensiones Chronologorum (inter quos non facilius vnquam quam inter horologia conuenit) prolixè habes apud diligentissimum *Onuphr. Panuin. comment. in fast. lib. 1.* Plerique cum *Velleio Nostro* *Varronem* sequuntur: cuius ipsius tamen industriam coniecturis, quam certis rationibus niti existimat *Scaliger.*

Parilibus) *Propertius* 4. eleg. 4.

Vrbis festu erat. *dixere Palilia patres,*

Hic primus cepit mœnibus esse dies.

In hoc ergo festum (de quo v. *Ind.*) natalis dies *Vrbis* communi hominum deuotione referebatur : adeoque XI Kal. Mai. immortalis ortus dominagentium ciuitatis solenni religione celebrabatur, vt loquitur *Panegy. Mamert. c. 1.* Sed & Imperatores adiecerunt feriis natalitios dies *Vrbis* in maximarum *Roma* atque *Constantinopolis* (v. *Id. Mai.*) in quibus deberent iura differri, quia & ab ipsis nata sunt. l. omnes dies 7. C. de feriis. ad quam pluscula huc pertinentia notauit *Brissotinus*. Huic primariæ religioni affinis est illa boni omnis observatio, quam huic diei accommodabant. Ita pertinax Imp. apud *Capitolin.* reformandis rebus expectat *Vrbis* natalem, quod eum diem rerum principium volebat esse c. 12. Tertia observatio artis est, an superstitionis: cum *L. Tarutius Firmianus*, Chaldaicis rationibus eruditus *Vrbis* R. natalem à *Parilibus* repetens, eamque in iugo cum esset *Luna* natam dicens, non dubitauit eius sat à canere. Quem errorem (ita enim vocat) serio exagitat *Cicero* 2. de diuinat. 47. Adde *Per. Fabr. Semestr. 1. 9. Marcell. Donat. ad Suet. Tib. 5.*

à quo tempore ad *Vos* *coff. anni sunt* *DCCLXXXII*) scilicet pleni: ita vt *DCCLXXXII* sit, qui tum voluebatur, *Consulatu Vinicii* insignis, vt recte *Onuphrius* explicat v. *supra. p. 57. ad 1. 6. 1.*

post *Tr. capt. annis* *CDXXXVII*) adi *Lips.* & quos paulo ante de *V. C.* tempore laudauimus *Scriptores*.

1, 8, 5. *Adiutus leg. Latini aui sui* *Lipsius* probabiliter correxerat, *Latinis* : vt ad *Légiones* referretur. *Aui* nomen *Numitorem* fuisse. Nisi tamen is cognomento principatus, *Latinus* hic dicitur. congruit autem hæc opinio, cum eo quod

Dionys. 2. *antiqu.* tradit; *Romulum initio pleraque
aut consiliis ac ope molitum esse.*

et aliter firmare Urbem nouam &c.)

Nisi quod istud etiam in satis aliquando fuisse certimus, ut destinatarum magnis rebus urbium origines neglectæ ac velut inobseruatæ prætermitterentur ab iis, qui cum orientes opprimere potuissent, ortas frustra aggressi sunt labefactare.

*quamquam, tam Asylo f. s. d. l. auxit.) Aldus pro quamquam legit, quam, urbemque subaudit. Acidalius, auxit, τὰ δὲ τῆς πόλεως interpretatur, intelligens manum illam pastorem. Illa prior correctio non videtur necessaria: hæc posterior expositio, paulo frigidior mihi hoc loco videtur, siue antecedentia, siue, quæ sequuntur, respiciam. Simplicius ergo fuerit retinere verba librorum, & quam vltro suggerunt, mentem: *Romuli potentiam ab initio exiguam fuisse, donec eam postea, commentus Asylum, auxerit.**

Asylo facto &c.) Quæ de asylo hic dicuntur, item, de patribus institutis, ubiq; obuia & in promptu sunt apud Scriptores Latinos Græcosque. è quibus αἱ πόλεις καὶ τὰ πολιτεύματα & ad civilem prud. accommodatissima descriptione hæc talia exequitur *Dionysius.*

1, 8, 6. *Raptus Virginum Sabin.)* Plerique è margine in textum irrepsisse ista verba statuunt. Deplorant hoc loco *Rhenanus;* & alii, ingentem hiatus operis Velleiani: nec immerito. videtur enim pulcerrima pars suauissimæ descriptionis periisse. *Lipsius*, amplius etiam *voluminum distinctionem*, ex modo amissorum, in dubium vocat, neque verisimile, ait, tantum rerum vno priore volumine à Velleio comprehensum fuisse. Nolim firmare magni Viri suspicionem.

1, 9, 1. *Quam timerat hostis, expetit.)* Non liquet,

liquet, quæ nam fuerit sententia, cuius hoc ἀπο-
 ρραγμαῖον apparet. probabiliter tamen ex sequen-
 tib. *Lipsius* existimat legendum, *extitit*: vt sensus
 sit, *grauiore extitisse hostem Persen, quam timue-
 rat populus R.*

Nam biennio adeo Varia f.) Bellum cum
 Rege Macedoniae Perse scripsit *Florus* 2, 12 & quos
 ibi *Camers* annotauit. quibus adde *Pausan.*
Achaic. *Diodor. Sic.*; *1 excerpt. qua Vulgo habentur.*
 præter quæ, reperies aliqua in iis *excerpt. Diod.* quæ
Constant. Porphyrog. collegit, & *Henr. Valesius* pu-
 blicauit. *Zonar.* t. 2.

Vt plerumq. superior fuerit, magnamq. &c.)
Gruterus delet illud *fuerit* (ad quod nimirum non
 admodum quadrat, *perduceret*, quod sequitur)
 copulamque expungit: *Vt pl. superior magnam p.*
G. i. f. p.

1, 9, 2 *Rhodii tum dubia fide specu ari for-
 tunam*) Exemplum valde memorabile, de sequen-
 da aut vitanda partium in bello societate, Rhodio-
 rum ciuitas hic suppeditat. Vtraque pars eam sibi
 studebat adiungere. *Rhodii* enim, inquit *Linus* 42,
*maximi ad omnia momenti habebantur, quia non
 fauere tantum, sed adiuuare etiam viribus suis
 bellum poterant.* accedit, quod maiorum auctori-
 tatem, minores feruæ ciuitates sequuntur. Itaque
 nec *Perseus*, nec *Romani* oncessuri videbantur, vt
 bello *Rhodii* abstinerent. Illum nouæ amicitiae
 gratia, hos veteris fides commendabat. Inuita-
 bant & commoda belli & minabantur incommoda:
 quibus tam propinquo discrimine exermi esse non
 poterant. Quid ergo factu optimum? primum
 consilium non parum sapientiae nomine laudaue-
 rim. Ita se gerebant, vt *Romanis* nihil negare, *Per-
 seo* nihil promittere viderentur. Ita præferebant
 amicitiam *Romanorum*, vt aduersus *Perseum*

non nisi inuiti hostilia ausuri viderentur. Romanis non statim suspecti, Perseo non penitus volebant fieri formidabiles. Hac media via, cum aliquantisper rem gessissent, anxia cœpit magis & sollicitior fieri suspensa tam arduis momentis prudentia: cuius tædio aliquid audendum existimabant, quo à bello partes deterrerent, se autem à periculo belli vindicarent. Legatos Romam mittunt, qui præfati *de amicitia ante bellum cum Perseo inita, de belli damnis non diutius tolerandis*, postea adiecerunt: *legatos alios ad Persea in Macedoniam missos, qui ei denuntiarent, Rhodis placere, pacem cum componere cum Romanis, se Romam eadem nuntiatum missos. per quos scitisset, quo minus belli finis fieret, aduersus eos quid sibi faciendum esset, Rhodios consideraturos esse.* *Liv. 44, 14.* Peccatum in eo varie. primo enim fiducia potentia & auctoritatis nimia inflauerat Rhodios, ut Romanorum animos, qui toti propemodum orbi erant terribiles, suis frangi minis posse crederent. deinde, imprudentius factum, quod non animaduertunt, sibi à neutra parte gratiam, sed ab alterutra certum esse periculum expectandum, ob eam legationem. porro, ipse cum Romanis & Perseo agendi modus nec officio amicitiae conueniebat, nec ei amicitiae generi, quo Rhodii amicos quidem Romanos, sed cum respectu cminentiae, amicos venerabiles habebant. Applicandum hic venit, quod Velleius Noster de Massiliensi negotio iudicat: *principalium armorum arbitria illi captare debent, qui non parentem coercere possunt.* 2, 50, 3. Equidem si quietos se præstare Rhodii & medios partibus perseuerassent, non quidem admodum grata erat futura partibus illa ἀδιαφορία (proprio enim quodam fato inuisus est, qui partium studium detrectat) sed fallor, an innoxia & minus pericu-

periculosa ciuitati fuisset. Longe autem aliud est, neutrius partis esse; & arbitria pacis bellicue inter partes sibi sumere. Illud prudentiæ aliquando & necessitatis: hoc non nisi ingentis potentie opus est. Addenda his sunt, quæ infra ad 2, 50, 3 annotabuntur.

promiores fuisse regis partibus & si sunt) Ita quidem rumor distulerat, eos Romanorum amicitiam simulare, sed per occulta & magis fida in Regem inclinare: fatenturque in apologia sua legati Rhodiorum (apud Liu. 45, 23.) quosdam improbos ciues Regis amicitiam optasse, nullo publico consilio aut consensu ciuitatis. Interim ista communis est partium in medios suspicio: *credunt Romani, Rhodios Persei studiosiores; Perseus existimat, Romanis eos magis fauere*. Nec discrepabunt, quæcunq; huc confères, exempla. Atque hic etiam fons est communis odii erga quietos: cuius & in aliis rebus facem creberrime accendit suspicio.

Eumenes eo bell. med.) Liu. 44, 25. eius consilia diserte exponit.

1, 9, 3. *Qui & prætor & Consul tr.*) defendit hanc assertionem Velleii, ex antiq. potissimum lap. *Lipsius*, quem vide.

quam tergiuersantur pernicios. r. p. inierat) vide *Liu. 22, 44 & 45, & ceteros*, qui hanc pugnam scripserunt. Verba nostri Auctoris recte se habent, neque correctione indigent.

1, 9, 4. *Ingenti prælio apud Urb. n. Pydn.)* Hoc prælium finem attulit regno Macedoniæ in ditionem Romanorum redacto: *Iustin. 33, 2, 6. cum inde à morte Alexandri distractum in multa regna, à summo culmine fortuna ad ultimum finem sterisset. CL annos, ut Liuius putat 45. Strabo*

excerpt. lib. 7. ἐν μὲν ἑν τῷ πρὸ τῆς πύδνης πιδίῳ Π' α
μαῖοι Περσῶν καὶ ἀπολεμήσαντες, καθέλωι τὴν τῶν Μανι-
δίων βασιλείαν.

*templiq; se relig. supplic. credidit) Quasi tem-
pla & aræ possent defendere, quem nec montes sui
nec arma potuissent, inquit Florus 2, 12, 9. non sine
panegyrica figura, & quæ sita inuentionis occasione.
omnino alias hæc insula sacra & augusti tota atq;
inviolati soli erat (verbi Liuii 45, 5) seruato præterea
vniuersim gentilibus more, supplicibus templorum
parcendi, id est, propter templa hominibus incolumi-
tatem dandi. Aduersus quæ nonnulli ius vi-
ctoris & victoria exaggerant opponuntque: quasi
tantum id querendum esset, quod licet facere; cum
nec expediat nec deceat facere omnia quæ licere
videntur. Heu quanta nostri temporis probra
subeunt animum, dum hæc scribo!*

*ratione magis quam vi) Lipsio placebat,
oratione.* Nulla autem fortasse fuerit causa sub-
stituendæ alterius voculæ. Consilium Octauii,
siue ratio in eo est: quod modo minis, modo spe
conatus est regem perlicere, vt se traderet: quod
postea regios pueros, proposita incolumitate ad se
traduxit, eoque transfugio nudatum regem recepit,
vt legere est apud Liuium,

1, 9, 5 Octauii Prat. *naualis, & Ancii
triumphi)* de his triumphis consulens Sigonius
com. in fast. & triumph. Rom. ad an. DXXXVI;
de bello Illyrico contra Gentium, Flor. 2, 13, & quos
ibi nominauit Camers. item Zonar. 1, pag. 109.

1, 9, 6 *Quam sit assidua emul. fort. c. inui-
dia &c.)* Tale suæ narrationi iudicium etiam Li-
uius præmittit 45, 35: *intacta inuidia media sunt,
adsumpta fere tendit. Nec de Ancii, nec de Octa-
uii triumpho dubitatum est. Paulum, cui ipsi
quoq;*

quoq; se comparare. erubuisse, obrectatio carpsit
 corrumpente nimirum populi iudicia Sulpitio Gal-
 ba tribuno mil. priuatim imperatori inimico, cri-
 minanteque virum optimum, vt imperiosum ducem
 (ob disciplinæ militaris obseruantiam). & mali-
 gnum, ob prædam parcius, quam insatiabilis mili-
 tum cupiditas sperauerat, disperit. Huius exem-
 pli consideratio, inter præcipua, studiosis pruden-
 tiæ suppeditare potest, & illud Populare
 status, cum apud armatam suffragiis & imperi-
 tia multitudinem, Demagogi, primum inuidia &
 obrectatione singulorum, mox factionum turba
 deniq; ad seditiones & exitium ciuitatis paulatim
 (sepe nec paulatim) grassantur.

bis millies centies HS) Liuius: HS millies
 ducenties fuisse summam omnis captiui auri argen-
 tique, tradit. Sed Vellei summa magis cum cetero-
 rum scriptorum calculo congruit: vt inde potius
 emendandum Liuium censuerit Lipsius.

omnium antea. comparat. amplis. vicerit)
 Quapropter in exemplum declarandæ rei trium-
 phalis typisque æneis effigiandæ delectus est à dili-
 gentissimo Antiquitatis Romanæ vindice, Onu-
 phrio, libello de triumph.

1, 10, 1 Olympicum inchoauit) indicem
 vide.

Tum rex Syria) correctionem Aldinam,
 de qua minime dubitandum (rex pro regem repo-
 suit) in textum recepi.

M. Popilius Lanæ) Scribunt hoc factum
 Iustinus 34, 3. & quos ibi, duo magni viri, Bongar-
 sius & Berneggerus annotauere. Talis constantiæ
 exempla congeffit & in Legati sui laudibus extare
 voluit Fredericus de Marselaer lib. 1. differt. 33.

1, 10, 2 Cogitationem regiam) aliis, conta-
 tionem magis placet.

1, 10, 4 *Is cum in concione extra Urb.) de his rebus erudite tractat Onuphrius, lib. de triumph. supra laudato.*

deos immortales precatus est &c.) Liu. 45. *Aurel. Vict. 16. Val. Max. 5, 10, 2. Senec. consol. ad Marc. 13. Plurarch in Æmil. &c. :—* Adeo præclare ytramque fortunam fert, qui inter secunda de aduersis prudenter cogitauit. Sed & illa in patriam pietas, quanquam ab omnibus publico debeatur, vix tamen serio & animose nisi in Heroica mente, se explicat. Recordor nunc similem pii antistitis in rem Ecclesiasticam affectum. *In orat. funebr. de obit. fratris*, inquit *Ambrosius* : *Nihil habeo quod querar, sed habeo quo Deo gratias agam: quia semper optavi, ut si quæ perturbationes vel Ecclesiam vel me manerent, in me potius ac meam reciderent dozum.*

1, 10, 3 *duos minores natu prætextatos) Gruterus*, prætextatis istud glossematium adiectum, ideoque tollendum censet. Potuisse omitti fateor, sed Velleius non abhorret à talibus adiectiunculis.

1, 10, 6 *Quippe Fului censoris frater) Meminit huius notæ censoriæ etiam Liuius 41, 27. Frontinus 4, 1, 32. Pertinet autem omnino ad remp. & prudentiæ ciuilis studium, nosse atque adeo recordari actus censoriæ potestatis, quæ est magistra & custos pacis (vt hoc cum Valerio dicam e 2, 9, pr.) sicut disciplina militari bellorum robur & efficacia sustentatur. De hoc argumento nemo è politicis recentioribus grauius tractauit Lipsio 4 pol. 11. De exauctorationibus seorsim erudite multa disse- rit Langlaus Semestr. 12, 1.*

& quidem consors) Indicem adi.

1, 11, 1 *In libera custodia Alba decessit) Liberis custodiis Romæ quidem magistratuum, aut sena-*

senatorum domus adhibitæ : sed & muniioribus oppidis per Italiam captiui honoratiores sæpe seruabantur. *Liuius* 45 : *Patres censuerunt, ut Quintus Cassius Persea regem cum Alexandro filio Albam in custodiam duceret. Bitis regis Thracum filius cum obsidibus in custodiam Carseolos est missus. Ceteros captiuos, qui in triumpho ducti erant, in carcerem condidit placuit, adde c. 43. De Alba etiam lib. 30 c. 17, exemplum habemus : vbi capto Syphace, consulti patres, regem in custodiam Albam mittendum. Ratio apud Strabon. 5 duplex redditur, quoniam in penetralibus regionis sita Alba, & praterea probe munita esset. De libera custodia egit *Lips. ad Tac. 6 A. 3. 4. & Sauaro ad Sidon. lib. 1. epist. 7.**

Pseudophilippus (& c.) *Flor. 2. 14.* quosque ibi *Camers* indicauit.

eum esset *Ultima stirpis*) *Floro* est : *Sir* *Ultima sortis Andriscus*, dubium liber an seruus, mercenarius certe. *Ammian. Marcellin. 14, 40, & Lucianus* πρὸς ἀπαίδευτον, in fullonio natum dicunt, *Zonarast. 2. p. 114* qui satis copiose hanc historiam scribit, cum *Marcellino* patriam exprimit *Adramitenum* vocans.

1, II, 3) duabus adibus sine inscriptione positus) *Lipsius* recte de inscriptione dedicantis capit, vide de his porticibus *Andrea Fuluii Sabini* antiquit. *Rom. lib. 4.*

quique hanc turmam equestr. statuar.) de statu equestribus earumque origine ac honore videndus *Hermann. Hug. de mil. eq. 5, 1.*

1, II, 4 *Magnum Alexandr.*) *Arian. 1. Iustin. II, 6. 13, Pro impetrasse à Lysippo, Cl. Freinsheimius Noster ad Curt. 3, 21, 27. legit, imperasse Lys. Lysippi ars passim laudata, & in exemplum excellentiæ memorata. Nam ad Veritatem Lysippum*

Et Praxitelem acceſſiſſe optime (i. e. ad viuum omnia expreſſiſſe) affirmant. Quintil. 12 inſtit orat. 10. Vid. Lipſ. ad h. l.

1, 11, 5 *Primus omnium Romæ adem ex marmore*) Lipſius exiſtimauit intelligi templum Romæ, & Deæ, ſtructurum. Gruterus præter decorum id Romanis tribui putat, & initium huius moris potius prouinciarum adulationi conuenire. Quod autem nomen Dii Deæue, cui hoc templum ædificatum, non addidit Velleius, factum eſt ideo (reſpondet porro Gruterus) quia ſatis indicarat expreſſo loco, in quo templum illud poſitum erat, dum inquit: *in iis ipſis monumentis molitus*. Sic L. iuius 4, 15; Eodem anno C. Cicereius ædem in Albano dedicauit, quinquennio poſtquam conſtit. Haſtenus ille.

Vel magnif: princeps) v. infra ad 2, 1, 2.

1, 11, 6 *cuius felicitatem fortuna Met. Comp.*) Magnifice, vt ſolet, tam prolixum fortunæ fauorem extollit Val. Max. 7, 1, 2 Et Plin. 7, 44. Cic. 5 de ſin. 78 lt. 1. Tuſc. 35.

præter excellentes triumphos) Lipſius ex hiſtoria repositum cupiebat, excellentem triumphum; ſed recte ſe habet iudicium Gruteri; qui pro ſingulari numero pluralem hic uſurpari exiſtimat. Loquitur enim hic Velleius *ἱνὴν ἀριſτῶν*, neque enumerat tantum membra collectione, ſed granditate ſermonis illuſtrat.

acres innocentesque pro rep. cum inimicis contentiones) Acerrime cum Scipione Africano Macedonicis diſſenſerat, eorumque ab emulatione uirtutis proſecta contentio, ad graues teſtatasque inimicitias progreſſa fuerat, inquit Valerius 4. 1. 12. Notandum hoc loco, duplices in rep. contentiones inimicitiasque deprehendi: Prima eſt contentio factionis Et inuidia, qua viri potentes mutuis quiſque

que odiis alterius auctoritatem gloriamque de-
 pressum cupiens, semper contrarius obstat, ac, veluti
avtix, & atque obrectator actui eius consilioq;
 aduersatur. Altera contentio virtutis est: rursum-
 que duobus modis cernitur contingere. vel eni-
 ipsi inter se viri boni & magni, nulla priuata amu-
 latione, sed circa & propter administrationem reip.
 dissentiunt & concertant; sicut de Metello &
 Scipione modo diximus: vel aduersus flagitiosos;
 sceleratos, reip. turbatores, illi qui dexteriore consi-
 lio & auctoritate remp. tuentur, depugnant; quo
 de genere *avtix* dicetur aliquid in Charact.
 Vellei. c. 4. Hoc sensu Sallustius, Catil. 54. in Catone
 malis perniciem ostentauit. De altero illo Catone
 Cornelius Nepos c. 1, 3, & 2, 4: à P. Corn. Scipione
 perpetuâ dissensit vita. it: circiter annos octoginta,
 & que ad extremam aetatem ab adolescentia, reip.
 causas suscipere inimicitias non destitit. à multis
 tentatus non modo nullum detrimentum existima-
 tionis fecit, sed quoad *exist*, virtutum laude creuit.
 Tales contentiones, vt innocuas (ratione propositi à
 malignitate alieni) & pro rep. susceptas; in laude
 ponunt cum Velleio nostro prudentissimi Scripto-
 res: facitque partem vori sui & laudis posthumæ
 Tiberius apud Tac. 4, 38, si posteris, ipsum offensio-
 num pro *exist* publica non pauidum fuisse cre-
 dant. Dissimulari autem non debet, nonnullos
 Politicorum crassius circa hoc argumentum ver-
 sari, dum *exist* magnorum *exist* dissidia, vni-
 uersim pronuntiant, atque eo nomine iacta sub-
 inde factionum semina in arcanis reip. gerendæ ar-
 tibus habent. verum nec populares, nec Nobilium
 factiones citra summum periculum reip. exerceri
 posse, ostendit Lipsius 6 pol. 3, & Romana historia
 tot magnorum casuum exemplis passim testatur.
 Et certe, si *exist* contentionum genus excipias,

quo Boni à malis dissident: vix poteris mihi exemplum dare utilitatis alicuius euidentis in contentione virorum illustrium. Dissidebant Romæ consules, prætores, tribuni, magistratus alii, innocuis aliquando & bono fine susceptis dissensionibus, sed nunquam sine motu aliquo & tumultu rerum ac hominum: nam pars reip. democratica, his motibus, vt mare ventis agitabatur. itaque ergo hæc rudimenta erant (quis aliter statuatur?) tot discordiarum ciuiliū, quæ mox populari turbulentia, & paucorum ambitione excitatæ vsque ad conuersionem reip. insanabiliter defæuierunt. Cur ergo supra laudantur, inquis? Laudantur non aliis, quam istis de causis: quod magni illi viri dissidia sua non in occasionem potentiæ, dominationis, auaritiæ dispensant, sed immunem ab inciuilibus consiliis animam seruant; quod pertinere ad remp. existimant, vt consilia, quæ credunt publice salutaria, contra aliorum sententiās tueantur; quod sine admixta priuati odii acerbitate ad virtutum & honesti certamina, ciuib. viam præire cupiunt; denique si profundius quæsieris, videbis quid aliud quam imbecillitatem humanam, & ciuilem prudentiæ imperfectionem? dum vel ea non conciliare possunt sine contentione ac in publicum commodum attemperare, quæ diuersis quidem sed ex æquo salutaribus artibus constant; vel vnius quidem boni naturam intelligunt, alterum autem pro malo spernunt, non quod rationi & sapientiæ, sed quod suæ indoli minus conuenire videatur. Rursum instas: *atque Resp. diuersitate artium, & mundus elementorum concordæ quodam dissidio, conseruatur?* Recte de concordæ dissidio mentionem intulisti, quod ita intelligendum est. Habet suum in rep. locum seueritas, habet lenitas: Idem de magnificentia & parsimonia, de facilitate

& & grauitate, similibusque aliis iudicium esto. Ergo prodest sane esse in ciuitate viros graues, esse faciles: splendidos item, sed non minus elegantes; imo & frugales, ac sic deinceps. Ita *Sallustius Catil.* 53 & 54, describit, *ingenti virtute, diuersis moribus viros duos Cæsarem & Catonem.* Verum hoc ipsum exemplum, quod tam erude à plerisque accipitur, admonet nos de rectiore circa hoc negotium iudicio. *Quod si enim uterque suis virtutibus moribusque, quibus à natura donatus, à disciplina instructus erat, & sus esset citra inuidiam & emulationem, concordie ac tranquilla diuersitate,* haud dubie resp. magnam ex illa ipsa discrepantia tulisset vtilitatem. Iam vero quid factum est? Nonne Cato, *aduersus Cæsarem & plures d. similioris ingenii homines obliquus & obrectator,* nonne Cæsar aduersus Catonem occulte & aperte factiosus; nonne adeo vterq; suis contentionibus plus nocuerunt reip. quam profuerunt? nam de vno & altero facto nunc non loquor. utilis sane fuit Catonis aduersus Cæsarem contentio in causa Catilinaria: sed necdum in simultatem iuerant eorum animi, & hoc ad illud genus potius referendum est, quo Bonos malorum conatibus, quibus Cæsar patrocinari videbatur, aduersari diximus. Ex diuerso, illustre est concordie discrepantiæ exemplum, apud *Tacit.* 13, A, 2, 1 & 2 in *Burrho & Seneca*, qui *diuersa arte ex aquo pollebant. Burrhus militaribus curis & seueritate morum; Seneca præceptis eloquentia & comitate honesta:* sed additur: *IVVANTES INVICEM*, sicut & antea præcesserat, *eos pari in societate potentia CONCORDES fuisse.* Hic nervus, hoc vinculum: *diuersæ artes, sed concordie actu in mutua auxilia expedita inuant remp. non amula, inuida, contentiosa.*

1, 11, 7 *Mortui eius lectum præ rostris sustul.)*

Adi *Cl. Kirchman. comment. de funerib.* 2, 8 & 9.

1, 12, 1 *cuius pars magna eiusd. Met. Mac. & a. fracta erat*) Nil dubitavi Aldinam lectionem omnium facillimam, in textum recipere: cum antea fuisset: *cum p. m. tracta erat.* De re ipsa Flor. 2, 16, 4: *cum Metellus dimicasset; ad Victoriam Mummius venit.*

cum gravibus in Rom. contumel.) Iustin. 34, 1, 9: *legatos quoque ipsos Romanorum violassent, nisi audito tumultu, trepidi fugissent.* Flor. 2, 16, 3: *oratione violatos ait: Cicero pro leg. Man. 5. ob legatos superbius appellatos eversam Corinthum testatur.* Sed nimirum speciose sonabat in auribus hominum, *caussa belli in violationem legatorum reiecta*: quippe quo nomine iuste suscipi bella communiter existimabant: quamvis non alia, quam quæ mox Carthaginem dicitur oppressisse, invidia Romanos impulit, ut causas belli quærerent aduersum Corinthios, & quia quærebant, inuenirent. Vide omnino de hac hypothesi Romanorum, simulque de totius Achaicæ fato, πολιτικὴ τὰ διαφέροντα maximi nominis ac dignationis virum, Iacobum illum Gothofredum, in oratione, cui Achaica indicem præfixit.

1, 12, 2 *Magis quia volebant Romani, q. d. C. diceretur credere*) Is enim est affectus æmulationis, suspicaci odio facta æmulorum premere, detorquere, denique, ut volunt, in occasionem certaminis aut calumniæ interpretari. Voluit hoc ipsum Romanis exprobrare Perseus Maced. Rex, in oratione ad Marcium & Attilium: *Ego hæc Q. Marci & A. Attili, quæ aut à vobis obiecta aut purgata à me sunt, talia esse scio, & aures, & animi audientium sint: nec tam referre quid ego aut qua mente fecerim, quam quomodo id vos factum accipiatis.* Lin. 42, 42.

1, 12, 3 *omnibus belli ac toga dotibus*) de
 elogio huius viri agitur in *Charact. Vellei.*
 c. 2.

adoptatum à Scipione Africani filio diximus)
 cum *Velleio* facit *Linus* l. 44 c. 44: P. Scipio, *Afri-*
canus & ipse postea deleta Carthagine appella-
 tus, naturalis consulis *Paulli*; adoptione *Africani*
 nepos. Et *Valerio* 3, 7, 5, *Aniti spiritus* egregius suc-
 cessor *Scipio Æmilianus* vocatur: itemque *Florus*
 2, 15, 12, *Hunc*, inquit, *Paullo Macedonico* procrea-
 tum *Africani* illius magni filius, in decus gentis
 assumerat. *Themistius* orat. 5 de pace ad *Val-*
ent: Σκιπίων δὲ ὁ μέγας ἐκείνου, ὁ τῷ πατρὶ
 Σκιπίωνος υἱὸς &c. Quamquam nescio, cur
 doctissimo *Remo* vertere placuerit: *Magnus* ille
Scipio, *Maximi* illius *Scipionis* adoptivus filius.
 cum vel ex *Polluc.* 3, 2 constet υἱὸν nepotem signi-
 ficare. nisi fors *Vir Magnus* illis adhibuit fidem,
 qui ab ipso *Africano* adoptatum *Æmilianum* credi-
 dere.

adilitatem petens Consul creatus est) *Linus*
epist. 50. *Appian. Punic. Aurel. Vict.* 58.

1, 12, 4 *Cum ante in Hisp. &c. in Afr. in Hisp.*
etiam ex prou.) v. *Lin. epist.* 48. & 49. *Victor.* 58.
Plin. 37, 1:

1, 12, 5: *Magis invidia imp. quam & illis eius*
temporis noxis) Recepi in textum correctionem
Lipsianam. quamquam enim nullo modo credam,
Velleium ita scripsisse, videbatur tamen facilius,
 quam illud alterum, in codicibus repertum: *quam*
& illis eius temporis noxia. Possunt quidem illa
 verba pendere ab, *invidia*: Sed id durius videtur,
 quam ut facilitatem *Velleianam* referat. Multo
 minus subaudiuerim per *Hellenismum*, *caussa*
 quod contextus (ad cuius simplicitatem compe-
 tentiamque plurimum attendendum arbitror)
 V
 prius

prorsus repudiare videtur. Nil dubito, *Veram lectionem, et in corrupto loco, ignorari.* qualibus locis, nemini vel insultandum vel applaudendum iudico.

Carthago diruta est) κατέσβεσεν ἐν φιδῶν τὸ ἐπ' αὐτὴν κατοικῆσαι ἰνὰ. Zon. 2. vide Camerte & Freinshemio notatos ad Flor. 2, 15. & adde Plin. 15, 18. Hor. st. 4 Carm. 8. Epod. 7. Pontan. Philocal. 5, 16.

1, 12, 7 *Neque ante inuisum esse desinit, quam esse desit.*) Subest aliquid occultioris vitiis quod ægre expedias. Nam *Lipsiana* correctio, non Velleii verba, sed correctoris sententiam reponit. Ceterum ex hac ipsa sententia satis clarum est, quid *Velleius* de causâ excidendæ Carthaginis statuatur, quippe qui & supra, inuidiam, æmulationem, metum, suspicionem, ὑπάλληλα vitia potentum, designauerit. *Cicero* 1 offic. 11, crudelitatem & immanitatem Pænorum, prætexit. idem, qui de *Corintho* clarius fatetur, Romanos non quidem respectu iustæ causæ, sed per rationem status, ut hodie loquuntur, & arcanum dominationis eam ciuitatem sustulisse, ne aliquando ipse ad faciendum bellum locus adhortari videretur. Hanc euersionem Urbium, poenæ loco illatam olim, sicut hominibus capitale supplicium irrogatur, disputat *P. Faber semestr.* 1, 8. Sed ut puniendi occasiones quærunt tyranni & struunt: ita maxima quæque imperia euersionem aliis moliuntur, donec denique, iustitia fati ad impotentes dominos recurrente, ipsa quoque euertantur.

1, 13, 1. *L. Mummius Corinthum funditus eruit*) vide nominatos à Camerte scriptores ad Flor. 2, 16.

1, 13, 2 *Alter Africanus, aliter app. est Achaius*) Eligit hæc duo exempla in commendationem huius

huius moris *Themistius* orat. 5. de Pace. ex novis hominibus) dicetur infra prolixè, de novis hominibus.

1, 13, 3. *Ut Polybium Panatiumque domi militiaque secum habuerit*) Ineptissimus est *Macrius*, qui inter alia, quæ in Polybium congerit, conuitia, datum fuisse *Pædagogum Scipioni Nostro* calumniatur, meritis hac vanitate censuram calami *Vossiani*, in art. *Histor. c. 22.* Scilicet adiutor maximarum rerum manu consilioque, & à prima adulescentia rebus gerendis adhibitus, pædagogi nomine contemptim dicetur! *Ammian. Marcell. 24. 7: Legerat* (Julianus) *Æmilianum Scipionem, cum historiarum conditore Polybio Megalopolitano Arcade, & triginta militibus, portam Carthagini impetu simili subfodisse.* vnde facile deprehendimus, præcipuorum Scipionis operum socium & adiutorem fuisse Polybium. cuius equidem Prudentia gerendarumque rerum peritia, cum præcellente ingenio veluti certat in gravissimo Historiarum opere. quod, singulari instituto politicæ informationis atque disciplinæ, omnium inter Græcos industriam superat. post ipsum, *Dionem* video hanc viam præclare instituisse, nam & hunc, respectu *παυδωρεως πρᾶγματιχῆς*, accuratiorem & profectui civilis viri accommodatiorem ceteris iudico, *Polybianam Historiam* præstantiam; ante illustrem *Cassiodori* operam, paucis in mentem venit suspicari. cui propterea plurimum debent prudentiæ solidioris studia. vid. *Præfat. operi præfixam: & Gerard. lo. Voss. de Græc. Histor. 1, 19.*

Panatiumque) *Tullio 4 de fin. 9* vocatur homo inprimis ingenitius & gravis, dignus illa familiaritate Scipionis & *Lati Panatii*. Felicem tantis amicis Scipionem! quorum conuictio non modo prudentiæ, sed virtutis eximia potuit exempla

suppeditare. Non enim ex acutis & callidis ad vā-
framenta consultoribus fuere, quales hodie in deli-
ciis & honore habentur : sed qui *nihil vtile nisi*
quod honestum esset, crederent, sicut Panætium di-
serte Cicero; Polybium, sua satis superque com-
mendat historia, grauis scilicet & perpetua non vir-
tutis minus generosæ, quam grauioris sapientiæ
magistra.

Semper inter arma & studia versatus) Si-
donius 4 ep. 17 de Aruogaste: *Par ducibus antiquis*
lingua manuque; quorum dextera solebat non mi-
nus stilum tractare, quam gladium. (vbi Sauro-
ni notata vid. Igitur celebre *Sfortiæ* verbum, quo
se ea manu qua gladium tractare didicerat, cala-
mi ductiones discere non potuisse, iactabat, solari
sane defectum huius laudis, alterius laudis compa-
ratione videatur : non vero inumbrare potest per-
fectæ laudis claritudinem, qua singulares naturas
summasque experientiæ artes Doctrinā consumma-
re pariter & moderari consuevit. Notanter autem
de Scipione Velleius, quod *elegans studiorum libe-*
ralium omnisque doctrina & AVCTOR & admi-
rator fuerit. non enim alii, artium quarumcunque
serii admiratores, nisi qui & *auctores*. quā voce pe-
ritiam excellentiamque ipsius doctrinæ hic capio.
nam quod Lipsius mallet *fautor*, primo, non opus
erat; cum admiratio iam fauorem includat: deinde
nimium de Scipione elogium videri non debet, ad
quem Terentii scripta (id est luculentissimum &
incomparabile elegantioris doctrinæ monumen-
tum) *referuntur* à veteribus, teste Fabio 10. 1. Licet
enim hanc opinionem impugnet Donatus, probat
ea tamen satis euidenter iudicium antiquitatis de
Doctrinā Scipionis. neque res exemplis caret, si
Iulium, Octauium, Annibalem aliosque cogite-
mus.

I, 13, 5. *Non tamen puto dubites V. quin magis pro rep.)* Talibus sententiis pleni sunt Scriptorum libri. qui nimirum obseruant, initium *παράκμης* siue decrementi in imperiis, ab opibus, instrumenta luxuriæ, aduersus quam nunquam satis cauta est mortalitas, suppeditantibus descendere. Nimiram Corinthiorum æstimationem, quam hic perstringit *Velleius*, furorem vocat *Seneca de breu. Vit.* 12.

I, 14, 1. *Cum facilius cuiusque rei (Ec.) Digressio nobilis de coloniarum deductione & ciuitatum propagatione: cui similis est ea, quæ legitur posteriore Voluminis parte (Volumen enim hoc loco notat totum opus Velleii) i. c. 2, 38 & 39. de Prouinciæ origine. Quærat autem forte aliquis, quomodo breuitati Velleiana conueniunt ista ἐξ ὧν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔργου, maioris diuertacula operis? Quomodo item ad huius loci institutum pertinet coloniarum recensio? Spectanda enim in Digressionibus hæc talia ostendit *Cl. Vossius de art. Hist.* 22. De cohæsiōne vt hic aliquid comminiscamur, non videtur opus esse: cum, *Velleius* ipse *Utilitatem* potius ἢ τὸ ἀξιωματικόν τοῦ ἔργου huius notitia, quam εὐχαρίαν sibi propositam significet, quæ ratio vel sola apud æquos iudices ad veniam & laudem valere potest. Sicut nec compendia vnius omni generis æstimanda, vniusque legis rigore constringenda sunt. Est enim hoc opusculum Velleianum ex iis, quæ in minore quidem ambitu, omnem tamē maioris & pragmatici operis artem moremque retinent.*

quæ quoque tempore deducta sit colonia) Totam hanc egressionem Velleianam veluti commentario illustrauit *Sigonius de antiq. iur Ital. lib.* 2. Sicut, quæ de *militaribus* mox dicuntur *lib.* 3: vbi & supplet, quam Velleio præterire placuit, *militarium coloniarum recensione*. Ex hoc Scriptore

& *Pighii Fastis* petantur ea, quæ explicando *Nostro* idonea huc transcribenda neutiquam iudicauimus.

Huic rei per idem tempus ciuit. propag.) *Lipsius* voluit ciuitatem propag. scilicet de iure ciuitatis dato, sicut passim sequitur. Videtur tamen idem sensus è lectione vsitata (quam non temere mutare debemus) prodire. quidni enim propagantur ciuitates, dum communionem iuris Romani ciuitates denuo quasi fiunt: i. e. tales, siue Romano iure gaudentes?

1, 15, 3 cui in demoliendo eximia ciu. seu.) *Lipsius*, emolendo substituebat. *Acidalius*, cui in demoliendo. *Gruterus* illa verba, in demoliendo, plane abiicit. Sed fortasse simplicissime demoliri pro moliri accipimus. quod & *Cl. Boxhornius* olim adhuc coniecerat.

1, 15, 4 Abhinc annos CLVII) *Fœdum* hic in textum irrepsit mendum, dum emendationem erratorum typothetæ alienæ industriæ committo. *Quingenaria* enim nota D pro centenaria Comparet, id quod statim monendum duxi.

1, 16, 1. Cum hac particula operis velut form. prop. exc.) Egressioni, qua iam excessisse se formam propositi, id est, præter modum, arctioris Scripturæ calamo indulsisse, fatetur, aliam egressionem coniungit; nec sine præfatione tamen venia. quam ea ipsa testatione, tum eximia utilitate cognitionis & iucunditate, de qua supra, omnino meretur.

1, 16, 2. Quis enim abunde mirari potest &c.) Locum male coherentem & corruptionis manifestum facile equidem fuerit interpolare coniecturis. quod & à plerisque factum est. Sed, ut quod sentio dicam, nulla hætenus restitutio mihi talis videtur, ut Velleianam scripturam restauraram existimem. Cuius quis fuerit sensus, omnes vident. Sed illum suppleri interpretando à quo-

vis, quam verbis Auctoris redhiberi ab illo posse, promptius crediderim.

Capsa alioque septo) Vide Indic.

1, 16, 3. *Æschylum, Sophoclem, Euripidem)*

Hi, veluti principes carminis Tragici, etiam à Cicerone coniunguntur 3 de orat. 7. Quintil. 10 instit. orat. 1. Isac. Tzet. in proleg. ad Lycoph vide Gyrald. Hist. poet. dialog. 6 & 7.

Priscam illam & Veterem ac nouam comicam) Nam *Media* inter veterem & nouam Comœdia veluti transitus ad Nouam; aut inchoatio Noua videri potest. itaque ferme passim *Vetus & Noua* tantum nominatur. Consulendi Inl. Scalig.

Poetic. 1, 7. Pontan. Philocal. 10, 12. Cl. Heins. dissertat. ad Horatii de Plauto Terentioque iudicium. Comicos hoc discrimine & exemplo ita commemorat, Isacius Tzetes in proleg. ad Lycophr. Καμῶδοι τραγῳδοί, αἰσοφάνης, κρατῖν, ὑπολίσ, φερεκράτης, καὶ ἑτέροι. καὶ νέοι, μέλανδες, φιλήμων, φιλίστων, καὶ πλεῖστον πολὺ. Horat. 1 Satyr. 4: Vbi interpretes. Ceterum in textu Nostro, Lipsius probabiliter existimauit comicam, à manu glossatoris esse.

1, 16, 4. *Philosoph. quoque ingenia Socratico ore dest.)* optima, nec tentanda lectio. Cic. 1 de orat. 10 vocatur fons & caput Philosophorum Socrates; 1 de nat. Deor. 34 parens Philosophia, cum quibus ceterorum passim elogia consentiunt. Hieronymus plane ad Nostri figuram congruit in apolog. pro lib. adu. Iovin. Legite Platonem, Theophrastum, Xenophontem, Aristotelem, & reliquos qui de Socratis fonte manantes diuersis cucurrere rivulis.

Quos paulo ante enumerauimus) in iis haud dubie, quæ perierunt.

1, 16, 5. *Quid ante Isocratem &c.)* vnde Ciceroni 2 de orat. 3 Pater eloquentia dicitur:

§ c. 22 communis magister oratorum eius temporis, ex cuius ludo meti principes prodierint.

Adco quidem artatum) *Lipsio* iubet legere, adeoque iidem artati: *Acidalio*, *adco quidem artati* 11. Est, qui cum complexu, ad præcedentem formulam refert: *quid clarum in orat.* Censebam aliquando: *adco quidem artorum angustis temporum*, ut à verbo fuit sustinerentur sequentia, quod tamē pridem non satis placet. Possemus haud paulo liquidiore coniectura uti, si certam haberemus lectionem superioris, qui corrupte legitur in hoc capite loci; *in eandem formam, & in idem artati temporis congruens spacium.*

1, 17, 1. *per Cæcilium, Terentium, Afran.*) vide omnino egregiam dissertationem & iudicium de Comicis *Iani Rutgersii* Var. Lect. 4, 19: ubi huius quoque loci *Velleiani* mentio & illustratio habetur. *Plautum* in hac enumeratione *Nostri* auctoris omissum plerique mirantur, aliqui & indignantur. Respondet *Lipsius*: factum hoc ætatis respectu, quo *Plautus* paulo ab his remotior erat.

Sub pari atate) *Lipsius*, *suppari*, legit: ut & *Rutgersius* loco iam adducto, & *Acidalius*. Bene.

1, 17, 2 *Historicos* (ut *Liuium* q. p. a. adfruas) præter *Catonem* &c.) *Vossium* adi in memorabili de *Histor. Latin.* opere.

1, 17, 3 *pace P. Crassi Scipionisque & Lælii Gracchorum & Fannii & Ser. Galbadix.*) de quibus *Tullius* in *Bruto*, id est, in *Critico Oratorio*, eximia iudicia pronuntiat.

Sub principe operis sui erupit Tullio) Idem *Quintilianus* iudicium est 12 *instit. orat.* 10. Et cuius non? Effet enim hoc in clarissimum solem mortale lumen inferre, si quis auderet *Ciceronis* supremam in dicendo gloriam demonstrare.

I, 17, 4 *Hoc idem euenisse grammat. plastic*
pic.) de quibus rursum *Quintilianus* 12, 10 differit.
 consule *Indicem*.

quisquis temporum instit. notis) Rhena-
 num secuti sumus, cuius ratio hic valde proba.

I, 17, 5. *Huius ergo pracedentisque sacule*
ing.) Non dubito, locum hunc corruptum esse.
 sed inter doctorum coniecturas hæc faciliior visa est,
 quam expressimus, certe, pro *emolumento*, *emoli-*
mentum (ab emoliendo) hic substitui, nimis
 quam quæsitum apparet,

I, 17, 6. *Alit amulatio ingenia &c.*) No-
 bilis dissertatio, de causis incrementi litterarii.
 Summa huc redit ; *amulatione prouehi studia;*
affectatione deprimi. Est autem *amulatio* vel bo-
na & cum virtute coniuncta, quando scilicet ad-
miratio incitationem (retinui enim hanc vocem,
 licet *imitatio* magis placeat) *accendit* : vel *praua*
 & cum inuidia coniuncta, quam itidem tangit
 Noster. *Ill*a vt efficax, sic optabilis est : hanc pro-
 fanis relinquendam putamus, quibus non vacat
 quærere, *quomodo*, sed *quantum* quisque doctrinæ
 sit adeptus. *Ill*am vult plerumque ; hanc aliquan-
 do patitur Deus, ad alta peruenire. *Ill*a serium
 honorem cordatumque vsum studiorum ; hanc
 pompam & splendorem ferme comitatur. *Ill*a à
 fastigio ; hanc à declinatione studiorum propius ab-
 esse solet. *Inclinatur* autem studiorum celebritas,
 non iam æmulatione & imitatione, sed *affectatio-*
ne. cuius *ὁπὸς* egregie descripsit *Velleius*. Equi-
 dem vt *ill*a laudabilis *amulatio* prorsus à virtute
 publicique studio boni profisciscitur, id est, à tali o-
 rigine, qua rerum quarumcunque incrementa pro-
 moueri consentaneum est : ita *affectatio*, quam
 diximus, *Ambitionis* solius stimulo incitata, non
 imitari vult quæ summa sunt, sed diuersæ specie

præstantiæ, quos imitari nequit, iis comparari quærit, atque quod Græci dicunt ἀντιστοιχία. ita deferitur illud iter, regia illa via, quæ ad fastigium ducit: *mobilisque ille transitus ad minora* (talìa sunt namque, quæ à summis recesserunt, licet summo opere adornentur in speciosam faciem) *verissimū maximumque perfecti operis impedimentum est.*

Quod si Viri docti eam mihi egrediendi paulo liberius licentiam hic concederent, quam in suo opere *Velleius* vsurpauit, insererem non alieno forte loco, quæ *de fati litterariis nostri temporis* non ita pridem chartis illeui, vt ambitionis, quæ in studia inuasere, artes, decrementi vicinitatem nobis portendere, declararem. Appellationes quasdam & vocabula ex tempore & occasione, quæ mihi id argumentum suppeditabat, mutuatus sum. Est autem dissertatio illa, quam cum venia auditorum appono, huiuscemodi.

Crebra subiit animum meum reputatio fati publici: cuius non minima pars rem scholasticam scilicet ac litterariam concernit. Ea enim est, quæ sacris profanisque rebus non ornamentum modo ac decus, sed robur & vigorem ipsum largiri consuevit: cuiusque florem, gentium prosperis, Deus gratificari; inclinationem, terrarum deuastationi semper visus est præmittere. Inclinationem autem illa, proxima plerumque fastigio est: fastigium ipsum, plerumque inclinationis causis obnoxium. sicut cum magna imperia, quæ non habent quo crescant amplius, causas sibi interim illa ipsa magnitudine sua elaborant, quibus decrescant. Quod vbi cœpit fieri, obseruatione prudentum & cura opus est: qualicet interuerti non semper possit præcepta indiçiiis fortuna, mitigari tamen hætenus potest, ne incautos & incogitantes adeoque fortius percellat. Quemadmodum autem in regnis ac ciuili statu,

duabus

duabus potissimum rebus, corruptio & profectura ad interitum aut conuersionem labes deprehenditur, si *et mores singulorum populique vita sit vitiosa; & administratio reip. ipsa vel aperta iniquitate, vel arcanis artibus, flagitiis, simulationibus.* (qualia hodie pleraque *ratione status*, quam vocant, teguntur) *in prauum deflexa comperiatur.* Ita in studiorum quoque regno siue litterario orbe, tum alia infelicitatis fragilitatisque præfagia obseruari possunt, tum quædam *Ratio status* conspicitur, de qua nunc amplius, differemus. Placuit enim hoc nomen consuetudinis & comparisonis gratia retinere: quo Itali primum *salutem et necessitates reip.* honestamque administrationis ciuilis *συντοκρίσιον* videbantur denotare: nisi quod mox infames ab Etruria artes, totumque *κακοπραγμοσύνης πολιτικῆς* commentum, decoro in speciem vocabulo cœpit inuolui. quo lusu in hunc diem, quæcunque parandi, retinendi, intendendi dominatus ergo, citra aut contrarius & fas, per vim aut dolum geruntur, hoc mangonio publice exponuntur, hoc titulo in vulgus obtenduntur. Cuius consuetudinis incrementa, certissima sunt rei & utilitatis publicæ decrements. quæ nullibi magis deprehendas, quam, vbi ad felicitatis & potentix summum sceptrâ peruenere. Eius rei similitudinem & fata, vt sic dicam, *παράδειγμα* vt in doctrinarum scholarumque studiis reperiâmus, ante omnia cognoscendum est, *an hoc tempore quadam litterarum ἀκμή, studiorum excellentia, eruditionis principatus, in orbe Europæo sigeat.* Quod omnino affirmauerim. Eamus per præcipuas eius prouincias. Hispania haud dubie satis litterata est: Gallia superioris sæculi memoriam doctis viris illustrauit, nec adhuc suæ laudi impar amat censerî. Eadem Italix conditio: quæ & ipsa non quidem vetustissi-

nam, sed veterem quam restauratis litteris meruit gloriam nondum plane dememinit. Anglia & Hibernia supra pristinam sortem longe longeque caput extulere. Dania & Noruegia toto nisu ad maiora grassantur; Suedia, numquam litteris cultior fuit; nec fortasse Polonia. Belgium ad iniquitatem usque, floret studiorum varietate & nobilitate. Et quid Germaniam nostram omitto? quam licet omni sæuitia Martis furor attaminauerit, conuulserit, imminuerit, nondum tamen penitus *ruit alto à culmine Troia:* sed perstat adhuc quoddam doctrinæ fastigium siue *ἀρετῆς*, quod partibus circumcirca incendio ambesit aut corruptis, veluti miraculo seruatum, ostentui iussit esse gentibus Deus immortalis, ut diligenter ac cum mora pristini fati exemplum pariter & orbem, ferme impletum contemplarentur atque obseruarent. Id quod facile æstiment, qui viros doctos non consuetudine & opinionibus vulgi, sed facta prudenter donorum operumque, quibus tractandis diuinitus admoventur, tum distinctione tum comparatione & coniunctione, didicerunt iudicare. De scholarum multitudine aut paucitate nihil hic dicemus: quarum & abusus, ubi crebræ sunt; & exempla industriæ, ubi rariores, ambiguum æstimationem faciunt, cum de fati litterarii summa & profectu quaeritur. Si ad instrumenta litterarii nominis & paratum attendimus: superbit magnifice Bibliothecis Italia, præsertim postquam spoliis Germaniæ (quam alias contra plerorumque laudes poteramus nominare) priorem pompam amplificauit: æmulatur id institutum Anglus; sequitur, sed ut properet antecedere, Gallus; cum quo Belga concertat. De ipsa doctrinarum copia, perfectione, plenitudine quid dicemus? nonne ad magna & celsa & splendida peruenere? Quod cum dico, non obliuiscor eorum, quæ inter excolenda potius quam

excul.

exulta sunt : non eorum, quæ partim non tentata, partim vix tentata, partim tentando intricata, meliorem fortunam adhuc expectant aut sperant, aut ne sperant quidem. Quorum quantus sit numerus, soli ignorant, qui solida omnium studiorum principia & fundamenta ignorant. Verumenimvero perfectam omnibusque absolutam numeris eruditionem non habuit hic orbis, non habebit. neque latere potest, cum de summis loquimur, ubi & quo respectu loquamur. Igitur, prout cœpi dicere, tam florentem studiorum in Europâ statum, *ratio* nihil minus quam optimâ huius aut cuiuscunque alterius *status*, malo omine inuasit, hactenusque magno molimine exercet ac debilitat. quæ sicut superioribus etiam ætatibus obseruari potuit in iis quæ supererant fortunæ publicæ ornamentis, ita nunc alia eiusdem vt fati, ita obseruationis periodus voluitur, in iis quæ supersunt. Statim enim nobis hic occurrit illud *πρῶτον ψεύδος*, vt Aristotelicam vocem huc accommodem; in quo ceteræ fraudis commenta continentur aut ex eo oriuntur, litteratorum doctorumque *Ἀντιλήψεις*. nam & hoc Græcorum lingua dicendum est, qui rotunde exprimunt, illam æmulandi aduersandique circa & propter studia libidinem, affectum, consuetudinem, artem. Philosophi ciuiles, cum inter gentes & in publicis rebus talia vsurpantur, *ἀντιπολιτεύεσθαι, ἀντιάσπασθαι, ἀντιπράττειν, ἀντιστεμνύνεσθαι, ἀντιδοξεῖν* appellant; & Latine, *aduersarii in gerenda rep: factiosi, amuli, inimici, maleuoli, inuidi, obrectatores, inciuiles, feroces, inquieti* cum similibus titulis, aliquando idem notant. vitium & frequens & diffusum, & insidiosum, & propterea plerumque exitiosum. tollit enim de publico, id quod est publicum, & quo est publicum. Quis itaque non metuat infamem & receptissimum hodie morem, quo

ad iniuriam studiorum aut contumeliam sufficit, diuersa gentis esse, aut in diuersis gentibus litteris studuisse? Namque hæc est prima & quasi generalis *avtixvovis*: cuius hypotheses & arcana hæc sunt: domestica extollere; externa deprimere: ibi *figuras, commenta, simulacra, inania, speciosa* adhibere; hic fastidio, supercilio, mendacio, conuitiis, probris &c.: utrobique, nullam obtinendi instituti rationem turpem ducere: denique, de scelere, si occasio & res ferat, pro populari gloria, & virtutem & laudem redigere: quod in reipublicæ administratione non dubitauit Pseudopoliticorum quidam commendare. Ita Græci quondam (res misera & mirabilis!) cum haberent haud dubie eruditionis inter populòs principatùm, ne non viderentur habere, ceteros omnes magno fastu aspernati insectabantur etiam ut barbaros, adimebantque singulis, quæ cuique debebatur, laudemi, cum suam ab omnibus non consentiri modo, sed cumulari quotidie cernerent. donec, fato ultionem meditante, in Romanos migravit tota studiorum felicitas. Sed & hic eodem caussatum euentumque nexu circuloque felicitatem abusus, & parilis noxa, ream primo, mox exulem fecit. Equidem talio & ius videri poterat, cum Roma contemtoribus Græcis contemptum suum regeret: nisi quod prudentum animis altior fati veneratio insita, quicquid vanitate aut insolentia fortunam irritare consuevit, perpetua cautione damnat ac deuitat. Quod si ad recentiora oculum reflectimus, quis nescit quæ iam antea posui, sine nomine gentis, crimina? obrectare inter se animo, lingua, calamo; deterere aliena merita, sibi famam studiorum vendicare: peregrinam gloriam, ubi palam atrectare non licet, tristi silentio damnare; aut cum alterius, itidem peregrini, iniuria, tantisper fateri, dum ipsi inter se commissi,

nouum detrahendi argumentum præbeant. clarius loquerer, expressis titulis, nisi tam inglorii de gloria certaminis adeo me pridem fuisset pertæsum, ut in præsentiarum vel instituti dememinisse videri malim, quam ea dicere, quæ ingenuis auribus molestiam vel sola mentione possint creare. Illud planius est, quam ut possit negari; indignius, quam ut occultari debeat: Exterorum multos adeo conspirata ambitione in Germanici nominis inuidiam consensisse, ut clampalam laudes nostras imminutum eant. Qui insulse & impudenter id agunt, ne mentione quidem digni sunt. Doctiores autem quis non miretur, cum Germanorum scripta oblique & aliquando, ut secretius noceant, perplexe arrodunt: cum in aliis, vestem scriptiōis accusant, cuius ipsum corpus & solidas vires deberent æstimare: cum, ubi hac quoque parte satisfactum, dissimulatione tam fastidiosa peregrinam eruditio- nem vlciscuntur, ut quod legerunt, quod vtiliter vsurparunt, nec legisse nec vsurpasse velint videri: cum in suis, ut noua, & sibi primum obseruata, edunt, quæ alibi pridem sunt copiosius & diligentius peruestigata pariter & in publicum tradita: qualia plura nemo tam obesæ naris est, quin dudum animaduernerit. pæne nominatim prodidisse tum alia tum illud insolentix peregrinæ inuidiæque gentilis insigne specimen, cum in editis alibi Magni viri epistolis, quas & ipse ad alios & alii ad ipsum scripserant, ex *Casellianis* pluribus ne vna quidem luci reddita est. cuius rei causam non aliam fuisse, quam quod doctissimi viri patria & gens haud placuit, non coniiicimus, sed compertum habemus. Scilicet vrebant ambitiosos spiritus luculenta illa dona, quæ Deus opt. Max. non larga tantum manu Germaniæ obtulit, sed munifica cumulauit. Videbant nuper huius terræ, imperii que

inere-

incrementa, imo apicem: ea lumina nolebant suo splendori officere, *hinc illa lacryma*: illa iudicii morositas, illa malignitatis machinatio. Hoc loco gratulatione prosequendi sunt Germani & miseratione. facit enim augendæ laudi nostræ; quod gnari fastus talis & toties, ad paria prouocati, simplici tamen æstimatione cordatoque animi proposito, alienam gloriam & agnouimus semper, nec parce prædicauimus. quanquam cum huius meriti euentum quærimus, nostra ingenuitate aliorum arrogantiæ auximus, atque audaciam nos spernendi intendimus. Dum non pauci callide, candorem Germanorum in occasionem, siue in rationem sui status attollendi trahunt. Sexcenta possent memorari eiusmodi vasa, quibus hæc scena instruitur, vt nimirum, quod *Statistæ* (concedatur nobis paulisper, vt ita loquamur) proprium & solenne est, *astus astu colatur*, ac persona quam sibi induit illa æmulatio;

————— *seruetur ad imum*

Qualis ab incepto processerit, Et sibi constet: Disquirat forte hic aliquis de remedio & leuamento huius incommodi. quod si ab illis petimus, qui eandem histrioniam in ciuilibus negotiis exercent, statim in paratu erit vulgatum istud; *aduersus Vulpem Vulpinandum; rationem status; ratione status deludendam; artem arti, fraudem fraudi opponendam: neque aliter hac sacra constare.* Verum quis non videt, esse hæc dehonestamenta verius quam prælidia Germanici nominis? cum cuius germana indole ac virtute pugnat, quicquid fucatur coloribus, simulacris obtenditur, inanibus emasculatur, vafritie corrumpitur. Quinimo populare candoris decus & Christianam religionis integritatem professos vnum pro omnibus arcæanum decuerit; arcanis eiusmodi non indigere

aut

aut delectari Quippe Deum benignissimum & sapientissimum bonorum omnium dispensatorem unicuique genti sua, nobis nostra dedisse Quorum certam possessionem & secutam apud eos; qui aliena non appetunt, sua non negligunt. neque nostra sane interesse, quid alii, nos accepisse autument disputentque, dummodo nos semper meminerimus, quid in acceptis Deo ferendum habeamus. non enim splendori ad exterios aut ambitiosos, sed vsui patriæ & reip. inter Christianos ista destinari. Præter hæc & talia, fortasse & illud in consilii vicem veniat, quod in præsentiarum me violasse ultro confiteor; dissimulatione & silentio, rem ipsis censoribus & detractoribus nostris quam nobis, si viri sumus & Germani, molestiorem vindicare, adeoque eadem opera gentilem istam *ἀντιχριστιανισμὸν* à nobis prorsum amoliti. Quanquam ne sic quidem malorum artium finem attigimus: offertur enim nunc genus non minus triste *ἀντιχριστιανισμὸς*, quod & ipsum per gentes passim diffusum; nec minus, imò magis etiam priore noxium; *nomen ab ipsis studiorum disciplinarumque nominibus sortitur*: cum scilicet non *ὁμοχρησμοῖ* modo & idem literarum genus tractantes sunt & sunt plerumque *ἀντιχρησμοῖ*, sed præsertim etiam, qui *diuerso eruditionis opere occupantur, spernunt mutuo & spernuntur, invident & invidentur*. Theologi, Iurisperiti, Medici, Philosophi, Philologi, nomina sunt non tam artis & scientiæ, quam saluberrimæ societatis & amicæ pro rep. coniunctionis: sed *ratio illa statim, quæ cum ambitione in studia irrepsit, factionum & partium titulus facit*. Quem ad modum in Ciuitate, magistratum, dignitatum, potestatum officia atq; iura, non alia magis ratione in distinctionem operis sunt partita, quam vt instituto operis ac fine in vnum conspirent ac collineent. nisi quod ambitio-

sa consilia nunquā patiuntur rem publicam esse rem publicam; sed consulum prætura, præturam consulum, aut vtrumque tribunatu, aut tribunatum vtroque, & sic cetera ceteris oppugnant: & dum in singulis contentiose potentia affectatur, vniuersi corporis vires eneruantur. Indignum factu! studia in mutuas operas nexu naturali deuincta, in amicitiam proprio instituto ordinata; in consensum salutis publicæ Christiana religione consecrata, tantum à se ipsis degenerare, vt in dissidiorum, æmulationum, caussas & artificia non raro valeant. ita perit singulis, quod vniuersos nobilitare poterat, publici actus efficacia & religio. in cuius locum quid succedat, & quibus rationibus succedat, differo explicare. Nam & atrocia & foeda sunt, ad quæ deueniunt nonnunquam, qui ex alterius studii ordinis-que fama sibi infamiam, famoso timore metuunt; aut obliquæ mentis prauitate abrepti publici priuatique obliuiscuntur, dum libidini suæ obsequantur, & obtrectandi cacoëthes expleant. Ac cetera quidem occultius aut insidiosius geruntur: in humanitatis studia & philologiam, velut agmine facto, palam impressio datur, & ne quid ad extremam vim reliqui fiat, linguarum, antiquitatis, historiæ non triuialis illa, sed seria & curatior tractatio, *in-epitiarum, quisquiliarum, stultitiarum* probris à quibusdam traducitur, adeoque id, quod singularis muneris nomine mortalibus semper consuevit imputare supremus munerator, iniurio in Deum hominesque fastu inter reiectamenta despectatur. quæ figura tam prodigiosa est, vt nullius rethoricæ technologia tropum adeo insolentem excusari posse pro comperto habeam. nisi quod *Ratio status*, quam incuso, vt in ceteris à regula & recto abit, ita nomenclatione plane noua & inaudita plerunque vititur. Oportet enim vt talia sint, quæ nouam &

supra

supra fidem rerum auctoritatem, scientiam, super-
 eminentiam, opinionem cupientibus immensa a-
 nimis apud homines conciliare debent. Sed, non
 reuelo τὰς τῆ παραδόξου τὸ ἐχρημαλισμένον, καὶ ὑπερ-
 φανὲς καὶ κρύβιον, καὶ κακοπαγῆς, καὶ τὸ αὐτὰ ἔλλα. Prope-
 randum enim est ad tertiam ἀντιλήψιν: *quæ titu-
 lorum est & honoris litteraris.* Cum antiquitas
 iam obtineret, ut egregii labores, præcipue publi-
 ci, tum aliis præmiorum generibus, tum quibusdam
 præmiorum testimoniis & mansuris in meriti ho-
 norem cognomentis ornarentur: æquissimum e-
 rat, præstantissimis quoque laboribus & utilissimis
 (tales autem sunt litterarii) istud decus non dene-
 gari. Ea Magistrorum, ea Doctorum, & Licentia-
 torum, per quos pleraque in studiis hodie gerun-
 tur, origo. Salua vtrisque dignitas & tranquilla,
 si de dignitatis causâ usuque constanter cogita-
 sent. sed initium iniuriæ à potentioribus factum.
 Hi cum plus titulum, quam eruditionem aut meri-
 ta sua in animo & ore haberent, eademque existi-
 mandi ratione erga alios vterentur, cœperunt ali-
 quando viros præstantissimæ eruditionis &, si exci-
 peres minoris tituli insigne, cetera innoxios nec
 priuatim aut publice male meritos despicere, vexa-
 re, subsannare, denique (nam huc summa eius ar-
 cani redit) infra fastigii sui maiestatem alte depri-
 mere ac ferociter contundere. quid sibi voluerit
 amplius istud institutum, nemo nescit. Pupugit
 ergo cordatorum quorundam indolem: neque fe-
 rendum videbatur, honores eruditionis & insignia
 super ipsam eruditionem æstimari. esse quædam
 studia, quibus, licet minores aut nullos titulos con-
 suetudo decreuerit, non minor interim labor im-
 pendatur, sed nec emolumentum in rep. minus de-
 beat. aliud in iuvene præmiis donatum, aliud in
 viro æstimatione & pretio dignum. quot præterea

reperiri, qui, variis de caussis, titulorum insignibus vacui, ingenio, meritis, doctrina, nemini titulis splendido concedant; sed nec raro tales superent. Seruaretur sane gradus, & ordo, & præstantiæ differentia: sed citra iniuriam aut fraudem personæ, functionum, scientiarum, quas nec pendere à nominibus magnis, nec obumbrari debere. Dicemus, hætenus bene philosophatos, qui intra modestiam & testationem suæ iniuriæ substitere. ceteros in vitii alieni, quod damnabant, afflictitatem nimium admissus intra præcordia retentusque dolor egit, & de *ἀντιπαρτία* nequaquam laudabili commonuit. in posterum enim titulos solennes & Academica honestamenta ludibrio vexarunt, risu & satyra notarunt, odiosissimaque abusu exagitatione rei totius splendorem obscurarunt. Atque hæc secta spernendorum nominū magnis hominibus se approbasse visa est. inueniasque, qui non parum suæ grauitati se arbitrentur velificari, si festiuis ex occasione diebriis ceteroque arrogantiae apparatu, in honestissimos ritus & cærimoniam inuehantur. Quare duo potissimum assequi contendunt: vt aduersarios, quos sibi constituere, premant & possessione solitæ laudis depellant; tum vt decliningando in extrema, dum longissime ab inuidiosa titulorum affectatione & usurpatione videntur remoti, non tam nullis quam aliis nominibus gloriam sibi comparent. Quali ferme astutia, Augustus cū Dictatoris & Regis & Domini honores ac iura reapse obtineret, diligentissime & cum auersatione nomina ipsa abnuuit, diuersissimoque principis vocabulo vim dominationis totam corripuit & complexus est. Notari procul dubio pridem potuit, me in euoluendis magni illius sophismatis litterarii, quod *ἀντιτεχνίσις* appellatione hætenus indigitauit, artibus, calliditatibus, adminiculis, subsidiis, mome-

momentis denique illius *σάσας ἀνελπόμεναι*, festinanter, adeoque parce ac obiter versari. Imperat mihi hanc rationem dicendi, temporis angustia, argumenti amplitudo, vestrarum aurium reuerentia, quæ diutius detinendæ non sunt aut delassandæ. Alias per hoc vestibulum ingressi, litterarios statistas (perseuerabo enim ita loqui) in ipsis conciliabulis suis & adytis, inter arcana callidasque provisiones, & immanium molitionum meditata poteramusprehendere. Pompeium alicubi & Cæsarem, quorum nec ille parem, neq; hic posset superiorem ferre, suæ furia exercerent, atque ad obtinendum per miras artes eruditionis in regno litterario principatum, siue eius famam stimulant. Alibi cerneremus ingens & prodigiosæ molis cœptum, cum insolentissimæ atque violentissimæ *παραπνευστικῆς* titulo & imagine assumpta, aliquis audacia pro iure vsus, omnes doctrinas, scientias, artes repentino & arbitrario dominatu terreret aut attentaret. cui consilio quod comparem non reperio aliud, quam infaustum illud infestumque Hispanicæ Monarchiæ idolum, quod terriculamento gentium prostituere sategerunt, qui omnium & rerum & hominum Dominum esse Hispanum, turpius an superbius aut iniquius, non dixerim, iactitarunt. Licuisset quoque eruditorum qui vsquam sunt, ynam veluti ciuitatem constituere; ponere in ea ordines; distinguere senatum, notare equites, præficere magistratus, partiri populum. in hac equiti sua aduersus Senatorem, huic aduersus illum & populum arcana; in hac, essent, qui exemplo Octauii Romani, modo senatus modo populi fauorem indeque potentiam ambitiose affectarent; qui cum Curione procellas populares excitarent, cum Cæsare senatui imponderent, cum Tiberio omnes ordines simulacris & inanibus suspenderent

& à sensu eius, quod ageretur, diuerterent. Nec disconuenirent instrumenta, quibus quisq; spei suæ tenderet. Satellitum numerus & nationes & artes: iactæ in vulgus voluptates & ludicra & missilia, quibus pleriq; hodie supra doctissimorum præconia prouehuntur. grandia nomina, speciosi prætextus; magnifici oris spiritus, & aliquando non minores minutiloquii insidiæ. inita, quoties conduceret, cum impiis federa, rescissâ apud bonos. blanditiæ apud simplices; minæ apud uiuidos & erectos. ingentia magnorum & utilium operum promissa, quæ ne attrectare quidem destinauit interim promissor. publica altercatio: intestina bella, clades, tumultus. pax rursus, & in ea technæ armorum. Huius generis pleraque ad instituta & exempla Politicorum, quibus occulta & vafra, qualem Florentinus veterator non formauit (quæ enim resp. non sensit hanc labem?) sed in publico laudauit, *ratio status* tanquam artis compendium placet, possent non inconcinne examinari contendique, ut intelligeretur denique atque iudicaretur, de fato totius status litterarii: cuius dum intima hic morbus peruasit, quod proximorum præsentiumque documentis temporum liquet, prudentibus non immerito suspecta est futurorum conditio & formidolosa. quam diuinationem ut plane patiantur irritam esse, prodigia nostræ, euenta antiquioris ætatis, valde veremur. præsertim cum accedat insaniendi pereundique obstinatio, iustaque & certa Dei talia auersantis indignatio. quæ rerum quarumcunque statum solenni lege & more coauertit aut subuertit, quoties *peruersa illa ratione gubernandi status* irritatur. Quod si enim aliquis mori potius hominum & consuetudini artium isthæc tribuenda, adeoque nulla hinc maioris rei autumat præfagia petenda, is mihi negligentibus & imperitis

in scena spectatoribus similis esse videtur: qui inter dramatis actum non cogitant de dramatis *καταστροφῇ*, & in ipsa catastrophe actum omnem iam dememinere. Sed nec proxima & quæ in partibus geruntur suffecerit cordato sapientique viro obseruare. licet enim singularum gentium, ciuitatum, locorum fortuna, multa trahat ex causis & similitudine Vniuersalis fati: longe tamē alia & altior philosophia est, quæ summas rerum & contextum illum ampliorem complectitur. ex quo plenius nimirum & yberius de diuinæ prouidentiae operibus, de diuinorum operum prædictionibus, de tota denique prudentia iudicium fieri potest, & acquiri disciplina. Fueritque hæc veluti Academia prudentiæ; sicut inferiorum scholarum & particularium, quas vocant, in rerum particulis cognoscendis imago quædam statui potest. Sed nos manum de tabula: in qua rudes & primores tantum lineas signauimus; *incedere in re litteraria* & *scholastica prauum morem*, & *peruersam statum tam nobilis agendi rationem, publico inimicam*, *privata cuiusque libidini opportunam, plenam superbia, inuidia, emulatione, arrogantia, discordia, iniuria, calumnia, iurgio, ceterisque malis, adornata in diuersos vultus specie vafre dissimulatis, eoque nocentioribus. cuius lex suprema sit, aduersari mutuo* & *ἀντιπράττειν. ita conuelli intestino vulnere societatem doctrinarum* & *firmitudinem regni litterarii*; quod & *ample diffusum, & splendide auctum ornatumque, dum malis artibus regitur, singulare periculum* & *conuersionem minari*: præsertim cum magnitudo per se onerosa sit & *lubrica* & *sapius fatalis*. Faxit æternus Vniuersi fati litterarii moderator, vt *ἀντίχρως* tam ominosa & *ἀντιπαρὰ* (quam paganissimi Characterem & velut innotam propriam Sancti quondam Patres indigitarunt)

ex orbis Christiani visceribus bonæ piæque mentis artibus expellatur, supremaque doctorum & nostra ratio status sit, status inquam administrandi, tuendi, firmandi, amplificandi; *Deum nostri status auctorem venerari, & rectorem inuocare, & inspectorem reuereri, & iudicem metuere.*

Atque hæc hætenus de fato studiorum statumque Litterarum, sine cuiusquam obrectatione dicta, Bonorum virorum iudicio, cui omnia submittimus, vel cadent vel stabunt. Fortassis nec plane inualida ad veniam *egressioni* impetrandam apud homines moderatos ratio erit, si existimabunt, id quod res est: ne quacunque occasione, iuuentutis animos à liuore, ambitione, ac contentionibus sæculi, ostensa tanti mali deformitate, reuocatos, retentosque cupere.

1, 7. *S. quitur, Et frequens ac mobilis transitus max. perfecti operis impedim. sit*) Lipsius, *indicamentum* volebat: eo quod perfecti iam paratique operis nullum possit esse impedimentum, Sed omnino non est tentanda hæc lectio, qua *Velle* nihil aliud, quam id exprimere studuit; dum homines, desperantes *amulatione* perfecti iam ab alio operis, alias sibi vias subinde quarunt, fieri, Et perfectioris operis gloria hoc pacto relictæ diuturna non sit: cum alias, si præclara ingenia perseverarent in eo enim, in quo iam alios vident excelluisse, directæ hac ad perfectionem operis vel conservandam vel ornandam via foret. Est ergo *impedimentum* perfecti operis hoc loco, *detrimentum*, quo perfectio alicuius rei debilitatur, quo *ἀρχὴ* ad *παρακμήν* inclinatur, adeoque fastigium & præcellentia illa, quo minus æqualiter se & constanter habeat, impeditur.

1, 18, 1. *Transit admiratio ad condit. temp.*) Lipsius & Schegkiius rescribunt: *Transit admiratio a conatione temporum & ad Urb.*

Vna Urbs Attica pluribus annis eloquentia, quam Vn. Græc. & veriusque floruit) pro operibusque Lipsius reposuerat, & veriusque; bono concinnoque sensu. quem non dubitauimus in textum recipere. Quamquam Acidalius existimauerit eloquentiam Atticorum, cum operibus cetera Græcia i. e. rebus gestis comparari; idque tanta fiducia, vt dicat: *Nam mea scriptura verior est, pignus dabo in omnes fortunas meas*. Periculose locutus esset, si quis impetum animi suis coniecturis nimium fauentis, pro ratione accepisset. Quis enim ex toto contextu non videt, ingeniorum tantummodo & studiorum, non etiam operum fieri comparisonem? Mihi satis liquet, & contentionum minus & plus auctoritatis in his studiis fore, si pars φιλολογίας σοφιστικῆς modestius (sine præfidentia, supercilio, contemptu aliorum, arrogantia) tractaretur. Nam certitudinem suarum coniecturarum deiterationibus confirmare & iactantia, quam sit anceps, ratio cuius, & exempla monstrant eorum, qui valde infelicitex ex incertis certa facere se posse crediderunt.

adeo & corpora gentis illius separata sint) si abesset verbum substantiuum, melius procelluram sententiam Gruterus existimat.

ingenia olis Atheniens.) Iust. 2, 6: *Litteræ certe ac facundia, & hic ciuilis ordo disciplina, & huius templum Athenas habent.* vbi annotata Berneggeriana edit. vid.

1, 18, 3. *Quæ Urbes, & multa alia.*) Non existimandum est, illa verba (*& multa alia*) plane irreptitia esse. fuit enim in msc. *& initialia*, ex quo non nemo fecit, *& multa alia*. Quæ coniectura licet nemini possit vsquequaque probari, tamen nec illa parum difficultatis in sensu adfert, si retineamus: *& in Italia, vel: & in Ital.*

Nam Aelmana Lacones falso sibi vind.)

Alii *Lydum* fecere. Quam litem dirimit *Cl. Salmasius exerc. Plin. c. 46. principio 2 partis*, ex veteri epigrammate, quod ap. *Plutarchum περὶ Φυγῆς* extat, vnde patet *Lydium* origine parentes Sardibus oriundos habuisse, sed *Sparta* educatum, eoque nomine *ciuem Sparta* habitum fuisse.

IN POSTERIOREM VELLEII LIBRUM

NOTÆ.

2, 1, 1. *Potentia Rom. prior Scipio & aper luxuria posterior ap.*) Inter eximia Historici munia hoc quoque numerauerim; cum temporis euentuumque serie, fatorum publicorum seriem connectere, præcipuaque cum primis momenta tam incrementorum quam decrementorum pragmatica demonstratione signare. Est autem valde celebris apud Scriptores passim hæc inclinata Rom. fortuna, vt sic dicam, epocha, *Excidium Carthaginiis*. *Plinius* 33, 11 plane ad Nostri mentem: *Pariter luxuria nata est & Carthago sublata: ita congruentibus fati, vt liberet amplecti vitia, & liceret peccare ex dignatione*. *Florus* quoque à *Carthaginiis*, *Corinthis*, *Numantiæque excidiis* omnia retrò sublapsa notat 3, 12, 3. Atque ita factum est, quod prudentissimus *Scipio Nasica* præuiderat, cum excidium *Carthaginiis* dissuaderet: *ne metu ablato amula Urbis, luxuriari felicitas Urbis inciperet*, ap. *Flor.* 2, 15, 5 vbi *Freinsb. annot.* Non incommode extuleris rationem *Nasicae* Verbis *Alcibiadis* apud *Thucyd.* 6: τὴν πόλιν, ἂν μὲν ὑποχάζῃ τρεῖς ἑκατομ. τὴν

τὴν περὶ αὐτὴν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, καὶ πάντων τὴν ἐπισήμην
ἐγγηράσειας. ἀγωνιζομένην δὲ αἰεὶ προσλήψεται τὴν ἐμ-
πειρίαν, καὶ τὸ ἀμύνειν λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ μάλλον ξύνθετος
ἔξεν. παρὰπαν δὲ γινώσκω πόλιν μὴ ἀπράγμονα τάχιστα ἂν
μοι δοκεῖν ἀπράγμοσύνης μεταβολὴ διαφθαεῖναι. fore, ut
ciuitas, si otiosa sit, in se ac per se alteratur, ut alia
multa, omniumque adeo disciplina consenescat. at
per certamina fore, ut assidue proficiat experientia,
tuendique se scientiam non verbis sed re ipsa consue-
tam habeat, denique sic sentio: ciuitatem negotiosam
in otium mutatam, confestim, meo quidem iudi-
cio, destrui. Augustin. 3 de C. D. 21: Ultimo bello
Punico uno impetu alterius Scipionis, qui ob hoc
etiam ipse Africani cognomen inuenit, amula im-
perii Romani ab stirpe deleta est. ac deinde tantis
malorum aggeribus oppressa Romana Respublica, ut
prosperitate ac securitate rerum, unde nimirum
corruptis moribus mala illa congesta sunt, plus no-
cuisse monstretur, tam cito euersa, quam prius no-
cuerat tam diu aduersa Carthago. Adde cum pri-
mis, quæ 2 de C. D. 18 ex Sallustio differit. Hoc vo-
luit in subtili sententia Sallustius Catil. 2: Quod si
regum atque imperatorum (gentiumque) animi
virtus in pace ita ut in bello valeret, aquabilius
atque constantius sese res humana haberent, neque
aliud alio ferri, neque mutari ac misceri omnia cer-
neres. scilicet bellorum discrimine motuque acu-
untur ingenia hominum, securitate pacis resoluun-
tur: aduersis virtus intenditur, rebus prosperis negli-
gitur. itaque ergo fortuna cum moribus mutatur.
in quo Sallustiano dicto vera & præcipua causa o-
mnis fragilitatis, mutationis, conuersionis in rep.
continetur, ut plane cæci sint existimandi, qui forte
casuque talia euenire, aut necessitate inuidiaque
fati (sicut ausi sunt olim loqui) humanis rebus im-
mitti credere.

remoto Carthaginis metu) dignum est, quod seorsum inculcetur Iuuentuti, Diuinæ Prouidentię consilium. quæ potentissimas quasque gentes alia veluti opposita potentia, i. e. *metu* alienæ virtutis opumque in officio continet. Egregie *Thuanus lib. 1: ita diuino consilio prouisum arbitror, Et tot magni principes eodem tempore orbem terrarum moderarentur, Et quisque eorum emulatione aut metu amuli in officio se contineret, Et alterius virtus contraria alterius virtute, quo minus licentiosa euagatione se effunderet, inhiberetur.* Hoc ἀντιπρόσπον & ἰσόπρόσπον non vna ratione inclinatur. interdum enim æmulorum alter, cuius vitia iam inuoluere, Deo ultionem inmittente, ab altero opprimitur; interdum impotentiam impotentia, vitia vitus puniri cernimus, ita tamen vt paulo post oppressor flagitiosus opprimatur & ipse. qua de re nunc non est amplius dicendum.

2, 1, 2 *Tum Scipio Nasica in Capitolio &c.)* præludia hæc fuisse secutæ luxuriæ, interpretatur *Lipsius*; quippe quæ non ad tempus sublata *Carthaginis*, sed ad remotum *Carthaginis metum* pertineant. Atqui *Velleium*, non aliud remoti metus intelligere tempus, quam excise *Carthaginis*, nimis clarum est. Fuerit itaque alia ratio querenda, & fortasse ex sequentibus; è quibus satis patet, *Scipionis & Metelli opera non ad luxuriam, Et degenerantis disciplina vitia, sed ad publicam magnificentiam*; sine notatione vitii, referri: simul tamen insinuari, facilitatem & occasionem è magnificentia in luxuriam prolabendi, de qua mox dicitur,

publicamque magnif. secuta priuata luxuria est) Insigni sententia & obseruatione hoc à *Velleio* iudicium additur. cui geminum est illud *Taciti 3 A. 55, 2: Dites olim familia nobilium, aut claritudine insignes, studio magnificentia prolabantur.*

bantur. Scilicet, dum in decus gentis ac Urbis suæ certant magnificentia illustres viri, paulatim ad luxuriam pervenitur, prava imitantium æmulatione, qui publici decoris laudem parum intelligentes aut curantes priuatim affectant, quæ nisi publica sint, laudari non possunt. Qua in re, magno rursus exemplo mōhemur, quam difficulter ferat magnarum opum felicitatem humanus animus.

2, 133 *Triste deinde & contumelios. bell. in Hisp.) Flor: 2, 17, 15; quique ibi Camertis industria indicantur Scriptores: præsertim Appian. Hispan.*

Fraude magis, quam virtute Cæpionis) Merito perstringit *Velleius* degenerem & illicitam Cæpionis fraudem in tollendo Viriatho. nam hæc talia non possunt iure armorum tegi sed inter flagitia belli numerari debent. Videndus H. *Grotius de iur. bell. & Pac. 3, 4, 18 cum annotatus in nouissima editione.*

Numantinum grauius exarsit &c.) Flor. 2, 18, ubi Camers & Freinsheimius plures annotarunt huius belli scriptores.

2, 1, 4. *Hac Urbs nunquam decem millibus plura*) *Vrsini* est egrègia hæc emendatio, quam in textum recepi. *Lipsius & Acidalius* è vulgata. *Nunquam X millia plura, quam propria iuuent. fecerant: Nunquam plura, quam X millia.*

Ad turpissima deduxit federa, nec minus turpia & detestabilia &c.) Numantinum fœdus horrenda ignominia maculosum vocat Augustin. 3. de C. D. 21. Quintilianus etiam l. 3, 8; interea refert, quæ, qui turpia esse dubitare non possunt, Scilitatis specie ducti probent. Talia plura apud Auctores paulo antelaudatos.

Sed Pompeium gratis impunitum habuit. Manc. Verecundia &c.) Si vellemus hunc locum distinctione quadam corrigere (*sed Pompeium gratia*

tia imp. habuit. Mancinum Verecundia q. n. rec. huc perduxit &c.) in sensu quidem nihil erit incommodi, sed illud (*quippe non recusando*) valde inficet maleque cum textu coherenti glossari comparandum erit. Posset itaque fortasse lectio vsitata prorsus tolerari. At, inquis, *quomodo impunitus diceretur; qui hostibus deditus est?* Quia 1 in illa deditione non receptus, 2 pristino honori restitutus; ad novos honores admissus est. 4 adeo ut nec ipse poenæ loco duceret eam deditionis contumeliam; quippe qui eodem habitu sibi statuum instituit, quo deditus est; annotante Plinio 34, 5: *Verecundiam Mancini, quam Velleius vocat, id est, agnitionem culpæ & voluntariam susceptionem poenæ, laudat ac explicat Cicero 3 offic. 30: Mancinus, et Numantinus; quibus cum sine senatus auctoritate fedus fecerat, dederetur; rogationem suastam, quam L. Furius & Sex. Atilius ex SC. ferebant: qua accepta, est hostibus deditus. Honestius hic quam Q. Pompeius; quo, cum in eadem cussus esset, deprecante, accepta lex non est.*

quem isti recipere se negau, dicentes, public. viol. fide. &c.) Valuisset hæc ratio, si Numantini, legatis missis, cum S. P. Q. R. de pace ac federe egissent. nunc nemo ciuis pro populo spondere potuit. Consulendus est H. Grotius de iur. bell. & pac. 2, 15, 16.

2, 2, 1. *Quippe Tib. Grachus &c.*) De hac seditione vid. Flor. 3, 14; nominatque a Caimerte Auctores.

2, 2, 3. *Omni bus statum concupiscentibus)* Lipsius, ad leges retulit hæc verba, emendauitque, *omni tum statum concutientibus*: cum præsertim, de Caio Gracho etiam Velleius infra dicat 2, 6, 3: *nihil immotum; nihil tranquillum, nihil quietum denique in eodem statu relinquebat.* Approbauit hanc

hanc correctionem Gruterus. Sed retinui vulgatam
Lectiōem, cum & infra Noster 2, 71, 5 dicat: *quippe
nullum habentibus statum quilibet dux erat ido-
neus*. sicut enim ibi proscripti nullum statum ha-
bere proprie dicuntur: ita hic paupercula & fortu-
nis euoluta plebs, *quasi statu carere*, ideoque de
adipiscendo sollicita esse, dicretur.

coloniisque deauctendis) coloniisque ded. legit
ex fide historię Lipsius, ut intelligantur *ἀποδοῖναι*, non
ἀποδοῖναι, quibus agri assignati. Ita malim sane,
quam cum Grutero hic colonias pro colonis, eodem
sensu, accipere.

2, 3, 1. Qui Optimus vir à senatu iudicatus
erat.) Liu. 29, 14. it. 36, 40. Et alibi. elogium
quod sibi quisque mallet, quam & illa imperia hono-
rosue suffragio seu patrum seu plebis delatos, sicut
recte iudicat idem scriptor.

Scipio Nasica, nepos eius, qui optim. vir iud.)
Quid ergo sibi vult Verus Scholiastes Iuuenalis
dum ad Sat. 3, 137,

*Da testem Romam sanctam, quam fuit hospes
Numinis Idæi;*

ista annotat? Scipio Nasica, quem propter probita-
tem vita senatus elegit, et simulacrum matris
Deum de Phrygia allatum domi sua haberet, dum
ei templum fieret. Hic est Scipio, qui oppressit Ti-
berium Gracchum, leges agrarias fere conantem.
Certe non hic erat, sed eius nepos, ut recte Vel-
leius.

patriam cognationi preferens &c.) Non
opus est in campum Rhetorum excurrere: qui cer-
ratim & pleno ore passim hunc locum tam plausibi-
lem pertractant.

ob eas virtutes primis omnium abs.) nulla
necessitate adigebamur, ut cum Aldo & Acidalio
rescriberemus, ob quas,

circum.

circundata lauo brachiorog. lac.) communī consensu doctorū valuit hæc emendatio, cum fuisset, *cum data.* causam huius habitus reddit triplicem *Appian. 1 bell. ciu.* siue quod *Soluerit multitudinem ad se hoc signo contrahere;* siue *pugnacem tesseram proferre;* siue *reuerentia deorum sua capta velut obtegere.* Quartam ex *Plutarcho* colligas: *ut facilius per obuios peritūperet hoc habitum,* quo & ceteri cum sequebantur.

Qui saluam vellent remp. se sequerentur) Ita *Aurel. Victor* exprimit 64: *sequi se iussis, qui saluam remp. vellent & Valer. Max. 3; 2. 17: Qui remp. saluam esse volunt, me sequantur.* *Appian. 1 bell. ciu.* ἡ βία ἐπεισὶ οἱ τὰς ἐθέλοντας σώξαι τὴν πατρίδα. *Plutarch. in Gracch.* οἱ βελόμενοι τοῖς νόμοις βοηθεῖν, ἀκολοθεῖν. Haud dubie autem respicitur his verbis ad morem & solennia decernendi presentioris in ultimis casibus auxilii, nimirum nequid resp. detrimenti caperet. quale decretum à ceteris senatoribus postulatum esse, disertè testatur *Valerius*: cunctis consentibus, *ut Consul armis remp. tueretur* (eadem enim vis est huius sententiæ, ac si dixit *et, videret consul ne quid resp. detrimenti caperet,* confer *Sallust. Catil. 29, Caesar. 1 bell. ciu. Cicer. orat. Catil. 1 c. 1 & 2 Dion. 48.) negavit Scatola se quidquam ei esse acturum.*

2, 3; 3. Hoc initium in Urbe Roma ciuil. sang.) Egregia observatio, de noxa exempli, cum designatione fatalis periodi, vnde perpetua certamina ciuilia vsque ad conuersum reip. statum licet numerare. Plane in hunc modum *Plutarchus*: ταύτην πρώτην ἐξόρξιν ἐν Ῥώμῃ εἴσιν, ἃς τὸ βασιλευσας κατέλυσαν, αἰμαλὴν φονὴν πολιτῶν διακριθῆναι. τὰς δὲ ἄλλας ἢ τε μικράς, ἢ τε περὶ μικρῶν γινόμενας; ἀνδραπονεύσας ἀπὸ φόβου μὲν οἱ δυνατοὶ τῶν πολλῶν, αἰδούμενοι δὲ τὴν βελὴν ὁ δῆμος, ἴπανον. Pertinet huc eximius

locus

locus ex oratione *Casaris* apud *Sallust.* *Catil.* 51: omnia mala exempla ex bonis initiis orta sunt: sed ubi imperium ad ignaros, aut minus bonos pervenit, novum illud exemplum ab dignis & idoneis ad indignos & non idoneos transfertur. Vide omnino, quæ sequuntur, ubi exemplis illustrat, exempla non consistere ibi; Unde cæpere; sicut *Noster* loquitur:

2; 4; 1: *Aristonicus mentitus regia stirpis origin:*) *Flor.* 2, 20; 4 regis sanguinis iuvenem vocat. Quod de origine extra coniugium; adeoque de filio naturali *Eumēnis* accipiendum est. nam *Velleius* de legitima & civili ratione stirpis sentiens; merito mentitum ait regiam stirpem, ut *Asia*. Veluti paternum regnum inuaderet hatus expellice, vide *Iustin.* 36, 4; 6:

mortuo Rege *Attalo*; a quo *Asia* P. R. hereditate relicta) Itaque *Romani* se iustissimo titulo possidere *Asiam* gloriabantur. Et sane; alienari quaedam imperia posse exemplis compluribus (inter quæ etiam hæc nostra) ostendit *H. Grotius* de iur. bell. & pac. partim 1, 3; 12; partim in *Annotat.* ad illum locum.

Is victus a *M. Perperna* ductusque in triumpho sed *M. Aquil.*) ut historia congruat *Aldus* & *Vrsinus* ita legunt: is victus a *M. Perperna*, ductus in tr a *M. Aquillio*; capite pœnas dedit. Nam historia distincte hæc iubet accipi, Victum a *Perperna*, triumphatum ab *Aquillio*, denique iussu senatus supplicio affectum. Non abnuërim sane posse eundem sensum rerent a lectione pristina; interpunctione tantum immutata paululum, obtineri; quod valde probabiliter eruditorum nonnemi placet: propior interim sum existimanti, locum corruptum esse. Licet enim rectissime ita possit dici, ductum in triumpho *M. Aquilio*, in tertio casu pro a *M. Aquilio*

quilio ductum &c. obseruo tamen, illam loquendi formulam in locis Auctorum sanis *clarius* & *concinnius* tum verborum concurrentium, tum contextus coalescentis respectu vsurpari, quam *Velleius* hic poneret. qui certe, quantum in se erat, non vno modo orationem asperasset & obscurasset. Ita cum infra (2, 82, 3) legitur: *Hoc M. Antonio acto illis legionibus salutis fuit*; dabunt mihi veniam viri docti, si nunquam persuaderi mihi patiar, *Velleium* ita scripsisse.

decedentem ex Asia proconsulem) *Liuius*, *Cicero*, *Iustinus*, *Orosius*; Consulem vocant: *Flora prætorem*, 2, 20, 5 vbi *Vineti* annot. vide.

2, 4, 2 *Fortuna virtutisque experta in Africæ res.*) Ita *Noster* infra 2, 74, 4 vsus *Cæsar virtutis & fortuna sua* 2, 97, 4 *Nero bellum sua & virtute & fortuna* administravit. 2, 121, 1 *Eadem & virtus & fortuna* subsequenti tempore ingressa animum imperatoris *Tib.* fuit. Equidem *hac duo in ducibus præcipue spectari & coniunctim laudari* exemplis ostendit *P. Faber Semestr.* 1, 19. Quæ ad excidium *Numantiæ* pertinent, petenda sunt è scriptorib. supra indicatis.

2, 4, 4. *Quid de Tib. Gracchi eade sentiret*) Diserte hanc historiam exequitur *Val. Max.* 6, 2, 3. adde *Lin. epit.* 59. *Plutarch. apophth.* Quid autem? *iure necatus Tib. Gracchus*, sicut existimavit *Scipio*, qui & apud *Numantiam* statim cum inaudiuisset de exitu *Gracchi*, *Homericum* illud protulit:

ὡς ἀπὸ λόγου καὶ ἄλλου ὅτις τοιαῦτά γε πέποι; Auctoritatis sane non parum est in dicente, siue prudentiam eius spectamus, siue cum *Graccho* necessitudinem, de qua *Valerius*. Vnde *Martianus Capella lib. 5.* de argumentis agens, ab auctoritate petiti argumentum, nobili hoc exemplo monstrat: *Africanum dixisse, iure casum esse Tiberium Gracchum.*

Dubi.

Dubitandi autem rationem suggerit *Plutarchus*, quod *conspiratione diuitum oppressus sit* : & *Noster Velleius*, qui cap. præcedenti videtur deplorare hanc eadem tanquam initium civilis perturbationis ; & *Fab. Quintilianus*, qui 5, 13 *instit. orat. si Nasica post occisum Gracchum defendatur exemplo Hala, à quo Melius est interfectus*, dici posse monet, *Melium regni affectatorem fuisse, à Graccho leges modò latas esse populares : Halum magistrum equitum fuisse, Nasicam priuatum esse*. Excusatur tamen illa cædes & inter exempla præsentius vindicatæ seditionis refertur à Politicis magnificeque commendatur à *Val. Max.* 5, 3, 2, quippe cum de seditioso Gracchi animo factoque dubitari prorsus nequeat. nisi quod hoc ipsum exemplum cautionem debet suppeditare circa seditiones compescendas : ubi in honorem salutis publicæ multa sane seueritas concessa existimanda est, sed seueritas illa nec ab vno in rep. libera pendere debet, nec quouis modo adhibita proderit. Digna profecto morte cominiserat Gracchus, atque illa mors, auctoritate supremæ legis, id est, salutis publicæ, citra obstaculum aliarum legum, irrogari poterat : sed à *Nasica*, non expectato senatus decreto, spreto consulis contradictione, commissas in publica concione ciuium manus esse, id non cariturum praua consequentia, ut loquuntur, multi prudentum, nec citra rationem, verebantur. Pro *Scipione* equidem est, quod senatores plerique armis tuendam remp. censuerant, quibus Consul resistere non videbatur debuisse : sed quædam remedia præsentiora sunt, quam ut illa capiat publicæ tranquillitatis & ciuilis societatis libertatisque teneritudo.

Quorum Nouerca est Italia) vid. Indicem.

2, 4, 5. *Mane in lectulo repertus est mortuus, &c.*) vide de morte tanti viri *Appian. bell. ciu. l.*

Cic. Lal. 3. Val. Max. 5, 3, 2 & 4, 1, 2. Liu. epit. 59. Consentunt omnes in eo, nefaria & insidiisque extinctum Scipionem, quoniam agrariis legibus grauius aduersabatur. *Ap. Tullium ep. ad Q. Frat. 2, 3* machinationem eam quæ alias Sempronix uxori Scipionis tribuitur, Carboni tribuit Pompeius, in illis verbis: *Respondit ei vehementer Pompeius, Crassumque descripsit, dixitque aperte, se munitiorem ad custodiendum vitam suam fore, quam Africanus fuisset, quem C. Carbo interemisset.* Itaque Nicolaus Loensis epiphyll. 3, 9 Ciceronem, tanquam contra Historicorum testimonia sentientem operose refutat; studio minimè quidem, ut arbitror, necessario. Primo enim non Ciceronis ibi sed Pompeii verba habentur. deinde, mirum non est, si Carboni inuidia huius necis tribuatur, qui verissimo catalogo à *Val. Max. 6, 2, 3, sepulta Gracchana seditionis turbulentissimus & index, idemque orientum civilium armorum fax ardentissima* dicitur. ad quem propterea valde credibile est pertinuisse Agrariorum de Scipione per familiares aut percussores interficiendo consilia.

2, 4, 6 *Velato capite elatum*) *Aurel. Vict. 58:* obuoluto capite elatus est, ne liuor in ore appareret. vide doctiss. Kirchm. de funerib. Rom. 2, 9. • Addit Appianus: καὶ ἔδὲ δημοσὶας ταφῆς ἤξιόντο, μέγιστα δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἀφελήσας. ἕτως ἢ παρ' αὐτίκα ὀργὴ τῆς πόλεως χάρις ἐπικρατεῖ. καὶ τόδε ὄν τιλικῆστον, οἷα πάρεργον ἐπὶ τῇ Γράκκῃ εἰσὶ συνίπεσε. ne publice quidem funeratus est vir, qui reip. tantum profuerat. tanto plus valuit prasens indignatio quam praterita gratia. atque hoc quantumcunque fuit, auctarium seditionis Gracchana fuit.

Deceßit anno ferme LVI) Lipsius, *Meta temporum*, inquit, quos Velleius mox ponit, cui cuncti scripserunt cum L I V. Antonius Bordinellus potius sequen-

sequentia corrigit, & legit, *in quem creatus est anno XXXVIIII (pro XXXVI, quod in libris erat) loc. controu. 8.*

2, 5, 1. *Præclara in Hispania militia A. Bruti fuit*) Aldus recte coniecerat D. pro A. legendum. nam quod de adoptantis A. Posthumii Albin prænomine postea suspicatus est, merito refutauit *Vrsinus. Florum* consule 2, 17, 12 ibique *Camerti & Freinshemio* annotata. sicut & de Contrebia, quæ mox sequuntur, ad 2, 17, 10

2, 5, 3. *Facientibusque omnibus in procinctu testamenta*) *Flor.* 3, 10, 12 de *Aricinisti bello* loquens: *Itaque tantus, inquit, gentis nouæ terror in castris. Ut testamenta passim etiam in principijs scriberentur.* vide *Indicem Vellei. Voc. Testam.*

Spesque desperatione quasita) Nam sæpe *desperatio spei causa est*, inquit *Curtius* 5, 4, 31 ubi *Amicißimus Freinshemius Noster*, plura ad hanc sententiã comparauit. Verum enim uero de quærenda intendendaque per desperationem spe, duplex est consideratio: *Vel* enim res & locus & tempus admo- uet desperationem, & desperantium animos irritat; *Vel* consilium ducis ultro desperationis imagine obiecta militum virtutem extimulat. e. g. Maximos quosque duces videmus, ea militibus suis haud raro mandasse, quæ effici posse nemo interim militum credebatur, nisi quod Ducis imperio etiam cum desperatione obtemperandum esse omnes videbant, ita sæpe incredibili successu res gesta, maximaque moles profligata est. Indiget tamen (nam ideo huc digredimur) illa præsentioris consilii imperii- que fiducia, magna cautione. Ratione ante omnia niti debet, non alacritate tantum ac spiritu impera- toris. Videndum deinde, an Duci tanta imperii exercendi adsit auctoritas: nam si solo metu insti- getur obedientia militum, rem periculi plenam

X 3

duce-

duxerim. itaque in Heroibus ferme aut viris Heroica fortitudine ac fortuna præditis, hanc vim imperii maiestatemque cum admirabili coniunctam efficaciam cernimus. denique facilius in minoribus excusatur id consilium; summam rerum necessitati absque necessitate obicere, temeritati quam virtuti similis fuerit.

2, 5, 4. *disciplina in Hisp. fuit clarissimus)* *clarissimus disciplina* hic dicitur, qui disciplinam egregie rexit. eoque nomine celebritatem adeptus est. quales locutiones Tacito præsertim frequentissimæ sunt. quanquam hæc talia in *Indicem* potius Nostrium differenda sunt.

2, 6, 1 *Decem deinde interp. qui Tib. Gr. idem Casum)* Flor. 3, 15, ubi *Camertis* nota.

longe maiora & acriora repetens) Lipsius maluit *acrior*, approbante Grutero. sed fortasse nulla ratio est, cur potius id nobis placere debeat, quam *acriora*: sicut intuenti planum existimo esse.

2, 6, 4 *Hunc L. Optimus & c. morte affecit)* Facto sc. Scto, quo iuebatur Cos. Optimus *εὐχρίαν τὴν πόλιν ὅπως δύναιτο, καὶ καταλύει τὰς τυράννας*, siue, ut Latini efferunt, *videre ne quid resp. detrimenti capiat*. quæ potestas Dictatoria est, ut recte animaduertit Plutarchus in Gracch. & explicat Sallust, *Catil.* 29 primum consuli tum concessa, & vice Dictaturæ postea usurpata, nisi quod aliquando ad plures magistratus, quam ad cos. pertinebat, sicut ex *Iul. Caf. 1 bell. ciu.* intelligimus. Quod consilium veluti arcanum tuendæ aduersum seditiosos publicæ maiestatis, laudat *Cic. 1 Catil. 2.*

2, 6, 6 *cervicem Euporo seruo prauit)* *Aurel. Vict. 65* vel sua vel serui Euphori manu interfectus. Plutarchus Philocratem vocat hunc seruum, cuius Domino superviuere non sustinentis, fidem itidem commemorat.

2, 6, 7 *Miracruelitate Victorum*) quam & Plutarchus perstringit. licet enim aduersum perniciosos ciues nihil crudeliter fieri posse videatur, tamen diligenter considerandum est quid populi animos vel in præsens specie supplicii vel in posterum memoria nobilitatis & miseratione irritare possit. Ex temporis consideratione, ceterorumque momentorum ita loquor. Erant enim tum tanta publicæ lateque fusæ consternationis mala operienda potius moderatione, quam ostentanda terrore. Alias scimus in Maiestate Reip. vindicanda non inutiliter vsurpari acerbiter suppliciorum & contumeliam.

2, 7, 1 *Qui si civilem dignit. concup. modum*) vide *Charact. Vellei cap. 15.*

2, 7, 2. *Quem pater legatum de conditionibus miserat*) & quidem altera vice: cum demum Opimius in vincula eum dedit. Alias rectissime responderat Opimius primæ legationi: *Non per legatos debere ipsos cum senatu agere, sed ut ciues venire ad satisfaciendum senatui & dicendam causam.* Argumento vere pragmatico, negabat conuenire iis ius mittendi legatos nuntiosque ad senatum; quorum tractationem si admisisset, iam de Maiestate publica aliquid imminutum esset, cui ad parendum se sistere ut ὑπέυθυνος πολίτης, non occurrere ad paciscendum debet, quisquis inter ciues & membra ciuitatis cupit haberi. sicut nec ex diuerso ad tumultuantes ciues legatos mitti decorum est Reip. sed nec tales legationes hoc nomine, si proprie loquamur, appellandæ sunt. Egregius est locus apud *Dion. in orat. Cic. aduersus Anton. lib. 45:*
 πῶς μὲν γὰρ ἐκ αἰχρὸν κήρυξιν ὑμῖν καὶ πρεσβείαις πρὸς τοὺς πολίτας χεῖρας; τοῖς μὲν γὰρ ἀποφύλοις καὶ ἐπικηρυκείαις καὶ διαπρεσβείαις δεῖ πρότερον καὶ ἀναγκαῖον εἶναι. τοῖς δὲ δὴ πολίταις τοῖς ἀδικῶσι τι, παραχρῆμα

τὴν τιμωρίαν ἐπάγειν, ἂν μὲν ὑπὸ ταῖς ψήφοις αὐτὲς λάβῃ, δικάζουσας: ἂν δὲ τοῖς ὅπλοις πολεμῶσας. & quæ sequuntur. *Quomodo non sit turpe, praconibus nos* *Legatis uti ad ciues? Nam cum extraneus qui-* *dem per nuntios ante omnia legatosque agere est* *ac necessarium: Ciuibus autem nefariis pœna sta-* *tim infligenda est: iudicio quidem, si sententias ferre* *integrum est: sin vero ad arma confugerunt bello* *persequendi sunt.*

Ceterum hanc necem Iuuenis, quo sensu Velleius scelus ὄνικον vocet, vide Indic: vocab ὄνικον?

2, 7, 6. Et Visi ὄνισο priuato odio magis q. publ. ὄνικον.) Non tam res ipsa & vindicta Gracchani furoris, quam modus vindicandi, quæque accessere, citra vindictæ necessitatem vsusque, toto hoc capite perstringuntur. Ita ferme Sallustius Iugurth. 16: L. Opimius Cos. C. Graccho & M. Fulvio interfectis, acerrime vindictā nobilitatis in plebem exercuerat, vindictam nobilitatis vocat & odium in plebem innuit. Debet autem omnis animaduerso, non ad eius qui punit aliquem, sed ad resp. Utilitatem referri, inquit, Cic. 1 off. 25. itaque affectus priuati vel maxime hic compescendi sunt.

2, 8, 1. Cum lis eius quater millib. aestimaretur) Adi Sigon. de iudic. 2. 27. In summa variant: plerisq; existimantibus ex Cicerone H. S XVIII. mill. rescribi oportere. Nam Fr. Hotomanni coniectura (quadringent. mill.) nullo testimonio nititur.

Factaque ad consilium dirig. &c.) Sensus iste: quæ quisque fecisset, ad consilium ὁ προαίρεσις facientis, tanquam ad regulam referēbantur, delictique aestimatio non ex modo pretii ac rerum, sed ex voluntatis ad pecandum determinatione, & ut sic dicam, constituebatur. quid, ad speciem delicti; in quantum, ad modum rei, pretiique pertinet.

2, 8, 2 *Non minus cl. ex. F. Flacci filiorum in collegio consulum fuit*) *An fratribus in eodem a. dilium, pratorum, consulumve aut aliorum magistratuum collegio apud Romanos esse licuerit, disquiri* & postea negat *Langlaus semestr. 7, 3.* nam quod personis, e. g. in gratiam Scipionum concessum sit, in exemplum non trahi, nec ad alias personas produci debere: Et cum *Velleius* notanter limiter, (in verb. *sed alterius in adoptionem dati*) satis planum esse, non eiusdem amplius familiæ cēsendum, qui adoptione in aliam transferat. *Mutiorum praturam* diuersa iurisdictio absolvere videtur. Ceterum *Clapmar. 2, 12* inter arcana Aristocratica hoc refert, *ne duo ex vna familia, vno vtroque non solum magistratus sint, sed ne quidem vno tempore in senatu.*

Quod solis contigerat Scipionibus) sed postea etiam *Lucullorum exemplum* habemus. in *Plutarchi Lucull.*

2, 8, 3. *Minucii è Scordiscis triumphus*) *Sigon comment. in fast. & triumph. Rom. ad an. DC XLIII.*

2, 9, 1. *Eodem tractu temporum nituerant orat.*) Cum ornamento & vsu scriptionis Historiæ fieri existimandum est, quod clarorum virorum nominibus notitia temporum rerumque gestarum signatur & distinguitur: cum & hoc videatur ad τὸ ὁμογεγενῆν sua quadam ratione pertinere. *Vid. supr. ad 1, 17.*

2, 9, 2 *Namque Mucius*) *Lips. & Manut.* legunt: *nam Q. Mucius.*

2, 9, 4 *Historiarum auctor*) videndus *Vossius de Lat. Histor.*

2, 9, 5. *Eadem atate fuisse Pomponium*) *sc. Atellanarum scriptorem.* itaque præmittit: *sane non ignoremus, q. d. dum in his temporibus signan-*

dis versor, non omittendus est Pomponius diuersorum quidem studiorum, sed eiusdem ætatis scriptor. *Euseb. Chron.* 1 de iisdem temporibus: *L. Pomponius Bononiensis Atellanarum scriptor clarus habetur.*

2, 10, 1. *Persequamur notam severitatem censorum*) Vide supra 1, 10, 6.

adesse iusserant) *Vid. Indic.*

2, 10, 2. *Eodem temp. tractu* & *Domitii ex Aruernis* & *Fabii ex Allobrog.*) *Flor.* 3, 2, & *annot. Freinsh. edit.*

2, 10, 3. *IV ante hunc nobiliss.*) Cum antea fuisset, & *ti ante h. n.* (ex quo alii fecere, *VI ante hunc*) ad historiæ fidem propius, *IV ante hunc*, reposuit. totamque rem valde bonis rationibus probauit *Lipsius*, ut non dubitauerim pro manifesto falsa lectione in textum recipere.

singulis omnino parentibus geniti) i. e. in una familia fuisse quatuor singulis parentibus genitos, ipsosque singulos (nam hoc illud rarum quod intelligit, ex vnicis vnicos semper natos) & eos omnes ad consulatum peruenisse, ad triumphum pane omnes. *Lips.*

2, 11, 1. *Bellum deinde Ingurthinum*) cuius scriptores vide apud *Camert. ad Flor.* 3, 1.

Natus equestri loco) alii plerique obscuram originem tribuunt. ipse se *hominem nouum* vocat ap. *Sallust.* 85, in qua eadem oratione cum de fiducia generis, quæ nobilibus adesset, præmisisset, addit: *mibi spes omnes in memet sita: quas necesse est* & *virtute* & *innocentia tutari.* Hinc etiam videtur illud odium inuida Nobilitatis in Marium, rursusque Marii Vehementia aduersum Nobiles originem habere.

Quantum bello optimus, tantum pace pessimus) vide *Freinsh. not. ad Flor.* 3, 5, 9, n. & adde exemplum

plum Belonis apud Curt. 6, 11, 1, qui manu strenuus, pacis artium & civilis habitus rudis erat.

2, 11, 2 Metelli tamen & triumphus) & Sigon. comment. in fast. & triumph. Rom. ad ann. DC XLIV.

2, 11, 3 Quippe intra XII ferme annos h. it & c.) pro amplius XII Lipsius rescribit X. quem vide.

Quemadm. & bium imperiorumque ita gentium nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire) cum primis est erudita & elegans dissertatio Petri Fabri 1 semestr. 9 qua ostendit visitatum esse bonis scriptoribus, ut dicant ciuitates mori, nasci, viuere, reuiuiscere, agrotare, matresque habere, & homines. Apud Appian: Punic. Scipio deletam Carthaginem aspexisse & fortunam tum huius Urbis tum Ilii, Assyriorum item Medorum Persarumque fata cum hominum fati comparasse legitur. ἐπὶ πολὺ δ' ἕνους ἐφ' ἑαυτῇ γινόμενός τε, καὶ συνιδὼν ὅτι καὶ πόλεις καὶ ἔθνη καὶ ἀρχὰς ἀπάσας δὲ μεταβαλεῖν, ὥσπερ ἀνθρώπους δαίμονα. diu multumque cogitans considerabat ciuitates etiam gentesque & imperia mutationibus obnoxia esse omnia, haud secus quam fortunam hominum. Seneca ep. 71: Certis eunt cuncta temporibus: nasci debent, crescere, extinguī. & paulo post: omnes quæ usquam rerum potiuntur Urbes, quæque alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliquando quæretur, & vario exitii genere tollentur. Expressit hanc veterum mentem diserte Thuanus 1 hist: Et si non ignorem ut homines, sic imperia nasci, crescere, decrescere, ac tandem mori, &c: Hoc itaque quod in urbibus imperiisque videmus accidere, etiam ad familias & gentes, nobilitatisque fata rectissime accommodat Velleius. Equidem sicut Deus sæpe vnum aliquem populum ceteris vult & patitur antestare, ita nunquam desunt in populis certæ familiæ, quæ claritudine

dine reliquas multum superent. Sicut item alterius imperii diuturnior est fortuna, alterius breuior; ita nobilitas huius quidem familiæ longissima celebritate perennat; illius caduca gloria est. Talia plura, prorsus congruente parallelismo factorum, adferre liceret, nisi cuiusvis cogitationi supplere ista facile esset. Præsertim autem notatu dignum est, quod sicut urbibus imperiisque vel fatalis mors venit, vel violenta ingruit perniciēs: ita illustres familias vel fortuita orbitas aut posterorum segnitie extinguit, vel tyrannica suspicio & crudelitas perdelet.

2, 12, 1. *Et præcauentibus fatis*) Satis obscura est hæc ἐπιμβολή, quomodocunque accipiamus. Si enim accipias, *fata iam tum illa inter præsidem & quæstorem necessitudine velut præcauere voluisse futuras discordias & bella ciuilia*: *que*, *Lipsiana* correctio (*patria cauentibus fatis*) eodem sensu, aut consulendi significatu, & ita explicetur, *quasi illis rerum Marii ope gestarum præludiis veluti ad maiorem Cimbrici belli fortunam ac reip. liberationem consultum Romanis fata voluerint*, sicut in descript. bell. ciuil. *Florus actum erat inquit, nisi Marius illi saculo contigisset* (quod tamen durius erit inconcinniusque) non satis apte hærebunt textui illa verba,

2, 12, 2 *Effusa immanis vis Germ. gent. quibus nomen Cimbris ac Teutonis erat*) Notati huius belli scriptores ad Flor. 3, 3. à Camerte & Freinsheimio.

2, 12, 3. *Cn. Domitius tr. pl. legem tulit, & sacerdotes &c.*) Pontifex maximus, & rex sacrificulus & flamines à populo creati, pontifex quidem tributis comitiis, rex centuriatis, flamines curiatis tum cum reliqui sacerdotes à collegiis cooptarentur. quos omnes postea Cn. Domitius ad comitia populi tributa transtulit anno DC LI, Mario & Oreste

Oreste Coss. quam legem post à Sylla sublatam, & iterum à T. Labieno tr. pl. Cicerone cos. relatum, iterum M. Antonius cos. post Caesaris Dictatoris necem abrogavit. qua insequentis anni cum ceteris Antonianis legibus Sc. sublata, res rursus ad populi comitia rediit. Libuit hæc ex Sigon. 1 de antiq. iur. civ. Rom. 19 adscribere.

2, 12, 5. Hac victoria videtur meruisse Marius, ne eius nati temp. pœniteret, ac bona malis repensasse) Fortasse facilius legeres: mala bonis repensasse, sicut alii loquuntur. quanquam hunc sensum etiam usitata lectio sustinere potest. Magnum oppido & reip. periclitanti salutare cum primis facinus: sed quæ merita possunt contra ultimam turbatæ patriæ impietatem nominari? Et si recte rem putamus, plus est quod nocuit patriæ Marius, quam quod profuit. qua de re alibi.

2, 12, 6. *Servilii Glaucia, Saturninique Apuleii furor.*) Camers ad Flor. 3, 16.

2, 13, 1. Deinde tribunat. iniiit M. *Linus Drusus*) Egregie explicabit *Velleium* Florus 3, 17, nominatique à Camerte scriptores. Iuventuti hæc scribimus, in cuius manibus versari illum Auctorem scimus: neque nobis repetere libet alibi aliis notata.

2, 13, 2. *P. Rutilium virum non saculi sui sed omnis ævi optimum*) etiam *Liv. epit. 70* summæ innocentia virum vocat. *Senec. ep. 79: Rutilii innocentia ac virtus lateret, nisi accepisset iniuriam; dum violatur, effulset.* Esse eundem, quem supra inter Historicos nominavit *Velleius* 2, 9, 4 probat *Gerard. 10. Voss. 1 de Hist. rac. 12.*

In iis ipsis, quæ pro senatu moliebatur &c.) Notabilis est *Sallustii* locus orat. 2 de rep. ord. M. *Liuius Drusus* semper consilium fuit, in tribunatu summa ope niti pro nobilitate: neque ullam rem in principis.

principio agere intendit, nisi illi auctores fierent homines factiosi, quibus dolus atque malitia fide caviora erant. Vbi intellexerunt, per unum hominem maximū beneficium multis mortalibus dari, &idelicet & sibi quisque conscius, malo atque infido animo esse, de M. Liuiio Druso iuxta ac de se existimauerunt. Itaque metu, ne per tantam gratiam solus rerum potiretur, contra eum nixi, suā ipsius consilia disturbauerunt.

2, 13, 3 *Et minoribus perceptis maiora permitteret*) In his verbis continetur insigne arcanum Aristocraticum aduersus plebem (ita enim respectu latissimi vltus existimo) quod simulacris imperii etiam accenset Clapmar. de arcan. 6, 14.

2, 14, 1 *Immensa illa & incognita multitudine*) plerique mallent incondita.

cultello percussus) Florus, quasi de fatali morte, Drusum, inquit, agrum rerum temere motarum matura, & in tali discrimine, mors abstulit. Ceteri tamen percussoris manu (Ciceroni C. Varius, homo importunissimus, vocatur) periisse consentiunt. Senec. de breu. vit. 6: Disputatur, an ipse sibi manus attulerit. subito enim vulnere per inguen accepto, collapsus est: aliquo dabitante an mors voluntaria esset, nullo, an tempestitua. Idem Consol. ad Marc. 16 intra penates interemptum, incerto cadis auctore memorat.

2, 15, 1. *Quod extra Italiam colonias posuit*) Sigon. de antiq. iur. prouinc. 1, 2. Est autem laudabili obseruatione hic à Velleio animaduersum & comparatione nobilium exemplorum veluti commentario illustratum, illud Romanorum de colonis extra Italiam non deducendis arcanum. qui profundo consilio, vt in plerisque imperii artibus, sedem sui imperii maiestatemque non parum hac ratione firmabant.

2, 15, 2 *Mors Drusi, iam prid. tumesc. bell. exc. Italicum*) Flor. 3, 18 ibique *Camers* vidend. *Sigon. de antiq. iur. Ital.* 3, 1.

cum id malum ab *Asculanis* ortum esset } Nititur M sc. autoritate hæc lectio; qua recepta, cetera quoque poterunt & intelligi & retineri.

2, 15, 3 *Quorum ut fortuna atrox ita causa fuit iustissima*) Ita Florus 3, 18, 3 *socios ius Civitatis quam Urbibus auxerant, iustissime postulasse*, ait. sed ipse se explicat dum præmittit: *Non minore flagitio socii intra Italiam, quam intra Urbem cives rebellabant.* & 3; 13, 2 cum de his causis loquitur, *lnerat*, inquit, *omnibus species æquitatis.* Ergo *species æquitatis* intelligenda est, nō ipsa æquitas: siue, ut clarius dicam, *æquitas* erat aliqua in petitione. sed nulla *æquitas* in obtinēda petitionis modo.

Duplici numero se militum equitumq; fungi) *Liv.* 22, 37, *Milite*, ait, *atque equite nisi Romano Latiniq; nominis non uti populum Rom.* qui mos tamen postea mutavit, v. *Herm. Hug. mil. eqnestr.* 2, 2: *vsurpatur hic* (quod observari debet) *Miles* pro *pedite*, ut apud *Velleium* *Nostrium* *militēs equitesque* dicuntur. Adi *Sigon. de ant. iur. Ital.* 1, 21. Sed cur duplici numero? aliqui corrigunt, *duplici munere*. sed retinendum, *duplici numero*, satis probat *Lipsius* ex *Liv.* 36, 20 & 35, 2.

2, 15, 5 *Quippe expulsus civitate à L. Saturno.*) *Val. Max.* 2, 8, 4 & 5, 2, 7. *Appian. bell. civ. Cic. pro Sext.* 16. *Flor.* 3, 16, 2.

2, 16, 2 *Neque ego verecundia domest. sangu.*) Licet omnino hoc facere Historico. qui ut suorum vitia amicorum aut propinquorum, ubi res & locus postulāt, tacere nō debet, ita nec claudes cogitur suppressere: dummodo dictis veritas constet. Pertinet autem in hoc genere ad 119 prudentiæ illa *περὶ ἑαυτοῦ* non tam figura quam modestia, quali hic *Velleius* utitur.

2, 16, 3 *Ipsū Viritū ciuitate donando*) solum & seorsim ciuem faciendo; non &na cum aliis & in turba. Lips.

2, 16, 4 *Vtque ad sagā iretur*) vide Indicem: in vocē sag.

Quod appellarent Italicū) Non video, quæ ratio adigat, vt *Italicam* legamus. v. Sigon. de antiq. iur. Ital. 3, 1.

2, 17, 1 *Nisi quæ Nolani bellī man: reliq.*) Potest intelligi, vt arbitror, sensus Auctoris. alii tamen malunt, *nisi qua*:

Vir qui neque ad fin. Victor. satis laudari, neque post Victor. ab. Vitup. potest) Plane ad hanc sententiam Valerius 9, 2, 1: L. Sulla; quem nequē laudare; neque Vituperare quisquam satis digne potest: quia dum quærit Victorias, Scipionem se populo Romano; dum sauitiam exercet, Annibalem representauit.

2, 17, 2 *Hicnatus familia nobili &c.*) vide Plutarchi Syllam.

2, 18, 1. *Vir nequē silendus neque dicendus sine cura*) Senec. de tranquill. an. 14 de Canio: magnus Vir & cum cura dicendus. quam locutionem Sallustianam esse & hic Lipsius; & alibi Seneca ipse testatur.

2, 18, 2 *Necatis in Asia omnibus ciuib. R: quos quidem eadem die atque hora &c.*) Collegit exempla eiusmodi lanienarum improuifarum Cæmerarius op. subc. cent. 1, c. 83.

2, 18, 3. *Neque fortitudine adu. Mithr. neq; fide in Rom.*) sicut in ducibus Virtutem fortunamque sententiose coniungi, supra diximus: ita fortitudinem & fidem in militibus requiri spectarique præcipue, adductis Scriptorum locis confirmat Pet. Faber semestr. 1, 19.

Quibus

Quibus libertas in Vnius Theophanis gratiam restituta est) *Plutarch. in Pompei. & Vossius de Hist. Græc.* 1, 23. *Apud Tac.* 12, 61, 2, *Cois* in vnius Xenophontis medici gratiam immunitas concessa. *Apud Plutarch. aduers. Colot.* in vnius Aristotelis gratiam *Stagira* excitata. qualia exempla alibi quoque, nec pauca reperiuntur.

2, 18; 6 *qua Sulla imperium abrogaretur*) *Flor.* 3, 21. *vbi Camers.*

2, 19; 3 *Ad quem interficiendum missus cum gladio seru. publ.*) *& Cl. Freinshem. ad Curt.* 10, 8, 3. *Valerius Maximus* 2, 10, 6 *ad Mæstatem* i. e. amplitudinem & admirationem tanti viri retulit hunc serui timorem; tum ad memoriam cladis Cimbricæ; denique ad fati prouidentiam: *Noster* de indignatione casus tanti viri loquens, partim ad miserationem, partim ad priores duas, quas modo dixi, causas respicit.

2, 19; 4 *cum Marius; adspiciens Carthaginem, illa intuens Marium &c.*) communis scilicet fragilitatis, qua è summo facile ad imum descenditur, exemplo, & similitudine fati, de qua diximus ad 2, 11; . Tale ferme ex tali contemplatione solatium est, quod describit *Ser. Sulpicius* ad *Ciceronem* l. 4 ep. 5. *Ex Asia rediens, cum ab Egina Megaram Versus nauigare;* cæpi regiones circumcirca prospicere. *post me erat Egina; ante me Megara; dextra Piræus; sinistra Corinthus:* qua oppida quodam tempore florentissima fuerunt; nunc prostrata & diruta ante oculos iacent. *Cæpi egomet mecum sic cogitare:* Hem; nos homunculi indignamur; si quis nostrum interiit; aut occisus est; quorum vita breuior esse debet; cum vno loco tot oppidorum cadauera proiecta iaceant: & quæ sequuntur.

2, 20, 1. *Hoc primum anno sanguine eos. Rom. milit. imbut. man.*) sicut supra 2, 3, 3 initium ciuilis

sanguinis, ἐπιστάσις πολέμῳ ἐνεκα, monstrauerat: ita nunc, quousq; exempli noxa profecerit vel ideo ostendit, vt animaduertatur amplius, quousque profectura sit.

Sed quam dux creauerat) Mirari posset aliquis, cur optimam lectionem, quisquam correctione tentandam existimauerit.

2, 20, 2 *Non erat Mario Sulpicioque Cinna temperatior*) Pertinet hæc comparatio ingeniorum ad ipsum ciuilem discordiæ contextum & causas. quæ potissimum ex intemperantia hominum πασιπασίων & inquietorum æstimari debent.

Vt in octo trib. contrib. non. ciu. ne pot. eorum &c.) vide de re & historia Sigon. de antiq. iur. Ital. 3, 1. Annotatur autem hic à Velleio ipsissima ratio arcani siue artis, circa nouorum ciuium-admissionem vsurpari solitæ.

Cinna in omnib. tribub. &c.) Rursum consulendi scriptores ad Flor. 3, 21, laudati.

2, 20, 3 *Hac iniuria homine quam exemplo dignior fuit*) Paraphrasis ista est: Hanc seueritatem adempta dignitatis merebatur sane homo, sed ad nouas pœnas (præsertim in tali ciuitate, in personis talibus) decurrere, semper periculosum est, propter exemplum, quod datum sibi credit & dicit, quisquis eo abuti cupit. Ita de Clodii cæde infra 2, 47, 4: exemplo inutili, facto salutari reip. iugulatus est. confer supra 2, 3, 4. Non fuit alia mens Taciti, licet verba plurimum videantur discrepare, 1 A. 38, 1. Ibi vexillarii seditionem coeptantes præsentem duorum militum supplicio paulum repressi sunt. Iusserat id Mennius (ait Historicus) castrorum præfectus, bono magis exemplo, quam concessore. Clapmarius 4 arcan. 22 refert hoc iudicium Taciti ad extraordinarium administrationis ciuilis modum, quo ea quæ lex omisit, religio magistratus omit-

emittere non debet. Quam interpretationem qui tueri volunt, non ad verba Taciti proprie, sed ad *ἐπι-
τησιον* totius negotij referant, necesse est. Illud enim præcise dicit Tacitus: *Mennii quidem factum non inutile fuisse, ad disciplinam militaris imperijq, auctoritatem vindicandam* (sicut præsertim Hispanus interpres declarat) *ubi instar cuiusdam reli ple-
rumque præsentioris supplicii seueritas Valere con-
suevit: sed egressum tamen esse præfectum castro-
rum, sua potestatis modum, quæ supplicia non con-
tinebantur.* quæ ipsa in re non est nullum exempli periculum. sed pro ratione & genere ipsius pericu-
li, quod aliquando necessitate excusatur, aliquando magnæ utilitati condonatur, etiam sententia Au-
ctorum, de exemplo quidem novo communiter, sed modo lenius modo grauius, modo transmittendo, modo increpando loquuntur. Locum Taciti, vox exempli obscurauit. quam paulo aliter, ac Velleius Noster alique, hic vstirpat. cum enim alias exem-
plum facto opponatur, hic verius pro ipso facto po-
nitur. Bono exemplo ait: id est, facto utili, & quod dignum esset, ut in posterum exemplum inde cape-
retur, permissa magistratibus ad certos & ultimos casus maiori & extra ordinem potestate. Concur-
rit ergo cum facto significatus exempli: non quod bono exemplo fecerit, qui fecit, sed quod a facto, re-
spectu facientis non habente bonum exemplum, pos-
sit respectu rei, boni exempli occasio existere: *ὑποδεί-
κτων*, nimirum, & subintellecto legitimo exempli sumendi siue constituendi modo atque potestate. Dignus videbatur locus, nulla versione quod sciam, penitus & satis expressus, quem hac occasione ex-
planaremus.

2, 20, 4 *Mox etiam spe largitionis corruptis militibus*) Ex quo largitio in castra irrepsit (con-
tagio sc, exemploq; urbani ambitus, quo *venalis po-
pulus*

pulus Venalis curia patrum libertatem suam perditum iuit) disciplina & omnis reuerentia reipubl. cessit: perpetuumque nouandis rebus instrumentum miles erat, qui cum docetur largitiones accipere, eadem opera venalis in scelera quæcunque esse docetur. ita peruentum eo denique est, vt largitionibus crebris corrupti milites, imperium ipsum omnemque Romanam maiestatem sine omni cura fidei pietatisque ad se traherent, rursusque sine pudore flagitii, venale edicerent, imò vero Iuliano cuidam venderent, teste *Herodiano* 2, 7. Videri posset hic terminus turpitudinis, & vltimum post præuissima omnia præcipitium: sed ecce nouam & in maiora ituram ex vltimo dedecore auspicatur seriem grauissimam *Historicus*: τότε δὲ (inquit 2, 8, 5) καὶ πρῶτον ὑποδιεφθάρη τὰ τῶν στρατιωτῶν ἦθη, καὶ χρημάτων ἐδιδάχθησαν ἀπλήσων καὶ αἰχρᾶν ἐπιθυμίαν, καὶ ἀφρόνησιν τε τῆς πρὸς τὰς ἀρχοῦσας αἰδῆς. τὸ γὰρ μήτε τοῖς ἕτοις ὁμῶς τιτολημμένοις ἐν φόβῳ τῶ βασιλικῷ ἐπεξίεναι τινὰ, μήτε τὴν ἕτως ἀπρεπῶς ἐπὶ χρήμασι κερυχθεῖσαν καὶ πρᾶδεῖσαν ἀρχὴν εἶναι τὸν κωλύοντα, ἀρχηγὸν καὶ αἵτιον ἀπρεπῆς καὶ ἀπειθεῖς καὶ ἀσέβειας, καὶ ἐς τὰ ἐπιόντα ἐγένετο αἰεὶ, τῆς φιλοχρηματικῆς αὐτῆς, καὶ τῆς τῶν ἀρχόντων καταφρονήσεως μέγιστος αἵματι ἀνζητεῖσθαι. *tunc primum videlicet corrupti militum mores* (non sane tunc primum corrupti, sed ex corruptissimis tum primum corruptiores facti, nouam flagitiorum seriem auspicabantur) *sed etque insatiabilis pecunie cupiditas et contemptus imperatoria maiestatis inoleuit. Nam cum neque index existeret illius tam crudeliter interfecti principis, neque promerciale factum imperium sed etque nundinatum quisquam prohibuisset, id vero initium caussa que militibus fuit, ut etiam in posterum turpissimi contumacissimi que euaderent: sic ut avaritia in dies et principum contemptus etiam usque ad sanguinem proucheretur.*

Non

Non piguit illustrem locum, cum politissima *Politiani* versione huc adscribere, ut vno quasi contuitu obseruarent, quibus commodum est, à quibus initiis largitio (inter ordinarias dominationis parandæ artes à cupidis imperandi, e. g. hic à *Cinna*, tum à *Sulla*, *Antonio*, *Octauio* ceterisque adhibita) ad quæ dedecora, ad quas reip. non dicam labes sed ruinas progressa sit.

2, 20, 5 *cuius augenda*) optima lectio, per Hellenismum satis notum.

C. Mar. de exilio reuocauit, quique cum iis pulsierant) Inter consilia & instrumenta res nouas molientium passim obseruare licet, reuocatos ab exilio proscriptos patriæque expulsos: quippe qui & calamitate fauorabiles, & patriæ ob exilium infesti, & pro reditu conficiendo omnia ausuri videntur.

2, 21, 1 *Cui præclara opera bello Marfic. &c. quique Asculum ceperat*) Flor. 3, 18, 14: Strabo Pompeius omnia flammis ferroque populatus, non prius finem cadum fecit, quam Asculi euerstone, Manibus tot exercituum consularium, direptarumque Urbium diis litaretur-adde Liu. epit. 74 & 76.

2, 21, 2 *Ut omnia ex proprio usu ageret, temporibusque insidiari videretur*) Liuii epit. 79. Cn. Pompeii fraudem notat; qui utramque partem fouendo, vires Cinne dedit, nec nisi profligatis optimatum rebus auxilium tulit. Ita Amyntas apud Curtium 4, 1, 27 semper ex ancipiti mutatione temporum pependit. Ita temporaria Græcorum ingenia incerta fama captant auram, ut quocunque pendentes animos tulisset fortuna sequerentur, apud Eundem 4, 5, 11. Dicitur de hoc charactere infra in Charact. Velleic. 5. Illud obiter notandum est, describi hoc loco, ipsissimam *Rationem status*, quæ Pseudopoliticis hominibus tantopere semper placuit,

fuit, vt non alios magis prudentiæ nomine commendarent, quam qui nemini fidi, omnia ex proprio vsu agentes, temporibus infidiarentur, & ad eorum mutationem mutabiles animos eo flecterent, vnde maior spes affuisset. loquemur enim ita cum Velleio, non ineleganter, vt arbitror, ita loquente.

2, 21, 3 Cuius commissi patratique sub ipsis manibus oculisque Urbis Rom.) Recepi in textum emendationem Lipsianam (cum antea fuisset, manibus sociisque) quæ omnino coniecturas ceterorum veritate & phrasi vincit.

2, 21, 4 cuius interitus voluptas, &c. populusque R. quam & iram, deb. in corpus mortui contulit) ἔτι γὰρ μὴ & ἔως ἰσχυρὸν καὶ ἀγριὸν ἐπεδείξαντο Ῥωμαῖοι πρὸς ἕτερον στρατηγόν, ὡς τὸν Πομπηίου πατέρα. Ἐπεβύων. non erga alium Ducem Romani infensius lausiusque animati, quam erga Strabonem Pompei patrem erant, inquit Plutarch. Pompei. pr. cuius corpus, cum fulmine ictus expirasset, dum effertur, lecto detractum, omniq. ignominia affectum, idem memorat, causamque eius odii exprimit: ἀπληστον χερμάτων ἐπιθυμίαν.

2, 21, 5. seu dua seu tres Pompeiorum familia &c.) V. Carol. Sigon. comment. in fast. & triumph. Rom. ad an. VC, DCXII, & Onuphrium Panuin. comment. in lib. I fast. ad an. DC XIII. Marlianus LXX annos hoc loco rescripserat, sed refutatur à Paulo Leopardo emendat. 8, 8, tom. crit. 3.

2, 22, 1. Mox C. Marius pestifero ciuibus suis reditu) Lucan. 2:

Quis fuit ille dies Marius quo mœnia Victor
Intrauit! quantoque gradu mors seua cucurit!
Nobilitas cum plebe perit: lateque vagatur
Ansæ & a nullo reuocatum est pectore ferrum, &c.
legen

legendus præsertim *Appianus* 1 *bell. civ.* qui etiam indignas mortes tam illustrium virorum, quos hic nominat *Velleius*, describit.

2, 21, 2. *Neque licentia in mediocres sauitum, sed exc. q. eminentissima ciuitatis viri*) *Rhenani scripturam* pro commodissima habui, secutusque sum. Nam quod nonnemo existimabat, *immediocri* (quod hic legebatur) pro simplici, *mediocri*, poni, curiosius videtur quam verius. pro *eminentiss. Ciuitatis*, *Puteanus*, *e. dignitatis* substituit. potest tamen & vulgata tolerari.

Qui se sub adu. Cinna consulatu abdic.) Ita *Rhenanus* edidit, ne de Auctore huius lectionis in posterum dubitetur.

2, 22, 5. *Qui fuisset locuples fieret nocens* (C) *πλεσίους γὰρ ἔκ' ἐστιν ὅτε εἰρήνη πρὸς τὸν ἰσχυρότερον ἐν τοῖς τοῖς τοῖς γίγνεται, diuitibus enim in huiusmodi casu nihil contra vim potentiorum tuti est*, inquit *Dio* in descriptione triumuiralis, quæ postea secuta est, proscriptionis l. 47; & rursus, *cum in aliis occidendis, tum præsertim in diuitibus promptissimos fuisse asserit Triumuiros*: idque non sine causa. *καμπόδων τε γὰρ χρημάτων δειόμενοι, καὶ ἔκ' ἔχοντες ὁπόθεν ἀποδοῦν τὰς ἐπιθυμίας τῶν στρατιωτῶν ἀποπληρώσωσι, κοινὴν ἡνὰ κατὰ τῶν πλεσίων ἔχθραν προέδεν*]. *Quia enim multa prorsus pecunia indigebant, neque explere aliter cupiditatem militum poterant, communem inimicitiam diuitibus indixerant.* vide talia in *Plutarchi Sylla*.

2, 23, 1. *Vir in bello hostibus in otio ciuibus infestissimus*) *Epit. Liu. 80. Vir cuius si examinentur cum virtutibus vitia, haud facile sit dictu, utrum bello melior, an pace perniciosior fuerit, adeo quam remp. armatus seruauit, eam primo rogatus omni genere fraudis postremo armis hostiliter euer-* *tit.* adde sup. 2, 12, 5.

2, 23, 2 *Qua creditoribus quadrantem solvi iusserat*) *Vid: Indic. Voc. Quadrans.*

cuius facti merita eum pœna consecuta) *Liu. epit. 82: L. Valerius Flaccus consul collega Cinna missus, ut succederet, propter auaritiam inuisus exercitui suo, a C. Fimbria legato ipsius & ultima audacia homine occisus est. addc Vellei: 2, 24, 1.*

2, 23, 5 *Animos extra mœnia, corpora intra muros hab.*) *Indibilis ad Scipionem ap. Liu. 27, 19: Corpus suum duntaxat ad id tempus apud Carthaginienses fuisse; animum iam pridem ibi esse, ubi crederet ius ac fas coli.* Pertinet hic locus ad similitudinem figuræ & phraseos: nam alias de transfugio hic sermo est. Ceterum Athenienses alii non excusant, nimirum sæpe accidit, quod Curtius de urbe Maracanda obseruat 7, 6, 24: *Spitamenes transfuga praesidio Macedonum inde deiecto, muris Urbis eius incluserat se: haud oppidanis consilium defectionis approbantibus. sequi tamen videbatur, quia prohibere non poterant.*

2, 24, 1 *C. Flavius Fimbria &c.*) *Plutarch. Syll. Aurel. Vict. Vir. illust. 70. Liu. epit. 83.*

2, 24, 3 *cum ad eum primo omnium Rom. legati Parthorum venissent*) *Nam ante eam diem nihil commercii intercessisse inter vtramq; gentem, singularemque Syllæ eam felicitatem obtigisse, quod cum ipso prium Parthi societatis amicitiaque petendæ causâ congressi sint, Plutarchus in Syllâ auctor est. Memorabile est in illo congressu, quod cum Syllâ tres sedes poni iussisset, vnam Ariobarzani, alteram Orobazo (is legatus Parthorum erat) sibi mediâ, atque adeo inter duos sedens audientiam legato dedisset, postea Orobazus à rege Parthorum interfectus est. Scilicet Legatus cui idem, qui Principi mittenti, si adesset, honor debetur, etiam in loco prerogativam sui principis animose*
asser-

asserere debet, & fugere potius congressum, quam sinistre vel inferius sedere aut subscribere: ni faciat, plurimum Principi suo detracturus, ipse velut homo nihili habendus. Plurisenim apud Principem dignitatis possessio fit, quam ceterarum rerum, qua dignitati ancillantur. Dixi hæc verbis Freder. de Marselaer, qui in Legat. lib. 2. dissert. 32 tota, hoc argumentum tractat, exemplisque illustrat. Fieri tamen potest, ut illa de loco & προαβεδεία contentio, plurimum publicis rebus, præsertim in communi negotio periculoque, noceat, neque detrimenta illa, comparatione vindicatæ prærogatiuæ repensari possint.

Quidam Magi ex notis corporis respond. caelestem eius vitam) Plutarch. in Syll. refert quendam ex Orobari legati Parthici comitatu, inspecto Sylla vultu, observatisque diligenter animi & corporis motibus; adeoque natura indoleque eius ad artis ὑποθέσεις exacta, prædicasse, fieri non posse, quin summus vir euaderet, etiam nunc se mirari, quod ante se quenquam esse patiatur. Apud Gellium 1, 9 Pythagoras adolescentes, qui se ad discendum obtulerant, ἐφωκιογνῶμονες. id Verbum significat, mores naturasque hominum coniectione quadam de oris & vultus ingenio, deque totius corporis filo atque habitu, sciscitari. Ammianus 15, 21 meminit veterum librorum, quorum lectio per corporum signa pandit animorum interna. Vide Pontan. Philocal. 10, 26 de Variis gestuum naturalium significationibus.

caelestem eius vitam) Lipsius, celebrem mallet, sed nihil mutandum censeo. vide Ind.

2, 25, 1. Tentavitque iustis legibus & aquis condicionibus bell. comp.) Ita Cas. bell. civ. 1. magnopere se confidere demonstrat, si eius res sit potestas facta, fore ut aquis conditionibus ab armis

discedatur. Est enim conuentio talis, siue paxio pacis vel *æqua* vel *impar.* *ibi* æqualitati iustisque legibus locus est: *hic* obseruantia vt erga maiorem, & quædam obligatio ad officia certa continetur. Vide omnino doctissimum *Fabr. semestr. 1, 7.*

Sed is, quibus *¶ pessima* *¶ immodica cupiditas erat non poterat pax placere*) Tales autem erant tum oligarchici illi spiritus & factiosi homines, tum plurimi è vulgo militibusque, cupidine rerum nouandarum, sicut tæbe infecti. Quapropter corruptissimo saculo nemo eam vulgi (& ceterorum) moderationem sperare poterat, vt qui pacem belli amore turbauerant, bellum pacis caritate depone-rent, sicut Tacitus de Vitellianis temporibus *¶ impedimentis pacis* loquitur 2 H. 37, 3. Excluditur à consilii publici auctoritate, quidquid priuatorum cupiditatibus includitur: quæ iam directe publicis commodis aduersantur. Verum an Sylla tam serio optauerit pacem, an vero spem pacis, famæ causâ & nominis, ad deludendos aduersarios, ostentauerit tantum, non desunt, cur dubitemus, causæ.

2, 25, 2. *Felici circa Capuam euentu Scip. Norb. Cos. superat*) *Liū. Epit. 85. Appian. 1. bell. ciu. Flor. 3, 21, 19 & 20.*

2, 25, 3 *Adeo enim Sylla dissimilis fuit bell. ¶ victor*) v. su 2, 17, 1. Hæc lectio, iustissimo lenior, bene se habet, nec correctione indiget.

Nam *¶ Consulem, vt prædiximus, exarmatumque Sertorium*) Ex emendatione Lipsiana est hæc lectio: cum antea fuisset; *Nam* *¶ consul, & p. exarmatum Q. Sertorium.*

Vt in eodem homine duplicis ac diuersissimi animi conspiceretur exempl.) Diximus de talibus in *comment. Nepot. p. 56, & seq.* Hic obiter notandum, non tam duplicis animi, specimen in Sylla credi debere, quam vnus prauis animi dissimulationem

tionem & reuelationem. Id est, fuit Sylla ex iis, qui cum sint malo prauoque ingenio, tamen dum quarunt magnam potentiam, maximas virtutes simulant, adepti quod cupiunt, solunt suas cupiditates, & reuerti patent. Atque hæc est illa ἀποκρίσις ἀποκρίσις ἐν ἐξοίᾳ κακίας, insita prauitatis in potentia detectio quam Plutarchus in Sylla nobis suppeditat. Grauißima est sententia Taciti de Tiberio, cui primo mixturam morum tribuit, non indolis respectu, verum dum metu aliorum, fingendis virtutibus subdole securitatem quærit: sed postremo, inquit, in scelera simul ac dedecora prorupit, postquam remoto pudore ac metu, SVO tantum ingenio utebatur. C. A. 51, 7. Scilicet hi sunt animi, qui plus vulpis quam leonis habent, vt hoc ex Carbonis dicto nostrum faciamus. Nam ceteros, quorum in audaciam ardet animus, minus sui obtegentes esse, satis constat. Suntque hi dissimulatores sui (si & hanc notam adiciere licet) meliores serui, quam Domini; i. e. coerciti auctoritate metuque; vtilem industriamque operam præstant, sibi relictæ aut supra ceteros euectæ, belluæ sunt intemperantes immanesque.

proh quanti mox belli facem) Rhenanus expressit hanc lectionem membranarum, sicut iam Gruterus monuit,

2, 2, 4 Grates Diana c. n. r. i. f. est, soluit, aquas salubr. med. corp. nob. agr. & c.) Corruptissimus erat hic locus: qui vt intelligi posset, è correctionibus Lipsii Gruterique sic expressimus. quam Rhenanus iam pæne totum ita rescripserat, nisi quod adhuc legebatur: huius gratæ relig. memoria. Restaurata interim penitus Velleii verba, nemo vel iactare vel credere debet.

2, 26, 1. C. Marius septies cos. filius annos natus XXVI) solus Appianus fratris filium vocat. De ætate variant,

apud

Apud Sacriportum pulsus) *Appian. 1 bell. cin. Flor. 3, 21, 23. Liu. epit. 87. Aurel. Vict. 68.*

2, 26, 2. *Damasippus prator.*) *Ita Valerius, 9, 2, 3 Damasippi iussu principum civitatis capita hostiarum capitibus permista esse, ait. cui consentiunt alii. Liu. epit. tamen 86 Maris cos. iussu fecisse Damasippum memorat.*

Ne quid Unquam malis publ. deesset) Non valde inconcinnam sententiam redderent, qui, *ne quid iniquum malis publicis d. legunt*, nisi contextus generaliore formulam & in mala publica, quæ *Velleius* memorat, amplius patentem, requirere videretur; ut fortasse satius sit, & *squam*.

2, 26, 3 *Nunc Virtute eminet, patria latet*) *Lipsius* desperatum hunc locum existimat. *Acidalius* maluisset, *sua Virtute eminet, patria latet*; ut filix gloria, cum paterna turpitudine comparetur. Sed bene fecit, quod *timide* huc decurrit. quamquam longe ille quidem elegantius sensit, quam qui eundem sensum in vilitata lectione repræsentari credunt: *nunc Virtute eminet patria latet. patriam enim Virtutem*, absque vlla pronominiis aversio hic ad filix virtutem contendit, cui persuaderi poterit? Faueo coniecturæ de sensu; in asseveratione scripturæ cautissimum quemque maxime probaverim.

2, 27, 2 *Nunquam defuturos raptores Italica libertatis lupos, nisi silva &c.*) Callidum dictum, de dominandi cupidis, alienæque libertatis insidiatoribus; cuius cupiditatis respectu, *lupos* vocat Romanos *Telefinus*; plane sicut *Mithridates* apud *Iustin. 38, 6, 8*: *Et ipsi ferunt, conditores suos lupa & beribus altos: sic omnem illum populum, luporum animos, inexplebiles sanguinis atque imperii, divitiarumque avidos ac ieiunos habere.* Ita *Æqui Volsique* apud *Liu. 3, 66.* Fallor an ex huius consilii

filiis regula Romani Carthaginem exciderunt. cuius
vsum crebro etiam deprehendas in *Consiliis de bello
Turcico suscipiendo.*

2, 27, 5 *Felicitis nomen assumpsit: quod quidem
& surp. iustiss, si eund. & Vinc. & Viu. f. h.*) Ita in
Panegy. Constant. Aug. c. 20: Sulla felix si se par-
cus indicasset: sed enimvero multis capitibus
Rostro complenit. Nimirum, vt *Solinus* autumat,
Cornelius Sylla dictus potius est, quam fuit Felix. si-
ue, vt *Pliniana* in *ix. c. 18* habet: *Vnus sibi ad hoc aut*
Felicitis cognomen asseruit L. Sylla. *Ciuiti nem-*
pe sanguinē, & patriæ oppugnatione adoptatus, &
quibusdam felicitatis inductus argumentis, quod
proscribere tot millia ac trucidare potuisset. *Opra-*
na interpretatio, & futuro tempore infelix. Con-
gruit *Valerius*, qui post enumerata crudelitatis ar-
gumenta, *παδὲν ἡμῶν* subiicit: *En quibus actis Feli-*
citis cognomen assequendum putauit!

2, 27, 6. *Quibus sine nomine Sull. Vict.*) Bu-
reriustestatur, in vet. exempl. esse, *qui sub eius no-*
mine. quod omnino probum videtur.

2, 28, 2. *Cuius honoris & surpatio &c.*) Si
recte memini, non occurrit facile in antiquis Scri-
ptoribus locus, de *Dictatura*; accuratior pleniorq;.
Quapropter nihil abs re me facturum arbitror; si
paulo pressius *Velleianis* vestigiis institero, vsumque
Dictatoris potestatis; ea parte, qua notitiā reip.
gerendæ iuuare potest, declarauero. Quæ iam aliis
sunt tradita, nihil attinet repetere. Manebimus enim
intra limites *Velleianos*. Dicitur 1. *Priores Dicta-*
tura ad indicandam maximis periculis, remp. &
fos esse. Recte, ipsa causa reperti vsurpatique huius
magistratus, & finis innuitur: creatum esse, ad maxi-
ma quæque & ardua pace belloque præsentioris im-
perii viribus conficienda. Itaque *Linio* in rebus
trepidis ultimum consilium dicitur *Dictatoris* crea-

tio 4, 56 & *Augustin.* 3 de C. D. 17 in extremis periculis factum ait. Hic verus, & vt ita dicam ordinarius scopus. Nam quod *Clapmarius* 3 de arcan. 19 inter Arcana Aristocratica dominationis aduersus plebem refert, καὶ ἐπακολούθημα & respectu temporis, quo primus Dictator creatus, item resp. intemperantiæ popularis ἐπομένως accipiendum est. Seruiebat enim postea Dictatoris terror non Democraticæ modo vehementiæ coercendæ, sed certaminibus etiam & ambitioni optimatum in ordinem redigendæ. Dicitur 2 à *Velleio*, populum R. timuisse potestatem imperii Dictatorii. Erat enim in re regio, à quo ferme solo tempore differebat, vnde *Ciceronis* illud *Philipp.* 1 debet explanari, cum ait de Syllæ temporibus: Dictatura iam vim regiæ potestatis obsederat. Erat satie regiæ potestas, quippe quæ duorum consulum, vt apud *Liv.* alibi dicitur, potestatem repræsentabat: iam autem duobus Consulibus regium imperium tribuitur apud *Ciceron.* 3 de ll. 3: sed cum exceptione temporis. quam cum transcendit Sylla perpetuus Dictator factus, iam Dictatura vim totani regiæ potestatis formamque veri regni obsederat. Alias, ne Dictatura ad libertatis oppressionem, regni que in rem Rom. reductionem tenderet, temporis breuitate cautum prouisumque erat, ne vltra sextum mensem quisquam eum magistratum gereret, vide *Clapm.* de arcan. 2, 11, & *Catuli orat.* apud *Dion.* 36: vbi & alterum consilium ἐπιπλήξεως cuiusdam, ne extra Italiam cum imperio sit Dictator. Tertium erat, veluti imaginarium Dictatoriæ potestatis frenum, siue simulacrum Democraticæ libertatis etiam sub Dictatore; quando Dictatori equum conscendere non licebat, nisi ad populum tulisset, & equum ascendere liceret, sicut ex *Plutarchi Fabio* & ap. *Liv.* 23, 14 discimus. His igitur rationibus consiliisque Dictatoriam potestatem quam

quam timebat populus Romanus; quodammodo limitabant, & ne ad mutationem status valeret, retinebant. Dicitur; apud *Velleium*: *Non tam P. R. desiderasse & sum Dictatoris, quam timuisse potestatem imperii. Desideravit sane & sum, neque carere omnino potuit hoc remedio aduersum libertatis vitia: sed non sine timore tamen accessit, ad præsentissimi remedii strenuitatem; sicut peritissimi quique medicorum fortissima & maxime strenua medicamenta non quidem penitus omittunt, sed cum cura & sollicitudine adhibent. Hæc sollicitudo non parum creuerat, perspectis reip. morbis paulatim inualescentibus, auctaque inciuilis elationis cupiditate. Præcipuæ obseruationis est locus Appiani i bell. ciu. p. 359. cum in tumultu Tiberij Gracchi miratur, nemini, neque tum neque postea in mentem venisse Dictaturæ remedium, quo res p. sæpe à maximis periculis conualuerat. ἢ μοι, inquit, θαῦμα καὶ αἰσθάνεσθαι, τὸ πολλάνισ ἐν τοιοῖς δὲ φόβοις διὰ τῆς ἀντοκράτορος ἀρχῆς διασωσμένους, τότε μὴδ' ἐπὶ τῷ τὸν Δικτάτορα λαβεῖν. ἀλλὰ χρησιμώτατα τὸ προτέροις τότε τὸ ἔργον εὐρεῖν, μὴδ' ἐν μνήμῃ τοῖς πολλοῖς ἄρα γενέσθαι, μήτε τότε, μήτε ὕστερον. Quod ait, neque postea in mentem venisse cuiquam hoc remedium ἀντοκράτορος ἀρχῆς, caute accipiendum est. Nain illud SC. quo postea in C. Gracchi seditione Opimio Cos. primum mandatum est, *Videret ne quid res p. detrimenti caperet*, quid aliud notat nisi commissum, quam plenissimum esse potest, imperium, siue, vt rectissime in *Gracchis* Plutarchus explicat, *Dictatoriam potestatem*? Vt clarum sit, nomine *Dictaturæ*, ob timorem, quem inuicit *Velleius*, abstinuisse; rem ipsam tamen, post longiorem cessationem, *reduxisse Romanos*. Magno argumento hinc elucescit, *Monarchici imperii siue Regni præstantia dignitasque*, cuius etiam si nomen ciurauerat a-*

mantis

mantissima libertatis ciuitas, tamen tot illis artibus suis, tanto legum consiliorumque apparatu, non potuit suam libertatem regere atque conseruare; quin subinde ad plenam *Vnius potestatem*, sub diuersis quidem nominibus, recurrendum haberet; donec denique peritus in eam imperandi formam recideret, atque ita ab interitu, qui ex morbis libertatis imminebat, resurgeret.

Quam timuisse potestatem imperii &c) *Lipsius* rescribebat: non tam desiderasse quam timuisse) potestate imperii, quo priores ad *Vind. max. peric. remp.* & si fuerant, immodica crudelitatis licentia abusus est. vt dicatur Sulla ea potestate, quæ sæpe reip. rebus trepidis saluti fuit, immodica crudelitate abusus. De sensu nihil ambigendum duco; certitudinem coniecturæ; vt in loco fœde corrupto, nemo facile affirmauerit.

Immodica crudelitatis licentia & sus est) Quam præsertim graphice describunt *Val. Max.* 9, 2. *Plut. Syll. Augustin. de C.D.* 3; 27 & 28: *Lucan.* 2. *Senec.* 1 de clem. 12. *Id. de Prouid.* 3 alique plures.

2, 28, 3 *Primus ille, & Stina & timus exemplum proscriptionis inuenit*) *Appianus* 1 bell. ciu. p. 409: *ἐπεὶ γὰρ δοκεῖ πρῶτον ἐς ἐκλόασιν θανάτου προγράψαι, καὶ γέγρα τοῖς ἀνδράσι ἐ μνημόνια τοῖς ἐλέγχουσιν καὶ κολάσεις τοῖς κρύπτουσιν ἐπιγράψαι.* Hic enim primus; quos capite plexos cupiebat proscripsit & præmia percussoribus proscriptorum, itemque latentium indicibus, neque minus pœnas celantibus latentes proposuit. quod & *Velleius* Noster innox subiicit. clarius autem *Plutarchus*, receptatori proscripti & seruatori capitalem pœnam denuntiata; non exceptis fratribus, filiis, parentibus: percussori bina talenta promissa, etiamsi seruus Dominum; filius parentem interfecisset, memorat.

In qua ciuitate petulantis conuicii iudicium histrioni exoleto redditur) Placet Gruteri interpretatio : nimirum aures prauis iudices histrioni, & ciues qualescunque castigasse, quos constaret histrionem aliquem petulantie notare conuicio. Lipsius maluerat : iudicium in histrionem ex albo. Quia in msc. fuit iudicium historiarum ex albo.

in ea iugulati cuius R. publice constit. auctor.)
Legebatur : cuius Reip. Quod emendatum, sicut edidimus, à Puteano, omnibus eruditis placuit.

2, 28, 4. Quod indignissimum est) Ita Plutarchus ὁ δὲ πάντων ἀδυνάτατον ἔδοξε, τῶν προγεγραμμένων ὑπὸ μωρίᾳ καὶ οὐκ ὑπὸ νόῳ, καὶ τὰ χεῖματα πάντων ἐδήμυσεν. Quod omnium & isum est indignissimum, proscriptorum liberos nepotesque infamia notauit, omniumq; bona publicauit

2, 29, 1. Priuatis & opibus ita consiliis magna ausus) Ita de Octauio infra 2, 61, 1 : mira ausus ac summa consecutus priuato consilio maiorem senatu pro rep. animum habuit. Quamquā, hæc priuati consilii auxiliique, vtut pro rep. suscepta molitio, nisi accesserit publicæ auctoritatis approbatio, non solet commendari à rerum ciuiliū peritis. Itaque Prudentes apud Tacitum 1 A. 10, 1 in reprehensione Augusti etiam illud memorant : paratum ab adolescente priuato exercitum. Scilicet plus est in legibus, quam in successu. datoque semel exemplo prætextuque, facile dominandi cupidis ad noua consilia via panditur. Quare non frustra Aristoteles etiam circa clientelas, de quibus, mox sequitur, monuit, periculosum esse liberæ ciuitati, si quis nimia clientum, amicorum, seruorum multitudine emineat polleatque. Quod Romani mature debebant obseruare.

2, 29, 2. Forma excellens non ea qua slos com-

Aa

mend.

mend. at. sed ex dignitate constanti) Ita Plutarchus Pompeium, commendat: τὸ γὰρ ἐράσμιον, ἀξιωματικὸν ἢ φιλανθρώπως, καὶ τῷ νεαροῦ καὶ ἀνδρὶ διέφαιεν αὐτὸς ἡ ἀκμὴ τὸ γεγερόν καὶ τὸ βασιλικὸν τῷ ἥθει. Gratia forma dignitatem pariter ac humanitatem eximiam præferebat, Et in illo iuuenili flore exsplendescbat iam senilis ac regia quadam grauitas. Compara Suetonii locum de Tiro, cap. 3: Forma egregia, Et cui non minus auctoritatis inesset, quam gratia. Estne hoc eīd. ἄξιον τυραννίδ. siue imperatoria forma, quam Cornelius Nepos etiam Iphicrati tribuit, 3, 1?

2, 29, 4 *Pane omnium vitiorum expers*) Vitorum legebatur, quod quibusdam retinere & subtiliter interpretari placuit, repugnante vehementer contextu. itaque de Aldina hac emendatione nihil dubitandum.

In ciuitate libera dominaque gentium indignari, quenquam aequal. dignit. conspiscere) Caesar i bell. ciu. Pompeius neminem dignitate secum exaquare volebat. Lucan. 1. Flor. 4, 2, 14. Sallust. alludit orat. 1 de rep. ord. cum de Pompeio loquens, Nam particeps, inquit, dominationis neque fuit quisquam, neque si pati potuisset, orbis terrarum bello concussus foret. Loca Nostri παραλληλα in margine adscripta sunt. Egregie Theophrastus in Charact. περὶ τῆς ὀλιγαρχίας, notat, homines ὀλιγαρχικὰς ex Homeri versibus hunc, solum ἔσθ' ὄνυμ tenere, καὶ ἀγαθὸν πολυκοιρανίῃ, εἰς κοίραν. ἔσθ' αἷον; aliorum omnium nihil scire. Qui character non tam Optimatibus i. e. Aristocraticis hominibus, quod simpliciter & sine limitatione Magnus ille Casar bonus pronuntiat, sed Oligarchicis, adeoque iis, qui Optimatum auctoritatem vsque ad paucorum potentatum euectam cupiunt, videtur conuenire. Quo sensu scilicet ὀλιγαρχικὸς, declaratur à Polluce 3, 6 καὶ

ἀγαπῶν τὸ ἴσον: *æqualitatem non amans*. Est enim ἰσότης siue ἰσηγορία, ἰσομοιρία ciuilis æquabilitas, vultu fundamentum & vinculum libertatis & Democratiæ. Ergo *Velleius*: cum omnes ciues iure haberet pares. Hanc æqualitatem qui transcendunt, inciuiles, inciuiliter elati, ἑὸλιγαρχικοὶ vocantur, & interdum τυραννικοί.

2, 30, 1. Tum M. Perperna Sertorium inter cenam Erosca interemit) *Oscæ* legendum est, quod iam Aldo aliisque monitum. vide *Plutarch Sertor. f. Appian. Hispan. f. Flor. 3, 22, 9. Sallust. fragm. 3 Hist.*

2, 30, 2 Metellus & Pompeius ex *Hisp. triumph.*) adi *Sigon. comment. in fast. & triumph. R. ad ann. DC LXXXII.* vbi & Auctorum loca notata.

Sed Pompeius hoc quoque triumpho adhuc eques Rom.) Nam & antea, quatuor & viginti annos natus, adhuc eques Romanus, quod nulli contigerat, ex Africa triumphauit. *Epit. Liu. 89. Adi rursus Sigon. comment. in f. & tr. R. ad an. DC LXXII.*

2, 30, 3. C. Caesaris in altero consulatu pet. S. P. Q. R. rationem habere) *Flor. 4, 2, 16 & late Dio 40 Appian. 2 bell. ciu. Cæs. 1 bell. ciu. Plut. in Vit.*

Inuidiam rerum non ad causam sed ad voluntatem personasque dirigere) satis obscura sententia, nisi capias: inuidiam rerum a plerisque ambitiosis & potentia cupidis non referri ad causam & negotium, neque ex eo aestimari: sed potius voluntatis suæ studio obsequentes eos ferri ad obtinendum inuidendumque non tam factis & rebus quam personis. si enim voluntatem de negotiis eorum, quibus inuidetur, accipias, falsa erit sententia.

2, 30, 4 *Cuius Sulla imaginem sine re reliq.) alii, sine iure. eodē sensu. Restituit autem Pompeius tribunitiam potestatem, simulacro quodam popularitatis: ut nimirum pignerato populi fauore, aditum sibi ad dominatum muniret. sicut & Cæsar apud Sueton. 5 auctores restituenda tribunitia potestatis, cuius Sim Sulla diminuerat, enixissime iuravit.*

2, 30, 5. *LXIV fugitiui è lud. gladiat.) De bello Spartacio vide Flor. 3, 20, quosque ibi Camers laudauit. adde Sigon. ad ann. DC LXXX. In numero seruorum copiarumque variant admodum.*

2, 30, 6. *Mox Romanorum omnium principem) Nihil prorsus impedit æqualitas aliorum, imò nec superior alterius auctoritas quidquam detrahit huic significatui. Princeps Romanorum rectissime dicitur, non qui solus supra ceteros eminet, sed qui inter eminentissimos Romanorum, id est, inter principes suæ reip. numeratur.*

2, 31, 1. *cum Cos. iurasset, se in nullam provinciam ex eo magistratu iturum) vide Appian. 1 bell. ciu. extremo: ubi reconciliati Coss. Pompeius & Crassus, exercitus dimissionem edixere. Sigon. comment. in f. § tr. R. ad ann. DC LXXXIII, existimat apud Zonaram (t. 2 p. 12, in verbis παρρησιασθε δὲ καὶ τὴν ἐπαγγελίαν) hoc ipsum intelligi, provinciam sc. ab eorepudiatam.*

Pene homine maior habebatur) Antea fuerat: per omnia maiore & habebatur. Acidalius legit: per omnia maior auro habebatur. Arridere potest primum aspicienti ea emendatio: sed penitus expensâ non carebit dubitatione.

2, 31, 2 *A. Gabinus trib. pl. legem tulit, & cum belli more) De piraticæ licentiæ origine successibusque vide accuratissimum Dionem lib. 36. & Plut. in Pompeio.*

2, 31, 3 *Quo SC. paret totius terrarum orbis imperium vni viro deferrebat*) Plutarchus: ἔγραψε δὲ Γαβίνιος εἰς τῷ Πομπηΐς συνήθων νόμον, ἔναυαρχίαν, ἀντιπρὸς δὲ μοναρχίαν ἀντιπρὸς δὲ δόνησιν, καὶ δυνάμειν ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους ἀντιπρὸς θυγον. Adde quæ sequuntur.

2, 31, 4 *Sed interdum persona, ut exemplo nocet, ita inuidiam auget aut leuat*) Gruterus ita παραφράζει: quemadmodum alia atque alia persona minus magisue nocet exemplo suo; sic quoque vna eademque res huic vel illi maiorem minoremue creat inuidiam.

2, 32, 1 *Cum dissuadens legem in concione dixisset* (C.) Vide quantum ex egregia oratione Catuli apud Dion. 36 superest. Velleius Noster ipsam vim consilii complexus est: *Esse* (C) *Optimatibus* (C) *Populo* valde periculosum, si vni alicui extraordinaria, aut summa, aut crebra potestas deferatur: cum præsertim Pompei magnitudo iam nimia sit (C) πρὸς ἰσότητι δημοκρίτην ἀσύμμετρον, ut Plutarchi voce utar. Quales nimium obseruandos esse cauendosque in rep. libera, peritissimi quique Politicorum monent. Arist. 3 pol. 9. Potest quodammodo ad Velleianam de Pompeio sententiam accommodari, quod de Manlio Linius iudicat 6, 20, quem *virum* vocat, nisi in libera ciuitate natus esset, memorabilem.

2, 32, 3 *per idem tempus Cotta iudicandi munus*) Confer 2, 6, 3. 2, 13, 2. Dere tota late Sigonius de antiq. iur. ciu. Rom. 2, 18.

(C) *Otho Roscius lege sua eq. loca in theatro restituit*) Rursum vid. Sigon. de antiq. iur. c. R. 2, 19.

2, 32, 4 *At Cn. Pomp. multis* (C) *præclaris* *viris in id bellum assumtis*) de legatis capiendum. Nam lege Gabinia continebatur etiam, ut multis legatis (πολλὰς ὑποστράτους Dio vocat) vteretur Pompeius.

peius. Plutarcho περιβελαιδ dicuntur, expresso numero XVI. Appianus ὑπερέτας ἀπὸ τῆς βελῆς, ἕς καλῶς: περιβελῆς, numerat XXV. Florus, plures legatos atque prefectos niemorat 3, 6, 8. è quo capite ascriptisque à Camerte Auctoribus totius belli Piratici historiam petas licet.

2, 32, 6 *Data enim facultate sine rapto vivendi, rapinis arcuit*) Florus quoque singulare hic *ducis consilium* agnoscit: qui *maritimum genus à conspectu longe remouit maris, & mediterraneis agris quasi obligauit*. Quæ translatio nationum hominumque ferocium ex affluetis sedibus in diuersæ indolis loca, etiam alibi arcanis firmandi imperii stabiliendæque tranquillitatis seruiit.

2, 33, 1. *Lucullus qui ante septem annos ex consulatu sortitus Asiam Mithrid.* &c.) Solenne est Velleio dicam, an exscriptoribus Velleii, per magnas parentheses orationem suspendere. id quod aliquando non caret molestia. Ceterum, quæ de Lucullo hic tanguntur, perscripta legè apud Plutarch. in Lucull. Appian. Mithridat. Dion. 35. Flor. 3, 5, &c.

Bello pane inuictus pecunia expellebatur cupidine) *Lipsius* legit *debellabatur*: *Acidalius*, *excelebatur* i. e. *superabatur*: Gruterus noua voce, *exbellabatur*. Si quid mutandum, *Lipsiana* emendatio per omnia ceteris melior esset. Sed quæ illa necessitas correctionis? Certe *expellebatur* prouincia rebellionem militum & calumniis inimicorum ipsiusque Pompeii ambitione: expellebatur, inquam, Pompeiusque non tam belli quam triumphii successor mittebatur. quod factum non esset sc. *nisi milites propter auaritiam sibi insensos habuisset*. Lege Plutarchi Lucullum, ubi clare notantur, quæ innui.

Manilius trib. pl. semper Senalis & aliena minister potentia legem tulit) Tales plerique tum tribu-

tribuni, qui decus ac libertatem populi, cuius custodes esse debebant, alienæ potentiæ gratificabantur. Itaque nemo immoderata nimisque concupiuit aut molitusest, quin tribunis plebis tanquam satellitibus prauæ lubricinæ, ad opprimendas leges, capiendamque vî remp. vteretur. Obseruabunt autem studiosi prudentiæ iterum hoc loco, verissimum esse in Rep. quod Aristoteles in Philosophia posuit: *Ἐν οὐκ ἀβυστῷ δατο, κτὲρα ἀκκιδεῖν*. Nimum reip. liberæ & in certissimum libertatis præiudicium erat iturum, cum ad bellum Piraticum tanta Pompeio tamque monarchica potestas deferretur: nunc, ne quid ad absoluti dominatus speciem deesset, continuatur, augetur, suppletur illa Potentia. Dum enim lege Manilia Luculli legiones & Prouinciæ, Bithynia item, i. e. quæcunque antea non habuerat, decernuntur, classisque & imperium maritimum continuatur; quid hoc aliud erat, quam vni semel imperium Romani orbis transcribere? τῦτο δὲ ἦν, ἐφ' ἧν συνέβηδεν γενέσθαι τὴν ρωμαίων ἡγεμονίαν, inquit *Plutarchus in Pomp.* ἅπας ἐδὲν πῶς παύλαπας πρὸς τῷδε ἐμὲ πάντα ἐδόθη, notante *Appiano Mithrid.* p. 238. Vide tamen callidas astutasque rationes, quibus inducti duo summi viri *Cicero* & *Cæsar* hanc legem Maniliam probarunt atque defenserunt, apud *Dion.* 36 p. 23: videbis eadem opera, Remp. Romanam non fuisse iam rem publicam.

2, 33, 2. *Cum Pompeius Lucullo infamiam pecunia, Lucullus Pompeio interm. cupid. obiceret imperii, neuterque ab eo, quo arguebatur, mentitus argui posset*) *Lipsius* emendat: *cum Pomp. Lucullo infamem*, sc. cupiditatem, quæ mox sequitur, item: *neuterque adeo, quod arguebat, mentitus argui posset*. Mihi inter correctiones ceteras ea maxime placuit, quam in textum recepi, cuius & *Aldus* mentionem fecerat.

2, 33, 3. *quemquam animo parem tulit*) alii corrigunt : *q. omnino parem tulit*. Gruterus vulgatam tuetur : quæ minus interim mihi probatur, si *parem animo*, dicatur Pompeius grauatus esse. Videtur enim potius voluisse Velleius : *Pompeium neminem parem, a quo animo tulisse*.

in quibus rebus primus esse debebat, solus esse cupiebat) Ita Cicero loquitur 1, offic. 19 ubi de nimia principatus cupiditate agit. *Et quisque animi magnitudine maxime excelsit, ita maxime vult princeps omnium, & potius solus esse*.

Et qui eos, & libentissime sumeret) Alii, & qui eos &c : quod præplacet.

2, 33, 4 *Profusa huius in adif. conuict.* & *apparat. luxuriæ primus auctor*) vide Plutarchum in Lucullo, ubi & de molibus mari iniectis &c. Idem Scriptor, non à Pompeio sed à Tuberone Stoseo, *Xerxem rogatum esse* appellatum memorat. quam & Plinius cum Nostro facit 2, 54 : *Lucullus exciso etiam monte iuxta Neapolim maiore impendio, quam Villam adificauerat, curipum & maria admisit. Qua de caussa Magnus Pompeius Xerxem rogatum eum appellabat*.

2, 34, 1 *Per id tempus à Q. Metello Creta insula in pop. R. pot. redacta est*) vide de bello Cretico Florum 3, 8, & quos ibi Camers notauit. quibus adde Dion. 36 principio. Plutarch. in Pomp.

2, 34, 3 *M. Cicero, qui omnia sua incrementa sibi debuit* &c.) Catilinarium hoc bellum scripsit Sallustius egregio opere ; Florus 4, 1, ubi Camers, cuius annotatio augeri potest nominibus, Dionis 37, L. Anipeli lib. memoriali sub titulo : *Qui aduersus patriam nefaria iniere consilia*.

Singulari virtute, const. Sigil. cur. aperuit) Legebatur, eripuit. pro quo aliis placuit, eruit ; nonnullis, aperuit. quod & nos, manifesta vt arbitror ratione ducti expressimus.

2, 35, 1 *Altissime illuminauit*) ita cum *Grutero* legimus, cum fuisset antea, in *altissimo lumine* nauit, ubi si *luminandi* vox toleraretur, *Phœoris* tamen tota insolentior videri potest.

2, 35, 2. *Principe illo familia Porcia &c.)* Familiam pro gente hic poni, *Lipsius* iam monuit. Ceterum de hoc elogio *Catonis* vide *Charact. Vellei. c. 4.*

Semper fortunam in sua potestate hab.) vide *Indic. v. Fort.*

2, 35, 4 *sic impendentia ex ruinis incendiisq; Urbis & commut. status publici pericula*) Rursum ipsam *Sim orationis Catoniana* (quam habes apud *Sallust. Catil. 52*) siue *precipuum argumentum* his verbis complexus est *Noster*. Non enim videbantur intelligere *Patres*, quantum à *Catilinariis* molitionibus periculum reip. toti statuique, omni ordini, omni ætati ac sexui immineret: itaque *Catonis* oratio potissimum in eo occupabatur, ut ruinas, incendia, internecionem, in conspectu omnium poneret, necessariæque seueritatis vnicum consilium demonstraret.

2, 35, 5. *At Catilina non segnius Vota obiit, quam scel.)* i. e. quæ *Vouerat destinaueratque*, interprete *Lipsio*, qui tamen, *mota*, mallet. *Schegkii*, *Voto* legit. *Gruterus*, *conata* reponit, cum in msc. *nota* fuerit: sed cum *conandi* vox statim subsequatur, debilitari vim huius lectionis, consentaneum est.

2, 36, 2 *Senemque Crassum*) Ex editione *Rhenani* est hæc lectio. quam *Lipsius* refutat: quippe cum hic sermo sit de *Crasso diuite*, non de *Lucio* illo, quem supra *Velleius* memorauerat. Legit ergo, *Senæque Crassum*, al. *saneque Crass.* De ceteris nominibus, adi *Indicem*.

in susceptis operis sui) Ita cum *Lipsio*, simpli-

cius rescribi opinatus sum. alii *suspecti* retinent, & pro *suspicendi* interpretantur.

2, 36, 3 *Nam Suiorum & magna admiratio, ita censura difficilis est.*) Næ difficilis, præsertim in opere Histórico: vel ob hoc ipsum, quod *Velleius* acute innuit. quia admiratio publica neque requirit iudicia & rationes censuræ, neque admittit examen sui affectus. Iam quantum potest dignitatis, loci, gentis, necessitudinis, denique fortunæ veneratio? ad quam vel suo vel æui ingenio plerumque etiam Prudentum mentes inclinantur. Igitur haud dubie ea sincerissima laus est, illud verissimum decus quod incorrupta cuique posteritas rependit. cum præsertim ex altera quoque parte, doctissimum quemque invidia non nisi cum inuiso finitura, contundere nitatur ac deprimere.

2, 37, 2 *Nisi quia Lucull. armis infractus erat*) *Gruterus* mallet, *nisi qua*, i. e. quatenus.

Tigranemque socerum) generum legi debere, res ipsa & communis doctorum animaduersio dictat.

2, 37, 4 *Neminem alium neque Romanum neque ill. gent.*) Plane conuenit hæc oratio ad illud *¶*, quod *Dio* 36 in Tigraue commendat: *Ita se comparasse regem, & medium præstaret inter memorem pristinae dignitatis & presentis calamitatis, adeoque & reuerentia & misericordia dignus videretur.*

2, 37, 5. *sicuti Pompeio moris erat*) Non illi solum, sed & ceteris. Igitur *Acidalius* transponit: *quæ omnis Pompeio, sicuti moris erat, redacta in quæst. potest.* *Lipsius* ad singularem Pompeii integritatem refert, quæ *ἐξαιρετός* memorari mereatur,

2, 38, 1 *Quæ cuiusque ductu gens ac natio redacta in formulam prouinciæ*) Egregiæ huius egressionis *Commentatorem* damus *Sigonium*; ex cuius

1 de antiq. iur. Prouinc. plenior prouinciarum factarum historia ratioque peti potest. Est autem redigere in formulam prouincia nihil aliud, quam leges domesticas adimere, & Romanas dare, ac prætorem, qui quotannis prouinciam ex legibus datis administret, instituere. Neque Vero sola tributimpositio prouinciam efficit, cum id multis sit etiam Italicis & exteris imperatum, qui tamen in prouincia formam non sint relati; sed legum domesticarum & patriæ libertatis ademptio, & prætoris, qui eos regat, institutio. Sunt hæc rursum verba Sigonii è 1 de antiq. iur. Ital. 26. Ergo ipsum Ius prouinciale, alio nomine, Formula prouincia appellatur notante eodem 1 de antiq. iur. Prou. 1.

Vt quæ facilius quam partibus simul vniuersa conspici possunt.) Aldus huius lectionis mentionem facit: quam recepinus ideo præcipue, quia vox *Notauimus* è vet. cod. nonnullis abest. Alias varie corrigunt vulgatam (sc. *Notauimus facilius Et quæ partibus simul vniuersa conspici possint*) Lipsius, *Notabimus, Et facilius, quam partibus, s. v. c. p.* Alii aliter.

2, 38, 2. *sed post CCIV annos P. Scipio Æmil. abhinc annos CLXXXII*) Lipsius priore loco rescribit CV; posteriore CLXXV.

2, 38, 3 *certa pacis argumentum Ianus Geminus clausus dedit*) Hinc Florus 4, 2, 64. Ausus, quæ tandem Cæsar Augustus Ianum Geminum cludere, bis ante se clusum, sub Numa rege, & victa primum Carthagine. Sueton. Aug. 22. Ianum Quirinum semel atque iterum à condita Urbe memoriam ante suam clusum, in multo breuiore temporis spacio, terra marique pace parta, ter clusit. Alii passim.

2, 38, 5 *Cypri deuicta*) Lipsius reposuit. cum esset *Cypro deuicta*; ex quo alii fecerunt: *Cyprode victa*.

2, 39, 1 *Ignauum conferunt stipendium*) vide *Ind. voc. stipendium*.

2, 39, 3 *Quam certam Hispanis parendi confess. extorserat parens*) Ex emendatione *Lipsiana* ita reponendum, res ipsa loquitur.

2, 40, 1 *Penetrata cum victoria Media, Alb:*) Nil attinet repetere scriptores belli Mithridatici, quos supra nominauimus.

2, 40, 2 *Cuius reditum fauorabilem opinio fecerat.*) optima lectio. *gratum*, inquit, *latumq;* *reditum fecit*, quod dimisso exercitu, ciuilitate urbem ingressus est. *Opinio n. & metus ante a per homines diffusus erat, armatis completurum urbem & ad modum Sylle Marisq;* ex arbitrio suo de capite fortunis libertate Romanorum statuturum. *Plutarchus*: λόγοι δ' ἐπαιδοῦντες περὶ τῆς Πομπηίας προκαλέπτοντες τὴν Ρώμην. καὶ δόρυβ' ἦν πολὺς, ὥς εὐδὺς ἄξοντο ἐπὶ τὴν πόλιν τὸ στρατεύμα, καὶ μοναρχίας βεβαίας ἐσομένης. *Varij rumores in urbem praecurrerunt; magnoque tumultu trepidatum est, ne exercitum statim urbi admoneret Pompeius, vniusque dominatio denuo inualesceret.* Adde *Dion.* 37 p. 43. vbi magnifica commendatio huius ciuilitatis.

2, 40, 3. *Magnif. de tot regib. per bid. egit triumphum*) vide *Sigon. comment. in fast. & triumph Rom.* ad ann. DC XCII.

Præterquam à Paulo) *Aliis* placet, præterquam *Capitolio*; quod *Aldus* reprobatur, & vsitatum præfert. *Quibusdam* à manu glossatoris videntur hæc tria verba. Vtiq; in tanta numeri incertitudine, quæ in manubiis describendis apud Auctores occurrit; difficile est aliquid pronuntiare: cum præsertim maius subesse vitium hoc loco, omnino videatur.

2, 40, 4 *Vt is ludis Circensib. corona laurea &c.*) Recipienda erat in textum palmaria *Lipsii* emendatio, quam Ires ipsa ritusque Rom. &

Dionis

Dionis auctoritas firmat : unde nihil de aurea corona, sed de laurea habemus. *Dio* 37 p. 44; *Decreta Pompeio* hac erant : Δαφνοφορεῖν τς αὐτὸν κατὰ πάσας αἰετὰς τὰς πανηγύρεις, καὶ τὴν σολήν, τὴν μὲν ἀρχαίαν, ἐν πάσαις αὐταῖς, τὴν δ' ἐπινίκιον, ἐν τοῖς τῶν ἵππων ἀγῶσιν ἐνδύειν. *Auream* tarum *Cor.* defendit *Carol. Puschalius* in erudito de coronis opere. Iudicent docti. *Sauaro* ad *Sidon. Apollinar. carm.* 23 v. 425 confundit locum *Nostri Auctoris* cum iis, qui de coronis sacrorum certaminum victoribus dari solitis agunt. Nisi forte respexit ad locum *Plinii*, 7, 26, ubi de *Pompeio* Postea ad maria & deinde solis ortus missus hos retulit patriæ titulos more sacris certaminibus vincientium. sed additur mox ratio : Neque enim ipsi coronantur, sed patrias suas coronant.

Vt primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex Asia triumpharit, & quot partes orbis terrarum sunt, &c.) Plane ad hunc sensum *Plutarchus* : μέγιστον δὲ ὑπῆρχε πρὸς δόξαν καὶ μηδεὶ τῶν πάποτε Ῥωμαίων γεγονὸς, ὅτι τὸν τρίτον θριάμβον ἀπὸ τῆς τρίτης ἡπείρου καλὴν γαγεν. ἐπεὶ τρεῖς γὰρ πρότερον ἦσαν ἕτεροι τε θριάμβευκότες. ἐκείνῳ δὲ τὸν μὲν πρῶτον ἐκ Λιβύης, τὸν δὲ δεύτερον ἐξ Εὐρώπης, τῷτον δὲ τὸν τελευταῖον, ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰσαγαγὼν τρόπον ἕνα τὴν οἰκισμένην ἐδόκει τοῖς τρεῖσιν ἐπιῆχθαι θριάμβοις. Maxime autem ad gloriam illustre *Pompeio*, neque cum quoquam Romanorum ad id tempus commune erat, quod tertium triumphum ex tertia orbis parte egit. Nam ter quidem etiam alii ante ipsum, triumphauerant. Ipse autem primum ex Africa, secundū ex Europa, tertium siue hunc postremum ex Asia duxit, adeoque tribus triumphis totum quodammodo orbē triumphasse visus est.

2, 40, 5 *Lucullus* memor tamen acceptæ iniuriæ, & *Metellus Creticus* non iniuste querens) Ad dendum est locus *Nostri* *supr.* 2, 34, 2 : nominatique suis locis horum bellorum scriptores.

& cum

Et cum iis pars optimatum refr. ne aut prom. ciuit. &c.) Accurate, vt solet, exequitur Dio 37 p. 53.

2, 41, 1 *Hic nobilissima lul. gen. famil.)* Elogia *Cæsaris* passim habentur. Vide *Charact. Vel. lei. c. 2.*

Magno illi Alexandro semillimus) cum quo etiam à *Plutarcho παρὰλλως* comparatur, adde *Appian. 2 de bell. ciu.*

2, 41, 2 *Cuius filiam &c. repudiaret, nullo modo compelli potuit)* Ferme, his ipsis verbis *Suetonius Cæs. 1*: neque &c. repudiaret compelli a Dictatore *Sulla* illo modo potuit. adde quæ sequuntur de eius periculo. It. *Plutarch. Cæs.* Quod nonnulli legunt, *nullo motu*, mihi quidem nondum arridere potuit, neque opinor cuiquam attentius cogitanti.

2, 41, 3. *Cum à piratis captus esset)* *Plut. Cæs. Sueton. Cæs. 4. &c.*

2, 42, 1. *Metu suo destituerit)* alii, *motu suo*, sed haud dubie melius est, *metu suo*.

2, 42, 3 *Is enim Asiam tum obtinebat)* *Manutii* est hæc emendatio. vitiose ita legebatur: *Cum idem enim Asiam eam quam obtinebat.* Vnde variis varia coniectare libuit.

2, 43, 1 *Quippe absens pontifex factus erat, cum in Cotta c.)* *Lipsius* feliciter corrigit: q. *absens Pontifex factus erat in Cotta consularis locum, cum pane puer à Mario &c.* Ita congruit historia, nec *Tacitus* aut *Dio* opponi possunt.

2, 43, 3 *Nobilissimaque Dolabella accusatio)* Post hanc accusationem *Dolabella*, haud dubie principibus *Patronis* annumeratus est. *Sueton. 55. Auctor de causis corrupt. eloq. 34, 8*: Nonodecimo ætatis anno *L. Crassus C. Carbonem*; Vno & vicesimo *Cæsar Dolabellam*, altero & vicesimo *Asinius Pollio*
C. Cæ.

C. Catonem, non multo ætate antecedens Caluus, iis orationibus insecuti sunt, quas hodieque cum admiratione legimus. adde Val. Max. 8, 9, 3. Plut. Cæs. contentiones civiles cum Q. Catulo atque aliis eminentiss. Viris) de quibus Plutarchus & Dio.

Victus maximi Pontificatus petitione Q. Catulus) Suet. Cæs. 13. Dio 37. Plutarch. Cæs.

2, 43, 4 Restituta in ædilitate mon. C. Marii) Suetonius Cæs. II causam exponit ἀντιπαράστασις sc. æmulationem aduersus optimates: Et auctoritatem, inquit, Optimatum, quibus posset modis, inuicem diminueret, τρώει C. Marii de Inguiriba, deque Cimbris atque Teutonis, olim à Sulla disiecta restituit.

Reuocati ad ius dignitatis proscriptionum liberi) Quos Sulla excluderat, vide supr. 2, 28, 4.

2, 44, 2 Hoc consilium sequendi Pompeius causam habuerat &c.) Fatalis rei Romanæ Oligarchia. cuius ὑπόθεσις egregia obseruatione politica hic explanat Noster, qui & alias in talibus, quam sit studiosus χαρακτὴρ πολιτικῆς, ostendit. Est autem, in diuersis Triumuirorum consiliis, vnum & quasi generale propositum, quo suam quisque potentiam spectabat quærebatque: Maiore cum fiducia, Pompeius; maiore cum calliditate, Cæsar; maiore cum vanitate Crassus. Cæsar, vt ad destinata perueniret, etiam Pompeium & Crassum in amicitiam reduxerat, quod Plutarchus vocat πρῶγμα καλὸν μὲν ἄλλως καὶ πολιτικόν, αἰτία δὲ φαύλη, καὶ μετὰ δυνάτητος ὑπὲρ ἐκείνης συνετελεσθὲν ἐπιβόλως, praelerum alias factum & civilis prudentia dignum, sed callide prauoque consilio ab ipso structum. nempe, vt auxilio vtriusque eo proficeret interim, vnde alterum alterius auxilio postea oppugnare ac deprimere posset, relegata interim communis potentia in socios,

focios, quod *Velleius* notat. Lege *Dionem* 37, vbi & ceterorum propositum ostenditur. *Florus* rotunde 4, 2, 11: *Sic igitur Cesare dignitatem comparare, Crasso augere, Pompeio retinere cupientibus, de inuadenda Rep. facile conuenit.* Recte, de inuadenda rep. ait. Hæc enim vt spoliū & merces ipsa sui petebatur hac conspiratione, à qua propterea Cato libertatis perniciem solebat repetere; atque, cum alii discordiam postea Pompeii & Cæsaris existimarent reip. exitium attulisse, ille consensionem eorum fatalis mali causam suggerebat.

2, 44, 5 *Affinitas etiam inter Cæs. Pomp. contracta nuptiis*) *Affinitate* & nuptiis ludere, prout potentia paranda consiliis conducit, inter arcana habent, quicunque dominatum moliuntur. Ita hic, iam alii (*Cæpioni*) pacta Cæsaris filia, in Pompeii transfertur matrimonium: rursus Pompeii filia, Fausto Syllæ filio desponsa, in manum Cæpionis iubetur conuenire. Quo tenderent ea consilia, notat *Cicero* ad *Atticum* scribens 2, 17: *Turbat & Sampsicramus* (Pompeium intelligit) *nihil est quod non timendum sit.* ὁμολογεῖνως τυραννίδα συσκευάζεται. quia enim ista repentina affinitatis coniunctio? Viderat in talibus affinitatibus iam antea ὑπόθεσιν τυραννικὴν Cato, cum Pompeio, filioque eius neptes ex fratre & sorore denegaret: eo quod animaduerneret, suam quoque ad prouehenda inciuilia cœpta voluntatem quæri. Hanc ipsam quoque vafritiem impauide coarguit, apud *Plutarch.* in *Cæs.* p. 714. & *Appian.* 2 bell. ciu. vociferatus: διαμαρτυροῦντες γάμοις τὴν ἡγεμονίαν. Adi *Charact. Vellei.* c. 4, 13.

2, 44, 4 *In hoc consulatu Cæsar legem tulit, ut ager Campanus plebei diuid.*) Etiam hoc arcanis dominationis coniungit *Cicero* epistola modo laudata. Rem totam prolixè exposuit *Dio princip.* 38: vbi

vbi præsertim illa calliditas Cæsaris demonstratur, qui cum reuera populi sibi animos aduersum Optimates conciliatos hac lege cuperet, auctoritatem tamen Optimatum consensumque, in speciem, requirebat præferebatque, tota molitione ita disposita, vt ne occasionem quidem contradicendi inuenirent.

Et ius ab his restitutum) Puteanus: *ius ciui-
his restitutum* i. e. *ius ciuitatis*. Lipsius coniecit *ius his restitutum*. Si tamen vulgatam retinemus, illud *ab his* ad Cæsarem auctorem & Pompeium suasorem legis pertinebit.

2; 44; 5. *Bibulus cum actiones eius magis
vellet impedire quam posset*) Dio 38. Sueton. *Cæs.* 20: Insignis error optimatum hoc loco notandus est. Cum enim suspectam merito haberent Cæsaris potentiam & *διάνοιαν τυραννικὴν*, veluti *aduersarium* ei dederunt hunc Bibulum. Auctor Appianus: *ἡ βελὴ
λευκίον Βίβλον ἐς ἐναντίας τῷ Καίσαρι ἐχειροτόνησεν
αὐτῷ συνάρεχεν. Separatus Lucium Bibulum collegam
Cæsari pariter & aduersarium dedit. lib. 2 bell. ciu.* Adde Suet. *Cæs.* 19. Non recte. Videndum enim est, *quis cui opponatur*, in refringendis nouis consiliis. Non erat is Bibulus, qui cum Cæsare componi posset in rep. gerenda. Non erat, inquam, idoneus vel calliditate vel auctoritate. Itaque statim in ipso *ἀντιπραγίας* initio turpiter se dedit: cum ad speciosa Cæsaris verba potius, quam insidiosa facta animi attenderet, simulatæque concordiae imagine tantisper sibi imponi pateretur, donec Cæsar discordiæ aduersus Bibulum valituræ firmum quasi gradum occuparet.

Tum Cæsari decreta in quinquen. Gallia) Socero sc. (Pisone) generoque (Pompeio) suffragantibus, ex omni & rouinciarum copia Gallias potissimum elegit, cum is emolumenta atque opportu-

nitates idonea essent materia triumphorum. *Suet. Cas. 22.*

2, 45, 1. *Per idem tempus P. Clodius homo nobilis &c.*) Dicetur in *Character. Vellei. c. 5.*

actum incesti reus) Prolixe habes historiam apud *Plut. in Cas. Dion. 37. Sueton. Cas. 6.*

a patribus ad plebem transfret) Cæsare in inuidiam Ciceroniseum transducente. *Sueton. Cas. 20.* nimirum ut tribunatum, qui patriciis non patebat, impetrare posset. Tales autem tribuni, qualis Clodius describitur, rebus nouandis idonei, ideoque molitoribus dominationis grati sunt.

Qui ciuem R. indemnatum interemisset) *Plut. in Cicer. & præsertim Dio 38 :* ubi & iniquitas huius legis declaratur, & quo consilio, quibus Potentum fraudibus oppressus sit Cicero, egregie ostenditur. *Appian. 2 bell. ciu.*

2, 45, 2. *Conseruata patr. pretium calamitate exsilii tulit*) Alii maluerunt : calamitatem exilii.

Non caruerunt suspic. oppress. Cic. Cæsar & Pompeius) Nec suspicio erat, sed manifesta fides. Vide *Dionem.*

Quod inter XX viros dix. ag. Camp. esse noluisse) Cæsar enim, ut occultaret noua consilia, optimum & clarissimum quemque diuidendis agris adhibere cupiebat, quasi nimirum non sua, sed ipsorum auctoritate illa res gereretur. quod animaduertens Cicero, decus atque dignitatem suam noluerat alienæ dominationi gratificari.

2, 45, 3. *Sera Cn. Pomp. cura, Verum & cæpit interrta*) Ita *Vrsinus & Gruterus* bene emendarunt ; cum fuisset in exemplari : *Verum & cæpit interrta.* Tu obserua infidam hic quoque Potentum amicitiam : Modo abiiciunt, si utile suis rebus existimant ; modo attollunt, si ex erecti restitutione

ne aliquem suæ potentiaæ vsum commenti sunt. Ut beneficio obligare possint aduersarium, iniuria eo redigunt, ut beneficii capax sit.

Neque post Numidici exilium) Fuit enim vere gloriosum Ciceroni hoc exilium, sicut & *Ph. liscus* in egregio illo cum Cicerone colloquio iudicauerat apud *Dion.* 38.

2, 45, 4. *Idem P. Clodius in senatu, sub honoris ministerii titulo*) vide *Plutarch. Cat. Min.* Ita scilicet lupi apud oues, in fabula; de remouendis canibus agunt. Ceterum quant alias late pateat istud arcanum, quo specie honoris homines seponuntur, eximia dissertatione pertractat *Gruterus discurs.* ad illud *Taciti.* 2 A. 42, 2: *Tiberius amoliri iuuenem* (Germanicum) specie honoris statuit. *Lips.* 4 polit. 14, 70. In Nostro exemplo non fefellit sane Catonis prudentiam Clodius, qui ultro clamauit, *ὡς ἐνέδεα τὸ πρῶγμα καὶ προπηλακισὺς, ὃ χάρις ἐστὶν; insidiarum & contumeliae causa sibi id ministerium a Clodio imponi.* Sed quomodo poterat voluntati populi, quem perforata nare trahebat Clodius, resistere?

Ad spoliandum r. Ptolemæum, omnib. mor. vitiose, v. meritum) Mirum Schema Velleii. quasi morum vitia Ptolemæum regno exuere, & Romanis spoliandum tradere debuerint. Aliter & verius *Ammianus Marcellinus* 14, 27; de Cyprio loquens: nec piget dicere, auide magis hanc insulam populum R. inuasisse, quam iuste. Ptolemæo enim rege federato nobis & socio; ob arari nostri angustias iusso sine ulla culpa proscribi; ideoque hausto venenæ voluntaria morte deleti; & tributaria facta est, & velut hostiles eius exiuita classi imposita, in urbem aduecta sunt per Catonem. Florus quoque non obscure indignitatem rei innuit, cum 3, 9, 3 inquit: *Diuitiarum tanta erat fama, nec falso, ut Victor*

gentium populus, & donare regna consuetus, P. Clodio Tribuno duce, socii & uniusque regis confiscationem mandauerit. Videnda, quæ ad Marcellinum Henr. Valesius; ad Florum, Freinshemius; duo clarissimi Viri, notauere. Alii alios colores quæsiere, ac in Clodium omnem eius rei culpam reiecere. Verum hi colores sunt, quibus appingendis valde sollertes sunt, magistri & ministri dominationis: & iniquitas, auaritia, ambitio sub virtutum & iuris nominibus lateant.

2, 45, 5 cuius integritatem laudari, nefas est) Talis sententiæ formula apud Tacitum occurrit in Vita Agricole 9, 5: *Integritatem atque abstinentiam in tanto viro referre, iniuria virtutum fuerit. q. d. In viro tam glorioso, nihil habebit magnifici aut præclari, si dicatur, integritatem & abstinentiam, quas omnes & tique suis functionibus debent, quæque inter necessaria potius officii ciuilis nomina, quam inter elogia virtutis audiri solent, præstitisse: quinimo obscuraretur excellentiorum virtutum splendor & deprimeretur quodammodo, expositione earum rerum, sine quibus nec in bonis viris innumerantur, quos magnis interim nemo accenset. Aliter explicant Nostrum alii, mihi de hac interpretatione non dum opus fuit dubitare.*

2, 46, 1. Cum deinde imm. res vix multis voluminib. explicandas Caesar in Gallia ageret) De quibus vide quos Camers notauit ad Flor. 3, 10: & adde Dion. 40.

Inuictum par consulum Cn. Pomp. & M. Crassus) Vitiosissime *victus* pars consulum. vnde *Rhenanus par cons. fecerat.* quod retinuimus, in textu, non quod ceteris coniecturis doctorum præferremus; sed quod nihil certi aut firmi in omnibus esse cerneremus. *Lipsius, inuictum par; Vrsinus, victus par, legunt.*

Neque

Neque petitus honeste ab his, neque prob. gestus est) Nam & factiose ac pæne per vim, ex arbitrio suarum partium, inuaserant consulatum, & magistratus quos vellent constituerant, & omnia potentia augenda patrabant nouabantque. inter quæ etiam decreta in alterum quinquennium (Dio de triennio meminit, sed intellexerim de consultatione potius, quam de decreto) Cæsari Galliæ, Pompeio Hispania & Africa; Crasso Syria & vicina prouinciæ, referri debent. Dio 39. Plut. Cæs. & Crass. Appian, 2 bell. ciu.

2, 46, 3 *Hunc proficiscentem in Syriam diris cum ominib.*) De his deuotionibus, diris, imprecationibus solenniter publiceque conceptis vide omnino doctissimi Brissou. 1 formul. solenn. vbi & huius historiæ occurrit declaratio ex Plutarcho, Appiano, Dione, Cicerone, Lucano. Adde *Nostrium* supra 2, 22, 2.

Stile imperatoris damnum saluo exercitu fuisset respubl.) Lipsius, Stile reponit. Ceterum scriptores belli Parthici vide notatos ad Flor. 3, 11. Est autem memorabile cum primis in exitu Crassi exemplum, qualis vindicta iniustissima bella, auaritiaque inexplabilem soleat consequi. nam id magno consensu agnoscunt scriptores obseruantque hoc loco,

2, 47, 1. *Amplius CCCCM hostium à Cesare cæsa sunt*) Plinius, Plutarchus, Appianus longe maiorem, nec tamen eundem, numerum habent. vnde Lipsius rescribit: octingenta millia host.

Pugnatum saepe erupt.) Incuria Typothetæ & Correctoris factum est, vt hoc loco omitterentur duo membra in nostra editione, quod vehementer doleo. Eocus ita habet: *pugnatum saepe directu acie, saepe in agminibus, saepe eruptionibus.*

Circa Alexiæ Vero tanta res gesta) Florus

Alexiam vocat. 3, 10, 23. vide, ipsum *Cas. bell. Gall.* 7. *Plutarchus in Cas.* διὰ πολλὰ μὲν ἂν εἰκότως ὁ πρὸς Ἀλυσία κινδύνῳ ἔχει δόξαν, ὥς ἔργα τόλμης καὶ δεινότητος οἷα τῶν ἄλλων ἐγόνων εἰς παραχόμενον. Multas ob causas gloriam Caesaris auxit hoc ad Alexiam certamen: quippe ubi ea virtutis consiliique documenta, qualia non in alio facile certamine edidit.

2, 47, 2 cum mediam iam ex invidia potentia male coherens inter Cn. Pomp. & C. Cas. concordia pignus Iulia). Est hæc inter præcipuas Lipsii emendationes. nam in msc. erat: ex invidia Pontiacamilie. ynde quidam fecerant: ex invidia Pompeii male cohar. Ita autem Pompeii nomen inficere statim repeteretur. Ergo hoc dicitur: Concordiam male cohesisse ex invidia potentia. prorsus præclare & sententiose. inter socios potentia, est invidia & amulatio potentia: hac facit ut infida sit societas, ut male cohereat concordia.

2, 47, 3 Tum in gladios cadesque ciuium furente ambitu, cuius neque finis reperiebatur, neque modus) Tribunorum præsertim plebis ferocia tumultus excitabat, comitia turbabat, pro consulibus tribunos militum postulabat (quo nimirum plures remp. capessèrent) populo suis malis applaudente & in perniciem suam sæuiente. ἔτι γὰρ ἐμπερίαζον, ἔθ' ὅστις εἰς ἐν ἐποίκιν, ἀλλ' ἐπ' ἀπλήλως παρώρμητο, πολλὰ μὲν δ' ἀπανώμενοι, πολλὰ δ' ἐτι πλείω μαχόμενοι. Neque enim moderati sani que quidquam agebant, sed tumultuabantur inuicem turbabantque tum largitionibus multa, tum pleraque certaminibus genere ac cadibus, inquit Dio 40 p. 159. apud quem plura antecedentium & consequentium vide, ut æstimes, quantum breuitate mirifica, signanter tamen, expresserit Velleius. Similia habet *Plutarchus in Cas.* p. 721.

Tertius cons. sol. Cn. Pompeio, etiam aduersantium antea dignitati eius iudicio delatus est) de Catone

Catone præsertim & Bibulo Plutarchus in Pomp. de totius senatus consilio Dio 40: fuisse inter artes Aristocraticas, ut Pompeio soli delatus Consulatus & dictaturam impediret, quam tribunipl. Pompeio magnis iam clamoribus destinabant; & Pompeium à plebe auocaret, atque ad optimatum partes traduceret; denique ne durior in seruitio essent Romani, si cum Pompeio Cæsar, quod timebant, consul factus esset. Sed quid est τὰ ναύαγια πολιτεύεσθαι, si hoc non est? Nulli iam prudentiæ, nulli arti sua vis. mutabantur miseræ, non tollebantur. Et iam ὠδὴν reip. regnum parturientis occœperant.

Sederus consulatus omnem vim in coërcit. ambitus exercuit) Lipsius mallet, exeruit. Vide Dion. 40. Appian. 26, c. Plut. Pomp. Sigon. de iudic. 2, 29. 2, 47, 4 P. Clodius à Milone &c:) Supra iam aliquid de iudicio Nostri auctoris diximus ad 2, 20, 3.

2, 48, 1. Is qui ab ipso) Rhenani editio, is qui ab ipso quoque non debuit mutari.

2, 48, 2. Qui si ante biennium quam ad armatum est decessisset, defuisset fortuna destruendi eius locus) Tali sententia Plutarchus in Pompeio optat: Utinam tum obiisset (post tertium triumphum) cum adhuc Alexandri fortunam haberet. nam quæ secuta sunt non minimam felicitati eius imposuere labem.

Uniuersa Ital. Gota pro salute eius, primo omnium ciuium, suscepit) Dio 41 pr. Plut. Pomp. Iuuenal. 10.

2, 48, 3 Non alius maiorem flag. q. C. Curio tr. pl. subiecit facem) Nam perturbatis reip. temporibus tales homines, qualis hic describitur Curio, idonea sunt instrumenta, dominationis consilia agitantibus.

Cuius animo, Voluptatibus & libid. neq. op.

Sella) Haud dubie corruptissimus est hic locus. cui medelam haftenus nemo excogitavit. Lipsius tentavit: *cuius animi voluptatibus*; & postea pro *cupiditates, ciuitates* substituit. *Gruterus* illa verba, *voluptatibus* vel *libidinibus*, à mala manu esse, itaque deleri oportere existimauit. *Acidalius*, pro *animo*, legit *omnino*. Quidquid horum consideras, vel stilus vacillabit vel sensus.

2, 48, 4 *Mox simulatione contra Pomp. & Casarem*) cuius simulationis consilia exposuit diligenter *Dio* 40 non procul à fine.

accepto centies H-S) prorsus maior summa fuit: quod iam *Aldus*, *Lipsius*que notauere. cuius verba non possum, quin adscribam: *Ego*, inquit, *scribo sexcenties. Caussam habeo, quod Dio Cassius auctor lib. XL*, omni ære alieno, quo ingenti obstrictus, Curionem à Cæsare liberatum. *atque forum nostrum ait Valerius (9, 1, 6) Curionis filii sexcenties iertertium æris alieni aspexit. Caussam etiam alteram, quod Plutarchus & Appianus consentiunt, Paullum Cos. emtum à Cæsare mille quingentis talentis. Curionem autem maiore etiam summa. Si ita est, cum tot ista talenta paullo minus quadringenties HS efficiant: quidni Valerium audiamus in maiore summa?* Haftenus *Lipsius*.

condiciones pacis discussit & rupit) Quo sensu etiam *Lucanus lib. 1.* tribunos *faces belli* vocat, *Curionique* præsertim orationem, qua Cæsar ad audendum bellandumque instigatur, tribuit. Ita quidem ex parte Cæsaris: sed ex Pompeii parte *Lenxulus* alique similem censuram merentur, qui non passi sunt ipsum pacis consiliis animum adiciere.

Vnice cauente Cicerone concordia publica) Commendat etiam virum optimum hoc nomine *Plutarchus in Cas.* Κικέρων ὁ ῥήτωρ ἄξιον παρὲν ἐκ Κιλικίας καὶ διακλαγὰς πρᾶττων, ἐμάλα τῇ τὸν Πομπηίου. ὁ δὲ ταῦτα

ταύται συγχωρῶν τὰς στρατιάς ἀφίξει, καὶ Κικέρων μὲν
ἐπειδὴ τὰς Καίσαρος φίλος συνευδόμενος ἐπὶ ταῖς εἰρημέναις
ἐπαρχίαις, καὶ στρατιώταις μόνοις ἑξακισχιλίοις ποιεῖν τὰς
διαλύσεις. Reuersus modo è Cilicia Cicero Orator de
reconciliatione agebat, Pompeiumque mitigabat,
ut in aliis concederet, legiones tantum Casari adi-
meret. Itaque rursum Cicero persuasit amicis Casa-
ris, ut contenti, quas pradiimus, prouinciis mili-
tumque sex millibus, concordiam pacemque admit-
terent. Meminit & in Vita Ciceronis.

Cum iustis aliorum voluminibus promitur)
vet. exempl. cum iustius aliorum voluminib. pro-
matur. quod tolerari queat.

2, 49, 1 *Quieta aut certe non precipitata,
fatali a. i. Sc.*) Lipsius, interponit: *quieta ea aut
c. n. p. ut ad remp. referatur.* ita enim omnino ne-
cesse est. nam quæ alias illa multitudo epithetorum,
si de morte capias? *Fatali morte*, bene se habet,
nec erat mutandum. Ceterum pertinet huc locus
Ciceronis de Hortensio, in Brutoc. 96. Sic Q. Hor-
tensii vox extincta fato suo est; nostra, publico. &
mox: Sed fortunatus illius exitus, qui ea non vidit
cum fierent, quæ prouidit futura. saepe enim inter
nos impendentes casus defleuimus, cum belli ciuili
causas in priuatorum cupiditatibus inclusas, pacis
spem à publico consilio esse exclusam videremus. sed
illum videtur felicitas ipsius, quæ semper est usus,
ab eis miseriis, quæ consecuta sunt, morte vindicasse.
Tali ferme figura Tacitus Agricolaæ suo opportuni-
tatem mortis, quam vocat, gratulatur, & festinata
mortis grande solatium tulisse, ait, euasisse postre-
mum illud tempus, quo Domitianus non iam per
interualla ac spiramenta temporum, sed continuo
ut velut uno ictu remp. exhaust. Agr. 44. 6 & 45, 5.
Quid nobis hodie dicendum est? Nihil aliud ad-
dam, quam quod rursum Tullius de temporibus

reip. dicit in *Bruto* 76. *Præteritorum recordatio est acerba, & acerbior forte expectatio reliquorum.*

2, 49, 2. *Et anno LXXVIII*) Illud anno insertum est, & poterat abesse.

2, 49, 3 *Alterius ducis causa melior videb.)* Egregia dissertatio de partibus belli civilis. de qua sigillatim aliquid dicemus. *Videbatur sane Pompeii causa melior*, quia à Coss. mandata ipsi erat defensio reip. contra Cæsarem hostem iudicatum: sed videbatur tantum, non erat. Satis notum est, & scriptoribus diligenter memoratum, quod uterque pro sua dominatione, neuter pro rep. bellauerit. *Solus Cato fecerat aliquas & reip. partes*, sicut *Seneca* loquitur ep. 104. Quanquam hæc ipsa species & splendida nomina Pompeianorum non parum deformata sunt illa intemperantia, qua tractationem Cæsaris de pace repulerunt, τὴν εὐπειθεσίαν Καίσαρος τῶν προφάσεων ἂν τοὶ μηχανισάμενοι. *speciosissimum colorem ac prætextum Cæsari hoc pacto ipsi concinnantes. Plutarch. Cæs.* Scriptores huius belli vide *Camerti* notatos ad *Flor.* 4, 2, quibus omnino *Dionem* adde.

Hic omnia speciosa, illic Valentia) Ita est: Pompeius ipse multa gestorum gloria, multis regum amicitiiis, populorum auxiliis subnixus, & iam reip. ac libertatis propugnator habebatur: sed reuera maius in Cæsareanis partibus robur, siue ducem spectares, siue milites, siue instrumenta belli solida. Cæsar ipse *in orat. ad milit.* ridet inania Pompeii nomina & speciem, apud *Lucan.* 1,

— *Veniat longa dux pace solutus*

Milite cum subito, partesque in bella togata,

Marcellusq; loquax, Et nomina vana Carones. &c.

Pompeium senatus auctoritas) Scriptores passim testantur. Vide orationem *Lentuli* ap. *Lucan.* principio l. 5, ubi inter alia:

— non Enquam perdidit ordo
Mutato sua iura solo, merentia tecta
Caesar habet, vacuasq; domos, legesq; silentes,
Clausaq; institutio tristi fora, Curia solos
Illa Sider Patres plena quos Urbe fugavit.

Ordine de tanto quisquis non exulat, hic est.

Consules Senatusque causa non Pompeio
sum. imp. detul.) Gruterus contra Lipsium firmat
hanc lectionem, ut sensus sit non Pompeio propter
Pompeium, et sic dicam, sed Pompeio propter caus-
sam, qua non Pompeii, sed publica videbatur, com-
missam esse rei militaris summam. Eruditissimus
Gronovius diatrib. ad Stat. l. 3. silv. 3. c. 32 legit:
causa nomine Pompeio & c. i. e. Et ipse causam Se-
natus tueretur, subintellige, non et imperaret, vel
potius dominaretur, cum contra Caesarem sui Do-
minum assererent.

2, 49, 4. *Nihil relictum à Casare, quod ser-
uanda pacis causa tentari posset &c.*) Ita quidem
præse ferebat: sed fortasse verissimum est iudicium
Plutarchi in *Antonio*, Cæsari bellum pridem & ve-
hementer cupienti fuisse; quippe quem stimulare
ἦεν ἀπαγορεύειν ἀγῆνς, καὶ παρακινεῖν ἰδιώτῃ καὶ πρῶ-
τον εἶναι καὶ μέγιστον *inexplebilis imperandi amor, &*
insana principatus cupiditas. cuius tegendæ, iu-
risque titulo exornandæ maximas interim occasio-
nes Pompeiani præbuere homini, quod negari non
potest.

cum alter eos. iusto esset ferocior) Marcellum intelligit. cuius ferociam præsertim etiam ex *Appian. 26. c.* licet intelligere. Porro uterque Cos. ideo creati erant; quia Cæsarem summo odio prosequerentur: notante eodem.

Lentulus vero salua rep. saluus esse non pos-
(et) propter magnitudinem scilicet æris alieni: nam
his nimirum civili bello opus, siue, vt apud Sallu-

Pine

stium notantur, *his perdita rep. opus est. Caesar* 1. b. c. *Lentulus*, inquit, *arvis alieni magnitudine, & spe exercitus ac prouinciarum & regum appellandorum largitionibus mouetur: seque alterum fore Syllam, inter suos gloriatur, ad quem summa imperii redeat.*

M. autem Cato moriend. ante, quam Syllam condit. ciu.) vide quæ notauimus supra ad 2, 7, 2.

2, 49, 5 *Et se in petit. consul. suffrag. P. R. committeret decreuere*) Rectissime ita post alios Gruterus edidit, qui hanc ipsam lectionem esse exemplaris scripti affirmat.

Cn. Pomp. Cos. q. & m. p. S. relicta Vrbe &c:) Describit eam ex vrbe fugam graphice Dio 41. Cæterum an prudenter à Pompeio factum sit, quod *Vrbem Italiamque reliquit*, non vna erat sententia. Quidam, inquit Plutarchus in Pompeio *ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶνδεῶν ἐκλογισµῶν*, in optimis belli consiliis ponunt Pompeii ex Italia discessum: ipse *Caesar* mirabatur, quod relicta munita Vrbe, cum præsertim ex Hispania copias expectaret, marique polleret, Italia tamen excederet. Cicero etiam reprehendisse fertur, quod Themistoclis potius consilium quam Periclis imitatus sit Pompeius, cum tamen, tempora huius casus non illius exemplum supeditarent. Quod peritissimorum virorum iudicium non videtur de nihilo: cum præsertim non tam consilio Pompeii; quam impetu Pompeianorum suscepta profectio videatur. Potest tamen opponi: Pompeium illis populis, regibus, tetrarchis, dynastiis, quorum amicitia nitebatur propiorem factum; Casarem in aduersa & inimica loca perlicere debuisse. Sed imbellem illam gentium multitudinem Pompeius cum Cæsariani militis bello indurati peritia & virtute debebat contendere; simul illud reputare; minorem ubique esse cedentis auctoritatem,

titatem, & qui recedat, fugere credi. Certe non
 omisit Dionotare talem euentū 41 p. 178 Πομπήϊ-
 μὲν ἐν τὴν τε παλίδᾳ καὶ τὴν ἄλλῃν Ἰταλίαν ἕτως ἐξέλιπε,
 πάντα τὰ ἐναντιώτατα τοῖς πρόοθεν, ὅτε ἐς αὐτὴν ἐκ τῆς
 Ἀσίας κατέπλευσε, καὶ ἐλόμην καὶ πράξας, ὃν ὦντι καὶ
 τὴν τύχην καὶ τὴν δόξαν ἀνέπαλον ἐκλήσατο. *Atque ita*
Pompeius patriam omnemque Italiam reliquit,
longe ille quidem diuersa ac plane contraria us mo-
litus, quam antea probauerat, cum ex Asia rediret.
Itaque Ε FORTVNAM Ε EXISTIMA-
 TIONE *priori contrariam nactus est.*

2, 50, 1 *At Cæsar Domitio legionib. Corfin. Εc)*

Quæ de Domitio, item de oratione Cæsaris in vrbe
 hic memorantur, præter Dionem, Appianum, Plu-
 tarchum, præsertim *Ipse* diligenter exposuit 1 *bell.*
civ. Noti sunt & iam supra indicati *scriptores totius*
civilis belli: è quibus deinceps, ea tantum mutuabi-
 mur, quæ nostro instituto opportuniora videntur.

2, 50, 3 *Festinat. itineris eius al. morata*

Maßilia est, fide melior quam consilio prudentior)
 Melius se medios & neutrius partis præstitissent
 hoc tempore Maßilienses. Certe si vllum tempus
 cuiquam ciuitati ἀδιαφορίαν suasisit, hoc videtur illud
 fuisse. Vtrique obstricti erant, Pompeio Cæsari-
 que: nec de iustitia causæ aliquid certi in re per-
 plexa videre licebat. Atq; etiamsi Pompeii vetustio-
 ra, Cæsaris recentiora essent merita, par tamen obli-
 gatio gratiam & fidem ex æquo postulabat. Itaque
 honesta sane fuisset oratio, prudensque consilium,
 quod præferebant initio apud Cæsarem l. 1. b. c. *Intel-*
ligere se diuisum esse P. R. in partes duas: neq; sui iu-
dicii, neq; suarum esse virium discernere, utra pars
iustiore causam habeat: principes vero esse earum
partium Cn. Pompeium Ε Cæsarem patronos ciuita-
tis; quorum alter agros Volcarum Arecomicorum Ε
Heluiorum publice eis concesserit; alter bello victas
Gallias

Gallias attribuerit, & ægaliaque auxerit. quare paribus eorum beneficis parem se quoque voluntatem tribuere debere, & neutram eorum contra alterum iuuare, aut Urbe aut portibus recipere. Hoc responsum etiam Dio vocat, ἀποκρισὶν ἀξιωμακόντων. Sed mox Pompeianis se partibus adiunxerunt, eaque re iram Cæsaris asperarunt. Quem errorem nec Strabo, omisit notare lib. 4 : τῷ κρατὶ δὲ νῦν μέγας προσδεμένοι τὴν πόλιν τῆς εὐδαιμονίας ἀπέβαλον; cum parti Urbe se adiunxissent, plerumque felicitatis suæ perdidere. Scilicet arbitria volebat agere Massilia principalium armorum, ut Velleius iudicat, quia dum Pompeium sequitur, Cæsaris causam damnavit: neque prudenter fidem alteri approbare conata est; quam utrique debebat. sicut nec illa pars responsi satis prudens erat, cum Cæsaris consilia se morari velle profiterentur, antequam satis expendissent suas ad morandum vires opesque. Vnde Velleiana περὶ τῆς illa subnascitur: *Principalibus armis iis se debent interponere, qui non parentem coercere possunt.* quasi diceret, si Massilienses iis instructi fuissent opibus, quibus Cæsar potuisset terreri compescique, tum sane quiuissent dicere: *abstine portibus nostris Cæsar, omitte arma adversus Pompeium, excede finibus nostris, aut pacato habitu ingredi.* Nunc stultitia erat leges dicere ei, qui armorum minas armis eludere posset. Miseratione interim dignissima est optima & de Romano nomine præclarissime merita ciuitas. Quare Cicero offic. 3 serio deplorat in triumpho portatam eam Urbem, sine qua nunquam Romani imperatores ex transalpinis bellis triumpharent. id quod indignissimum merito viris bonis videbatur: non debebat enim triumpho ostentari, quod miseratione inæstitiaque publica potius abscondi merebatur.

3, 50, 4 Uterque legatorum & q. c. o. S. eos
Sol.

(*Vol. remissi ad Pompeium*) Ita ab initio capitis Domitium captum aliosque qui soluerant abire ad Pompeium sine dilatione dimisit. Qua re & gloriæ non parum & insigne ad res gerendas momentum sibi peperit Cæsar; sicut Dio animaduertit. Moderationis huius exemplum etiam apud Suetonium habemus *Cæs. 75*: Denuntiante enim Pompeio, pro hostibus se habiturum, qui *Reip. defuissent*: ipse medios & neutrius partis, suorum sibi numero futuros pronuntiavit. Quibus autem ex commendatione Pompeii ordines dederat, potestatem transfundendi ad eum omnibus fecit. Prudenter sane, nam quid inuitis, id est, infidis auxiliis fidas ac adiutoribus? Nam & segnius tua imperia exequentur, & quamprimum poterunt, discessione ac desertione te nudabunt. Ita sunt homines, cogentem fugient: non inuitantem sponte sequentur. censetur enim ibi plus iuris esse ac fortunæ, ubi minus est coactionis.

2, 51, 2 *Sed inopia obsidentibus, quam obs. grauior erat*) Mira tamen tolerantia Cæsariani sustinere illam inopiam, dictitantes: prius se cortice ex arboribus victuros quam Pompeium è manibus dimissuros. *Cæs. b. c. 3. Sueton. Cæs. 68: Plutarch. Dio 41. Appian. 2 b. c.*

2, 51, 3 *Quibus non Hispaniensis sed Hispanus*) Ex Lipsianis emendationibus præcipuis ista haberi debet. Fuerat antea *Hispania sue natus*, ex *msc. Hispania Asia natus*. Paraphrasis ista, è Lipsio: Hac audacia, ait Velleius, effectum, ut Balbus ille, non dicam cuius è Latio aut incolæ Hispaniæ saltem, sed vere Hispanus & externus Romæ perueniret ad sacerdotium & triumphum. quod sc. nouum erat. *Plin. 5, 5. Vide etiam Ind.*

Sed Vno longe magis Pompeianis prospero) adeo quidem ut Cæsar diceret: *Actum de nobis erat,*

erat, si hostis scinisset *Victoria* &c. Vide scriptores paulo ante laudatos.

2, 52, 1. *Neque hercules quidquam illis partibus salubrius fuit*) Ita etiam *Appianus* iudicat. Certe etiam alterum istud consilium *trahendi belli* prorsus è re *Pompeii* futurum erat: sicut clare *Plutarchus* explicat. Sed *Pompeium* non tàm impetus suus, quod hic *Velleius* dicit; quam fatalis suorum temeritas in noxia consilia & exitium præcipitavit.

Quod dignatione partium in dies ipsis m. prosp. fieret) Ita *Rhenanus* bene ediderat; cum fuisset: quod dignationi partem in die ipsi magis p. f.

2, 52, 2 *Acie[m] Pharsalicam* &c.) vide *Cæs.* 3 *bell. civ. Plut. Cæs. & Pomp. Dion;* 41. *Appian.* 2 b. c. *Flor.* 4, 2, 44 &c. *Liu. epit.* iii. *Lucan.* 7 aliosque.

effossamque alterum R. imperii lumen) Hæc vera lectio & primigenia.

2, 52, 3 *Quam omnes partes (militari & verbo & consuet. & ar) dimitteret*) Legebatur. *quam in omnes p. &c.* Quidam emendabant: *quam* & omnes *Patres*. Quod aspernatur *Lipsius*; & *Partes* vocari hic militari verbo autumat; quia durum videbatur in civili dissensu *hostes* dicere. Videtur tamen & verbum *militare* *Velleii* potius de dimissione intelligendum esse. Sensus fuerit: nihil prius habuit *Cæsar*; postquam in sua manu *Victoriam* intellexit, quam & omnem inimicitiam, partiumque odium ex animo abiiceret, neque iam *Pompeianos* & *hostes* suos; neque suos & *Pompeianis* *hostes*, sed & utrosque & ut *civies* considerabat, adeoque & veluti simul & semel, tanquam dimissis a bello, finem odii novæque indiceret. Alluditur ad *Cæsar*is vocem: *Miles parce civibus*. Ecce, non ut partes aduersas nominat *Pompeianos*, neque se ut diuersæ partis considerat, sed *Civis civibus* vult parci.

2, §2, 4 *Quod huius Volunt. erga Brutum sua*) Etiam *Plutarchus in Cæs. & Dio fine 41* statim in comparationem ingratiitudinis; qua postea Brutus violavit conseruatorem suum, sententiam acuit. Timuerat Cæsar Bruto, cum nō compareret: saluumque postea gauisus benigne exceperat.

2, §3, 1. *Aliis & Parthos, aliis & Africam per.*) de Parthis etiam *Appianus*. Sed refutat eam sententiam *Dio principiolib. 42.* idem qui graui obseruatione perplexitatem Pompeii; & ex perplexitate desperationem arguit. Didicerat alias Pompeius in aduersis bene sperare, idque tanto viro; tantaque indole ac experientia dignum erat. nunc omnem spem abiicit, cum tamen multa ad sperandum & resurgendum superessent. Scilicet antea aduersos casus, antequam acciderent, præuiderat; & quid facto opus foret, si accidissent, meditatus erat: nunc certa spe victoriæ præcepta; inopinato casu perculsus; consilium timore & consternatione perdidit. Vide ipsam *Dionis* super ista re φιλοσοφίαν.

2, §3, 2 *sed quis in aduersis benefic. seruat memoriā?*) Pleni sunt auctōrum libri talibus sententiis: quippe id argumentum locis *Rhetoricis* opportunum est cuiusprimis. hic *Rhetorum campus*: *Cæsar* in hoc ipso scelere *Ægyptio* commemorando *l. 36. c. plerumque in calamitate ex amicis inimicos existere notat.*

Imperio arbitrioq; Ægyptii mancipii) *Senec. ep. 4 De Pompeii capite Pupillus & spado tulere sententiam.* Idem de breu. Vit. 14: *Pompeius Alexandrina perfidia deceptus; Ultimo mancipio transfodiendum se præbuit.*

2, §3, 3: *In tantum in illo viro à se discordante fortuna*) Valde signanter & ἐμφατικῶς istam fortunæ discordantis ἀντίθεσιν tractat *Lio 42. p. 210 & 211. adde Lucanum, sine 8.*

2, 54, 1 *Non fuit tamen maior in Caf. Sc.*) *Caf. fine 3 b. c. & Hirtius bell. Alex. Plutarch. Caf. Appian. 2 b. ciu. Suet. Caf. 35 Flor. 4, 2, 54 Sc. Liv. epit. 112.*

2, 54, 2 *Nusquam erat Pompeius corpore, adhuc & ibique nomine*) *Legebatur: adhuc & ibique Iuba nomine. Vocem Iuba doctissimus quisque deleuit.*

Bellum exc. Africum, quod ciebat rex Iuba) *Hirtius de bell. Afric. ceterique, quos iam sæpe laudauimus.*

2, 54, 3 *Honoratiori parere maluit*) *Clarius Appianus: recusasse Catonem imperium, quod adessent legati consulares, cum ipse pratorius tantum esset, itaq; hic quoq; legum habendâ rationem, quod apud Plutarch. in Cat. Min. additur. Paulo antea legitur in Nostro: itinerum locorumq; inopia: rectissime. ne quis correctionibus indulgendum hic putet.*

2, 55, 1 *Ibi primo varia fortunam expugnauit via*) *Valde placuit doctis. Lipsii emendatio, quam & Acidalius sibi vindicat: Ibi primo varia fortuna, mox pugnavit sua. Clarior est sententia, quam vt explicari debeat.*

2, 55, 2 *Victorem Afr. b. Caf. grauius excepit Hispaniense*) *vide Hirtium de bell. Hispan. ceterosque. neque enim toties repetemus satis nota cuius nomina.*

Nam victus ab eo Pharnaces six quidq. gl. eius adstruxit) *vide Flor. 4, 2, 63 ibique not. Frenshemian.*

2, 55, 3 *Vestigio se non recessurum*) *scilicet rebus tam dubiis periculorum remedium sunt ipsa pericula, neque temeritas videri debet, necessaria audacia; siue, vt accuratissime omnium Tacitus loquitur, vbi presidium ab audacia mutuatur, quem virtus iam non potest eripere. Qua de re multa multi.*

multi, quæ non exscribimus, Adi *Scipion. Amirat.*
dissert. polit. ad Tac. IX.

2, 55, 4 *a duce quam à milite fortius*) Ita
Rhenanus edidit. Vetus exemplar prætulit: *C. A.*
duceq. a m. f. vnde *Aldius*; Ceterum *a duce*.

2, 56, 2 *Pecunia ex manubiis lata paullo*
amplius sexies millies H-S) Defendit hanc lectio-
 nem aduersus *Hotomannum* (qui *sexagies* volebat) *Lipsius*: cum *Cicero septies millies* aliquoties no-
 minet; & *Appian* summa ultra *decies sexies millies*
HS (maiolem sanen numerum, sed longe infra *Hotom.*
 calculum) non ascendat. Vide *Ind. voc. Sestert.*
 Sed & cetera quæ de triumpho hic dicuntur, in *In-*
dice commodius declarabuntur.

2, 56, 3 *Idibus Martiis coniurationis aucto-*
rib. &c.) De cæde *Cæsaris* plerique, quos hactenus
 sæpius nominare opus fuit. An merito acciderit
 ei hic exitus, varie disputatur. & iam olim *occisus*
Cæsar aliis pessimum, aliis pulcerrimum facinus
videbatur, teste *Tacito* 1 A. 8, 7. ad quem locum vi-
 de quæso, quæ *Vir Illustris Christophorus Forstnerus*
 notauit: ubi præsertim cum *Dione* ac prudentissi-
 mo quoque Historicorum, *præiudicium diuina Sel-*
ctionis aduersum parricidas vrget, magnisque exem-
 plis confirmat. Res tota illuc videtur redire: *passio-*
nem, secundum tritum vulgi verbum, *iustam; actio-*
nem iniustissimam censerî debere. Imminiserat ei
 hanc cladem haud dubie Diuina Iustitia, tum alia
 facinora tum Pompeianarum partium funera rei;q;
 publicæ perturbationem, & ciuilem sanguinem vl-
 tura: sed interfectores ipsi scelestissimo consilio au-
 tuque facinus susceperê. cum præsertim, non dum
 inuadit dominationem, sed postquam iam pacto &
 iuramento ciuium ius quodpiam nactus erat, inter-
 fecerint Cæsarem. Nam quod *Brutus* apud *Appia-*
num iactitat *ἐδὲν πικρὸν ἐστὶν πομπὴν τοῦδε τοῦ ἄνδρος, καὶ*

ἐνοχλον, merito refutat Hugo Grotius de iur. b. § p. 2, 13, 15. confer 1, 4, 19 & 3, 19, 2. Egregia est dissertatio Dionis principioli b. 44. Certe inter insignes solæcismos politicos retulerim illam Ciceronis intemperantiam, qua toties cædem & percussores Iulii extollit & immodice prædicat: cum tamen ex illa de tyrannicidio quæstione, cuius sæpe in epistolis mentionem facit, nunquam se plane pleneque extricare queat.

Quorum alterum promittendo consulatum non obligau. contra differendo Cassium offenderat) vide Plut. in Cas. subtili sententia ambitiosorum ὑποβέσσω notat Velleius, qui cum habere quam expectare malint honores, nec promittendo mitigantur, & differendo offenduntur. Quamquam animo inuidiæ facibus iam succenso, omnia sunt ingrata, nihil fecisse benigne est. Vide de his & ceteris popularibus sceleris Dion. 44 p.

2, 56, 4 Quod ab eo ita repulsum erat; & non offensus (vid.) Suet. Cas. 79 Dio 44 p. 278. Plut. in Cas. & Anton. Vanitas insignis Antonii: quam merito exagitat Cicero in Philippicis & apud Dion. 45 in oratione aduersus Anton.

2, 57, 1 Principatum armis quesitum, armis teneret) Henricus Saulis, cuius eruditissimum de militia Romana librum ex Anglico Latinum fecit G. M. Lingelshemius, Prætorianorum custodiam non nisi foris in bello usurpatam Romanis ait: donec Sulla & Caesar & usurpato dominatu; domique quoque tanquam inter hostes retinuerunt consuetam custodiam. Sed Sulla resignato simul dominatu & presidio (Appian. 1 & 2 in Ph. Sallust. & alii) quamobrem à Cesare notatus, nescire litteras, potest videri. secutus saniores Grammaticos; quam ipse Caesar, qui dimisso presidio nec simul dominatu, commisit periculosum & insignem solæcismum in politica admi-

administratione, & viam ad suam perniciem patefecit. Lubens adscripsi verba elegantissimi libelli; è quo & *Clapmarius* quædam mutuatur *Arcan.* 3, 14, vbi plura super hoc argumento.

2, 57, 3 *Sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cuiuscunque fortunam m. const. c. corrumpit*) Ita recte *Lipsius*, legebatur enim, *cuius quem f. m. Plut. in Cas. ἀλλ' εἰκεν ἐχ' ἕτως ἀπροσδόκητον, ὥς ἀφύλακτον εἶναι τὸ πεπερωμένον.* Non tam impronissum, quam inevitabile videtur fatum esse. *Appianus:* *χερὴν γὰρ ἂν ἐχερὴν Καίσαρι γενέσθαι.* Talia passim obuia. vide *Cl. Freinshem. ad Curt.* 5, 11, 10 & *Lips.* 1 *polit.* 4. Vellem tamen *Lipsium* (quippe qui ad vsum pietatis & vitæ eam doctrinam tradere instituit) cautius adhibuisse quædam gentilium loca; quæ nimirum studiose à Stoicæ necessitatis hypothesi repurganda, & ad Christianam philosophiam diligentius exigenda sunt.

2, 58, 2 *Nihil amplius ciuibz prater tyranni petendum esse sanguinem*) *Plutarchus in Anton.* ἐκάλυσε δ' ἐ Βεῆτον, ἀξιῶν τὴν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων τολμωμένην πρᾶξιν, εἰλικρινή καὶ καθαράν ἀδικίαν εἶναι. *Prohibuit autem Brutus* (sc. interfici *Antonium*) *eupiens actionem pro legibus.* & iure susceptam, sinceram & ab iniquitate puram esse. Hic color nimirum facto quærebat.

2, 58, 4 *Illud decreti Atheniensium celeb. exempl. relatum à Cicerone, obliuionis præterit. rerum decreto Patr.*) Intelligitur Ἀμνησίας ψήφισμα, decretum siue Lex obliuionis. Cuius inuectores Athenienses celebrantur. Nobilis est præsertim *Ciceronis de Amnestia oratio*, cuius hic meminit *Noster*, descripta *Dionilib.* 44. Ceterum, quæ ad hoc argumentum pertinent, executi sumus pridem *dissertatione Academica*, quam, ne intersumpamus denuo *Notarum* seriem, sub finem

earum, cum Lectoris æqui venia, exhibebimus.

2, 59, 1. *Etiamsi praeuentis & pauca dicenda sunt*) Ita plerique edidere. *V. sinus* tamen monuit, legi in veteri codice: *etiam si praeuenit, & pauca dic. s.* Quæ lectio proba videtur; vt ad Augusti commentarium, quem de vita sua scripsit, respiciatur.

2, 59, 2. *Fuit C. Octavius &c.*) *Sueton. Aug. 3 & 4. Dion. 45.*

2, 59, 3. *Hispaniensis militia affecut. s. p. comitem hab.*) *Lipsius* malebat: *Hispaniensî militia.* Mihi nil mutandum videtur. sed nec *Hellemismus* hic existimari debet, cum haud dubie *comes Hispan. mil.* clare & simpliciter dicatur. *Suet. Aug. 8.*

2, 95, 4. *Ad erudiendum lib. disciplinis singul. indol. iuuenis, Apolloniam cum in studia miserat*) Id agente tum fato, vt qui Monarchiam Romanam conditurus esset, omnibus ad tanti fastigii gubernationem artibus instructus accederet. satis nimirum intelligebat Cæsar, *indolem* solam, vtut *singularem*, non sufficere ad absoluendum singularem virum: nisi accedant liberales disciplinæ, id est, solida rerum gerendarum instrumenta. Opera pretium est autem inspicere *Dionis* verba, qui *lib. 45 p. 307* emphatice describit *studia*, quibus Augusti ingenium ad summæ fortunæ cultum excitatum eruditumque est. Primo vniuersim memorat, *Iulium studuisse*, & *Octavius* ad gerendam *remp.* erudiretur, & *in omnibus iis recte insitueretur*, quibus indiget, qui tanto imperio digne praefuturus est. ὁ Καῖσαρ ἐν μεγάλα ἐπ' αὐτῷ ἐλπίσας, ἕς τε τὸς εὐπατριδῶν αὐτὸν ἐσέχαζε, καὶ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἤσκει, καὶ πάνθ' ἴσα προσήκει τῷ μέλλοντι καλῶς καὶ κατ' ἀξίαν τηλικῶτον κράτος διοικήσειν, ὑπάρχον, ἀκριβῶς ἐξεπαίδευσε. Postea sigillatim quædam nominat: Λόγοις τε γὰρ ῥητορικῶς

ὅτι τῇ τῶν Λατίνων, ἀλλὰ καὶ τῇδε τῇ γλώτῃ ἡσκεῖτο. καὶ ἐν ταῖς στρατείαις ἐρρωμένως ἐξεπονεῖτο, τὰ τε πολιτικὰ καὶ τὰ ἀρχικὰ ἰχυρῶς ἐδιδάσκετο. *Exercebatur etiam in studio eloquentiæ, non modo ad Latinæ, sed & ad Græcæ linguæ promptitudinem. Laboribus militiæ strenue insuescebat: denique quidquid ad remp. gerendam imperiaque & magistratus administrandos pertinet, egregie condiscerebat.* An habemus totam & exempli loco commendandam eius informationis descriptionem, qua summis publicisque rebus nata ingenia præparari debent? In *disciplinis* τὰ πολιτικὰ καὶ ἀρχικὰ, vno verbo *studium Politices*; quod cum latissime pateat, imperandi præsertim artes hic complectitur: in *Linguis*, *eloquentiæ* Græcæ Latinæque: in *Exercitationibus*, opus militiæ: in *apparatu subsidique*, quidquid inuare prudentiam aut dignitatem ornare vel commendare elegantiam principalis fastigii potest. Modum prætere rationemque institutionis, non ad scholam aut umbram sed ad lucem & vitam tendentis præclare indicant illa: τὸ ἀκριβῶς, τὸ ἐρρωμένως, τὸ ἰχυρῶς. quibus & *solide*, & *strenue* & *efficaciter* geri in hoc negotio omnia debere, ostenditur. Vide quæ *Lipsius* disseruit ad *lib. 1 polit. suorum c. 10.* Tetigimus etiam id argumentum in *commentar. Nepot. p. 43.*

2, 59, 5 *Omnem ordinationem & necis & testamenti*) Ita *Aldus* & *Gruterus* ex veteri exemplari ediderant, Alii: *ordinem.*

2, 59, 6 *Cum intraret Urbem, solis orbis super caput eius curuatus aequaliter rotundatusque in colorem arcus &c.*) *Sueton. Aug. 95:* Post necem *Cæsaris*, reuerso ab *Apollonia* & ingrediente eo Urbem, repente liquido ac puro sereno, circulus ad speciem celestis arcus orbem *Solis* ambiit. *Dio 45 p. 398.* ἐς γὰρ τὴν Πάριν ἐσιόντι αὐτῷ, ἴσιν πάντα τὸν ἥλιον ποικίλῃ καὶ ποικίλῃ περιέχειν. *Ingrediente eo Urbem, iris magna*

¶ *Varia totum solem ambiuit.* Seneca ita describit *quaest. natural.* 1, 2: Videamus nunc, quemadmodum fiat is fulgor, qui sidera circumnectit. Memoria proditum est, quo die diuus Augustus Urbem ex Apollonia reuersus, intrauit, circa Solem visum coloris Varii circulum, qualis esse in arcu solet: hunc Græci Halo vocant, nos dicere Coronam aptissime possumus. & paulo post, Aream vocat. Plinius 2, 28: cernuntur ¶ circa solis orbem ceu specie corona. ¶ Versicoloris circuli: qualiter Augusto Casare in prima iuuentute Urbem intrante post obitum patris, ad nomen ingens capeffendum. Adde Obsequent. c. 128.

2, 60, 2 spreuit itaque celestis animus hum. consilia) Dicemus aliquid ea de re in Charact. Vellei. c. 2.

2, 60, 3 Vixque admissō in Pompeianos hortos) vide historiam illius congressus colloquii que apud Appianum 3 ἐμφυλ.

Velut insidius eius petitus) Plutarch. in Anton.

2, 60, 4 Aperte deinde Antonii ac Dolabella consulum ad nefand. dominationem erupit furor) Nemo ista clarius annotauit Appiano 3 ἐμφυλ. qui & ipse consilium δυνασείας μοναρχικῆς Antonio tribuit: tacitamque Dolabella, quem Senatus Antonio opposuerat, cum eo collusionem memorat. Ita tum erant tempora: quibus Senatus factionum compressionem mandabat, ii ad factiosos transibant, suæque studentes potentix, nihil pensi moderatique habebant.

HS septies millies) Recte se habere hunc numerum Lipsius ex Cic. Philipp. 2, contra Fr. Iunium probat. sed quod Idem delet adem, non video quid causæ habeat. cum præsertim etiam Cicero Phil. 2 ita loquatur.

Actorum eiusdem, insertis falsis indubitat, corruptis commentariis) Ita ediderat *Rhenanus* alii-
que. *Lipsius* mallet: *commutatisque* & *corruptis*.
Aldus: *insertis falsis, sublatisque*. *Vrsinus* existimat
retinendam veterem lectionem: *insertis falsis ciui-*
tatibus, corruptisque commentariis. Mihi ne sic
quidem satis perfanatus videtur locus; cuius scilicet
manet in solens adhuc, & suspicionem corruptionis
præfert structura. De re ipsa *Cic. in Philipp.* & *Ap-*
rian. 3 ἐμφυλ. p. 529: πολλὰ ἐς πολλῶν χάριν προσέηδει,
καὶ ἐδωρεῖτο πόλεσι, καὶ δυνάσταις, καὶ τοῖςδε τοῖς ἐαυτῶ φρε-
ρεῖς, καὶ ἐπεγράφετο μὲν πᾶσι τοῖς αἰτέσι τὰ Καίσαρος
ὑπομνήματα, τὴν δὲ χάριν οἱ λαβόντες ἤδισαν Ἀντωνίῳ.
Multa in multorum gratiam adiecit, ciuitatibus,
dynastis, suisque custodibus gratificans; & præfere-
bantur quidem Caesaris commentarii, quasi per scri-
pta in iis hac omnia essent, sed qui acceperant, An-
tonio se debere gratiam, facile intelligebant.

Vendente remp. Consule) Quo nomine *Cicero*
cum grauitur exagitat in *Philippicis*.

2, 60, 5. *Idem prou. D. Bruto decretam* &c.)
vide omnino *Cic. Philipp.* 11,

interque naturaliter dissimillimos ac diu-
sol. crescebat odium) *Distinctio exemplarium vi-*
tiosa hic est. Non enim intelliguntur *Antonius* &
Dolabella (quippe qui ex dissidio, communionem dia-
volias τυραννικῆς in gratiam redierant, parique volun-
tate dominationem moliebantur, vt antea dictum
est) sed *Antonius* & *Caesar Octavius*. vnde mox cum
notatione causæ sequitur: eoque *C. Caesar iuuenis*
quotidianis Antonii petebatur insidiis. Distinguen-
dum ergo: *Dolabella transm. decreuit sibi, inter-*
que naturaliter dissimillimos ac diuersa volentes
crescebat odium; eoque C. Caesar iuuenis quotidianis
Antonii petebatur insidiis. Est autem eadem sen-
tentia, qua supra de *Clodio* & *Cicerone* dixit: quid

enim inter tam dissimiles amicum esse poterat ? 2, 45, 1.

2, 61, 2 *Veteranos exciuit paternos*) Quæ hic Noster memorat, latius exposita vide apud *Dion.* 45 p. 313 & 314. *Appian.* 3 ἐμφυλ. p. 552. Hoc quoque à Prudentibus reprehensum est in actionibus Augusti ap. *Tacitum* 1 A. 10, 1 : *cupidine dominandi concitatos per largitiones Veteranos.* vide quæ notauimus supra ad 2, 29, 1.

2, 61, 3 *Honoratum equestri statua*) De honoris huius præcellentia tractat *Herm. Hugo milit. equestr.* 5, 1.

Propratore) Ita legendum esse pridem animaduertit *Robertellus* in *emendat.* 2, 23, siue potius *Sigonius.* De bello hoc *Mutinenfi* vide *Flor.* 4, 4 & quos ibi *Camers* notauit. quibus adde præsertim *Dionem* 45.

Consulum alter in acie, alter post p. d. ex vulnere) Quis rumor de morte consulum percrebruerit, ex *Tacit.* 1 A. 10, 2. *Sueton.* *Aug.* 11 *Dion.* 46 p. 360 satis constat.

2, 62. *Qua in hoc capite habentur*, vide apud *Dionem* lib. 46 *Appian.* 3 ἐμφυλ. *Liu. epit.* 119.

2, 62, 4. Et D. Bruto, quod alieno beneficio viueret, decretus triumphus) Nescio, cur hoc mutatum cupiant. Vtique alieno, id est, Cæsaris Octauii beneficio vixit Brutus, cuius milites nihil aliud quam de muro spectarunt prælium, sicut in expositione huius historię *Dion* notat. Itaque illud, quod, ἐμφαλτικῶς nec sine Ironia opportune à Velleio usurpatur. *Decretus est, inquit, Bruto triumphus.* ob quas res gestas? Responderet ἕως aliquis; quod incolumis euasit, non sane sua aut suorum militum virtute, sed alieno beneficio, & Cæsaris Octauii victoria. id nimirum erat, ob quod triumphare deberet. Quod nonnulli reponunt, quam pro quod, nescio

nescio an ipsis an typothetæ tribuam. Forte alicui doctorum in mentem venerat, quum alieno beneficio viueret: quod sensum non incommodum parit, sed pro necessaria correctione haberi non debet.

2, 62, 6. *Cæsarem laudandum & tollendum censebat*) i.e. *laudandum aperte, sed occulte è medio tollendum: laudandum, & securus & incautus tolli posset.* Quali arte apud Tacitum 4 H. 39, 6 *Mucianus Antonium primum opprimit. Igitur Mucianus, inquit Historicus, quia propalam opprimi Antonius nequibat: multis in senatu laudibus cumulatam, secretis promissis onerat, citeriorem Hispaniam ostentans, discessu Cluuii Rufi vacuam. simul amicis eius tribunatus præfecturasque largitur. Dein, postquam inanem animum spe & cupidine impleuerat, vires abolet, &c.* His infidiis Manlium Valentem Fabius appetiit. *secretis eum criminationibus infamauerat Fabius ignarum, & quo incautius deciperetur, palam laudatum* 1 H 64, 7. Errasse autem Tullium hac in parte, alibi diximus.

2, 63, 1. *Primo per colloquia repulsus a M. Lepido*) Hæc vera & genuina lectio à Rhenano etiam exhibita, sicut iam Gruterus notauit. Rem ipsam habes apud Dion. 46. Plutarch. in Anton. Per colloquia autem intelliguntur apud Velleium πυκναὶ διαπομπαί, siue crebri internuntii, quibus Antonius cum Lepido egit, cum Lepidus abnueret diu societatem, teste Appiano 3 ἐμφυλ. p. 589. Ergo cum Dio refert, *Lepidum ipsum abnuisse colloquia & congressum*, non capienda sunt colloquia per internuntios, de quibus Velleius & Appianus.

Qui titulo imperii cedebat Lepido) Plutarchus: καὶ τῷ μὲν ἔργῳ πάντων αὐτοῦς ἦν κύριος, ἐκείνῳ δὲ ὄνομα καὶ τιμὴν ἀντοκρατορος διέτελει φυλάττων. Et Antonius quidem re ipsa omnia in potestate habebat, Lepido tamen nomen & honorem Imperatoris conseruare non destitit.

2, 63, 2 *Sub Ant. ingress. in castra Iuuentius Laterensis*) vide *Dion. l. 46 Appian. 3 b. c. vbi & de Planco ac Pollione.*

2, 63, 3. *Senatuque se litteris venditans &c.:*) Plena tum omnia σκήψεν καὶ προφάσεων καὶ παλιολογιῶν. Coloribus, inquam, prætextibus, topheismatis pleraque agebantur. vide *Planci epist. ad S. Pop. pl. Q. R. apud Cic. epist. 10, 8* tum multas ad ipsum *Ciceronem* in eodem libro. vbi & *C. Asinii Pollionis litteræ.*

2, 64, 1 *D. Brutus desertus primo à Planco &c.:*) Exitum huius viri scribunt *Dio 46 Appian. 3 ἐμφυλ. extremo.* qui illum hospitem *Bruti Camillum* vocat. *Liu. epit. 120* vbi *Capenus Sequanus* pro *Camelio* habetur.

2. 64, 3. *Quibus M. Tullius continuis actionibus aternas Antonii memoria inussit notas*) *Quibus Philippicarum* nomen dedit. Illustre opus, & studiosis grauioris Politicæ diligenter versandum. Vide inter *suasorias Seneca Rhetoris vltimam*, in qua, non ad veritatem historię, sed ad declamandi exercitium *Deliberatio* habetur *Ciceronis: An scripta sua comburat, promittente Antonio incolumitatem, si fecisset.*

At tribunus Canutius continua rabie) *Velleius* inter actiones *Ciceronis & Canutii* comparisonem instituit; aitque *Ciceronem* magno cum eloquentiæ, prudentiæ, grauitatis apparatu *Antonium* insectatum esse; *Canutium* autem, conuitiis potius & acerbitate verborum *Antonii* famam lacerasse. Alias, quantum ad meritum *Antonii* & argumentum actionis, *Cicero 3 Phil. 9 Antonium à Canutio honestissimis contentionibus* & saepe *Canutio* dicit. sed & *Velleius* mox libertatis vindictam, adeoque honestam προώγειν ei tribuit.

2, 64, 4 *Sed tribuni sanguine commissa proscriptio, Ciceronis vel satiato Antonio pœna finita*) Lipsius malebat, *velut satiato Antonio*. Idem qui opportune verba Cremutii Cordi è VI suaforia Seneca huc retulit: *Quibus visis latus Antonius, cum peractam proscriptionem suam dixisset* (quippe non *satiatus modo cadendis ciuibus sed defectus quoq;*) *pro rostris exponit*. Ita enim legerim. Schottus ediderat: *esset quippe. alii, essetque*. Illud, *esset*, in libris, videtur ex vltimis litteris vocis *dixisset* repetitum. Ceterum Gruterus, cui subscribimus, defendit lectionem Velleii, sicut edidimus.

2, 65, 1 *Et condicionum iacta merito*) Rēctissime ita Gruterus ediderat, auctoritate msc. & loquendi elegantia satis suffultus. Nam quod alii *facta* prætulere, à correctoris ingenio est.

Cum Antonius subinde Cæs. admoneret &c.) More suo hic Velleius breui expositione magnæ amplitudinis historiam complectitur. Ceterum de hac *conspiratione Triumviri*, quam potentiæ societatem, i. e. *ὁλιγαρχίαν* Velleius vocat, secutaque *proscriptione*, diserte Florus 4, 6 & quos Camers adscripsit Auctores. quibus omnino addendus est Dio, qui *sine* 46 & *principio* 47 accuratissime describit omnia, & præsertim ipsa *consilia* Triumviris coitionis, vt & *Rationem illam status*, quam secuti sunt, qui nihil iam præter suam potentiam curabant cogitabantque, *ὡς δὲ πολιτικῶς* explicat.

2, 65, 2 *Post V. C. annus DCC IX*) Adi Si-
gonium comment. in fast. & triumph. Rom. ad ann.
DCC X. & Onuphr. Panuin. comment. in lib. 2
fast. ad ann. DCC XI.

2, 65, 3. *Vidit hic annus Ventidium, per quam Urbem inter capt. Pic. in tr. &c.)* Vide Dion. *sine* 43. & lib. 47 p. 382. Val. Max. 6, 9, 6. Gell. 15, 4. Appian. Parth. Plut., Anton.

2, 66, 1 *Repugnante Cesare, sed frustra aduersum duos*) Suetonius Aug. 27 *In triumphum inquit, restitit quidem aliquandiu collegis, ne qua fieret proscriptio, sed inceptam & utroque acerbius exercuit.* De Ciceronis proscriptione seorsim, *repugnasse collegis per biduum, tertioque demum die concessisse* auctor est in *Ciceronis Vita Plutarchus.* De cetero excusat Augustum Dio 4, p. 37. *omnemque crudelitatis triumphalis inuidiam in collegas eius reiecit. vtri credimus, Suetonio an Dioni, quorum neuter sine auctoritate & argumentis agit?*

2, 66, 3 *Nihil tamen egisti, M. Antoni &c.)* Hanc egressionem Velleianam non immerito, etiam eloquentiæ nomine eximiam prædicauit *Rhenanus.* Ceterum de exitu & elogio Ciceronis auctores plerique iam sæpius nominati, quibus adde omnino, *è suasiis Seneca & Iulianus; vbi tum cetera magnifice, tum hoc verissime dicitur: in Ciceronis laudes sequendas Cicerone laudatore opus esse.* adde Plin. 7, 30. *Pontan. Philocal. 6, 22.*

2, 66, 4 *Vitam miseriozem te principe*) Ita plerisque iam placuit. al. *inferiorem*, ex quo *Gruterus* tentat rescribere, *infeliciorem.*

2, 66, 5. *Dumque hoc vel forte vel providentia vel utcumque constitutum rerum natura corpus*) Non congero huc similia Auctorum loca: illud tantum moneo Studiosam inuentutem, ut obseruet cæcitatem gentilium & infelicitatem, quorum sapientes non raro in auctoritatem sapientiæ habent, *de origine mundi, imo de ipsa Providentia (quis enim non videt connexos errores esse?) dubitare.*

*citiusque in mundo genus hominum, quam * cadet*) *Lipsius* hanc lacunam supplet: *quam ea cadet*; ut ad laudem Ciceronis referatur. *Gruterus: quam Cicero cadet.* alii aliter.

2, 67, 2. *Velut in dotem, inustamentumque sceleris* &c.) per mutuas dominationis pactiones nimirum, & διαπραγὰς τῶν δυναστειῶν, quas Dio vocat. qui non tantum hanc atrocitatem, sed etiam, quæ Velleius de fide, uxorum, seruorum &c. tetigerat, exemplis memorabilibus illustrat lib. 47. vt & Appianus 4 ἐμφυλ. vbi amplius liberorum in parentes impietas annotatur.

2, 67, 3 De Germanis non de Gallis, duo triumphant consules) Designatos intellige consules. Vide Sigon. comment. in fast. & triumph. R. ad ann. DCC X: & Indicem Voc. Germ.

2, 68, 1 suopræf. loco ref. neque enim persona &mbra actæ rei capit) De vitio huius loci ne dubitandum quidem arbitror. cui sine codicibus difficulter medeare. Lipsius voluit, &mbra ac tenebras capit.

Dum in acie Pharsalica Africaque de s. r. C. d. M. Calius &c.) Lipsius reponit: in acie Pharsalica circaque. Potest tamen vulgata defendi. Licet enim tum in Africa ductu non militabat Cæsar, tamen auspicio, & per suos. Atqui non de summa rerum, inquis. Imo vero: de summa rerum ἐπὶ τοῖς refertur ad Pharsaliam Africamque, vt fortasse sufficeret, sensum phraseos præcise ad vnum membrum determinari, licet σύνταξις ad vtrumque congruat, qualia exempla non desunt. Sed quid argutamur? Vtique etiam tum per suos de summa rerum dimicauit Cæsar in Africa: nisi quis credat, summam rerum ad Cæsarem venire potuisse, partibus Pompeianis tam valide bellum alibi sustentantibus. De seditione M. Calii siue Cæcilii Rufi vt & Milonis vide Dion. 42 p. 2, 9 & 220. Liu. epit. III. Cas. 3 b. c.

cum ne modico quidem seruari posset) Erat, cum in modica quidem seruari posset. Quod cum aperte vitiosum esset, varie emendare conati sunt viri

viri docti. *Aldus* : cum ne modica quidem re. Sed *Vossiana* lectio, manifestis scripturæ indiciis, ultro se emergit & commendat. Itaque nil dubitauimus in textum recipere.

2; 68, 2 *auctoritate Cos.*) *Lipsius* vult : *auctoritate Cos.* quod alter Consulum, ipse Cæsar nimirum, abesset tum Romæ.

Haud magis occulte bellicum tum. mouens) Hæc lectio & distinctio est à vet. exemplari. Alii tamen malunt ; *aut magis occulte bell. t. m.*

2; 68; 3 *Ultra sortem temerarius*) Quis dubitaret, ita scripsisse Velleium ? Quam enim frigeret illud alterum. *Ultra sortem* ?

2; 68; 4 *Marullum Epidium Flauiumque Cæserium &c.*) *Sueton. Cæs. 79 Val. Max. 5, 7, 2. Plut. Cæs. Appian. ἐμφυλ. 2* sed nemo accuratius *Dione 44 p. 277.*

2; 69; 1. *Iam & Dolabella in Asia C. Trebonium occiderat*) De Trebonii interitu, ipsiusque quod sequitur Dolabellæ fato vide *Dion. 47 p. 392 & 393. Liu. epit. 119. Appian. 4 ἐμφυλ.*

2; 69, 2 *Laodicea expugnata interfecerat, ita tamen &c.*) Ita *Rhenanus*, non male meo iudicio, nam ad vocem interfecerat, rectius quadrant, quæ mox per ἐπίπληξιν siue quendam ἐπ' αὐτοῦ θώσας διορισμὸν adduntur. Quamquam ne sic quidem locum per sanatum credam. *Vossiana* emendatio ista est : *Laodiceæ, expugnata ea vrbe, ceperat* (*ita tamen &c.*

2; 69, 3 *Volentes legiones extorserat*) Alii, *Valentes* volunt. mihi nihil mutandum videtur. De re ipsa scriptores paullo ante laudati.

2; 69; 5 *Et lege Pedia*) Adde *Dion. 46 p. 357. Appian. 3 b. c. p. 586. Liu. epit. 120* : qui Cæsareni hanc legem tulisse dicunt. Nimirum Cæsar *Q. Peditum* collegam ferre iusserat. *Sigon. comment. in fast.*

fast. & tr. R ad ann. DCCX, & Onuphrius comment. in fast. ad ann. DCCXI. Hanc legem, cum neque in vniuersum; neque in futurum sit lata, pro lege non habendam esse, Rosinus notat 8, 27.

Quò tempore Capito; patruus meus, Agrippa subscripsit in Cassium) Lactat Velleius suorum in Cæsares merita, aulicique obsequii artes ab stirpe sibi conciliatas, vult intelligi.

2, 69; 6 Cassius Rhodum, r. i. o. ceperat; Brutus Lycis deuicerat. &c.) Dio 47 p. 305 Appian. 4 ἐμφυλ. Plut. in Brut.

Neque reperias, quos aut proni: fortuna &c.) Fortunatorum notabilis est in pari fortuna disparitas. Quorundam eximias virtutes ac prudentiam comitatur fortuna fido & assiduo successu; quosdam, vbi diu comitata est, ad extremum deserit: quosdam per vices; & miscens aduersa secundis beat: quosdam in omni virtutis conatu destituit fugitque: quorundam læta initia; in progressu; aut ante progressum, statim abrumpit: quibusdam temeritas etiam & ignauia vbique procedit: plurimi maiore fortuna, quam sapientia vtuntur. verum, quidquid diuersitatis habent illæ Felicium notæ, commune omnibus; sed maxime prædenter de successu sentientibus; ancipitium imminet.

1, 70, 1 Apud Urbem Philippus cum M. Bruto Cassioque acie concurrerunt) Scriptores huius belli notauit ad Flor. 4, 7 Camers. Dio 47; & Zonaræ t. 2, qui prolixius ferme, quam alias solet, exponit, quæ à Dione mutuatur.

Oratus ab Artorio Medico &c.) Valde celebre est hoc somnium & euentu ipso nobile, ideoque diligenter scriptoribus huius belli annotatum. Aliqui inter argumenta prouidentiae hæc talia etiam gentilibus oblata ponunt, diuinitusque immittere credunt; alii præstigiis Diabolicis accensent (vide

de hoc ipso somnio Artorii aliisque *Lactant. 2. 8*) quidam naturæ quandam vim hic comminiscuntur, præsertim qui *Homers* propositum disquirunt, Heroibus tantum somnia tribuentis. Verum ut de tali somnio, quale hic habemus, valde durum fuerit affirmare, ex causis naturalibus ortum esse: ita cetera dubitatio non parum difficultatis videtur habere. *Servasse Deum etiam gentilium Heroes* & è periculis ereptos maioribus rebus adhibuisse, negari nec potest nec debet. Quocirca nec pugnat cum Divina Philosophia, si dicas; *Incolunitatem taliam* & *virorum cura Deo fuisse*; eiusque cura partem somniorum fatidicorum immissione aliquando ostensam. At vero ea somnia ex ipsis speciebus per somnum oblatis non uniusmodi sunt, aut una æstimatione comprehendi queunt. Quæ in Sacris codicibus leguntur exempla, nullas habent imagines idololatrias, neque vel Deorum vel sacrorum ethnicorum simulacra, quanquam ethnicis ostensa, præferunt: sed in somnio Artorii, Minerva virum monet, alibi Iupiter in templo suo, è sinu suo futura promit. Vnde merito ambigas, an Deus immittendis homini pagano somniis, profani cultus imagines adhibere voluerit. Inquis: si Diaboli prestigiis id assignas, unde & quomodo Diabolus præscire eventum pugna Philipensis potuit? Hic ergo videatur forte distinctio facienda inter illas profanas species, quatenus è causis naturalibus & quotidiani usus reliquiis phantasia offeruntur; & inter dispensationem divinam, quæ emergentibus naturaliter simulacris significationem pariter coniungere, siue natura occupationem ad futurorum indicia dirigere potest. Atque hoc, nec alio, sensu, quamquam sic quoque timide cauteque, scripsi in *Charact. Vellei. c. 2, 16 Catuli ac Ciceronis de Augusto somnium posse de divina consilio providentia accipi.* Consule *Tertul-
lian.*

lian. lib. de anima 46. Z&vinger. Theatr. Volum. 5 lib. 4. tit. de insomnis. Pontan. Philocal. 10, 21.

2, 70, 2 *In aliora se receperat loca*) Ita Gruterus, Sylburgius, aliique edidere. Potest tamen omitti illud, *se*; quoniam à principe editione abest, quod iam *Vossiana* notæ advertere.

Aut maius exemplum hominis grati accipit) Notat huius in Messalla pietatis exemplum etiam Appianus, ἐμφυλ. ubi Octavius Cæsar cladem perpeffus, exercituque exutus, à Messalla, quem tamen olim proscripserat, cum iam in eius potestatem venisset, conservatus est.

2, 70, 3 *Julia Augusta pater*) alii *Linia* reponunt: qua correctione minime quidem opus erat. Licet enim tum temporis nondum *Julia* diceretur, nihil tamen impedit, quo minus *Velleius*, respectu secuti temporis, nomen præsertim illustrius, quo prius inumbratum est, adhibeat.

2, 72, 1 *corrupto animo eius in d. quæ illi omnes virt.*) Omnes consentiunt in reprehensione eius parricidii, etiam qui alias vehementer laudant Brutum. Valde autem notanter fatalem in hoc Bruti Cassiique vindictam demonstrant Appianus 4 ἐμφυλ. p. 667 & Dio 48 pr. *Velleius* Noster acuta sententia animaduertit, vnius temeritatem facti omnes virtutes corruptæ ac extinxisse. quod sane ita solet in magnis sceleribus, post quæ vix ac ne vix quidem attolli ad virtutem pristinam animus potest. Appianus ab eadem mente: ἀλλὰ καὶ τοιοῦς δὲ εἰσὶν αὐτοῖς ἀνιδέλον ἐς ἀπάντα ἢ ντὸ ἀγ. τοῦ ἐς Κάισαρα. utrobique subindicatur, causâ dissimilis animi degenerisque; fortuna scilicet animaduertens & vindicans & omnia retro dans.

2, 72, 2 *Fuit autem dux Cassius melior, quanto vir Brutus*) Characteristica comparatio, opportune

tunc *κρίσεως καὶ κρίσεως πολιτικῆς ἕνεκα* inserta. Fecit idem *Appianus* 4 ἐμφυλ. p. 661. § 667.

2, 72, 4 *Cum omni commissa sibi parte exercituum naviumque*) *Lipsius* rescribit, *exercitus*. Fuit enim, *exercitu navium*. Ceterum *Statius Murcus* huius sui consilii triste postea præmium tulit, de quo infra 2, 77, 3.

2, 72, 5. *Quippe nullum habentibus statum quilibet Dux idoneus erat*) *Lipsius* voluit: *Quippe nullum habentibus, statim quilibet dux erat idoneus*. *Gruterus* alique *statum* retinent: & *nullum statum habere*, nullâ conditione vitæ tolerabili vti interpretantur. vid. *Ind.* Eleganter autem in hoc capite initia belli cum *Sex. Pompeio* designantur. cuius scriptores *Camers* ad *Flor.* 4, 8 collegit, adde *Dion.* 48.

2, 73, 1 *Cogitatione celer*) in vet. exempl. erat: *cogitator celer*. *Lipsius* mallet; *concitatu celer*, ut τὸ ὀξύθυμον notetur. *cogitandi celeritatem* in laude esse. Non assenserim ita scripsisse *Velleium*. nam & *manu promptus* in laude est, quod tamen hic *Pompeio* tribuitur, accipiendum itaque fuerit, non illo eximio significato, quo *cogitationis celeritas* summis tantum ingeniis convenit, sed illâ media notatione, qua consilii qualiscumque capiendi & decernendi volubilitas ut sic dicam, indicetur: quam ego animi audacis, inquieti, præcipitis prolem dixerim.

2, 73, 3 *Indicatum armis ac ductu patris sui mare infestare pirat. scel.*) Talem ex comparatione sententiam quærit etiam *Florus* 4, 8, 2: ὅ quam diuersus à Patre? Ille Cilicas extinxerat: hic secum piratas navales agitabat.

2, 74, 2 *Quippe L. Antonius Cos. &c.*) Scripsere hoc bellum, quos ad *Flor.* 4, 5 *Camers* notauit. quibus adde *Dion.* 48.

Qui iuste diuis. prædiorum) Lipsius iniuste, vel iniusta legendum putat. atque ita quidem res monebat : sed *Velleius* Cæsareanis factis ubique colorem appingit, aut iuris titulum.

2, 74, 4 *In Perusinos magis ira militum, quam voluntate sauitum ducis*) Suetonius tamen diuersum testatur in *Aug. 15* : *Perusia capta, in plurimos animaduertit : orare veniam, vel excusare se conantibus una voce occurrens, Moriendum esse.*

2, 75, 1 *Tib. Claud. Nero pratorius & pontif.*) Vide *Sueton. Tib. 4. Dio 48 p. 417.*

2, 75, 3 *Quam postea coniugem Augusti vidimus, quam transgressi ad deos sacerdotem ac filiam*) Rectissime ita emendarunt viri docti. *Filia Augusti, sui mariti, fuit Liuia, adoptione in familiam Iuliam per testamentum Augusti inserta : Sacerdos ex decreto Senatus. Monuerat iam olim Lipsius ad 1 & 13 A. Taciti.*

Six bimum hunc Tiberium) Erat : *nus bimum.* hinc fecerant aliqui, *Six bimum* : quod *Aldus* approbavit & *Gruterus* edidit. *Six bimus, est, necdum bimus,*

futurumque eiusdem Caesaris filium) Eandem fortunæ vicissitudinem miratur *Dio 48 p. 418,* ὥς τε καὶ τὸ ἐν τοῖς παραδοξοτάτοις συμβῆναι. ἥτις γὰρ Λιβία αὐτὴ ἢ τὸν Καίσαρα τότε φυγεῖσα, μετὰ τὰντα αὐτῇ ἐγγάμιο, καὶ ὁ Τιβερίος ἔτι ὁ σὺν τοῖς τοκεῦσι τότε ἐκδράς, τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν αὐτῇ διεδέξατο. Præcesserat de fuga Neronis & Liuiæ, cui subiungit; accidisse tum rem in maxime mirabilibus ponendam. Nam hæc Liuia, inquit, qua tum Casarem fugiebat, postea ipsi nupsit : & Tiberius iste, qui cum parentibus tum fugiebat, principatum Caesaris postea accepit.

2, 76, 1 *Marcia, Bruti ac Tironis*) Bene ab Aldo emendatum : *Tib. Neronis.*

2, 76, 3 *Quo facto*) *Acidalius* existimabat scriptum fuisse, *Quo facto*, siue *cui facto*. sed non opus est hac correctione, ut omnes vident.

Preparatusque contra eum Cæs.) Ita *Burerius* ex vet. exempl. Et mox *Idem*: *pax contra Brundisium composita*. quod probum.

Salvidienus &c:) *Dio* 48 p. 430. *Appian.* 5 μφυλ. p. 710 ubi etiam illa *ars Cæsaris in euertendo Salvidieno*, aliis quoque Principibus in simili causa non raro usurpata. *Accitum* enim ad se propere, quasi præsentia eius ad negotium quoddam opus haberet, moxque ad exercitum remissurus eum esset, occidit.

2, 77, 1. *Tum expostulante consensu populi*) Vtrinque coacti erant. Cæsar & Antonius à populo, Pompeius ab iis, quos secum habebat. Igitur nihil firmi in hac pace potuit esse. *ὅτι γὰρ ἐκ ἐθέλωνται, ἔδ' ἐκ προαιρέσεως ἀλλὰ ἀναγκαστοὶ τὴν ὁμολογίαν πεποιημένοι, χρόνον ἔδ' ἐν αὐτῇ (ὡς εἰπεῖν) ἐπέμειναν, ἀλλ' οὐδὲς τὰς σπουδὰς λύσαντες δινέχθησαν.* *Quia enim non sponte neque suo consilio sed coacti pacem fecerant, haud diu steterunt pactationibus, sed statim iis neglectis ad dissidium redierunt.* observante *Dione* 48, qui paullo ante pacis, circa Misenum initæ ac conditionum historiam describit. adde *Appian.* 5 μφυλ. p. 713. Vtraque pax, & illa Brundisina cum Antonio, & hæc Misenenensis cum Pompeio, apud *Tac.* 1 A. 10, 4 & 5 refertur inter arcana dominationis, quippe ἀπάτης χάριν initæ: *Pompeium* imagine pacis, *Lepidum* specie amicitie deceptos: post *Antonium Tarentino Brundisinoque federe* & nuptiis sororis illectum. τοῦτ' ὅτι μὲν δὴ καὶ τῶν εἰσαίων καὶ τῶν πολέμων παράλογός ἐστι, δίκη μὲν ἔδ' ἐν τῶν τὰ πράγματα ἔχόντων, νομιζόντων, πρὸς δ' ἐδὴ τὰς τε αἰεὶ χρείας καὶ τὰ συμφέροντα σφῶν, τό, τε φίλιον καὶ τὸ πολέμιον ἐξεταζόντων. καὶ διὰ τῆς καὶ τὰς αὐτῆς, πῶς μὲν ἐχθρὸς, ποτὲ δ' ἐπιτηδείας

σφίσι πρὸς τὸν καιρὸν ἡγεμένων. Adeo in discordiis in-
testinis bellisque omnia præter rationem eveniunt.
Vbi qui rerum potiuntur, non ex re ac iure, sed ex
utilitate sua ac necessitudine amicos inimicosque
existimant, atque ideo eosdem, nunc amicos, nunc
inimicos, pro tempore & præsentī conditione ha-
bent. dignissima erant, quæ hic è Dione 48 p. 427,
legerentur, verba.

2, 77, 3 Et Aruntium Actium) Legendum
esse, & Aruntium ac Titium, ex vet. edit. Aldus,
Lipsius, Gruterus iam monuere.

Staium autem Muncm) Statium lege & hic
& alibi. cuius exitum scripsere Dio 48 (vbi ficto pro-
ditionis crimine, reuera ideo subuersus est, qui Pom-
peius eum videbat esse δεσπότην καὶ φρονιμώδη stre-
num acrisq; animi, quales dominantibus, aut prin-
cipibus, qui suam fortunā animo non æquant suspe-
cti inuisiq; sunt) & amplius Appianus σ'εμφυλ. p. 712.

2, 78, 1 Quas magnis momentis Labie-
nus &c.) Florus 4, 9 adscriptique à Camerte Aucto-
res, quibus addendus Dio 48.

2, 78, 2 Neres disciplina inimicissima otium
corrumperet milit.) Pleni sunt de hoc argumen-
to Commentarii Politici: vt non opus sit actum a-
gere.

crebris in Illyrico Dalmatiaque expedit.) de
quibus vid. Dio 49. Appian. Illyr. Liu. epit. 132.
Hist. miscell. 7, 7.

2, 78, 3. Ob turpem ex acie fugam, fuste per-
cussit) alij: fusti. Pertinet hoc quoque ad Velleia-
næ scriptionis commendationem. quod exempla
quarumcunque rerum publice utilium subinde, non
sine gravitate, annotat: sicut hoc loco & alibi, di-
sciplinam militarem vindicatam, in cuius scilicet
sinu ac tutela serenus tranquillisque beatæ pacis sta-
tus acquiescit, vt loquitur Valerius 2, 7, pr. De

pænis militaribus valde erudita sunt, quæ tradit *B. Faber semestr. 1, 17* Castigabantur autem milites, vel *fustibus* (quæ coërcitio communis militibus & paganis erat) vel *vitibus*, quæ proprie militaris animaduersio. Potest autem etiam de *ξύλοκοπίæ* quam describit *Polyb. lib. 6. Velleius* intelligi. Adde *Cal. Rhodigin. 26 c. & l. Lips. milit. Rom. 1, 18.*

2, 79, 1. *parendique sed vni scientissimus*) Soli Augusto nimirum parere doctus, ceteris omnibus se anteponebat. Atque hoc ipsum magnum est in magno ingenio, scienter parere Principi aut Regi. Cuius artis summam dixeris expressam à *Dione 53*, ubi *Agrippam*, cum multa imo pleraque gloriosa consilia Augusto suppeditaret, & facta partraret, nihil tamen prorsus eius gloria sibi arrogasse, refert, ἃ δ' ἐπὶ βραχὺ τῆς δόξης αὐτῶν ἀντεποιεῖτο, inquit. Honores quoque ab Augusto sibi delatos in ipsius potius gloriam vsusque dispensabat, quam in suam ludibinem. Huius est illa primaria ad aulicam vitam disciplina, qua *Virum in aula dicturum duabus* sibi rebus consulere oportere ostendit, primo *difficultates rerum in se recipiendo*, amoliendoque; deinde, consummata perfectæque rei nomen & gloriam ipsis (Principibus) relinquendo. Δυσὸν παρήγει τὸν ἄνδρα τὸν σωθησόμενον, τῆς μὲν δυσχερείας αὐτὸν τῶν πραγμάτων ἀπαλλάττειν, τὴν δὲ δὴ καλοῦσθωσιν σφῶν ἐκείνοις φυλάσσειν. Quem *Dionys. 49 p. 450* locum (ab interprete, priore moniti membro, parum congrue versum; *ut negotio præfectus difficultatem eius a se remoueret*. non enim, *ut difficultatem a se remoueat, quasi declinando*; sed *ut amoliat i. e. expediat eam sustinendo agendoque*, dicitur) merito Maioribus Principum administris commendauit *Lipsius 3 polit. 11, 14*, cum præsertim memorabilia sint, quæ in *Dione* præcedunt, de ingenio Regum, omnium rerum gloriam sibi vendicante, aliis inuidente.

2, 79, 2 *Despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Liuiam*) ἐξέδωκε δὲ αὐτὴν αὐτὸς ὁ ἀνὴρ ὥσπερ τις πατὴρ, inquit Dio 48 p. 438. *Elocabat autem Liuiam ipse maritus, tanquam Patris loco.* Scilicet hoc schema quærebatur rei, quasi maritus sponte concederet Augusto uxorem. Reuera autem *Tib. Neronis matrimonio Liuiam, & quidem prægnantem, abduxit, ut simplicius loquitur Suetonius Aug. 62. sicut & Prudentes apud Tacit. 1 A. 10, 7 increpant; abductam Neroni uxorem, & consultos per ludibrium Pontifices, an concepto, necdum edito partu rite nuberet.* Ergo inter flagitia dominationis, i. e. loco idoneo ac proprio referuntur hæc talia à *Clapmario 5 Arcan. 3.* Operæ pretium autem fuerit cognoscere, quæ Dio circa responsum Pontificum ἐπιχειρῶν annotat. fallor an minime inusitata sunt recentiori quoque æuo eius adulationis exempla, qua omnia Principum honesta atque inhonesta excusare, etiam illis mos est, quorum conditionem dignitatemque valde videantur ista dedecere.

Pompeio Siciliaeque bellum intulit) Præter scriptores supra laudatos, accurate hæc omnia exequitur Dio lib. 48 & 49.

2, 80, 2. *Disfidendo in consiliis Caesaris & semper diuersa iis quæ aliis placebant dicendo*) vide *Charact. Vellei.* Factum tam memorabile Augusti, quod hoc capite exponitur, seipsere etiam Dio 49 p. 455. *Appian. 5 ἐμφυλ. p. 742 & seq. Liu. epit. 129. Hist. miscell. 7, 6; Sueton. Aug. 16.* Tacitus, vna voce exuendi opportune huc accommodata rem completitur 1 A. 2, 1.

2, 81, 1. *Subita deinde exercitus seditio*) De hac seditione eiusque compositione & supplemento Campanæ coloniae accurate Dio. 49 p. 456. & 457. *Appian. 5 ἐμφυλ. p. 744. Hist. misc. 7, 6.* Noster præcipuam artem componendæ seditionis *Seueri-*

tatem comitatis mixtura temperatam hoc loco innuit. Vide Lips. & polit. 4, & hac occasione nota, Libro Primo Annalium Taciti, singulari prorsum arte copiatque id argumentum, de seditionibus militaribus, earumque remediis, tractatum ac veluti exemplo perfecta commentationis perscriptum esse.

2, 81, 2 *Eius reditus erant publici*) Erat in vet. ex. *cuius relicti erant p.* Vnde Lipsius fecerat, *reliqui*, ut ad agros referatur. i. e. Capua reliquos habebat agros publicos, qui nondum attributi, & qui non venerant in diuisionem. Hos (Dione palam narrante) ab iis emit Cæsar. Locus *Dionis* è 49 p. 457 ita habet, ἔτω μὲν τότε τὲς στρατιῶτας καλίστησι καὶ τὸ μὲν ἀργύριον αὐτίκα, τὴν δὲ χάραν ἔ ποτὶ ὕστερον αὐτοῖς ἔδωκεν. ἐπεὶ δ' ἂν γὰρ ἐκ ἐξήρκισεν ἢ ἐν τῷ δημοσίῳ τότε ἔστα, προσέξεπριετο ἄλλην τε καὶ παρὰ Καμπανῶν τῶν ἐν τῇ Καπύῳ οἰκούντων συχνὴν (καὶ γὰρ ἐποίκων ἢ πόλεις ποτὶ ἄνθρωποις) καὶ αὐτοῖς τὸ, τε ὕδαρ τὸ Ἰύλιον ὠνομασμένον, ὃφ' ἔ καὶ θαλάσσια διὰ πάντων ἀγάλλουσι, τὴν τε χάραν τὴν Κνωσίαν ἣν καὶ νῦν ἐτι καρπύνουσι, ἀνέδωκε. Atque ita tum quidem milites composuit: argento quidem statim, agris paulo post datis. Quum enim publici, qui tum erant, agri non sufficerent, coemit etiam alios satis multos a Campanis Capuam incolentibus, quorum Urbs multis colonis indigebat: iisque aquam Iuliam, qua maxime omnium gaudent, tum, terram Cnosiam qua etiam nunc fruuntur, pretii loco dedit.

2, 81, 3 *Insigne corone Classica, quo nemo unquam Romanorum donatus erat*) Vni Agrippæ contigisse hunc honorem testantur, Dio 49. p. 457: τῷ Ἀγρίππᾳ στέφανον χρυσοῦν ἐμβόλοις ἡσχημένον ἔδωκεν αὐτῷ. ὃ μὴ πρότερον, μήτ' αὐτοῦ ἄλλω τῷ ἐγένετο. Agrippam corona rostrata aurea donauit: quod neque ante neque postea cuiquam contigit. Ita Lin. epit. 119. Plinius autem

autem 16, 4 & 7, 30 cum *M. Varrone*, cui *Pompeius* coronam naualem dederit, communicat hoc decus: Cui assentiendum opinatur *Lipsius*: *Gruterus* autem ceterorum auctoritatem præfert. An & *Seneca* ab eorum parte, cui 3 de benef. 32 *Agrippa* dicitur nauali corona insignis *Unicum* adeptus inter dona militaria decus, quamquam *Unicum* pro eximio & singulari hic accipi possit. Vide *Turneb.* 26, 29. & *Taubm. ad S. Virgil. Æn. 6.* 684, & *Indicem Vellei.* vocab. coron.

Contractas emtionibus compl. domos p. p. eos, templumque Apollini) *Dio* 49 p. 458. *Sueton. Aug.* 29.

2, 82, 1 *Qua æstate Caesar tam prospere in Lepidum in Sicilia, bene fortuna in Cesare & rep. milit. ad orientem*) Edebatur hæctenus: *Qua æstate Caesar tam prospere Lepidum in Sicilia * bene fortuna in Cesare & rep. militauit ad Orientem.* In loco corrupto & mutilo varie coniecturis indultum est, quas enumerare supersedeo. neque enim veram lectionem facile quis inuenerit.

Antonius cum XIII. legionib. ingressus Arm.) XVI pro XIII reponi debere, rectissime monuit Cl. Noster Freinsheimius ad Flor. 4, 10, 10. E quo capite petes historiam hanc, tum ex annotatis à *Camerote* scriptoribus. quibus *Dio* præsertim addendus 49.

2, 82, 3 *Hoc M. Antonio atque illis legionibus saluti fuit*) Ita enim, vel (ac tot illis l.) potius legerim, quam *Hoc M. Antonio acto.* quod in libris repertum, licet sensum aliquem sustinere possit, valde tamen à *Velleiana* elegantia videtur abesse.

calorum seruitique desiderata tertia) *Tertia in Rhenani edit.* expressa, non omitti ab aliis debuit,

Hanc tamen Antonius fugam suam, quia suus exierat, Victoriam vocabat) Irridet & *Florus* eam

eam Antonii vanitatem ; *Incredibili quadam mentis Secordia ferocior aliquando factus est : quasi vixisset qui euaserat.*

Catenis, sed ne quid honori deesset, aureis vinxit) Nullo modo audiendi sunt, qui onerilegunt. cui enim resignota, cuius tot passim exempla extant? *Curtius* in eandem sententiam de Dario à Besso & Nabarzane comprehenso : *Ne tamen honos regi non haberetur, aureis compedibus Darium vinciunt.* 5, 12, 20. vbi *Cl. Freinshemio* notata vide. Congessit & *Schegkii* complura ad hunc *Nostri* locum.

2, 82, 4. *cum ante, Nouum se Liberum patrem appellari iussit. cum redimitus hederis &c.*) Vnde & Διόρυς υἱὸς cognominatus est, teste *Plutarcho*. Alii aliorum Deorum æmulati sunt habitum & cærimoniam ; Bacchum autem pluribus imitari placuit, præsertim *Mithridati, Antigono, C. Mario, Alexandro M.* Vide *Schotti obseruat. hist.* 3, 3 & *Cl. Freinshemii not. ad Curt.* 9, 10, 24.

2, 83, 2 *Glaucum saltasset*) de Glauco v. *Natal. comit. mythol.* 8, 4. Cetera in *Indice*, singula suis locis quærenda sunt ; saltare, refrigeratus &c.

2, 83, 4 *Vir pratorius grauissimus P. Silii Socer*) Legebatur : *Vir è pratorius pater Silii socer.* Alii legunt : *è pratoris*, quod non reiiciendum est,

2, 84, 1 *Cæsare d. & Messalla Coru. Coss. debellatum ap. Actium*) Quæ in hoc, & sequentibus duobus capitibus habentur, scripsere *Florus* 4, 11 quosque ibi *Camers* ac *Freinshemius* nominauerunt. quibus adde *Propert. lib. 4. eleg. 6 tot.* & *Paneg. Theodos. Lat. Pacat. c. 33. tot.*

2, 84, 2 *Hinc remiges firmissimi*) Ita rectissime pro *Regibus* reposuit *Lipsius*.

2, 84, 3 *Nam Deillius exempli sui tenax &c.*
illo

illo bello) Legebatur corrupte : nam de illius exemplis vita naxuta Dolabella. unde Lipsius, applaudentibus eruditis, fecit eam lectionem, quam editio Nostra præfert ; vel : nam Deillius exempli suite nax, & à Dolabella ad Cassium. Firmat valde opportuno loco Seneca è Suasor. 1. sententiam suam. vbi Deillius desultor bellorum civilium vocatur, quia à Dolabella ad Cassium, à Cassio dein transmisit ad Antonium, ab Antonio ad Casarem.

Nunquam reginam, nisi nomine salutauit)

Ita cum Antonius Cleopatraz Artauasden Armeniæ regem captum vinctumque, cum suis, ostenderet, barbari neque alia humilitatis indicia edidere, ad quæ minis promissisque stimulabantur, neque aliter quam nomine compellauere, Cleopatram, non reginam vocantes. Dio auctor 49 p. 475.

Transmisit ad Cas.) Lipsius mallet transmiscere, cum ad plures referatur. potest tamen vulgata lectio tolerari.

2, 85, 1 Pro salute alter, in ruinam alter terrarum orbis) Ita Pacatus paneg. XII c. 33: Tanta erat dissimilitudo caussarum, & ab illis (Antonianos intellige) fuerit Romani imperii appetita captiuitas, ab his repetita libertas.

2, 85, 6 Ut dubites, suone an Cleop.) Erat in msc. Videbit è suo an Cl. Vnde Rhenanus ad eum modum rescripsit, quo posuimus. Vossiana correctio omittit, ne : & dubites, suo an Cl.

2, 86, 1 Ex quo in quem statum peruenerit fortuna publica) Notanter ita loquitur Noster, quippe designans initium veræ Monarchiæ. Quæ diligentia etiam Dio 51 pr. dum diem Actiacii prælii (IV Non. VII br.) annotasset, ideo se istud præter consuetudinem suam fecisse, monet, ὅτι τότε πρῶτον ὁ Καίσαρ τὸ κράτος πάντων μόνον ἔχειν, ὥστε καὶ τὴν ἀπαρίθμησην τῶν τῆς μοναρχίας ἀντὶ τῶν ἀπὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐκγε-

ἀκριβέστερον, quod ab ea die primum *Cæsar Octavianus* rerum potitus est solus, imperiique eius recensio præcise sumatur ab hac die. Nec dissentire putandi sunt, qui àreditu Augusti in urbem Monarchiæ initium numerant. Vide *H. st. misc.* 7, 12. nam cetera nihil aliud, quam consummatio huius victoriæ fuere. Hoc prælio nactus est eam potestatem, quam postea cœpit Romæ exercere ac usurpare. Vnde *Dio ipse principio lib. 52* de hoc tempore: ταῦτα μὲν ἔντε τῇ βασιλείᾳ καὶ ἐν τῇ δημοκρασίᾳ ταῖς δὲ δυναστείαις, πέντε τε καὶ ἑκοσι καὶ ἑπτάκοσις ἔτεσι, καὶ ἐπραξαὶ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἑπαδόν. ἐκ δὲ τῆς μοναρχείας αὐτοῦ ἀκριβέως ἤρξαντο. Hæc itaque Romani primo sub Regibus, postea in Libertate, denique in principatibus certorum hominum, ἔγχεσαν ἔγχεσαν ἔγχεσαν, annis DCCXXV. Ex hoc autem tempore rursus penitus sub vnius imperio cœpit esse Respublica. Quem locum eo lubentius attuli, ut eos refutaret, qui à Iulio potius Cæsare, quam ab Augusto initia Romanæ monarchiæ numerant. *Dio* enim, ut par erat, ante hoc tempus, & post Libertatem, tantum δυναστείας siue dominationes agnoscit, iisque Iulii etiam principatum accenset. qui neque diuturnus fuit, & mox repetita quamvis improspere libertate sublatus est. Itaque & *Herodianus diligentissimus callam scriptor*, ab Augusti tempore Principatus initia numerans in præfat. sui operis, hanc veluti causam subiicit: ἐξ ἧς καὶ ἡ Ῥωμαίων δυναστεία μετέπεσεν εἰς μοναρχίαν; nam ex eo tempore Romanorum potentia ad vnius est arbitrium deuoluta. Consentit *Aurelius Victor*, qui in *Cæsarib.* & *Epit.* 1 observat Augusti tempore, & quidem post prælium Actiacum repetitum Romæ morem, vni prorsus parendi. Non tamen invideri debet Iulio Cæsari honor primi inter Rom. Imperatores loci. Accurate enim loquendo, de Iulio & Octavio dici potest, quod *Iustinus de Philip.*

Philippo Maced. & Alexandro iudicat 9, 8, 21: Orbis imperii fundamenta pater iecit, operis totius gloriam filius consummauit.

2, 86, 2 *Victoria sua facturum fuerit* *) Deest aliquid. Aliqui male supplevere per *triumphum*. Aliqui *modum* velut ex autographo addidere. sed à *Rhenani* nota marginali esse illam quoque vocem, *Gruterus* iam notauit.

At Sotium L. Aruntii prisca &c.) Mihi quoque vehementer placuit hæc *Cl. Puterani* emendatio. Legebatur: *ad solium alarunt in prisca gr.* Nescio an quidquam felicius in hoc scriptore restitutum sit. *Sotius* (ita enim Latini scribunt non *Sotius*, vt Græci) *L. Aruntii fide* & *clementia Cæsaris seruatus* dicitur. *Aruntius* occultauerat, vt arbitror; an & deprecatus pro eo *Cæsarem*?

2, 86, 4 *Mea in Antonium maiora merita sunt, illius in me beneficia notiora* &c.) Inter eximia hominum per ciuilia bella quietorum, siue mediocriorum ac neutrius partis *Lipsius* 6 *polit.* 6, 7 vbi de hoc argumento agit, huius quoque *Pollionis* consilium dictumque laudat. Congruit *Attici* verbum, cuius exemplum in hoc genere sine exemplo est. Cum *Sulla*, qui plurimum amaret *Atticum*, *Athenis* secum cuperet deducere adolescentem, *Noli, oro te*, inquit, *aduersum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliquit.* *Corn. Nep. in vit. Attici* 4, 2.

2, 87, 1 *Adeo vt multa desidia crimina morte redimeret*) Tali sententia *Tacitus* de *Sempronio Graccho* 1 A 53, 7. *constantia mortis haud indignus Sempronio nomine: Vita degenerauerat.* Contra de *Iuuentio Laterensi* *Noster* supra: quem *Vita* & morte *consentaneum* dixit.

Morsu sane eius *alii: in morsu sane e.* *Acidalius* non citra rationem transponit; *morsu eius, sine expers muliebri metus.*

2, 87, 3 *Vltimus autem ex intersectorib. Casar^{is}, Parmensis Cassius morte pœnas dedit*) Hist. miscell. 7, 10: *Interea iussu Casaris occisi sunt, maior Antonii filius, & P. Candidus; infestissimus quidem Casari, sed & Antonio infidus, & Cassius Parmensis, <ltima Violati patris victima; & Q. Ouinius &c.* Omnino autem non videtur repudianda admonitio *Aldi*, qui pro vulgato (*Et dederat Trebonius*) legit, *Et dederat primus Trebonius*. Certe particula συνηκνῆν frigide vsurpata videbitur, si ad necem potius quam ad aliquam necis πρῆξιον referatur.

2, 88, 1 *M. Lepidus &c.) Coniurationis Lepidi, meminere Sueton. Aug. 19. Liu. epit. 133 Dio 54 p. 607. Seneca 1 de clem. 9:*

2, 88, 2 *Angusto clauo pane contentus: nec minora consequi potuit, sed non tam concupiuit)* Merito suspectum fuit *Lipso* illud pane. utique vixit non pane sed plane contentus angusto clauo. nisi tamen ita velis interpretari, *Macenatem pane nihil supra equestris dignitatis modum optauisse*. Mansit quidem in illo ordine; sed non vna ratione supra equitum dignitatem honoratus est. Quod autem *Idem* Vir Doctissimus sequentia verba in aliam faciem reformat & rescribit; *Nec maiora consequi non potuit; sed nunquam concupiuit*: minime id quidem ferendum autumô, cum haud dubie sensus optimus in vulgata sit; potuisse *Macenatem* non minora consequi, sed non tam concupiuisse.

Non minus Agrippa Casari carus) Inter præcipuos Augusti amicos; imo principes amicorum fuit *Mæcenas*, cum exceptione tamen vltimi temporis. quam *Tacitus* suppeditat 3 A. 30, 6. *Prouecta enim ætate* (quod & *Sallustio Crispo* acciderat) *speciem magis in amicitia principis, quam vim tenuit. fæto potentia; raro sempiterna: an satias*
capit.

capit, aut illos cum omnia tribuerunt, aut hos cum iam nihil reliquum est, quod cupiant. Adip. 3. polit. II, 20 & 21, ubi egregia quædam annotata. Scip. Amirat. differt. polit. ad Tac. lib. 3, 4. Enenckelium in Seiano.

2, 88, 3. Hic speculatus est per summam quietem ac dissimulationem, &c.) Quod sapius monere poteram, semel notabo, quam sit in sua expositione Velleius πολυλκνός κ' ὑδνός. Ecce quam paucis verbis; quantum politicæ artis hic inclusit? Nonne enim omne & consilium & encomium opprimendarum conspirationum in eo versatur, & dissimulata speculatione veluti aliud agendo & per speciem otii, consilia scelerata obseruentur, & in ipsa temeritatis molitione deprehendantur: deprehensa autem, celeriter & absq; omni περιεργία vindicentur, prius quam tumultus aliquis exoriri, rerumque aut hominum perturbatio interuenire possit: quæ plerumque difficilem eam medicinam reddit.

2, 88, 4. Aequetur prædictæ Calpurniæ Antistii, Seruilia Lepidi uxor.) Itaque plerique. Legebatur antea: Aequetur prædictæ iam Antistii Seruilia Lepidi uxor. Vnde Vossius: Aequetur prædictæ iam Antistii, Seruilia Lepidi uxor. Atqui: Non Seruilia sed Antonia Triumuii filia nupta Lepido fuit? Respondet Lipsius: scire licet igitur, illa sprete aut mortua; alteram superduxisse.

2, 89, 1. Cæsar a. reu. in Italiam atque urbem, quo occursum.) Erat: C. a. r. i. l. a. & occursum. quam postremam vocem Gruterus plane delendam putabat. Alii varie correctionem tentauere. ex quorum coniecturis facile eam prætulimus, quæ expressa est.

2, 89, 3. Tantummodo octo prætoribus alleciti duo.) An ergo iam octo prætores? Certe illis octo prætoribus, qui antea erant, iam Iulius Cæsar, duos primo, mox plures adiecerat. Sed Velleius Noster

Iulianum numerum, quippe extra ordinem & ad tempus vsurpatum, negligere ac de octonario ordinario, cuius passim apud Ciceronem mentio, loqui videtur. Ceterum de numero pratorum varie aucto imminutoque egit Lipsius in excurs. ad 1 A. Tac. 14, 4.

Prisca illa & antiqua reip. forma reuocata) Quæ illa forma? an Libertas? Adulatur hic Velleius. Quamquam de *simulatione Augusti*, verissime equidem dicitur. Nihil magis Augusto inter initia curæ, quam simulacro Libertatis & Reip. improuidis populi animis obiecto, vim principatus interim complecti & intendere. *Est enim omnis dominationis noua arcanum primarium, simulatio antiqua*, quod nec Tiberius postea omisit vsurpare. Quæ de re alibi agimus.

2, 89, 4. *Leges emendatæ & tiliter, lata salubriter*) Suet. Aug. 34: *Leges retractauit, & quasdam ex integro sanxit*. Hist. miscell. 7, 19. *Clausis lani portis Kemp. quam bello quasierat, pace nutrire & amplificare studens, leges plurimas statuit, per quas humanum genus libera reuerentia disciplinæ morem gereret*. Aurel. Vict. epit. 1: *Leges alias nouas, alias correctas protulit suo nomine*. An illæ, suo nomine, à glossatoris manu sunt, qui in margine forte explicandæ vocis, protulit, adscripserat? Flor. 4, 12, 65: *Hinc conuersus ad pacem, prouum in omnia mala & in luxuriam fluens sæculum, grauius seuerisque legibus multis coercuit*. Addendus Dio 54 & alibi & Tac. 3, 28, 3: *Sexto demum consularu Caesar Augustus, potentia securus, quæ triumphu iusserat aboleuit. deditque iura, quis pace & principe & teremur*. Quæ postrema verba Clapmarius ex ratione arcani politici, quæ præsentī statui semper accommodari leges solent, explicat: *Alias enim Regno, alias Aristocratix, alias Democratix conue-*

conuenire, itaque Augustum suas leges rationibus Monarchicis accommodasse. 2 *Arcan.* 10. Fortasse tamen, consideratis omnibus, quæ meditationem huius loci iuuare possunt; potius audienda est *Freinshemiana paraphrasis*: iura constituit ita comparata, & eorum beneficio certa restituta tranquillitatis, bonique principis utilitas ad ciuitatem pertingeret.

Senatus sine asperitate nec sine seueritate lectus) *Suet. Aug.* 35 ubi vltima in hunc scriptorem cura *Matthia Berneggeri* (nam hunc finem doctissimarum *Diatribarum*, acerba litteris fata esse voluerunt) tum *Auctores* ceteros, tum memorabilia alia notata reperies.

Principes viri ad ornandam Urbem illecti sunt) *Suet. Aug.* 29: sed & ceteros principes viros saepe hortatus est, ut pro facultate quisque, monumentis, vel mensis, vel refectis & exculis Urbem adornarent. *Tacitus* ita de hoc more loquitur 3 *A.* 72, 1: *Erat etiam tum in more publica munificentia, nec Augustus arcuerat Taurum, Philippum, Balbum, hostiles exuias & exundantes opes, ornatum ad Urbis & posterorum gloriam conferre. Quæ verba magnam periculi habent, monente Casaubono, si cum Velleio & Suetonio conferas. sed Tacito Monarchici auspicii consuetudo in mente fuit, quasi diceret: Etiam si alias monarchæ & Principes, ut alia publice gloriosa, ita publicorum operum magnificentiam sibi debebant aut poterant vindicare, tamen Augustus non obstitit, imo (quod Noster iam addit) stimulum adiecit Principibus viris, ut publicis operibus struendis aut instaurandis suas opes collocarent. Non errauerit forte, qui in adiecta *Taciti* voce, *exundantes opes*, *arcani* latentis rationem sibi pateretur insinuari. Timentur, in novo præsertim Principatu, magnæ opes, virique tum alia claritudine tum exun-*

dantibus diuitiis nobiles: vnde callidum istud, ab impio ore apud *Tacitum* II *A.* 1, 2 *auri vim atque opes Principibus infensas*, in exitium egregii hominis valuit. sed & Aristoteles *pol.* 8 inter prouisiones conseruandæ reip. ponit, *ne quis sinatur nimium opibus abundare*. Vnde magistri dominationis, variis artibus locupletissimum quemque in prædam corripunt. verum id improbum est & nullo modo ferendum. sicut & Aristotelicum illud ἐκκόπη, quo alibi & docere & velare remedium eius rei voluit, magnæ multæque cautionis est. Quanto melius Augustus, in sumtus publice decoros & utiles, specie honoris & gloriæ illexit (ita enim signanter loquitur Noster) viros principes. Hoc ego pro omnibus arcanis, Regibus commendandum duxerim: cum præsertim omnis ea laus iudicio posteritatis ad ipsos redundatura sit. neque vnquam derunt occasiones, quibus induci volentes possint ad ærarium subleuandum & magnificentiam publicam augendam.

2, 89, 5. *Consulatus t. & s. que ad undecimum*) accurate *Suetonius Aug.* 26.

Nam dictaturam, quam pertinaciter ei deferbat populus &c.) Sueton. Aug. 52: *Dictaturam magna vi offerente populo, genu nixus, deiecta ab hameris toga nudo pectore deprecatus est.* Idem *Dio* tradit principio *lib.* 54, veraque ἐπιχειρῶν consilium Augusti declarat: τὴν τε γὰρ ἐξέσταν καὶ τὴν τιμὴν καὶ ὑπὲρ τῆς δικλῆτος ἔχων, ὅθεν τὸ, τε ἐπίφθονον καὶ τὸ μισήδον τῆς ἐπικλήσεως αὐτῶν ἐφυλάξατο. Recte, inquit, declinauit inuidiam & odium huius, quam offerebant, appellationis: quippe qui & honorē & potestatem dictatoria maiorem iam haberet. Quippe vt olim regnum propter tyrannidem Tarquiniorum; ita *Dictatura* propter odium dominationis Sullanæ Iulianæque sub titulo huius potestatis exercitæ, in flagrantis

grantissimam omnium detestationem venerat. Atque sicut *Regnum* instituto Valerii; ita *Dictatura*, lege Antonia ex rep. iam in perpetuum quasi exilium erant relegata. Itaque singulare *arcanum* prudentiæ Augustæ latet in istis apud Tacit. A. 9, 5: *non regno tamen, neque Dictatura, sed Principis nomine constitutam remp.* Licet enim haud dubie *Regis* nomen in terris augustissimum sit (sicut amplius dicetur in libro de *Auspicio Regio*, quem adornamus) tamen Augustus merito tempori serviens, re ipsa contentus fuit; nomen, quod ex superbia in invidiam venerat, remisit. cum præsertim vellet videri libertatis restaurator, sicut paulo ante dictum est, ergo non expediebant huic simulationi *dominantia nomina*, aut eorum quidquam, quæ libertatis euersores vsurpauerant. *Florus* 4, 12, 66 obscure potius & de oblato tantum dictatorio nomine loqui, quam in re tam nota prorsus errare, existimandus forte fuerit, cum scribit: *Ob hac tota ingentia, Dictator perpetuus, & Pater Patriæ dictus est.* Dictus sane est ab offerentibus Dictaturam, sed deprecatus est honorem.

2, 89, 6 *In id solum opus scriptorem fatigent.*) Legebatur *fatigans*. Porro, quod *Lipsius* pro *subiecimus*, mox legit *subiiciemus*, ea mutatione non videtur opus esse.

2, 90, 1. *Coalescentibusque reip. membris, quæ tam longa &c.*) Legebatur: *coalescentibusque reip. membris, & coram altero, quæ tam l.* Illa, & coram altero, *Aldus* aliique sustulerunt. *Lipsius* emendat, & curante eo, sc. *Augusto. Cl. Vossius*: eo curante serio.

Dalmatia XX & Crebellis) omnino videntur esse addendi, anni: nam subintelligere durum fuerit. Vide de his & *Alpinis* nationibus *Flor.* 4, 12 quæque *Freinsheimiana* industria ibi annotantur.

Hispania &c.) *Iustin.* 44, 2, 7 | *44, 5, 7*
8. 10. Gerundens. Paralip. à lib. 4 &que ad fin.
Thuan. 1 hist.

2, 90, 2 *Vt amissis P. R. imperatoribus exerci-*
tibusque) *Cl. Vossius* mallet: *Pratoris & Impera-*
toris exercitibus.

2, 90, 3 *Contumelioso XX annorum bello*)
Lipsius reponit *X. ann.* ex *Iustin.* 44, 2, 7.

2, 91, 1 *Ab oriente ac Rege Parthorum signa*
Romana Augusto remissa sunt) *Florus* 4, 12, 83 cum
declamatoria πρὸς Διὸν: *Parthi quoque, quasi victo-*
ria paniteret, rapta clade Crassiana & itro signa re-
tulere.

Quod cognomen illi & itro Planci sententia
consensus uniuersæ S. P. Q. R. indidit) De *Auguste*
cognomine compluscula sunt, quæ ad Sueton. Aug.
7 notata reperies in Diatribis Berneggerianis. In-
dulgebimus etiam profundiori eius nominis medi-
tationi in commentatione de Auspicio Regio.

2, 91, 2 *Quippe L. Murena & Fannius Cr-*
pio &c.) Recte *Velleius* iungit hos duos, tanquam
vnus coniurationis populares siue principes. Ita
enim Dio 54 p. 598 & *Sueton. Fib. 8.*

2, 91, 3 *Rufus Egnatius*) *Suet. Aug. 19. Dio*
53 p. 587 & seq. Senec. 1 de clem. 9. Tac. 1 A. 10, 6.

2, 92, 5 *Nisi quod naturaliter, audita & visis*
laudamus libentius &c.) Sententiam etiam aliis
benedictam cum expolitione & interpretatione ra-
tionis, quæ subest, effert Velleius. Valde enim subtile
est illud: presentibus nos obrui, veteribus instrui
credimus.

2, 93, 2 *Quem homines, si quid accid. Casari,*
success. potentia eius arbitrab. futurum, & tamen
id per M. Agrippam secure ei posse contingere non
exist) *Agrippa enim summopere à populo dilige-*
batur, neque parum meritis suis in remp. & Augu-
stum.

stum fidebat. ideo nec Augustus ausus est Marcellum ei præferre. Vnde prima offensionum inter Marcell. & Agrippam semina; quæ ne crumperent, Augustus, sub specie ministeriorum principalem (vide quæ supra notamus ad 45, 4) Agrippam ablegavit. *Dio 53 p. 593* ubi etiam de magnificentissimo Marcelli munere. adde *Sueton. Aug. 66.*

2, 93, 3 *Reuersus inde filiam Caesaris Iuliam, q. i. m. M. h. duxit uxorem*) coactus repudiare priorem uxorem, quamvis esset sororis Augusti filia. Matrimonii huius causa duplex: altera è temporibus & negotiis petita (volebat enim Augustus, cum abesse Roma cogeretur, ad coercendas subnascentes turbas præficere vrbi Agrippam; qui prudentia tantæ rei par, etiam dignitate principalis matrimonii ad venerationem publicam prouehendus videbatur) altera è profunda ratione status, quam vocant, siue potius è consiliis dominationis; dum callidissimus Mæcenæ in aurem Principi insufurrat: *Agrippam iam tantum fecisti, ut vel gener tibi asciscendus vel occidendus sit.* Heu! quantus ab extremo in extremum saltus! nimium ille quidem, nimium magnis aulis familiaris. adeo inter summa & ima apud *Statistas*, si volunt ita appellari, nihil medium est. *Adi Dionem 54 p. 600.*

2, 94, 1 *Quo prius nato*) Ita *Schegkius* ediderat. nollemus autem in nostram editionem irrepisse. Legebatur: *quo primo* vnde *Aldus* fecerat, *quo trimo*. In *Variantibus Lect. à Raphelengio* editis: *quo bimo*. ytrumque (*trimo & bimo*) habet, quo secutetur.

2, 94, 3 *Maximamque difficultatem annona ac rei frumentaria inopiam* (Ec.) *Suetonius* etiam in *Tiberio*, c. 8 testatur: *cum curam administrasset annona, quæ arctius inciderat*, crebra ea difficultas Romæ: indeque magna laus aut odium recte

secusue administrantibus. *sane annona cura aliquando Pompeio non minus addidit gloria, quam pulsus ambitus campo, exactus hostis mari, oriens triumphis, occidensq; lustratus. teste Plinio in Panegy. 29. vide Dion. 54 pr. Lips. elect. 1, 8* Ceterum quæ illa, & cuius tam sollers cura, sufficere potuit rei annonariæ Romanorum ac in longum satis prouidere? Non immerito aliquis miretur tanti imperii tam periculosum & anceps vitium. Vt ali posset populus Romanus, peregre & longinquis è locis aduehenda erat annona. adeo quidem, vt horreum Romanorum, Ægyptus vel armis occupata vel sterilitate depleta, fame potuerit Italiam urgere. Tac. 1 A. 59, 4. Igitur hæc inter intimas & secretissimas Principum sollicitudines non postrema fuit; sicut Tiberius fateri opus habuit, apud Tacit. 3 A 54, 6, in grauißima illa ad Senatum epistola: *At Hercule nemo refert, quod Italia externa opus indiget, quod Vita populi Romani per incerta maris & tempestatum, quotidie voluitur. ac nisi prouinciarum copia & dominis & seruitiis & agris subuenerint, nostra nos scilicet nemora nostraque villa tuebuntur. Hanc P. C. curam sustinet Princeps. hæc omissa remp. funditus trahet.* Neque tamen potuit ille ipse, qui de hac cura gloriatur hoc loco, prouidere, quin subinde grauitate annona iuxta seditionem veniretur. Tac. 6 A 13, 1. Causa huius mali primo ex diuitiis & affluentia, quam tot victoriæ pepererant. hinc à labore & studio agriculturæ in otium & voluptates versa plebs annonam accipere potius quam parare assuevit. Altera causa latet in visceribus degenerantis reip. dum magistratus quidam affectatione popularitatis largitioni frumentariæ studebant; & mox perturbata assiduis nouis molitionibus publica, quicunque dominationem cupiebant, annona populum inescabant, siue quod Tacitus, etiam inter

arca-

arcanas *Augusti* artes refert i A. 2, 2 *pelliciebant*. Quid hoc erat aliud, quam ad otium & cessationem ab agricultura, veluti signum omnibus sustollere? Scilicet ita obnoxiam sibi fidamque plebem reddebant, si eius vitam & necessitates, copiam inopiamque veluti in manu haberent. Testatus quidem est ipse Augustus, prodente *Suetonio Aug. 42* se aliquando *impetum cepisse, frumentationes publicas in perpetuum abolendi, quod earum fiducia cultura agrorum cessaret: neque tamen perseverasse, quia certum haberet, posse per ambitionem quandoque restitui.* vide, quæ ad hoc argumentum pertinentia *P. Cuius* commentatus est lib. 1 de rep. Hebr. c. 3.

2, 94, 4 *Regnum eius Artauasdi dedit)* *Lipsius* & *Schepkius* ex *Tacito, Suetonio, Dione, Iosepho, Tigranem* reponunt. Vir Eruditus *G. Vossius* existimat *Velleium* omisisse *Tigranem*, quod brevi imperauerit, posteaque iussu *Augusti*, per *Tiberium*, *Artauasdes* impositus sit. *Taciti* verba, quæ potissimum hic in disquisitionem veniunt, ita habent, 2. A. 3, 4 & 5: *occiso Artaxia per dolum propinquorum, datus a Casare Armeniis Tigranes, deductusq; in regnum à Tiberio Nerone. Nec Tigrani diuturnum imperium fuit, neque liberis eius, quamquam sociatis more externo in matrimonium regnumque. Dein iussu Augusti impositus Artauasdes, & non sine clade nostra deiectus.* Non caret tamen suspitione, quod omisso eo, quem alii plerique nominant, cuiusque deducendi gratia *Tiberius* in *Armeniam* missus erat, *Velleius* *Artauasden* potius nominat. Ut non male videatur coniecisse *Doctissimus Vir*, qui hunc locum mutilum defectumque autumauit.

Cuius rex quoque Parthorum) Omnino assentio scribentibus: cum r. q. P.

2, 95, 2 *Quippe & terque diuisis partibus Rhetos Vindelicosque)* *Sueton. Tib. 9. Lin. epit. 136*

& seqq. Flor. 4, 12, 22 &c. Hist. miscell. 7, 14. Oros. 6, 21. Horat. 4. Carm. 4 vbi Interpretes. Dio 54, p. 613 & 654. Strabo 7 pr.

2, 95, 3. *Censura Planci & Pauli acta inter discord.*) Dio 54 pr. Sigon. comment. in fast. & triumph. R. ad ann. V. C. DCCXXXI.

Plancus timere deberet, ne quidq.) Prorsus restituit hunc locum *Lipsius* distinctione ac emendatione: *Paulus* vix posset implere censorem, *Plancus* timere deberet. nec quidquam obiciere posset adolescentibus aut obicientes audire, quod non agnosceret *Senex*. Egregie, timere censorem dicitur debere, qui probrorum sibi & inquinati moris conscius est. Cur ergo *Augustus* tales constituit censores, cum hoc magistratu nihil debeat esse grauius sanctiusque? An voluit hac ratione causam struere & magnificam in publicum speciem quærere, cur in posterum censuram perpetuam, quam hactenus per accisimum recusauerat, Princeps deberet suscipere? Ita enim nec discordiis locum, & officio dignitatem dari, vitiis huius censuræ moniti, credituri erant ciues. Certe non abhorret talis calliditas ab illa *Augusti* arte, qua paulatim, per occasiones & machinamenta, munia magistratuum legumque ita in se traxit, vt sponte & merito concessa viderentur.

2, 96, 2: *subinde bellum Pannonicum, quod inchoatum Agrippa Marcoque Vinicio aucto Cos.*) *Lipsius*, quoniam *Agrippa* ter tantum Consul fuit, hic subesse mendum suspicatus est, scribendumque: *quod inchoatum ab Agrippa, Marco Vinicio aucto tuo Cos.* Sed *Gruterus* bene admonuit *Velleio* de duobus annis sermonem esse, scilicet primo anno, siue consulatu *Agrippæ*, natum esse bellum Pannonicum; altero adoleuisse, *Vinicio* consule. Videndi de hoc bello plerique supra memorati scriptores.

2, 97, 1. *Accepta in Germania clades sub legato M. Lollio*) Dio 54. p. 612. *Suet. Aug. 23.* ad quem locum notat *Casaubonus*, vnum esse Eusebium qui Lollii huius non cladem sed victoriam memoret, Verba hæc sunt, *Chronic. lib. priore*: *Germanos in arma Versos M. Lollius superat.* Non putandus est autem pugnare cum ceteris Eusebius: acceperat quidem Lollius cladem aliquam, sed victus non erat plane; quin potius, cum mox hostes apparatus eius audirent, in suam terram regressi, obsidibus datis pacem acceperunt. teste *Dione.* sed & antea victos à Lollio, ex *Obsequente* probari potest. Meminit eius cladis *Tac. 1 A. 10, 6.*

2, 98, 1 *Atrox in Thracia bellum ortum L. Pisonis Virtus compressit.*) Dio 54 p. 624. *Flor. 4, 12, 17.*

2, 99, 2. *Mira quadam & incredibili atque inenarrabili pietate.*) Adulatorie hæc de Tiberio *Velleius*, vt alia multa. calliditatem enim potius dixerit, qui Tiberium nouit, quam pietatem. *Suetonius* diserte in *Tib. 10* totam rem complectitur. *Tot prosperis confluentibus, integra atate & valetudine statuit repente secedere, seque è medio quam longissime amouere.* Dubium & xorisne radio, quam neque criminari aut dimittere auderet, neque & ultra perferre possët; an & vitato assiduitatis fastidio, auctoritatem absentia tueretur atque etiam augetet, si quando indignisset sui *Resp.* Quidam existimant, adultis iam *Augusti* liberis, loco & quasi possessione & surpati à se diu secundi gradus, sponte cessisse, exempla *M. Agrippæ*, qui *M. Marcello* ad munera publica admofo, *Mitylenas* abierit; ne aut obstare, aut obrectare præsens videretur, quam causam & ipse, sed postea, (*S. Cap. 11.*) reddidit. Tunc autem honorum satietatem: ac requiem laborum praten- dens commeatum petiit. adde *Dionem l. 55, p. 635.*

Quis

Quis non videt, concurrisse omnes illas causas. quarum *prima* è necessitate domestica, *altera*, è consilio dominationis; *tertia*, è follertia & institutis vitæ aulicæ exoriri putanda est. Meminit huius secessus Tacitus 1 A. 4, 4.

2, 99, 4 *Qui procoß. legatique in transmarinas profecti provincias, visendi eius gratia ad eum conuenientes, semper priuato (si illa maiestas priu. Enquam fuit) fusc.)* Ita Scheggius : alii aliter emendarunt. Legebatur enim corrupte : *visendi eius gratia ad quem conuenientes semper priuatos illa maiestas priuata nunquam fuit, f. f. Lipsius 3 epist. quest. ep. Slegit : visendi eius gratia atque conueniendi. cetera, sicut Scheggius habet. Ceterum adulationem Velleii arguet Suetonius Tib. 12 vbi specie legati exulem egisse memorans, addit : Enimvero tunc non priuatum modo, sed etiam obnoxium & trepidum egit, mediterraneis agris abditus, vitansq; præternauigantium officia, quibus frequentabatur assidue; nemine cum imperio aut magistratu tendente quoquam, quin diuerteret Rhodum.*

2, 100, 3 *Quippe filia eius Iulia &c.)* Quæ de Iulia hic habentur vide apud Sueton. Aug. 65. Tib. 11. Tac. 1 A. 53, 1. Dion. 55 p. 635.

Quicquid liberet prolicito & indicans) Alii: *indicans.*

2, 100, 4. *Tum Iulus Antonius singulare ex. d. c.)* Tac. 4, A. 44, 4. & 11 A. 10, 6. Idem de Sempron. Graccho 1 A. 53, 4.

2, 100, 5. *Quasi cuiuslibet & xore violata pænas p.)* Intellige, quos hic nominat, qui ex lege Iulia in exilium pulsi. nonnemo enim morte affectus est. Quod Lipsius notat ad conciliationem Velleii cum Tacito, qui 3 A. 24, 2 scribit: *Vt Valida dino Augusto in comp. fortuna; ita domi improspæra fuit, ob impudicitiam filia ac neptis, quas Vrbe depulit*

pulit adulterosque earum morte aut fuga puniuit: nam culpam inter viros ac feminas vulgatam, graui nomine læsarum religionum ac violatæ maiestatis appellando, clementiam maiorum suasque ipse leges egrediebatur. Quanquam Iulius Antonius, non tam ob adulterium, quam ὡς ἡμεῖς τῇ πορνείᾳ τῷτο πρῶτος adeoque ob rerum nouarum molitionem interfectus memoratur Dionys p. 635. sed quænam illæ religiones, quas læsas apud Tac. Augustus dicit? Amicissimus Noster Freinshemius in doctissima & singularis exempli paraphrasi exponit de religionibus, quibus sacrata forent coniugia: & quod de violatæ maiestate additur, ad spretas leges refert, quarum contemptus in maiestatis iniuriam redundaret. Mihi semper videbatur profundioris & vere Monarchici arcani ratio subelle: atque vtrobi-que auspicia venerandæ sacratæque Maiestatis spectari. quæ cogitatio inde confirmabatur, quod non tam ipse Augustus has poenas tanquam suis verbis iudicioque, sed Senatus, quod Dio diserte memorat, in gratiam sc. venerationemque Augusti decreuit. Rationes deinde istas sequebar: cœperant iam crimine maiestatis violatæ notari vindicarique, quæ olim intra hoc nomen steterant: Vnde dato semel eius in Principem reuerentiæ exemplo, sponte iam & magna promptitudine Senatus, imò adulatione denique (quod de Tiberianis temporibus satis constat) hucibatur. Iam vero crimen ipsum maiestatis nonne maximam atrocitatem ex eo habet, quod violantur sacra imperii, auspiciæque summæ potestatis? quæ cum in vnum translata est, omnis illa veneratio sponte sequebatur. Et quis nescit studium ac sollertiam aulicorum sub Augusto, imò ipsius Augusti, non potestatem modo & imperium sed imperii sanctitatem religionemque varie firmantium atque augentium? Existimet forte aliquis obstare huic

huic opinationi *Dionem*, qui *lib. 57, p. 696. sub Tiberio demum, delicta in Imperatorem; impietatis nomine appellata* tradat: sed præterquam, quod præcise ex illis verbis non sequitur, sub Tiberio coepisse id nomen, (cum locutio illa, ἥδη γὰρ ὀνόμαζον &c: *cœperat tam ita appellari*, facile ad antecedentia tēpora referti possit, quia præsertim de initiis Tiberii hic sermo est) etiam illud animaduertendum est, Dionem hic de omnibus in Principem iniuriis loqui, cum Augusti severitas in aliquibus & extra ordinem, ut sic loquar, apud Tacitum notetur. Verum hæc obiter, & prout sub acumen stili venire, hic apponō: consideraturus eam rem amplius & disquisiturus in *comment. de Auspicio Regio: Voluntarii exilii*) *Lipsius recte emendat:*

Voluntaria.

2, 101, 1. *Conuento prius Nerone, cui omnem honorem et superiori habuit*) Adulatur iterum hic *Velleius*, quod vere *Lipsius* obseruat. *Dionis* enim diserta est narratio 55 p. 836; τῷ δὲ Γαίῳ σαλένῳ ἐς τὸν πρὸς Ἀρμενίαν πόλεμον, ὃ τιβέριος ἐς χίον ἐλθὼν αὐτὸν ἰδιεπάπειυσεν. ἐταπείνε τε γὰρ αὐτὸν, καὶ ὑπέπειπεν ἕχ' ὅτι τῷ Γαίῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἔσι. Missō ad bellum Armeniacum *Caio*, *Tiberius* in *Chium* profectus, cultum ei ac officia prestitit. submisitque se non *Caio tantum, sed omnibus, qui cum ipso erant.* Adde *Sueton. Tib. 12.*

cum rege Parthorum iuvene excelsissimo) Illa duo verba: *iuvene excelsissimo* delenda censet *Gruterus*. *Lipsius* optima ratione ductus, in primum casum mutat, ut ad *Caium* referatur, quippe cum *Piræates* non fuerit eo tempore iuuenis.

2, 102, 1. *per Parthum indicata, Casari fama euulgauit*) Ita feliciter, ut arbitror, emendauit *Lipsius*. Erat; *Casaris* iam euulgauit. vnde fecerant; *Casaris* ira euulgauit.

2, 102, 2. *mox in colloquium (cui temere se crediderat) circa Artageram grauitèr a quodam n. Adduo vulneratus*) Vide Flor. 4, 12, 44, 45. Vere autem iudicat Noster, temere hoc à Caio factum: cum hoc casu tot magni viri interierint, vnde exemplū cautionis peti poterant. Pertinet huc eximia Polybii philosophia è *5 hist. 75 p. 41*: Καὶ τέτων ἐτὼ εὐνεχῶς καὶ προφανῶς πολλοῖς ἤδη συμβεβηκότων, ἐκ οἷδ' ὅπως καινοὶ τινες αἰεὶ καὶ νέοι πρὸς τὰς τοιαύτας ἀπάτας πεφύκαμεν. τέττε δ' αἰτίον ἐστὶ, ὅτι τὰς τῶν πρότερον ἐπ' αἰκνῶν ἐν ἐκάστοις περιπέτειας, ἐποιέμεθα προχείρως, ἀλλὰ σίττε μὲν καὶ χρημάτων πλῆθος, ἐτι δὲ τειχῶν καὶ βελῶν κάλασκεύς, μέλα πολλῆς ταλαπτερείας καὶ δαπάνης ἐτοιμαζόμεθα πρὸς τὰ παράδοξα τῶν συμβαινόντων ὅ δ' ἐστὶ ῥᾶστον μὲν τῶν ὄντων, μεγίστας δὲ παρέχεται τὰς χρεῖας, ἐν τοῖς ἐπιπικυαλέσι καιροῖς, τέττε πάντες καὶ οὐλιγώρεμεν. καὶ ταῦτά δύναμενοι, μετ' εὐχήμενον ἀναπαύσεως ἅμα καὶ διαγωγῆς, ἐκ τῆς ἰσορίας καὶ πολυπραγμοσύνης περιποιοῦσθαι τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν. *Atque hac calumias*) adscribam præclarissimi quamquam longiusculi loci versionem è *Casaubono*) quum adeo continue adeoque euidenter multis iam incidere; fit tamen nescio quomodo, Et ad huiusmodi fraudes semper rudes ac noui existamus. Causa autem huius rei est, quod priorum casus, à quibus in aliquo est offensus, Et in numero habeamus Et ad manum, operam non ponimus: sed frumenti quidem ac pecunia copiam, itemque murorum telorumque fabricas, aduersus incerta Et inopinata casuum, exatione magna sumtuque nobis comparamus: rem vero omnium facillimam, omniumque, ubi aliquid aduersi increpuit Et stilissimam, hanc omnes susque deque habemus: quum præsertim facile queamus, honesto fruente otio atque oblectatione animi, ex historia Et curiosa diligentique rerum antea factarum notitia, hanc nobis peritiā atque prudentiam parare. Extat similis obser-

obſervatio apud Polybium Gallicum (Comineum intelligo) lib. 2 c. 6 edit. Barthian.

2, 102, 4. In Urbe Lycia (Limyræ nomen) morbo obiit) Cum Velleio ſentit Suetonius, & Zonaras. Quibus opponit Lipſius Senecam Patrem, Florum, Ruſum & præſertim monumentum iuxta Emefam Syriæ urbem, in quo C. Caſaris epitaphium, memorante Bellonio. Vir Eruditus G. Voſſius cenotaphium illud fuiſſe ſuſpicatur, cum oſſa Caii Romam deportatâ à tribunis militum, in Dione legantur.

2, 103, 2. Ut & tribunitia poteſt. conſort. Neroni conſtitueret, & eum adoptaret) vide Tac. 1 A. 3, 5. Sueton. Tib. 15 & 16. Dion. 55. p. 637. Intellige autem tribunitiam poteſtatem iterum datam. acceperat enim & geſſerat iam antea. adde Tac. 1 A. 10, 10.

2, 103, 5. Id & num dixiſſe iuvat, quam ille omnibus fuerit carus) Ita ſupplevit Rhenanus locum mutilum. Erat enim: Id & num dixiſſe, quam ille omnibus fuerit. unde Lipſius: Id & num dixero, quam ille omnia omnibus fuerit. Alioſ aliter.

2, 104, 1. Hoc, inquit, reip. cauſſa facio) Dubitatum eſt à multis, an Tiberius reip. cauſſa ab Auguſto ſucceſſor conſtitutus. unde Prudentium aliqui apud Tac. 1 A. 10, 9: ne Tiberium quidem caritate aut reip. cura ſucceſſorem adſcitum: ſed quoniam, arrogantiam ſauitiamque eius introſpexerit, comparatione deterrima ſibi gloriam quaſuiſſe. Sed Suetonius liberi alias & prudentis iudicii Scriptor ſuſpicionem eam ab Auguſto remouet, dum in Tib. 21 ſcribit: Adduci tamen nequeb quin exiſtitem, circumſpectiſſimum & prudentiſſimum principem, in tanto præſertim negotio, nihil temere feciſſe, ſed virtus virtutibusque Tiberii perpensis, potiores duxiſſe virtutes: præſertim cum & reip. cauſſa

caussa adoptare se eum pro concione iurauerit, & epistolis aliquot, & peritissimum rei militaris, & tunc unicum populi Romani presidium prosequatur.

2, 104, 4; *Ante meritis ac viribus quam nomine, Casarem reuissentibus*) Lipsius non sine ratione pro viribus mallet virtutibus.

2, 105, 1 *Et amnis mox nostra clade nobilis, transitus Visurgis*) Ita Rhénanus εὐσώχως, ut arbitror, emendauit, cum inuenisset: *Et inamnis mox nostra clad nob.* Vossiana coniectura ita rescribit: *Et inam minus mox nostra clade nob.*

2, 105, 4 *Pietas sua Casarem, pane obstructis hieme alpiibus in urbem traxit: ad tutelam imperii eum veris initio reduxit in Germaniam*) Ex variis lectionibus & distinctionibus hæc nobis commodissima videbatur. in *Vet. ex.* extrita syllaba, *initi* exiabat. item pro *obstructis* leg. *extructis*. Vnde *Vir Doctus*: *bene extructis*. Capió & tolero significatum, vocabuli *extructis*. sed retinuerim *pane*. Nam *bene extructas Alpes* scripsisse Velleium; distulerim credere.

ad caput Iuliae fluminis) *Lupia* legendum esse, consensus doctorum & res ipsa pridem euicit. vide de hoc Nostri loco *Cluuer. Germ. antiq. lib. 3 cap. 9* & 49.

2, 106, 2 *Ad quadrigentesimum miliarium à Rheño usque ad flumen Albim*) Hyperbolice hic loqui Velleium, aut anfractus atque circuitus paludum saltuumque complecti (cum alias millia passuum haud amplius CC XL reperiantur in itineris huius designatione) ostendit *Cluuerius Germ. antiq. 3, 18*. Ita adulatorie mox animaduertente *Lipso*, *inauditarum atque incognitarum ante mare* vocat, quod tamen *Drusus* antea nauigauerat, sicut ex *Dione* satis constat.

2, 107, 1. *Non tempero mihi &c.*) Quæ in hoc capite habentur, solius Velleii diligentiae debentur. quo minus iudicare integrum est, quid iuxta aut supra veri fidem dictum sit. Certe cum in Tiberianis plerisque laudibus nimius deprehendatur Noster, non sine ratione suspicatus est *Lipsius*, parum pro indole Germani hominis sonare istam ad Tiberium orationem.

Cauatum, & illis mosest, ex materia descendit alueum) Meminit eiusmodi nauigiorum *Plinius* 16, 40: *Germania pradones singulis arboribus cauatis nauigant, quarum quadam & triginta homines ferunt.* Scilicet hoc veluti rudimentum nauium gentibus fuisse antiquitus, consentaneum est. Ita *Sanchuniathon* apud *Euseb. præparat. Euang.* 1, 10 de *Phœnicum Theologia*, tradit: δένδε λαβόμενον τὸν Οὐσῶν καὶ ἀποκλαδεύσαντα, πρῶτον το λμῆσαι εἰς θάλασσαν ἐμβῆναι. *V*sum arbore, cuius ramos amputauerat, accepta, primum hoc veluti nauigio ausum esse mare ingredi. Annotandum hoc vel propterea videbatur, quia in disputatione de primis rei naualis originibus multa obscuritas tollitur, obseruato nauis tumultuariæ sive rudimentariæ, tum fabricatæ extructæque discrimine. hic proprie ναυπηγία locum habet: Velleianum autem istud nauigium, aut quæ alia ad eum modum memorantur, non sunt accurate loquendo ναυπηγηθέντα.

2, 107, 2 *in eam quam armis tenebamus*) *Burerius* in *antiq. ex.* fuisse, *tenebamus*, testatur. Vnde promptum fuerit, emendatione ceteram σύνταξιν huc attemperare: nisi in pari loquendi proprietate æque ambiguum crederem, huius verbo, an reliquis voculis accesserit vitium.

Nostra quidē iuuentus furit, quacum & vestrum numen absentium colat, præsentium potius arma metuit &c.) Tolerabilior videri posset montano-
rum

rum barbarorum apud *Curtium* 7, 6, 6 oratio, qui veniæ petendæ deditioem suam hoc colore adornant : *cum diis pugnare sacrilegos tantum*. Nam quæ *Idem scriptor* de barbaro imbellique Indorum stupore memorat 9, 1, 18 & 9, 8, 7, quibus Dii scilicet erant, quos fortiores adeoque sibi formidabiles credebant, facile fidem inueniant : sed cui verisimile sit, Germanum, dignitate graduque militiæ honoratum in tantum non modo à libertate, sed à seruitute ipsa degenerasse ? Et quodnam illud numen Romanorum, quod iuuentus Germana scilicet cole-ret ? An illa ferrarum Dea gentiumque Roma ? quam pro domicilio latronum detestabantur Germani ? An vero Iulii Cæsaris ἀποθεωσις, aut Augusti veneratio hanc formulam dictauit ? qua eadem nimirum postea Arminius, illum inter numina dicatum Augustum, gravi cum irrisu recordiæ Romanæ, memorat, ap. *Tac.* 1 A. 59, 6. Curiosior aliquis non difficulter crederet, Velleium hic commentum esse rationem, qua suum Tiberium summis quibusque & admirandis ducibus æquaret. Vide de *Scipione Vul. Max.* 2, 10, 2.

2, 108, 1 *Nihil erat iam in Germania, quodvinci posset*) Etiam hoc adulatorie : vt recte notat *Lipsius*. idem, qui mox pro inferiora quæ vox *Cluuerio Germ. antiq.* 3, 3 multum negotii exhibuit) rectissimè interiora reposuit.

2, 108, 3 *sed certum imperium & inque regiam complexus animo*) Hunc locum, Deo annuente, amplius explicabimus in *comment : de Aufspicio Regio*. Historiam iuuabunt *Strabo* 7 prope principium, egregia, vt solet, breuitate rem totam complexus. *Tac.* 2 A. 45 & 46.

Aut conditionibus iuris sui fecit) An æquis, an vero imparibus ? Dubitat *Petrus Faber Semestr.* 1, 7. Nobis nil videtur dubitandum, si vel consilium

Marobodui, vel textum Velleii consideramus. Dominari ceteris volebat Maroboduus, proferendique imperii causa finitimos bello petebat. ergo partim vi cepit, partim deditioe, quos *sui iuris*, omnes nimirum *fecit*. Qua Velleii phrasi nihil potuit clarius dici: nam *sui iuris facere*, est utique, *in suam ditionem potestatemque redigere*. Non consistunt autem *συρδῆσαι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ὁμοίᾳ*, cum alter amittit imperium, alter accipit.

2, 109, 1. *Gerēbatque se ita aduersus Romanos*) Quæ hoc & sequenti commate dicuntur, prudentiam Marobodui singularem abunde ostendunt. Ceteri scriptores parcius hic agunt. an puduit fatari: fuisse inter Germanos virum, qui gerenda reip. constituendoque principatu æmulum agere posset eorum, qui soli eo nomine celebres & cupiebant esse & videbantur? Nimirum & elusit Maroboduus infinitam Romanorum ambitionem calliditate, & virtute coercuit. & quantum ille dedisset Romanis negotiis, nisi intestinis armis collisi inter se duo *Germanici Martes* (Arminius ille alter est, quem indigito) nudum hostibus latus præbuissem. Macte nunc quoque virtus Germanica, inuicta omni externa vi in hunc diem futura, si Libertati tuæ concordia constantius litauisses, neque alienæ dominationi, tuum decus & sanguinem gratificari didicisses.

2, 109, 2. *Totumque ex male dissimulato agebat æmulum*) *Acidalius* contendit legendum, *in totumque*. Nolim statim assentire.

2, 109, 5. *Legiones Boiohemum* duceret) verbum hoc explendæ lacunæ adiciendum doctissimus quisque consensit.

2, 110, 1. *Saturninum admoneri placuerat* * *pane aequali diuisæ intervallo ab hoste*) *Lipsius* mallet, *admoneri*: & supplet lacunam: cuius *copia pane æq.* Hoc postremum facile se cuius approbat:

probat: sed illud *ad moueri*, tolerari posse obseruabunt, qui cogitare volent.

2, 110, 2 *cum vniuersa Pannonia & Dalmatia*) Vide de hoc bello *Dionem lib. 55 & 56. Sueton. Tib. 16.*

2, 110, 3 *Amplius DCCC millibus*) Non dubito nota numerali expressum in *msc.* millenarium fuisse: DCCCM. Vnde *Acidalius*, potius *millia* ex optimorum Auctorum consuetudine, legendum esse, quam *millibus* existimat.

2, 110, 4 *pars in Macedoniam eruperat*) Ex *Vet. exemp. effugerat. Lipsius & Vrsinus* faciunt, *se effuderat.*

Proxima duobus Batonibus ac Pinneti ducibus auctoritas erat) *Proxima*, à quibus? *Lipsius* corrigit: *prima duobus Batonibus ac P. a. e.* Aut: *proxima duobus Batonibus à Pinnete auctoritas erat.* Ceterum duos Batones expunxerunt alii, atque ita rescripserunt: *proxima duobus, Batoni ac Pinneti ducibus, auctoritas erat.* Tuetur hanc lectionem contra *Lipsium*, qui duos Batones è *Dione* retinet, *Acidalius* præsertim ex *Nostro* 2, 114, 4.

2, 110, 5. *Lingua quoque notitia Romana*) Nescio quo consilio *Schegkii* hic obseruet. Linguae Latinae usum beneficii loco à Romanis concessum. ex *Liui. 40, 43: Cumanis eo anno petentibus permissum, ut publice Latine loquerentur, & praconibus Latine vendendi ius esset.* *Noster* sane nihil de usu huius linguae Pannoniis publice concessio, sicut Cumanos actui publico ac negotiis civilibus solennibus illud priuilegium quaesuisse & impetrasse *Liuius* auctor est: sed potius de peruulgata notitia sermonis Romani loquitur. sicut hodieque fieri potest & solet, ut linguae alicuius extraneae notitia in vulgus satis familiaris sit, non item usu publico recepta & agendis rebus componendisque monumentis

destinata. Nam id ne optant quidem aut sustinent facere, nisi qui externo imperio vel parent vel adulantur. Itaque semper discernendum est, *commercone* & usu ac necessitudine, an imperio institutoque, *potius* linguæ alicuius propagetur. De priori modo *Curtius* disertè 6, 10, 23: *Tam Victoribus quam Victis peregrina lingua discenda est.* Posterius consilium *Dominantibus* solenne est: qui linguam suam, non citra arcanum imperii (de quo *Clapmar.* 3, 22) propagare student.

2, 110, 6 *Ut stabilem illum & firmatum tantorum bellorum experientia an.)* *Set. ex. formatum.* cuius vocis & elegans & satis nota est in hos usus significatio; nescio tamen quomodo textum accuratius inspicienti magis arridet, *firmatum.*

2, 111, 1. *Renocati* Undique omnes Veterani) Retineri potest vetusta lectio: Undique & omnes. Quod *Acidalius*, *euocati*, reponendum contendit, in eo obsequitur mori suo atque ex omni occasione correctionem captat.

Ex censu libertinum coacta dare militem) *Sueton. Aug.* 25. *Dio* 55 p. 652.

2, 111, 2 *Omnia hac frustra preparassemus, nisi qui illa regeret fuisset*) Scilicet plus est in duce, quam in exercitu. quo de argumento pleni sunt commentarii Politicorum.

Itaque ut presidium militum res ab Augusto ducem in bellum poposcet Tiberium) Fateor non suauiter hæc in auribus meis sonare: tam absurda autem esse, sicut censuit *Acidalius*, (cuius nimis animosa hic medicina est) pernego. Mitigabitur nonnihil insolentia phræseos, si consideremus, quam præmisit sententiam. Coactæ erant, inquit, satis multæ magnæque militum copiæ: sed quid multitudo exercitus, absque artibus & auctoritate idonei ducis? itaque respublica huic multitudini militum, tanquam

quam præsidium & præcipuum robur decusque, postulavit Tiberium, parem sc. tantò bello ducem. Subtilius forte quam opus est agunt, qui Tiberium ideo hic *præsidium militum* credunt dici, quod militum sanguini parceret studiose, neque victoriam damno amissi militis pensatam cuperet (teste *Nostro* 2, 115, 5. 2, 120, 2) simplicius enim & conuenientius est ut *præsidium* accipiamus eo sensu, quo eleganter *Augustus* apud *Sueton.* Tiberium & *unicum populi R. præsidium* prosequitur. *Tib. 21. Lipsius* tentabat: *præsidium ultimum: Gruterus, unicum:* ut possit videri *Velleius* in animo habuisse elogium Augusti.

2, 111, 3 *Mediocritas nostra*) Ita iam ergo incipiebant loqui? postea eiusmodi formulæ ad ineptias & fastidium frequentatæ. Mirari possis iam tum, id est, sub Tiberio, ausum *Valerium Maximum* dicere, *mea paruitas*. Quæ vox adeo offendit Eruditorum aures, ut pro comperto habeam, multos, cum in ipso limine huc tanquam in lapidem impingerent, sequius, quam meretur, iudicasse de toto Auctore: qui licet aliquando moliri grauius quam felicius exhibere videatur figuras sententiasque, abunde tamen eloquentiam suam prudentiamque æquis iudiciis approbare potest.

etiam designatus tribunus plebis) Legebatur: *Et iam designatus tribunus plebis*. quam *Lipsius* tueretur, ratione à more eius æui petita, quo cautum se uere erat, ne quis *Tribunus fieret, nisi senator*. Eruit eam rem è caligine explicatque: *Electorum* 13.

2, 111, 4 *Quanto cum peramento simul* *Stilitatus res auctoritate imperatoris agi* (vid.) sententiose hoc, ut cetera de artibus Tiberii. scilicet *Eruditus* sit dux *Stilia honestis miscere*, exemplo *Agricolæ* ap. *Tac. 8, 1.*

inopsque copiarum &c.) *Magna enim dispositio*

sitio est, hostem fame magis urgere quam ferro, quod Vegetius 3, 26 in regulis belli generalibus tradit.

2, 112, 3 *pars exercitus eorum proposita ipse duci*) *Lipsius* mallet *opposita*. sed potest defendi vulgata. Mox concinnius legeris, *instantes sustinere*. quod iam alii monuerunt. cetera recte se habent.

2, 112, 4 *Equitatu regio*) *Acidalius* recte: *equitatu*.

2, 112, 5. *Militi plus eo tempore Vincicatum gloria, quam d. r.*) Videtur omnino toleranda hæc lectio, neque opus esse, ut pro *militi*, substituat, *militibus*: aut pro *Vincicatum*, *Vindicandum*.

Qui multum à more sui imperatoris discrepantes) Legebatur: *multum amore imperatoris sui crepantes*. Vnde doctissimus *Isacius Pontanus* eam lectionem fecit, quæ haud dubie ceteris omnibus præferenda fuit.

2, 112, 6 *Quibus etiam primi ordines cecidere*) Ita *Burerius* ex *Vet. ex.* Addenda ergo fuerit præpositio. quam subintelligi hic posse facilius dixeris quam probaueris. Alii: *quin etiam primi ordines*. *Lisius* mallet: *qui etiam primi ordinis*. Vide *In dic. voc. ord.*

2, 112, 1 *Hoc fere tempore Agrippa*) *Suetonius Aug. 65 ingenium sordidum* & *ferox* huic tribuit. *Dio 55 p. 652 δειλοπεπῆν* vocat, præcipitisque iræ hominem; ausum etiam, *nouercalem animum* *Iulæ*, & *Augusto bonorum paternorum detentionem* exprobrare. *Tacitus* 1 A. 3, 6 *Rudem sane bonarum artium* & *robore corporis stolide ferocem*, nullius tamen flagitii compertum memorat; exiliumque quo ab *Augusto* multatus est *Linia* artibus tribuit. sed & de exitu eius, quem *Velleius* *dignum furore hominis* vocat, longe aliter iudicat *Tacitus* 1, A. 6, 1 & c.: Vide locum & *primum Tiberiani principatus facinus*; velo adulationis hic obductum. reuelan-

uelandum amplius à *Dione* 57 p. 692. & *Clapmario* 5
Arcan. 2.

2, 113, 1. *quatuordecim* (alis) *sed pluribus*
quam decem *Vet. mill.*) Placuit Eruditis *Lipsiana*
coniectura; alas scilicet adiici debere. Idem mox
legit: *Et pluribus quam d.* potest tamen vsitata le-
ctio ferri.

2, 113, 2. *In omnibus bellis, qua probanda es-*
sent, non qua *Strique* *probarentur, sequens*) Talis
locus mox sequetur *cap.* 115, 5. vtrumque ob verbo-
rum exemplique grauitatem laudauit in hoc argu-
mento *Lipsius* 5 *Polit.* 16, 20. Cum primis autem
eximia *Oratio Q. Fabii Maximi ad Æmilium* huc
pertinet ex *Liu.* 22, 39.

2, 113, 3. *Et partem digredientium suorum*
metu vniuersi tentare non possent) Prorsus temere &
inconsiderate fecerunt, qui pro optima editionis
principis lectione, hanc reposuerunt: quæ vitio li-
bri, quem typothetæ dederamus, in nostram quoq;
editionem irrepsit, quod nollem factum. Legen-
dum enim, sicut *Gruterus* alique iam ediderant: *Et*
partem digredientium suorum quisq; metu finium
vniuersi tentare non possent. sensus patet.

2, 114, 1. *Nemo e nobis, gradumue nostrum*
a. p. a. f. imbecillus fuit *Et c.*) Vt cetera, quæ præ-
cedenti capite descripta sunt, ex singulari virtute
imperatoria originem trahunt, ita non in postremis
ponenda est hæc erga imbecillos comitas Ducis: qua
sibi & bello militem efficacissime firmare potest.
Quod præsertim in bellis difficilibus, aut post aduer-
sa, locum habet. sicut apud *Tacitum* *Germanicus,*
Et cladis memoriam etiam comitate leniret, cir-
cumire saucios, facta singulorum extollere; vulnere
intuens, alium spe, alium gloria, cunctos alloquio
Et cura, sibi que Et praelio firmabat. 1 A. 71, 3. Vide
quæ *Lipsius* notauit ad *Panegy. Plin. c.* 13, vbi *Traja-*

nus solatium fessis, agris opem tulit: neque sua ini-
nit tentoria, nisi commilitonum ante lustrasset, nec
requiem corpori, nisi post omnes dedit. Hadrianus
quoque agros milites in hospitibus suis vidit. Spar-
tian. 10. Alexandri item Severi eximiam curam
Lampridius commendat c. 41: Agrotantes ipse vi-
sitavit per tentoria milites, etiam ultimos; & car-
pentis dedit, & omnibus necessariis adiuvit. Et si
forte gravius laborassent, per civitates & agros pa-
tribus familias hominibus & sanctioribus matro-
nis eos distribuebat, reddens impendia quæ fecissent,
sive conualuissent illi seu periissent. An legimus:
patribus f. honestioribus?

2, 114, 2. *Lectica eius publicata, cuius bene-
ficiū cum alii t. eg. sensi*) post, cuius, lacuna erat,
quam Rhénanus per *beneficiū*; Lipsius, per *sum*
explet.

2, 114, 3. *Agnoscat protinus*) *Get. lib. agnoscet.*
quod probum puto.

2, 114, 4. *Captum alterum, alterum dedi-
tum*) Legebatur, *captum alterum a se deditum.*
vnde rectissime Rhénanus: *captum alterum, alte-
rum a se deditum.* Nam Bato se ipse dediderat.

2, 114, 5. *Cuius omnibus copiis à Caesaribus
M. Lepidus præfectus est*) Ita quidem nonnullis
placuit, propter vocem, *eorum*, quæ in libris mox
sequens ad Cæsares referenda videbatur. sed cum
fuerit: *cuius omnibus copiis Cæsarem Lepidus præse-
ctus est*; nihil dubito totum locum ita legendum:
cuius omnibus copiis à Cæsare M. Lepidus præfectus
est, vir æminis ac fortuna suorum proximus. cum
*præsertim sequatur tantorum nominum. quibus Le-
pidus ortus est, mentio.*

2, 115, 1. *Magis Celere Velleiano*) Ita potius
legerim, quam cum Nicolao Loens. *epiphyllid. 7, 6*
Allifano: Erat in v. ex. *Vllifano.*

Et

Et amplissimorum honorum, quibus triumphans eum Caesar donauit) *Lipſio* ex comparatione loci, qui cap. 121, 3 sequitur, *donorum* potius videtur legendum.

2, 115, 4 *Quippe Daorisi & Desitiates Delmata*) In vet. cod. *Perusia adeſitiates Delmata*. Puteani coniectura : *Breues & Desitiates Delmata*, non *Dionis* modo auctoritate suffulta est, sed præsertim ex *Sueton. Tib. 9* firmari potest, ubi Tiberius bello Pannonico *Breucos & Dalmatas* subegisse dicitur. Facit diligentia Scriptoris & institutum, ut nihil dubitem, inde corrigendum *Velleium*; cum præsertim elementorum ductus minime repugnet.

2, 116, 1. *Celebris etiam opera diligenti Q. Iulius Posthumus*) *Vossiana* emendatio non displicet: *Celebri etiam opera diligentique Vibius Posthumus*. quem intelligendum *Pighius* asserit.

2, 116, 3 *Nam & Seianus vir antiquissimæ moris*) Nullo successu tentantur ita corrigere, cum legeretur : *Nam & etiam & antiquæ*. *Lipſius* *lunium* substituit, de quo *Noster* infra cap. 128, 5.

2, 116, 5. *Horum virorum mentione*) *Acidalius* : *mentioni*.

2, 117, 1. *Tantum quod ultimarum imposuerat manum*) Nil mutandum. Afferuerunt pridem eam loquendi formulam *Viri Docti* ad *Sueton. Aug. 63* : *Iuliam primum Marcello Octaviæ sororis suæ filio tantum quod pueritiam egresso nuptum dedit*. *Neron. 6*. *Natus est, XVIII Kal. Ian. tantum quod exoriente sole*. *Cic. 15 ad Attic. ep. 13* : *Hæc cum scriberem, tantum quod existimabam ad te orationem esse perlatam*. Ad quem locum non debuit *Manutius* adducere illud in *Verrem* : *Tantum quod hominem non nominat; causam quidem totam perscribit*. Hic enim aliam significationem atque *encliticam* habent illæ particulæ, ut quivis videt.

Velut

Velut in hoc saltem tantummodo indulgentē nobis fortuna, ne occupato duce & caussa persona moram exigit*) Hoc loco primum animaduertit Gruterus, saltem tantummodo superflue dici, alterumq; irrepsisse præter Auctoris mentem: Deinde, lacunam alii aliter explent; Lipsius ita; *ne occupato duce sciret. sed caussa & persona moram exigit.* Non firmauerim ita scripsisse Velleium (nam quis ipsa verba reponat?) sed ita sensisse nullus dubito. Scilicet id voluit dicere: *In tanta calamitate illud tamen pro beneficio fortune agnoscendum, quod hac clades non acciderit occupato districtoque alibi duce Tiberio: futurum enim fuisse ut hostis & tereretur victoria armaque latius proferret, nisi statim obuiam itum foret. Opera pretium autem esse, ut & Vari ingenium, mores, consilia, & clades ipsa, summatim quidem, sed tamen cum quadam mora, in hoc transcurso, memorentur.*

2, 117, 2 Varius Quintilius &c.) Dicitur de hac descriptione alibi: nunc illud notare lubet, quantus error commissus sit in præficiendo Germaniæ tali viro, qui nec virtute militari bellicosæ genti metuendus; & superbia, crudelitate, auaritia, libertati hominum generosorum intolerandus esset. Crebra & singularis ea magnorum imperiorum infelicitas est, quod in administrationem locorum gentiumque cordatiorum obrepunt Lollis & Vari, quorum vecordia rebellionis & rebus nouis causam præbet. Quam requirenti alicui verè responderi posset, quod Bazo ille bis Tiberio respondit apud Dionem 55 & 56: ὅμοις τέτων αἰτίοι ἐστέ. ἐπὶ γὰρ τὰς ἀγέλας ὑμῶν φύλακας, & κύνας, ἐδὲ νομέας, ἀλλὰ δόκους πέμπετε. Vos Romani causam rebellandi coprabuistis, quod ad custodiendos greges vestros non canes, non pastores, sed lupos mittitis.

Ut corpore & animo immobilior) potest aliquis

quis sensus existere ex his verbis, sed mihi suspectus est locus, nec satisfacit emendatio aliorum, & corpore & animo: vel, *Ut corpore ita animo.*

2, 118, 1 *At illi, quod xisti expertus vix credebatur*) Lipsius: vix credat. Ceterum cladem Varianam eiusque causas nemo accuratius descripsit Velleio ac Dione lib. 56: adde Flor. 4, 12, 3, & seq. Tac. 1 A. 61: & de morib. Germ. 37, 7 in magnificentissimo illo Germanæ virtutis elogio. Strabon. 7 non longe à principio. Sueton. Aug. 23 Cluver. Germ. antiq. 3, 19 ubi præsertim de loco cladis multa.

Natumque mendacio genus) Hoc quidem aperte falsum est: sed intolerantes sævitæ ac tyrannidis, amantesque libertatis fuisse aduersum prædones gentium, id longe est verissimum.

2, 118, 2 *Arminius Sigimeri princ. g. e. filius*) vide Charact. Vellei. c. 3, 9:

Neminem celerius opprimi, quam qui nihil timet, & frequentiss. vitium esse calamitatis, securitatem) Eximia super hoc argumenta loca atque cum grandibus exemplis coniuncta notauit Lipsius 5 Polit. 16, 23 & seqq. ubi etiam hæc Nostræ Auctoris sententia.

2, 118, 4 *sed praualebant iam fata consiliis, omnemque animi eius aciem præstinxerant*) Legabatur: postulabat etiam fata consiliis, omnemque animi eius aciem præstruxerat. Vnde legerim: praualebat sed iam fatum consiliis, omnemque animi eius aciem præstruxerat. quanquam illo positu particula sed, etiam à Lipsio ita collocata in emend: huius loci, non satis placet.

Vt plerumq, qui fortunam mutaturus est, consilia corrump.) Non debuit omitti Deus, quæ vox in msc. pro est comparebat. Sed & verbū substantiuum rescribendum videtur. Optimo enim sensu legeris: *Ut plerumq, qui fortunam mutaturus est Deus, consilia corrumpat.*

Vt quod accidit, id etiam merito accidisse videatur, & casus in culpam transeat) Lubrica est & caligat tua Philosophia, *Patercule*: omniumque eorum, qui tua hæc tam auide arripiunt, & pro oraculo exosculantur. Aperiant enim tandem oculos, vel ad huius exempli lucem, qui tam crasse de fatali necessitate sentiunt loquunturque. *Acciditne immerito Varo, quod accidit?* Nonne securitas inexcusabilis virum præcipitem dedit? Congruebat sane iustitiæ fati, vt pateretur vecordiam huius hominis vindicari: sed vindictam non intulit vis maior fati, aut præsentioris potentiæ fatalis ultio; sinebatur interire, sed suamet securitate ignauiaque. Nonne cauere, nonne & antea se aliter gerere, & cum moneretur, expergisci potuit? si hoc non possunt homines, iam non sunt homines. Et cur hæc talia, traduntur ciuilibus disciplinæ caussa? Cur Historici passim admonent, securitate peccatum esse ab hoc & isto? cur increpant securitatem? cur exempla cautionis inde peti iubent? si à casu inuitabili sunt illa omnia, longe aliter philosophandum erat. Vide quæ Velleius rursus de Varo 2, 120, 5. Non omit-tendum duxi, quin rursus monerem, vitandos in hoc argumento & errores *Vulgaris sermonis*, & *colores desertæ descriptionis*, quæ sæpe ita tegit hominum popularium aut amicorum flagitia, sæpe tragicæ grauitati his sententiis locum quærit. adde quæ supra notauimus ad 2, 57, 3. Non dissimulamus interrim, *posse horum multa ad sanio rem sententiam commoda interpretatione & cautione redigi*: sed quid opus est illorum dicta melius interpretari, quos peius sensisse non ignoramus?

2, 119, 2 *Cum ne pugnandi quidem egregie occasio in quantum voluerant &c.*) Ex Burerii & Lect. constat, ita fuisse in exemplari: *cum ne pugnandi quidem egrediem aut occasionis in quantum voluerant*

rant data esset immunis. Vnde *Vossius* ita emendat : *cum ne pugnandi quidem egrediendiue, occasio is data esset immunis.* Non displicet. sed quod cum *Grutero* delet illa; in quantum *Vo'uerant*, non approbauerim. Neque enim statim licet recidere, quæ sententiæ nostræ obstare videntur, & scripsisse ita *Velleium*, ex eo maxime fit verisimile, quod mox sequitur. *Castigatos esse quosdam gravi pœna, quia Romanis & armis & animis & si fuissent.* Q. d. voluisse quidem Romanos milites suam necessitudinem fortiter ferre, acriterque pugnando dare operam ne ignavi aut penitus inulti perirent : sed coercitam esse generosam voluntatem segnitie & imperio ducis &c.

Abeo hoste, quem ita semper more per cudum trucidauerat &c.) Quid ais, *Vellei*? Longe aliter *Tacitus* aliique de Germanis loquuntur.

2, 119, 3. *Paterni autique exempli successor*) De patre supra *Noster* 2, 71, 3.

2, 120, 1. *Utro Rhenum cum exercitu transgreditur*) Illud *Utro* ex *Freinsheimiana* emendatione, cum legeretur, *Utra*, præplacuit.

2, 120, 2. *Arminio territo, quem arcuisse pater & patria contenti*) Fuerat : arma interfecti, quem arguisse. Vnde *Lipsius*; arma infert, quæ arcuisse pater & p. c. e. *Vossiana* emendatio ista est : arma infert hosti, quem arc.

2, 120, 6. *sanguinis cerebrique profluvio*) in *msc.* erat : *influvio.* quod *Gruterus* retinet. alii fac. *effluvio.*

2, 121, 1. *Coercitione magis quam pœna molisset*) Prudenter. nam id exigebat ratio temporis : quod cum tot pericula minaretur ac obiceret undique, non debuit seueritate apud subiectos augeri odium præsentis status.

Et senatus populusq; Rom. &c.) Miror plerosq;
Ani-

Animaduersionum & Notarum, scriptores hunc locum plane præterisse. Expressimatis autem *Rhenani* & *Gruteri* editionem. Nam *Burerius* parum hic ad rem. Interim videtur ὑπὸν & subesse. Certe illa verba, *quam erat ipsi*, non cohærere satis apte, vidit & deleta cupiit *Aldus*: cuius coniecturam, non possum non probare.

2, 121, 2 *Ex Panthronis Delmatisque egit triumphum*) Vide *Sigon. comment. in fust. & triumph. R. Sueton. Tib. 17.*

2, 121, 3 *Quippe omnes e. h. duces non occisos fama narrauit, sed victos triumphus ostendit*) Nescio quid sibi velint, qui *negantem particulam*; auctoritate *Vet. exempl. fultam*, emouere cupiunt. Sensus est. *Eminentissimos hostium duces non fama tantum, occisos alibi, populo Romano narrauit; sed presenti spectaculo in vinculis & triumpho ductos fortuna ostendit.* scilicet maior erat felicitas & solidius gaudium, coram intueri victos clarissimos duces in triumpho: quam si auditione tantum accipissent victos occisosque. Τὸ *Non ἐν γκιμῶς* accipiendum est: vt τὸ *sed*, quod maius est, inferat:

2, 122, 2 *Et ex rege ei praposito*) *supra c. 94; 4.* Pronomen *ei* aberat in *ex. Vet.*

2, 123, 1 *Venitur ad tempus, in quo f. pl. metus*) Quæ in hoc capite de itinere Tiberii & colloquio cum Augusto, ipsiusque Augusti morte habentur, amplius vide apud *Dion. 56 Suet. Aug. 98 & Tib. 21. Tac. 1 A. 5. Suetonius* addit: reuocatum Tiberium secreti sermonis causa cum Augusto fuisse per totum diem: haud dubie ea reuelabat successor, quæ prius non nisi periculose reuelari poterant. Omnino enim in magnis imperiis ita comparatum est, vt multa solius Principis cognitioni referuanda sint, quæ cum pluribus communicata vim suam amittunt: atque hæc talia successorem certum non
proflus

prorsus quidem celare, sed nec citius quam tuto fieri potest, id est, instante fatali hora, aperire quidquam decuerit.

2, 123, 2 *Ille ad patrem patriæ expectato reuolauit mat.*) Acidalius vocem *Patriæ* irrepsisse existimat. Alias nomen ipsum *PATRIS PATRIÆ* Augusto senatus consensu per Valerium Messallam delatum satis notum est. *Sueton. Aug.* 58. Estq; hæc cum primis magnifica & si *Themistium* sequimur, *diuina* in imperante *patriis* appellatio. *Δεῖα δὲ μὲν ἡ τῆς πατρὸς ἐπὶ οὐπὺλα.*

2, 124, 1 *Cuius orbis ruinam timueramus, eum ne commotum quidem sensimus*) Hæc est scriptura membranarum, ad quam tuendam opportunè *Gruterus* adfert *Ciceronis* illud ex *lib. 2 ad Attic. ep. 21*: *Equidem sperabam sic orbem reip. esse conuersum. Et vix sonitum audire, vix impressam orbisram videre possemus.*

2, 124, 2 *Solique huic contigit pane diutius recusare principatum*) Ecce, quam speciose *Accisum* *Tiberii* velat *Noster*: sed reuelabit *Tacitus* 1 *A. 11* & 12 *Suetonius Tib. 24* & 25. *Dio 57 Hist. misc. 7, 22. pr. Clapmar. 2 Arcan. 16.*

2, 124, 3. *Primum principalium eius operum fuit ordinatio comitiorum, quam manu sua scriptam D. Augustus reliquerat*) Inter eminentissima summi imperii iura, est *ius Comitiorum* & *creatio magistratuum*. Itaque *Mæcenas*, *Consiliator* vere *Regius*, apud *Dionem* 52 *Augustum* monet, vt ex ratione status monarchici ad se trahat tantam potestatem. Intellexit facile vim eius consilii *Augustus*: sed exemplum moderandi *Iulius* iam dederat; quod secutus, partitus est cum populo comitia, siue verius videri voluit partitus, excepta consulum creatione, quam sibi senatuique reseruauit in solidum. Nunc ergo *Tiberius*, siue consilio *Augusti* instiga-

tus, siue quod sponte, sicut satis mox patuit, vim principatus omnibus modis intendere destinauerat, totum ius comitiorum populo ademptum sibi vindicauit, nisi quod simulacri causa cum senatu communicatum voluit. Vide omnino *Tacitum* 1 A. 15 & *Lipsianum in Tacit: commentarium. Clapmar, item lib. 6 Arcan. 7.*

2, 125. 1 *Quippe exercitus, qui in Germania militabat* &c.) Has seditiones egregie descripsit, & ad exemplum perfectæ super hoc argumento commentationis, sicut supra iam monuimus, *Tacitus* 1 A. 16 & *seq. Idem* 1 A. 31 & *seq. adde Dion. 57. Sueton. Tib. 25.*

2, 125, 4. *Vt pleraque ignaue Germanicus*) Vehementer hic vapulat Velleius & merito, si de vnico eorum temporum ornamento, Cæsare Germanico, qui legiones seditiosas, *incertum constantia an pietate maiore compescuit* (teste *Suet. Calig. 1 & Tacito*) ita loquitur, vt ignauiam homini, si quis vnquam, industrio fortique tribuat. Faciebat hactenus verisimilem hanc Velleii malignitatem, odium Tiberii in Germanicum, adulatio Velleii perpetua in Tiberium. Verum postquam rem accuratius expendi, nullo modo credo, imo palam nego, Velleium ita scripsisse. Non erat ex ratione status & arcanorum domus; non erat ex usu aulici assentatoris, non denique ad cetera, quæ de Germanico tradit, quadrabat. Nonne Tiberius odium istud in Germanicum, omni specie benevolentia & honoris velabat & in publicum obtegebat? nonne prodidisset incaute & temere Velleius, si sub principe hoc, publice Germanicum vituperare ausus esset? Quid? An Augusti Nepoti, Tiberii adoptiuo publice conuiuium fieri, passura erat maiestas domus? Vide quid infra de Germanico Velleius cap. 129, 2 & 3? Hæc & similia facile mihi persuadent, vt prorsus credam Velle-

Velleium, *gnaue*, scripsisse, aut aliquid tale, quo comparatio fieret industriæ ab utroque, Druso & Germanico, nauatæ.

Priscâ antiquaque seneritate & sus, ancipitia sibi tam re quam exemplo perniciofa) Locus fœde corruptus. In exemplari erat : *sibi timere quam exemplo. Gruterus bene & sus in ausus mutat*, sed quod delere cupit vocem *perniciofa* cum *copula* sequente, eam medicinam prudentissimus quisque nimis strenuam dixerit. Quid si legamus? *ausus ancipitia sibi tam re quam exemplo periculosa*, his ipsis militum *glad.* Certe periculosum ipsi Druso fuisse, ipsa res & Velleii quæ sequuntur verba insinuant. de exempli periculo cuius cogitare promptum est. Existimem etiam *perniciofa exemplo* durius dici & vehementius de Druso, quam Velleii mos & institutum huius loci patitur, cum & alias erga domum principis ubiq; reuerentia ubique cautione utatur. *Vossius* ita emendauit : *ausus ancipitia, sibi tam è re, quam exemplo perniciofa.*

2, 126, 1. *Non imperio, sed religione, non appellauit eum sed fecit Deum*) Tali figura Plinius ad Traianum de Nerua *Paneg. c. 11. sed tunc illum aris, puluinaribus, flamine colas, non alio magis tamen Deum & facis & probas, quam quod ipse talis es.* In principe enim, qui electo successore fato concessit, *una itemque certissima druinitatis fides est, bonus successor.* Idem qui de consecratione Augusti à Tiberio facta aliter iudicat : *Dicauit calo Tiberius Augustum, sed ut maiestatis crimen induceret.*

2, 126, 2 *Renocata in forum fides &c.*) Egregia descriptio boni Imperii felicitisque status. quamquam quod de magistratuū auctoritate & Senatus maiestate dicitur, ad simulacra libertatis pertinet, callide à Tiberio obiecta, quod aliunde constat.

2, 126, 5. *Nam facere recte cives suos, Prin-*

ceps optimus faciendo docet) Grauitè & copiose tractauit hunc locum *Lipsius 2 Polit. c. 9 toto: & fusius etiam, in vtramque partem, Petrus Faber Semestr. 3, 20.*

2, 127, 1. *Raro eminentes Viri non magnis adiutoribus ad gubernandam fortunam suam Vti sunt*) Eximium de adiutoribus Principum & amicis locum, plerique in hoc argumento Politici laudant. Rursum accurate, vt solet, de re tota *Lipsius 3 Polit. 2 & 3. Scilicet Optimos gubernatores iuuat & remigum manus.* Siue vt *Symmachus explicat lib. 4 ep. 7: Summis imperii moderatoribus pia & decora suadentes, instrumenta sunt boni saculi. Est quidem Rectori nostro diuini fontis ingenium & omnium Virtutum prompta natura. Sed vt imagine Vti luceat, optimos gubernatores haud mediocriter etiam remigum manus iuuat.* Illud hic obseruandum est, Velleio sermonem esse non de Amicis Principum & consiliariis vniuersim. sed de *eximis illis Adiutoribus rerum*, qualem plerumque *Vnum tantum, raro duos* (periculose enim pluribus id fastigium indulgetur) Magni Principes sibi admovent intima amicitia; proximosque suæ magnitudini esse iubent: sicut exemplis *Agrippa, Seiani* que constat. Non patiuntur grauiora negotia conscientiam plurium, neque gubernari feliciter aliqua, nisi vnius opera possunt: ergo deligendus aliquis, cui Princeps; qui non omnia solus sua scientia actuque potest complecti, summa negotia committere possit. Porro, hunc fidum facere sibi tum aliis rebus, tum multa honorificentia necesse est. Hinc fastigium illud à Principis maiestate proximum; in quod non tam voto Principis, quam necessitate, vt innuimus, reponitur, quisquis reponitur. Quare multa passim suggeruntur Principibus arcana aduersus maximarum rerum gubernatores, quos & colere coguntur,

guntur, & plerumque non possunt non timere. Sed quid? plura illi ipsi arcana in promptu habent aduersus Principem. *Vnum autem idque certissimum arcanum ad reip. salutem est Principis ipsius peritia & prudentia*, ne scilicet totus aliunde pendeat, sed omnia ab ipso pendeant. Vide *Comin. lib. 3.*

Et maxime ab eo, Statilio Tauro) Lipsius existimat legendum: *Maximo Fabio. Acidalius* traiecit: *Agrippa maxime, & ab eo St. T.*

2, 127, 2 *Neque in paruo paucitas ministeria deficit*) Ingenue fateor, nihil idoneum & Velleio dignum hinc me elicere posse. Forte ab inepta & marginali glossa in textum immigrarunt.

2, 127, 4 *Virum seueritatis latissima, hilaritatis presca, actu otiosissimillimum*) Diximus supra de *Pisone* 2, 98, 3. vide *Lips. 3 polit. 11, 7.* Ceterum veriora de *Seiano*, cui *Velleius* adulatur, *Tacitus* habet 4 A. 1 rot.

2, 128, 1. *T. Coruncanium, hominem novum &c.*) Totum hoc caput destinavit *Velleius* observationi politicæ de *HOMINIBVS NOVIS*. Quare & nobis licebit hic lineamenta maioris dissertationis, quam alii occasione destinauimus, ducere. *Novus* apud Romanos appellabatur, teste *Asconio Pediano*, qui primus in sua gente honores adeptus erat. καλέσσι δ' ἔτα τὲς ἀφ' ἐαυτῶν ἀλλ' ἔ τῶν προγόνων γινώσκουσ, inquit *Appianus* 2 ἐμφυλ. p. 428: Ita vocant, qui ex se ac sua virtute, non maiorum gloria inclurere. Nam qui maiorū suorum habuerunt imagines, ii Nobiles; qui, suas tantū, ii Noui; qui nec maiorū, nec suas, Ignobiles appellati sunt. Ita vt nouitas interiecta veluti esset inter Nobilitatē & Ignobilitatem. *Sigon. de antiq. iur. ciu. Rom. 2, 20.* vnde descripsit pleraq; *Rosinus* 1, 19. Poterit igitur aliquis homo nouus existere omni virtute cumulatius, qui ita versetur in studio dignitatis, & inter

omnes excellat : quia tamen in ea gente primus numeratur, non erit in numero Nobilium. Postquam vero in ea familia, multi exemplis illius incitati, in gloria cupiditatem incubuerint, tum demum elucere incipiet, illud nobilitatis eximia lumen. Primus itaque generosus & magnificus, non tamen nobilis appellari solet : Vt sit ea omnino differentia, quæ est apud Græcos inter εὐγενὴς & γενναῖον. Hæc enim ad animi præstantiam refertur : illud ad familie celebritatem. Vt igitur unum non numerum, sed numeri principium dicimus : sic illum primum, omnibus summis honoribus dignissimum, non nobilem sed auctorem & principem nobilitatis existimamus. Sunt hæc verba Hieronymi Osorii Lusitani ex lib. 1 de Nobilitate civili. Addendusest locus Plutarchi ex Catone Maiore, cuius principio inquit : ἡωθότων δὲ τῶν Ῥωμαίων τὸς ἀπὸ γένους μὲν δόξαν ἔκτελλον, ἀρχομένους δὲ γνωρίζεσθαι δι' αὐτῶν, καὶ νέους προσαγαγεῖν εἰς ἀνθρώπους, ὥσπερ καὶ τὸν Κάτωνα προσηγόρευον, αὐτὸς ἐλεγε καὶ νέος εἶναι πρὸς ἀρχὴν καὶ δόξαν, ἔργοις δὲ προχόνων καὶ ἀρεταῖς, παμπάλαιον. Cum Romani solerent eos, qui generis quidem claritudine destituti, per se tamen ipsos incipiebant clarescere, Nouos appellare homines, sicut & Catonem appellarunt : respondit Cato, esse se quidem nouum ad magistratus & honores, factis autem virtutibusque maiorum, peruetustum. Non obseruabimus nunc ex hoc & pluribus scriptorum locis, latiore vocabuli ambitum, quam ut vbique ad Magistratus curules restringi possit : dispiciemus suo loco. Vtri præstantiores sint habendi, Novi homines, qui ex se inclaruere, aut qui vetustæ nobilitatis stimulis & instrumento vsi claritudinem conseruauere, non adeo est diiudicatu facile. vide de illa quæstione (nos enim properamus) Osorium lib. 2 de Nob. Ciu. Illud in hoc transcurso notamus : Hominis Novi significatum aliquando ex par-

ex parte referri, siue accuratius loquendo, *sape coniungi cum peregrinitate*. Ipse *Velleius Noster*, M. *Catonem nouum etiam Tusculo* (siue, & a Tusculo, sicut *Lipsius legit*) vocat: quanquam indicetur mox distinctio voce *Inquilini*, neque nos latet *Ciceronis cautio*, *peregrinum* vocari, qui è municipio est, non ferentis in *orat. pro Sulla* c. 7 & 8: sed nos liberius vtimur ea appellatione. Apud *Auctorem de causis corruptæ eloquentiæ* cap. 7 *Aper*; *Equidem*, inquit, *et de me ipse fatear, non eum diem latiore megi, quo mihi latus clauus oblatu* est, *vel quo homo nouus* & *in ciuitate minime fauorabili natus, quaesturam aut tribunatum, aut praturam accepi*: &c. In *Tacito* *leges* 3 A. 55, 3: *simul noui homines è municipiis & coloniis atque etiam prouinciis, in senatum crebro assumpti domesticam parcimoniam intulerunt*. Verùm præcidenda est confusio occasio, vbi ad grauiores quæstiones fuerit peruentum. Neque plane idem est, quærere de committendis dignitatibus *peregrino*, & *nouo homini*. Ita contra peregrinorū honores in certis rebus locisque aliqua pronuntiata inuenies, quæ de homine nouo non statim valeant. Exempli gratia, communis Regnorum lex censetur, vt per proceres indigenas vnumquodque gubernetur, & in fide se eorum acquiescere Rex ostendat: si præficiat peregrinos, detractare fere obsequium ciues solent; ac, si fidem in dubium vocet, ad perfidiam irritantur. *Sereniss. IACOBI. Rex Britann. in Dag. βασιλ. lib. 2 & Io. Meurs. Hist. Danic. lib. 1.* Hæc ratio de homine nouo sed indigena minus procederet. Neque tamen interim nesciri debet, semper in hoc argumento (de dignitate sc. peregrinis committenda) ad nouitatem rediri, dum quodammodo nouus est ibi quisque, vbi peregrinus est: sed qui nouus, ideo non peregrinus censi debet. Ceterum in nobilissima illa quæstione, *an summa*

dignitates etiam nouis hominibus mandanda sint, pro affirmantium sententia rationes vere pragmatikas adfert Noster : à Romanorum antiquo perpetuoque exemplo ; à ratione ipsa & nobilitatis natura, quæ id esse nobilissimum, quod est optimum ultro euincit, adeoque in cuius animo Virtus insit, ei plurimum esse tribuendum ostendit (quæ argumenta in conferendis dignitatibus vt palmaria laudat Lips. 3 Polit. 10) subest & euentus felicitas ac Stilitas publica, quam ingentem Coruncanio, Catoni, Mummio, Ciceroni Romani debent ; adeo vt vbique hi tales viri nemorentur, veluti diuinitus publicæ salutis custodes & auctores dati. vide Tac. 11 A. 24. Idem licebit in ceteris Rebusp. & Imperiis obseruare. Quod cum dicimus, non excludimus artes Aristocraticas, quibus in optimatum rep. nouorum hominum ambitioni inpetendis honoribus obuiam iri aliquando oportuit, quales Linius tangit 7, 15 f. neque cautionem sceptris & gentibus & temporibus nonnullis necessariam, quam & tempora Arcadii ac Honorii Impp. nobis commendant (quorum *παρρησία* non parum auxere noui homines, exclusis Nobilibus, rebus summis admoti) & prudentissimi cuiusque admonitio suppeditat. Hinc est quod è ratione status Gallici, qualis tum fuit, existimat fore Claudius Sefellius in aureo de Rep. Gall. libello, si dignitates nobilibus potius quam aliis tribuantur : quod inter vltima mandata Regis Dania Ioannis ad fil. Christian. illud reperitur, vt is legat sibi homines, quos in honore, habeat, indigenas non extraneos, neque Nouos, sed prosapia & vetusta, apud Meurs. Hist. Dan. lib. 2. Dummodo illa conditio adiiciatur, quam non omisit Sefellius, si Nobiles illi digni talibus honoribus & rebus agendis pares. Hæc & similia non negligenda arbitramur, cum aduersus inuidiam Nobilium disputamus, qua plerumque in-

noxiani

noxiam & propter virtutem fauore ac honore dignissimam nouitatem vexant. in quos vere & scueré dixit *Marius* apud *Sallust.* bell. *Ingruith.* 85. Ceterum, quæ de *Stilitate Nouitatis huius in Rep. consiliisque totius eius negotii in Imperio*, afferri poterant ac disquiri, in alium locum, quod supra diximus, seruata sunt.

2, 128, 2 *Qui M. Tullio tantum tribuere*) Rectissime hunc reposituit *Lipsius*, cum esset *M. Ful-*
uio.

2, 129, 1. *Qua ille prudentia Rhascupolim interemtorem fratris sui filii Corys*) Copiose *Tacitus* 2 A. 64 & seqq. Meminit *Suetonius Tib.* 37.

2, 129, 2 *Vt senator & iudex, non vt princeps, & causas presens audit*) *Lipsius* emendat; etiam *causas presens audit*: adducto firmandæ lectioni loco *Suetonii* ex *Tib.* 33; magistratibus pro tribunali cognoscentibus plerumq; se offerebat consiliarium, adsidebatque iuxta *Selex* aduerso in parte primori &c; *Tacitus* 1 A. 75, 1; *Nec patrum cognitionibus satiatus, iudiciis adsidebat in cornu tribunali, ne prætorem curuli depelleret, multaque eo coram, aduersus ambitum & potentium preces constituta.* Verum hæc non sine arcana dominationis à *Tiberio* facta, subtiliter & profunda iniquior in-
nuit: sed dum *Veritati consilium, libertas* corrumpebatur. Quæ verba, vt breuiter hoc dicam, ita accipio: *Iustitia* quidem consulebatur hac ratione & innocentia, & ex re & vero, non ex affectu & gratia iudicia dispensarentur; sed eadem opera & sub hoc tuenda *iustitia* schemate *Tiberius* munia iudicum, & alia pleraque, in se trahebat, nullaq; iudiciis libertas, & iudicibus auctoritas manebat.

Libonem ingratum & noua molientem oppressit) Adi *Tacitum* 2 A. 27 & seqq. qui remoto velo rem edisseret. *Dio* 57 p. 702.

2, 129, 3 *Senatorumque censum cum id senatu auctore facere potuit q. l. explevit*) Rursum apertius aget *Tacitus* 2 A. 37 & 38.

Quanto cum honore Germanicum l. in tr. misit prou.) Imo, quanta cum calliditate amoliri iuuenem specie honoris statuit, *Tac.* 2 A. 42.

2, 129, 4 *Maroboduum in har. occupati regni finib.*) *Tacitus* late 2 A. 62 & seqq. *Sueton. Tib.* 37: *Reges quosdam per blanditias atque promissa extractos ad se non remisit: Ut Maroboduum Germanum &c. Hist. misc.* 7, 22.

2, 129, 5. *Quanta molis bell. principe Galliarum ciente Sacrouiro Floroque Iulio*) *Tacit.* 3 A. 40 & seqq.

bellum Africum) *Tac.* 2 A. 52 & seqq. & 3, 20 & c.

2, 130, 1. *Quanta suo suorumque nomine extruxit opera*) *Tacitus* 6 A. 45, 3: *Ne publice quidem nisi duo opera struxit, templum Augusto, & scenam Pompeiani theatri: eaque perfecta contemptu ambitionis, an per senectutem, haud dedicauit. Sueton. Tib.* 47: *Princeps neque opera ulla magnifica fecit. Nam & quasola suscepit, Augusti templum, restitutionemque Pompeiani theatri, imperfecta post tot annos reliquit. & Calig.* 21: *Opera sub Tiberio semiperfecta, templum Augusti theatrumq, Pompeii absoluit.*

2, 130, 2. *incenso monte calio*) *Sueton. Tib.* 48.

2, 130, 3 *Apud aures Deorum de his queri*) *Lipsius* mallet, *de Diis queri. Panegyricis figuris hic utitur Velleius.*

2, 130, 4 *Quod ex nuru, ex nepote dolere &c.*) *Sueton. Tib.* 53 & 54.

2, 130, 5 *Cuius potentiam nemo sensit, nisi aut leuatione periculi aut accessione dignitatis*)
Recte

Recte hoc exemplum proponit aulicis *Gruterus*.
quamquam de *Liuiæ* adulatorie *Velleius*.

2, 131. *Hunc statum, hanc pacem, eique
functo*) *Lipsius* interponit post *hanc pacem, hunc
principem*, vt sequentia cohæreant. *Eruditissimus
Gerardus Vossius* sollerter coniicit legendum: *hunc
statum, hunc Principem*; quæ vox per compen-
dium scripta forte ansam dederit *et pacem*.

Hic *Notarum Nostrarum* finis esto: Nam
cetera, quæ huc pertinere videantur, instituti ratio-
ne in *Indice* requirenda meminerit Lector Bene-
uolus.

*Sequitur Dissertatio, cuius supra ad 2,
58, 4 mentio facta est.*

THRASYBULUS PACIFICATOR, sive

DE AMNESTIA.

Cornel. Nep. in *Thrasymb.* 3, 2.

*Præclarum hoc quoque Thrasymbuli, quod
reconciliata pace, cum plurimum in
ciuitate posset, legem tulit: ne quis
ante actarum rerum accusaretur ne-
ue multaretur: eamque illi LEGEM
OBLIVIONIS appellarunt.*

CAP.

CAP. I.

*De Origine, inuento, auctore
A'μυσίας, Expositio Historica.*



Thenarum urbem, veluti
sidus & ornamentum Græciæ,
tum omnis humani inuenti e-
legantia, tum præcipue litte-
rarum & armorum studium longe supra
ceterarum ciuitatum populos celebrauit.

2. Adfuit enim industriæ fortuna: &
quorum priuatim, pro suo statu, opera; in-
ter socios, pro re communi, auxilia; semper
eminere consueuerant: eorum opes, ad
quendam Græciæ principatum, denique
feliciter sunt enisæ.

3. Sed nimis lubrice statur in summo;
neque potior ad infelicitatem caussa du-
cit, quam præcipua felicitas. Præter enim
humani moris animique ad ferendas res
secundas imbelliam, nunquam paratur
magna potentia, quin eadem opera fragili-
tatis & casus semina ipsis incrementis mi-
sceantur: dum necesse est multos offendi,
per quorum diminutionem, aut metum,
aut certe inuidiam, crescenti surgendum
est.

4. Hinc

4. Hinc æmulatio & superandi contentio: malum per se inquietum minaxque. & pro dominatione, vt omnes affectus, flagrantius. Hæc exciuit Lacedæmoniorum acres animos: quibus indignum videbatur, antestare quemquam fortuna, quos nemo ferocia & spiritu præmineret.

5. Ergo inter duas ciuitates alternari primo, mox ex æquo suspendi, Græciæ robur & fata sunt cæpta: ab his opes & studia reliquarum *gentium* Græcarum pendebant. Neque latuit prudentes, magnum aliquid deliberare Fortunam: sicut cum duo ferocia animalia, statu ad pugnandum, ex aduerso, composito, mutua sed minaci quiete expectationem spectantium aduertunt, quantas & quam diu collectura iras sit feritas: quæ vbi semel postea se effuderit, non bellum modo inter depugnantes exardescit, sed vicinis quoque & obuiis certa strages venit.

6. Cernitur etiam secretior fati hac in te cura. Semper enim Deus magno populo aut principi, parem excitare solet ac velut opponere: ne licentia, quæ virium comes est, euagetur insolentius, sed mutuo metu contineatur. Sic tum Atheniensium ferociam, tanquam obex Sparta-

næ

næ potentia temperabat coërcebatque.

7. Licet autem obseruare, in hoc ipso statu, ingenium humanæ ambitionis: quam ipsa æqualitatis fiducia, in spem inæqualitatis & eminentiæ paulatim exacuit. Remoto igitur externi hostis metu, quem toties Græci in Persiam suam relegauerant, ducibus facti Atheniensibus & Spartanis: ipsi inter se victores committi cæpere, orto à Lacedæmoniis initio, qui, rupto veluti aggerationis & modestiæ, alienam gloriam, suum dedecus interpretantes, multumque maritimo Atheniensium principatui inuidentes, explere cupiditatem suam ferro & vi, cum jure non possent, destinauerant.

8. *Atque ita duo potentissimi Græciæ populi, institutis Solonis, & Lycurgi legibus, pares, ex æmulatione virium in bellum ruebant.* Justin. 3, 2, 4. implicita & in partes tracta vniuersa Græcia: cuius ciuitatibus nihil iam periculosius quiete, nihil bello tutius videbatur. Quippe in potentium conflictu, frustra inuvalidi ac in medio positi quiescunt: & qui alterutrius partis pericula detrectant, damnis vtriusque inuoluuntur. Nisi si quos locus & fatum, obterenti cuncta ciuiliū bellorum rotæ eripit.

9. Externas quoque vires, vt fit, commouerat magnitudo consilii Græciæ fatalis. Persarum, Italogum, Siculorum auxiliis se Spartani succinxerant; Athenienses Thraciam & maritima Asiæ exciuerant, propriis viribus haud paulo amplius confisi.

10. Dicta quidem & palam agitata sermonibus multo alia, sed certatum vtrunque de dominatione est, sicut modo innuimus: nec *Thucydides* tacuit, Atheniensis potentiae metum, Spartanis has furias immisisse; per quos concitatum est bellum illud, quod Peloponnesiacum appellatum, *πρόλεμον ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων*, *his quæ ante gesta sunt memorabilius bellum*, idem Historicus (l. i. pr.) Siculus autem Diodorus *μακρότατον τῶν ἰσορημένων ὧν ἴσμεν*, *eorum quæ historiis celebrata nouimus diuturnissimum* vocat (l. 12.) Viginti enim & septem, vt Diodorus & Thucyd. patant; vt Xenophon, XXVIII. annis desæuiit. è quibus XXII complexus est Thucydides libris VIII, vel vt alii dispartiuere, IX.

11. Castigauerat autem Spartanorum audaciam Fortuna ab initio, eosque ad fœderis pangendi necessitatem adegerat. Sed, vt sciretur publice, cuncta ipsis ambitione &

& potentiæ cupidine viliora esse, rupto turpissime tricennali federe, latam bello, quod dixi, portam aperuere. Quod varia euentuum ratione ac consiliorum, modo strenue administratum, modo defedit alicubi, aut diuertit: donec, post interpositam tam diuturnam moram, semel ingruit fataliter terminus, alterumque ex oculis Græciæ obscurauit.

12. Dignum est, quod in omnium animis versetur & oculis exemplum. Tantam Athenarum potentiam, & pares tam diuturno bello opes, non prælium aut virtus hostium, sed casus inopinatus uno, vt sic dicam, momento subuertit. Lyfander reportauit famam eius felicitatis. *Quis neget eximiam quoque gloriam sapius fortune quam virtutis esse beneficium?* inquit Curtius 8, 10, 18. *Non enim virtute exercitus Lyfandri, sed immodestia factum est aduersariorum: qui quod dicto audientes imperatoribus suis non erant, dissipati in agris, relictis nauibus, in hostium venerunt potestatem. quo facto Athenienses se Lacedæmoniis dediderunt. quod rotunde & breuiter Nepos narrat in Lyfand. 1, 2.*

13. Fractis enim apud Ægospotamos Atheniensium rebus, mox arcem & caput belli Athenas arctissima obsidio vrget. Hanc

Hanc deditio excipit. nemo quærat, quibus conditionibus aut legibus? Victis & in extremas angustias redactis, nullam nisi sub seruitutis pactione, pacem concedit, quicumque dominationis causa bellauit.

14. Jubebantur longa Pyræi brachia murosque destruere: naues quas haberent tradere; triginta viris remp. permittere, alio quam solebat, gubernationis statu administrandam. Priora duo, quid spectabant aliud, quam vt abscissis artubus corpus euerteretur ipsum? reip. ademptio, spiritus interclusionem & animæ quodammodo notat.

15. Solenne erat Lacedæmoniis & inter dominationis arcana vsurpatum, dissolvere popularem ciuitatum statum, & alibi Decarchias, alibi Triacontarchias, institueret. *Non vt ciuitatibus hi magistratus legitime cum imperio præessent: sed vt oppida vi retinere possent.* ἕχ' ὅπως νομίμως ἀρχῶσιν, ἀλλ' ὅπως δύνασθαι βίᾳ κατέχειν τὰς πόλεις: quod recte iis obiicit Autocles apud Xenophontem (.l. 6. hist. Græc. med.) Nam qui in ceteros dominatum quærunt, illorum instituto tyrannides siue tyrannicæ formæ imperii, quam respublicæ, potius conducunt. Vide, quomodo cetera quoque Spartanorum facino-

H h

ra ibi

ra ibi Vir prudens coarguat, veramque & vnicam hypothesin eorum, siue rationem status detegat: *Ius regnandi causa violandum, injusteq; omnia cupienda, quibus potentia quaeratur & in alios imperium.*

16. Diodorus auctor est, inter ipsos Athenienses fuisse, qui Oligarchiam optarent, eosque Lylandrum permouisse, ut *Triginta viros* iuberet à populo deligi, quibus summa rerum permetteretur. Sed hi haud dubie prodicionem magis patriæ quam salutem spectabant: aut certe potestati imminentes ipsi, Spartanorum consiliis suppârasitabantur.

17. Periculosa est omnis reip. mutatio; nunquam autem periculosior, quam tempore & rebus turbatis. vbi & aliena dominatio ingruit, & priuatim sibi quisque tendit. Publica enim facies, veluti vulneribus confusa, à plerisque tum non agnoscitur; prudentes, qui ad eam animum & consilia flectunt, præ strepitu armorum non exaudiuntur. Sicut tum Therameni accidit: qui frustra libertatis patriæ instituta reuocabat, frustra Lacedæmoniorum pacta & promissa inuocabat, Lyandro calumnias & minas opponente.

18. Quamuis vero, ut nec iniustissimus
quis-

quisque tyrannorum, famam boni regiminis, inter initia affectare omittit, quædam à triginta viris præclare constituebantur, tamen nimis cito erupit in omne iniuriarum genus male dissimulata sæuitia. Cui ante omnia robur & securitas comparanda erat. Tyrannidi enim, omne in armis præsidium. Quamobrem tria millia sibi satellitum statuunt, quantum ex tot cladibus prope nec ciuium superfuerat: & quasi paruus hic ad continendam ciuitatem exercitus esset, septingentos milites à victoribus accipiunt. Justin 5, 8, 10. [paulo aliter ista memorantem adi Xenoph. hist. Græc. l. 2.]

19. Hoc terrore armati, strenue tendunt in destinata. quorum caput erat, tollere è medio, quicumque tyrannidi inimici, aut populi statui essent amici. Tales porro existimabantur, qui gratia, virtute, opibus eminerent. Διὸ καὶ τὴν παραίρεσιν ποιοῦνται τῶν ὀπλων, κακῶσι τὸν ὄχλον, καὶ ἐν τῷ ἄστεϊ ἀπελίσσουσι καὶ διοικί-
ζουσι. Quibus enim potius verbis dicam, quam quæ Aristoteles vsurpauit, (5. politic. 10) cum oligarchiæ mala recensuit & cum vnius tyrannide comparauit. Adimi ciuibus arma curant: vexant multitudinem, vrbe pel-
lunt ac relegant. Hæc quotidie tum fiebant: Imbuebaturq; subinde ad maiorem licen-

tiam tyrannorum animus. quæ mox secuta est.

20. Nam obstabat ab initio furentibus, Theramenes, eximius patriæ libertatis iurisque fautor, & per has virtutes ceterorum odia meritus. Aduersus hunc conspirant XXIX collegæ, cogunt senatum, accusant Theramenem, quasi sollicitaret statum præsentem, ac res novas moliretur; denique vt damneretur, postulant. Plane, sicut in fabulis lupo concordiam cum ouibus, si canes remoueant, paciscitur. Postquam ergo non impetrant SCum, ad vim & arma conuersi, clarissimi viri exitio securitati suæ consulunt, imo licentiæ execrabili, qua ciuitatem deinceps, omni pudore & metu remoto, funestauere.

21. Opulenti ante omnes, confictis varie criminibus, veluti strage oppressi: inter quos Nicerati claritudo virtusque totius ciuitatis lacrymas expressit. Verborum quoque, pro patria & publico, libertas *Au-
tolyco* exitium maturauit. Vt nulla iam spes diuiti, egregio, ingenuo cuiquam, nisi in exilio superesset. quod ultro amplexi plerique, Athenis plus dimidia ciuium parte depletis, Argos Thebasque agminatim impleuerant.

22. Nam

22. Nam his duabus ciuitatibus, eo tempore solis aduersus ingruentem Spartanorum dominatum satis constantiæ supererat ac consilii. Ceteras exterruerat, miserorumque auxilio alienauerat immittissimum à Lacedæmone decretum, quo comprehendi libere exules Attici reduci- que ad tyrannos jubebantur. Tanta erat tamque ominose crudelis Spartana ambitio: vt ruinis cognatæ vrbis vltro lætarentur.

23. Inter exules, Thebis agebat Thrasylbulus: hunc fortuna afflictæ vrbis, in vltionem affligentium inusitato animi robore excitauit. Igitur & paucis & statim, triginta tyrannorum opes labefactauit: occupata primum Phyle, mox Munychia. apud quam cum tyrannorum principes cecidissent, victos ad communem libertatem concordiamque vocans Thrasylbulus effecit, vt in vrbem reuersi, tyrannos, magistratu abrogato, Eleusinen demigrare iuberent, decem virosque rebus pacandis *restituendaque paci* constituerent.

24. Hi eandem dominationis viam & flagitia ingressi, non patiebantur tam præsentis remedio, res intricatas explicari. Igitur Thrasylbuli copiæ, quas non parum in-

terim æquitas causæ & successus auxerat, in Piræeo; ceteri in vrbe, Spartanorum auxiliis, quæ Lyfander recentia adduxerat, freti, velut è binis castris diffidebant bellabantque.

25. Donec Pausanias, Lyfandro occultæ factionis stimulis discors, & tum, ex occasione, eius ferociam mitioris prudentiæ exemplo suggillandam ratus, pacis faciendæ auctor extitit: decem tyrannis eiectis redditaque Atheniensibus republica. Quos & Thraſybulus oratione monitisque ad capellendum meliorem statum animauit.

26. Suberant tamen adhuc irarum semina; multi que tyrannos in exilium secuti, non defuere denuo bellum inceptantibus. Quod vt citra ciuicum sanguinem staret, aduersus omnis diuini humanique iuris temeratores, insidiæ placuerunt, Euocati enim ad colloquium tyranni, *vt pacis victime*, quod Justinus recte iudicat, trucidantur: ceteris per amicos & necessarios ad reditum & pacem inuitatis.

27. Ceterum concussa tot tumultibus ciuitas, atque irritata vtrunque tot adactis alte vulneribus pectora, turbataque studiis partium & temporis consternatione voluntates, non videbantur facile in vnum corpus

corpus & robur coalescere posse. Neque vinculum vulgare suffecturum erat. quippe, quæ male obligantur vulnera, subita rescissione geminant periculum. Ergo excogitatum est, nobile, firmum, generosum, ciuile, solenne remedium: *abolitione omnium ante actorum legis auctoritate sancita, iuramentique religione confirmata.*

28. Inuenti tam præclari gloriam alii *Atheniensibus*, nullius auctoris expresso nomine deferunt; alii *Thrasyluli* meritissimum caput hac laurea decorant. Faciunt hoc, *Valer. Max.* 4, 1. ext. 41. *Pausanias in Atticis.* *Corn. Nep. Thrasylb.* 3, 2. quem locum in limine huius dissertationis præscripsimus. De cetero, *Atheniensium* vetus exemplum à Cicerone *Phil.* 1, 1. (adde *Dion.* 44. in orat. *Cic. & Plut. Cic.*) à Velleio, *decreti Atheniensium celeberrimi exemplum*, 2, 58. à Vopisco in *Aurelianus*, 39, *Amnestia de exemplo Atheniensium decreta* memoratur. Habemus ergo rei saluberrimæ & sæpe postea vsurpatæ apud populos, originem & inuentorem: *Athenas*, ciuitatem optimam & antiquissimam, sicut à Cicerone ap. *Dion.* vocatur; & *Thrasylulum*, virum inter eos, quos & ante & postea habuerunt *Athenæ*, per omnia optimum. quo e-
logio eum *Pausanias* maectat.

29. Atque hæc sunt, quæ præmittenda censuimus nostræ tractationi: partim, quia non intelligitur accurate natura & indoles remedii, nisi morbi cognitio prægressa, quam vel tempestiuum vel necessarium id fuerit, ostendat; partim quia nec nominis nec rei explicatio (ad quam nunc accedimus) satis expedita & clara sine historiæ huius luce, futura erat.

C A P. II.

Nomen, Descriptio, Vtilitas

ΑΜΝΗΣΙΣ

AΜΝΗΣΙΣ vocat hoc plebiscitum *Val. Max. 4, 1: Thrasybulus plebiscitum, interposuit, ne qua præteritarum rerum mentio fieret: hæc obliuio quam Athenienses ἀμνήσις vocant, &c.* Eandem vocem adhibet *Plutarch. in Cic. ut & in præcept. de ger. rep. p. 814, Appian. l. 2. bell. ciu. retinetque Vopisc. Aurelian. 39. Tullius quoque Phil. 1. c. 1. Græcum etiam verbum vsurpauit, inquit, quo tum in sedandis discordiis erat vsa ciuitas illa. Hoc Græcum verbum interpretes de ἀμνήσις (quæ tamen vox minime fuit interim in Ciceronis textum infercienda) acceperunt. quorum sententia firmari videtur locis modo adductis, cum præsertim Vopiscus *amnesia* vocabulo vsus,*

lo vsus, Ciceronis Philippicas mox laudet: & Appianus, Ciceronem ἐγκώμιον τῆς ἀμνησίας differuisse dicat. At Muretus var. lect. l. 2. c. 15. & ex eo Lambin. ad Phil. Cic. non ἀμνησίας vocabulum, sed τὸ, μὴ μνησικακεῖν indicasse ea nota Ciceronem contendit: Adductis pro se Xenoph. l. 2. Græc. rer. f. Æschin. orat. de cor. Aristoph. & præsertim Andocidis orat. de myster. vbi iuramenti formula efferatur: μὴ μνησικακήσω. His coniungas licet Dion. l. 44. vbi τὸ, μὴ ἐγκαλέσεν μήτε μνησικακήσεν vsurpatur.

2. Manutius in comment. Philipp. distinguendum existimat, nomen rei, & decreti super re facti vocabulum. Τὸ, μὴ μνησικακεῖν de consilio Thrasylbuli & expressione ipsius obliuionis iniuriarum, capiendum esse: ἀμνησίαν autem legis insuper de illa obliuione latæ notionem complecti. Ad cuius mentem apprimere faciunt, Plutarchi Ψήφισμα ἀμνησίας, & Nepotis lex obliuionis. Vsurum autem fuisse Ciceronem hoc potius, quam illo nomine, quippe qui suaderet, decretum discordiis abolendis esse faciendum, collatione locorum quorum antea mentio facta; vt &, respectu commoditatis in efferendo (quod enim, Latine circumlocutionem requirebat, felicitate

vnus Græci vocabuli potius quam plurimum redditurus existimari potest) non absurde credidit vir doctus. Adde Beroald. Syllog. 2. annot. in Cic. tom. 1. thes. Crit. p. 228. Cæl. in Philip. cic. 1, Erasmi, chil. 2, 17 94. Ætrod. decret. l. 6. tit. 7. &c.

3. Nos in medium relinquentes, qua voce potissimum vsus sit Cicero (sunt enim ex vtraque parte rationes opinandi paribus ferme momentis subnixæ) rem ipsam, non alio commodius, quam *Amnēstias* nomine, quod & vulgo iam obtinuit, signandam, intuemur, cuius hanc descriptionem damus: **A M N E S T I A E S T D E C R E T V M** siue **L E X**, **Q V A A D E X P E D I E N D A T O L L E N D A Q V E**, **I N T E R P A R T E S D I S C O R D A N T E S**, **F I R M Æ P A C I S I M P E D I M E N T A**, **A N T E A C T O R V M A B O L I T I O P V B L I C A**, **S O L E N N I S**, **J V R A T A**, **C O M M V N I V T R I N Q V E C O N S E N S U S A N C I T U R**. Siue: *Amnestia ex lex, qua nati ex discordiis dolores iræque, sublato, solenni partium conuentione, vindictæ nocendique studio, abolentur.*

4. Dicitur apud Græcos à non-recordando siue obliuiscendo. Est enim *ἀμνηστία* obliuioni traditus: cuius nulla superest memoria,

Hinc

Hinc ἀμνηστία, διὰ τὸ μηδεμίαν εἶναι τῶν πεπραγμένων μνήμην, eo quod nulla rerum superiorum memoria superesse debeat; sicut ex Herodian. l. 8. c. 8. diceremus: siue ut ex Cicerone phil. 1. 1. quod omnis memoria discordiarum obliuione sempiterna delenda sit. Vnde Iustinus, discordiarum obliuionem; Velleius, præteritorum obliuionem; Val. Maximus, præteritarum rerum obliuionem; Nepos, legem obliuionis, dixere. Quos certatim imitati ceteri. Αμνηστία quoque interdum hanc vim habet: nisi quod plerunque solennius & specia- lius, vsque in hunc diem, consuevit ἀμνηστία usurpari, sicut descripsimus. Nam alias significationes, quibus ad priuatam reconcilia- tionem, delictorum condonationem, impunitatem, &c. trahitur, nunc nihil moramur. Porro quid hic sit obliuisci & obliuio, infra patebit.

5. Diximus, DECRETUM siue LEGEM. Nam & Plutarchus diserte, Ψήφισμα, & Nepos, legem; & Valerius, plebiscitum nominant. Idem facit Andocides, in orat. de mysteriis, ubi tanquam ex vigore legis argumentum petit. Simul, ut à qualicunque con- uentione & mutua compromissione, quæ huic fini scilicet minime sufficeret, distinguere- mus, Legis enim auctoritas quidpiam in se
digi.

diuini habet, tum ad obligandam, tum ad conseruandam ciuitatem.

6. Concernit autem hæc lex *Partes discordantes*: ita, vt inter eas statuatur, *abolitio anteaactorum*. PARTES DISCORDANTES, vel per tumultum & consternationem, vel per seditionem, vel per bellum intestinum seu ciuile. Aduersus interna quippe dissidia, *proprie*, inuentum hoc adhiberi potest & solet. id quod res ipsa & historia docet. Quanquam enim in externorum quoque bellorum compositione, pacificationibus, induciis, inter solennes leges & formulas adhibeatur, *neminus fasque esse debere, præteriti temporis damna vel offensiones vlcisci, exprobrare, persequi*: tamen ista abolitio inter *cognata* potius *huius Amnestiæ, stricte sumptæ*, de qua nobis sermo, numeranda est: quatenus scilicet, *abolendum vindictæ nocendique studium, generatim in omni reconciliatione, pace, tranquillitate ineunda spectatur*.

7. In ciuiliū autem discordiarum abolitione, longe *arctior* est & *intimior Amnestiæ respectus*. ne scilicet ii, qui vno foro, vna societatis communione, quotidianisque commerciis vtuntur, adeoque ex ipsa coniunctione hac, reuoluendi, quiritandi, vindi-

vindicandi anteacta, occasionem perpetuam haberent, in novos motus erumpant: ne ex domesticis legibus, moribusque mutuas contentiones resuscitent; quæque his similia, ad interna potius reip. pericula, quam ad externos insultus, pertinent.

8. Taceo, quod in bello externo, quicquid hostis hosti nocuit, propterea minus graue videtur, quia cum gladio ipsum nocendi ius sumitur, & ab hoste non nisi hostilia expectantur. At in ciuilibus armis omnia iniquiora & videntur & sunt. dum alii violant ius, alii defendunt: alii tyrannidem ceptant aut propugnant, alii libertatem. Cuius tamen ipsius tali tempore, cupido non est acrior, quam vindictæ in tyrannos studium. Quali rerum perturbatione, sæpe ex opinione res geritur; neque minus tamen violente aut acerbe. Nam vera de omnibus actibus, quibus ira dolorque partium vel mouetur, vel alitur, iudicia, nec quærantur satis, nec quæsitæ in promptu sunt.

9. Interim vt extraneorum quisque propius nobis cohæret, loco, commercio, necessitudine, superiorum temporum amicitis, vinctisque aliis: ita bella cum eo gesta gerendaue, propius ad ciuilia arma;
& pa-

& pacificationis ratio, propius ad Amnestiam accedit.

10. Sunt autem *partes illæ discordantes* sæpe plures duabus. Vt cum interemto Cæsare alia erant populi, alia senatus, alia paucorum studia. Imo inter ipsa bella ciuilia, nouarum partium semina spatguntur, eruptura in turbas, quamptimum occasio se præbuerit. Eo magis *diuvsias* remedium occupandis vel præcidendis his malis proprium est. Non omittenda est hoc loco applicatio exempli Atheniensis: in quo inuenimus 1. *partes Thrasybuli & sociorum*. 2. *eorum, qui è ciuitate, liberatores ciuitatis, errore potius & consternatione, quam odio, impugnauerant*. 3. *eorum, qui cum tyrannis exulantibus agentes, ceterisque iam reconciliatis, adhuc segreges in ciuitatem reuocati erant*. Suberant interim longe plura dissensionum, nouarumque partium semina: quæ oppressit mox Abolitio illa, è qua potissimum vis Amnestiæ ac natura cognoscitur.

11. Ad ABOLITIONEM ANTEACTORUM describendam, accurate loquendo non sufficit, *impunitatem admissorum*, nominate (v. Alex. gen. di. 6, 9.) aut *iniuriarum obliuionem* (v. Beroald. loc. antea d.) Illud enim leuat iniuriæ auctores pericul-

iculo; *hoc* iniuriam passos mitigat. Interim etiam apud eum, qui alterum laesit, ipsa iniuriæ, quam intulit, memoria ferociam & odium haud rato conciliat, iuxta illud Taciti in Agric. 42, 6. *Proprium humani ingenii est, odisse quem laeseris: frustra que adeo demeruerint suam fortunam, qui grauiam passi sunt, tetinentibus memoriam factorum, qui grauiam fecere.*

12. Igitur longe plenius *res abolendas*, siue *anteacta* illa, complecti possumus, si mutuemur ex alio argumento, verba Cornelii Taciti 4. H. 44, 1, in memorabili loco, quo relatum in senatu ait: *de abolendo dolore iraque, & priorum temporum necessitatibus.* Vbi ex ratione nostri instituti *dolorem* ad eos commode retuleris, qui aspera & iniqua passi sunt, aut se passos arbitrantur: *iram*, ad molientes grauiam inferentesque, inspectare dixeris: *Superiorum autem temporum necessitates*, opportuna & prudenti adiectione, denotarent confusa consternatione ciuili iura, animos, studia, *malas illas artes*, sine quibus non haberi posse arma ciuilia, idem scriptor alibi significat. Dum alii, iustas sibi infestandi alios causas, partim credunt, partim credi volunt: nonnulli cum ingressi sunt semel istud mare, in duriora & in-

iniquiora quam destinauerant consilia, ipsa vi fluctuum abrepti, necessitatem denique solam pro se & aduersum alios allegant. Est, ubi de perpeffione aduersorum questi, suo sibi iumento perpetienda acciuerere. Nimirum tantusturbo inimicitarum bella ciuilia confundit, vt nec damnorum, nec oppressionum; nec succumbentium, nec incumbentium facies, possit apparere, dubiisque ad singula iudiciis suspensæ mentes, æquitatis denique & miserationis voce, *priorum necessitates temporum* appellare malint, & quam in hominibus non diiudicant, rebus culpam imponere. Quæ prudentia apprime vtilis est, ad mitigandos partium animos: quibus tali tempore, etiam nomina eorum quæ accidere, inuisa sunt.

13. *Anteactorum* vocem adhibet *Iustinus*; eamque mox *discordiarum* mentione permutat: *Sueton. in Claud. 11 facta dictaque; Nepos, res ante actas, ceteri, præterita, res præteritas vocant*: generali scilicet voce, id quod volumus complexi. Τὰ γεγενημένα, τὰ συμβεβηκότα &c. Græcis in hoc negotio dicuntur. Et vt nihil excludatur, *mutui partium affectus* obstringuntur, ἀλλήλοις μὴ μνησιπακεῖν.

14. Ha-

14. Hatum ergo rerum quomodo *abolitio* fiat, & quid sit; amplius dispiciendum est. Utuntur scriptores duabus potissimum vocibus, *obliuione* & *abolitione*. *Obluio* ad Græcam originem accommodata est, vbi ἀμνηστία, μὴ μνησικακεῖν &c. *memoriam* præteritorum *deberi* iubent, vt loquitur Tullius. Cum autem *obluio* non sit in potestate hominis, respectu voluntariæ ex memoria deletionis, distinguendum ante omnia est, inter τὸ μνημονεύειν & τὸ μνησικακεῖν: exemplo Vlpiani Rhetoris, qui in enarrat. orat. Demosth. contra Aristocratem scribit: ὁ ἐρωτῶν τὰ τινὸς ἀδικήματα ὥς τι βλάπτειν καὶ ἀμύνεσθαι αὐτὸν, μνησικακεῖ. ὁ δὲ μνημονεύων, οὐκ ἐπὶ τῷ φυλάξασθαι τὴν ὁμοίαν πεῖραν, σωφρονεῖ. Qui inquit in admissa alterius & iniurias, notendi ac vindictæ studio ille μνησικακεῖ, siue memoriam iniuriarum retinet: qui autem meminit, minime nocendi animo, sed vt similes in posterum casus caueat, ille prudenter agit.

15. Vnde intelligitur esse aliquam malorum memoriam, quæ hinc excludatur plane; scilicet, vbi retinemus præterita, disceptandi vindicandique studio: & aliquam quæ hic locum possit inuenire, de qua & Cicero apud Dion. 44. ait, futurorum ordinandorum & vitandorum ergo, non aliam ob causam, ad præte-

rita respiciendum esse. Quocirca Valerius, per mentionem interpretatur: ne qua mentio fieret prat. id est, ne quis persequendi iuris causa in medium adferat, queraturue præterita.

16. Interim obliuionis vocem, licet non tam memoriam hoc loco, quam vindictæ studium ac voluntatem tollat, non sine ἐμ-
φάσει, cum fauorabili extensione & incremento acceptam volumus, in hunc modum: ut tam firma adsit stabilisque relinquenda omnis disceptationis, omnis vindictæ voluntas, quasi ne sciremus quidem acta superiorum temporum, neque graue nobis aut molestum quicquam euenisset: quasi quæ facta sunt vltro citroque, nunquam fecisset quisquam, aut passus esset.

17. Nam propterea abolitio etiam dicta est, Capitolino in Gordian. 10. Floro 4. 7. 3. Suetonio Tib. 4. non quod facta infecta reddi possent, sed quod nunquã facta videantur, quorum nulla superest disquisitio, vindictio, lis &c. Ne posita exprimit: ne quis ante actarum rerum accusaretur, neue multaretur. Thrasylb. 3. 2. Dio 44. per τὸ μὴ ἐγκαλέσθαι explicat; neminem quidquam iure persecuturum. item, μὴ πολυπραγμονῆσαι γενημένα ὅτε ἐξελέγξαι, ὅτε τιμωρῆσθαι. non inquirere in ante acta, nil arguere, aut vindicare. Andocidi est, εἰς τὰ γενημένα, missa facere, qua

quæ euenerunt. orat. de myst. pag. 212.

18. Vt hæc amplius cognoscantur, adscribemus ipsam *talis abolitionis formulam*, sicut eam ex actis constitutæ à Carolo IX Galliæ Rege, an. 1568 amnestiæ, descripsit & latine reddidit Lambinus. *Edicimus &c. omnes iniurias atque offensiones superiores, quas temporis iniquitas, & occasiones ex ea natae inter ciues nostros pepererunt: omnia mala præterita, quæ ex superioribus motibus ac tumultibus manarunt, funditus exstingui, eorumque memoriam sempiterna obliuione deleri, atque obrui, ut proinde sint, quasi omnino nunquam euenissent: vetamusque disertissime, planissime atque apertissime, & capite sancimus, ne qui ex nostris ciuibus, cuiuscunque sint ordinis, loci, gradus, aut fortunæ, audeant inter se laceßere. prouocare, irritare, præterita obiciendo aut exprobrando, neue vlla de re antea inter se alterari, rixari, iurgare & contendere, neue conuitiari & maledicere, neue facto aut verbo contumelioso inter se offendere ac ledere sed potius sibi moderentur ac temperent, concordiamque & pacem in omni vita degenda colant, tanquam fratres, & amici, & boni concordeseque ciues, &c.*

19. Agnoscas curiæ stylum, quem vocant: eadem, quæ veteres breuiter extulere, particulatim exponentem & sollicite

interpretantem. qui mos, secus quam par est, à nonnullis fastiditur. Nam & multitudo emergentium quotidie casuum, & circumstantiarum rerum perplexitas, & quæ prouidere hæc omnia, & singula explanare debet, ciuilibus prudentiæ accurata subtilitas, facile suasere Politicis inter ipsa discrimina versantibus, hanc prolixitatem, quam ob id, *paraphrasin politicæ doctrinæ*, appellare soleo.

20. Priusquam ad cetera pergamus, notandum, *abolitionem* hanc absolui, *obliuionis perpetuitate* (vnde *sempiterna obliuio* Tullio dicitur; & ap. Dion. cauetur, *μὴ ποτὲς, ne vnquam* &c. adde §. 18.) & *amicitiæ constantia*, ac *reconciliatæ beneuolentiæ firmitudine*, de qua postea. Rotunde, vt solet, complexus est pleraque ex dictis dicendisque, limati oris scriptor Herodianus l. 8. c. 8, in oratione Maximi: *ἔσω πάντων ἀμνησία, καὶ σπονδαὶ φιλίας βεβαίαι, εὐνοίας τε καὶ εὐκοσμίας πίσις αἰώνιος*. Politianus vertit: *Sit omnium obliuio (Amnestia) sit fœdus constantis amicitiae, fidesque beneuolentiæ ac moderationis sempiterna.*

21. Ceterum vt firmitas amnestiæ perpetuitasque, vindictæ item abolitio conseruetur, *multa ex antea actis, constitutisque in rep. aut latis legibus, licet non prebentur, temporis*

poris caussa & maioris commodi confirmanda sunt. Ita acta Cæsaris pacis caussa confirmata sunt à Senatu sc. ipso illo SCto, quo ἀμνηστία continebatur. Cic. Philipp. 2, 39 & Philipp. 1, 9: Acta Cæsaris ego, qui illa nunquam probavi, ita conseruanda concordie caussa arbitratus sum, vt non modo, quas viuus Cæsar leges tulisset, infirmandas hoc tempore non putarem: sed ne illas quidem, quas post mortem Cæsaris prolatas & fixas videtis. Igitur male Antonius & elulorie, cum multa contra leges Cæsaris ageret, respondit: Introduc̃ta amnestia constitutum quidem esse, ne quid de præteritis mutaretur, sed id mitigandi populi & temporis caussa factum esse, præcipue interim obliuionem iniuriarum spectari, iustiusque esse mentem SCti quam verba valere. Appian. 3 ἐμφυλ. pag. 540. Quod si admittatur, nulla nec amnestia, nec pax fida erit aut firma, pertinet huc, quod cap. seq. §. 6 habetur. Neque omit- tenda est cautio, de anteaactis ita nos loqui, vt ea intelligamus quæ saluo statu i. e. citra cer- tum periculum nouæ perturbationis confirmari possunt. Sicut in exēplo Cæf. videmus. Aliud enim est confirmatio anteaactorū, quæ ad futu- rum tempus respicit; cui imponitur obli- gatio rei confirmatæ seruādæ: aliud abolitio anteaactorū, quæ presentis temporis mala sanat.

22. Potest, ni fallor, ex dictis intelligi, abolitio anteaactorum; nisi quod *requisita* eius restant sigillatim pensitanda. Addidimus igitur primo, PUBLICAM esse debere. Qua appellatione indicatur, tum, *auctoritas publica*, quatenus priuatis pactis conuentisque opponi solet; tum, *collectio partium*, quarum nulla abesse, præteriri, seponi, in hoc negotio debet. Fit enim quodammodo priuatum, quod, cum ad omnes pertineat, inter paucos, & velut in præiudicium publicæ sortis, tractatur. Quæ res non parum scilicet firmitati pactionis detrahit: effugiis autem inconstantium & cauillationibus occasionem præbet.

23. SOLENNIS quoque dicta nobis abolitio. Qua voce notantur vulgo ea, quæ *certa consuetudine*, & *veluti recepto in actiones hominum more sunt*, cuius observatio quiddam in se habet religionis, venerationis, auctoritatis, roboris; sicut omisio neglectusque, opinionem infirmitatis, & aliquando suspicionem fraudis generat.

24. Cum itaque pleræque non pactiones modo & constitutiones; sed in vniuersum, quæ alicuius momenti sunt, actiones, præsertim publicæ, vsurpent solennia quædam: vtique Αμνηστία, non decuerit absque
iis con-

his considerare. In quâ occurrit *primo*, *Solennitas verborum*. quæ adeo non habenda insuper, ut stilus curiæ, quem vocant, pleraque sui parte in concinnandis observandisque solennium locutionum formulis occupatus sit : præcipue in concipiendis edictis, constitutionibus, sententiis, pactis, legibus (v. *Cic. pro Rosc. Com. 9.*) Sunt autem istæ formulæ non uniusmodi, sed variant, tum ratione temporis (aliter enim antiqua, aliter nova curia loquitur : nisi quod hæc sæpe ex illius solennibus aliquid mutatur) tum ratione nationum gentiumque : quæ & ipsæ tamen, multa à se inuicem desumpta, postea veluti consensu quodam vrsurpant. Sic Romani ius feciale rerum repetendarum ab Æquicolis descripsere. *Liu. 1, 32.*

25. *Accedit, secundo, solennitas rituum, apparatusque cuiusdam externi. ut cum e. g. loco publico & solenni pactio promulgatur, cum publicæ exhortationes adhibentur, cum preces suscipiuntur; verba, præconis aut magistratus voce præeuntur; dexteræ iunguntur; JURAMENTI religio cum gravitate & pondere inculcatur exigiturque.*

26. *Quare ad Solennitatis partem perti-*

net, cum JURATAM abolitionem nominauimus. Vbi *iuramentum ipsum*, immediate ad firmitatem rei & fidei certitudinem referendum est; *Solennitas iuramenti*, mediate. Adscribenda hoc loco Atheniensis iuramenti formula est. quam *Andocides in orat. de mysteriis*, consignauit. Iurabatur ergo primum ab omnibus vniuersim reconciliatis in hanc sententiam; ὁ μνησικακήσω τῶν πολιτῶν ὑδενί, πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἑνδεκά, ὑδὲ τέττων, ὅς ἂν ἐθέλοι ἐυθύναις διδόναι τῆς ἀρχῆς ἧς ἥρξεν. *Neminis ciuis errata reminiscar, exceptis triginta & undecim virorum. sed & horum obliuiscar, si voluerint administratæ tyrannidis iudicium subire & rationes reddere. Hinc iurabat Senatus; ὑδέξομαι ἔνδειξιν, ὑδὲ ἀπαγωγὴν, ἔνεκα τῶν πρότερον γεγενημένων, πλὴν τῶν φευγόντων, Non admittam delationem aut accusationem, nisi de exulibus. (intellige tyrannos) Tertium iuramentum erat iudicium; ὁ μνησικακήσω, ὑδὲ ἄλλο πείσομαι; ἡφιῶμαι δὲ κατὰ τὸς καίμενος νόμος. Non retinebo memoriam iniuriarum, neque aliter persuaderi sinam mihi, quo minus iudicem secundum leges latas. (de quibus ll. γ. Andocid, in præcedentibus.)*

27. *Etiam interrogationis solennitas nonnunquam adhibetur, præsertim ubi C O M-*

MUNI PARTIUM CONSENSUI exigendo declarandoque inferuit. Licet enim in eo genere ἀμνηστίας, quo partium odia superioris alicuius edictum mandatumque coercet (e. g. cum Rex quispiam dissidentibus in regno suo, amnestiam imperat, v. supra §. 18.) aut ubi arbitri compromissarii, siue διαλλακταὶ ἀντοκράτορες, ut vocat Plutarch, in Arato, tale quid statuunt (quanquam tali casu omnino generalis partium consensus præcessit, ex quo specialia recte inferuntur) non inueniat locum, ille communis & spontaneus & liberrimus partium consensus, quatenus inter requisita ponitur: tamen & in Atheniensium exemplo, quod semper hic attendimus; & in ciuilibus dissidiis, ubi partes æquo iure sunt aut pari potentia; denique ubi firmitudini conventionis quam maxime consultum cupimus, vsurpari animaduertitur.

28. Atque per hæc iuris, humanitatis, solennitatis vincula, tandem ad verum ἀμνηστίας finem, id est, FIRMAM PACEM, siue Pacis firmitudinem, peruenitur. Nimirum: ut offensa, dissidia, inimicitia, earumque nomina pariter ac opera auferantur; tum ut beneuolentia, amicitia, concordia, concilietur. Nam his duabus partibus absoluitur nego-

tium. sumtis scilicet *cum interpretamento bonæ fidei & stabilitatis, tam moralis, quam ciuilis.* Interim *hæc*, illius defectum haud raro supplet.

29. Hic locus nobis ostendere quodammodo potest vtilitatem *huius inventi* plane diuinam. Nam tum omne pacis conciliandæ negotium plurimis est vel difficultatibus obseptum, vel intricatum perplexitatibus; tum vel maxime ciuilia siue intestina dissidia bellaque, arduam magis ancipitemque habent compositionem. *Est in bellis ciuilibus*, quod facunde Cicero ap. Dion. 44. exsequitur, *quædam malorum concatenatio ac veluti circulus*, cuius reuolutio perpetua, tristitia tristibus cumulat, nec modum ac finem esse miseriarum patitur, sed proxima quæque concertatio, causam & instrumentum sequenti præbet. Magna enim est vindictæ libido apud oppressos victosque, magna vindictæ licentia apud victores. Et sicut *illis*, socios, metus paris calamitatis; ita *his*, cupido paris licentiæ aggregat. Jam quis tumultuantes vario dissensu animorum motus, quis præsentium fastidia, futurorum aucupia, satis describat? Quibus rebus, ad interitum denique proficitur.

30. Ecce in exemplo Atheniensium; illi qui è Piræo in urbem venerant, potuissent ultionem iniuriarum ab urbanis expetere; atqui, urbani fortean rursus præualuissent, insperataque clade pressissent, quos insperata victoria beauerat. Aliis poterat studium aut ministerium peculiare tyrannis præstitum obiici: alios, priuata; quosdam publica incommoda exasperare inuicem poterant. Atque, etiam si pax aliqua coiuiisset, bellorum facinora, pace disceptanda veniebant. Qui libertatem defenderant, à seruitutis satellitibus, vt exprobrantes: hi ab aliis, vt degeneres, aspici poterant. Denique sicut male obrutum incendium, quouis flatu irritante, facile & cito & violente resurgit: ita male facta gratia, quacunque occasione, rescissa in turbasiuisset & noua dissidia.

31. Hæc tanta & tam multiplex Difficultas, ac IMPEDIMENTA per tot labyrinthos circumducta ac contortuplicata, nec *filo quodam Ariadneo expediri*; nec *gladio Alexandreo rumpi* possant. nam & illud si obtinere instituas, *cum recta ratione insanire* dicaris; & hoc *cladi quam medicinæ* esset similis. Igitur EXPEDIENDI ratio vna & optima superest, si TOLLATUR potius, litis

litis & dissensus materia & semina, obliuiscendo, consopiendo, transmittendo, omittendo; quam si expediendo per disceptationem aut morosa iudicia, multa nequicquam conemur, id est, curatione ipsa vulneris periculum augeamus, *vid. Dion. 44.*

32. Reclamet forte non nemo: *etiam hoc inter violentiora esse, si iure suo cedere multi cogantur, omnisque persequendi iuris præcidatur occasio.* Verum, præterquam quod coactio dici non potest in eo, quod à volentibus & communi voto approbantibus consentitur, quale est nostrum exemplum: etiam hætenus à violentia abest hoc institutum, quatenus & alias viri boni officio conuenit, *multis multa de suo iure concedere.* id enim tum liberale, tum fructuosum (*v. Cic. 2. offic. 18.*) & præsertim omni bono ciui, non magis nomē ciuis quam hic animus tribuitur, ut odia priuata publicis utilitatibus remittere, quoties opus est, cupiat. *Tac. 1. A. 10, 4.* Estque hoc omnino illud tempus, quo necesse est πασιδὲν π, conuiuere ad multa, neq; curiose τὸ ἀκριβὲς δικάζον ζητῆν, accurata disquisitione ius dicere, ne fiat quod est in prouerbio, ut hic summum ius, summa sit iniuria. cum præsertim in omni tracta-

tractatione politica ad finem negotii sit respiciendum vnice, ad quem nisi cetera quadrarent, aliena est aut periculosa omnis ea sapientia. Agitur autem tunc, de STATU labante turbatoque componendo, atque in firmitudinem quandam colligendo, non de exercendis iudiciis, disceptandis litibus &c. quod recte monetur ap. *Dionem*, ne de aliis rationibus dicam, quas infra ponemus.

33. Felix est *ἐπιένεσις*, cuius fructus in salutem publicam desinit. quæ præsertim hac ratione Atheniensibus est restaurata. Laudat hunc Amnestiæ FRUCTUM disertis verbis apud *Dionem* (44). Cicero: postquam ad hunc modum resipuissent Athenienses, non modo tyrannide sunt & discordiis liberati, sed etiam de cetero rebus vsi prosperis: recuperataque vrbe, Græciæ principatum assecuti sunt: Spartanorumque & Thebanorum salutem pariter ac perniciem sæpe in sua manu positam habuerunt. Valerius Max. 4, 1. ext. 4. Hæc obliuio, quam Athenienses ἀμνηστία vocant, concussam & labentem ciuitatis statum, in pristinum habitum reuocauit. Iustinus idem voluit in istis verbis: atque ita per multa membra ciuitas dissipata, in unum tandem corpus redigitur. 5, 10, 10.

34. Intelligitur iam, solam & vnā finien-
dorum

*dorum bellorum discordiarumque ciuilium, fidam
firmamque rationem esse, Amnestiam. in qua
propterea Cicero Phil. i, i FUNDAMENTUM
PACIS, rectissime constituit. quæ nisi ma-
gnos motus consequatur, exitio subinde
propior fit Resp. Sicut atroces quidam
morbi, haud dubie alioquin peremturi ho-
minem, sola Quiete persanantur. Verum
illa nec fera nimium, nec interrupta aut ali-
qualis esse debet.*

35. Qui locus nos monet, vt de TEM-
PORE *ἀμνηστίας* aliquid adiciamus. Nam
& in constituenda adhibendaque, ipse articu-
lus, vt sic dicam, temporis obseruandus est:
& duratio, si arctetur, non exigua habet in-
commoda. Itaque quod ad primum atti-
net, *ἐνκαρτία* siue *tempestiuitas amnestiæ*, non
vno modo considerari potest. Optimum for-
tasse *tempus* fuerit, quod maturrimum: an-
tequam scilicet discordiæ in bella, bella in
clades profecerint. priusquam partes pe-
riculum fecere virium, priusquam gladius
ciuili non cruore magis, quam furore im-
butus est. namque vbi hæc accidere,
fertur equis auriga, neq, audit curr⁹ habenas.
Ita dum Cæsar inimicitias cum Pompeio
exercet, trahiturque in partes Resp. & pru-
dentibus multa formidolosa in oculis sunt,
opti-

optimum prorsus fuit eorum consilium, qui deponendas aut componendas contentiones, condonandas offensas, obliuiscendas injurias, omittendas disceptationes, id est, quid aliud quam ἀμνηστίας, & pacem ἀμνηστίας fundamento superstruendam suadebant. Inter quos & Cicero: *quem vni- ce cauisse concordiae Publicae*, Velleius auctor est, 2, 48, *In quo si mihi*, inquit ipse (1. offic. 11.) *esset obtemperatum; etsi non optimam, at aliquam remp. quae nunc nulla est, haberemus.* Ex quibus verbis ipsum euentum transmissae neglectaeque tempestiuitatis, calamitosum scilicet & infastum animaduertimus. Ergo commodissima quidem ratio ineundae ut pacis, ita ἀμνηστίας, fuerit, ante eductum vagina gladium &c.

36. Alterum exemplum Ciceronis hic occurrit, de ἀμνηστία proprie, & tempestiue solliciti: cum occiso nimirum Cæsare Julio, res ad ferrum & sanguinem spectaret. Adhortatur ibi ad capeffendum salubre remedium, *ἕως ἔτι τὸ δεινὸν ἄρχεται, καὶ ὅτε πολλοὶ πρὸς συνεσῆκασιν*, &c. *dum malum adhuc in herba est & inter initia inualidum, dum nondum multi coiungere: dum neque illi spem victoriae, neque hi indignationem & studium vincendi ex damnis toleratis plane imbiberunt.*

37. Verum cum de amnestia hætenus, ut de ciuilibus belli, quod iam exarsit sæuitque, remedio egerimus, *illud* quoque *tempus* dispiciendum venit. Sicut enim in prioris consilio, ad *πρωθυλακτικὴν φιλοσοφίαν*, siue ad eam prudentiæ partem pertinet Amnestia, quæ malis imminetibus aut minantibus occurrit, ac obicem ponit: ita posterior eius vsurpatio ad *δέυτερον πλῆν*, iuxta Græcorum vocem, referri debet, cum mala iam admissa inuectaque expelli oportet ac sanari.

38. Consideratur huius medelæ tempus rursus *duobus modis*: i. *vel enim*, dum vtraque pars adhuc sibi confidit, damnisq; mutuo illatis, nondum tamen ad extrema ventum est. quod tempus sicut paci faciendæ commodissimum Cæsar dixit, ita nos, si quidem hætenus ventum est, amnestiæ opportunum vel maxime arbitramur. 2. *vel* ubi iam exhaustæ vires bello sunt, & furore potius ad interitum, quam opibus & spe, ad victoriam geritur bellum. Hoc tempus expectasse, ingentis plena periculi res est. Nam nec semper potest reuocari lapsus semel reip. status (sicut morbi quidam ubi toto corpore eorum vis est recepta, omnem medelam superant) nec, ubi altera pars præua-

præualuit, facile amnestiam consentit. Quare, vt singularis rem exempli laudant Scriptores, Atheniensium hac in re fortunam, & Thrasyluli consilium. cuius euentus minus vtique felix fuisset, nisi *tyrannis amotis, externa quoque æmulatio* (Spartanorum scil.) *in misericordiam versa*, quiescendi & coalescendi spatium dedisset.

39. Vtraque res grande momentum habuit. *Exclusio* quippe *tyrannorum* ipsum fundamentum amnestiæ continebat. Vt mala mutua possent dememinisse, malorum causæ excisæ erant. Ita indignatio eorum qui dura passi erant; & metus eorum qui grauia fecerant, simul expiabatur. Illi enim, vt vindicati; hi aliena potius quam sua culpa abrepti, in mutuam veniam, communi rerum aduersarum, aduersariorumque detestatione ferebantur. Iam si Lacedæmonii obstinata rabie effossum, potius quam hebetatum hunc Græciæ oculum cupiissent (& agebant id plerique, nisi quod bona Atheniensium fortuna Pausaniam in meliora inclinauit, neque vt fauorem ciuitatis huius serio indueret, sed vt æmulis suis obluctando, ex obliquo, vt ita dicam, prodesset) tum profecto præterierat illud tempus, quo intestina vulnera sacro amne-

stizæ malagmate possent commitigari obducique.

40. Neque est, quod quis suspicetur, *Vniuersalitatem*, ut loquuntur, *amnestiæ*, impeditam remotione tyrannorum. Multo minus huius exempli obtentu & specie utendum est, ad quosdam à salutare hoc communique remedio, cum etus vsus & necessitas venit, secludendos. Nā quod ad primum attinet, exclusio tyrannorum, non facta est in constituenda amnestia, sed inter finem belli, qui ab initiis & firmamentis pacis probe distinguendus est. Adeoque, tyranni in hac consultatione *non* considerantur *ut abrupta membra*, sed *ut iam abrupta*. Postea ius belli & victoria inquietos, denuoque turbantes spiritus suffocauit. Taceo quod diuini humanique iuris violatores, rerumque capitalium conuicti & iam damnati, ne capaces quidem manserant societatis, quam funditus subuersum inierant. Fuerant scilicet tyranni tales, quales demoueri & potuisse & debuisse, etiam illi fatebuntur, qui scuto suo tantum innixi gladii mentionem tali in re exhorrescunt. Atque hæc omnia, tam liquido certa erant, ut disceptari amplius non possent. Nam in ambiguis criminibus, & ubi defen-

sio

sio nondum defecit, potius in mitiora omnia eundū est. Verum quid verbis opus? Neque hos ipsos tyrannos, quos tamen sua scelera omni ciuium consortio excluderant, æquitas Thrasybuli & lex ab omni amnestiæ fructu prorsus exclusit: sed, quod supra ex *Andocide* didicimus, expressa conditione, inuitabantur: scilicet, si rationes imperii à se gesti vellent reddere. Cetera facile intelliget, qui iuratam omnium Atheniensium, pro conseruanda Democratici status forma, fidem; clanculariam & iniquam oligarchiæ institutionem, sæuissimamque scelerum dominationis continuationem, partium omnium, ipsorum etiam arbitrorum siue conciliatorum, in eiiciendis tyrannis, seu obice pacis remouendo, consensum, cogitabit.

41. Alias omnino requiritur, vt sanandis reip. vulneribus, colligendis reliquiis, omnes omnino complectatur *Amnestia*. Secus, non amnestia, sed imago gratiæ, species pacis, simulacrum reconciliationis, & quiduis potius erit. Est enim hoc nomen ipsa sua indole generale, & ad præterita siue antea acta, ordinaria, vt ita loquar, notatione extenditur: sed & causas discriminum & diuersitatis vna litura delet. Quod

ex fine eius & usu amplius patet. Dum enim inextricabiles rerum perplexitates simul & semel tollendo, planam ad fidam pacem viam sternit, nihil relinquit, quod moram huic instituto facere, aut afferre vim, aut struere insidias possit. qualia nunquam deerunt, si prætereantur aliqui.

42. Interim eiusdem cautionis est, *temporis perpetuitas*, & πῆσις αἰώνιος: quam supra §. 20 tetigimus: & Xenophon amnestiæ ac Reip. durationē, vt causam & effectum coniungit, fin. lib. 2. Græc. hist. ἐτι καὶ νῦν οὐ μὴ γε πολιτεύονται καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει δῆμος. Notanda enim hoc loco differentia *temporariæ & improprie ita dictæ ἀμνηστίας*; quam à vera & nostra, tantum arbitramur distare, quantum à Pace solida induciæ qualescunque absunt.

43. Est tamen & huius generis non levis aliquando usus. vt cum repentinus & mox in atrocia erupturus tumultus, discordia, consternatio, non componi aut mitigari statim idoneis remediis, & sine periculo potest; aliquot dierum, mensium, &c. iubetur esse amnestia, id est, suspensio disceptationis, offensarum, concertationum. Iubetur, dixi, nimirum vbi inter ipsa imperii membra, aut homines in imperio degentes,

gentes, salua imperantis aut imperantium auctoritate, exarsit aliquid irarum: quod edicto supremæ & intactæ maiestatis, velut interiungi inhiiberique hætenus potest, dum curatio accuratior sequatur. Nam cum omnia in partes & dissidia iuere, imperio vnius partis nunquam; consensui partium circa amnestiam temporariam raro locus superest.

44. *Adversantur Amnestiæ* (nam & hæc consideratio illustrat quæ diximus) *è diametro*, 1. *Proscriptio*, 2. *μνησικακία πολιτικὴ*. Loquimur de vtraque cum respectu ad bella ciuilia eorumque fines. Hic enim prorsus pugnant, A M N E S T I A sopire discordias ac firmare pacem; &, componere statum multa reorum, inimicorum, suspectorum, strage, proscriptione, interitu, quæ pax alicubi, cruenta; alibi *sæua* solet appellari. Illaudata ratio & parandæ inuidiæ opportuna. Itaque Scriptores non satis detestari possunt auctorem primum Rom. proscriptionis, Syllam. Certe ex eo tempore, quo Sylla oppressione inimicorum & proscriptione pacare instituit temp. nunquam defuere, renata velut ex cineribus Syllani incendii, dissidia (unde Florus, 3, 22 Sertorianum bellum *Syllanæ proscriptionis hereditatem* vocat: & cap. 23.

alterius *motus facem*, eiusdem causæ respectu, *ab ipso Sylla rogo exarsisse* scribit) donec exemplistam infaustis irritata improbitas, furorem non prius, quam libertatem posuit, ac oppressam conuersamque vnus dominatui rempub. obtulit. *Augusti pax* quantum laborauerit inuidia proscriptionis, notius est, quam vt dici opus sit. Certe illi ipsi *μοναρχικοί κόλακες*, siue statistæ, vt hodie loquuntur, Augusti, cum omnia sui principis laudata cuperent, proscriptiones non ausi sunt excusare, nisi translatione criminis callida in collegas Triumviratus: multa, inquit, Antonio, multa Lepido concessisse. ap. Tac. 1. A. 9, 4. item pauca admodum vi tractasse. Ceteros veritas cogit, vt, licet inuiti Augustum infament, satis tamen vel oblique prodant, quid in vniuersum sentiant. Hinc illud *Flori* 4, 6, 6. *Hæc quoque, nisi Multa fuisset, etiam iusta cades haberetur.* confer *Vellei*: 2, 6, 6. sed remoto velo *Seneca* de eare passim. 1. de clem. 9. Collegam proscriptionis vocat. c. 11. lassam crudelitatem, nequaquam vero clementiam in eo agnoscit &c. Atque talis pax cum bello de crudelitate certauit & vicit. Istud enim prostrauit armatos, ista nudatos. Bellum erat: qui feriebatur, si posset, feriret: pax autem, vt qui euaserat,

rat, viveret, sed ut mori non repugnaret. August. de C. D. 3, 27.

45. *Μνησικακία πολιτικὴ* siue *anteaكتورum* in rep. *memoria, recordatioque cum vindicta studio coniuncta*, quatenus aperte exercetur, potius proscriptioni, licentiæ ac asperitati victoris, ultioni, suppliciis, de quibus iam inuimus, tribuitur. *occulte* autem, quam hic proprie spectamus, diuersi sunt & complures modi. *Aliquando*, qui contra tulere arma, recipiuntur quidem specietenus in amicitiam, amnestiæque spe illiciuntur: sed postea semper suspecti & ob id inuisi Principibus ætatem agunt: structisque aut auide arreptis denuo criminibus, aut insidiis, ad extremum euertuntur. *Aliquando* in ipsos liberos posterosque transit odium & memoria eorum quæ parentes ac maiores egere. Hinc clandestina inuidia, depressio, auersatio, aduersus innocentes. *Aliquando*, specie bellorum ac imperii gerendi, reuera, quoniam suspecti sunt ob anteacta, ex reconciliatis quidam, periculis magnisque discriminibus obiciuntur. *Aliquando* custodes clandestini apponuntur, ut nesciant se custodiri, qui custodiuntur. per hos inquiritur in omnia: non domus, non sua cuique mensa, aut thorus securus. *Aliquando*

immittuntur æmuli & factiosi : qui vexent interim suspectos aut debilitent. *Aliquando* cum possent & deberent eripì periculo, deferuntur, dilatione & frustratione auxilii. Quæque plura ad hanc formam passim pro arcanis dominationis instillantur ab aliis, qui flagitia non magis erubescunt docere, quam alii facere.

46. Pugnant autem hæc omnia, 1. *cum natura amnestie* in vniuersum (v. §. 14, 16, &c) 2. *cum natura fidei*, siue *πίστεως διωγῶν*, quæ suspiciones, insidias, machinationes excludit. 3. *cum religione iuramenti*, cuius sinceritas calliditate prorsus nulla corrumpenda est. 4. *cum firmitudine pacis*. Cum enim, *habita fides*, vt rectissime dicitur apud Liuium, *obliget fidem*, tanto securior stabiliorque pax erit, quo est minus diffidentia, 5. *cum auctoritate sceptrorum*, quæ generositate potius paciscendi, quam artibus eludendi æstimanda tuendaque.

47. Quanto generosius Thrasylbulus noster ? nam hoc exemplum proprie & cum emphasi opponendum est. Ille, soli publico bono intentus, priuatis autem instinctionibus omnibus aut liber aut maior, *non tantum legem obliuioni ferendam curauit, sed etiam vt valeret, effecit. nam cum quidam ex*
his,

is, qui simul cum eo in exilio fuerant, eadem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat, publice prohibuit, & id quod pollicitus erat prestitit, Cornel. Nep. Thrasyb. 3, 3. Sane, quod Cicero de priuatis amicitiiis dixit, nullas maiori studio & fide tuendas esse, quam quæ ex inimicitiiis reuocatæ sunt in gratiam, id ad amnestiam cum pondere & incremento applicari potest.

C A P. III.

De exemplis quibusdam, quæ vulgo feruntur, Amnestiæ.

THRASYBULO & Atheniensibus tribui Amnestiæ inuentum, capite primo est ostensum; vbi de origine & auctoribus tam salubris consilii disquisitio facta. quod incidit in annum mundi 3549. ante C. N. 399. ab V. C. 353. Olymp. 94. an. ultim. secundum accuratissimam Caluissii computationem. nam ceteri variant,

2. Bodinus tria exempla Amnestiæ celeberrima coniungit. 2. de rep. s. n. 214. 1. Thrasybuli Atheniensis. 2. Arati Sicyonii. 3. Ciceronis Romani. Qui locus incautum lectorem facile potest in fraudem inducere. Nam de A R A T I exemplo longe aliter sentiendum est, quam de ceteris, quod vt

recte intelligatur, breuiter repetenda est nobilis facti historia.

3. Aratus Sicyonius, cum oppresso tyranno Nicocle, patriam quinquaginta annorum seruitute conflictatam liberasset, magnam animaduertit in bonis & possessionibus difficultatem; quod & eos, quos ipse restituerat, quorum bona alii possederant, egere iniquissimum arbitrabatur, & quinquaginta annorum possessiones mouere, non nimis equum putabat, propterea quod tam longo spatio, multa hereditatibus, multa emtionibus, multa dotibus tenebantur sine iniuria: iudicauit itaque neque illis adimi, neque his non satisfieri, quorum illa fuerunt, oportere. Impetratam ergo ab hospite suo Ptolemæo Ægypti R. grandem pecuniam, cum Sicyonem attulisset, adhibuit sibi in consilium quindecim principes, cum quibus causas cognouit, & eorum qui aliena tenebant, & eorum qui sua amiserant: perfecitque aestimandis possessionibus, ut persuaderet aliis, ut pecuniam accipere mallent, possessionibus cederent: aliis ut commodius putarent numerari sibi quod tanti esset, quam sua recuperare: Ita perfectum est, ut omnes concordia constituta sine querela discederent. Dixi pleraque omnia verbis M. Tullii, ex 2. offic. 23. quibus addenda est vberior Plutarchi narratio in vita Arati. Pausanias

nias in Corinthiacis breuius more suo complexus est. Accidit autem hoc an. mundi 3703. ante C. N. 245. V. C. 506. Olymp. 134. an. primo.

4. Sane communia sunt Arato cum Thrasybulo hæc omnia: quod patria ceruicibus tyrannidem depulit: quod noui status fundamenta iecit: quod pacem & concordiam ciuibus intestina disidia agitantibus reddidit (καί εἰργάσατο καὶ συνήρμοσε φιλίαν καὶ εἰρήνην τοῖς πολίταις: Item: τῷ δήμῳ παντὶ σωτηρίαν καὶ ἀσφάλειαν κατεσκεύασεν, inquit Plutarchus) verum *modus reconciliationis*, cuius meminere Scriptores, ad iocque ipsa reconciliationis species, quæ ab obiecto suo, quod Philosophi dicerent, rectissime determinatur, non coincidit cum AMNESTIA, de qua nobis sermo.

5. Amnestia *vniversim* antea cta respicit: hic seorsim possessiones in considerationem veniunt. Vnde *Ærod.* hac rubrica signat Arateam historiam *decret. l. i. tit. ii. d. 2.* Longo interuallo restitutione facta, possessoribus tutis præscriptione, quid de bonis quondam eorum, qui restituti sunt, obseruari debeat. Ibi abolitione præteritorum lites incidebantur: hic, redimuntur satisfactione & contractu. Qui modus, veluti pugnat, cum ratione Amnestiæ proprie dictæ. Denique, ibi compositio

positio & pax; *hic*, nouum & singulare firmandæ compositionis inuentum Aucto-
bus memoratur. Quæ vero amplius vel ex his rationibus dependent, vel ex allatis antea de Amnestia, repeti colligique à quouis possunt, illa consulto præteruehimur.

6. Itaque Arati factum non magis Amnestiæ deputari debet, quam Thrasybuli istud consilium, quod Amnestiam Atheniensem secutum, *velut consequens quoddam eius aut effectus*, potius habetur. Cum enim diuisa adhuc in partes ciuitate, illi qui in vrbe remanserant, pecunias essent à Lacedæmoniis mutuati, post amnestiam constitutam quæ situm est de reddenda pecunia, decretumq; vt, non ii qui mutuo sumserunt, sed ciuitas tota solueret. *Adi Ærodiū decret. l. 2. tit. 6, d. 1.*

7. *Exemplum Amnestiæ, post necem Iulii Cæsaris suāsu Ciceronis decreta*, anno V. C. 710. (v. *Dion. 44. Plutarch. in Cæs. f. Item; in Cic. Flor. 4, 7, 3. Vellei, 2, 58 &c.*) pro re nata, statumque rerum actemporis, utilis sane consilii fuit, sed euentu fragile ac improsperum. Cuius rei causas, præter eas quæ ex historia cuius obuiæ sunt, subfuisse altiores, nullus dubito, *Primum enim, iniquissime Cæsar erat interfectus. Siquidem iustitiam*

tiam fati omnes agnoscimus, in eo, quod ille, qui terrarum orbem ciuili sanguine impleuerat, tandem ipse suo sanguine curiam impleuit, (Flor. 4, 2, 95.) quod in Pompeii curia iuxta Pompeii statuam occisus est, qui ipsum Pompeium afflixerat (Dion 44. f.) etiam in eo, quod iniuste occisus est, qui multos iniuste trucidauerat: At vero percussorum institutum facinusque, in se æstimatum, nullo horum defendi potest. Deinde Antonius, verissimo Flori elogio, *fax & turbo illius sæculi*, dum testamento Cæsaris, varia corruptione, adulteratione, peruerfione, ad seditiosissima cœpta, contra ius & fas omne abutitur, quid aliud quam semina, secuturæ mox perturbationis publicæ, sparsit, i. e. causâ extitit violatæ *ἀνυσίας*. quæ culpa ei, diserte tribuitur ap. Appian. 2. ἐμφυλ. pr. Hinc denique, irritata eadem fati iustitia, quæ Cæsarem perimi fuerat, interfectorum vitiosam & factiosam *ὑπόθεσιν*, præpotentium ceterorum ambitionem & cupiditates, populi totius furores, prioribus malis nondum mansuefactos, vltura, Octauio vires & successum vlciscendi donauit.

8. Proxima post hoc tempus *Amnestia*, Claudiani imperii initiis componendis adhibita est. Interfecto enim C. Caligula,
 Consu-

Consules, occupata præsidii Vrbe, in Capitolium coëgere Senatum. ibi deliberatum de mutando reipub. statu réducendoque populari imperio. Sed cum non possent congruere sententiis (τοῖς μὲν γὰρ δημοκρατεῖν, τοῖς δὲ μοναρχεῖν ἑδόναι, inquit Xiphilinus) interea Claudius fortuito militum favore ad imperium raptus est: cumque consules ac ceteri, non possent audentue diutius resistere militibus, ipsi quoque pro Claudio consenserunt. Hinc occasio metus, sinistrique affectus, inter novum principem & ceteros ordines oboriri poterat. nam iniuria aut contemptus videbatur, recusasse Principem; & ulturus dedignantes existimabatur, qui inuitis omnibus obtinuisset imperium pariter ac vlciscendi potentiam. Itaque Claudius (vtut in aliis multis imprudens) prudentissime sibi & omnibus, amnestia promulgata consuluit. Quæ omnia Suetonius, breuiter, vt solet, & accurate complectitur, in Claud. ii. imperio stabilito nihil antiquius duxit, quam id biduum, quo de mutando reipub. statu hesitatum erat, memoria eximere. Omnium itaque factorum, dictorumque in eo, veniam & obliuionem in perpetuum sanxit, ac præstitit.

9. Hæc duo exempla, veram & proprie
ita

ita dictam concernunt Amnestiam. Nam quod *Vopiscus* sub Aureliano AMNESTIAN publicorum delictorum decretam esse ait, cap. 39, spectat potius ad repressionem calumniarum, factam consumtis igni tabulis, atque ad *Gracia* morem decreta abolitione, sicut interpretatur *Victor de Caesar* 35, 6. Licet enim vterque scriptor mentionem faciat *Atheniensis* exempli, tamen qualiscunque comparationis ergo potius, quam veræ similitudinis, istud fieri intelligendum est. Ita apud *Tacit.* 4, H. 44, 1 (cuius loci verba tantummodo, non circumstantias aut ὑπόθεσιν, supra cap. 2 §. 12, ad veram Amnestiam accommodauimus) nihil aliud, quam de accusatorum vindicta, quæ late spectabat, si disceptationi indultum foret, cohibenda innuitur. Idem sentiendum de *Leonis* edicto ἐρωτικῶς; & *Anastasio* ἀμνηστία, quam *Bodin*us allégit. 3. pol. 7. Hæc, inquam, & similia exempla non nisi improprie, & ἐν μέλει τινὶ συνηχέστωρ, ad amnestiam, de qua nobis agere visum, referuntur.

C A P. IV.

Quibus argumentis suaderi, si res ferat, AMNESTIA possit.

- I. Veræ AMNESTIÆ non pauca, quoties-

tiescunque eius vsus venit, obstare solent, & cum intertrimento mitiorum consiliorum opponi. præsertim, vbi ratio absolutioris imperii, & arcana maiestatis, & magistri dominationis, & spes omnia subiigendi, & ante cetera, intentatum maiestatis crimen, duriora semel persuaserunt.

2. At profecto, quam sunt fallacia isthæc talia, & tibi tanto magis repudianda, quisquis es, Magne Princeps, quanto sublimior tua dignitas, & conspectior non in præsens modo sed in posteros fama!

3. Ante omnia certum est, longe alio animo ciuilia bella tractanda & pensitanda esse, quam externâ. Sanctum ciuis, aut vt hodie loquuntur, subditorum ordinumue nomen: sanctum naturæ instinctu: sanctum consensu gentium, quæ sancti in terris quidquam nouerunt, discreuerunt: sanctum, religionis Christianæ carimonia, sanctione, legibus. quas nemo impune ignorat aut violat. Et certe hodie nemo ignorat: interim quotusquisque non violat?

4. Non indiget res tam nota, explicatione. Vnum consideretur eius viri exemplum, cuius cum ambitio summa esset, pietas nulla, sola impietatis conscientia, id est,
iuris

iuris diuini humanique temerati horribilis sensus, in ipso felicitis iniuriæ impetu cursuque expressit vocem, laudabilem utique, nisi fera fuisset, MILES PARCE CIVIBUS. Horruit scilicet in ipso scelere suum scelus auctor, & qui antea, vi ac armis pro iure utebatur, nunc iniquitatis confessione, cum ipsa, defungi, si posset, cuperet. Videt enim, etiam in tanto rerum temporumque tumultu: *nullo posse satis iustam effundendi per bella intestina, ciuici sanguinis causam afferri.*

5. Malus est nomenclator, *Affectus*. hic vocabulis nos aliquando decipit, ut *hostes*, *perduelles*, *extirpandos*, credamus, qui nec fuere tales, nec sunt, nec tales esse possunt. consulto breues sumus: nec ad singula hic devenimus. Rursum in ceterorum vicem *Iulius* eat: generatim nos, de peculiaribus haud paucis, moniturus. Pompeium, inextinguibili bello pettum euersumq; deplorat. quis? non tam hostis, qui in huius capitis exitium, orbem fere totum armis exciuerat (quo nomine ridet tanquam Crocodili lacrymas Historicus) quam qui hostem poenitentia dedidicerat, magnaue vi conscientia adactus, ciuem, amicum, generum, seria recordatione, vel inuitus respectabat.

6. Quidni, inquis, pro hoste habeam, quidni vlciscar vi principis, qui in Principatum meum & maiestatem iniurii & noxii fuere? Exuit ciuem, qui spernit principem. neque veniam sperat aut sperare debet, qui ferro grassatur. Gloriosissime Princeps (*quid enim est gloriosius Principe impune laeso?* inquit *Senec. l. de clem. 10.*) si ex præscripto politicorum, omnia ad famam tibi dirigenda sunt, quanta & quam perennis & solida & incomparabilis erit gloria, OB CIVES AMNESTIÆ BENEFICIO SERVATOS?

7. Cum præsertim illa ipsa maiestas, quæ in ultionis irritamentum suggeritur, talis sit, vt conseruando, tuendo, sanando, restaurando statu publico, vnice intendi, amplificari, exaggerari; priuatis autem incrementis & fastigiis non nisi minui aut obscurari soleat. Iudicet omnis ævi, omnium gentium prudentia, an insignius ad laudem & decus regnorum sit: *Vim principis ciuium suppliciis & labefactione status intendisse; aut, principatus robur parcendo ignoscendoque constabiliuisse?* Egregios bellorum fines, quoties ignoscendo transiguntur, barbarus rex minime barbare dixit ap. Tacit. 12 A. 19, 3. Triumphi de populis regnisque exteris ad-

quiron-

quiruntur: in ciuium discordia, omnium
tropæorum honorem superat, Amnestia,
quæ sola immortale elogium & sublime ti-
bi dabit, Princeps, quod Arato Romano-
rum disertissimus tribuit, 2. offic. 23. *O vi-
rum magnum dignumque qui in nostra rep. na-
tus esset! Sic par est agere cum ciuibus: non (ut
bis iam vidimus) hastam in foro ponere, & bona
ciuium voci subijcere præconis. At ille Græcus (id
quod fuit sapientis & præstantis viri) OMNI-
BUS CONSULENDUM putauit: ea-
que est SUMMA RATIO ET SA-
PIENTIA BONI CIUIS, COM-
MODA CIUIUM NON DIUEL-
LERE, ATQUE OMNES ÆQUI-
TATE EADEM CONTINERE.*

8. Stimulat adhuc dolor iniuriarum &
vindictæ libido? Imitare Augusti consi-
lium: turpe enim fuerit homines Christia-
nos à gentilium sapientia vinci. Illum quo-
que actiori morsu non semel tentauit dolo-
ris impatientia: quæ in magnis animis ci-
to innascitur. præcipue cum Cinnam sibi
insidias struxisse comperisset. *Gemens subin-
de voces emittebat varias, & inter se contrarias:
Quid ergo? ego percussorem meum securum am-
bulare patiar, me sollicito? Ergo non dabit pœnas
qui tot ciuilibus bellis frustra petatum caput, tot*

naualibus tot pedestribus praliis incolume, postquam terra marique pax parta est, non occidere constituit sed immolare? Rursus silentio interposito maiore multo voce sibi quam Cinna, irascebatur: quid vivis, si perire te tam multorum interest? quis finis erit suppliciorum? quis sanguinis! &c: Senec. 1. de clem. 9. In tanto conflictu prævaluit denique iracundiæ clementia, publicæque tranquillitati condonavit, & supplicium Cinnae & quicquid iratum conceperat. Ponenda hoc loco est, observationis grandioris & melioris nota. Ecce, Augustus, in vno homine puniendo, tantum trepidat. Ecce in reo maiestatis, in manifeste reo, lentus pariter & misericors est. Quidni hoc deceat facere, ubi per Amnestian, ne resp. collabefiat, succurrendum est?

9. Quod ut amplius noscatur, auscultabimus quæso paulisper cum Augusto Liuiæ, minime muliebria aut patum consulta consulenti; apud Dion. 55. Prudenter illa Augustum suum monet, *delinquentium facta humaniter iudicanda & discernenda esse. Multa in se continet, illud, τὸ ἀνδρωπίνως ἐκλογίζεσθαι. ut enim prona lapsibus hominum indoles est, ita occasiones peccandi variæ & illecebrôsæ, præsertim aduersus Principem: quem teuerentat, quicunque recte & iuste impe-*

imperium cepisse aut gerere credunt. quod si opinio iniusti principatus aut tyrannidis animis insedit, iam nec boni & cordati (loquor quæ fieri solent) indignationem satis continent. quidam generositate sua indigna se pati; quidam, non respici ex merito, quidam, violari ultro suam auctoritatem existimant, aut suspicantur. aliqui, reip. vicem dolent; tanto fortius, quanto maiore argumento affectum induerunt, accedit potentia, quam debere se publico credunt, qui publici neglectum principi imponunt. neque parum hic potest, vox animosi aut ferocis consultoris ac instigatoris.

10. Hæc & similia, rectissime separat Liuia, à peruicacibus & malitiosis cœptis. *naturæ impetum, opinionem virtutis & honesti* (ἀγαθὰ δοκῶντα εἶναι) potius vocat, quam *rebellium & perduellionem*. Et reuera, attendite Magni Principes, an crebrius aliud magnorum virorum crimen legitis, quam crimen Maiestatis, cum crimine vacarent, aut certe longe intra hoc nomen peccassent? Dicam quod res est: hic titulus, quo amplificari olim sueuerat imperii dignitas, infamauit sceptrum non pauca. Quidni ita fieret? adsunt delatores, adsunt adulescentes, ad-

sunt amicorum vestrorum inimici: hi ex suis affectibus & cupiditatibus, apud aures vestras, quibus nimium sane abutuntur, aliena facta, vel fingunt vel pingunt, vel interpretando ad lubitum deformant. Et quid dicam? adeo sæpe caret hominibus vera loquentibus aula, ut ne hoc ipsum quidem licuerit Augusto, nisi ex Liuvia audire.

II. Magnum crimen Maiestatis; magnisque exemplis vindicandum. neque enim tam proiecta cuiquam Principum salus, quin ita sentiat, ita cupiat. Equidem certatim hic Vobis, ò rerum Domini, multa concedunt leges, multa fauor iudiciorum suggerit: sed profecto, ni fallor, maxima, parce & humaniter vtentis tam districto iure, gloria erit. Multa debet animus Vester requirere ad probandum; & eo plura, quo pauciora ceteri disquirunt aut desiderant. Nam cito & multa completi hoc titulo, licet non dicam cuius sit, dixit pro me historia, neque vnquam non iudicabit posteritas.

12. Hanc quoque seueritatem gratulari sceptris, & amnestiæ lenitati præferemus vtique, si securitati hac ratione foret consultum. At vero ille sanguis, Cad-

mæam

mæam sementem spirat. neque omnes, qui obstant regnantis voto, tolli semper possunt. quosdam ultro subducit fatum, & alteri sæculo reſeruat. Dicerem ferme: ex ossibus nonnullorum ultorem oriri posse. certe experientia docuit, solam sæpe supplicii memoriam, posteritatis inuidiam & iras proritalſe. Interim *nec fieri potest, nec si potest, iustum est*, quod rurſum Liuiâ expendit, *vt nobilitas in ignobilitatem, fortitudo in ignauiam, prudentia in stuporem, commutetur: accisisque fortunis omnibus, etiam viuidi spiritus contendantur deprimanturque.*

13. Et quandoquidem regium est, ſapere ſublimia: ascendere vidimus laudatiſſimos Principum altius, atque ita ratiocinari: *mouit aduerſus me gladium ille & iſte. huius conſternationis cauſſæ prius, quam participes, exſcindendæ erunt. cumprimis autem diuina mihi prouidentia precanda, vt quod vel pœnæ vel monitionis loco immiſit, non in occaſionem ſæuienti, ſed in pietatis, clementiæ, iuſtitie occaſiones traham. Non comprimuntur fortius aut fidelius refractarii, quam ciuili iuſtoque imperio. non redditur libentius obſequium à male parentibus, quam ſi bene parentibus relinquantur aut reddantur ſua iura. Denique cum non omnia poſſim arbitrari & diſceptare, committenda plera-*

que sunt Deo, quo nemo potentius, nemo amantius tuetur Principum thronos & coronas. Ille malitiosus, quibus ego peperci, non parceret: ceteros mihi, me illis seruabit fidos amicosque. Longe satius est tulisse quasdam iniurias & reliquisse, quam vlciscendo modum excessisse. Principem enim non iniustitia modo, sed iniustitiæ opinione ac suspitione decet vacare.

14. His & similibus meditationibus præparari poterat animus Dei metuens ac reuerens, ne ab Amnestia in ciuilibus bellis vnquam abhorreret. Frustra *successum* & *spem præmiorum* ostentant ex diuerso magistri dominationis. Quis enim tam est in rerum vsu ac fatis peregrinus, quin instabilem fortunam, incertas felicitatis & breues vices, immissos velut ex alio orbe nouos inopinabilesque casus, in oculis habeat? Vulgariter loquor de re in vulgus nota. Alias celsius pariter & firmitus me loqui docuit pia diuinæ gubernationis observatio. *Semper displicent Deo bella ciuilia & eorum artes*: ergo reuocat plerumque bellantes admonendo, inuitando, occasionem pacis suggerendo: Hoc tempus si neglectu aut contumacia transmittitur, sequitur indignatio neglecti pacificatoris, vt sic dicam; & conuersio fortuna negligentium. Gentiles; irritata fortuna, irreueren-

uerenter habitæ, fatigata iras, memorant in re, cuius euentum potius quam causas & seriem capiebant.

15. Minus erat mirabile, si inter initia, ante fufum sanguinem, ante illata aut accepta tristitia, tumorem animi retinerent. sed postquam omnia cladibus, cruore, strage, miseris, incendiis, rapinis, fœdata, vastata, exhausta, consumpta sunt, posuerit necesse est inter inhumana omnia, ipsam humanitatem, qui eius excidium amplius cupiat aut optet. *An non videmus (vtar verbis Tullii ex Dion. 44) quamdiu nos & nostra ciuile bellum attriuerit: nihil tam indignum quod non perpeffi simus aut fecerimus? Quis numerare potest vim pecuniarum, ademtam ciuibus, extortam sociis, acceptam fœnore, impensam aduersum nosmet inuicem ipsos? Quis numerare potest, viros claros duntaxat & præsidio patriæ aduersus vim exteram quantamcunque futuros, quos ferrum & bellum absumfere? Sed hi quidem militari morte defuncti: ceteram turbam quis satis defleat? quis senes, pueros, infantes, mulieres in triuiis, in foro, in curia, in templis; ludibrio habitos, enectos, vitiatos, discerptos, trucidatos, digne queratur? Tantum dedecoris & iactura nemo hostis vnquam nobis intulit, nec fortasse optauit inferre. vt prorsus existimem non*

hominum nos hæcenus vitam sed ferarum vixisse. Hæc de suo tempore Tullius vere & libere, cum Amnestian suaderet: ratus neminem futurum, quin vel conspectu tantorum malorum ad mitiora verteret.

16. *Vtinam hodieque vel Tullius vel Thrasybulus aliquis Germanicus esset, qui reliquias Germanorum, ostensis Germaniæ suæ ruderibus, in miserationem tandem & pudorem ex furore demutaret! Nostri Hectores, nostra Troia, nostri equites, noster senatus; nostri exercitus; nostra consilia, nostra robor, iacent, sepulta sunt omnia.*

*Heu quantum terræ potuit pelagique parari,
Hoc, quæciuihos hauserunt, sanguine, dextræ!*

17. *Monuerunt ante hoc sæculum veluti præfagi quidam & vates Germaniæ, viri pietate, doctrina, generositate, amore in Patriam non minus quam nomine suo noti. suadebant, in Turcorum capita effundendum, quicquid Germanorum terris irarum conciperetur vel immineret. inuictam foris gentem fore, quam diu concordia domi maneret. qua violata, quidquid uspiam esset ambitiosarum gentium, in prædam aduolaturum esse. Illi si nunc viuerent, qua erant animi nobilitate & prudentia, non esse hoc tempus, dicerent, quo in ipso patriæ communis funere & busto, postquam*

quam tot ac tanta intra Iliacos muros pariter & extra commissa sunt, tam solícite & curiose in mutua errata inquirere, pœnas meditari aut mitigari, ambigere super formulis disceptationum, deceat. Arma ciuilia neque parari neque haberi per bonas artes posse, satis notum est. Igitur mutua malefacta mutua venia abolenda esse, nunquam male emi pacem, malefactorum & dampnorum & sumtuum cōdonatione, id est, amnestia: præsertim autem in vltimo rerum omnium articulo, ne cunctationi quidem locum superesse, in extremo morbi periculo, non disceptare ægrum de vasculo medicamenti aut suauitate, sed arripere salubritatem. vehementer itaque in publicum iniurios consultores, & intempestiue artis magistros, qui de honoris & fastigii principalis, inani pompa, moras & rixam serant. Generosis facile conuenire: inter quos, qui inferiores sunt, superiorum maiestatem comiter & libenter obseruant: ipsi autem, quos in summo fortuna collocauit, facile intelligant, non posse se amplius ascendere, quam si se ipsi submittant, & in bona pacis publicæ, in amorem ciuium, in comitatem Amnestiæ, qua hæc omnia continentur, vltro descendant. Abeat in Hetruriã suam, Machiauellii alicuius oblatratio: abeat vltra Gades, indigna nostro orbe vafrities: quæ cum omnes speciosæ fallaciæ conatus impendit

ad

ad Regum amplificanda regalia, vt præferunt aliqui; intelligas denique, tantum ab excelsa & Christiana sapiendi sinceritate abesse degenerem & humilem versutiam, quantum ab ipso principali fastigio, omnis vitiosa turpitudine & ignobilitas abesse intelligitur debere. Plura pete ex Cl. Viri Matthia Berneggeri p. m. Præceptoris nostri nunquam sine veneratione memorandi, Orat. IV. de Amnestia.

18. Finiendum est voto, quo precamur:
vt redeat terris expulsa pietas, & moderati ani-
mi equitas, & ex vtraque Amnestia, & ex Amne-
stia pax, & ex pace, DEI gloria: quam bel-
lorum furor, heu quam diu, quam
immaniter temeravit!

FINITO,



INDEX

I N D E X.

Cuius primus Numerus librum; alter caput; Tertius capitis sectiunculam notat.

A.

A diis optare ali- *p^o consulat^o Viniciani.*
 quid 2, 89, 2. à abolere testamentum 2,
 toga virili, *inde* 58, 2.
à tog. post sumt. tog. abrogare alicui imperium
 viril. 2, 29, 5. *ita:* 2, 23. abrogatus ei con-
 ab adoptione 2, 104, 3. sulatus 2, 20, 3.
 abdere in interiora exer- abscissi capitis merces 2,
 citum 2, 110, 3. *sc. oc-* 66, 3 & 6. 2 abscissa
cupare & distingere ex- scelere Antonii vox
ercitum in remotiori- publica. *Ibi propre,*
bis, & ad propiora *hic ad augendam vim*
subsidio esse nequeat *significandi translate*
 Nostri: Das Votæ ver- *sonat.*
 steden. abdere se in pa- absoluit eum lata senten-
 ludem, *delitescens* tia 2, 47, 5 *suo sus-*
caussa 2, 19, 2. *fragio.*
 abesse. Neque ab ipso pe- absumere. Hispania tot
 riculum abfuit 2, 79, 4. duces absumsit 2, 96, 3.
 Homerus abfuit lon- *ibid. dixerat:* consum-
 gius à temporibus bel- sit. acies absumsit ma-
 li Troici, *de atate Ho-* ximā partem 2, 119, 3.
meri longius remota *absumtus igni* 2, 130, 1.
 1, 55, 3. *abstrusa* terræ serpens 2,
 abhinc tot annos 1, 12, 5 & 129, 4. *abstrusum in-*
 alibi sapissime: *retro* *cendium; de dolore dis-*
putando; aut se hoc tem- *simulato* 1, 130, 4.
absurd.

absurd. haud absurdum
videtur regulæ propo-
siti operis, *haud discō-
ueniens regula* 2, 38, 1.
haud absurde dixit, *de
cōcinnitate apophthe-
gmatica* 2, 77, 1. 2, 83, 4
*sive de iocis, salubus, fa-
cetiis*. Consulendus est
locus Sallustii de Sem-
pronio in *Catil.* 25: *Verū
ingeniū eius haud ab-
surdū; posse versus face-
re, iocum mouere, &c.*

abunde, *pro satis sapien-
scule* *utitur Velleius*.
Qui neque satis lauda-
ri, neque abunde vitu-
perari potest 2, 17, 1.
quis abūde mirari po-
test 1, 16, 2. 2, 116, 4. a-
būde persequi vix po-
terimus, *satis exprime-
re describendo* 2, 103, 4.

abundantia virium sedes
quæritans Græc. iuuen-
tus 1, 4, 3. abundan-
tissima rerū omnium
copia 2, 106, 3.

acantho apparatus Pon-
tici triumphi instruxit
Cæsar 2, 56, 2 *accipe de
arbore Ægyptia sem-
per frondente, vt à
Virgilio appellatur* 2
Georgic, vbi Seruinum

vide: de arbore inquā
illa ferculis & instru-
mento triumphali ad-
hibita; non vestibus.
de quibus non venisset
in mentem cuiquam,
si locum Auctoris &
comparationem cete-
rorum triumphorum,
in oculis habuisset.

accedere. lubenter his ac-
cesserim, qui ita prbd.
1, 8, 5. *sequi senten-
tiam*. accessio digni-
tatis 2, 130, 5.

accensæ dissensiones ple-
bis 2, 121, 1. accensæ
in arma nationes 2,
98, 1.

accidere. si quid huic ac-
ciderit 2, 32, 1. si quid
accidisset Cæsari 2, 93,
2 *Notus ἐν Ὀνήσιον de
exitu obituque homi-
num*.

accipe nunc M. Vinici 2,
113, 1 *cognosce. cum
formula transitionis
dictum*. accepta est
lex, *sc. à populo*, 2, 33, 2
vt enim ad populum
ferebant legem, aucto-
res legis: ita populus
iubebat eam, consen-
su ratam habebat i. e.
accipiebat.

accire

I N D E X.

- accire mortem, *de eo qui* Achilles 2, 53, 2.
sibi vim adfert 2, 38, 6. Achilles 1, 6, 5.
 acclamare, *indignatio-* Acidinus Manlius 2, 8, 1.
nem obstrepentium hic acies *pro praelio* 2, 98, 2
norat 2, 4, 4. Frustra; ita: acies absumsit ma-
occlamandi vocem à gnâ part. mil. 2, 119,
 Velleio adhibitam alii 3. acies Pharsalica 2,
 credere; eû huius si- 52, 2, 2, 68, 1. acie con-
 gnificatum etiam illa currere cum aliquo 2,
 sustinere possit, vt dixi- 70, 1. acie victus 2, 70,
 mus: probantque *Acti-* 4. acies restitutæ sunt
dalus ad h. l. & Grute- à duce, *milites in a-*
rus ad epist. Senec. 47. *ciem & praelium reuo-*
cant 2, 55, 4.
 acer belli 1, 3, 1. ita: cla- *pro copis.* acies eque-
 rissimus disciplinæ 2, 5, stris regionum, 1. e. e-
 4. modicus virium 1, quitatus reg. 2, 112, 5.
 12, 4. lætus animi 2, quas acies hostium vi-
 93, 2. *Qualocutiones* dimus? 2, 111, 4.
Tacito præsertim sunt *pro intellectu & pru-*
familiares. Acri bello dentia. acies animi
 cepit urbem 2, 69, 6. hebetata 2, 118, 4.
 acerrimus bello 2, 18, 1. acerrimus vigore acquiescere à continua-
 animi 2, 41, 1. acerri- tionelaborum 2, 99, 2.
 mus executor malo- Actium 1, 84, 1. Actia-
 rum propositorum 2, cum bellum 2, 86, 3.
 45, 1. acerrimi duces 2, 88, 1. prælium, 2, 85.
 2, 110, 4. acerrime ad ædem Opis deposita
 suasit ei 2, 63, 2. pecunia 2, 60, 4.
 Acerranis data ciuitas 1, ad arbitrium eius, *secun-*
 14, 4. dum 2, 40, 5 ita: ad
 Achæorum sedes 1, 3, 1. ludibriū alterius mori
 Achaia *prouincia fa-* 2, 71, 2.
cta 2, 38, 5 Achaicus ad arma itum est 2, 48, 2
cognominat⁹ est Mam- ad Germaniam mittitur
mius 1, 13, 2. 2, 120, 1.

I N D E X.

- ad ultimum 2, 48, 5. adhæret altissimis invidia
 addicere. *de dedicatione* 1, 9, 6.
Et donatione: addixit adhortata semet ipsa le-
 Dianæ agros Sulla 2, 25, giones, *instigarunt se*
 4. *de suffragatione Et* mutuis hortatibus ad
commendatione: ad fortitud. 2, 112, 6.
 dixit Mario *concepi-* adicere. consulatui Ci-
scenti sc. imperium ceronis non mediocre
 Sulpicius trib. pl. 2, 18, 6 adiecit decus natus Au-
 adducere in societatem 2, gustus 2, 36, 1. adiectis
 110, 2 remp. In anceps consiliariis cædis, *ac-*
 periculum 2, 2, 3. *cessere etiam* c. c. 2, 56,
 Adduus 2, 102, 2. 3. adicere matium Ar-
 adeo non abstulisti glo- meniz; *de inuassione*
 riam, ut auxeris 2, 66, 4. *Et studio occupandi* 2,
 adesse. nulli aderat vis ad 100, 1.
 resistendum 2, 61, 1. adipisci triumphalia 2,
 unde spes maior ad- 116, 3.
 fuisset potentiz, *ele-* adire periculum, *Genire*
ganter 2, 21, 2. signi- *in persc.* 2, 27, 1. 2, 82.
 ficatus grauitatis est in 2. nomen fortunæ Cæ-
 istis: adesse vbiq̃ue, saris, *de hereditate, in*
sc. consilio, opera, au- *quam Et simul in no-*
toritate 2, 83, 1. ad- *men ascitus erat* 2, 60,
 esse Romanis ultimum 1. hereditatem, *im-*
 diem clamabat 2, 17, 2. *propie, de eo qui se ipse*
qua Verba formulam *heredem facit* 2, 60, 1.
sapiunt Et imprecan- adiutor legatusque, *in*
ris fidentisque spiri- *milit.* 2, 115, 1. operum
tum cum in x̄a x̄a x̄a x̄a Tib. 2, 104, 3. adiutor
exprimunt. Bruti 2, 63, 3. adiutore
 adesse iusserunt eum Cen- operis dato 2, 95, 1. ad-
 sores 2, 10, 1. *Verbum* iutore singulari vsus in
solenne Censorum: quo eo negotio Blæso & c. 2,
notatur citatio ad 125, 5. adiutores par-
censores. tium 2, 41, 2. 2, 76, 1.

- Antonianarum par-
tium 2, 74, 3. *Et cum
excellētia significan-
di, de pręcipuis amicis
Principum rerumque
maximarum tracta-
toribus & surpata Voce:*
adiutores; item, ma-
gni adiutores 2, 127, 1
& 2 adiutor onerum
Principalium, *ibid.* & 3.
adiutor & minister
consiliorum 2, 129, 4.
in adiutorium eius belli
trahebat manum ma-
gnam, *de auxiliaribus
copiis* 2, 112, 4.
administrare bellum, ge-
rere, *de duce.* 2, 97, 4.
2, 33, 1. administratum
est ab eo fortissime
bellum 2, 61, 4. admi-
nistrabat Hispanias per
legatos 2, 48, 1.
admiratio magna viuo-
rum 2, 36, 3.
admodum iuuenis 2, 41,
2. 2, 93, 2.
admouit Cæsari propius
Tiberium mors Agrip-
pæ 2, 96, 1.
adoleuit in tantum nu-
merus 2, 30, 6. adulta
viribus Dalmatia, *au-
cta viribus & iam ro-
busta* 2, 110, 2.
adoptatus per testamen-
tum Octavius 2, 39, 1.
*scilicet in bona & in
nomen.* vid. Brissou
formul. lib. 7.
in adoptionem datus fi-
lius 2, 8, 2.
adornare triumphū sum-
mi ducis debuit, *trii-
phare debuit* 2, 22, 3
adornati pręcipuis do-
nis viri *sc. donis mili-
tarib. in triumph.* 2,
121, 3. adornatus ma-
gnis virtutibus 2, 2, 2.
adstruere. Vt Liuium
quoque prioribus ad-
struas, *annumeres* 1,
17, 2. vix quidquam
eius glorię adstruxit
illa victoria, *addidit*
2, 55, 2.
aduersus Põmpeianis, Iu-
lianis fidus 2, 63, 3. ad-
uersarium habuit Se-
natum in iis, quę pro
Sen. mol. 2, 13, 2. ad-
uersantes dignitati ali-
cuius *ἀντίτεχνοι, ἀντι-
πράκτορες* 2, 41, 3.
aduersus victos clemen-
tia 2, 55, 1. aduersus
amicos æqua æstima-
tio 2, 97, 3. aduersus
merita Cæsaris ingra-
tus 2, 69, 1.

I N D E X.

ADVLATIO comes
magne fortune 2, 102, 3.
aduolui genibus alicuius
2, 80, 4.

aduocare aliquid in tute-
lā securitatis, *accersere*
Et *adhibere* 2, 128, 4.

ædes conduxerat sex mil-
libus 2, 10, 1. *mox*: tan-
ti habitabat. ædificare
naues 2, 79, 1. ædilitas
2, 92, 4. ædilitius, *qui*
ædilitatē gessit 2, 26, 2.

Ægeum mare 1, 4, 3.

ægritudo eius temporis,
dolores animi eo tem-
pore tolerati 2, 70, 5.

Ægyptus stipendiaria fa-
cta 2, 39, 2.

Ælius Catus 2, 103, 2.

Æmilius Sura 1, 6, 6 &
not.

Æmilius Paullus regem
Perseum vicit 1, 9, 3
Et 4. eius filii, & vox
memorabilis 1, 10, 3
Et 4.

æmulus Thucydidis Sal-
lustius, *imitator* 2, 36,
2. æmula imperii
(Rom.) Carthago, *qua*
concertabat cum Ro-
manis de imperio orbis
terrarum 1, 12, 6. 2, 1, 1.
æmulatio duplex. not.
ad 1, 17, 6.

Ænaria insula 2, 19, 4.

Æoliorum demigratio 1,
4, 4.

æquus. quisquis æquum
se præstiterit, *sc. in iu-*
dicando 2, 76, 3. æquum
imperium cum pro-
consulibus *æqualis po-*
restas Et c. 2, 31, 2. *ita*:
æquum ius 2, 121, 1.
æquis condicionibus
componere bellum 2,
25, 1. *vid. cond.*

æqualis *ὅμοῦ χρόνον* 2, 9, 4.
integre: æqualis huius
temporis 1, 7, 1. æqua-
les eius ætatis magis
quam operis 1, 16, 3.
æqualis cuius *oppon.* c-
minenti principi 2, 124,
2. *Tit. Liv. 22. int.*

æquare sibi aliquem per
omnia 2, 127, 1. æqua-
re solo, *diruere* Et c. 2,
4, 2. æquetur illi hic,
scil. comparatione ce-
lebritatis, parem fa-
mam ferat 2, 88, 4.

æris nocturnus sonus in
Cerealib. sacris 1, 4, 1.
& *not.* & *Meursii Eleus.*

Æschylus Trag. 1, 16, 3.

Æsernia 1, 14, 8.

Æsulum col. 1, 14, 8.

æstate tertia 2, 82, 3. æ-
statibus nouem 2, 47, 1.

Pœ-

I N D E X.

Poëtis familiare est ita loqui, cum annos designare volunt, atque iis pro ratione figura est: Historicum non tam figura quam ratio excusat, quod astate pleraque bella geruntur, quibus nec idonea hiems vulgo censetur.

æstimabatur lis eius quatuor millibus 2, 8, 1. Vid. Ind. Nepot.

æstimatio æqua aduersus amicos, ac par sui 2, 97, 3. sententiose notatur iudicium, quo quis amicos sine inuidia & ingenuè; se sine arrogantia & modeste metitur, æstimatiónes aliorum, honorifica iudicia 2, 127, 4.

æstiuæ usque in Decembrem perducta 2, 105, 3. mallem, producta. æstiuæ expeditiones 2, 114, 3.

ætatis gradibus diremti florere &c. 2, 36, 2. nota illos gradus in textu Velleii & membris periodi. ponit primos; subiicit, moxque Bruti &c. denique eorum velut alumnos nume-

rat. Recte Lipsius, compares Ciceroni & superares hic memorari interpretatur. ætate patrum 2, 90, 3. quod fauore ordinum, ætatum &c. exceptus 2, 89, 1.

æternæ notæ 2, 64, 3. æternitas imperii Rom. 2, 103, 4.

Ætolia prouincia facta 2, 38, 5.

æui sui omne spatium impendere in 2, 89, 6. Vita. vir animi magis quam æui paterni 2, 26, 1. ita dicitur Marius iunior, eo sensu: quod animum quidem patris indolemque, & vim ingenti retulerit, sed ad tantam ætatem non peruenerit, iuuenis quippe occisus. æui nostri ingenia, sæculi 2, 36, 3.

afficere. affecere Italiam variis casibus 2, 30, 5. affectissimi inopia remiges 2, 84, 2.

affectare Gallias, 2, 39, 1. de conatu occupandi per arma imperii.

AFFINITAS dominationis causa, & per
Mm 2 ratio-

- rationem status, vt lo-
quuntur, contracta 2,
44, 3. 2, 65, 2. affinitas
artissima 2, 100, 4.
- Afranius comicus 1, 17, 1.
2, 9, 3.
- Afranius legatus Pompeii
2, 48, 1.
- Africa prouincia facta 2,
38, 2. Africanus, Sci-
pio dictus 1, 13, 2. Afri-
cum bellum 1, 129, 5.
- Africus Ventus 2, 79, 3. *ab
occidente hiberno. Afri-
cus furibundus &
ruens; apud Græcos
ἄψ dicitur. Senec. nat.
q. lib. 5. c. 16.*
- Agamemnon occiditur 1,
1, 2. rex regum dictus.
Sid. R.
- ager Picenus, *pro illa re-
gione* 2, 29, 1. *ita alibi
sæpe.*
- agere. cum immanes res
in Gallia ageret 2, 46, 1.
- agendi sciens, *indui-
stria & dexteritas a-
ctus notatur* 2, 88, 2.
- agendi ostentatio ab-
sit 2, 98, 3. acta in pro-
uinciis vt confirma-
rentur 2, 44, 2. acto-
rum suorum ordinem
commemorare. 2, 10, 4.
- actu otiosis simillimus
2, 127, 4. *Qua omnia
res gestas & actum ci-
uilem signant. Aliter
accipiendum illud: Ni-
hil egisti M. Antonii,
nihil effecisti, vototuo
& conatus sine exci-
disti* 2, 66, 3.
- agere æmulum 2, 109, 2.
ciuem, principem 2,
124, 2. consulem 2, 92,
2. agere medium plu-
rima dissimulantis, ali-
qua inhibentis 2, 114, 3.
- gerere se, prabere se ta-
lem.*
- agere ordinem pro tribu-
nali 2, 117, 4. agere
triumphum 2, 56, 2. a-
cta censura 2, 95, 3. a-
ctis tot consulatibus &
triumphis 2, 99, 1. *ita:
acta cum aliquo mili-
tia* 2, 129, 2. *officiant
dignitatis functione
capiet.*
- agere annum trices. &c.
2, 56, 2.
- agere victum regem ante
curram triumphal. 1,
9, 5. *ducere in triumph.*
- agere reum. actus ince-
stireus 1, 45, 1. *accusa-
tionem in iudicio sign.*
- acti longissimis erroribus
1, 4, 4. *Virgil. acti
facit*

*fatis maria omnia
circum.*

actione Milonis trib. pl.
restitutus Cicero 2, 45,
3. *illo auctore atque a
gente apud populum.*
actiones continuæ Cicero-
nis in Anton. 2, 64, 3
de orat. Philipp.

agilis, de promptitudine
actus civil. 2, 105, 3.

agitata[m] sæpe animo
meo rem signabo 1, 16,
1. *Ita Cic. 1 Acad. 1:
rem à me sæpe delibe-
ratam & multum a-
gitatam requiris.*

agmen, de profectione mi-
litari. Et pugnatum
in agminibus, ex itine-
re statim & occasione,
inter proficiscendum
sumto praelio 2, 47, 1.

AGMINIS bene
compositi disciplina 2,
25, 1. *ita:* agmen fle-
xum ad eas nationes 2,
40, 1.

agnoscere. nihil poterat
obiici adolescentibus,
quod non agnosceret
senex 2, 95, 3. *quod
non in se reperiret. de
conscientia similitudi-
nem probrorum agno-
scere & suppeditante.*

qui interfuit, agnosceret
protinus i. e. Verum est
se ex indole eius mi-
litia statim aestima-
bit 2, 114, 3. agnosci
potest inde vis fortunæ
2, 116, 3.

agraria Lex Licinii 2, 6, 3
agrariæ leges Gracchi
2, 2, 3.

aggredi ad remp. accedere
ad r. capeffere remp. 2,
33, 3. hunc virum, hanc
regionem aggressus 2,
109, 5 de hostili ag-
gressionem.

aggregare sibi simillimos
2, 91, 3. aggregauerat
ei fortuna hos comites
2, 53, 1.

Agrippa M. describitur &
laudatur 2, 79, 1 præci-
puus Augusti amicus 2,
127, 1. præest classi
Aug. ad Actium 2, 85, 2.
Leucadem &c. expu-
gnat 2, 84, 3. corona
nauali donatur 2, 81, 3.
secedit 2, 93, 3 Iuliam
Aug. filiam ducit; *ibid.*
moritur 2, 96, 1.

Agrippa Postumus Marci
filius adoptatur ab Au-
gusto 2, 104, 1. offen-
dit Augustum 2, 112,
7.

alæ tres trium legionum

2, 117, 1.

Alba 1, 14, 5.

Albania 2, 40, 1.

Albis flumen 2, 106, 2 & 3.

Alcman poeta 1, 18, 3.

Alcmæon, ex Archont.

Athen. 1, 8, 3.

alere. ALIT æmulatio in-

genia 1, 17, 6. alere vi-

tia alicuius assentatio-

ne 2, 102, 3 aluntur vi-

tia assentationibus 2,

82, 4: *fouendi augen-*

dique significatu. for-

tunæ, in quam aleba-

tur, capax, in quam e-

ducabatur 2, 93, 2.

Alesia 2, 47, 1 aliis est:

Alexia Gall. & rbs.

Aletes, sextus ab Hercule

1, 3, 3 & not.

Alexander Magnus ab

Achille & Hercule o-

riundus 1, 6, 5 suis e-

quitibus acie absumtis

statuas poni iubet, 1, 11,

4. Cæsar ei comparatur

2, 41, 1.

Alexandria condita 1, 14,

4. Alexandrinum bel-

lum 2, 88, 1.

alienus *oppon.* cognato 2,

76, 1 *ita*: alieni 2, 15,

3. Alienum priuatim,

quod publice non est

salutare 2, 3, 1. *elegantè*

usurpatione pro re in-

utili minimeque appe-

tenda ponitur. alieno

beneficio, *alterius b.* 2,

62, 4 alienare sibi ani-

imum alicuius, *alie-*

num & *offensum red-*

dere 2, 112, 7. alienari

ab aliquo, *et idem de se-*

multate 2, 47, 3. A-

LIENARI an pos-

sint quædam imperia?

2, 4, 1 *not.*

alioqui sanctus & grauis

2, 7, 3 alioqui summus

vir 2, 33, 4 alioqui per

omnia laudabilis, &c.

alibi dicit: cetera san-

ctus.

Aliso castellum in finib.

Sigamb. 2, 120, 4 & *id.*

Cluver. Germ. antiq.

3, 29.

aliter, *alias*, alioqui 1, 8, 5.

Allobrogicus dictus Fa-

bius 2, 10, 2. 2, 39, 1.

Alpes feris multisque na-

tionibus celebres 2, 90,

1. Alpium summa iu-

ga 2, 109, 4.

Alsum oppid. 1, 14, 8.

alterum pæne orbē qua-

rit imperio Cæsar 2,

46, 1.

alterutri se fortunæ pa-

rat

rat Cæsar 2, 43, 2.

Altinum *Grbs Ital.* 2, 76, 2.

altissime illuminavit virtutem eius ille dies 2,

35, 1.

alūcus ex materia cauatus, *lintrem intellig.* 2,

107, 1.

alumnus. veluti alumni priorum mox floruerunt &c: 2, 36, 2 *resp. ex-empli & disciplina à priorib. hausta.*

ambit Euphrates insulam 2, 101, 1.

ambitus ciuium in gladios cædesque furens, *in comitiis sc. & creatione magistrat.* 2, 47, 3 *coërcetur à Pompeio. ibid. vid. not. ambitio campo sumnota* 2, 126, 2 *eodem sensu.*

amicitiæ principis fructus 2, 116, 4. amicitiiis celeberrimus. 2, 18, 5 *sc. qui multos clarosque viros amicos habet.*

amiculo pullo velatus 2, 80, 4 *ritu supplicantiū sc. ἐν ἰοδῆτι Φαιῶν. Dio* 49.

de AMNESTIA illustris locus 2, 58, 4 & integra dissertatio nostra, Academicae exer-

citationis ergo pridem publice proposita, sub finem Notarum denuo exhibetur.

amœnus. longe amœnissima moliti sunt 2, 1, 2 *absolute dicitur de speciosis & magnificis adificiis.*

amplexibus alicuius circumfundi 2, 123, 3.

amplissima Principis amicitia 2, 116, 4. amplissimum fastigium orbis terrarum 2, 131.

amplissimi honores 1, 11, 6. 2, 89, 4. 2, 115, 1.

amplitudo *de dignitate & honor.* conueniens in illam amplitudinem forma 2, 29, 2 hic triumphus vicit amplitudine priores, *magnificentia &c:* 1, 9, 6.

amplificare virtutem alicuius, *laudare eximie* 2, 35, 4.

Amyntas rex ab Anton. ad Aug. transfugit 2, 84, 3.

Anchises 2, 41, 1.

anceps. dubia & interdum ancipiti fortuna, 2, 79, 3 *et plus sit, quam dubia.* ancipitis fortuna temporis 2, 79, 5.

anceipitia, *extrema remedia* 2, 125, 4.

Andrus *insul.* 1, 4, 3.

angulus. per omnes angulos terrarum orbis 2, 102, 3.

Anicius triumphat 1, 9, 5.

animus, *in seq. cum characterere morum accipi debet pro ingenio, quod*

Et frequenter coniungit cum animo Vel-

leius: animus duplex & diuersissimus in eodem homine 2, 25, 3.

magni animi vir 2, 75, 1.

vi tanta animi atque ingenii 2, 35, 3. animi

& ingenii latus 2, 93, 2.

animi atque ingenii prauitas 112, 7. ani-

mo euectus super humanam & naturam

& fidem 2, 41, 1. *dis-*

tinguitur autem clare ab ingenio, in illo:

animo vidit, ingenio

complexus est 2, 66, 5.

nam in ceteris, quae in-

dicauiamus, locis, subtilitatem differentiae

Senari, nec opus est, nec curiositate caret, quan-

tum ad institutum
scriptionemque nostri
auctoris attinet.

animus protinus rediit il-

lis. *fiducia* 2, 62, 1. ani-

mi plus fuit duci ad moriendum, quam ad

p. 2, 119, 3. maiorem senatu pro rep. ani-

num habuit 2, 61, 1.

animum (Vel animam) Tiberii ingressa est ea-

dem virtus 2, 121, 1.

animo, *oppon.* simulatio-

ni 2, 48, 4.

animaduersio dictatoria,

opponitur, notæ cen-

soriæ 2, 68, 5. quippe

ensoria potestas non

tam in pœnis maiori-

bus & proprie ita di-

ctis, quam in ignomi-

nia imponenda occu-

pabatur.

annales Q Hortensii 2,

16, 3.

Annia Cinnæ vxor, dein-

de Pisonis 2, 41, 2.

annona grauis 2, 77, 1 an-

nona moderatior 2,

126, 3. annonæ maxi-

ma difficultas 2, 94, 3

Romæ crebrum id

malum, & cur, *not.*

antecedentis columbæ

volatus 1, 4, 1. *v. not.*

Antioch⁹ rex Maced. 1, 6,

6. Antioch⁹ Epiphanes

Ptolemaum obsidet 1,

10, 1.

an-

antiquus vir & grauis 2,
49,4 antiquissimi mo-
ris vir 2,116,3. *respectu*
antiquæ grauitatis &
innocentiæ. nihil anti-
quiushabuit, i. e. po-
tius 2,52,3.

Antistius ædilitius vir in-
terficitur 2,26,2.

Antistii veteris apus & li-
beri 1,43,4.

Antistius c. 2,90,4.

Antonius M. orator 2,6,
1. interficitur 2,22,3.
Val. Max. 8,9,2.

Antonius M. Marci Ant.

Triumviri pater 2,31,3.

Antonius M. Triumvir
Cæsari diadema impo-
nit 2,56,4 Octauio in-
fidias struit 2,60,5. cum
Lepido se iungit 2,63,1
hostis iudicatur 2,64,
4 à Parthis clade affici-
tur 2,82, & 2,91,1. du-
cit Octauiam Aug. So-
rorem 2,78,1. Bacchi
habitum imitatur 2,
82,4 eneruatur amore
Cleopatræ 2,86,3. vin-
citur ap. Actium 2,85,3
interimit se 2,87,1.

Antonius L. Marci frater
bellum mouet, Peru-
siam se confert: quæ
expugnata in Cæsaris

potestatem venit 2,74,
2 &c:

Antonius Iulus adulter
Iuliæ 2,100,4.

Apollonia, *sedes* & *ma-*
gistra studiorum Au-
gusti 2,59,4.

Apollini templum ab
Aug. magnifice structū
2,81,3.

apparatus, *sc. conuiuio-*
rum 2,33,4. appa-
tus cibi 2,114,2 belli.
preparatio 2,83,1. in
apparatu belli consum-
tus annus 2,12,3.

apparatus triumphi 2,56,
2. *instrumentum* &
cat Sueton. fercula &
vasa *sc.*

appelli Cyprum 1,1,1. ap-
pelli ripæ 2,107,3.

appetere honores. in ap-
petendis honoribus
immodicus 2,33,3.

Appius *consularis* 2,2,3. v.
Claud.

Appuleius 2,12,5.

Apronius L. 2,116,2.

Apulia 2,25,1.

aqua salubris 2,81,2 &
not. aquæ nobiles sa-
lubritate 2,25,4.

aqua ignique interdicere
2,24,2. 2,45, . 2,69,5.

Notatur exilium irroga-
Mm 5 *tie*

tio hac formula, non quidem directe, sed in consequentiam. Nam dum rebus ad vitam maxime necessariis arcebant, nihil aliud quā exilium demonstrabant damnatis: adeoque ut solum verterēt, non ademptione ciuitatis, sed tecti & aquæ & ignis interdictione faciebant, sicut loquitur Cicero, orat. pro dom. f. vide Pollet. hist. for. Rom. lib. 5. c. 19. Sigon. de iudic. 2, 3.

Aquæ Sextiæ 2, 12, 4.

aquila quintæ legionis 2, 97, 1 aquilam legionis rapuit Augustus 2, 80. 5. Cohortium varia signa erant: legionibus singulis sua cuique aquila, proprium Romani imperii & fatale, ut ita dicam signum. de cuius origine formaq; accurate Lips. ad 2 A. Tac. 17.

Aquileia 1, 15, 2.

Aquillius M. 2, 18, 3.

arbitr. immunis ab arbitris domus 2, 14, 3. à conspectu scilicet libera. Talis & sitata locu-

tio: sine arbitris; ne quis arbiter interueniat. Vbi arbitri vox eum notat, qui aliquid videt seu audit, aut negotio interest.

arbitrium omne classici certaminis, i. e. regimen, 2, 85, 2. accedit ad hunc significatum ille locus: omnia transmarina imperia arbitrio ipsorum commissa 2, 62, 2.

ARBITRIA agere armorū inter alios, non possunt nisi potentes 2, 50, 3. διακράτης ποτείν, suo iudicio, auctoritate, sententia definire, sicuti litium arbitri solent.

In sequentibus voluntatem, placitum, libitum notat: ad arbitrium reginæ 2, 85, 6. arbitrio victoris mori 2, 24, 5. arbitrio suo aut alieno victoriam temperare 2, 85, 6. arbitrio suo sumere, alieno deponere hon. 2, 33, 3. imperio arbitrioque mancipii Ægyptii 2, 53, 2.

arcere rapinis 2, 32, 6 eripere

*pere facultatem rapi-
nas exercendi.*

Archilochus perfectissi-
mus sui operis auctor
1, 5, 2.

Archontes Atheniensium
1, 2, 4, 1, 8, 3. plerique
Latinorum retinue-
runt Græcam vocem,
quod commode vix
posset exprimi. *Hiero-
nymus* tamen & *Pli-
nius* reddidere *Magi-
stratus*: nimis lata vo-
ce, ut arbitror. vide *Lu-
dovic. Viu. ad August.*
*de C. D. 18, 20. Fue-
runt autem triplicis
generis, sicut ex Velleio
aliisque discimus
oi dià βίη, perpetui, in
eo à Regibus differētes,
quod Reges ἀντιό-
δυοι sunt, illi αντιόδυ-
οι: deinde oi δεκαετής
decennales: tertio, oi
ἐπὶ ἐτέροι.*

arcus 2, 59, 6. *ita iris ap-
pellari solet. & not.*

ardor animi ac oris in *Ar-
minio* 2, 118, 2 genero-
sam, excitatamque in-
dolem notas. ardor o-
ris *Caton*i tribuitur 2,
35, 3. ad exprimendum
affectum & orandi

Sehementiam.

area siue halo. & not. ad
59, 6.

argento rasili apparatus
triumphi Cæs. constitit
2, 56, 2. vid. *Raf.*

arguere, de reprehensione.
quod adieci, non ut ar-
guerem, sed ne argue-
rer 2, 53, 4 insolentia
cuius argui potest 2, 45,
5. arguere in aliquo
regni voluntatem, 2,
68, 4 non reprehenden-
di tantum sed & insi-
mulandi significatu.

argumentum morum in
Druso 2, 14, 3. argumen-
tum pacis Ianus clau-
sus 2, 38, 3.

Aricini in ciuitatem re-
cepti 1, 14, 2.

Ariminum colon. fact. 1,
14, 7.

Aristodemus 1, 2, 1.

Aristonicus Macedoniam
occupat, coërcetur à
Perperna & occiditur
2, 4, 1.

Aristophanes Comicus 1,
16, 3.

Aristoteles 1, 16, 4.

arma contra ferre 2, 87, 2
ad arma conciens mul-
titudinem 2, 74, 2. ar-
ma sui Cæsaris fugiebat
Liuiæ

- Liuia 2, 75, 3. arma
 summissa *in deditio*
 2, 85, 5. armorum prin-
 cipaliū arbitria captare
 2, 50, 3. armis alienis
 ad arma compelli, 2,
 50, 2. **ARMIS** quæ-
 sita dominatio armis
 tenetur 2, 57, 1. armis
 ac ductu eius mare
 vindicatum 2, 73, 3.
 armare. nunquam plures
 armauit hæc ciuitas,
i. e. in bellum eduxit,
armatos habuit 2, 1, 4.
 Pompeium armauit se-
 natus auctoritas 2, 49,
 3, *in arma impulit; si-*
ue, fiduciam armorum
dedit.
 Armenia vincitur à Tibe-
 rio 2, 94, 4.
 Arminius auctor Varianæ
 cladis 2, 118, 2.
 Artagera *ciuit. Arm.* 2,
 102, 2.
 artati tēporis spatium
 1, 16, 2. artata nume-
 ro felicitas 2, 10, 3.
 Artavasdes Armen. Rex
 2, 82, 3. 2, 94, 4.
 artes ciuiles *oppon.* belli-
 cis operibus *in descri-*
ptione ingenii pace bel-
loque prompti 2, 97, 2.
 Artorius medic⁹ Octauii
 Cæf. 2, 70, 1.
 Aruntius 2, 85, 2.
 Asia *prouincia facta* 2, 38,
 5.
 ascendere. nisi in id ascen-
 disset 2, 76, 4 in id e-
 uectus super quod a-
 scendi non potest 2, 53,
 3. *de fastigio honorum.*
 ascendere in summum,
de fastigio perfectionis
Æ artis 1, 17, 6.
 Asinius Pollio 2, 128, 3
 eius dictum & fact. me-
 morabile 2, 86, 3. vid,
 Poll.
 aspera censura, *de magna*
seueritate cens. 1, 10,
 6 asperrime sæuierant
 in eos 2, 7, 4. asperitas
 à seueritate *ita distin-*
guitur. Et excessus se-
 ueritatis 2, 89, 4. asper-
 rima hiems 2, 113, 3 a-
 sperrimum bellum, *de*
difficultate 2, 105, 2.
 aspernari concordiam ali-
 cuius, *recusare, abnue-*
re 2, 65, 1.
 aspidem sibi admouet
 Cleopatra 2, 87, 1.
 Asprenas L. Vari legatus
 laudatur 2, 120, 3.
 assentire alicui 1, 7, 2.
 assentari *oppon.* aduersari
 2, 48, 1. assentator re-
 ginae

- ginæ humillimus 2, 83,
1. assentatio. *suffragatio, commendatio* 2, 128, 3. ASSENTATIO alit vitia principum 2, 102, 3. *pro adulatione.*
- asserere. fata asserebant reip. hoc præsidium 2, 601, 1.
- assignare. huius rei nulli assignanda gloria est 2, 38, 6.
- assuescere naualibus cert. militem, *pro assuefacere active* 2, 79, 1. *Prudent: 1 ad Sym. remq; Quirini adsuescit supero pollere in sacula regno.*
- assueuerat Pompeius ita vocare, *solebat* 2, 33, 4. assuetus otio castrorum 2, 117, 3. assuetus commilitio ducis 2, 29, 5. assuetam sibi causam suscipit, *eleganter* 2, 120, 1.
- assumere. assumtis præclaris viris in id bellum 2, 32, 4 & *not.* assumtis regni insignibus, *in altera parte, sine iure sc.* 1, 11, 1.
- assurgere in pontificatum, triumphum &c.
- 2, 51, 3 & *antea*, ascendere.
- Asylum factum à Romulo 1, 8, 5.
- Assyrii primi rerum potiuntur 1, 6, 6. quamdiu 6, 1, 6, 1.
- atauus *pro abauo* 1, 2, 1 & *not.*
- Athenarum rex ultimus Codrus 1, 2, 2. Archon primus Medon. 1, 2, 4. Atheniensium fides in Rom. prouerbio locum dedit 2, 23, 4. decretum de *ἀποκρίσις* 2, 58, 4. Attica vrbs floruit eloquentia 1, 18, 1 & *Meurs.* fortuna *Attic.* c. 8.
- athletarum certamen ludicrum 2, 123, 1.
- Atia Iulix filia 2, 59, 2 mater Augusti 2, 60, 1.
- Atilius C. 2, 53, 4.
- Atreus Olymp. instituit 1, 8, 2.
- atrox bellum ortum 2, 98, 1. atrox bell. imminabat 2, 96, 2. magno atrocique prælio 2, 11, 2. atrocissima calamitas 2, 119, 1. huic atrocitati adiectum scelus, *seueritati sine potius asperitati* 2, 7, 2.

Attalus Asiam hereditate
reliquit populo R. 2, 4,
1. ab Attalis regibus
possessa Asia 2, 38, 5.

Lips. legit: Attalicis.

Attius *Tragicus* 1, 17, 1. 2,
9, 3.

attollere. attollebantur
studio Ciceronis Bru-
tus & Cassius 2, 65, 1.
*Cicero eos fouebat, eo-
rum potentiam am-
plificabat &c.*

Attuarii 2, 105, 1. *quorum*
¶ Ammianus *memi-
nit lib. 20* ¶, *quem*
ibi Henricus Valesius
*adducit, Gregorius Tu-
ronensis.*

auaritia scuitiæ caussa 2,
22, 5.

auctor præclari facinoris
2, 120, 6. grauissimi e-
xempli 2, 78, 2. atrocif-
simi facinoris 2, 46, 5.
diri exempli 2, 119, 4.
luxuriæ 2, 33, 4. legum
seuerissimarum 1, 6, 3.
nouarum pessimarum-
que rerum 2, 19, 1. car-
minum, *poëta* 2, 36, 2.
historiarum 2, 9, 4. con-
iurationis 2, 5, 1. cuius
operis primus auctor
fuerit 1, 15, 2. auctor
singularis talium ope-

ram 1, 11, 4. *artifex.*
fortuna, cuius ille au-
ctor esset, *quam dedis-
set* 2, 37, 4.

auctor pacis 2, 25, 1. 2, 56.

3. auctor turpis dedi-
tionis 2, 119, 3. quò au-
ctore id fedus ictum e-
rat 2, 7, 1. auctore Ci-
cerone ea decreta sunt
2, 62, 1. auctor diruen-
dæ Carthaginis 1, 13, 1.
nouarum tabularum 2,
68, 1. auctor & mini-
ster rerum obscena-
rum 2, 83, 1.

auctor vt fieret sumendi
supplicii 2, 42, 3. ita:
auctore senatu facere
2, 13, 3. Allusum ad ve-
terem remp. & formu-
lam, de qua apud *Lin.*
& alios, *vt patres fie-
rent auctores.*

auctor. *sc. consilii facti q.*
quanquam in auctore
fatis rationis est 2, 32, 6.
i. e. quanquam ipsius
persona auctoritas pro
ratione sufficere po-
test, &c.

auctor celeberrimus diui-
ni humanique iuris 2,
26, 2. *periphrasis exi-
mi iureconsulti; qua*
auctoritas scientia præ-
sertim

I N D E X.

- sertim* & respondendi peritia innuitur. Tale est illud de Scipione; omnis doctrinæ & auctor & admirator 1, 13, 3 & not.
- auctor Romani nominis Iupiter 2, 131, 1. cum excellentia auspicii presidique diuini accipe.
- auctor generis materni Alexandr. Achilles 1, 6, 5.
- auctores i. e. Scriptores. res multum discrepans auctorum opinionibus 1, 7, 2.
- auctoritas iudiciis restituta 2, 89, 3. auctoritate ducis res agebatur 2, 111, 4. auctoritate facere prouinc. oppon. armis 2, 39, 3. auctoritas obtinendi 2, 125, 5.
- auctoritati ducis proximimus, fastigio 2, 71, 1. auctoritate operis proximus Homero, nobilitate prestantiaque 1, 7, 1. nemo aut dum vixit auctoritate aut post mortem memoria dignus 1, 18, 2 notabili distinctione vocum, celebritatem & uentum
- & mortuorum signat. auctoritas minor secuta est factum 2, 7, 6. decessit aliquid gloria facti & aestimio.
- auctoritate publica oppressi sunt 2, 91, 2 imperio consilioque publico.
- auctoritate eorum rex regebatur 2, 54, 1. phrase Nepotis dices, quibus obediebat. Notantur autem Ptolemai praecepti administræ & consultores, qui regis pueritiam & arbitria regni moderabantur.
- auctorauit sibi mortem, suis partibus excidium, hostibus certam victoriam 2, 30, 1. i. e. exemplum aduersus se dedit ac inuitamentum sceleris: nam cetera membra, non tam φέρως δεικνύν quam generalis sensus consequentia coherere verbo, causseque significatum sortiri intelliguntur.
- auctoramentum iugulati ciuis Rom. merces promissa & obligatio ad scelus innuitur 2, 28, 3. ita

ita auctoramentum funebre, promissionem mercedis ob eadem faciendam notat 2, 66, 3. translata ex militia moribus Vocce.

auſtu quotidiano maius bellum 2, 129, 5. huius viri fastigium tantis auſtibus fortuna extulit 2, 40, 4. *increment.*

audere. tantas res audere vix hominis, perficere nullius niſi dei fuerit 2, 47, 1. non quidquam auſum (παρρησιᾶς) patratumque fortius 2, 80, 3. magna auſus, magnificeque conata executus 2, 29, 1. *in laude dicitur, & ſuſceptionem ſue aggreſſionem operis notat, quam à conſectio- ne diſtinguit.* Curtius & trumque, moliendi efficiendique Vocibus indicat.

in ſequiore autem partem accipienda ſunt: omnibus audendis paratiſſimus 2, 56, 4 quæ peſſime auſus erat, fortiter executus 2, 24, 1 &c.

audire cauſas 1, 129, 2

audito crudelior 2, 2, 3.

auditores Iſocratis 1, 16, 5.

Auernus lacus 2, 79, 2.

per auerſa caſtrorum 2, 63, 1. *ab tergo caſtrorum, dicit Lilius. auerſis domitoris ſui oculis rebellauit, cum abeſſet alibi occupat⁹, neque imminere victis putaretur 2, 130, 3.*

auferre. acies eos abſtulit, alibi, conſumſit 2, 55, 4. eadem fortuna hunc abſtulit 2, 71, 2.

augere dignitatem alicuius 2, 130, 3

Auguſta cognomen Lilia 2, 71, 3. Auguſta pax, q. d. *Principalis, à Principe terris data 2, 126, 3. Ita ſtationis Auguſtæ procuratio apud Capitolin. in Clod. Albin. 2. Auguſta hiſtoria, ap. Vop. ſc. in Tacito 10. Confer Noſtr 2, 72, 2 ubi Auguſtus ſux pacis bona circumferre orbi terrarum dicitur.*

Auguſtus naſcitur 2, 36, 1. cognomen id à ſenatu P. Q. accipit 2, 91, 1. victor bellorū ciuiliū in urbem redit, triumphat,

phat, & repp. ordinat
2, 89. Agrippam & Sta-
tilium Taurum præci-
puos amicos habet 2,
127, 1. ordinationem
Comitiorum sua ma-
nu perscripsit 2, 124, 3.
eius stabilis & expe-
rientia bellorum fir-
matus animus 2, 110, 6.
prosequitur abeuntem
Tib. 2, 123, 2. reuocat
Tib. Nolam, cumque
eo collocutus moritur
6. 3. consecratur à Ti-
berio 2, 124, 3. 2, 126, 1.
auix solitudines 2, 55, 4
4 auia itinerum 2, 75, 3.
AVLICI ars præcipua
2, 79, 1. AVLICORVM
commendatio conti-
netur elogio Liuiæ 2,
130, 5.
aures. apud aures deo-
rum queri 2, 130, 3.
auspiciis propriis gerere
2, 115, 3. auspiciis con-
siliisque principis 2,
129, 5. Caesaris ductu
auspiciisque fracti ho-
stes 2, 39, 1. auspiciis
Pompeii, ministerio
filii oppressus Mithri-
dates 2, 40, 1. *Dicemus
in comment. de Auspic.
Reg.*

auspicatis reip. ominibus
nupsit 1. e. *faustis ac
felicibus* 2, 79, 2.

auus naturalis 2, 112, 7
auus idemque pater;
sc. per adopr. ibid.

auunculus maior 2, 59, 5
ita dicitur Iulius Cæ-
sar respectu Octauii
Cæsaris; *hic* *est* *apud*
Sueton Aug. 7. Alias;
auctore Festo, est *auus* *est*
auia auunculus: sed lo-
cis adductis ponitur
pro matris auunculo,
nam Iulia est mater
Aria, eademque soror
Iulii Cæsaris. Aria au-
tem filius Octauius.
Vide Casaubon. ad Per-
sii Satyr. 8.

auxilii spem magis osten-
derat, quam opem fe-
rebat 2, 74, 3. auxilia-
res *disting.* à legio-
nar. 2, 12, 4. Ita enim
dicuntur in bello socii
Romanorum, exterar-
um nationum, ut Fe-
stus ait.

Auximum Urbis Picem.
1, 15, 3.

B.

Babylon à Nino &
Semiramide condita
1, 6, 2.

N n

Bac.

Bacchi habitu incedit

Antonius 2, 82, 4.

Balbus Cornelius 2, 51, 3.

balinei instrumentum

non ad delicias, sed

curanda Galetudini

in militia 2, 114, 2. *Si-*

de G. I. Vossii Viri in

comparabilis lib. 1. de

analog. c. 37.

barbarus sermone, Sextus

Pompeius, *incultus,*

infecetus, rudis sermo

notatur 2, 73, 1. barbarus

natione magis quā

ratione Marobod. 2,

108, 2 *eleganti figura*

Et *traque Vocis signifi-*

catio adhibetur, qua

Et peregrinitatem Et

absurditatem hominum

rerumque notare con-

sueuerunt Romani.

Bathinus *flum.* 2, 114, 4

in quinta reg. Ital.

Plin 3, 13.

Bato dux Pannonum 2,

114, 4.

bellandi celeritas 2, 4, 1.

bellator & victor dissimi-

lis Sulla *i. e. aliter in*

bello, aliter post victo-

riam se gessit 2, 25, 3.

bellum magnæ molis,

magni terroris 2, 129,

3. belli sedes 2, 74, 5

belli terror 2, 90, 3. bel-

lum patriæ inferre 2,

82, 4. bellum sustenta-

tum ab eo alicubi, alio-

cubi gestum 2, 104, 3.

aut bellum, aut belli

præparatio, aut infida

pax semper inter eos

fuit 1, 12, 6. Bello o-

ptimus, pace pessimus

2, 11, 1. BELLA non

caussis inita sed vt eo-

rum merces fuit 2, 3, 3.

bellum Actiacum 2, 86, 3.

2, 88, 1. Africum 2, 54,

2. 2, 55, 2. Alexandri-

num 2, 54, 1. ciuile Cæf.

& Pompeii 2, 49, 2. Hi-

spaniense 2, 55, 2. Itali-

cum 2, 15, 2. Iugurthi-

num 2, 11, 2. Marsicum

2, 29, 1. Mithridaticum

2, 18, 6. 2, 33, 1. Nola-

num 2, 17, 1. Numanti-

num 2, 1, 3. Parthicum

molitur Crassus 2, 46,

2. Pannonicum 2, 96,

2. Piraticum 2, 33, 1.

Punicum primum 2,

38, 2. 2, 128, 1. Punicum

secundum 2, 90, 2. Pyr-

rhi 2, 17, 2. Sertorianum

2, 30, 5. Spartacium 2,

30, 5. Troicum 1, 5, 3.

Viriathi 2, 1, 3. 2, 90, 3.

bella ciuilia 20 annos

durant

I N D E X.

- durant 2, 48, 3. 2, 89, 3.
 bellica ciuitas, *bellicosa*,
 2, 38, 2 *studii acerri-*
ma belli. Virgil.
 beneficium, *de iure ciui-*
tatis. recepti in bene-
 ficium, *item*, auctores
 beneficii 1, 20, 2.
 beneficio alieno viuere,
alterius ope seruatus
intellig. 2, 6, 4. bene-
 ficio Cæsaris seruari
 maluit 2, 71, 1. benefi-
 cio ac permissu tuo 2,
 107, 2 *hic adicitur*
vox beneficii, et gratia
concessionis augeatur
honoreturque. BENE-
 FICIORVM memoria
 erga infelices nulla ef-
 se solet 2, 53, 2.
 Beneuentum *Urbs Ital.* 1,
 14, 7. 2, 123, 2.
 Bibulus collega Cæs. in
 consulatu 2, 44, 5.
 Bithynia *provincia facta*
 2, 39, 2.
 Blasus Iunius 2, 125, 5.
 Bocchus rex 2, 12, 1.
 Boiohæmum regio; Ma-
 robodui regia 2, 109, 5.
 bona pacis suæ circumfert
 Augustus terrarum or-
 bi 1, 92, 2.
 Bononia 1, 15, 2.
 Bouillæ 2, 47, 4.
 Bructeri 2, 105, 1, & *Cluver.*
Germ. antiq. 3, 13.
 Brundisina pax 2, 76, 3.
 2, 86, 3.
 Brutus D. Gallæci cogno-
 men meruit 1, 5, 1.
 Brutus D. particeps con-
 iurat. in Cæs. 2, 56, 3. in-
 terficitur 2, 64, 1. 2, 87,
 2.
 Brutus M. auctor coniu-
 rationis in Cæs. 2, 56, 3.
 comparatur cum Cæs-
 sio 2, 72, 2. manu fami-
 liaris interfectus 2, 70,
 4 morte voluntaria 2,
 87, 3.
 Brutianæ partes 2, 74, 1.
 Brutiana Castra 2, 72, 5.
 2, 76, 2.
 Buxentum 1, 15, 3.
 Byzantium Miletum, vn-
 de originem habuit,
 superat potentia 2, 15,
 1.
 C.
 Cæcilie familiæ clari-
 tudo singulari exem-
 plo ostensa 2, 11, 3.
 Cæcilius *Comicus* 1, 17, 1.
 Cæcina 2, 112, 4.
 Cæditii L. virtus 2, 120, 4.
 Cælius M. seditiose agit
 2, 68, 1 *alii Cæcilium*
vocant.
 cælo redditus Augustus
 Nn 2 2, 124, 1.

2, 124, 3. *Et cum explanatione quadam celestem animam celo reddere 2, 123, 3. Calo demitti dicebant summa ingenia. unde celestis Augusti animus spreuisse humana consilia dicitur 2, 60, 2. tanquam maioris è calo auspicii prudentia fretus.*
De cetero Noster hac voce, crebra figura, excellentiam rerum celebritatemque notat. celesti ore Cicero coarctavit Antonium 2, 64, 3. celestem eius vitam & memoriam futuram 2, 24, 3. de cuius loci lectione prorsus nihil dubito; cum gravitatem vocum capiet Velleius, Et hanc ipsam exempla afferant, celestium præceptorum disciplinis iunxit Tib. 2, 94, 1. celestissimum os Ciceronis, ob singular. eloq 2, 66, 3. celestissima opera Tiberii 2, 124, 3. Quem ipsum superlativum augenda novitate quadam gravitatis non

dubitavit assumere.
 Cæpio censor 2, 10, 1.
 Cæpio consul à Cimbris fusus 2, 12 2.
 Cæpio Fannius Augusti insidiator opprimitur 2, 91, 2.
 Cæpio Scruilius 2, 1, 3.
 cæruleatus saltat Plancus 2 83, 1. *Glaucum referens, sc. Est enim hic color vitro proximus disfluviis lib. proprius Et maritimis tribuitur.*
 C. Cæsar Iulius laudatur & describitur 2, 41, 1. Sullam fugit & 2. à piratis captivus detinetur & 3. eisdem capite & crucifigit 2, 42, 2 & c. facta eius memorabilia perstringuntur 2, 43. & res gestæ 2, 46, 1. 2, 47, 1. nobilis consularatus 2, 41, 1. cur oligarchian triumviralem amplexus sit 2, 44, 2. lex eius de agro Campano & 4. Brundisium persequitur Pompeiū, & Massiliam obsidet 2, 50, 3. configit cum Pompeio 2, 52. clementia eius post victoriam 2, 55, 1. 2, 56, 1. quin-

quinque triumphos agit post bell. ciu. 2, 56, 2. adoptat Octauium, interficitur in Curia 6, 3. an iure occisus, *vid. not.* interfectores eius omnes fatali vindicta periere 2, 87, 3. ciu. testamentum apertum 2, 59, 1. inter doctos viros memoratur 2, 36, 2.

Cæsar pater dicitur *Iulius*, ad *disting. à Cæs. Octauio* 2, 96, 5.

C. Cæsar Agrippæ filius ab Augusto adopt. 2, 96, 1. virilem togam sumit 2, 99, 2. in Syriam abit 2, 101, 1. per insidias colloqui vulneratur 2, 102, 2. moritur 6, 4.

Cæsar L. itidem Agrippæ filius ab August. adopt. 2, 96, 1. Massiliæ moritur 2, 102, 4.

Cæsar, ante meritis & virtutibus, quam nomine Tiberius 2, 104, 4. *i. e. dignus erat olim adoptari, antequam adoptaretur.*

Cæsar cum significatu excellentiæ Principalis domus: triumphum magnificentiam quis

miretur in Cæsare 2, 121, 3.

Cæsares. *sc. August. & Tib.* 2, 109, 2. 2, 114, 5. *& not.*

C. Cæsar Strabo orator 2, 9, 2.

Cæsar L. auunculus Antonii 2, 67, 2.

Cæsetius Flavius trib. pl. 2, 68, 4.

Calabria 2, 25, 1.

CALAMITOSIS quis vllam deberi putat gratiam? 2, 53, 2.

Calatia 2, 61, 2.

Caldus Cælius 2, 120, 6.

Cales deducta colonia 1, 14, 3.

Calidius 2, 36, 2.

calones 2, 82, 3.

Calpurnia se interficit 2, 26, 3. 2, 88, 4.

Calpurniæ vxoris Cæs. *sc. omnium* 2, 57, 2.

Caluus 2, 36, 2.

Caluianus Domitius 2, 78, 3.

Camelius 2, 64, 1.

Campanæ coloniae supplementum 2, 81, 2.

Campanis data ciuitas 1, 14, 3.

Campus, de comitiis, in campum descendere,

sc. petendi honoris
N n 3 *caussa*

I N D E X.

- caussa* 2, 92, 3. campo
summotā ambitio 2,
126, 2.
- candidati Cæsaris 2, 124,
4. qui à Cæsare com-
mendantur; ita enim
mox ipse explicat Velleius, sc. *in magistrat-
us petitione*. De tali-
bus candidatis celebre
L. Galbæ dictum cum
prouerbiali figura le-
gitur apud *Quintil.* 6,
3. nam *pilum negligenter
petenti, Sic, inquit,
petis, tanquam Cæsa-
ris candidatus.*
- Canidius 2, 82, 2 eius exi-
tus 2, 87, 3.
- Caninefates 2, 105, 1. &
Cluver. Germ. antiq.
2, 33.
- Cannensis pugna reip.
perniciosa 1, 9, 3.
- Canutius *trib. pl.* 2, 64, 3.
- capax recta discendi inge-
nium 2, 29, 5 fortunæ,
in quam alebatur, ca-
pax 2, 93, 2. capacissi-
mus laboris & fidei 2,
127, 3.
- capere belli sedem 2, 74, 3.
- capeffere remp. ad remp.
gerend. accedere 2, 94,
3.
- captare gloriam 2, 129, 1
- affectare, oppon. mere-
ri.* arbitria armorum
principalium, *sibi su-
mere* &c. 2, 94, 3.
- pro captu mediocritatis
meæ, pro modo *Virium*
2, 109, 3.
- Capito patruus Velleii 2,
69, 5.
- Capua quando condita 1,
7, 2 & 3: in formam
præfecturæ redacta 2,
44, 4.
- caput Telesini abscissum
& circa Præneste gesta-
tum 2, 27, 3 sc. ad dei-
ciendos obsecrorum a-
nimos. capitis cuius
Romani pretium pol-
licetur Opimius 2, 6, 5.
- capite pœnas dare 2,
4, 1. capite velato ela-
tus Scipio (& not.)
cuius opera Roma su-
per totum orbem ter-
rarū extulerat caput 2,
4, 6. *elegantè signifi-
catio metaphorica ad
propriā infertur, con-
cinnanda sententia.*
- caput alterum reip. Tibe-
rius 2, 99, 1. honoris &
*figura causa accipi de-
bet, quod proprie non
permittebat ratio e-
ius, qui tunc erat.*
Prin-

Principatus. capita imperiorum & hominum eminentissima 2, 101, 2 *de Rege Parth.*
Et C. Cæs. capita duo reip. Cæsar & Pompeius 2, 52, 2 *principes suæ reip. Viri.*
 capite detracto i. e. duce 2, 85, 4.
 caput imperii sui legerant Corfinium, *Veluti sedem imperii Et domicilium* 2, 16, 4.
 caput fluminis Lupiæ 2, 105, 4. i. e. *fons.* vide quomodo hunc locum conciliet cum *Dione*, *Cluverius* 3 *Germ. antiq.* 9. Nescio quid in mentem venerit *Lambino*, *Et ad* 1 *Horat. od. notaret: Qui putant caput fluminis esse principium Et originem fluminis, errant &c: Cum sit ostium portus, quo in mare influit.* Tam indefinite & generaliter id asserenti non opus est alios potius opponere, quam ipsum sibi: quippe in eod. *pœta Satyr. lib. 1, 10* *Rheni caput, de fonte Et origine*

Rheni interpretatur.
Capitolinus Iupiter 2, 131.
Cappadocia prouincia facta 2, 39, 3.
 capsa 1, 16, 2. capso *legebatur in msc.* capsius *sudem significat, notante Cl. Salmasio ad Vopiscum.* Fuerit itaque longe melior *msc. lectio*, quippe cum mox sequatur *septum; clausa capso aliove septo diuersi generis animalia.* certe capsaminus hic conuenit, quod pleriq; animaduertent. Ad i. notas *Vossianas ad h. l.*
 Caranus regnum Macedoniæ occupat 1, 6, 5.
 Carbo Papius inter oratores 2, 9, 1.
 Carbo cons. à Cimbris fusus 2, 12, 2.
 C. Carbo prætorius interficitur 2, 26, 2.
 carinæ. in carinis suis cenam se dare dixit Pompeius, cum Cæsarem & Antonium in naui exciperet 2, 77, 1. *Salso Et eleganti dictorio occasione Et gratiam ambiguitas Vocis dedit.* Carinarum enim habet.

- habebat nomen locus ille Roma, Vbi Pompeius Magnus ades habuerat eas proscripso Sexto Pompeii filio, Antonius possedit, cum autem pars navis eodem vocabulo denotetur, lepsiā ambiguitate dixit: in carinis suis se cenā dare; Et navis carinas dicere putaretur, Romanas autem Carinas alludere Et exprobrare intelligeretur, V. Dion. 48, p. 434.*
carminum auctores 2, 36, 2 princeps V. 3. carminum fulgor in Homer, 1, 5, 1 mollissima dulcedo in Hesiod, 1, 7, 1.
Carnuntum 2, 109, 5, alius: Carnus, untis, oppidum Pannon. Norico regno proximū: siue, Et Velleius loquitur, Norici regni proximū, quo de loco magis, quā opus erat, sollicitus fuit Cluverius in Vindel, Et Nor. c. 5.
Carfeoli Ital. oppid. 1, 14, 5.
Carthago condita 1, 6, 4 imperii Romani æmula 2, 1, 1 ἀνὴρ ἀλλοτρίῳ τῇ
πόλει. potentior facta matre Tyro 2, 15, 1. idiruitur 1, 12, 5 Et 6. ea deleta res Romana degenerat 2, 1, 1.
Carthago prima extra Italiam colonia à Gracchio deducta 1, 15, 4. 2, 15, 1.
Caruilius Sp. 2, 128, 2
Casilinum 2, 61, 2.
C. Cassius seruat reliquias 2, 46, 5. auctor coniurationis in Cæs. 2, 56, 2, liberto se occidendum præbet 2, 70, 2 voluntaria morte 2, 87, 3.
Cassianæ partes 2, 74, 1.
Cassius Parmensis 2, 87, 3.
Cassius Longinus censor 2, 10, 1.
castellorum oppugnationes 2, 95, 2.
Castrum colonia ded. 1, 14, 8.
castra, pro re militari vniuersim. vir nescias ytilior in castris, an melior in toga 2, 125, 5. castrorum præfectus 2, 112, 6 Et alibi. de cuius officio vid. Veget. de re milit. 2, 10. tribunatus castrorum 2, 104, 5. V. Eund. 2, 12.
catenis aureis vinctus rex Arm. 2, 82, 3. V. nor.

cater-

cateruæ Gracchi 2, 3, 2.
 Catilinæ coniuratio 2, 34.
 3 mors 2, 35, 5.
 Cat 6 M. inter Histor. &
 orat. 1, 17, 2 & 3. 2, 36,
 2 *Vide Magni Illius*
Vossii de Histor. Lat. 1,
 5. perpetuus diruendæ
 Carthaginis auctor 1,
 13, 1. *adde Plutarch.*
Cat. Mai. princeps fa-
 milix Porciæ 2, 35, 2.
 homo nouus, 2, 128, 2
 & *not.*
 Cato Minor describitur &
 laudatur 2, 35, 2 inuehi-
 tur in coniurationem
 Catilin. & 3. senatus
 cum prosequitur do-
 mum & 4. in Cyprum
 missus ingentem pec-
 uniam refert 2, 45, 4.
 oblatum imperium
 militare respuit 2, 54, 3.
 filius eius cecidit in
 prælio Philippensi 2,
 71, 2.
 C. Cato M. Catonis ne-
 pos repetundarum da-
 mnatus 2, 8, 1.
 Catulus Q. Lutatius Cim-
 brici belli victor cum
 Mario 2, 12, 5 interimit
 se 2, 22, 4.
 Catulus Q. auctoritate &
 verecundia memora-

bilis 2, 32, 1. princeps se-
 natus 2, 43, 3. fatali
 morte fungitur 2, 49,
 1.
 Catulli poetæ elogium 2,
 36, 2.
 Cauchorum nationes 2,
 106, 1. & *Cluver. Germ.*
ant. 3, 18.
 caudam trahere 2, 83, 2 *sc.*
imitatione & habitu
Glauri.
 Caudini 2, 1, 5. *hostes*
 (Samnit.) *apud Cau-*
dinas furculas intelli-
guntur.
 cauere. caueret diligen-
 tissime illum diem 2,
 57, 2 cauente Tullio
 concordix publicæ,
providente consulente
concordiæ 2, 48, 5. cau-
 tum erat tege Licinia
 2, 6, 3 *de quacunque*
legis constitutione, or-
dinatione, sanctione,
prohibitione *Videar*
frequenter & surpari
vocem.
 caussa melior illa, hæc fir-
 mior 2, 49, 3 *ibi Ius; hæc*
vires attenduntur.
 cedere gloriæ alterius 2,
 44, 2. cedere alicui ti-
 tulo imperio, *relinque-*
re alteri eum hono-
 rem

I N D E X.

- rem 2, 63, 1. *aggre cessere* victoriam, *concessere* 2, 85, 5. bene cœpta male cedebant, *succedebant* siue potius *eueniebant* 2, 14, 1. 2, 18, 5.
- Ceionius præf. castr. 2, 119, 3.
- celebres virtutibus viri 2, 116, 1. celeberrimus iuuenum Pacorus 2, 78, 1. celeberrima classis 2, 77, 3. celeberrimi duces 2, 16, 1. 2, 17, 2. celeberrimum nomen Opimianivini 2, 7, 5. celeberrimus fama fortunaque 2, 99, 1. opibus, gratia &c. 2, 18, 5. virtutum aliarum & belli Cimbrici gloria 2, 22, 4. prisca grauitate 2, 86, 2. *Est hac inter eas voces, quibus labentius & crebrius citatur Velleius.*
- celebratio epuli 2, 56, 1.
- celer sensu, *quod non* 2, 118, 2. bellandi 2, 41, 1.
- celtudo corporis 2, 94, 2.
- cenauit sedens Tiberius 2, 114, 3. *tanquam modo minus delicato & castrensi. nam eo instituto, ut singulare disciplina militaris exemplum, memorat Velleius. vide Hieron. Mercur. lib. 1 de regymn. cap. 11. Vbi pro Tiberio, memoria lapsu, Augustum ponit.*
- censere. ad censendum ciues ex prouinciis in Italiam reuocati 2, 15, 1. *nota res de censu agendo. census Senatorum 2, 129, 3 octingent. Sestert. siue 20000 Philipp.*
- censere, *proprium Senatut verbum.* Senatus censuit 2, 35, 4. *Populus iubet, plebs sciscit, Senatus censet. Briffon. formul. 2.*
- censoris frater senatu motus à censoribus 1, 10, 6. censorē implere, *auctoritate censori necessaria Valere 2, 95, 3 ibid. dicit censoris vim. timere cēforem, eleganter dicitur, homo probrorum sibi conscius. ibid. Vid. not. censoria nota 2, 68, 5. Vid. supr. animadu. & Briffon. form. 2. censura aspera 1, 10, 6. censura Planci & Paulli 2, 95, 3.*
- Alio sensu: censura viuorum*

I N D E X.

- rum difficilis 2, 36, 3
iudicium de viuis.
- centurio primipili fuste percussus 1, 78, 3.
- Cerealia sacra 1, 4, 1. &.
not.
- certare. iudicia ciuitatis cum iudicio Principis certant 2, 128, 1. certat deformitas corporis cum turpitudine ingenii 2, 69, 4. certatum est olim virtutibus, tunc certabatur sceleribus 2, 26, 2. vbi initum certamen. 1. e. *pralium* 2, 85, 3.
- certus. certa sedes, *resp.* *Vagant. latron.* 2, 32, 5.
- certæ pacis argumentum 2, 38, 3. certa confessio parendi 2, 39, 3 *ita*: certum imperii iugum recipere 2, 38, 2. *plenaria subiectio notatur.*
- ceruix. cuius ceruices sufficiant sustinendo oneri, 2, 131. *imperii sc. regendi. qui capax sit tanta molis.*
- cetera sanctissimus 2, 46, 2 cetera quietus 2, 119, 4. *in ceteris, quoad cetera. ita alibi*: alioquin sanctiss. & *supra.*
- Cethegus particeps coniurat. Catil. 2, 34, 3 necatur & 4.
- Chalcis *Athen. colonia* 1, 4, 1.
- Charops vltimus inter Archont. perpet. Athen. 1, 2, 4. 1, 8, 3.
- Cherufci 2, 105, 1. *Cluver.* 3 *Germ. ant.* 19.
- Chius *insul.* 1, 4, 3.
- CIBO in vitam non in voluptatem vtendum 2, 41, 2.
- Cicero homo nouus 2, 128, 3. princeps eloquentiæ profæ ac forensis 1, 17, 3. Catilinariam coniurationem discutit 2, 34, 3. lege Clodii in exilium pel-litur 2, 45, 2. Pompeianas partes amat 2, 62, 6. Bruto & Cassio studet 2, 65, 1. proscriptum & occisum deplorat Vel-leius magnifico elogio 2, 66, 2 & c. circa eum qui viri docti floruerint 2, 36, 1.
- ciere bellum, *de auctore* & *instinctore* 2, 129, 5. ciebat id bellum rex Iuba 2, 54, 2. ciebat id bellum Nero 2, 75, 1. *ita*: ciere rixam 1, 2, 2.
- ciens

- ciens armatos ad pugnam, *instigans instruensque* 2, 6, 6.
- Cilicia prouincia facta 2, 37, 2.
- Cimbri ac Teutoni bellum Romanis inferunt 2, 12, 2. vincuntur à Mario & 4 & 5. Cimbricam militiam minantur Romanis Germani 2, 120, *figurate ingens periculum damnumque notatur, quale Cimbrī obiecerant Romanis.*
- cinctus multitudine immensa 2, 14, 1 *stipatus, comitatus.*
- Cinna nouis ciuibus ad perturbandam remp. utitur 2, 20, 2 & c; interimitur 2, 24, 5. Cinnanæ partes & 4.
- circa Altinum 2, 76, 2, Brundisium & 3. circa Lesbū cepere sedem 1, 2, 7. *i. e. ipsam Lesbū & circumiectas insul.* circa ea tempora 2, 92, 1
- circumdare caput lacerna 2, 70, 2. circumdata læuo brachio togæ lacinia 2, 3, 1. *inuoluendi signis.*
- circumdare opera theatro 2, 48, 2 circumdata operibus Numan-tia 2, 4, 2. minus octog. annis circumdatum æuum 1, 17, 2.
- circumferre terrarum orbipacis suæ bona 2, 92, 2.
- circumfundi amplexibus alicuius 2, 123, 3. circumfusa Oceano insula 1, 2, 1. circumfusæ equitum copię 2, 46, 4.
- circumnauigare sinus Oceani 2, 106, 3.
- circumscripsit regem virgula 1, 10, 1. *Virgula definiuit circulum, in quo rex stabat, eumque quasi inclusit.*
- circumuentus iniquitate fortunæ 2, 119, 2.
- circumuolare ordines exercitus sui 2, 27, 2 *exaggeratur emphatica voce & figura, ducis suos adhortantis & obsequiantis ardor, impetus, strenuitas.*
- circus 2, 1, 2. Circenses ludī 2, 40, 4 *de quibus eruditum commentar. scripsit Onuphr. Panuin.*
- citrus, ex citro apparatus trium.

triumphi 2, 56, 2. vindicauit hanc lectionem egregie Gerardus Vossius.

ciuis æqualis 2, 124, 2 *propriū epitheton ciuis in libertate*. ciues enim omnes iure pæres 2, 29, 4. ciuis modestissimus, etiam resp. illius æqualitatis, ἀγαπῶν τὸ ἴσος 2, 29, 3. ciuis optimus 2, 116, 4. perniciosus 2, 47, 5. ciuū post vnum (Augustum sc.) eminentissimus Tiberius 2, 99, 1. ἀνισότης ὅτι οὐκ ἴσους. Ita Plin. Paneg. 2. Traianum ciuem vocat. CVM ciue non paciscitur resp. 2, 49, 4 & not. ciuilis misericordia; *ciuium* 2, 7, 3. ciuilis sanguinis initium in vrbe R. 2, 3, 3. ciuilia bella & id. B. ciuilibus artibus sufficiens ingenium 2, 97, 2. oppon. bellic. operib.

ciuilis dignitatis modus 2, 7, 1. *quantam scilicet concedit & admittit libera reip. forma, & ratio ciuili status. quam qui excedit, in-*

ciuilis, & inciuilia agitare dicitur.

ciuilis reditus Pompeii 2, 40, 3. ex Appiano de eadem re loquente, reddendum: δημοτικὸς & popularis, ciuili modo & libertati publica ac æquabilitati consentaneus. Vide Cassaub. animaduers. Suet. ad Aug. 51.

ciuitas libera dominæque gentium 2, 29, 4. ciuitatium 2, 42, 2.

ciuitas pro iure ciuitatis. ciuitas sine suffragio data 1, 14, 3. ciuitate donare 2, 16, 3. ciuitatem Rom. petunt Italici 2, 15, 3. ciuitate pollicenda Italiæ Gracchus renouat 2, 2, 3. quomodo ciuitate Italiæ data distributi sint noui ciuites in tribus 2, 20, 2 & not. ciuitates propagatæ, sc. ex matre Roma tribuente ius ciuit. 1, 14, 1.

ciuitas, Myrmidon. de tota regione 1, 3, 1. ita: ciuitas Allobrogum, apud Sallust. ciuitas Heluetia, apud Caesar. & c.

clades

clades Crassiani exercitus
2, 82, 2. clade belli im-
munis *i. e. damnis &*
calamitate belli 2, 115,
2.

clarus vita 2, 34, 3.

clara ingenia 2, 9, 3 clarif-
simum Homeri inge-
nium illuxit 1, 5, 1. cla-
rioris gentis quam a-
nimi 2, 30, 1. clarissimus
iuuenis 2, 14, 2. 2, 72, 3.
vir 2, 84, 3. 2, 104, 2.
triumphus 2, 11, 2. cla-
rissima felicitas 2, 10,
3. familia 2, 127, 3. clarif-
simum bellum 2, 78, 2.
clariss. certamen lu-
dicr. 1, 8, 1. clarissimi
capitis abscissi merces
2, 66, 3. clarissimi im-
peratores 2, 15, 4. clarif-
simorum virorum cæ-
des 2, 71, 2.

clarissimus disciplina 2, 5,
4. & *supr.* acer belli.

clarissimus Graii nominis
Lycurgus 1, 61, 3.

claritudo familiae 2, 17, 2
Cæcilie familiae, pecu-
liaris quadam felici-
tas, 2, 11, 3. *ita ipse ali-*
bi explicat. claritudi-
ne eminere 2, 130, 1.

classis Antoniana 2, 84, 3.

classicum certamen,

prælium navale 2, 85, 2.

Claudius Appius adulter
Iulie 2, 100, 5. Claudius
cos. 2, 38, 2. Claudius
Nero. *Vid.* Tib.

Claudius mons 2, 117, 3.

claustra Peloponnesi 1, 3,
3. claustris artissimis
temporum circumda-
ta 1, 17, 4.

clauus angustus 2, 88, 2.
Vestis siue insigne ordi-
nis equestris notatur:
Et latus clauus, Sena-
torum. Unde laticla-
uia, angusticlaui ve-
stis.

Clazomenæ conditæ 1, 4,
3.

clementia. dum clemen-
tiam, quam præ-
stitit expectat 2, 57, 1.
eleganti compendio lo-
quendi, Sna & ox & rriq;
membro seruit, ibi qui-
dem proprie; hic per
inflexionem significa-
tus accipienda. cle-
mentiam victis præsti-
terat, proque ea bene-
uolentiam expectabat.

Cleopatra fugæ dux in
prælio Actiac. 2, 85, 3
aspidis morsu occidit
2, 87, 1.

clians reginæ infra ser-
uos

- uos 2, 83, 1. clientelis
paternis refertus ager
1. e. clientibus 2, 29, 1.
S. not.
- Clodius P. lege lata Cice-
ronem in exilium pel-
lit 2, 45, 2. à Milone
interficitur 2, 47, 4.
- Clusium 2, 28, 1.
- coalescere. coalescentis
pacis conditiones 2,
48, 5. coalescentibus
reip. membris, *quæ bel-
la ciu. sc. diuulserant*
2, 90, 1.
- Cocles 2, 6, 6.
- Codri reg. Athen. virtus
& gloriosum factum 1,
2, 2.
- Cælius mons 2, 130, 2 *sive*
Et nonnulli hic legunt.
mons Cæli.
- Cælius Histor. 2, 9, 4. *Vid.*
G. I. Voss. *de Hist. Lat.*
1, 8.
- coercere non parentem,
in ordinem redigere,
cogere 2, 50, 3. coercere
seditiosos 2, 125, 4.
- coercitione magis quam
pœna 2, 121, 1.
- cogitare. eius optime ab
ipso cogitata, de consi-
lio, destinatione, *πεποι-
σμένη* 2, 13, 4. cogitatione
celer 2, 73, 1 cogitatio-
- num magnitudo 2, 41.
1. *compara, quæ in In-
dice Nepotis ad Voc.*
cogit. *annotantur.*
nullam cogitationem
petendi consulatus ha-
bebat 2, 17, 2.
- cognatus. QVI Cquid
clarum, principi veluti
cognatum est 2, 130, 1.
*subtili sententia nota-
tur illa cognatio Vir-
tutis, præstantia, ad
bonum publicum rela-
ta.*
- cognomen ex virtute 1,
13, 2. 2, 5, 1. 2, 15, 4. 2, 11,
2. ex victoria 2, 10, 2.
testimonio victoriæ
datum 2, 116, 2. *Fre-
quenti & nota more*
Veterum.
- cognominis patriæ vrbs 1,
1, 1.
- coharens male concordia
2, 47, 2 *infida.*
- cohortes legionariæ 2, 5,
2.
- Colchi 2, 40, 1.
- collega officii 2, 77, 3. col-
lega consulatus 2, 56, 4.
collegium consulum
2, 8, 2. collegium tribu-
nitix potestatis 2, 90, 1.
alias, consortionem
dixit,
- colli-

collidi, collisa inter se ca-
pita reip. 2, 52, 2.

colligere. collecto fauo-
re populi 2, 91, 3

Collina porta 2, 27, 1.

Colloq. per colloquia re-
pulsus 2, 63, 1. & *not.*

COLLOquia cum ho-
stibus caute admitten-
da 2, 101, 2.

colonis occupare urbem
aut insulam 1, 45, 1. co-
loniæ extra Italiam
non ponebantur, idq;
per arcanum imperii 2,
15, 1. de *Colonis di-*
gressio Vellei 1, 14 & 15
capp. distinguuntur in
deductas iussu senatus,
& Militares; sc. quæ
ideo deducebantur &
Veteranis præmia per-
solverentur. 1, 14, 1.

columbæ volatu classis di-
recta 1, 4, 1.

comes fugæ 2, 53, 2. 2, 76;
2. exilii 2, 100, 5.

comes militiæ nostræ, qui
apud nos militauerat
2, 118, 2. Hispaniensis
militiæ 2, 57, 3.

comes fugientis reginæ;
quam pugnantis mili-
tis esse maluit Anto-
nius 2, 85, 3.

comes inutilis in aliena

viçtoria 2, 80, 2.

comitem æui sui trahet
mundus laudem Cice-
ronis 2, 66, 5.

COMESeminentis for-
tunæ inuidia 1, 9, 6.
ita: COMES magnæ
fortunæ adulatio 2,
102, 3.

In quibus locis operæ præ-
tium est observare sub-
teli discrimine & surpa-
tam vocem.

comitari triumphum 2,
121, 3. comitata est Cæ-
sarem fortuna sua in
Hispaniam 2, 55, 3. co-
mitata est cum fortu-
na ad ultimum diem 2,
29, 2. 2, 69, 6.

comitatus priuatus ma-
gnorum virorum 2,
40, 3.

comitia ordinantur à Ti-
berio 2, 124, 3 & *not.*

commendare cādidatum
2, 124, 4 *Vide talem*
formul. apud Sueton.
in Cas. 41. commenda-
re vt supplicem; auxi-
lii & patrocini im-
petrandi 2, 109, 2 com-
mendare alicui sua o-
pera, tuenda sc. & æ-
mulanda 2, 123, 3 nō
men suum perpetuæ
memor.

- memoria commendare 2, 4, 3. forma, qua
 flos commendatur ætatis 2, 29, 2.
 commendabilis nouitate operis 2, 9, 5.
 commeatu petito Romam venit 2, 11, 2. *proprie, ex castris sc. licentia abeundi impetrata.* commeatū acquiescendi à continuatione laborum petere 2, 99, 2. *licentiam secedendi ex Urbe &c.* vide Marcell. Donat. ad Sueron. Tib. 61. Claud. 16.
 commentarii 2, 60, 4. *testamenti sc.*
 commercia epistolarum inter 2, 65, 1.
 commilito belli Getici 2, 59, 4. commilitio patris assuetus 2, 29, 5.
 committere se suffragiis populi in petendo magistratu 2, 49, 5. fidei allicuius, 2, 37, 4. fugæ fortunæque 2, 72, 3. annis commissa est magistratibus resp. 1, 8, 3.
 commissum ei regimen classis 2, 85, 2.
 commissa proscriptio sanguine tribuni, *op-*
pon. finita 2, 64, 4.
 commodaplebis 2, 13, 3.
 commodare alicui *ma-*
num sc. ad interficiend. 2, 70, 4.
 Comœdia vetus & noua 1, 16, 3.
 compages corporis sufficiens vigori animi 2, 127, 3.
 comparandum antiquis exemplum 2, 78, 3.
 comparisonem priorum vicit 1, 9, 6. vsque in comparationē Græcorum ingeniorum euectus 2, 9, 3.
 compelli nullo modo potuit 2, 41, 2.
 compescere armis furorem seditiosorum 1, 12, 5.
 complecti decreto 2, 121, 1.
 complecti aliquem obfidione munimentisq; concludere 2, 51, 2. complecti animo vim regiā 2, 108, 3. *Videtur ἐμψαλῶς poni, Et non modo certa destinatio propositi, sed prudens formatio ac institutio status intelligatur.*
 complexus materno genere illustres familias, *elegantè, de eo qui*

- qui connectitur fami-*
liis ill. 2, 127, 3.
 componere bellum Troi-
 cum 1, 5, 3 *describere.*
ita: cōponere tēpo-
rā Iliacā, historiā eorū
temp. scribere 1, 3, 2.
 componere bellum equis
 conditionib. 2, 25, 1. *fi-*
nire. componere pa-
 cem, *conciliare, consti-*
tuere 2, 76, 3.
 compos victoriæ 1, 10, 3.
 2, 96, 3.
 comprimere bellum, *sive*
rebell. 2, 129, 5. compres-
 sit Thracas virtus Piso-
 nis 2, 98, 1.
 Compſa *Hirpin. oppid. 2,*
 68, 3.
 conari. conandi sceleris
 consilia 2, 35, 5.
 conata exequi 2, 29, 1. cō-
 nata eius destituit ille
 2, 42, 1.
 conatu forte opus, euentu
 felix 2, 112, 1.
 conciebat frequentiam
 Italiæ Gracchus 2, 3, 2
ita: conciens ad arma
colonos 2, 74, 2. de in-
stinctore & concitore
turbarum. Nonius:
concire est cum per-
turbatione commone-
re.
 concidere. anno quo Car-
 thago cōcidit, *inte-*
riit 1, 13, 1.
 conciliare alicui princi-
 patum, *sua auctorita-*
te &c. 2, 128, 3. ea res
 conciliarat illi magnā
 inuidiam, *pepererat 2,*
 56, 4.
 concipere. concepit, esse
 homines &c. *in ani-*
mmū induxit, credidit
 2, 117, 3. concipere voto
 2, 89, 2. conceptum spe
 nunquam hoc erat 2,
 106, 2.
 concordia, *societas.* si Cæ-
 sar eius concordiam a-
 spernaretur 2, 65, 1.
 concupiscere maiora 2,
 88, 2. pecuniam, glo-
 riam 2, 46, 2. neque
 quisquam aut alia o-
 mnia minus aut glo-
 riam magis concupiit
 2, 33, 3.
 concurrere cum aliquo
 acie, *prælium commit-*
tere 2, 70, 1 mutuis icti-
 bus, *deperimentibus se*
mutuo 2, 27, 5.
 concursus ciuitatis, *cum*
conurbatione latitia 2,
 103, 4.
 concutere. concussit eum
 fortuna, *multavit in-*
fortu-

fortunio 2, 79, 3. concusserat provincias magnis momentis 2, 78, 1. *labefactauerat* &c. Hispaniæ concusserant populum R. terrore belli Numantini, 2, 90, 3. concussæ hostium vires 2, 121, 1. concussa magnis motibus Græcia 1, 3, 1. *damni* & *perturbationis significatu.*

condere, *urbibus inædificare* 1, 2, 6 & nbt.

condere colonias 1, 15, 1.

conditor conseruatorque Romani nominis Octavius 2, 60, 1. *Ira apud Flor.* 4, 12, 66 *condidisse dicitur imperium.* *Sbi Freinsh. Ind. Vide. Qui seruat sc. qui nouam formam procumbenti reip. restituit, non sine figura altiore notatur tali e-logio.*

conditio mortalis quantas virtutes recipit 2, 2, 2 conditio mortalis non recipit 2, 104, 4.

conditionum iacta mentio 2, 65, 1. legatum de conditionibus mittere 2, 7, 2. conditionibus

sanabantur discordiæ ciuium 2, 3, 3. *Durch vergleich.* conditiones pacis postulare, recipere 2, 48, 5. conditionibus æquis bellum componere 2, 25, 1. & nbt. *atque hoc significatu dicitur:* conditionem ciuis nō esse recipiendam 2, 49, 4 omnes aut bello domuit, aut conditionibus sui iuris fecit 2, 108, 3.

conducere ædes tot millibus num. 2, 10, 1. conducere tabulas, Romanam portandas, *pactione sc. certi pretii à locantē soluendi.* 1, 13, 4.

conferre animum atque arma ad id bellum 2, 115, 1. *conuertē se, ad gerend.* conferre arma 2, 114, 4 *in unum locum sc. deditiōis causā, seque & arma tradere.* hoc facto non minus in eum collatum est 2, 76, 3. *præstitum beneficium, commodumue intelligitur.*

confessio, ad certam confessionem imperii pacata Delmatia 2, 90, 1.

I N D E X.

- confessione omnium
 senatus princeps 2, 43,
 3. in confesso fuit 2,
 86, 5.
 conficere bellum; *alias*
 patrare 2, 32, 5. exerci-
 tum immanem 2, 51, 1.
alibi: conflare, cogere,
 congregare.
 confinium. in arcto sa-
 lutis exitiique confi-
 nio 2, 124, 1.
 confirmare vires suas 2,
 44, 2. Gallias, *sc. in*
obsequio & fide 2, 120, 1.
ita: vacillantium gen-
 tium animos & 3.
 conflare bellum ingens;
ciere, excitare: de au-
ctore 2, 55, 2. magnum
 exercitū colligere & c.
 2, 74, 2. conflata insi-
 diis mors, 2, 4, 6.
 configere cum hostibus
 2, 70, 4.
 confluere ad aliquem 2,
 55, 2. 2, 80, 4.
 confundere omnia, &
alias miscere, de sedi-
 ditios. molit. 2, 125, 1.
 confusio populi, con-
 sternatio 2, 124, 1.
 congiariis populum ho-
 norare 2, 129, 2 *congia-*
rium vocabatur pecu-
 nia beneficii gratia
dari capta, inquit, Isi-
dorus 14, 25: *Et fru-*
mentum de quo pas-
sim.
 congregari alicuius praelio, 2,
 112, 3 *supra*: concurre-
 re ad eum.
 coniunctissimus sangui-
 ne 2, 41, 2.
 coniurari 2, 35, 3. coniu-
 rationis auctores 2, 50,
 3. consiliarii *ibid.*
 conquirere aliquem ad
 necem 2, 41, 2. con-
 quiri ad mortem 2, 22,
 4.
 conscii facinoris 2, 91, 1.
 conscientia conue-
 nientissimam vocem
 effudit, *in bon. part.* 2,
 14, 2. in conscientia
 facti plurimum sibi
 honoris esse, aieb. 2,
 62, 3 *absque alio pra-*
mio sc. Tali sententia
Germanicus Taciti
(2 A. 22, 1) ratus est,
 conscientiam facti fa-
 ris esse. *similia pas-*
sim apud Senecam &
Stoicos.
 conscientia omnium fla-
 gitiorum meritis 2, 91,
 3.
 consecrari. consecrantes
 Syllæ equites 2, 19, 2
 qui

qui fugientem perse-
quebantur. Suetonio
sunt inquisitores.
 consentire sibi difficile 2,
 63, 3. *de hesitantē &*
difficulter aliquid cer-
ri statuente. consen-
 sus populi expostula-
 bat 2, 77, 1. Senatus po-
 puliq; cognomen Au-
 gusto dedit 2, 91, 1.
 consentaneus vita ac
 morte vir 2, 63, 2. *sc. qui*
dignum gravitate vi-
ta exitum delegit.
 consequi. contigit mihi
 fratrique &c. conse-
 cutus, ut neq; post &c.
 2, 124, 4. consecuta est
 cum merita facti pœ-
 na 2, 13, 2. consecutus
 Sallustium Liuius, *qui*
resp. 2, 36, 3. ad conse-
 quendos, quos priores
 ducimus, accendimur,
aquandos, & mox ipse
explicat 1, 17, 7.
 conseruator reip. Cicero
 2, 66, 3.
 consilium. *πεποιθετός, &*
voluntas 2, 8, 1.
 consilio ac fide captiui
 seruatus 2, 82, 2.
 consilio imperatoris de-
 fectus 2, 120, 5 *signan-*
ter, prudentia impera-

tor, a destitutus. fide
 melior, quam consilio
 prudentior 2, 50, 3.
 consilium publicum 1, 8,
 6. *de senatoribus &*
consiliariis reip.
 consiliorū principalium
 minister & adiutor 2,
 129, 4.
 consilia alicuius sequi *i. e.*
partes 2, 72, 3.
 consiliorum salubria me-
 dicamenta 2, 129, 4 *ex*
occasione comparatio-
nis dicuntur. & med.
 CONSILIA impetu
 victa 2, 31, 4. CONSI-
 LIIIS aliorum con-
 tradicere, loco sapien-
 tiæ est vanis homini-
 bus 2, 80, 2.
 consilium, in *sequiorem*
partem, de reb. nou. 2,
 118, 2. *ita :* consilii
 societas, *de coniurat.*
 2, 35, 3. consilia præci-
 pitis iuuenis 2, 88, 3.
 consilia scelestā Salui-
 dieni &c. 2, 76, 4. Scele-
 rata 2, 130, 3. sceleris co-
 nandi 2, 35, 5. interfici-
 endi Cæsaris 2, 88, 1.
 2, 91, 2. perfida 2, 102, 1
 pernicioſa 2, 3, 2. *hinc:*
 consiliarii cædis 2, 56, 3.
 coniurationis 2, 50, 3.

consulta bene male cedebant 2, 18, 5 male consultorum penas dedit 2, 88, 3. consultis facta coniungere 2, 79, 1 (*alibi: decreta patrare* 2, 110, 5). *de propositis, destinatis; decretis. ita:* in consultando temerarius, in exequendo vir 2, 24, 5.

consobrinus 2, 3, 1. *pro sobri- no. Vid. Schegkium.*

consors imperii 1, 49, 5. vitiorum fratris 2, 74, 2. *pro particepe.* consoris frater, & quidem consors 1, 10, 6 *hic specialiter accipitur de κοινωσία i. e. eiusdem mensa rectique particepe.*

consortio. consortione tribunitiæ potestatis æquatus Augusto 2, 99, 1. consortionem trib. pot. constituere alicui 2, 103, 2.

conspici. minus conspici idem passurus cupit 1, 91, 4. *de eo, qui publica ruina & in turba ac multitudine perire oportet.*

consulis Romani sanguine imbutæ primum

manus militum 2, 20, 1. consularis imperii metu vrbe pellitur Catilina 2, 34, 4 *ita:* Consulare viadictam minari 2, 92, 3. consularibus armis oppressus 2, 68, 2. consularia insignia & fasces 2, 58, 3.

consulatus multiplicati Mario 2, 12, 3. vndecim gessit Augustus 2, 89, 5. constantia summa, *grauitas animosque exercita* 2, 92, 2. constantia pugnandi, *perseuer.* 2, 85, 4.

constituere urbem 1, 1, 1. 1, 4, 3. constituere in certa sede, collocare 2, 32, 5.

constituere dignitatem alicuius, *de auctore* 2, 130, 3. alicui tribunatiam pot. 2, 103, 2.

constituere tempus insidiarum 2, 118, 3. ex constituto 2, 110, 2 *de compaſſo: ex composito.*

constituendæ reip. triumuir 1, 88, 1. *ex perturbatione & confusione in pristinum statum reuocanda.*

consulere conscientiæ, famæ 2, 115, 5. *studere, quod*

*quod postulat cons. fa-
cere.*

consummare. illa ætas
maximi belli effectus
consummauit 2, 115, 4.
consummari felicitate
nihil potest, aut optari
votis 2, 89, 2. consum-
matum tantum opus
sc. bell. Pannon. 2, 117,
1. Silianus immature
præreptus consumma-
tione euectæ in pater-
num fastig. imaginis
defectus est 2, 116, 4
i. e. *non potuit con-
summare illam cele-
britatem, ad quam ex-
emplo patris peruen-
turus videbatur.*

consumere. illæ prouin-
ciæ consumserunt Sci-
piones 2, 90, 3. *ita: con-
sumtus acie 2, 52, 4.*

contemptor. quam non
fuerit contemptor pe-
cuniæ 2, 117, 1.

contendere. non conten-
dit ultra 2, 32, 2 qui con-
tendebant, exercitus
esse dimitt. 2, 48, 1.
contendebat, non acci-
piendam condit. 2, 49,
4 *de suadente & dis-
suadente cum expres-
sione asseuerantioris*

affirmationis.

contentiones acres & in-
nocentes cum inimi-
cis 1, 11, 6 & *not.* con-
tentiones ciuiles 2, 43,
3.

contentus semetipso du-
ce partium 2, 72, 3. con-
tenti sustinuisse ho-
stem, *satis habue-
re &c.* 2, 112, 6.

continere *sc. in custodia*
2, 129, 4. continere se
in Italia 2, 86, 3. non
continebant, quin ad-
iicerent 2, 104, 5.

continentes syluæ 2, 109,
5.

contingere manum 2,
104, 5. 2, 107, 2 *actiue.*

In seq. neutral. conti-
git huic soli diutius re-
cusare principatum 2,
124, 2 *de re & felici-
tate eximia. ita: non*
alii contigerat is ho-
nor 2, 61, 3. non existi-
mabant, secure ei id
contingere posse 2, 93,
2. contigit nobis quæ-
storibus destinari 2,
124, 4.

continuus, per continuos
annos vig. 2, 48, 2. 2,
104, 3. continuatrien-
nii militia 2, 122, 3. con-

- tinuare alterum tribu-
 natum 2, 6, 3. vndeci-
 mum consulatum 2,
 89, 5. ædilitati prætu-
 ram 2, 91, 3. continua-
 tio bellorum 2, 121, 2.
 contra. qui contra tulerant
 arma 2, 28, 4. *Vide*
Indic. Nepotis. Voce
aduersus.
 contrahere militem atq;
 remigem 2, 79, 1. clas-
 sem 2, 42, 2. contractæ
 emtionibus domus,
coemptæ; quæ sc. Vicina
sibi & contigua erant
 2, 81, 3. contracta affi-
 nitas nuptiis 2, 44, 3.
 contracta ex occurſu
 rixa 2, 47, 4.
 contraxisse sibi hoc vide-
 batur Cicero 2, 45, 2
i. e. consciuisse, acciuisse
eam inuidiam, pe-
perisse.
 Contrebia Urbs Hisp. 2, 5,
 2.
 contribuere novos ciues
 in tribus 2, 20, 2. *alibi,*
distribuere vocat.
 conuenit eos mirari 1, 3, 2
eleganter. Et alias: mi-
rari licet eos, mirari
posse eos &c. forma in
 illam amplitudinem
 conueniens, respondens
illi amplitud. 2, 29, 2.
 conuenientior decori
 publico imprudentia
 1, 13, 5. conuenientissi-
 mæ disciplinæ auctor
 1, 6, 3. & *not.*
 conuenire aliquem. con-
 uento prius Tiberio 2,
 101, 1.
 conuerterat Pompeii per-
 sona in se orbē terrarū
 2, 31, 1. *admiracionis no-*
tam habet. conuersæ
 cohortes sc: *in fugam*
 2, 112, 5. conuersa ciui-
 tas à negotio in otium
 2, 1, 1. conuersus Drusi
 animus *in deteriota sc.*
desciuit 2, 14, 1. ira.
 conuersus in præcipi-
 tia 2, 112, 7.
 conuersatio hominum
περοπομλία, conuictio
 2, 102, 3.
 conuictus ponuntur pro
 conuiuio 2, 33, 4. *ita:*
 conuictibus adhibere
 aliquem *apud Tacit. 2,*
A. 28, 3.
 copia omnium rerum a-
 bundantissima 2, 106, 3.
 copiam pugnandi fa-
 cere, offerre se hosti ad
 prælium 2, 112, 3. copix,
 pro exercitu 2, 110, 2
 copix equitū 2, 46, 4.
 copix

- eorū pro comœatu
 Ἐσθονα 2, 111, 4.
 Coponius 2, 83, 4.
 copulatum sibi hunc
 quæstorem habuit, ad-
 iunctum Ἐσθ. 2, 12, 1.
 Corfinium caput imperii
 Italicorum lectū 2, 16.
 4 Unde Italicum dixe-
 re. Strabo disertè lib. 5:
 τὸν μαρσικὸν καλέμενον
 ἐξῆψαν πόλεμον, Κορφί-
 νιον τὴν τῶν Πελιγνῶν μη-
 τρώπολιν κοινὴν ἅπασιν τοῖς
 Ἰταλιώταις ἀπεδείξαν-
 τες πόλιν, ἀντὶ τῆς ῥώμης,
 ὁρμητήριον τῶν πολέμων,
 μέγιστον ἀποδείξαν Ἰταλι-
 κήν. &c.
 Corinthus conditur 1, 3, 3.
 ab Homero iam hoc
 nomine vocitata. *ibid.*
 Syracusas condit 2, 15, 1.
 exciditur 1, 13, 1.
 Corinthia. *sc. Vasa, ex*
laudato illo are 1, 13, 5.
 Cornelia mater Graccho-
 rum 2, 7, 1.
 Cornelia Pompeii vxor 2,
 53, 2.
 Cornelius Rufinus 2, 17, 2.
 Cornificius legatus Cæsa-
 ris 2, 79, 4.
 cornu dextrum nauium
 Iulian. 2, 85, 2 *Et in acie*
terrestri.
 corona aurea velatus An-
 tonius, imitans habi-
 tum Bacchi 2, 82, 4.
 corona classica Agrippæ
 data 2, 81, 3. *Voca-*
tur alias naualis Ἐ
rostrata: quia quasi ro-
stris nauium insignita
est; Et ait Gellius 5, 6.
Vnde effigies Agrippæ
cum tali corona in an-
tiquis nummis. Corona
 laurea Pompeio decre-
 ta 2, 40, 4 *Et not.* coro-
 na murali donatur Sci-
 pio 1, 12, 4. Ἐ obsidio-
 nali. *ibid. vid. Gell. lo-*
co adducto.
 CORRECTA virtute fortu-
 na 2, 79, 5.
 corripere arma, *de seditio-*
sis 2, 110, 2. insignia
 consularia *sc. per ne-*
fas 2, 58, 3.
 corrumpit consilia fatum
 2, 57, 3. corruptit perti-
 nacia munus miseri-
 cordiæ 2, 52, 4. corrupto
 animo eius in diem 2,
 72, 1. *etiam de peruer-*
sis consiliis Ἐ cecitate
virtuti opposita.
 corpus Tiberii & Caii
 Gracchorum in Tibe-
 rim deiectum 2, 6, 7.
 corpus rerū naturæ 2, 68, 5.
 O o 5 Cor-

I N D E X.

Coruinus 2, 36, 2.
 Coruncanius T. homo
 nouus 2, 128, 1.
 Cosa 2, 16, 2 *sine* Cossa 1,
 14, 7.
 Cossus 2, 116, 1.
 cothurnis succinctus 2,
 82, 4.
 Cotys 2, 129, 1.
 Crassus M. patrat bellum
 Spartacium 2, 30, 6. cur
 oligarchian triumui-
 ralem amplexus 2, 44,
 2. opprimitur à Par-
 this 2, 46, 4. 2, 82, 2. 2,
 91, 1. 2, 119, 1.
 Crassus L. inter orat. 2, 9,
 1.
 Crassus P. orat. 2, 17, 3.
 Crassius Mucianus procos.
 interficitur 2, 4, 1.
 Cratinus *comicus* 1, 16, 3.
 creare seditionem, *excit-*
 are 2, 20, 1.
 credere se colloquio 2,
 102, 2 religioni templi
 1, 9, 4.
 Cremona 1, 14, 8.
 Creon *Archon Athen.* 1,
 8, 3.
 Cresphontes 1, 2, 1.
 Creta *ins.* 1, 1, 2. 2, 81, 2.
 provincia facta 2, 34,
 1. 2, 38, 6.
 crimina multa desidia
 morte redemit 2, 87, 1.

criminari aliquē apud
 2, 74, 2. *crimination-*
 es falsæ 2, 77, 3.
 Crispinus Quinctius adul-
 ter Iulix 2, 100, 5.
 crudelitas Sullana 2, 25, 3.
 2, 28, 2.
 cruentus. non aliud bel-
 lum cruentius cæde
 clariss. vir. 2, 71, 2.
 cruentissimus Roma-
 no nomini dies 2, 52, 2
 de acie Pharsal.
 cultello percussus Drusus
 2, 14, 1.
 cultus *de habitu sue*, *Se-*
 stus 2, 107, 1. *ita*: cul-
 tus pastoralis 1, 2, 2. o-
 mnis cultus triumph.
 2, 40, 4. *aliter*: cultus
 triumphi, *pro appara-*
 tu triumph. 2, 129, 2.
 cultus agris rediit 2,
 89, 4.
 cum. magna cum liber-
 tate 2, 71, 2. nulla cum
 perturbatione homi-
 num 2, 88, 3 multa cum
 difficultate itinerum
 perduxit exercitum 2,
 54, 3. tanta cum quie-
 te duxit exerc. 2, 25, 1.
 gentes plurimo cum
 earum sanguine per-
 domuit 2, 95, 2 pluri-
 mo cum earū excidio
 paca-

pacavit 2, 98, 2. cum
 singulari cura frugum
 duxit exerc. 2, 25, 1.
 Cumæ in Italia conditæ
 1, 4, 1. Cumanos Oſca
 mutavit viciniâ 1, 4, 2.
 cuniculi *ſubterranei* 2,
 27, 4.
 cupere praua, *de cupidit.*
 & *molitione rerum*
novarum 2, 6, 4.
 cupidior pecuniæ, quam
 recte faciendi 2, 97, 1.
 cupidiffimus quietis
 & otii 1, 7, 1.
 cura atque onus belli 2,
 97, 2. curam omnem
 fata vincebant, *cura-*
tionem & *medicinæ*. 2,
 123, 3.
 curare quæ agenda ſunt
 2, 98, 3.
 curia Hoſtilia 2, 12, 5. 2, 26,
 2.
 Curio trib. pl. fax ciuiliſ
 belli 2, 48, 3. Curioni ſi-
 millimus Cælius 2, 68,
 1.
 Curio dux Iulian. partiū
 occiſus 2, 55, 1.
 curru urbem ingredi 2,
 122, 2. curru urbem in-
 uectus eſt 2, 30, 2. ſc.
triumphali. trium-
phare.
 curſus, *de navigatione* 2,

43, 2. *ita*: curſum in
 Africam direxit 2, 19,
 4. curſus claſſis dire-
 ctus volatu columbæ 1,
 4, 1. *Aliter*:
 curſu tendere ad aliquem
 2, 70, 2.
 Cuſtos imperii *Tiberius*
Vocatur *ἐγκωματικὸς*
 2, 104, 2. cuſtos ſecuri-
 tatis vrbane, *periphras.*
praefeſt. Urbis 2, 98, 1.
 Cuſtodia captiuorum ho-
 norationum qualis 2,
 129, 4. cuſtodia libera 1,
 11, 1. & *not. ἀδικοῦ*
φυλακῆ. cuſtodia ritus
 patrii, *de reſumentibus*
 & *conſeruant. mores*
patr. 1, 4, 2. cuſtodie
 maris præeſſe 2, 72, 4.
ita: cuſtodie vrbis
 præpoſitus 2, 88, 2. cu-
 ſtodie exercitus inclu-
 ſus hoſtis, *obſidente*
exercitu ſc. 2, 111, 4.
 cuſtodire damnatos
 per municipia, *in cu-*
ſtodia retinere 2, 35, 3.
 cuſtodire corpus ſuum
 ſc. *ſatellitio* 2, 107, 1.
 Cyprus 1, 1, 1. 2, 45, 4. *facta*
provincia 2, 38, 6.
 Cyzicum Mileſiorum co-
 lonia 2, 15, 1. liberatur
 obſidione 2, 33, 1.

D.

Dalmatia subigitur 2,
90, 1. rebellat 2, 110,
2. *prout facta* 2, 39, 3.

Damaspippus prætor cla-
rissimos viros trucidat
2, 26, 2.

damnum Crassi, *de clade*
2, 119, 1. *ita*: damnum
amissi militis 2, 115, 5.
damnum imperatoris,
sc. amissi 2, 46, 3.

Danubius 2, 110, 1.

Daorisi 2, 15, 4. & *not.*

dare leges senatui, *de se-
ditiof. mil.* 2, 115, 2. dare
cenam 2, 77, 1. dare ex-
perimenta virtutis 2,
116, 1. *ita Græci: πείρα
ἀγέλης δίδοναι.* dare fi-
lium in adoptionem,
in familiam alterius,
adoptandum dare 1,
17, 3.

de industria 1, 2, 2.

debellatum apud Actium
2, 84, 1. *patratum bel-
lum, alias.*

debere aliquid ultioni pa-
tris, amici 2, 65, 1. de-
buerat spiritum suppli-
cio, *dignus erat qui*
manu carnificis more-
tur 2, 35, 1. quam viuo
iracundiam debuerat,
in corpus mortui con-

tulit 2, 21, 4.

decedere *sc. prouinciâ,*
expleta administratio-
ne 2, 59, 2. decedere
coëgit prouinciis, quas
armis occupauerat,
Et alias, excedere: i. e.
liberauit prouincias
presidii eius. & impe-
rio 2, 23, 6. decedere,
mori 2, 101, 4.

December 2, 105, 4.

decernit senatus prouin-
cias alicui, *admini-*
strandæ sc. prouinciæ
imperio 2, 73, 2. decer-
nitur ei bellum Mi-
thridaticum, *geren-*
dum sc. 2, 18, 6. decre-
to patrum comproba-
tum est 2, 58, 4. decre-
ta patrare 2, 110, 5.

& decretis facta iungere
2, 118, 3. *cum nota*
strenuitatis dicitur de
his, qui destinata exe-
quuntur.

declarabat, superesse sibi
vim &c. *ostendebat* 2,
109, 1. declarauit id Sy-
ria, *documenta dedit*
2, 117, 2.

decus publicum 1, 13, 5.
ita Tacit. 1 H. 90, 4. &
al. de Bono publico, in
quo non minus scilicet
hono-

*honorificentia, quam
utilitas includitur. de-
cus priscum senatui, re-
stituere cupit Drusus
sc. potestatem iudicio-
rum* 2, 12, 2.

*deditio signatur à Velleio
istis locutionibus: per-
mittere se ditioni ali-
cuius, committere se
fidei alicuius, summit-
ti alicui, &c.* 2, 37, 3 &
4.

*modus deditiois mili-
taris, ritusque, traditis
sc. armis & prostratis
humi corporib⁹ factæ;
exprimitur* 2, 106, 1.
2, 114, 4. *Vide omnino
Brissou. formul.* 4

*est & alia deditio, quæ e-
g. Mancinus nudus re-
ligatis post tergum
manibus hostibus est
deditus* 2, 1, 5. *Adi
Liu.* 9, 10.

*dedicare templum Martis
2, 100, 2 Brissou. i for-
mul.*

deducere colonias 2, 2, 3.
*deducere genus ab ali-
quo, originem trahere*
2, 41, 1.

*deesse. ne quid honori
deesset* 2, 82, 3. *non de-
fuit Planco gratia im-*

petrandi 2, 57, 2 *seruit
sape eiusmodi præcipi-
endi.*

*deerrare. ubi semel recto
deerratum est* 2, 3, 4.

*defendere salutem alicu-
ius* 2, 66, 2. *duplici si-
gnificatu ponitur hoc
loco de iudiciali defen-
sione patroni, & auxi-
lio officioque amici, è
vita periculo eripien-
tis. defendere se mu-
nitione, includere se*
m. 2, 112, 3.

*deferre summam imperii
alicui* 2, 49, 3.

*deficere. non deficiat ma-
teria laudaturum pro
desse.* 2, 101, 1. *defectus
consilio imperatoris,
qui caret prudentia
imperat.* 2, 120, 5. *defe-
ct⁹ est fructu huius rei*
2, 116, 4. *defect⁹ est ma-
teria adipiscendi triū-
phalia* 2, 116, 3. *Parti-
cipialiter & Verbali-
ter & surpatur.*

*deslectere se huc atque il-
luc, de homine tempo-
rario & instabili* 2,
21, 2.

*deslere fortunam eius
temporis* 2, 67, 1 *desle-
re summam calamita-
tis* 2,

- tis 2, 119, 1. *sc. describendo.*
 defluentia Socratico ore
 ingeniâ 2, 16, 4 & *not.*
 DEFORmitas corporis
 aliquando cum turpi-
 tudine ingenii certat
 2, 69, 4.
 Deillius bellorum civi-
 tium desultor 2, 84, 3
 & *not.*
 deinde post 2, 23, 3. *Dein-*
de postea, post deinde,
frequens Pleonasmus.
 delectus habitî, militum
sc. 2, 111, 1. RES metus
 plena apud ciues 2, 130,
 2.
 Delus *inf.* 1, 4, 3.
 demerendis hominibus
 genitus, conciliandis
 officio & gratia 2, 102,
 1.
 demoliri, pro moliri 1, 15,
 3 & *not.*
 denique 2, 113, 1. *sape non*
tam membrorum con-
clusionem, quam rei
universa complexio-
nem, aut expressionis
intensionem notat.
 denotari non poterat fa-
 cies, distincte cognosci
 2, 70, 2.
 denunciare alicui, *sc. im-*
periose 2, 80, 2 denun-
 tiabat militibus, *sc. mā-*
gna asseueratione (nā
ita crebro ponitur) 2,
 55, 3 denuntiatio quic-
 tis, somnium *μαρτυρόν*
 2, 70, 1.
 deprecari pro se 2, 86, 2.
 depudet. cum cum non
 depuderet 2, 73, 3.
 Dertonâ 1, 15, 4.
 descendere in campum
sc. petendi magistr. er-
go 2, 92, 2.
 desciscere à disciplina, *de*
militibus sedition.
cæptantib. 2, 81, 1. de-
 sciuit à bonis, à priorē
 virtute ac propositi re-
 ctitudine 2, 23 2 *itidem*
de seditioso. descitum
 à virtute 2, 1, 1.
 descripta publicis litteris,
 pecunia, *consignata* 2,
 37, 5. descriptum præ-
 sidium in recessus ma-
 ris, distribuendi notio-
 ne 2, 32, 4.
 desertus à militibus &
 fortuna 2, 80, 4 quod
 posterius membrum
 sententiose accedit. de-
 sertor, dicitur; qui
 spoliauerat equite pe-
 ditem 2, 119, 4 *ita fer-*
me. desertor exercitus
 sui Antonius 2, 85, 3.
 deser-

- desertores *ibid.* qui ex acie fugiunt.
- desiderare. nihil deerat, quod à domesticis desiderari aut præstari posset 2, 114, 2 *expectari, postulari.* neminem desideravit patria ciuem, nisi acie consumt. 2, 52, 4 *amissio notatur.*
- designare consulem 2, 58, 3.
- Desitiates Delmata 2, 115, 4.
- desperatis rebus suis 2, 27, 4. DESPERatione quaesita spes 2, 5, 3. & *not.*
- despicere ne quis posset in domum 2, 14, 3.
- despondet Nero. Cæsari Liuiam 2, 79, 2. 2, 94, 1 *cen pater sc. & not.*
- desponsa Cæsari priuigna Antonii 2, 65, 2.
- destinare, *neutr.* decernere 2, 110, 4.
- destinare successores dare, *constituere* 2, 131.
- prætores. contigit nobis destinari prætoribus 2, 124, 4 *creari,*
- destinatus ei belli gerendo *delectus* &c. 1, 12, 1.
- destinare aliquid publicis vsibus; 2, 81, 3.
- destinatum iter *constitutum, propositum* 2, 82, 2.
- destinatus ei parti in qua à fortuna vocaretur in prælio *sc.* 2, 85, 2.
- destinati tanto discrimini duces 2, 47 2 *fatalem destinationem intelligit.*
- destituere conata alicuius 2, 42, 1 *deneganda sc. ope & obiciendis impedimentis.*
- destruere. fortunæ defuisset locus destruendi eius 2, 48, 2 *de Pompeio felicitate & potentia deiecto.*
- detracto capite, *remoto* duce 2, 85, 4.
- detrim. sine vlllo detrimento exercitus, *clade* 2, 97, 4 & *supr.* damn.
- Deus. efficere talia pænè nullius nisi dei fuerit 2, 47, 1. deis quam hominibus similior femina 2, 130, 5. diis quam hominib. propior 2, 35, 2. *vsitatum est scriptoribus, eximiam rerum præstantiam diuinitatis comparat.*

- paratione attollere.* ad
 deos exceſſerat, Hercu-
 les 1, 2, 1. *ſta*: Auguſtus
 ad deos tranſgreſſus 2,
 75, 3. *hac figura exi-*
tum τῶν ἀποθεωθέντων
ſive eorum, quos inter
Deos poſtea retulere,
inducant.
 dextra Ponti incolere,
dextras partes 2, 40, 1.
 Dialis flamen 2, 43, 1 *à*
Ioue nomen hab.
 Dianæ ſacra regio circa
 Capuam 2, 25, 4. agros
 ei dex addicit Sulla
ibid.
 dicere. non ſine cura di-
 cendus 2, 18, 1 *memo-*
randus. & *not.* di-
 ctans 2, 83, 3 dictitans
 2, 57, 1.
 dictum ἀποφθιγμα 2, 77, 1.
 Dictum Popillii Læna-
 tis 1, 10, 2 Æmilii Paul-
 li & 4. Scipionis Afri-
 cani 2, 4, 4. Liuii
 Drui 2, 14, 3. Teleſini
 2, 27, 2. Aſinii Pollio-
 nis 2, 86, 4. Coponii
 2, 83, 4. Pompeii Sex.
 2, 77, 1. Ciceronis 2,
 62, 6. Octauii 2, 60, 2.
 Panſæ atque Hirtii
 2, 57, 1. Cæſaris. *ibid.*
 Dictatoris in rep. Rom.
 uſus & finis 2, 28, 2. &
not. dictatoria animi-
 aduerſio 2, 58, 5. dicta-
 turam recuſauit Augu-
 ſtus 2, 89, 5.
 Didius T. 2, 16, 2.
 Dido 1, 6, 4. *aſcitiſio* &
Punico nomine, quæ
proprio Eliſſa.
 dies maximi discriminis
 2, 85, 1 dies cruentiſſi-
 mus nomini Romano,
de prælio Phariſal. 2, 52,
 2. *ſid.* Freinſhem. *Ind.*
Flor. ad eſſe Romanis
 vltimum diem 2, 27, 2.
 in diem 2, 72, 1 in dies
 2, 52, 1 & *ſape.*
 dies ſenatus 2, 35, 1 *quo*
habetur ſenat.
 diem alicui dicere 2, 24, 2.
denuntiare diem ac-
cuſationis inſtituenda,
 & *ad eam audien-*
dam reum inuitare.
ſide Sigon. 3 *de iudi.*
 7. Pollet. *hiſt. for.*
Rom. 4, 8.
 differre. quantum differt
 Cato, *diſſentit, diſcre-*
pat 1, 7, 3 diſtulit ven-
 tus claſſem, *diſſipauit*
 2, 79, 3. extra dilationes
 poſitus, *eleganti formu-*
la ſtrenuū intentum-
que actore notat 2, 79, 1.
 diſſi-

difficultas annonæ 2, 94, 3.
diffusum late bellum 2,
32, 5.

digestio annorum, com-
putatio 2, 53, 4.

dignatio partium, digni-
tas, auctoritas 2, 52, 1.

dignatio sc. prætura 2,
59, 2. dignatione ob-

ruere alium 2, 69, 3. di-
gnum fuit fortuna Cæ-

saris, quod C. 2, 87, 2.
digne satis nemo po-

test de flere 2, 67, 1. di-
gnior qui arbitrio vi-

ctorum quam iracun-
dia militum moreretur

2, 24, 5. fides in Rom.
facit eas vrbes dignis-

simas sua nobilitate &
amoenitate 1, 4, 2. ita:

dignissimus vetustate
familiae suae 2, 120, 6.

dignitatis seruandae fi-
dem dederat 2, 87, 2.

dignitatē alicuius con-
stituere, augere 2, 130,

3. ex dignitate constans
forma 2, 29, 2 masculu-

lum veluti decus intel-
ligitur auctoritati pro-

prio quam venustati.
digredi ab aliquo 2, 123, 2.

2, 105, 4 ita: digressu
Neronis, discessu 2, 76,

1,

Digressiones Vellei. de e-
minentibus ingeniis

Et Viris doctis 1, 16 & c.
rursum 2, 9. item: 2,

36, 2. de coloniarum
deductione 1, 14 & 15.

de prouinciis 2, 38 *Et*
39. In vituperationem

Antonii 2, 66, 3. Quid
de Digressionibus eius-

cemodi statuendum &
not. ad 1, 14, 1.

diudicatae ferro discor-
diae 2, 31, 3.

diligere otium valide 2,
98, 3. cuius disciplinae

quamdiu Sparta dili-
gens fuit 1, 6, 3. Gell. 4,

11: *Vir litterarum Ge-*
terum diligentissimus.

dimicabatur in mortem
2, 85, 4. nulla sc. spe vi-

ctoris sed ne inulti mo-
rerentur.

dimittere vxorem, repu-
diare 2, 41, 2. dimitte-

re inuiolatum ex ca-
pituit. 2, 74, 4 dimis-

si ad Pompeium, qui
voluerant abire 2, 50, 1.

dimittere exercitum 2,
40, 3. partes dimittere

2, 52, 3. & not. & Voss. ad
h. l. dimisiteuocatum,

emisse C. 2, 70,
2.

P p

Diphi.

I N D E X.

Diphilus Comicus 1, 16, 3.
dirā omīna 2, 4, 6, 3.

dirigere aciem 2, 112, 3.

ita: directā acie 2, 95, 2

directā acie pugnatum

2, 47, 1. dirigere cur-

sū in Afr. 2, 19, 2 fu-

gam direxit ad eius ar-

bitrium 2, 85, 6. dirige-

bant facta ad consi-

lium 2, 8, 1 & *not.*

dirimi. diremti gradibus

ætatis, *distincti* 2, 36, 2.

diruta est Carthago 1, 12, 5.

discerni armis, *diudica-*

ri, *aufgemacht* werden 2,

118, 1.

discingi 2, 41, 3.

disciplina, *de statu impe-*

rii & *forma* 2, 109, 1.

ita: disciplina conue-

nientissima 1, 6, 3 &

not. disciplina sc. *civis-*

lis *vita cultusque* 2,

118, 1.

disciplina vetus deserta,

noua inducta, *de mōri-*

bis & *vinendi genere*

2, 1, 1.

disciplina militaris 2, 114,

3.

disciplinis liberalibus e-

rudita indoles Augusti

2, 59, 4. disciplinis cæ-

lestium præceptorum

innutritus, *de educat.*

2, 94, 1.

discrepat res opinionibus
auctorum 1, 7, 2.

discrimen vltimum, *de*

prælio 2, 84, 3. discrimi-

ne vestro me subtra-

ham, *belli discr.* 2, 86;

4.

discors patri 2, 37, 3. dis-

cordat à se fortuna, 2;

53, 3 *fit comparatio*

prioris felicitatis cum

secuta infelicitate. di-

scordia collegarum ne-

que ipsis honori neque

reip. vsui est 2, 95, 3. Di-

scordia magnorum vi-

rorum reip. pernicio-

sa. *not. ad* 1, 11, 6. di-

scordia curia summo-

ta 2, 120, 2.

discutere conditiones pa-

cis 2, 48, 5. discussa sedi-

tio 2, 81, 1. discussum

aduentu Cæsaris bel-

lum 2, 75, 1.

disficere cogitationem a-

licuius 1, 10, 2. & *not.*

disiecta domus Cicc-

ronis 2, 45, 3.

disponere exercitus 2, 120,

1. dispositi in id ipsum

milites 2, 27, 4. disposi-

ta prudenter hiberna

2, 111, 4.

diffensiones plebis 2, 111,

4.

diffi-

diffidere in consiliis alterius 2, 80, 2. *cum nota idio γωποσύνης: qualis Laeo apud Tac. 1 H. 26, 4 consilii quamvis egregii quod non ipse adferret inimicus, & aduersus peritos peruicax.*

diffimillima vitæ Lepidi potentia 2, 80, 4 *indignitas notatur. sicut alibi: nulla virtute tantam fortune indulgentiam meritis.*

DISSIMULANDI prudentia circa delict. milit. 2, 114, 3. *ex male dissimulato 2, 109, 2.*

diffuadere legem, *incon- cione sc. 2, 32, 1.*

dispungere interualla negotiorum otio 1, 13, 3. *interponere ex arte & ratione negotiis otii. eleganter.* A re nummaria verbum (*inquit Lips. ad Sen. 4 benef. 32*) & *dispungit*, qui per puncta rationum it, confert, pariatque; *Snde nimirum Seneca ipse mox subicit: Ego quid, cui debeam, scio. &c. Est ergo in Velleiana figura illa ra-*

tiocinatio prudentis otii intelligenda, qua Scipio accurate discernebat, quid remissionis, quibus negotiis, & quando & quomodo interponeret. adde Brisson. formul. 6. Etiam Plinius à re nummaria & ratiocinis ad negotia accommodauit (quamquam diuerso sensu) illud Pannegyrici 81: cum influentib. negotiis paria facere. i. e. exhaurire &c.

distinguere volumen notitia rerum vtil. &c. 1, 14, 1 *de insertis digressionib. distinctus tot annis ab ætate Homeri 1, 7, 1 qui abest tot an. &c. 5. dixerat.*

distrahi tempestate à suis 1, 1, 1. *distrahitissimus mole tot onerum 2, 114, 1 Varietas occupationum intelligitur.*

ditio. ditioni eius se regnumque permisit 2, 37, 3 *potestati.*

diuersa volentes 2, 60, 5, *ita: diuersa presentibus, 2, 75, 2 i. e. contraria.*

- longe diuersa alii suadebant 2, 52, 1.
- diuus Augustus 2, 124, 3
- Et alibi. Tractum ex ritu ἀποθεώσεως elogium, quod postea etiam, citra respectum eius superstitionis, reuerentia Imperatoria maiestatis, cuiusque aliquid diuinitatis tribuitur, in rescriptis Principum laudandis, & alibi, stilus præsertim fori & curiæ retinuit.*
- documentum tanti mox euasuri viri 2, 42, 2 indicium.
- Dolabella laudatur 2, 125, 5.
- Dolabellæ accusatio à *Cæs. facta* 2, 43, 3.
- Dolabellam ad mortem adigit Crassus 2, 69, 1.
- dolere ex aliquo. 2, 130, 4.
- ¶ ex. dolenda oppon. erubescendis* 2, 130, 4.
- DOLOR abstrusus & occultatus acerrimus 2, 130, 4.
- domare bello 2, 108, 3 *hic est, vi capere: oppon. condition.*
- domicilium animi corpus 2, 69, 4.
- domina gentium ciuitas 2, 29, 4.
- domini, *pro patribus famil.* 2, 103, 5.
- dominium rerum suarum ipsi concessum est 2, 80, 4. *bona relicta sc. adempta dignitate.*
- dominante in Italia Cinnana 2, 23, 3.
- dominatio nefanda 2, 60, 4.
- dominatione Antonii oppressa ciuitas 2, 61, 1.
- Hactenus in malam partem; sequens exemplum nil nisi potestatem imperii Monarchici, siue dictatoriam animaduersionem notat: pæne vim dominationis experti essent* 2, 68, 4.
- Domitiæ familiæ felicitas peculiaris 2, 10, 3. *¶ Baron. Streinii stemmata.*
- Ex duabus gentis huius familiis Noster memorat, ex Ænobarborum quidem: Domitium Cn. Fil. Cn. nep. cuius ex Aruernis victoria celebris* 2, 10, 2.
- Domitium Pontif. max. qui legem de sacerdotiis tulit trib. pl. 2, 12, 3.
- Domitium *lege Pedis damna*

damnatum, qui cum Antonio se coniunxit 2, 76, 2 indeque transiit ad Cæsarem 2, 84, 3.

Ex Caluinorum familia: Domitium Caluinum 2, 78, 3.

domi belliq; fortissimus 2, 27, 1. domum suam omnium conspectui patere vult Drusus 2, 14, 3.

donare aliquem incolu-
mitate, *Vita* 2, 100, 4.
donari ornamentis triumphalib. 2, 115, 3.
DONATI milites ab Imperatore ob virtutem 2, 104, 5.

dos. velut in dotem scele-
ris 2, 57, 2. *ἀνδραγαθία*,
ἀνδρός intelligitur.
dotes belli & togæ,
laudes artesque siue
Virtutes 1, 12, 3.

Drusus M. Liuius pro Se-
natu multa molitur 2,
13. quæ cum non pro-
cederent, perturbat
remp. & occiditur 2,
14, 1. eius vox ad cir-
cumstantes &. 2. ad ar-
chitectum &. 3. eius
mors excitauit bellum
Italicum 2, 15, 2.

Drusus Liuius Claudia-

nus Liuiæ Pater 2, 71,
3. 2, 75, 3.

Drusus Claudius cum Ti-
berio in Ræt. & Vin-
del. missus 2, 95, 1 mors
eius & elogium 2, 97,
2 & 3.

Drusus Libo 2, 130, 3.

dubio Marte 2, 55, 3 &.

Mart. dubiis in rebus

2, 112, 6 *itidē de prælii*

periculo, dubiam spem

armorum tentare 2, 71,

1 *sententiosē ita dici-*

tur, cum omnis fortu-

na, quæ bello commit-

tur, dubia sit. respon-

det illa locutio: incer-

ta pro certis capta-

re &c. dubia & inter-

dum ancipiti fortuna

2, 79, 2. dubii casus re-

rum humanarum 2, 75,

2. dubitare, *pro deli-*

berare 2, 51, 3. sine vlla

dubitatione 2, 122, 1.

mox: quis enim du-

bitare potest?

ducere contra remp. sc.

milites rerum nou. cu-

pidos 1, 125, 2.

duci. per quæ eo ductus

erat, *adductus ad id*

consilium capiend. 2,

102, 3. duci in triumpho

inter captiuos 2, 65, 3.

1, 9, 5. duci in vincula
2, 7, 2.

ductu Agrippæ 2, 79, 4.
virtute & ductu Ventidii 2, 78, 1. non iam ductu sed manibus atque armis 2, 115, 4 *ex quo locoplanum est, ductu, presentiam ad exercitum; manibus operam ipsius ducis notari. sed hoc rarius. alias enim quacumque presentia ducis consilio & labore prestat, ductu includuntur. ductu auspiciisque Cæsaris infractæ Galliæ 2, 39, 1. solenniter hac coniungi notat Brissoni 4 formul.*

dulces facetiæ Latini leporis 1, 17, 1. ita; dulcedo mollissima carminum 1, 7, 1. dulcedo pacis 2, 117, 4. dulcedo & suauitas morum 2, 97, 3.

dum. pro dummodo 2, 61, 3. &c. dum ea geruntur 2, 69, 6. 2, 98, 1 &c. alibi: per id tempus; per eadem tempora, interim. Tales formulæ quid præsent in Historiâ, vide apud G. I.

Voss. in art. Historica
c. 24.

duodeseagesimus annus
2, 53, 3.

DVPLEX & diuersissimus animus in eodem hom. 2, 5, 3 & not. duplicauerat eius vires aduentu suo 2, 77, 3.

durare exercitum patientia periculorum 2, 78, 2. actiue. durauit ei odium in tantum &c. 2, 79, 6 mansit odium aduersus ipsum. durauit illis in longum constantia pugnandi 2, 85, 4.

Duumuir Minturnensis 2, 19, 2. Vide de Duumuiris coloniarum & municipiorum Sigon. de antiq. sur. Italia lib. 2 cap. 4 & 8.

dux factus propriæ classis 2, 76, 2. dux bello peritissimus 2, 29, 3. dux consiliis, miles manu 2, 18, 1 sententiose, duces consulares, prætorij 2, 90, 3. duces acerrimi & peritissimi 2, 116, 1. ducum maximus 2, 99, 1.

dux partium 2, 72, 3. Iulianarum partium 2, 55, 1.
Ibî

Ibi ponitur pro capite
 & principe partium;
 hic pro uno ex ducibus,
 in partibus. Iulianis, mi-
 litantibus. duces recu-
 perandi imperii fuere
 1, 2, 1.

DVX non debet iudicio
 exercitus regi 2, 115, 5.
 milites non temere
 cladi offerat. *ibid.* &
 2, 97, 4. vtilia speciosis
 præferat 2, 113, 2. DV-
 cis disciplina eiusque
 temperamentum & e-
 xemplum 2, 114, 3. DV-
 CIS fortuna & virtus
 2, 97, 4. erga vulneratos
 & imbecillos comitas
 2, 114, 1. DVCIS se-
 gnitia optimus exerci-
 tus perditur 2, 119, 2. IN
 duce plus est, quam in
 exercitu 2, 111, 2.

dynastæ 2, 51, 1 *Vide Ind.
 Nepot.*

Dyrrachii obsidetur Pō-
 peius 2, 51, 1.
 E.

E Bur. ex eборе appara-
 tus triumphus Afr. Cæf.
 2, 56, 2.

edere munus 2, 93, 2 *exhi-
 bere, præbere. Vid. mun.*
 editis magnis speciosi-
 que rebus, *gestis* 2, 76,

2. editis haud incruen-
 tis certaminibus 2, 21,
 6. editis virtutum ex-
 perimentis 2, 94, 4.

educere hibernis exerci-
 tum 2, 115, 2.

efferre ad principale fasti-
 gium, *extollere* 2, 128, 1
 Hispania Sertorium ar-
 mis extulit 2, 90, 3.

efficere. effecerat magnū
 modum legionum 2,
 73, 3. effectus maximi
 belli consummati sunt
 2, 115, 4.

effossum lumen alterum
 imperii 2, 52, 2.

effundere se obuiam, *co-
 piose. excursu* 2, 112, 4

effusa ciuitate obuiam
 2, 45, 5. effudit se in
 Asiam vis Græcæ iu-
 uentutis 1, 4, 3. effusa
 immanis vis Germana-
 rum gentium 2, 12, 2.
 effuso cerebro expira-
 uit 2, 7, 2. effundere
 vocem, *emittere* 2, 14,
 2. effusissimus munifi-
 centiæ 2, 41, 1. effusif-
 simus sinus maris Ha-
 driatici 2, 43, 1.

Eggius L. 2, 119, 3.

Egnatius Rufus insidias
 Augusto & sibi exitiū
 comparat 2, 91, 3 & 4.

Pp 4

hinc;

hinc: Egnatianum sce-
lus vocatur ea conspi-
ratio 2, 93, 1. Idem
Egnatius prohibetur
consulatum petere 2,
92, 4.

egressus fortunam homi-
nis, *supergressus* 2, 40,
2.

elabi vrbe, *effugere* 2, 41,
2.

elanguescere 2, 111, 4 *de*
imminutis hostis obses-
se viribus.

elegans liberalium stu-
diorum & auctor &
admirator fuit Scipio
1, 13, 3. neq; quisquam
elegantius dispunxit
negotia otio. *ibid.*

elephantorum certamen,
inspectacul. 2, 56, 1.

elicitæ gaudio lacrymæ 2,
104, 5.

elisarum faucium notæ
2, 4, 5.

Elissa Tyria Carthaginem
condidit 1, 6, 4 & Di-
do.

Ellipsis *tq̃ causa* vel *gra-*
tia, cuius augendæ 2,
20, 5. *tq̃ modo* vel *tan-*
tum. neque licentia
in mediocres sauitum
Ec. 1, 2, 1. 2, 80, 4. *tq̃*
potius. merentis sem-

per quam captantis
gloriam 2, 129, 1. *ita*
sapissime Tacitus. *tq̃*
Et. excederet Sicilia 2,
80, 2.

eloqui. quis eloquatur il-
la opera 2, 126, 1. elo-
quentissimus Drusus
2, 13, 1. eloquentiæ pro-
fæ decus 1, 17, 3. elo-
quentia medius 2, 29, 3
eloquio animoque si-
milis, *pro eloquentia* 2,
68, 1. eloquentia flo-
ruit vrbs Attica 1, 18, 1.
elucet atque eminet 2.
122, 1. elucebat per id.
quantus euasurus esset
2, 94, 3

emergere è terra forami-
ne cuniculorum 2, 27,
4. emergere in fasti-
gium *dignitatis* & *po-*
tentia sc. 2, 65, 1.

emer: quid emeruissent
i. e. meruissent 2, 66, 1.
ita: emeritus trium-
phus 2, 47, 1.

emicare. sub eum locum,
qua cor emicat 2, 70, 5.
*respicitur ad palpi-
tationem cordis.* alias *de*
situ etiam ad hunc mo-
dum Plinius 11, 37: cor
hominis *infra laeam*
papillam turbinato
mucro-

microne in priora eminet. emicans multo igne incendium 2, 125, 4 *eleganter, de seditione.*

eminere. qui eminebat, legendus 2, 103, 2 *de praestantia virtutis & meriti.* eminuérant sine periculo 2, 49, 1. *de praest. dignitatis.* EMINENTIA non carent inuidia 2, 40, 5. eminent inter ingenia maxime 2, 36, 3. EMINENTIS fortunæ comes inuidia 1, 9, 6. eminere claritudine 2, 130, 1 dignitate 2, 107, 1. 2, 127, 2. emi-nens princeps *oppon. æ-*quali ciui 2, 124, 2. emi-nens dignitate 2, 107, 1. eminens dictu res 2, 114, 1. emiæns fasti-gium 2, 109, 3. eminentissimi viri filius 2, 2, 1. eminentissim⁹ ciuium 2, 99, 1. eminentissimi viri 2, 43, 3. eminentissi-mi ciues 2, 71, 2. emi-nentissimi duces 2, 17, 3. 2, 121, 3. eminentissima ciuitas Rom. 2, 22, 2. eminentissima Roma-narum Liuiæ, gene-re &c. 2, 75, 3. eminen-

tissima mater Tib. 2, 130, 5. eminentissima simplicitatis viri 2, 72, 3. eminentia ingenia 2, 36, 2. eminentissima cuiusque professionis ingenia 1, 16, 2. eminen-tissima capita imperio-rum 2, 101, 2.

Eminentes viri, *de Prin-*cipibus Viris & mo-narchis cum excellen-tia significatus 2, 127, 1. eminentissimus ingenii ac studiorum 1, 12, 3. *Talia exempla vide* *supra in:* Acer belli.

Notandum interim est esse hanc vocem inter eas, quibus crebrius & libentius vitur Velleius, quã aliorum quisquam; sicut ex ap-positis exemplis patet. emissâ oraculo vox 1, 10, 5. per emissarios factio-nis suæ 2, 18, 6. ita di-cuntur satellites & ministri, quarumcun-que rerum atrocium aut dolosarum molitioni & effectiioni de-stinati emissique. Vide etiam Marcell. Donat. ad Lamprid. Helio-gab.

I N D E X.

emolumentum victoriæ
2, 105, 4 *ita*: emolu-
mentum patrati belli
attulit hiems 2, 114, 4
Et victoria *Et* confe-
ctio belli, *Seluti qua-*
dem periphrasi attollis
intelligatur.

enarranda. nō recipit hæc
scripturæ modus 2, 52,
2.

eneruatus amore animus
2, 86, 3.

eniti, *parere* 2, 95, 1. 2, 104,
3. eniti ad honores *a-*
lias ascendere 2, 127, 1.

Ephesus condita 1, 4, 3.

Ephyræ 1, 1, 1. *Sel* Ephyræ,
Corinthus *olim dicta*
1, 3, 3. *Et* not.

ἐπίγειος ἔγκληματις 1, 2, 3.
Et not.

Epirus 1, 1, 1.

epistolæ funestæ 2, 117, 1.

epistolarum commer-
cia 2, 65, 1.

Eporædia 1, 15, 5. *al*: Epo-
redia.

epulum per multos dies
datum 2, 56, 1. epulari
apud aliquem 2, 101, 3.

equo vehi 2, 114, 3. equi-
tum loca in theatro 2,
32, 3 *Sulgo*: quatuor-
decim *ordines*. equi-
tum operæ ad bellum

extraordinariæ 2, 111, 1.
equestris acies, *equitatus*
2, 112, 5. equestri mili-
tia finita 2, 111, 3.

equestris Ordo 2, 76, 4 e-
questri loco natus 2,
128, 2. equestri sed
splendido genere na-
tus 2, 88, 2 *ita*: ad-
modum speciosa eque-
stris familia 2, 59, 2.
Snde splendidi, insi-
gnes, illustres *equites*,
eminentia quorundam
in equestri ord. notan-
da. *Side* Lips. *ad 12*
Annal. Tac.

equestri statua honora-
tus Octavius 2, 61, 3. *Et*
not.

Eretria Atheniens. colo-
nia 1, 4, 1.

erubescenda *opponuntur*
hic dolendis 2, 130, 4.

erudire indolem alicuius
liberalibus disciplinis
2, 59, 4.

eruere. eruit funditus
Corinthus 1, 13, 1. *ita*:
eruta Carthagine 2, 38,
2 eruendam delēdam.
que urbem 2, 27, 2. *a*
fundamentis sc. *desi-*
cere.

erumpere. erupit scelus
Egnatianum 2, 93, 1. e-
rupit

rupit tempestas in do-
mo Aug. 2, 100, 2.

erumpens pectore & ore
indignatio 2, 66, 3.

eruptionibus pugnatum
2, 47, 1.

Erythra condita 1, 4, 1.

Eryx 1, 8, 3 & not.

esse. sunt qui prodiderint,
prodidere quidam 2,

27, 5 esse in fine 2, 33, 1,

esse alicui terrori, vene-

rationi 2, 41, 3. esse ho-

nori, vsui 2, 95, 3 crimi-

ni 2, 116, 5.

euadere. documentum
tanti mox euasuri viri

2, 42, 2 quantus eua-

surus esset 2, 94, 3.

euclere. euexerat eum
amicitia Principis vsq;

in 2, 90, 1. euectus ani-

mo super humanam

fidem 2, 130, 1. vsque in

comparationem Græ-

corum ingeniorum e-

uectus 2, 9, 3.

euentum collegæ ex sua
fortuna æstimans 2, 70,

2. euentu felici superat

hostem 2, 25, 2. euentu

rerum felici fugauit

hostem 2, 46, 5.

euerti funditus 2, 115, 4.

euitare tela 2, 80, 3.

Eumenes medius inter

Perseum & Rom. 1, 9,
3.

euocare 2, 129, 1. *sc. ad se,*

atque, quæ hoc loco em-

phas est, Velut elice-

re. euocatus 2, 70, 2

Ε 3. Apud Dion. 45

p. 313: τὸ τῶν ἡγοκᾶτων

ἢ Ὀνοκᾶτων σύστημα, ἔς

Ἀνακλήτης ἂν τις ἐκδηνί-

σας, ὅτι πεπαυμένοι τῆς

στρατείας, ἐπ' αὐτὴν αὐθις

ἀνεκλήθησαν, ὀνομάσειεν.

Legio Euocatorū: quos.

aliquis Grace ἀνακλήτες

possit appellare; quod

cum dimissi iam essent

à militia, postea ad

eam renocantur.

Euphrates 2, 46, 4. 2, 101,

1.

Eupolis Comicus 1, 16, 3.

Euripides Tragic. 1, 16, 3.

Ex, *variis significatibus*

seruit. Ex Aruernis

victoria 2, 10, 2. ex Hi-

spaniis triumphare 2,

30, 2.

ex consulatu sortitus A-

siam 2, 33, 1. ex consula-

tu obtinebat Hispaniā

2, 78, 3. ex eo honore

(*pratura sc.*) sortitus

Macedoniam 2, 59, 2.

Ita Suetonius Cas. 18:

ex pratura sortitus

Hisp.

Hispaniam 1 & Aug. 3, *ex pratura Macedonia sortitus*. alii saepe. *Apte* & è re dictum; quia expleto magistratu annuo Roma, proficiscebatur in provincias sorte sibi destinatas, eas quoque tali nomine, quod à Roma gesserant, administraturi. Et & ordo temporis, & species dignitatis notetur hac formula.

ex equestri ordine consul creatus 2, 76, 4. cum eques esset, non patricius.

ex diuerso, hinc, illinc 2, 101, 2. ex longinquo 2, 43, 2. ex altera parte 2, 74, 3 non opposit. sign. sed, prater ea &c.

ex censu, secundum modum census 2, 111, 1. ex constituto 2, 110, 2. ex merito 2, 118, 5.

ex male dissimulato 2, 109, 2 περιφρασις & surpatum: Et &;

ex maxima parte 1, 17, 1. magna ex parte 2, 97, 3.

ex insperato 2, 112, 6. ex ocurso contracta rixa 2, 47, 4.

ex vulnere mortuus 2, 61,

4. *caussa signif. ita*: ex aliquo dolere, indignari, erubescere 2, 130, 4.

ex Macedonia repetundarum damnatus 2, 8, 1.

ex prouocatione hostem interemit 1, 12, 4 cum prouocat⁹ sc. pugnasset.

ex auctoritate senatus 2, 20, 3.

ex persona poetæ dictū, mox: sub 1, 3, 2.

ex negotio aliquid remittere 2, 88, 2.

exaggerare iuuentam alius honoribus 2, 129, 2 ἀνένηλκώς & ad splendorem rei conciliandū dicitur.

exardescere. exarsit bellum ciuile 2, 49, 2 exarserat bellum 2, 75, 1. 2, 104, 2 exarserant initia ciuilis belli 2, 48, 1.

excalceari 2, 41, 3.

excedere natura sua, 2, 68, 5 contra insitam clementiam aliquid facere. excedere Sicilia 2, 80, 2. Italia 2, 76, 2.

excedere modum laborum, periculorum 2, 122, 4. excessit in hoc ira principis. & quo eo progressus est 2, 68, 5.

exce-

excedens humanam fidem temeritas, *incredibil.* 2, 51, 3. excedere ad deos 1, 2, 16. D. post excessum Hannibalis ex Italia 1, 15, 1.

excellens vir 2, 92, 1. excellens corpore 2, 107, 1. forma 2, 29, 2 specie 2, 7, 2. excellentissimus omnium civium forma 2, 41, 1.

excelsissimus iuuenis 2, 101, 1. excelsissimi duces 2, 114, 4. excelsissimi viri 2, 22, 2. excelsissima victoria 2, 95, 3. excelsissime floruit Sparta 1, 6, 3. *Hoc quoque vocabulo singulariter ἑκατοπενήκως utitur Noster.*

excidere silvas 2, 109, 5. excisus exercitus 2, 120, 3 excisi agri 2, 115, 2 excisa Germania 2, 122, 3 *ita ὑπερβολικῶς de clade loqui amat. sic: excidium auctoravit partibus suis 2, 30, 1. plurimo cum earum gentium excidio 2, 98, 2.*

excipere aliquem cena 2, 77, 1. bellum ab Asculanis ortum, à Marfis exceptum 2, 15, 2 *seriem*

progressionis not.

exciuit veteranos 2, 51, 2 *Tacitus de eadem re, concitos, ait. excita sedibus suis gens* 108, 1.

Exclamatione siue potius admiratione indicat magnitudinem sequentis narrationis Velleius 2, 105, 1. exclamatio rei attollenda panegyrico studio usurpata 2, 114, 1.

exemplum grauissimum antiquisq; comparandum 2, 78, 3. exemplum naturale 2, 128, 4 *patris sc. respectu Tib. & maiorum, respect. Pop. R.* exemplum clementiae Caesaris 2, 100, 4. exemplum hominis grati & pii fuit Coruinus 2, 71, 1. exemplum proscriptionis primus inuenit Sulla 2, 28, 3. *Unde: exempli Sullani malum proscriptio 2, 56, 1. eiusdem exempli tribunatum ingressus 2, 6, 2 exemplo inutili, facto salutari 2, 47, 4. & not. homine quam exemplo dignior fuit hæc iniuria 2, 20, 3. & not.*

in omnia virtutum ex-
 -empla genitus 2, 116,
 2.
 EXEMPLUM Principis ef-
 ficacissimum est 1, 126,
 5. Exempla non consi-
 stunt ibi, vnde coepe-
 runt &c. 2, 3, 4.
 exequi. in consultando
 temerarius, in exe-
 quendo vir 2, 24, 5. exe-
 cutus fortiter, quæ pes-
 sime ausus erat 2, 24, 1.
 2, 29, 1. executor acerri-
 mus malorum propo-
 sitorum 2, 45, 1.
 exercere exercitum bellis
 2, 109, 2. animum disci-
 plinis, corpus periculis
 1, 13, 2. exercuerunt nos
 bello tot annorum 2,
 90, 1. *negotium faces-
 sere* &c. exercere ini-
 micitias cum aliquo 2,
 45, 1.
 exercitatio animorum, *de
 studio* 2, 110, 5. exerci-
 tationes nauales 2, 79,
 1.
 exercitia perpetua 2, 109.
 1. *bellica præsertim.*
 exercitus disciplina, ma-
 nu, experientia bello-
 rum præstans 2, 119, 2.
 exercitus magnificen-
 tissimus à segni duce

perditur 2, 120, 5.
 EXERCITUS non regat
 ducem, sed regatur à
 duce 2, 115, 5. EXER-
 citus nimis magnus
 difficulter regitur 2,
 113, 2.
 exhaustus bello exercitus
 2, 21, 4.
 exilium Numidici glorio-
 sum 2, 15, 5. & Cice-
 ronis 2, 45, 3. *exilium
 specie honoris imposi-
 tum* 2, 45, 4. 2, 93, 3. 2,
 99, 2.
 existimare, *indicare*. quid
 de eo existimauerit
 Sulla 2, 27, 5.
 exitialis spiritus 2, 22,
 4. tempestas 2, 72,
 5.
 exitiabilis fames 2, 112, 3.
 clades 2, 112, 4. euen-
 tus prælii 2, 21, 3. so-
 cietas potentia reip.
 exitiabilis 2, 44, 1.
 exitiabiles homines 2,
 12, 5.
 exire. quia viuis exierat,
effugerat 2, 8, 3. exitus
 hic fuit illius viri 2, 53,
 3. exitus partium Bruti
 2, 72, 1. hunc vitæ mor-
 tisque habuere exitum
 2, 7, 1. & *alibi*: hunc
 finem vitæ hab. 2, 14, 2.

exoletus histrio 2, 28, 3
impudicus, pathicus.

expectato maturius 2, 123,
 2 expectatis contraria
 2, 75, 2.

expeditiones æstiuæ 2,
 114, 3 classica peditum-
 que 2, 121, 1.

exorabilis in offensis 1, 29,
 3.

experiri molem belli,
subire, suscipere 2, 95, 1.

experiri aliquem, *sc.*
operam alicuius Vir-
tutemque 2, 128, 4.

experiri animum victo-
 ris, *tentare clementiã,*
incolumitatem petere

2, 87, 3. experti pæne ef-
 fect vim dominatio-
 nis, *sensissent* 2, 68, 4.

expertæ virtuti in Afri-
 cã, respondit in Hisp. 2,
 4, 2 κατὰ δύναμιν.

experientia belli 2, 78, 2.

experientiã laudandũ
 est consilium 2, 57, 1. *i. e.*
bonum fuisse consiliũ,

experientia ostendit.

experimenta virtutis da-
 re 2, 94, 4. experimen-
 tis maioribus testa-

tum, *exemplis* 2, 116, 3.

explere censum senato-
 rum 2, 129, 3 Tacitus,
iuvare dixit 2 A. 37, 1.

non habentibus *sc. sup-*
plere, adeoque inopiam
senatorum sustentare.

S. Sueton. Tib. 47. ex-
 pleuit plurimum labo-
 rem circa port. 2, 23, 3.

expleuit tot millia eo-
 rum numerus 1, 110, 3.

ita Curtius *sæpe, aliis-*
que.

explicare, *historica* *sc. dñ.*
246d 2, 46, 1. *Et alias.*

explicatis classibus 2,
 79, 5. *Ita passim:* expli-

care copias, turmas *Et*
 exploratissima fuit victo-
 ria ante præli. 2, 84, 1.

certis indicis cognita.

exploratores 2, 112, 5.

Exponere pecuniam *sc. ex*
naue 2, 45, 5. expositæ
 in terra copię 2, 79, 4.

expostulante cõsensu po-
 puli 2, 77, 1. *Verbum av-*
εχλυνδν de Vehementi
flagitatione.

exprimere, *describendo*
sc. 2, 124, 1.

expromere. ciulatu ex-
 promenti indignatio-
 nem casus tanti viri 2,

19, 3 *ita legitur; mal-*
lem tamen legere: ex-
promens indignatio-
nem casus t. v. Et c.

expugnationes 2, 98, 2.

exc-

exsecratio in Cinnam 2,
22, 2. exsecrationes tri-
bunorum pl. publicæ
in Crassum 2, 46, 3 &
not.

exsomnia 2, 88, 2 ex-
somnia animo 2, 129, 4
exsoluere pœnas facino-
rum, *puniri ob facin.*
2, 88, 3.

exsultatio quædam nouæ
salutationis 2, 104, 5.
*ita significanter illum
alacritatem latitiam-
que militum salutan-
tium exprimit.*

extentum vitæ spatium 1,
11, 6 *de longæuitate.*

extraordinaria imperia 2,
30, 3. 2, 31, 4.

exturbare aliquem vrbe
2, 19, 1. *mox: exulem
facere.*

exuere castris 1, 9, 4 *ita:*
exutus omnibus copiis
2, 37, 2. exutus nauibus
2, 79, 5.

F.

FAbius Allobroges vi-
cit, vnde *Allobrogicus*
dictus 2, 10, 2.

Fabii Æmiliani disciplina
milit. in Hispan. 2, 5, 4.

Fabrateria 1, 15, 4. *Oppid.*
Camp.

fabricata classe 2, 79, 2 fa-

bricati miro opere cu-
niculi 2, 27, 4.

facere templa, porticus 2,
81, 3. theatrum 1, 15, 3.
adif.

prouinciã 2, 38, 2
ludos, *mox: præbere,*
edere 2, 79, 6-

decum 2, 126, 1 & *not.*

copiam pugnandi 2,
112, 3.

exercitum 2, 109, 2 *pa-
rare. quam phrasin & t
Sallustianam nec sa-
tis probam in Aruntio
reprehendit Seneca
ep. 115: nisi quod paul-
latim consuetudine
mitigari hæc talia,
& surpantiis item ratio-
ne arteque, satis con-
stat.*

facere, *in obscenis* 2, 83, 4.

facere viam incrementis
suis 2, 51, 3. æstiuã pro-
ducta federe emolu-
mentum victoriæ 2,
105, 4. vbi negotia fe-
cissent otio locum 2,
105, 3. hoc tempus me
fecit militem Tiberii
2, 104, 3.

facinoris præclari auctor
2, 120, 1.

facundus malo publico 2,
48, 3.

falle-

fallere. fefellit eos quin-
quennium, *praterist*
eorum curam, aberrare
2, 53, 4.

fama, vt loquitur fama,
rumor 2, 93, 3. famæ
post conscientiam con-
sulendum 2, 115, 5. fa-
ma gloriaque 2, 65, 4
fama tanti nominis
territus 2, 94, 4. *cele-*
britatis signif.

Fame vrgeret hostem me-
lius est, quam ferro.
not. ad 2, 111, 4.

familia insignis honori-
bus 2, 127, 3. in fami-
liam eius datus, *per*
adopt. sc. 2, 8, 2 retine-
re in familia, *non dare*
in adoptionem 1, 10, 5.
familia priuata 2, 91, 3.
de seruis.

Fannius C. inter oratores.
2, 9, 1. 1, 17, 3.

Fannius Cæpio 2, 91, 2.
fasces submittere alicui,
Et superiori sc. 2, 99, 4.

fastidire aliquem colle-
gam 2, 77, 3 fastidire vt
externos 2, 15, 3 *con-*
temptum *Et asperna-*
tionem repellentium
notat.

fastigium. *de dignitatib.*
magnis *Et honoribus.*

in summum fastigium
uectus 2, 30, 3. fasti-
gium altissimum, pa-
ternum 2, 116, 4. fasti-
gium consulare 2, 69, 1.
fastigium principale in
rep. 2, 59, 1. 1, 11, 6. *de*
potentia: in quod iam
emersissent fastigium
2, 65, 1. imperium suum
perduxit Maroboduus
in fastigium nostro
imperio timendum 2,
109, 1. *Et cum excel-*
lentia, fastigium orbis
terrarum, *de monar-*
chia, siue summo impe-
rio Rom. 2, 131.

fata, *pro destinatione di-*
uina. si fata poscerent
2, 123, 3. fata vincunt
omnem curam *ibid.*
fatorum vis inelucta-
bilis 2, 57, 3 *quod caure*
accipiendam. fatum
enim non infert rebus
necessitatem 2, 118, 4
not. neque tollit arbi-
trii libertatem. quam
partem ethnici non
intellexere. Vide G. I.
Vossii commentar. de
orig. Et progr. idolatr.
lib. 2. cap. 47 *Et:* fa-
torum iniquitas rapuit
iuuenem 2, 97, 3 *ita so-*

lent gentiles loqui.

fata salutaria reip. terra-
rumque orbis 2, 60, 1
cum magnificentia e-
logii passim Romani
memorant *sua Reip.*
fortunam, sua Orbis
Imperisque fata.

fatalis mors 2, 4, 6. 2, 49,

1. *Et alibi. naturalis,*
oppon. *Violentæ. Con-*
uenit illa locutio di-
stinctioni Aristotelicæ
5 *physic. t. 57 qua Φθο-*
ρὰν duplicem cōstituit,
τὴν παρὰ φύσιν, Et τὴν
κατὰ φύσιν Et mox γένε-
σεως βίαιος vocat Et ei-
μαρτυράς, non fatales.
Vocatur alias mors ἀ-
νόμος, simplex, spon-
tanea: apud Iustinum,
naturalis factorum con-
ditio: morte sua obire.
Vide Cœl. Rhodigin.
lib. 21 cap. 4.

fatigauerat per trienniū
nostros exercitus 2, 34,
1 *multum negotii ex-*
hibuerat nostris. fatiga-
ta veluti fortuna 2, 69,
6 sententia causssa ita
loquuntur de fortuna
Saltum mutante.

Fauentia 2, 28, 1.

fauere partibus Sullæ 2,

26, 2 *fauor partium,*
erga partes 2, 54, 2 fa-
uorabilis reditus 2, 40,
2 *fauorabilem fecit*
triumphum inuidia al-
terius 2, 34, 2.

Fauonius prætorius 2, 53.

* 1.

fax belli Sertorius 2, 25, 3

auctor, concitor. Vid.

Ind. Flor. *facem sub-*

licere bellis ciuilibus

2, 48, 3 *de instinctore.*

fedus turpe Pompeii &

Mancini 2, 1, 4 *rescis-*

tum & 5. 2, 90, 3. fedus

pacis 2, 77, 2.

Felicitis nomen assumit

Sulla 2, 27, 5.

feritas hostilis 2, 119, 5.

ferox animo 2, 108, 2. fe-

rocior iusto 2, 49, 4.

ferocior populari feri-

tate 2, 106, 2 ferocissi-

mæ gentes 2, 98, 2 fero-

cia ingeniorum 2, 115,

4 Numantinis etiam

tribuitur 2, 1, 4.

ferre arma contra 2, 87, 2

& con.

pretium sui consilii,

reportare 2, 125, 1.

grauiter, dolere 2, 102, 1.

legem ad populum 2,

18, 6 *inter sollennia*

& Brisson. 2 form.

cuni-

- cuniculi qui in diuer-
sas agrorum partes fe-
runt 2, 27, 4. *ducunt,*
Viam aperiunt. fere-
bat se regiæ stirpis,
pradicabat, discitabat
1, 11, 1.
- ferrum. quos ferro pote-
rat interimere, *in præ-*
lio sc. 2, 85, 4.
- festinanter 2, 127, 2 festi-
natio itineris 2, 50, 3.
- Fetiales 2, 1, 5. *per hos de-*
debantur hostibus no-
xii. ibid. Vide Dionys.
lib. 2. Cicéron. 2. *de ll* 9.
- fides promissæ breuitatis
2, 56, 4 *observatio fidei*
et promissi. fidem vix
mereri potest 2, 105, 1.
suprà humanam fidem
euectus, *suprà quam*
credi potest 2, 130, 1.
- fides Attica, *proverbiali-*
ter pro sincera 2, 13, 4.
fidei publicæ violatio
non debet vnus lui
sanguine 2, 1, 5 & *not.*
fidei alicuius se com-
mittere 2, 37, 4. *de dedi-*
tione. ita: sequi potius
Romanorum fidem,
quam arma metuere 2,
107, 2. fides in forum
reuocata 2, 126, 2. fide-
lissimus partium 2, 53, 1.
- Fidentia 2, 28, 1.
- fiducia hostium 2, 120, 1
fiduciâ virium 2, 112, 3
victoriæ 2, 113, 1. fiducia
militum armauit Cæ-
sarem 2, 49, 3.
- figurarum similitudo ex-
pressa *in imaginib. sc.*
1, 11, 4 *de imaginib. ad*
vinum expressis.
- Filiorum impietas erga
proscriptos parentes 2,
67, 1.
- Fimbria C. Flavius inter-
imit se 2, 24, 1.
- finis, *de morte* 2, 123, 3.
- finire circulum, *definire*
1, 10, 1. quidquid fini-
tur meridiano, *compre-*
henditur 2, 126, 3.
- finire honores, *deponere*
2, 33, 3.
- firmus proposito 2, 63, 3
firmus exercitus 2, 29, 1.
firmissimi remiges, *va-*
lidiß. 2, 84, 2.
- Firmum Urbs Picen. 1, 14,
8.
- Firmare pace, quæ bello
subacta 2, 123, 1 *senten-*
tiose, componere, sta-
tum dare. firmare præ-
sidiis urbem 2, 26, 1.
- Flaccus Pomponius 2,
129, 1.
- flagrantior fax 2, 48, 3.

flamen dialis 2, 22, 2. 2, 43,

1.

Flavius Cæsetius 2, 68, 4.

flos ætatis 2, 29, 2. floruit

hoc tempore Cicero 2,

36, 2 floruit Homerus

ante tot. an. 1, 5, 3 *Vita*

& celebritas notatur.

florere in rep. sine in-

uidia 2, 49, 1. florere

fauore publico 2, 92, 4.

floruit vrbs Attica elo-

quentia 1, 18, 1. floren-

tissimus ingenio 2, 2, 2:

Floralium ludorum ini-

tium 1, 14, 8.

fluere otio & mollitiis 2,

88, 2. fluens mollitiis

Sardanapalus 1, 6, 2.

fluens respublica, pro-

cumbensque, *qua e-*

uerso statu ad interi-

tum spectat 2, 16, 4.

Fonteius 2, 15, 2.

forma, *de modo scriptura*

& operis Velleiani.

forma propositi operis

2, 66, 3 forma sua red-

datur operi 2, 49, 1 hoc

opus seruet formam

suam 2, 96, 3. excedere

formam propositi ope-

ris 1, 16, 1.

ita de genere operis &

& scripitionis poetica:

perfectissimi in forma

operis sui 2, 36, 1.

de summaria & graui

descriptione, notanter:

forma vniuersi princi-

patus Tiberiani 2, 129,

1 *de disciplina statu-*

que ciuili. forma reip.

prisca 2, 89, 3. forma

prouinciæ 2, 97, 4 quæ

& formula prouinciæ

2, 38, 1 *& not. ita:* in

formam præfecturæ re-

digi 2, 44, 4 *& præf.*

ad formam disciplinæ

Romanæ, *similitud.*

not. 2, 109, 1. in formā

iusti exercitus coiere

2, 61, 2.

Formiani in ciuitatem re-

cepti 1, 14, 4.

formula προδιαρείας, &

ἐπιπλήξεως in inferen-

dis Historia ordini fa-

ctis memorabilibus ex-

tra ordinem, aut egres-

sionibus 1, 14, 1. 1, 16, 1.

2, 7, 3. 2, 14, 3. 2, 26, 3. 2,

38, 1. 2, 41, 3. 2, 68, 1 &c

4. 2, 86, 3. 2, 108, 2.

2, 107, 1. *præcisio-*

nis item 2, 42, 1. 2,

43, 4 &c.

fortissimus domi belli-

que 2, 27, 1.

Fortuna, *de illa mente,*

quam æthnici in ter-

*ras ablepatam, omnia
Versare pro lubitu cre-
debant. Hinc illa: For-
tuna in omni re mul-
tum potest 2, 116, 3. for-
tuna concussit eum 2,
79, 3 fortuna indulget
ei 2, 117, 1. fortuna vlti-
est eius factum 2, 119, 4.
FORTUNA rumpit, in-
terdum moratur pro-
posita hominum 2, 110,
1. fortuna hunc eius
exitum esse voluit 2,
72, 1. fortuna extulit
fastigium eius tantis
auctibus 2, 40, 4. 2, 37,
4. fortuna pronior eos
comitata est 2, 69, 6.
fortuna ei hos comites
aggregauerat 2, 53, 1
fortuna omnia diremit
inter duces 2, 47, 2
quos fortuna periculo
subduxerat 2, 72, 5. for-
tuna non dabat ele-
ctionem, sed ostende-
bat perfugium. *Ibid.*
fortuna subduxerat
spem magni nominis
2, 103, 1. fortuna à se
discordat 2, 53, 3 fortu-
næ indulgentia 2, 80, 1.
2, 121, 3 fortunæ vices &
mutationes mirabiles
2, 75, 2. fortunam in-*

crepat Cæsar 2, 55, 3. à
militibus & fortuna
desertus 2, 80, 4.

*Et cum sententia singu-
lari, & de propria cer-
tis personis, gentibus,
& vrbibus fortuna: sequi-
tur fortunam SVA M
Cæsar 2, 55, 1. fortuna
SVA Cæsarem comita-
tur in Hispan. & 3.*

Fortunam semper in po-
testate habuit Cato 2,
35, 2 *notat hac locutio-
ne Velleius illam Vir-
tutis vim & robur,
quo munitus vir excel-
lenter bonus fortunam
quamcunque & susti-
net & regit, semper si-
bi similis nec inflari
gnarus prosperis, neque
aduersis deiici; qua-
lem Horatius, teretem
ac rotundum; Græci
τετράγωνον siue quadra-
tum, vno significandi
proposito, dixere. Vide
Cæl. Rhodigin. lib. 18
cap. 14. Alia figura
accipienda est hac
phrasis apud Curtium
16, 5, 35, & de Alexan-
dro dicitur, quod for-
tunam solus omnium
mortalium in potesta-*

rehabuerit, de obsequio
scilicet fortuna, semper
fauentis, nunquam
aduersantis.

*De euentu casusque ac-
cipe in illis*: fortuna
alterutri se parat Cæsar
2, 43, 2. ei parti desti-
natus, in quam à for-
tuna vocaretur 2, 85, 2.
fortuna ancipitis tem-
poris correcta virtute
2, 79, 5. ex sua fortuna
euentum collegæ æsti-
mabat 2, 70, 2. fortuna
huius temporis, cala-
mitosa sc. 2, 67, 1. FOR-
TUNA mutat fidem 2,
53, 2 fortuna dubia &
interdum ancipiti gest.
bell. 2, 70, 3. fortuna
varia gest. 2, 1, 3. Italici
belli fortuna varia atq;
atrox 2, 16, 4. *Variara-
tione euentuum gestum
tale bellum dicit Tre-
bellius Pollio.* fortuna
eadem hunc abstulit 2,
71, 2.

De felicitate. fortuna
partium in summum
euesti fastigium 2, 6,
3. *Possis etiam quadam
ex iis huc trahere, que
antea de Fortuna Dea
annotauim⁹: nisi quod*

*ratio loquendi ad rā.
non potius spectat, &
denique referri debet.*

De conditione, statuque.

FORTUNE magnæ co-
mes est adulatio 2, 102,
3. fortunæ magnitudi-
nem licentia metiri 2,
100, 3. fortunæ, in quā
alebatur, capax 2, 93, 2.
fortuna publica in
quē statum peruen-
rit 2, 86, 1. fortunam
non animum mutaue-
rat captius 2, 82, 2. cu-
ius fortunam mutare
constituit Deus 2, 57, 3.
fortunam hominis e-
gressus 2, 40, 2 *alias*:
homine maior &c.
dissimilem fortunę suę
indutus habitum 2, 41,
2.

fortunatissimū prælium
2, 12, 5.

fortuita mors, fatalis su-
pra 2, 102, 1. fortuita
damna 2, 126, 4.

forum Augusti prænitet
titulis victarum gen-
tium 2, 39, 2.

frangere hostem 2, 24, 4
vires populi militia
frangere 2, 122, 3. digni-
tatem alicuius 2, 20, 2.
fragmine subsellii ictus

Græc-

I N D E X.

- Gracchus 2, 3, 2.
- FR**atres an in eodem collegio magistratuū esse debeant. & *not. ad* 2, 8, 3.
- fraudare. in eo non fraudabo auum meum 2, 76, 1. fraudare eum testimonio noluit 2, 32, 2. non fraudetur gloria consulatus eius 2, 12, 5. ne fraudetur id factum memoria 2, 92, 1.
- Fregellæ *colon. fact.* 1, 14, 8. eas excidit Opimius 2, 6, 4.
- frequens numero gens 2, 95, 2. frequenti equite regio, *numeroſo* 2, 113, 1. frequentes prouinciæ, *ſc. hominibus* 2, 90, 4.
- frons, *pro priore* & *aduerſa parte* 2, 109, 3.
- fruiſpectaculo 2, 104, 4.
- frumentariæ rei inopia 2, 94, 3.
- frustratus ſpe continuandi conſulatus 2, 21, 2. frustratum eſſe viſum ſuum intellexit 2, 43, 2. frustratis cuſtodibus, *deceptis* 2, 87, 1.
- fuga turpis & nuda 2, 61, 4. fuga turpis ex acie *frigatione caſtigata* 2, 78, 3. fuga præceps, *feſtinata* & *tumultuoſa* 2, 85, 6. fugæ fortunæque ſe commiſit 2, 72, 3.
- fugitiui profugientes & lud. 2, 30, 5.
- fugaciſſimus miles 2, 85, 5.
- fulget ripa armatis 2, 107, 1. fulgenti agmine militum ſeptus 2, 106, 1. fulgentiſſimus iuuenis. & *alias*, clariffimus; *nifi quod nouitate quadam augetur grauitas ſignificandi* 2, 71, 1. fulgentiſſimum Cæſaris opus 2, 39, 1. fulgentiſſimo ore Cicero perſequitur Antonium 2, 64, 3. *ita:* fulgor ſuus ne obſtaret iuuenibus, *dignitatis ſc. eminentia* 2, 99, 2. fulgore auito vinci 2, 4, 6. fulgor aduentus Cæſaris 2, 50, 4. *quo loco notari videtur magnificencia illa Heroum actionibus* & *perſonis propria*, & *Charact.* Vell. 2, 10 & 11.
- Fuluius Flaccus particeps Gracchanæ ſeditionis, cum filio interimitur 2, 6, 4 & 6. 2, 7, 2.

I N D E X.

Fulvius censor, 1, 10, 6.
eius frater à censorib.
senatu motus. *ibid.*

Fulvius M. Nobilior cos.
1, 15, 2.

Fuluia Antonii vxor, fax
belli 2, 74, 3 captam
dimittit Cæsar 2, 76, 2.
fundere ac fugare host. 2,
32, 4 & *alibi saepe un-*
guntur.

funditus euerſi 2, 115, 4.
funditus sustulit Car-
thaginem 1, 12, 5.

funestæ epistolæ, *cladis*
nuntia sc. 2, 117, 1.

fungi tribunatu castro-
rum 2, 104, 3. trium-
phis & amplissimis ho-
noribus 2, 89, 4. sta-
tione mortali 2, 131.
oppugnationibus, acie
2, 95, 2. duplici nume-
ro militum 2, 15, 3.

furere & furor, *de tu-*
multuantib. & *per-*
turbantib. remp. fu-
rente Antonio 2, 66, 1.
furens in gladios & cæ-
des ambitus 2, 47, 3.
furor idem Caium oc-
cupauit, qui fratrem 2,
6, 1. furor Glauciz &
Appuleii 2, 12, 5. Anto-
nii & Dolabellæ ad do-
minationem erupit 2,

60, 4. in id furoris pro-
cesserat Lepidus 2, 80,
2. furor armorum so-
pitus, *latius de quouis*
bell. 2, 89, 3.

furens intra se hostis 2,
111, 4 & furentes ho-
stium vires. *ibid. de*
incluso & *suum impe-*
tum nequidquam mo-
liente.

furto creatus pontifex,
clancularia ratione 2,
63, 1. furtiuæ expedi-
tiones, *latrocin. sc. op-*
pon. bello & *mori bel-*
lorum. Ita apud Tac.
4 H. 56, 7 furtim ma-
gis, quam bello.

fuste percussus centurio
2, 78, 3. & *not.*

G.

Gabinii A. lex 2, 31, 2.
Gades 1, 2, 6.

Galba Ser. inter oratores
1, 17, 3. 2, 9, 1.

Galliæ in quinquennium
Cæsari decretæ 2, 44, 5
prouincia facta 2, 39, 1.
Galliarū seditio com-
ponitur 2, 121, 1.

Gallaci cognomen me-
ruit Brutus 2, 5, 1.

Gallogræcia prouincia fa-
cta 2, 39, 2.

gens quid. & *not. ad* 1, 27, 1.
gens

gens ac natio 2, 38, 1 *permutantur haec voces* 2, 96, 3. gentis & sanguinis eiusdem homines 2, 15, 3. gentes locis tutissimæ, aditu difficillimæ, numero frequentes, feritate truces 2, 95, 2, 2, 106, 1.

gentis nomen saepe pro regione ponitur, *ut*: in Hirpinis 2, 68, 3.

gens, de familia 2, 11, 3. gentis clarioris quam animi 2, 30, 1. gente nobilis 2, 112, 2.

gentilitius tumulus 2, 119, 5. *familiaria sepulcra* Ictis dicuntur. *Vide doctiss.* Kirchm. de funer. Rom. lib. 3, cap. 13.

genus mendacio natum 2, 118, 1. *Vtitur* Florus *etiam hac acceptione*: durum atque velox genus, de Ligurib. 2, 3, 4 *eleganter de gente, respectu certa indolis morisue.*

generosissimæ simplicitatis vir 2, 125, 5.

Gentius Illyriorum rex in triumpho ductus 1, 9, 5.

genibus alicuius aduolui 2, 80, 4 *ritu supplican-*

tium sc. quia Genua misericordiæ consecrata sunt, *notante* Seruio *ad Eclog. Virgil. 6. cum Symbolico* οἰωνισμῶ τῷ τέλει τῆς ἱκετείας. *de quo* *vide* Cæli. Rhodigin. 15, 18. genibus innixus 2, 83, 2.

genitus in omnia exempla virtutum 2, 116, 2. genitus demerendis hominibus 2, 172, 2. *singularis ingenii virtutisque ad certas res obeundas præstantia notatur talibus formulis.*

genitale solum, *respectu deducta inde colonia* 2, 15, 1.

Germani Lollium clade afficiunt 2, 97, 1 & Varum 2, 117 *Ec.*

Germani. *captatur acumen ex ambiguo, ut nomen gentis videatur, quod alterius gentis nomini opponitur, cum interim significantur fratres, in illo versu*: De Germanis, non de Gallis duo triumphant consules 2, 67, 3. *Intelliguntur a. hoc loco adoptiui fratres.*

- Vide* Rutgerf. *Var. Lect.*
 1, 9 & *not. ad Nepot.*
in Cimon.
- Germanicus in bello Del-
 mar. se strenue gerit
 2, 116, 1. in Germaniam
 mittitur 2, 123, 1. in
 transmarinas prouin-
 cias 2, 129, 3. imbutus
 rudimētis militiæ cum
 Tib. actæ 2, 129, 2. *an à*
Velleio Situperatus. &
not. ad 2, 125, 4
- gestire, *cupere.* quidquid
 tumultuando conse-
 qui gestierunt 2, 7, 1.
- Geticum bellum 2, 59, 4.
- Gigantes an fuerint ali-*
quando. not. ad. 1, 5, 4.
- gladiatorum impunitas 2,
 3, 3. 2, 125, 2. *de bell.*
civil. & sedition. gla-
diiis & cæde discussa
comitia 2, 12, 6.
- gladiatori quam senatori
 propior, *audacia &*
temerit. 2, 91, 3. gla-
 diatorum manus 2, 58,
 1 gladiatorius ludus 2,
 30, 5.
- Glaucia 2, 12, 5.
- Glaucum saltare 2, 83, 2 &
 salt.
- globus coniurationis 2,
 58, 1. *Vid. Ind. Nep.*
- gloria eius honoris 2, 47,
3. GLoriæ alterius cæ-
 dendo Cæsar auget
 suam 2, 44, 2. GLoriam
 mereri quàm captare
 oportet 2, 129, 1. glo-
 riosissime vitam degere
 2, 3, 2.
- Gracchus Tib. res nouas
 molitur 2, 2 à Scipione
 Nasica opprimitur 2, 3.
- Gracchus Caius res nouat
 2, 6, 1 opprimitur à L.
 Opimio cos. & 4 & c.
 corpus eius in Tiberim
 deiectum 2, 6, 7.
- Gracchi fratres viri opti-
 mis ingeniis male vsi
 2, 7, 1.
- Gracchi duo inter orato-
 res 2, 9, 1, 17, 3.
- gradus equestris, *dignit.*
 2, 118, 2 gradus militiæ,
de dignit. milit. & hic
de tribun. mil. 2, 101, 3.
ita: gradum alicuius
 sequi, præcedere 2, 114,
 1. non gradu, sed præci-
 piti cursu descitum 2,
 1, 1. gradibus ætatis di-
 recti 2, 36, 2.
- Gradius Mars 2, 131, 1. *ce-*
lebre hoc inter cogno-
mina Martis. Briffon.
 1 *form. de caussa ap-*
pellationis *Vide* Seruiū
ad Virgil. 3 Æn. & 35.

I N D E X

Græca ingenia 2, 9, 3.
 grammatici 1, 17, 4.
 Granicus *fl.* 1, 11, 4.
 gratia impetrandi non
 defuit illi 2, 67, 2 in
 gratiam Sullæ 2, 41, 2.
 gratulari sibi, *se felicem*
prædicare &c. 2, 104,
 4.

gravis iam ætate & cor-
 pore 2, 76, 1. gravis vul-
 nere, *inhabilis ad pro-*
ficiend. sc. 2, 55, 4.
 grauitè ferre 2, 2, 2.

GRAVitas humanitate
 temperata 2, 116, 3.

Grauiscaoppid. *Ital.* 2, 15, 2
alias: Grauiscaæ pl.

gubernare. ad gubernan-
 dam fortunæ suæ mo-
 lem, *ad imperii molem*
administrandam. 2,
 127, 1.

gubernaculo non habilis
 exercitus 2, 113, 2.

H.

HAbere secum aliquē,
de conuictu & *contu-*
ubern. 1, 13, 3.

habere comitia 2, 92, 2 *ita:*
 habiti delectus 2, 117, 1.
 honorem alicui 2, 101, 1.
 rationem alicuius. &
rat.
 aliquem obuium 2, 82,
 1.

exitum dignum furore
 suo 2, 112, 7

tot annos 2, 41, 2.

statum 2, 72, 5. & *not:*
 si eundem vincendi &
 viuendi finem habuif-
 set 2, 27, 5.

habebant animos extra
 mœnia, corpora intra
 muros 2, 23, 5.

aduētus eius habuit
 belli metum 2, 76, 3.
 cui id solum visum
 est rationem habere,
 quod haberet iusti-
 tiam 2, 35, 2.

parum habebat summa
 accepisse 2, 76, 4.
 ita se res habet 2, 118, 4
 ita se mores habent 2,
 91, 4.

neque quidquam prius
 habuit 2, 52, 3.

Cæsaris nulla mentio
 habita 2, 62, 5.

id habeo dixisse 2, 124,
 1.

maiori, quam quod
 habebat, operi præpa-
 rabat 2, 109, 2.

habiles armis, *idones ad*
bell. 2, 110, 3.

habitare tanti 2, 10, 1.

habitus. quis tum fuerit
 ciuitatis habitus 2, 99,
 3 & *alias de Personis*
 &

- Et animorum habitu.*
 Ita apud Tacitum 1
 Hist. 4, 1 *qua mensex-*
ercituum, quis habitus
provinciarum. Quo lo-
co interpretes generali-
bus formulis sibi ca-
uent: reuera autem,
sicut contextus Et se-
ries historia monstrat,
idem per habitum pro-
uinc. intelligit, quod
per mentem exerc. ani-
morum scilicet studia
Et voluntates affectus-
que.
 Hadriatici maris sinus 2,
 43, 1.
 Hannibal castra intra ter-
 tium à Roma lapidem
 habuit 2, 27, 3. odio in
 Romanos Hannibal,
Mithridates tanquam
acerrimus hostis Et in-
festissimus, per notam
sed grauem hoc loco fi-
guram Et pene supra
historica moderationis
captum, dicitur 2, 18,
 1.
 haruspex Tuscus 2, 7, 2 ha-
 ruspices præmonent
 Iul. Cæs. de instante
 exitio 2, 57, 2.
 Heniochi Asia popul. 2,
 40, 1.
 Herciniæ siluæ 2, 109, 5.
 Hercules auctor paterni
 generis Alexandr. 1, 6, 5
 omnium certaminum
 victor in Olymp. 1, 8, 2.
 eius obitus 1, 2, 1. He-
 raclidæ, eius posterî 1,
 2, 1.
 Herculaneum captum 2,
 16, 2.
 hereditas excisi exercitus,
pecunia Et peculium
militum casorum 2,
 120, 3. hereditate reli-
 cta Romanis ab Attalo
 Asia 2, 4, 1. *sive Et alibi*
loquitur: testamento
relicta hereditaria Bi-
thynia 2, 39, 2.
 Herius Asinius 2, 16, 1.
 Hermunduri 2, 106, 2 *Clu-*
uer. Germ. ant. 3, 28
 Hesiodi elogium & ætas
 1, 7, 1.
 Hiberia 2, 40, 1.
 hiberna prudenter dispo-
 sita 2, 111, 4.
 hieme obstructæ Alpes 2,
 101, 4.
 hilaris potius quam deses
 2, 105, 3.
 hilaritas prisca 2, 127, 4 sc.
cum quadam grauita-
tis mixtura Et cando-
ris.
 Hippocles Cumæus 1, 4, 1.
 Hippo-

Hippotes 1, 3, 3.

Hirpini 2, 16, 2. 2, 68, 3:

hirtus atque horridus Ma-
rius 2, 11, 1.

Hispania prouincia facta
2, 38, 4. cum Hispanis
per annos CC bella-
tum 2, 90, 2. *adde Flor.*

2, 17, 5 *Strabon.* 3 *Liu.*

28, 12. Hispaniensis mi-
litia 2, 59, 3. Hispanien-
se bellum Cæs. 2, 55, 2

non Hispaniensis sed Hi-
spanus 2, 51, 3. & *not.*

Hispanus *nationis re-
spectu dicitur*, Hispan-
niensis, *habitationis.*

Historici nobiles 1, 17, 2

Historicorum *ἐπιτελ-
οὺς ἐκ κομίαςιν*. *not.*
ad 1, 2, 3.

hodieque, *adhuc hodie* 1,
4, 3 & *alibi.*

Homeri elogium & ætas
1, 5. Homerus vocat
quædam loca nomini-
bus suæ ætatis 1, 3, 3. an
cæcus fuerit 1, 5, 4 &
not.

homo virtuti simillimus
2, 35, 2. homo nouus
2, 128, 1. & *not.* homi-
nis fortunam egressus
2, 40, 2 pæne homine
maior habebatur 2, 31,
1, *ita*: super huma-

nam & naturam & fi-
dem 2, 41, 1.

Homines omnia sibi i-
gnoscunt, nihil aliis re-
mittunt 2, 30, 3. homi-
nes, qui præter vocem
membraque nihil ha-
bent hominum 2, 117, 3.
hominū & sæculorum
differētia 1, 5, 4. & *not.*

HONOR dignis paratifi-
simus 2, 126, 4. honori
Augusti sacratum spe-
ctacul. 2, 123, 1. HONO-
res magni in rep. libe-
ra caute recipiendi 2,
40, 4. HONORibus eo-
rum non inuidetur,
quorum vis non time-
tur 2, 31, 4.

honorare aliquem sacer-
dotio 2, 59, 3. prætura,
affinitate 2, 100, 4. e-
questri statua 2, 61, 3.
ornamentis triumphali-
bus 2, 112, 2. diuinis,
humanis honoribus 2,
124, 3. sepultura publi-
ca 2, 52, 4. sepultura
gentilitii tumuli ho-
norari 2, 119, 5. honora-
tus nomine deuictæ à
se gentis 1, 13, 2.

honorare populum con-
giariis 2, 129, 3 *ἀνέκλιτος*
& *sententiose*, honor
dici-

*dicitur, quæcunque ci-
uibus à Principe exhi-
bita comitas.*

honoratiori parere, *ma-
ioris dignitatis* 2, 54, 3

& *not.* honoratius o-
tium eius aliorum im-
perio 2, 99, 4. honora-
tissimo inter iudices
loco lectus 2, 76, 1.

honorificentissimus titu-
lus 2, 45, 4.

hortari, *de sua scire* 2, 52, 1.

Hortensius 2, 36, 2. 2, 49, 1.

eius annales 2, 16, 3 & *i-*

de G. I. Voss. de Histor.

Lat. 1, 11.

Hortensius *fil.* 2, 71, 2.

horti Pompeiani 2, 60, 3.

hostes iudicati Lepidus &

Antoniŭs 2, 64, 4. 2,

66, 1. & *vide Ind. Nep.*

hostilis ripa, *quam armis*

tener hostis 2, 101, 3.

humilis *oppon.* potenti 2,

125, 3 *mox*: humilior.

humillimi *oppon.* spe-

ciosus 2, 73, 1. humilli-

mus assentator reginæ

2, 83, 1. *per contemptum*

dicitur, proprie & sen-

tentiose: ταπεινὸς γὰρ

κόλασις ex scito *Aristo-*

telis.

1.

I Acta mentio conditio-

num 2, 65, 1. *ita*: iacere
sermone, voces, *apud*
Tacitum, & *alios.*

iacitati tum variis casibus
tum sæuitia maris 1, 2,
7.

Ianus geminus clausus
argumentum pacis 2,
38, 3 *i. e. Iani G. tem-*
plum.

Icarium mare 1, 4, 3.

idem. diligentissimus at-

que idem lenissimus 2,

98, 1. patrui atque eius-

dem avi sui 2, 112, 7. & c.

idem hic 2, 65, 2.

idoneus ipsis quilibet

dux erat; *quous con-*

tehti erant 2, 72, 5.

is, id. dubia, id est, sua fi-

de 2, 63, 3 paternis, id

est, Ponticis finibus 2,

23, 6. pro Pompeio, id

est, pro rep. 2, 48, 4

ea adiit pericula, *talit*

2, 82, 2.

idus Martiæ 2, 56, 3.

ignauum stipendium 2,

39, 1 & *Scip.*

ignis viuis 2, 88, 4. igni

ferroq; vastata omnia

2, 110, 5. ighes perpetui

Vestæ 2, 131. & *Cal.*

Rhodigin. 15, 14.

ignoscere sibi omnia 2,

30, 3.

ille,

I N D E X.

ille, de eximio & celebri.
 Alexandro illi Magno
 similis 2, 41, 1. Catone
 principe illo Porciæ
 famil. 2, 35, 2. Sic: Illud
 notandum est 2, 52, 3
 illud etiã dicendum
 est 2, 99, 4. illud refe-
 ratur 2, 42, 2.
 illibata magnitudo, glo-
 ria & felicitas nulla
 infelicitate corrupta
 aut terminata 2, 48, 2.
 illiciendæ inescandæque
 multitudinis caussa 2,
 13, 3 cum significatione
 copiosa. illecti ad
 ornandam urbem viri
 principes i. e. *inducti*,
persuasi 2, 89, 4 illectũ
 consiliis suis iunxit
 Antonio 2, 76, 2.
 illidere capiti catenas 2,
 120, 6. illiso capite in
 postem 2, 7, 2.
 illucescere. clarissimum
 Homeri illuxit inge-
 nium 1, 5, 1.
 illuminavit ille dies vir-
 tutem Catonis 2, 35, 1.
 illuminavit orbem e-
 loquentia Cicero 1, 66,
 5. illuminavit horum
 fidem illorum perfidia
 2, 18, 3.
 illustri magis quam nobi-

li familia ortus 1, 117, 1
meritis potius & cele-
britate quam generis
nobilitate illustrem
notat. illustres loci 1,
 4, 4. vna ætas illu-
 stravit Tragœdias 1, 16,
 3 illustratus bello Ita-
 lico 2, 17, 3.
 Illyricum provinc. facta
 2, 39, 3
 imago, de nobilitate 2,
 116, 4 Vide Rosin. 1, 19.
 imago sine re, *simula-*
crum, *inanis species* 2,
 30, 4. arbores præbue-
 re imaginem ante-
 mnarum, *speciem* 2,
 43, 2.
 imago principatus Au-
 gusti, *alibi*, forma 2,
 89, 6. *brevis delinea-*
tio.
 imbecill⁹, de agrot⁹ 2, 114,
 1 ita: motus imbecil-
 litatis 2, 123, 2.
 imbutus rudimentis mi-
 litia 2, 129, 2 imbutæ
 primum consulis san-
 guine militum manus
 2, 20, 1.
 immanis. *pro magno ve-*
hementique, avzñññs.
 immanis victoria 2,
 105, 4 frequentia ami-
 corum 2, 59, 6. exerci-
 citus

- citus 2, 51, 1. diffensio
 2, 2, 1. immani acie
 fudit hostem 1, 11, 2.
 immanes res gessit Cæ-
 sar 2, 46, 1. immane i-
 nitium bellicum. 2, 88,
 3. immane argumen-
 tum bellicæ ciuitatis 2,
 38, 3. immanis operis
 res 2, 69, 6.
 immature præreptus 2,
 116, 4.
 immensa corporibus iu-
 uentus 2, 106, 1. im-
 mensæ copię 2, 120, 4
 immensum bellum 2,
 104, 2.
 imminebat terribilis Ita-
 liæ Mithridates 2, 18, 4.
 imminebat Italiæ bel-
 lum Pannonicum 2,
 96, 2. *superuenturum*
Videbatur &c:
 immobilior corpore, ani-
 mo 2, 117, 2. *si modo Ve-*
ra lectio.
 immodicus gloriæ 2, 11, 1.
 immodicus in appe-
 tendis honorib⁹ 2, 33, 3.
 immortalis memoria no-
 minis 2, 88, 4.
 immunis delictorum pa-
 rernorum 2, 7, 2. im-
 munis humanis vitiis
 2, 35, 2. voluptatibus 2,
 46, 2. immunes clade
 belligentes 2, 115, 2. im-
 munem calamitate ex-
 ercitus seruare 2, 120,
 3. immunis ab arbitris
 domus 2, 14, 3. *inquam*
nemo potest introspecere,
aut despicere.
 impedimenta 2, 82, 3.
 impellere se in vulnus,
admoto sc. ad pectus
gladio 2, 70, 5. impulsi
 grauiter eo prælio Cæ-
 sareani 2, 51, 3. impulsis
 hostibus 2, 70, 1. *detri-*
mentum inclinata a-
cies notatur.
 impendit ex ea re pericu-
 lum 2, 34, 3.
 impendere onine cui sui
 spatium in 2, 89, 6.
 imperare aliis 2, 79, 1.
 imperator fugacissimi
 militis officio functus
 2, 85, 5. summi impe-
 ratorum Cæsar & Pom-
 peius 2, 54, 1. *Duces mi-*
lit. intellig. ita: impe-
 rator appellatus occu-
 pato exercitu Fimbria
 2, 24, 1. *quod epitome*
Liu. 83 reddit: impe-
rium ad Fimbriam
translatum est. Aliter:
 imperator, in Macedō.
 appellatur C. Octavius
 2, 59, 2. & appellatio
 Impe-

Imperatoria 2, 125, 5.
 Prisco erga duces honore qui bene gesta rep. gaudio & impetu victoris exercitus conclamabatur verbis Tac. 3 A. 74, 7. *Augusto nomen imperatoris* (hoc sensu) *semel atque vices partem apud Euind.* 1 A. 9, 2. *Vide egregium Dionis locum* 43 p. 266. *Et Casaubon. animadu. ad Sueton. Cas.* 76.

imperium certum 2, 108, 3. imperii certum iugum recipere 2, 38, 2. imperium terrarum orbis 2, 131. imperium totius terrarum orbis vni delatum 2, 31, 3. *et nota SVMma orbis imperia commemorantur* 1, 6, 6. imperii honos servatus regi 2, 37, 5. imperii æmula Carthago 2, 1, 1.

imperium, pro magistratura. imperio obtinere provinciam 2, 125, 15. 2, 99, 4. imperia extraordinaria 2, 30, 3. transmarina 2, 62, 2. impetium magistratuum 2, 89, 3.

imperium summum a militibus delatum, *ducesum.* 2, 54, 3. tam severum fuit Macedonici imperium *Ec.* 2, 5, 2. *tam severe rexit disciplinam militia Ec.* imperio arbitrioque, *sussum Ec.* 2, 53, 2.

impetu strenuus 2, 73, 1. impetus ad bella maximi adolescens 2, 55, 2. *de promptitudine audendi Et si bellandi.* impetu suo usus Cæsar 2, 52, 1. *intellige hic Heroicum imperium, qualem in Casare descripsit Lucan. 1 Pharsal.* impetu victa sunt consilia 2, 31, 4. *notatur precipitantia illa Et temeritas vulgi incon-sulta, quæ non tam rationem, quam imperium quendam suum sequitur.*

implere, describendo *sc.* 2, 2, 103, 4. implere censorem, *de eo qui sufficiens est officio Et auctoritatis censoria.* prius die quam imple-ret viginti annos 2, 65, 2.

imponere capiti regium insigne 2, 122, 2. imponere

- nere bello vltimam
manum 2, 33, 1. 2, 87, 1.
2, 88, 1. 2, 117, 1. impo-
sita omnibus necessi-
tas recte faciendi 2,
126, 2.
- impotens; *indomitus*,
qui moderari cupidi-
tatibus & affectibus
nequit 2, 11, 1. poten-
tia ad impotentiam vti
2, 29, 3. *Violenta abu-*
sio potentia notatur.
- Imprudenter interemtus
est, ἀγροῦμεν & ὑπὸ τῶν
ἀλαστών 1, 2, 2. & *nor.*
imprudencia, *de rudi-*
te; non intelligentium
Corinthia 1, 13, 5.
- impunitas gladiatorum 2,
3, 3, 2, 25, 2. impunitum
cum gratia habuit 2, 1,
5.
- imputare alicui aliquid,
adscribere, culpam rei
in aliquem conferre 2,
23, 4.
- in tantum extulit 2, 90, 3.
in tantum duravit o-
dium 2, 79, 6. In tan-
tum, in quantum 1, 19,
3, 1, 114, 5. 2, 43, 4. in
longum 2, 85, 4. *Hic*
propositio dimetiendi
vim habet & deter-
minandi.
- In istis causam finalē*
signat: in hoc scilicet
2, 41, 3. in hoc solum
2, 114, 2. in ruinam or-
bis dimicare 2, 85, 1. in
mortem dimicare 2,
85, 4. in vitam, in vo-
luptatem vti cibo 2, 41,
2.
- in Cæsarem gratus, *erga*
2, 71, 1.
- inaudicum atque inco-
gnitum mare 2, 106, 3.
- incendium *proprie in isto*
sonat; INCENDIA pri-
uata familia extinxit
Egnatius 2, 91, 3. *meta-*
phorice in sequentibus:
incendium amoris in
Cleopātram 2, 82, 4.
incendio abstruso fla-
grauit, *dolore* 2, 130,
4. incendium multo
igne emicans, *de sedi-*
tione 2, 125, 4.
- incertum gloriæ laboris-
ne maioris 2, 40, 1.
- incesti reus Clodius 2, 45,
1 *ob adulterium inter*
sacra Bona Dea admis-
sum.
- incidere in hostem 2, 112,
5.
- incidere venas 2, 21, 2. *ita*
Tacitus 16, A. 19, 2.
- incincti Herciniæ filia
cam-

- campi 2, 108, 1. *Boiohamum* sc. *Hercinia silua conclusum* & quasi incinctum, quod eleganter dicit *Noster*.
- inclinata acies *Pompeianorum* 2, 52, 3. inclinatae hostium copiae 2, 55, 1. sc. *in eladem* & *fugam*.
- inclusus hostis, obsessus 2, 111, 4. 2, 69, 2. incluso spiritu 2, 22, 4. *de suffocatione*. inclusus dignissimo domicilio animus 2, 69, 4.
- incolumitate donare, *Viata* 2, 100, 4.
- incredibilis atque inenarrabilis pietas 2, 99, 1.
- incrementa, *de dignitate* 2, 51, 3.
- incruentus. haud incruentis certaminibus editis 2, 21, 6. non incruentis centurionibus, i. e. *ipsis centurionibus cladis non expertibus* 2, 112, 6.
- incumbere in gladium 2, 70, 3.
- incussa omnibus voluntas recte faciendi 2, 116, 2.
- indemnatum ciuem qui interemisset 2, 45, 1. *u-*
- nu tñs tē dñus kala- yvōriws*, *apopulo non condemnatum*.
- index, qui desert *prostitutionem aut res nostras* 2, 118, 5.
- indere cognomen 2, 91, 1.
- inditum virtuti cognomen 2, 11, 2. *hominis ob virtutē*.
- indignatio casus tanti viri 2, 11, 2.
- inducere omnibus caliginem magnitudine sua 2, 36, 1. *Inducta noua disciplina* 2, 13, 1.
- indutus dissimilem fortunae suae habitum 2, 41, 2.
- indulgentē nobis in hoc fortuna 2, 117, 1. *indulgentia fortunae* 2, 1, 4. 2, 121, 3. 2, 80, 1.
- inesse. inerat frequens admonitio. sc. *in disciplina Liberis, signanter* 2, 114, 3.
- ineluctabilis vis fatorum 2, 57, 3.
- inexsuperabilis manus 2, 32, 4. *inexsuperabiles difficultates* 2, 120, 4.
- haud infacete* 2, 33, 4.
- infamia pecuniae 2, 33, 2. *luxus intelligitur, ob quem male audiebat*
- Re 2. Lucul-

Lucullus.
 infectum nihil reliquit
 luxuriâ & libidine 2,
 100, 3.
 inferre se flammæ, *consi-*
cere, præcipitare se in
fl. 2, 74, 4.
 inferre cladem 2, 112, 4
 contumeliâ, pericu-
 lum 2, 90, 2 vim vitæ
 suæ 2, 45, 5.
 inferi *oppon.* superis 2, 48,
 2 mortis & vitæ re-
 spectu.
 non inferior nomine con-
 sulis, *non impar, mi-*
nor 2, 16, 1.
 infestus alicui 2, 68, 2. in
 bello hostibus, in pace
 ciuibus infestissimus 2,
 23, 1.
 infestum mare 2, 77, 1 in-
 festare mare latroci-
 niis & piraticis sceleri-
 bus 2, 73, 3. *intutum*
nauiantibus reddere.
 infinita numero iuuen-
 tils 2, 106, 1 *Et ante*
immemsa avēluxōs.
 infirmissimus valetudine
 2, 70, 1.
 infirmari aliquid à se fa-
 ctum dolebat 2, 2, 2
irritum reddi, revoca-
ti.
 inflatus numero tot le-

gionum 2, 80, 2 *ad*
vanam fiduciam sive
præfidentiam elatus.
 infra seruos cliens 2, 83, 1.
 quo infra se & Cæsa-
 rem videret & temp. 2,
 76, 4 *periphrasis do-*
minationis adipiscen-
da.
 infractus armis Luculli i.
c. fractus 2, 37, 2 *ita:*
 infractæ Galliæ 2, 39, 1.
 ingenium paci belloque
 aptum 2, 97, 2. ingenii
 doctissimi vir 2, 75, 1.
 ingenii atq; animi vi-
 gor 2, 18, 5 & an. inge-
 nii perelegantis vir 1,
 7, 1. ingenium excole-
 re prudentiâ rerum mi-
 litarium 2, 29, 5. inge-
 nio maximus 2, 34, 3.
 ingenio animoq; me-
 liore quam fortuna 2,
 13, 1. ingenia eminen-
 tissima, *Græci doctiss.* 1.
 16, 2. *ita:* ingenia cla-
 ra fulere 2, 9, 3. ingenia
 eminentia 2, 36, 2. in-
 genia Græcorum 2, 9, 3
cum nota excellentia.
ita: ingenio Græco-
 rum vinci 2, 34, 1. inge-
 nia Græcorum solis A-
 then: muris clausa 1,
 18, 1. ingeniorum simi-
 litudi-

I N D E X.

- litudines 1, 17, 5. inge-
 niis optimis male vſi
 Gracchi 2, 7, 1.
 ingenioſe nequam 2, 68.
 1. homo ingenioſiſſi-
 me nequam 2, 48, 3.
 ingenuarum virtutum iu-
 uenis, & *alias* genero-
 ſarum 2, 93, 2.
 ingratiſſimus aduerſus
 merita Cæſaris 2, 69, 1.
 ingraueſcit valetudo 2,
 123, 2.
 ingredi urbem curru, ſc.
triumph. 2, 122, 2.
 annum decimumno-
 num ingreſſus 2, 61, 1.
 ingreſſus eſt Rhenum
 petere, & *alias*, *aggref-
 ſus eſt hoc facere, cæ-
 pit* &c. 2, 119, 4.
 ingreſſus tribunatum
 eiusedẽ exempli 2, 6, 2.
 ingreſſa animam Ti-
 berii eadem virtus 2,
 121, 1.
 inhærare oculis animis,
 que 1, 14, 1. inhærentia
 oculis ingenia, *reſpectu
 præſ. temp. in obuiis
 notitia conſtituta* 2,
 36, 3. inhærare occu-
 pati regni finibus, *e-
 leganti metaphorâ* *Velu-
 ti de ſerpente forâmi-
 nibus ſuis inhærente*
nolenteque egredi, 12, 2.
loquitur 2, 129, 4.
 inhibere, coërcere 2, 114, 3.
 inhibere aliqua, *negare
 prohibere* 2, 125, 3. inhi-
 bitus erat, *prohibitus
 nefaceret* 2, 103, 2.
 inhoneſte, indecore, *cum
 ignominia* 2, 37, 4.
 inimitabilis 2, 97, 3.
 iniicere manum, *retinere*
 2, 90, 3. iniicit manum
 ſcribenti conſulatus
 Cæſaris, *moram exi-
 git, in ſe morari cogit*
 2, 41, 1.
 inimiciſſima diſciplinæ
 reſortium 2, 78, 2.
 inire conſulatum 2, 65, 2.
 ſacerdotium 2, 43, 1.
 tribunatum 2, 13, 1.
 conſilia interficiendi
 Cæſaris 2, 88, 1. 2, 91, 2.
 ſcelerata conſilia 2, 130,
 3. inita ſocietas poten-
 tiæ 2, 44, 1.
 inire pugnam 1, 9, 3.
ita: initum vbi certa-
 men 2, 85, 3. bella non
 cauſis inita ſed &c.
 2, 3, 3. initum adulte-
 rium 2, 45, 1.
 iniquitas ſactorum 2, 97, 3.
 fortunæ 2, 119, 2. & F.
 initia orientium Cæſa-
 rû, *dignitatis* & *reip.*
 Rr 3 *capeſ-*

- capessenda* 2, 99, 2 ini-
 tiis obscurissimis na-
 tus, *genere* 2, 76, 4.
iniuria fratris. fratri illa-
ta 1, 1, 1. iniuriam dis-
 simulando ferre 2, 62,
 5. iniuriæ magistra-
 tum 2, 126, 4.
innocentissimus vita 2,
 2, 2.
innutritus disciplinis o-
ptimis 2, 94, 1.
inopscopiarum 2, III, 4.
inopia rei frumenta-
riæ 2, 94, 3.
inquietus animus 2, 77, 2 vir
 2, 68, 3. semper in-
 quietus 2, II, 1 *de fa-*
ctiosis & *seditiosis*.
inquilinus Urbis Cicero 2,
 128, 2. *idque contume-*
liae causa ipsi obicitur
à Catilina apud Sal-
lust. 31: sibi non opus
esse perditæ rep. cum
seruaret M. Tullius in-
quilinus ciuis Urbis Ro-
mæ & Appian. 2 ἐμφυλ.
pr: Καλῶν δ' αὐτὸν ἐς
ὑβριν τῶν ἐδομένων ἐπέ-
σκαπτεν, ἐς μὲν ἀγνωσίαν
γένεας, κραιὸν ὀνομάζων, ἐς
δὲ ξενίαν τῆς πόλεως. Ἰγ-
κελῶν. Catilina vero
illudens suffragia po-
puli (quæ Ciceroni
 consulatū mandau-
 rant) *generis obscuri-*
tatem cauillatus in
Cicerone nouum ap-
pellauit hominem. &
quod alibi quā Roma
natus esset, inquilini-
um.
insatiabilis sc. honorib. 2,
 II, 1.
inscriptio templi I, II, 3, &
 not. & Briffon. I.
form.
inscriptio operum, elogia,
titulique operum ge-
storumque, in trium-
pho gestari solita 2,
 IC4, 2 *Hic in trium-*
phalib. ornamentis no-
minatur.
inscriptio affixa templo
Dianæ, sc. consecrata
deæ dona indicans 2,
 2, 4 & Briffon. I *form.*
inscriptio statuae Octauio
posita 2, 61, 3. Briffon. 8
formul.
insequeuti tempore I, 6, 1.
inserere sc. narrationi 2,
 107, 1. *huic loco* I, 14, 1.
inferentes pæne cælo ma-
nus 2, 103, 4 *exultatio*
gratulantium ea figu-
ra notatur.
inserta oculis animisque
opera 2, 126, 1 & inhæ-
 inst-

- insidia celeriter vindi-*
canda 2, 129, 2. *insidia*
degeneres in hostem 2,
 1, 3 & *not.* insidiari tem-
 poribus, *euentum spe-*
culari, & *ex fortuna*
animum capere &c. 2,
 21, 2.
- insigne regium, diadema*
 2, 56, 4. *insignia regni*
 1, 11, 1. *insignia hono-*
rum 2, 71, 3. *consularia*
 2, 58, 3. *ad insignia*
triumphi peruenire 2,
 10, 3.
- insigne coronæ classicæ*
 2, 81, 3.
- insimulare falsis crimina-*
tionib' 2, 77, 3. *insimu-*
lare cœpit, veluti peti-
tus eius insidiis 2, 10, 3.
- insito amore partium*
Pompeian. 2, 62, 6.
- insolens longæ pacis bo-*
nis regio 2, 110, 2.
- instar 30 legionum im-*
pleuerat 2, 20, 4. *centū*
homines instar habuit
consilii publici 1, 8, 6.
- instar exigit hac res*
multorū voluminum
 2, 29, 2. *De similitudi-*
ne interpretantur hoc
nomen Seruius & alii;
quanquam videatur
aliquando plus quam
similitudinem notare.
- Instei* Cato 2, 16, 1.
- instincta in bellum Acha-*
ia 1, 12, 1. *instigantibus*
in arma Corinthiis,
ibid.
- instituere ludos, merca-*
tum, sacra 1, 8, 1 & 2.
- institutio principalis sub-*
olis 2, 59, 4.
- instructissimus studiis,*
ingenio 2, 94, 2.
- instrumentum balinei* 2,
 114, 2.
- intacta perniciosis consi-*
liis plebs 2, 3, 2.
- integræ gentes, intactæ*
damnis belli 2, 115, 2. *in-*
tegris rebus & condi-
tionibus finire bellum
 2, 50, 1.
- intelligere. in quantum*
quisque intelligere po-
tuit hunc virum 2, 114, 5.
ne qui intellexit quidē
virum, abunde miratus
est 2, 116, 4. *in quan-*
tum simplicitas huma-
na intelligi potest 2,
 43, 4. *in quantum in-*
telligi virtus potest 1,
 9, 3. *de vera & intima*
estimatione. intellect'
Corinthiorum, itidem
cum astimio coniunct.
 1, 13, 5.

intenduntur ab illis iniu-
ria, *iniuria factum i-*
tur 2, 13, 4.

intercenam 30, 1. inter
hunc apparatus belli
2, 83, 1. interfacra 2,
45, 1 *temporis notatio-*
nem habet, dum ali-
quid fit.

inter vitrumque ordinem
partiri 2, 32, 3 *Hic par-*
tes constituit particu-
la illa.

inter omnes constabat 2,
41, 1.

inter discordias acta cen-
sura 2, 95, 3.

inter dissimulationem
vitiolorum vitiosus 2, 97,
1.

Interamna 1, 14, 4.

interdicere aqua igniq; 2,
69, 5 & 29.

interemptor 2, 129, 1.

interest reip. 2, 72, 2. 2, 127,
2.

quisquis interfuit illis
temporibus 2, 114, 2.

interfecti a libertis suis

et seruis, quibus id

mandauerant 2, 6, 6.

2, 69, 2. 2, 70, 2. 2, 71, 3.

a familiaribus 2, 70, 4.

interfectores Caesaris 2,
58, 3. 2, 87, 3.

interiecto breui spatio 2,

99, 1. interiectis pau-
cis annis 2, 1, 1.

interius penetrare, *in in-*
teriora 2, 120, 2.

interminata cupiditas ina-
perii 2, 33, 2.

intermissa erat claritudo
familiae 2, 17, 2.

ad internecionem caesus
exercitus 2, 110, 6. 2,
119, 2.

interpellare triumphum
alicuius, *de conatu im-*
pediendi 1, 9, 6.

interponere se armis, *ar-*
bitrio agere 2, 50, 3.

interpositis tot annis
1, 14, 2. 2, 6, 1.

interpretari victoriam vt
suam 2, 80, 2 clemen-
tiam victoris pro sua
virtute 2, 83, 3.

interrogari sententiam 2,
35, 3.

interrogari lege repetun-
darum 2, 1, 2. *Respo-*
ndenti, cu LEGE,
qua iudicium consti-
tuebatur, INTER-
ROGATI diceban-
tur. Briffon, 5 *formul.*
Pollet, histor. for. Rom.
4, 8.

intra breue spatium 2, 47,

2. intra biennium 2,

45, 3. intra mille an-

nos

nos natus 1, 5, 3 intra
quinque consummati
operis dies 2, 117, 1.
intra se furens hostis, ob-
sessus, sc. & conclusus
2, 111, 4.
intrata Germania 2, 105, 1.
inuehi in coniurationem,
Verbis sc. 2, 35, 3.
inuenti laudanda nomine
1, 17, 1. ita; inuenti à se
operis nouitate com-
mendabilis 2, 9, 5.
inuietus labore 2, 79, 1.
INVIDia magna appetit
& magnos 2, 40, 5, 1, 9,
6. inuidia sequebatur
inertiam 2, 42, 4 s. c.
cum inertia iungeba-
tur inuidia. iners ho-
mo aliena virtuti in-
uidebat, & solet fer-
me. inuidia potentiae
concordiam debilitat
2, 47, 2.
inuidere. si quis deorum
invideret operibus ac
fortuna suæ 1, 10, 4. no-
ta gentiliam formula
& opinio de magna fe-
licitate. INVIDetur
summæ gloriæ, modica
fertur 2, 13, 4.
inuidiosus nemo expul-
sus est 2, 45, 3
inuiolatus dimissus est 2,

2, 2 incolumis, & mox
loquitur. it. 2, 74, 4. 2,
76, 2.
inuitare luxuriam, in-
strumenta & occasio-
nem suppeditare luxu-
ria, largitionibus sc. vi-
tis 2, 129, 3.
inuitamentum sceleris 2,
6, 2.
inurere notas memoriæ
alicuius, infamare 2,
64, 3.
ioci militares in trium-
pho 2, 67, 3.
Ion dux Ionum, qui Io-
niam condidere 1, 4, 3.
iracundiam quam viuo
debuerat in corpus
mortui contulit popu-
lus 2, 21, 4 ita; iracun-
dia militum non arbi-
trio hostium mortuus
2, 24, 5 notatur ipse ef-
fectus opusque fauien-
tis iracundia.
irritare ad necem alicuius
auctoramento, impel-
lere, significationi at-
tolenda & surpatum 2,
66, 3.
irritus consilii, qui frustra
suaserat non obsequen-
ti 2, 63, 2.
itum est ad arma 2, 48, 2.
Isocrates, eiusque audito-

res & discipuli 1, 16, 5.
 Italicum appellatū Corfi-
 nium 2, 16, 4 & Corf.
 Italicum bellum, eius
 causæ, series 2, 15 &
 16. duces 2, 15, 4 & 16.

1.

iterum. semel, iterum, ter-
 tio 2, 38, 3.

Iuba rex ciēt bellum Afri-
 cum 2, 54, 2 fidelissimus
 partium Pompei. 2, 53,

1.

iudex optimus eorum
 quæ agebat 2, 113, 2.

iudicium publicum 2, 7, 3
 & 4. & Sigon. de iu-
 dic. lib. 2 cap. 1 & seqq.

iudiciapromopenes Sena-
 tum; inde ad equites
 translata; ab his rur-
 sus ad Senatum; tum
 diuisa inter & trumque
 ordinem 2, 32, 3. 2, 13, 2.
 2, 6, 3. iudiciorum seue-
 ritas 2, 8, 1. iudiciis au-
 ctoritas restituta 2, 89,

3.

iudicium conuitii redde-
 batur Romæ histrioni
 2, 28, 3. & not.

iuga summa Alpium 2,
 109, 4.

iugeribus D. plus non li-
 cebat habere, lege Lici-
 nia 2, 6, 3.

iugulare 2, 19, 1 iugulati,
 casti 2, 112, 6. 2, 120, 3.

Iugurtha bello Numan-
 tino sub Scipione mili-
 tat 2, 9, 4. in triumpho
 ductus 2, 12, 1.

Iugurthinum bellum 2,
 11, 1.

Iulius Cæsar 2, 47, 1. & su-
 pra Cæs. Iuliorum no-
 bilissima familia. *ibid.*

Iulianæ partes 2, 55, 1.
*quod nomen mansit
 postea in Augusti rebus*
 2, 63, 3. 2, 68, 2. 2, 84, 1.
 2, 85, 2.

Iulius Florus 2, 129, 5.

Iulus Antonius adulter
 Iuliæ 2, 107, 4.

Iulia Iulii Cæs. filia pignus
 concordiae inter Pom-
 pei. & Cæs. 2, 47, 2.

Iulia Augusti filia, Mar-
 celli, post Agrippæ v-
 xor, 2, 97, 3 inde Tibe-
 rio nupta 2, 96, 1. ob
 adulteria relegatur 2,
 100.

Iulia Augusta, *ita voca-
 batur Liuia ex adopt.
 mariti* 2, 71, 3. & not.

iungere consulum præ-
 tura 2, 65, 3 & *supr.*
 continuare.

iunxit se exercitui clas-
 sis 2, 106, 3. iunctis
 exerci-

exercitibus 2, 13, 1.

iungere vires suas cum

aliquo 2, 65, 1. iuncturæ

erant copię cum Cæsa-

re 2, 110, 2.

iungere consilio belli

bellum 2, 110, 5.

iunctum vehiculum 2,

114, 2.

Iunius præconsul Asiæ 2,

41, 3.

Iunius Bræsus 2, 125, 5.

Iunia Bruti soror 2, 88, 1.

iurare in leges alicuius 2,

15, 5. *Brissot. 8 formul.*

in verba. *Vide Verb.*

iurgiis certatum inter eos

2, 33, 2.

ius dignitatis 2, 43, 4. pe-

rendorum honorum

2, 28, 4. iura senatorii

ordinis. *ibid.* ius ciui-

tatis R. 2, 118, 2. iuris

communio, *respectu*

ciuit. data 1, 14, 1.

ius æquum, *potestas æ-*

qual. 2, 121, 1.

iuris sui reges, *évlovoquia*

notatur 2, 40, 1.

iuris sui facere, *in potesta-*

tem suam redigere 2,

69, 2. 2, 108, 3 & *not.*

ius vi obrutum 2, 3, 3. ius

dicere in foro 2, 118,

1. *ita*: iure mulcere

oppon: gladiis doma-

re 2, 117, 3 iuris scien-

tissimus vir 2, 4, 1. iuris

scientia celebris 2, 9, 2.

iuris diuini humani-

que auctor celeberrim-

us 2, 26, 2 & Muret.

comment. de orig. iur.

principio.

iure cæsum, *respondit* 2,

4, 4. *solennis formula:*

cum, cade facta, ita se-

cundum reum pro-

nuntiare solebant. iure

cæsum videri. *Exempla*

Vide apud Brissot. 5

formul.

iusti exercitus forma 2,

61, 2. *ita*: iustum opus

2, 99, 3. iusta volumi-

na 2, 48, 5. 2, 119, 1 *hi-*

storia scilicet pragma-

tica plenioris, non con-

tracta in compendium.

iuvat id vnum dixisse 2,

103, 5. *alibi*: id habeo

dixisse. *id vnum di,* 2,

relibet.

Iuuentius Laterensis i-

interficit 2, 63, 2.

L.

Labiens in acie Mun-

densi cadit 2, 55, 4.

Labiens tr. pl. lex 2, 40, 4.

lacerare, *elegantè* &

grauiter & *surpatur à*

Nostro. lacerarunt rep.

conti-

- continuatis honoribus 2, 12, 5 *de seditiosa perturbatione reip.* ciuilia bella lacerauerant reip. membra 2, 90, 1. ventus lacerauit classem 2, 79, 3. pestilentia lacerat exercitum 2, 21, 4. hoc tempus lacerauit animum eius magnis doloribus 2, 130, 4. Canutius lacerabat Antonium continua rabie 2, 64, 3 *de inuictiuis orationib. C. conuictiis.*
 lacessere aliquem bello 2, 69, 3. 2, 109, 1. lacessiti principis ira, *lase C. prouocati ad iram* 2, 68, 5.
 lacrymæ gaudio elicitæ 2, 104, 5. *ἔτω κοινὸν τι ἄρα χαρᾶς καὶ λύπης δάκρυά ἐστιν, inquit Xenophon.*
 Lælius inter oratores 1, 117, 3. 2, 9, 1. Lælii duo Scipionum amici 2, 127, 1.
 Lænas M. Popillius 1, 10, 1.
 Lænastr. pl. 2, 24, 2.
 lætus animi atque ingenii 2, 93, 2. lætissima seueritas 2, 127, 4. *sententiose.*
 Langobardi 2, 106, 2.

Laniencium Ram. in Asia 2, 18, 2 & *not.*
 Laodicea expugnata 2, 69, 2.
 largitionis sp̃e milites corrupti 2, 20, 4. *largitiones quantum noceant discipline, not. ad h. l.*
 Larissa 1, 4, 4.
 Lasthenes, dux Cret. 2, 34, 1.
 Latinus lepor 1, 17, 1.
 latrocinia sublata 2, 90, 4. 2, 126, 3. latrociniis infestatum mare 2, 73, 3.
 Laurentinæ paludes 2, 19, 1.
 Lebedus condita 1, 4, 3.
 lectica Cæsaris publicata 2, 114, 2.
 lectus funebris 1, 11, 7 *sine lectica, qua mortu⁹ efferebatur. Vide Kirchm. de funerib. R. 2, 9.*
 legatus auctoritatem sui principis vbique feruet. *not. ad 2, 24, 3.* legati ad exercitum Cæsaris missi 2, 67, 5. Parthorum ad Sullam 2, 24, 3. Maroboduui ad Cæsares 2, 109, 2. ciuibus non conuenit ius legatos mittendi ad temp. *not. ad 2, 7, 2.*

In frequentibus locis militaris est significatio.

Legatus enim in exercitu tãquã Vicarius est imperatoris. Vide Stevvech. ad Veget. 2; 9. Hinc: legatus Cæsaris 2, 98, 2 legatus militans sub Varo 2, 120, 3, legatus Antonii Statius 2, 82, 2. legatio Sullæ in Gallia sub Mario 2, 17, 3.

legere, eligere successorem sc. 2, 103, 2 senatum 2, 89, 4 non iudicio re-cta legendi 2, 87, 1. lectus ab eo focer 2, 54, 2: lectus inter iudices 2, 76, 1.

legio IV. 2, 61, 2. V. 2, 97, 1: XX. 2, 112, 2. Martia 2, 61, 2: legiones quæ in Illyrico erant 2, 125, 1. legionariæ cohortes oppon. auxil. 2, 5, 2.

lenissimus custos urbanae securitatis 2, 98, 1 lenissimi animi vir 2, 22, 2 lenitas ducis 2, 86, 2. lentitudo Metelli trahentis bellum 2, 11, 2. ignava cunctatio cessatioque.

Lentulus inter coniurat. Catil. necatur 2, 34, 3
 640

Lentuli duo consulares 2, 53, 1.

Lepidus Ilvir vanissimus homo, hostis iudicatur 2, 64, 4 à Cæsare exercitu & imperio exuitur 2, 80.

Lepidus Triumviri filius conspirat in Augustum & opprimitur 2, 88.

Lepidus Æmilius augur 2, 10, 1.

Lepidus alius in bello Dalmatico 2, 114, 5: 2, 115, 2.

Lesbus ins. 1, 2, 7.

levatio periculi 2, 130, 5.

Leucas expugnatur 2, 84, 3.

lex agraria Licinii 2, 6, 3.

agrariae ll. Gracchi 2, 2.

3. lex Cinnæ de recipiendo Mario 2, 21, 6.

Clodia 2, 45, 1. Clodia

alia 6. 4. Domitia 2,

2, 12, 3. Gabinia 2, 31, 2.

Julia de diuidendo agro

Camp. 2, 44, 4. Mani-

lia 2, 33, 1. Pedia 2, 69, 5.

Pompeia de prorog.

Cæsari prouinc. 2, 46,

2. Roscia 2, 32, 3. Sulpic-

cia de bello Mithrid. 2,

18, 6. Sullæ, de Mar. &

Sulpic. exilio multan-

dis 2, 19, 1. Valeria

turpis

- turpissima 2, 23, 2.
 lex repetundarum 2, 13, 2.
 lex seuerissima iustissimaque 1, 6, 3. legem dissuadere 2, 32, 1. LEGES emendandæ vtiliter, ferendæ salubriter 2, 89, 4. leges perniciosæ & exitiabiles neque tolerandæ liberæ ciuitati 2, 18, 6.
 libelli coniurationē nuntiāntes 2, 57, 2.
 Liberum patrem se iubet appellari Antonius 2, 82, 4.
 liberæ ciuitas 2, 18, 6. resp. 2, 32, 1 *democratia respectu*. æqualitatem amat 2, 29, 4. libera custodia, & Cust. libera à conspectu domus 2, 14, 3.
 libertas publica, *de qua mod. dict.* 2, 40, 2. libertas restituta Mitylenæis, *ἡ τυροπόλη* 2, 18, 3. libertatis Italicæ raptores 2, 27, 2.
 libertas, *in loq. sc. παρρησία* 2, 71, 2. immodica & intempestiua 2, 68, 4.
 liberto se occidendum præbet Varus 2, 71, 3 & interf. libertorum suorum libertus 2, 73, 1. *Ta-*
li figura Plinius in pænegyri. 88: *plerique principes cum essent ciuium Domini; libertorum erant serui.*
 libertinus miles 2, 111, 1.
 liberalia studia 1, 13, 3 liberaliter lauteque abuti otio 2, 105, 3. *LIBERALITATIS temperamentum proponitur* 2, 129, 3.
 libet hic mirari iustitiam populi Rom. 2, 32, 2 & Ind. Nepot. quidquid liberet pro licito iudicans 2, 100, 3.
 Libo 2, 130, 3.
 librarius Antonii 2, 83, 1. *Vide de hoc genere seruorum* Laurent. Pignor. *de seru. p.* 119 & 120.
 licentia immodicæ crudelitatis 2, 18, 2.
 Licinia lex 2, 6, 3.
 limæ plus in illo est 2, 9, 3 *scripta ἀκριβῶς ἐν τῷ ἐπιγράμῳ, studiose elaborata, stiloque accuratiorē perculsa intelliguntur.*
 Limyra vrbs Lyciæ 2, 102, 4.
 liquidus. res nondum ad liquidum ratione perducta 1, 16, 1 *plane pleneque*

- neque cognita exposita-
que.*
- lis eius æstimabatur tot
millibus 2, 8, 1. & Ind.
Nep. Voc. æstim.
- litteræ publicæ 2, 37, 5
*quacunque commenta-
ria publica, quibus e. p.
pecunia publica, redit⁹
provincia, pecunia bel-
to parta &c; annotan-
tar.*
- Liuvia Drusi Claudiani fi-
lia Augustum, cui po-
stea nupsit, fugit 2, 75,
3. Augusti sacerdos &
filia *ibid.* & not. eius
mors 2, 130, 5.
- loco equestri natus 2, 11, 1.
2, 128, 2 *genere.*
- locus defuisset fortunæ
destruendi 2, 48, 2 *oc-
casio.*
- locum ministri habere 2,
111, 3. magnum in his
facit locum operi suo
2, 9, 3. *non est postremus
inter illos.*
- locare tabulas in Italiam
portandas 1, 13, 4 *con-
ducentibus sc. verdin-
gen.*
- locare hiberna 2, 105, 4.
- locatus in terra exercitus
2, 85, 2 & 6.
- Liuius Drusus & Dr.
- Liuius Drusus Liuiæ pa-
ter 2, 71, 3.
- Liuius *Historicus* 1, 17, 2.
2, 36, 3.
- Lollius M. à Germanis
clade afficitur 2, 97, 1.
- Lollius moderator iuuen-
tæ C. Cæsaris 2, 102, 1.
- longum est narrare 2, 42;
1 *precisænis formula.*
in longum durauit 2,
85, 4. longe maior
pars, *pleraque pars* 2,
79, 3.
- loqui. vt famâ loquitur 2,
93, 3.
- Luca 1, 15, 2.
- Luceria 1, 14, 4.
- Eucilius Sex. Tarpeio Sa-
xo deiectus 2, 24, 2.
- Lucilius poëta 2, 9, 4.
- Lucilia Pompeii mater 2,
29, 2.
- Lucretius poëta 2, 36, 2.
- Lucrinus lacus 2, 79, 2.
- luctari cum clementia sua
2, 86, 2 luctari secum
diu 2, 63, 3 *deliberare.*
- luctari cum difficultate
locorum, vi hostium 2,
115, 2 *de magnis labo-
rib.*
- luctatio ciuitatis cum Ti-
berio 2, 124, 2.
- Lucullus aduersatur Pom-
peio 2, 40, 5. eius bel-
lum

- lum Mithridaticum 2, 33, 1. triumphus 2, 34, 2. obiicitur ei infamia pecuniæ 2, 33, 2. Unde Xerxes rogatus dictus, & 4. Luculli duo 2, 49, 4. Lucullus fil. 2, 71, 2.
 ludi Circenses 2, 40, 4. Scenici. *ibid.* funebres 1, 8, 2. & Kirchm. de funer. 4, 8.
 ludus gladiatorius 2, 30, 5. & Lips *Saturnal.* 1, 14.
 ludicrum, de ludis 1, 8, 2. ludicrum certamen 1, 8, 1. ludicrum certaminis athletarum 2, 123, 1.
 ad ludibrium Antonii moriturus 2, 71, 2.
 luere alicui pœnas supplicii, propter aliquem puniri 2, 54, 1. lui non debet vnus sanguine 2, 1, 5. expiari &c.
 lumen alterum imperii effossum 2, 52, 2. Pompeius intelligitur. ipse enim & Caesar principes in rep. Romana vixerant, & quasi oculi imperii. quali figura ferme Athena & Sparta duo Græciæ oculi vocantur apud Iustini, 5, 8. 4. lumen alterum reip. Tiberius 2, 99, 1. *resp. Augusti sc.*
 Lurius M. 2, 85, 2.
 Lupercal 1, 15, 3.
 Lupercalia 2, 56, 4 & Rōsin. 4, 6.
 lupi raptores libertates, Romani vocantur 2, 27, 2 & not.
 Lupa fl. 2, 105, 4 & not.
 lux, pro vita 2, 66, 4.
 luxuria priuata ex magnificentia publica 2, 1, 2.
 luxuria profusa in ædif. 2, 33, 4.
 Lycii 2, 69, 6.
 Lycurgus Spartam legibus condit 1, 6, 3.
 Lysippus artifex singularis imagi. are fingendis 1, 11, 4.
 M.
 Macedonum regnum & reges 1, 6, 5. post Persas rerum potiuntur & 6.
 Macedonia prou. facta 2, 38, 5.
 Macedonicus Metellus 1, 11, 3.
 Macedonicus Perusinus 2, 74, 4. Cestius quidam homo non satis sana mentis, qui quod in Macedonia militauerat,

*rat, seipsum cognomi-
nauit Macedonicum,
memorante Appiano
5 bell. ciu.*

*macerata pars exercitus,
obsidione sc. Et inopia
2, 112, 3.*

*Mæcenat describitur 2,
88, 2.*

*Magnesia ad Sipyl. Lace-
dam. colonia 1, 4, 1.*

*Magnus, pro Pompeio qui
ad cognomen gerebat
2, 44, 3. 2, 47, 2.*

*magnificum animi tem-
peramentum 2, 130, 1.*

magnifica prælia 2, 28,

*1. magnifice conata ex-
ecutus 2, 29, 1. magnifi-*

*centius nil illa victoria
2, 52, 4. magnificentissi-*

*mus triumphus 2, 40,
3. exercitus 2, 120, 5.*

*magnificentissimas res
gessit 2, 29, 1. magnifi-*

*centissimum munus
glad. 2, 100, 1. 2, 93, 2.*

*magnificentissima spe-
ctacula 2, 56, 1. Obserua-*

*bis Et hanc Vocem Velleio
peculiariter fami-
liarem.*

*magnificentia munerum,
triumphorum 2, 89, 1.*

*2, 121, 3. magnificen-
tiam publicam secuta*

*est priuata luxuria 2, 1,
2.*

*magnitudo fortunæ sc.
principalis 2, 100, 3. no-*

minis paterni 2, 55, 2.

*magnitudo tanta re-
rum, gestarum sc. 2,*

*107, 1. magnitudine
sua omnibus inductu-*

rus caliginem 2, 36, 1.

*magi inter legatos Parth.
physiognom. periti 2,
24, 3.*

*magistratus, qui obtine-
bat Asiam, proconsul*

*sc. 2, 42, 1 magistratus
annui Athen. 1, 8, 3.*

*Magius Celer Velleianus
2, 115, 1.*

*maiestas senatus 2, 89, 3.
senatui accessit 2, 126,*

*2. nihil ex paterna ma-
iestate retinebat filius*

Africani, præter 1, 10, 3.

*tanta vnius viri maie-
stas fuit 1, 124, 1.*

*si illa maiestas priuata
vnquam fuit 2, 99, 4.*

*maiestatis eius pace di-
xerim 2, 129, 4. de Tibe-*

*rio principe, cum excel-
lentia significandi, qua*

*postea rō xuevataio
principalis fastigii ve-*

*luti solenniter nota-
uit.*

I N D E X.

Mancinus turpe fedus cū
Numantinis facit, qui-
bus propterea deditur
2, 15, 2, 90, 3. eius de-
ditio seditionem mo-
uet 2, 2, 1.

mancipium Ægyptium 2,
53, 2 & *not.*

mandare aliquem custo-
diæ 2, 42, 3. aliquid
memoriæ 2, 8, 1. 2, 112,
1. mandata exposuit
legatus 1, 10, 1.

Manere non potuit in
hoc, *contentus esse,*
acquiescere 2, 77, 2.

Manilii trib. pl. lex 2, 33,
1.

Manlius T. Cos. 2, 38, 2
& 3.

manus magna Thracum,
promultitudine 2, 112,
4.

manum commodare ali-
cui^{sc.} *ad eadem* 2, 70,
4.

manum contingere, signo
reuerentiæ & salutatio-
nis 2, 107, 2 *hinc*: ma-
num contingendi cu-
piditas 2, 104, 5

manum ultimam impo-
nere 2, 88, 1. non
omisit quod erat in
manibus, *quod agebat*
2, 34, 4.

manu fortis 2, 118, 2.

manubiæ. pecunia ex ma-
nubiis lata in ærar. 2
56, 2.

Marcellus Claudius 2, 38,
2.

M. Marcelli laudes &
mors 2, 93.

Marcomannorum gens 2,
108, 1. 2, 109, 5. & Clu-
uer. *Germ. antiq.* 3, 30.

marcor ducis, *segnities* 2,
119, 2.

mare in terras receptum
2, 33, 4. Ægeū, Icarium
1, 4, 3. Ponticum 2,
101, 3.

Maricæpalus 2, 19, 2.

Marius C. ignotæ origi-
nis 2, 128, 3. eius casus
& periculum 2, 19, 2 &
3. ex quo liberatur, &
4. eius reditus in vr-
bē cruentus 2, 22, 1 & c.
septies Cos. 2, 26, 1. mo-
ritur 2, 23, 1. eius mo-
numenta Cæsar resti-
tuit 2, 43, 4

Marius filius à Sulla vin-
citur 2, 26, 1. occidit
2, 27, 4.

Marius Egnatius 2, 16, 1.

Marobodui elogium, cō-
silia, arma aduersus
Rom 2, 108 & 109.

Marullus Epidius 2, 68, 4.

Mars

Mars Gradius 2, 131, 6.
Gr. Martis templum 2,
100, 2. marte plusquam
dubio 2, 55, 3. marte
multo varioque paca-
tæ regiones 2, 90, 1.
*ipsum opus belli euen-
tusque intelligitur.*

Martiarum iduum dies 2,
57, 2.

Massilia potentior condi-
toribus 2, 15, 1. moratur
Cæsarem 2, 50, 3.

materia iusti operis 2, 89,
1. materiã belli ciui-
lis præbere 2, 62, 3. ma-
teria adipiscendi triũ-
phalia 2, 116, 3.

materia, *lign:* 2, 107, 1.

matûrus viris 2, 99, 2. *ra-
tione atatis sc.*

matura virtutis correctâ
fortuna 2, 79, 5.

maturitas veteris impe-
ratoris, *adultæ peritia*
Et auctoritas 2, 125, 3.

medendis corporibus no-
biles aquæ 2, 25, 4.

medius fuit animo, *neu-
trius partis* 1, 9, 2. *ita:*
dubium se medium-
que partibus præstitit
2, 21, 2.

medium agebât plutima
dissimulantis aliqua in-
hibentis 2, 114, 3. *rem-*

peramento sc. lenitatis
Et disciplina.

medium pignus concor-
diæ 2, 47, 2. *inter duos*
sc. ita apud Lucan. 1:
sola futuri Crassus e-
rat belli medius mora.

medius eloquentia, *me-*
diocris 2, 29, 3.

media fides libertorum 2,
67, 1. *ita hic enume-*
rantur grad^o: summa,
media, aliqua, nulla.

media Corintho Athe-
nisque Megara 1, 2, 5.

in medio relinquere 2,
48, 4.

Medi rerum potiuntur 1,
6, 1. post Assyrios 6, 6.

Media 2, 40, 1.

medicamenta salubrium
consiliorum 2, 129, 4.
Venusta metaphora, de
callidis ad eliciendos
homines comparatis
consiliis.

medicus Aug. Cæsaris Ar-
torius 2, 70, 1. medici
Cæs. Tib. in milit. 2,
114, 2.

mediocris. haud medio-
cris belli moles 2, 95, 1.
non mediocre decus 2,
36, 1. mediocritas ho-
minum, *conditio ho-*
minum humilior *Et*

- inferior, respectu Deorum* 1, 130, 3. *mediocritas nostra* 2, 111, 3 *ita de se loquitur Velleius*. & *not.*
- Medon primus Archon Athen. 1, 2, 4 cuius posterii Medontidæ. *ibid.*
- Megara 1, 2, 5.
- Megasthenes 1, 4, 1.
- Melanthus pater Codri 1, 2, 2.
- melior dux, vir 2, 72, 2. *forma quam mente* 2, 88, 1.
- membra reip. lacerata 2, 90, 1.
- memor beneficiorum 2, 53, 1 *sc. quæ ipse præstitit, indeque fiduciam capiens*. memor iniuriæ acceptæ 2, 40, 5. *notatur studium* & *voluntas vindictæ*. *μνηστικῶν*.
- memorabilis dulcedine carminum 1, 7, 1.
- memoria victoriæ 1, 1, 2. honorum, *de ipsis monumentis hon.* 2, 115, 1.
- memoria, *significatu gloria, fama*. memoria nominis immortalis 2, 88, 4. digna est memoria hæres 2, 37, 4. dignus memoria vir 1, 16, 5. 1, 18, 2. nomen suum perpetuæ commendare memoriæ 2, 4, 3. memoriæ eius multumtribuendum est 2, 6, 2. *italoq. præsertim de mortuis famaque posthuma*.
- memoriæ mandare, *comsignare, prodere ad posterum scripto* 1, 15, 5. per memoriam omnium sæculorum 2, 66, 5.
- Menas & Menecrates liberti Pompeiani 2, 73, 3. 2, 77, 3.
- Menander Comicus 1, 16, 3.
- mendacium simulatæ originis, *fraus, impostura* 1, 11, 1. *ita: mentiri originem regis stirpis, falso prædicare, simulare* 2, 4, 1.
- mentio nulla habita Cæsaris, *in senatu sc. nihil actum de honorando Cæs.* 2, 62, 5.
- mercatus Olympiorum 1, 8, 1. & *Indic. Iustini Berneggeriani*.
- merces quisque suæ mortis fuit 2, 28, 3 sui periculi 2, 22, 5. & *not.* *Freinsheim. ad Flor.* 3, 23, 7 b.

merc-

*merere, in bello stipendia
facere.* qui merebat
in Illyrico exercitus 2,
109, 5.

*mereri vix fidem potest,
inuenire. pane incredi-
bile est* 2, 105, 1. *meritus*
eam contumeliam vi-
tiis 2, 45, 4. nulla virtu-
te tam longam fortu-
næ indulgentiam me-
ritus 2, 80, 1. *merita* in
aliquem 2, 85, 4.

mergere partem classis 2,
42, 2.

*mersus conscientia flagi-
tiorum* 2, 91, 3.

*meridiano quidquid fini-
tur* 2, 26, 3 *circulo sc.*

Merula flam. dial. 2, 22, 2.

*Messalla Corvinus à Cæ-
sare seruatus* 2, 71, 1.
consul 2, 84, 1.

*Messalini factum egre-
gium* 2, 112, 1.

*Metabus, dux Græci a-
gminis qui iuxta mare
Adriaticum Metapon-
tum condidit. & not.
ad* 1, 1, 1.

Metapontus 1, 1, 1.

Metellus Macedonicus
porticus fecit 1, 11, 3. 2,
1, 2. eius felicitas 2, 11,
6 & 7.

Metellus Numidicus con-

*tra Ingurtham bellum
gerit* 2, 1, 1 & c. *inter*
oratores numeratur 2,
9, 5.

*Metellus Pius Numidici
filius* 2, 15, 4.

*Metellus Creticus trium-
phat.* 2, 34, 2. *aduersa-*
tur Pompeio 2, 40, 5.

meriri fortunam licentia
2, 100, 3. *se magnitudi-
ne sua* 2, 120, 1. *se infra*
aliorum æstimationes
2, 127, 4.

*metus plurimum fuit in
hoc tempore* 2, 13, 1.

*metu Carthaginis remo-
to* 2, 1, 1.

Miletus conditur 1, 4, 5.
Cyzicum & Byzantium
condit 2, 15, 1.

miles manu, dux consiliis
2, 18, 1. *militem coacti-
dare feminae virique ex-
censu* 2, 111, 1.

miles pro milites 2, 85, 3
& saepe. *MILES* non
rogat, quod cogere po-
test 2, 81, 1. *MILITES*
frequentia suæ intuitu
insolescunt *ibid.* no-
lunt audire legatos
reip. absente impera-
tore 2, 62, 5. *milites* o-
ptimi imperatoris fun-
cti officio 2, 85, 5.

milites equitesque 2, 15, 3.
hic milites de peditibus accipiuntur, & not.
 militans sub Varo legatus 2, 120, 3. eques militauerat sub 2, 9, 4. exercitus qui in Germania militabat 2, 125, 31.
 militia Bruti ante hoc tempus præclara fuit 2, 5, 1. militiæ bellicæ assuetus 2, 117, 2. militiæ finis, *missio* 2, 125, 2 militiam Cimbricam minari 2, 120, 1.
 milliarium 2, 106, 2 intra tertium milliarium castra Hannib. conspicatur Roma 2, 27, 2.
 millibus sex, *sc. nummorum* 2, 10, 1 & *Sestert.*
 Milo interficit Clodium 2, 47, 4 eius interitus 2, 68, 3.
 minari seruitutem Italiæ 2, 114, 4.
 Minatius Magius Asculanensis nepos Decii Magii, ataus Velleii 2, 16, 2.
 Mineruium 1, 15, 4.
 minister, *in bonam partem.* minister speciosus, *de legato in milit.* 2, 111, 3. minister & adiutor consiliorum 2,

129, 4. *ita:* ministeria splendidissima, *in milit.* 2, 116, 3. ministeriorum principalium specie 2, 93, 3 ministerio Catonis Cyprus deuicta 2, 38, 6.
In malam partem: minister alienæ potentiae & alias, *satelles* 2, 33, 1. *ita ferme:* ministri Sullæ, *respectu dominationis* *sc.* 2, 41, 2.
 Minturnæ 1, 14, 6. Minturnenses 2, 19, 2.
 Minucii triumphus & Scordiscis 2, 8, 3.
 mira scientia pugnandi, *egregia* 2, 115, 4.
 mirari, *de estimatione* 2, 114, 5. 2, 116, 4. delectari paucissimis eorum, mirari neminem passis 1, 17, 3.
 miscere se partibus 2, 86, 3.
 miscebat omnia armis tumultuque 2, 74, 3.
 miscuit summa imis 2, 2, 3. *de perturbatione resp. & confusione.*
 Misenenis pax 2, 77, 1.
 mitis ingenio 2, 117, 2.
 miscebat feritas disciplina 2, 11, 1.
 Mithridates occupata Asia necat

I N D E X.

- necat ciues Rom. 2, 18.
 2 aduersus quem Sulla
 mittitur & 3. à quo
 conditiones supplex
 accipit 2, 23, 6. rursus
 victus in Armeniam
 fugit 2, 37, 2 ultimus iu-
 ris sui regum oppressus
 2, 40, 1.
- Mitylene 1, 4, 4. Mityle-
 næis libertas in vnus
 Theopanis gratiam
 restituta 2, 18, 3.
- mixtissimi rigore & leni-
 tate mores 2, 58, 3.
- modus, *de quantitate
 rei defuncta, & Philo-
 sophi vocant.* modus
 pecuniæ 1, 9, 6. modus
 stipendii 2, 125, 2. vi-
 rium 2, 96, 3. magnum
 modum legionum ef-
 fecerat 2, 73, 3. modus
 culpe ex modo pecuniæ
 constituebatur 2, 22, 5.
*Talia ex comparatione
 & similitudine sunt:*
 modum in voluntate
 habere 2, 31, 4. magis
 voluntatem peccandi
 quam modum intue-
 bantur 2, 8, 1. ciuilis
 modus dignitatis 2, 7, 1.
 modus scripturæ 2, 5, 2.
 modum statuere liber-
 tati 2, 40, 2. modum
- non norat in concupi-
 scenda pecunia 2, 46, 2.
 2, 45, 1. modus labo-
 rum, honorum 2, 122,
 4.
- Latius accipienda sunt:*
 imperiū magistratuum
 ad pristinum pacis mo-
 dum redigere 2, 98, 3.
- modicus virium 1, 12, 4.
- moderari difficultatem
 annonæ 2, 94, 3. mode-
 rator annonæ 2, 126, 3.
 moderator iuuentæ fi-
 lii Aug. 2, 102, 1.
- mœnia, *pro Urbe* 2, 22, 1.
- moles eius belli 2, 97, 4.
 2, 116, 1. 2, 95, 1. quantæ
 molis bellum 2, 129, 5.
 molem belli suscipere
 2, 79, 1. molis maximæ
 res Galliarum 2, 121, 1.
ita: moles imperii 2,
 131.
- moles mari iniectæ 2, 33,
 4. *Sallust. Catil.* 13 &
 20. *Plutarch. Lucull.*
- moliri porticus, 8, 3 lon-
 ge amœnissima 2, 1, 2
de edific. operosioribus.
 ædem ex marmore 1,
 11, 5. templum 2, 130, 1.
- moliri multa fortiterque
 2, 26, 1. in animo bel-
 lum 2, 46, 2 in iis quæ
 pro senatū moliebatur

- 2, 13, 2 *de negotiis susceptis, & conatis praestitum grauioribus. ita:*
 moliri noua 2, 121, 2.
 mollire dissensiones coërcitione 2, 121, 1. molli-
 tiis fluens 1, 6, 2. 2, 82, 2.
 momentis magnis concusserat prouincias 2, 78, 1.
Monarchia Romana post libert. instituta institutum Unde numerandum not. ad 2, 86, 1.
 mons Claudius 2, 112, 3.
 Cœlius 2, 130, 2.
 monumentum virtutis suæ fecit Carthaginem Scipio, quæ fuerat aui eius clementiæ 2, 12, 1.
ita: monumenta victoriæ suæ fecit partes orbis 2, 4, 4. monumentum virtutis Pompeii &c. 2, 38, 6.
 monumenta Marii restituta 2, 43, 4 *tropæa*
 mora ea fuit patrandò bello 2, 79, 3. nihil in mora habuit, quo minus &c. 2, 51, 2.
 M O R A difficilis est in perfecto 1, 17, 6. & not.
 morari tot annos Rhodi 2, 99, 4.
 dum in externis moror, in descriptione extern. Verfor 1, 7, 2.
 morari in imperiis, *ἐμφορνῶς*, cum affectu retinendi imperia 2, 11, 2.
 morari cogit in se consulatus Cæs. 2, 41, 1 *alias:* moram exigit. descriptionis sc. non transcurrentis, & *alias.*
 morari victoriam, impedire 2, 80, 2. moratus erat milites sua facundia, *inhibuerat* 2, 22, 3.
 paucis diebus exercitum moratus 2, 113, 2. *retinuit, ita:* non diu morata est Tiberium patria 2, 104, 2.
 morbo proditor 2, 83, 1. *Vitium corrupti quædam proditiōis consuetudine animi notatur.*
 morichdum ante, quam &c. 2, 49, 4 *exaggeratiue;* quidvis potius faciendum, &c. quem moriturū miserat militem, *proposito moriendi animatum* 2, 5, 3.
 mors fatalis 2, 49, 1. 2, 4, 6. *stem:* fortuita 2, 102, 2 & Fat. voluntaria 2, 87, 3. 20

I N D E X.

3. 2, 102, 1. conflata in-
 fidiis 2, 4, 6. immatura
 2, 3; 2 mortem dignif-
 simam vita sua obiit 2,
 91, 5.
 mortalis conditio 2, 104,
 4 natura 2, 97, 2.
 Mos. moris antiquissimi
 vir 2, 116, 3. more belli
 non latrociniorum 2,
 31, 2. morum dulcedo
 & suauitas 2, 97, 3. *mor.*
corruptio increfcit cito
Et valde 1, 10, 1.
 mores ita fe habent,
ita comparatum eft 2,
 91, 4.
 mouere feditionem, tu-
 multum 2, 68, 2. mo-
 ueri fenatu à cenforib.
 1, 10, 6.
 fub omnem morum
 nostrarum nauium 2,
 107, 1. *quotiescunque*
fe commouiffent noftra
nau. motus imbecil-
 litatis, 2, 123, 2.
 motibus magnis con-
 cuffa Græcia, *tumulti-*
buz, difcordiis 1, 3, 1.
 Mucianus Crassus 1, 4, 1.
 Mucius Iureconfultus po-
 tius quam orator 2, 9,
 2.
 mucro gladii 2, 70, 5.
 mulcere verbis, *perfuas-*
dendo *fc.* 2, 85, 4. mul-
 ceri iure, *mitigari op-*
pon. domari glad. 2,
 117, 3.
 muliebris metus 2, 87, 1
 nihil muliebri præter
 corpus gerens 2, 74, 3.
 multare morte 2, 12, 5.
 multatus ingenti pe-
 cunia 2, 37, 5. multata fi-
 ne longiffimæ liberta-
 tis regio 2, 38, 6 *peri-*
phrafis prouincia facta.
 male multatum cornu,
de clade Et damno præ-
lii 2, 70, 2.
 multiplex in virtutibus
 vir 2, 105, 3.
 multiplicati confulatus
 Mario 2, 12, 3.
 MVltitudine fidunt mi-
 lites 2, 113, 1.
 Mummius deftinatur bel-
 lo Achaico gerendo 1,
 12, 1. Corinthum exci-
 dit 1, 13, 1 Achaicus di-
 citur & 2. *it:* 2, 128, 2.
 Mundus Unde ortus fit,
dubitat Velleius 2, 66,
 5.
 munus. hoc munere va-
 cauerunt decem anni
 1, 14, 5. *fc. deducenda-*
rum coloniarum. 10 an-
 nis nulla deducta eft
 colonia.
 Ss 5 muſ

munus, de spectaculis *¶*
ludis. munus gladiato-
 rium 2, 100, 2. *¶* *integre* : muneris gladiato-
 ri spectaculum 2, 53, 1.
 munus ædilitatis edere
in adilitate 2, 93, 2. mu-
 nera Augusti 2, 89, 1.

munera, pro theatris, 2,
 130, 1. *¶* *integre* : mu-
 nera theatri & aliorum
 operum Pomp. 2, 48,
 2.

munificentia Principis 2,
 126, 4. Tiberii erga de-
functum patrem 1, 130,
 1.

munire præsidia 2, 120, 1
 aliquid auctoritate 2,
 127, 2.

munitum natura oppi-
 dum 2, 126, 1. munitio-
 ne se defendere 2, 112, 3.
 munitiones portus Pi-
 reæi 2, 23, 1. munimen-
 tis complecti aliquem
 2, 51, . *¶* *Ira dicuntur*
opera tam ad defen-
dendum, quam ad op-
pugnandum compara-
ta.

Murcius Staius 2, 72, 4.

Murena L. conspirat in
 Augustum & opprimi-
 tur 2, 91, 2.

mutauit Cumanos Osea

vicinia, ritus patrios
Cumanorum mutauit
 O. G. 1, 4, 2. cuius for-
 tunam Deus mutare
 constituit 2, 57, 3. *ali-*
ter : fortunam muta-
 uerat non animum ca-
 ptius 2, 8, 2.

Mutina 2, 61, 4.

mutuo sanguine certa-
 tum 2, 90, 2.

Mycenæ 1, 12, 2.

Mylæ 2, 79, 4.

Myrina 1, 4, 4.

Myrmidonum ciuitas 1,
 3, 1 *ita olim vocabatur*
Theffalia.

Myus condita 1, 4, 3.

N.

NArbo Marti², colonia
 deduct. 1, 15, 5. 2, 8, 1.

Naso poëta 2, 36, 3.

Natales dies Urbium. not.
 ad 1, 8, 4.

nationes omnes eius gen-
 tis 2, 98, 1.

natus ad omnia quæ recte
 facienda sunt 2, 129, 1.

ita alibi : demerendis
 hominib. genitus. na-
 tum mendacio genus
 2, 118, 1. *de singulari* *¶*
quasi naturali aptitu-
dine ad aliquid.

naturâ ascendit in sum-
 mum 1, 17, 6 *ita mox*
ibidi

I N D E X.

ibid: naturaliterque re-
cedit, &c. ita ordina-
rie comparatum est.
naturaliter audita visis
laudamus lubentius 2,
92, 5.

natura *disting.* ab indu-
stria 2, 97, 2. naturæ suæ
repugnare 2, 69, 6.

naturalis superbia, *instita*
2, 11, 2. naturalis auus
2, 112, 7. naturale ex-
emplum, *sc. maiorum*
& parent. 2, 128, 4. natu-
raliter dissimillimi
2, 60, 5.

navis oneraria 2, 53, 2 na-
vis quatuor scalmorū
2, 43, 1. NAVES mo-
dicæ magnitudinis in
bello præ vastis pro-
bantur 2, 84, 2. naues
ædificare 2, 79, 5. nauig-
ia Germanorum 2,
107, 1. & *not.* navalia
certamina 2, 79, 1.

naumachia *spectaculum*
ludicri certaminis na-
valis 2, 56, 1. 2, 100, 2.

nauus 2, 105, 3 *pro quo a-*
lias: gnauus, naua o-
pera 2, 120, 7.

Nauportum 2, 110, 4.

Neapolis condita 1, 4, 2.
Neapolitani honorant
Augustum *spectacu-*

lo 2, 123, 1.

NECESsaria gloriosis præ-
ponenda 2, 110, 3.

necessitudinis miserrimæ
rationem reddere, *ne-*
cessitatis sc. qua ad ar-
ma compulsi 1, 50, 2.

nefas est, integritatem
Catonis laudare 2, 45, 5.
& *not.* quem vincere
esset nefas, *inuitum*
hac περιφρασι ἀνέκλιχῃ
notat 2, 37, 4.

negare. nihil negauerunt
ei maiores nostri, *i. e.*
omnes honores tribue-
runt 2, 128, 3.

negotio sufficere, *rebus*
gerendis 2, 98, 3. ex
negotio ubi aliquid re-
mitti poterat 2, 88, 2.
NEGOTIA magna
magnis indigent adiu-
toribus 2, 127, 2.

negotiantes in Africa 2,
11, 2 negotiatores tru-
cidati 2, 110, 6. *mer-*
catores.

Nepe 1, 14, 2.

Neptunia 1, 16, 4.

nequam. homo ingenio-
sissime nequam 2, 48,
3. non minus ingenio-
se nequam 2, 68, 1. ne-
quitiam gravitate te-
gere 2, 100, 5.

Nero

Nero Claudius 2, 77, 3.

Nero *pro Tiberio Caf.* 2,
95, 1. 2, 96, 3. 2, 97, 4.
2, 104, 1. 2, 100, 1.

Nerua Silianus 2, 116, 4.

Nestor 1, 1, 1.

Neutralitas, Et Vocant,
sive adia Pogia. not. ad.
1, 9, 2. *Σ* : 2, 50, 3.

Nicomedes Bithyniam
hereditate relinquit
Romanis 2, 4, 1.

nimius reip. liberæ vir 2,
32, 1. *quasi onerosus ni-*
ma potentia Σ in-
tolerabilis. ὑπερίχων.

Ninus cum Semiramide
Babylona condidit 1,
6, 2.

nitere. nituerat sub pari
etate 1, 17, 1. nitue-
rant eo tempore ora-
tores isti 2, 9, 1. *Et su-*
pra: florere: nisi quod
nitere ἀνθίστασθαι est.

niti. quærunt aliquid in
quo nitantur 1, 17, 7 *e-*
laborare, studium in
aliquare ponere &c.

nobiles salubritate æquæ
2, 25, 4. nobiles nostris
suisque cladibus 2, 8, 3.
nobilior etiam animo
quam gente 2, 112, 2.
nobilissimus rex 1, 9, 5.
nobilissima familia 2,

41, 1. nobilissima ac-
cusatio Dolabellæ 2,
43, 3. nobilissimæ no-
uitatis 2, 34, 1. nobilif-
simæ simplicitatis iu-
uenis 2, 10, 3. vir 2, 72.
3. nobilissimæ virtutis
homo 2, 79, 1. nobilif-
simum factum 2, 26, 3.
NOBILISSIMUM quod
optimum 2, 128, 1. *ap-*
paret hanc quoque vo-
cem Velleio Valde esse
familiarem.

NOBILITATIS naturalis
superbia, *nobilium* 1,
11, 2. *Sallust. Iugurth.*
64: *superbia commu-*
ne nobilitatis malum.

nobilitare nouitatē suam
2, 96, 1.

Nola quando condita 1,
7, 2 *Σ* 3. obsidetur 2,
18, 4 ibi Augustus mo-
ritur 2, 123, 2.

nominis eius primus
consul 2, 21, 5. *s. e. ex*
Pompeis.

nomen, cum significatu
Σ respectu celebra-
ris. clari nominis vir 2,
34, 4. 2, 56, 3. nominis
minoris viri 2, 100, 5.
magni nominis vir 2,
1, 4. *ita: tanta nomina*
s. e. viri tam clari 2,
114, 5.

114, 5. nominis paterni magnitudo 2, 55, 2. nihil præter nomen trahens 2, 80, 3. nominis tanti famaterritus 2, 94, 4. nomine consulis non inferior 2, 26, 1. nomen Augusti diuinis honoribus honoratum 2, 124, 3. nomine vbique erat Pompeius 2, 54, 2. nulli nomini non postferendus 2, 69, 3. *quidam* volebant homini: *sed* Gruterus *tuetur* nomini, *et cum emphasi accipiat.*

nomen, *ad totam gentem relatum.* nomen Romanum 1, 14, 1. 2, 131. nominis Romani princeps 2, 53, 2. 2, 128, 3. conditor 2, 60, 1. clarissimus Graii nominis Lycurgus 1, 6, 3.

nomen, *de causa.* quo nomine mirari conuenit 1, 3, 2. quo nomine non est mirandum 1, 5, 4. eo nomine 2, 104, 2.

nomen inuidiosæ fortunæ Cæsaris adire 2, 60, 1. *De eo qui non inbonatantū sed etiam in nomen heres ascitus erat. Unde cum susci-*

pit nomen, quod testamento iussus est ferre, adit nomen. Vide Briffon. 7 *formul.*

nominare colonos 2, 74, 2.

Norbanus à Sulla victus 2, 25, 2.

Noricum regnum 2, 109, 5. *provincia facta* 2, 39, 3. Norici 2, 109, 3.

nota censoria 2, 68, 5. *propria vox, notandi, notarum, notationum, de animaduersionibus censorum.*

notæ elisarum faucium, *indicia* 2, 4, 5.

notæ corporis. 2, 24, 3. *ex quibus videlicet de ingenio & moribus coniectura sumitur, & not. & adde Ciceron. de fato cap. 5.*

notæ æternas inussit memoræ Antonii Ciceron 2, 64, 3. *petita translatione ab infamibus stigmatum notis.*

notetur felicitas huius familiæ 2, 10, 3. notetur immodica libertate vfos esse &c. 2, 68, 4. notandum tamen id est 2, 67, 1. illud notandum est 2, 52, 3. *formula obser-*

- obseruanda & inſe-*
renda rei memoratu
digna.
 notitia Romanæ linguæ
 2, 11, 5. res parum ad
 notitiam pertinens 2,
 7, 5.
 nouerca. *in dicto Scipio-*
nis ad concionem popu-
li tumultuantem: qui
 possum vestro clamo-
 re moueri, quorum
 Italia nouerca est? 2, 4,
 4. *perstringit, homines*
conuenas, quasi turbā
συγκλύδων ἀνθρώπων.
 nouas res moliri 2, 125, 1
&ibi additur: nouum
 statum, nouum du-
 cem, nouam querere
 remp. *significāturque*
seditiosa molitiones
aduersus remp. in cu-
ius mutationem sc.
aut perturbationem
tendant. ita: noua-
 rum pessimarumq; re-
 rum auctores 2, 19, 1.
 noua moliri, *eodem si-*
gnif. 2, 129, 2.
 nouus homo 2, 128, 1 &
not. *hinc:* nouitas fa-
 milia 2, 127, 1. nouitas
 Agrippæ 2, 96, 1. noui-
 tatis nobilissimæ vir 2,
 34, 3.
- notia tabulæ 2, 68, 1. *χρῆσις*
ἀποκοπῆς. & Cæl. Rho-
 digin. 12, 20.
 nuda fuga 2, 51, 4. sc. amiso
 exercitu ceterisque
praesidiis.
 Numantia terror reip.
 Rom exciditur 2, 4,
 2 & 5. Numantinum
 bellum 2, 1, 3. eius ter-
 ror 2, 90, 3.
 numerus. in numerum
 sui exercitus recipiebat
 fugitiuos 2, 73, 3. nu-
 mero tot legionum in-
 flatus 2, 80, 2.
 numerare mercedem ab-
 scissi capitis, *repræsen-*
tare, persolvere 2, 66,
 3.
 Numidia *provinc. facta*
 2, 39, 2. Numidicus
 dictus Metellus 2, 11, 2.
 exilio & redita clarus
 2, 15, 5. Numidici exi-
 lium 2, 45, 3.
 Numonius Vala 2, 119, 4.
 numini Dianæ sacrata re-
 gio 2, 25, 4.
 nunc acie, nunc expedi-
 tionibus 2, 98, 2. nunc
 metuentes, nunc simu-
 lantes 2, 62, 3 & *sæpe a-*
lias, cum membra &
tempora distingu-
tur.

nuntius victoriæ præces-
sit nuntios periculi 2,
129, 5. huntiantes con-
iurationem libelli 2, 57,
2.

O.

Obiicere, *crimina sc. in
iudicio aut coram
cenforibus* 2, 95, 3. obii-
cere absenti multa, *pro-
bra in eum dicere, infi-
mulare absentem &c.*
2, 83, 4.

obire munia ducis 2, 70, 1.
obita prætura quæstu-
rague 2, 43, 4.
prouincias 2, 74, 1. 2,
101, 1. *peragraræ & or-
dinare.*

obire morbo 2, 102, 4.
obligare aliquem, *sicuti
beneficio sc.* 2, 56, 3.

obliuio rerum præterita-
rum decreta, *amnesia* 2,
58, 4. & Dissert. *quæ
notas sequitur.*

obnitebantur impedire,
conabantur, ἀνέναντος
1, 9, 1. obnitens repu-
gnauerat 2, 89, 5. ob-
nitente vi animi 2,
123, 2.

obruere aliquem digna-
tione, *sua dignatione
illius dignitatem ob-
scurare &c.* 2, 69, 3.

ita obrui & surpatur 2,
92, 5 *de obscuratone
existimationis, laudis,
imminutione præstan-
tia &c.*

obscenissimarum rerum
& auctor & minister
2, 83, 1.

obscurissimis initiis natus
2, 76, 4.

obseruantia temporum,
*obseruatio in nauigan-
do sc.* 2, 106, 3.

Obsides liberos suos Ro-
mam mittit Parthus 2,
94, 4. Antonius in Ca-
pitolum 2, 58, 3. dati
obsides ciuitatibus à
piratis in redemptione
Cæsaris 2, 42, 2.

obsideri, *à seditiosis sc.
militib.* 2, 125, 4.

obtestor atque precor 2,
131.

obtinere illustres locus,
occupare 1, 4, 4. obti-
nebant tum omnia
maria prædones, *inse-
derant &c.* 2, 43, 1.
obtinere cum imperio
regionem 2, 125, 5. *ita* :
obtenebat tum Asiam
proconsul &c. 2, 42, 3.
obtenebat Hispaniam
ex consulatu 2, 78, 3.
auctoritas obtinendi,

quæ

- quæ sentiebat 2, 125, 5.
illa impetrabilis efficacia intelligitur, sicut Ammianus loquitur.
- obtredebant multi actis eius 2, 44, 2.
- obuenit Sullæ prouincia sorte 2, 18, 4.
- occultare fugam 2, 75, 3.
- occupare fugam 2, 85, 3.
præcipere, cupide & festinanter arripere.
- occupatus est ab ingratissimis i. e. celerius quam existimasset interfecit 2, 57, 1. ita: occupatus vigore aduentus eius exercitus se tradit 2, 50, 4. inopinantibus sc. superuenerat.
- occupare locum colonis 1, 4, 1. ripam castris 2, 107, 1.
- occupauit eum idem furor, ut alias, inuasit 2, 6, 1.
- occupare remp. 2, 4, 4. i. e. dominatum in rep. opprimere remp. dominatu. Talis est locutio Sallustii in Catil. capere remp. eodem significatu.
- nummum occupatos dixerim, 2, 53, 4. quæ aliquid prætermisere: si-
- gura mitigationis & comitatus.
 velut occupata materia, ab aliis sc. tam tractata & quasi præcepta 1, 17, 7.
- Oceanus 2, 16, 3.
- oculorum vigor & vis in Arminio 2, 118, 2. index sc. ingentis animi.
 sub oculis cæsaris 2, 79, 4. sub ipsis mœnibus oculisque vrbs 2, 21, 3.
- Octauia soror Augusti 2, 93, 1.
- Octauia porticus 1, 11, 3. nam sororis suæ nomine Augustus fecerat. Sueton. Aug. 29.
- Octavius Cn. Perseum recipit 1, 9, 4. triumphum naualem agit. ibid.
- Octavius consul interfecit a Marianis 2, 22, 2.
- Octavius C. Octauii Cæsaris pater 2, 59, 2.
- Octavius Cæsar adit hereditatem Cæsaris 2, 60, 3. consulatum init pridie quam viginti annos impleret X Kal. Octobr. 2, 65, 2. alii mensem Sextilem nominant. Ut fortasse error è voce numeralibus notum scripta ortus sit.
 e. g. si

e. g. si scripserit Vel-
leius: XKal. VIIbr. li-
brarius fecerit VIIIbr.
Clarissimus Freinshe-
mius Noster in compa-
rat. Version. Tac. ad I
A. 9; 1 ita conciliari
posse existimat; si Vel-
leium accipiamus de
die, quo renuntiatus
est consul, ceteros de de-
signationis die. Anto-
nium apud Mutinam
vincit 2, 61, 4: cetera
vide in Augusti.

Odisse præsentem statum,
πρὸς τὸν αὐτὸν de seditio-
so & impio ciue dici-
tur 2, 91, 2 sicut ama-
re præsentem statum
proprie ciuis boni est.

Offensiones tacitæ cum
aliquo 2, 93, 3.

offerre. dii obtulerant
præfagi periculi 2, 57, 2.

Officiorum militariū pa-
tiens & peritus 2, 106,
3 munia milit. intel-
lig.

OLIGarchia & reip. &
auctoribus suis plerū-
que est exitiabilis 2,
44; 1.

Olympiorum ludicrum
quando cœperit 1, 8,
1. & not.

Olympicum 1, 10, 1. tem-
plum Iouis Olympici
Athenis. P. Faber in
semestr. 3; 3 existimat
legendum Olympicium
Verbo Græcicō; quo
etiam Thucydides usus
est.

Olympiade VI Romæ
condita 1, 8, 4. & not.

omina. auspiciis reip.
ominibus 2, 79, 2. cum
diis ominibus profi-
tisci 2, 46, 3. ἐπὶ publicā
sc. imprecatione. v. not.
ominari de exitu alicuius
tristia, Vaticinari. Δε-
πιζειν 2, 71, 2.

per omnia. sapissime ita
loquitur Noster, cum
rem prorsus & omni-
nō ita habere innuit.
per omnia diis pro-
pior 2, 35, 2. per omnia
egressus fortunam ho-
minis 2, 40, 2. per om-
nia laudabilis 2, 33, 1.
per omnia positus ex-
tra dilationes 2, 79, 1.
per omnia repugnans
naturæ suæ 2, 69, 6. in
omnia & omnibus ve-
nalis 2, 83, 1. in omnia
pecuniæ cupidior 2,
97, 1.

onus atque cura belli 2,

Tt 97, 2.

I N D E X.

- 97, 2. onera principis, *de negotiis* 2, 114, 1. 2, 128, 4. *ita*: onerum principalium adiutor 2, 127, 3. oneraria nauis 2, 53, 2.
- Opis ædes 2, 60, 4.
- ope humana inuictus vir 2, 79, 3. *humanis viribus armisque.*
- Opimius L. cos. C. Gracchum & Fulvium Flacchum res novas molientes opprimit 2, 6, 4 & c. damnatus postea iudicio publico 2, 7, 3 *ab hoc* Opimianum vinum dictum, & 5.
- oppositus Mithridati Lucullus 2, 33, 1. & Ind. Nep. tot millia se in eo proelio nobis opposuerant 2, 30, 6.
- opportunitates 2, 111, 4.
- oppugnationes urbium, castellorum 2, 95, 2.
- opus felix euentu, forte conatu, *de re bello gesta* 2, 112, 1. opus tantum consummatum, *belli Pannonici cōfectio* not. 2, 117, 1. *ita*: operis adiutore dato, *res bello gerenda* 2, 95, 1. maiori operi præparabat exercitum 2, 109, 2. operibus bellicis sufficiens ingenium 2, 97, 2. opera Principalia *quacunque agit princeps* 2, 124, 3. opera sua commendat Augustus Tiberio, *res gestas* 2, 123, 3. opera Tiberii cælestissima 2, 104, 3. opera magni voluminis 2, 106, 1 *quorum descriptio requirit magn. volum.*
- opus Velleii 2, 96, 2. arctatum 2, 86, 1. *de scriptio- ne.* ita: operis magnitudo, *de Homeri poëse* 1, 5, 1. & not. perfectissimi in forma operis sui 2, 36, 3.
- opera, *de adificiis* 2, 130, 1.
- opera, *de poliorceticis operib⁹* 2, 4, 2. & Ind. Nep.
- opera naua virilisque 2, 120, 3. operam suam polliceri 2, 59, 5. opera eius singulari vsus 2, 129, 1. operæ senatorum & equitum exactæ ad bellum 2, 111, 1.
- opprimi morbo 2, 23, 1.
- optare à diis aliquid 2, 89, 2.
- optimates, *de senatu & nobilitate, sine & hic explicatur, senatus atque equestris ordinis pars*

pars 2, 3, 2. 2, 47, 3.

O P T I M V S vir à senatu
iudicatur Scipio Nasica
2, 3, 1. & *not.*

optima studia 2, 94, 2.

ora maritima 2, 73, 2.

oraculo emissa vox 1, 10, 5.

oratio & vis forensis, perfectumque proſæ eloquentiæ decus 1, 17, 3.

coniunguntur hæc ἐξηγῆσαι & ἐρμηνεύσαι.

oratores clari 1, 17, 3. 2, 9,

1. orator nemo Argivus; Theban. Laced. 1, 18, 2.

orbis reip. 2, 1, 4, 1. & *not.*

in extremo nostri orbis

termino 1, 2, 6 *cum re-*

spectu ad imper. Rom.

pro orbis terrarum salute

pugnat Augustus

2, 85, 1. *Est illa Roma-*

horum μεγάληγορία,

Et de suo imperio, rebus

Et statu passim tan-

quā de toto terrarum

orbe loquantur.

orbis omnibus sensibus

1, 5, 4.

ordior. orsus est ducere

exercitum 2, 109, 5.

ordo. omnis ordinis ho-

mines 2, 130, 2. ordinis

utriusq; viri i. e. senatorii

& equestris 2, 100,

5. ordinis senatorii vir

2, 69, 5. ordinis onera

lura 2, 28, 4.

ordo arborum 2, 43, 2.

ordo harum rerum *series*

Et plenior narratio 2,

48, 5. *ita:* ordo cala-

mitatis 2, 119, 1. ordi-

nem actorum suorum

commemorare 1, 10, 4.

ordine narrare, *totam*

rei seriem non summa-

tum 2, 114, 4. ad or-

dinem reuertendum

est 2, 68, 5.

ordines primi 2, 112, 6.

centuriones primi or-

dinis intelligit, res

πρώτες ταξιαρχες.

ordines exercitus 2, 27, 2.

ordinare res Asiæ 2, 92, 2;

res orientis 2, 122, 2;

prouincias 2, 94, 4.

ordinatio comitiorum 2,

124, 3. necis & testa-

menti Cæs. 2, 39, 5. &

not.

Orestes Ægisthum occi-

dit 1, 1, 3. Orestis liberi

1, 2, 7.

originis ignotæ Marius 2,

128, 3 originis simula-

tæ mendacium 1, 11, 1.

orientium iuuenum ful-

gor 2, 99, 2. *de iuribus*

via publica C. Et L.

T t 2 *Casta-*

- Cæsarum.* ortus tantis
nominibus 2, 114, 5.
Ornare urbem, *adificiis sc.*
publicis 2, 89, 4. or-
namentum tantorum
nominum & familiæ
2, 114, 5. ornamenta
amœnitatis 2, 81, 2.
ornamenta triumphalia
1, 115, 3. 2, 116, 1. 2,
125, 5. & triumph.
Ordes rex Parth. inter-
mit Crassum 2, 46, 4.
& signis Romanis po-
titur 2, 91, 1.
os Pindari illuminavit
Thebas, *de eloquentia*
Viri 1, 18, 3. oris ardor,
grauitas & vehemen-
tia in vultu sese pro-
dens intellig. 2, 15, 3. in
ore atque oculis classis
2, 84, 3. *in conspectu.*
ostenderat spem magis
auxilii, quam opem
ferebat 2, 74, 3. fortuna
non electionem dabat,
sed ostendebat perfu-
gium 2, 72, 5.
ostentare. vires veteres il-
larum urbium, magni-
tudo mœnium osten-
tat 1, 4, 2.
ostentatio agendi, *περιε-*
γνῆ 2, 98, 3.
Ostia 2, 94, 3.
Otho Roscius & R.
otium *oppon.* bello 2, 23, 1.
otium Tiberii *in secessu*
Rhod. 2, 99, 4. otium
res disciplinæ inimicis-
sima 2, 8, 2 vbi negotiâ
locum fecissent otio 2,
105, 3. otium valide di-
ligit Piso & negotio
sufficit 2, 98, 3. otio a-
buti liberaliter laute-
que 2, 105, 3. otiosis si-
millimus actu 2, 127, 4.
qualem industriâ Ta-
citus; quietam vocat,
sine ostentatione sc. a-
gendi & strepitus.
ouans triumphauit 2, 96,
3. 2, 122, 2 *ita ouatio-*
nem cum περιεγνῆσθαι ef-
fert: quia est quasi mi-
nor triumphus. Vide
Onuphr. Panuin. de
triumph.
P.
Pacisci stipendia, 2, 38, 1
sub pactione stipen-
di sine tributi pen-
dendi in ditionem ve-
nire. de iis; qui in pro-
uincia formulam redi-
guntur.
pacisci redditum proseri-
ptis, *in fœdere sc. pacis*
etiam illud compre-
hendere 2, 77, 2.
Paco-

Pacorus regis Parth. filius
2, 78, 1.
Pacuvius *poëta Trág.* 2,
9, 3.
pæne. *scrivit moderandis*
locutionibus hyperboli-
cis: pæne homine ma-
ior 2, 31, 1. pæne nomi-
nibus incognitæ gen-
tes 2, 106, 1. pæne exitia-
bilis clades 2, 112, 4 pæ-
ne inexpugnabiles 2,
115, 4. pæne manum
iniecit patria 2, 99, 3.
pæne alterum orbem
quærit. 2, 46, 1.
Pæstum 1, 14, 7.
Palinuri promontorium
2, 79, 3.
Panætius Scipionis co-
mes 1, 13, 3.
Panæres dux Cret. 2, 34, 1.
Pannonia prouincia facta
2, 39, 3. rebellat 2, 110,
2.
Papius Mutilus 2, 16, 1.
par consulum 2, 46, 1.
parem non fert Pompe-
ius 2, 29, 3. 2, 33, 3.
paratissimus omnibus au-
dendis 2, 56, 4 *prompta*
audacia homines, Sal-
lustio dicuntur.
paratissimus dignis ho-
nor 2, 126, 4.
parere sibi reditum fer-

ro 2, 100, 4.
Parilia 1, 8, 4 & *nos*.
partes Antonianæ 2, 74, 3
Brutianæ, Cassianæ 2,
74, 1. Cinnanæ, Maria-
næ 2, 24, 4. Iulianæ 2,
63, 3. Pompeianæ 2, 65,
1. partium Bruti exitus
2, 72, 1. partium eius
viri 2, 28, 1. adiutor
partium 2, 76, 1. dux
partium 2, 72, 3. opus
erat partibus 2, 20, 5.
partibus alicuius se mi-
scere 2, 86, 3. partibus
regis prouiores visi 1,
9, 2.
particeps operum, *suere-*
rum gerendarum 2,
116, 2. particeps cædis
Cæsaris 2, 69, 1.
partita hiberna 2, 113, 3.
παρθεναῖς.
Parthi reges sui iuris 2, 40,
1. Parthorum legati ad
Sullam primum Ro-
manorum missi 2, 24, 3.
Parthus signa Roma-
nis adempta Augusto re-
mittit 2, 91, 1. obsides
item liberos 2, 94, 4.
desciscit à societate Ro-
mana 2, 100, 1. cum
Caio Cæs. coit 2, 101, 1.
Parthicum bellum 2, 59, 4
quod moliebatur in a-
Tt 3 *nimo*

I N D E X.

nimo Iulius Caesar.
parum habuit, consul
creatus esse 2, 76, 4 *non*
contentus fuit &c.

Passienus 2, 116, 1.

pastoralis manus Romuli
1, 8, 5. pastoralis cul-
tus 1, 2, 2.

patientissimi armorum
laborumque 2, 24, 1.

patientia periculorum 2,
41, 1.

Patræ captæ 2, 84, 3.

Pater Patræ Augustus di-
ctus 2, 123, 2. Patres,
Vocabantur senatores
Romani 1, 8, 6. à qui-
bus Patricii dicti. *ibid.*
à Patribus ad plebem
transit Clodius 2, 45, 1.
eiurata sc. nobilitate.
& not. &c. Dion. 37 p.
59.

PATRIA cognationi
præferenda 2, 3, 1. pa-
triæ prioris nomine
novæ vrbes à condito-
ribus sæpe appellaban-
tur 1, 1, 2. patriæ bel-
lum inferre 2, 82, 4. 2,
21, 1. patriam armis pe-
tere 2, 68, 3.

patrare decreta, *destinata*
efficere 2, 110, 5. nihil
ausum patratumque
fortius 2, 80, 3. reli-

qua belli, *conficere* 2,
123, 1. *ita:* patrando
bello ea mora fuit 2,
79, 3. patrati belli e-
molumentum 2, 114,
4. commissum patra-
tumque proelium 2,
21, 3.

patrare facinus 2, 58, 1.
patratiō pacis 2, 98, 2. *de*
perpacata provincia.

patrimonium, *pro re fa-*
miliari, bonis 2, 103, 5.
patrimonia iugulato-
rum militum à legato
occupata 2, 120, 3, &
supra heredit.

patrimonium Principis
2, 130, 2.

patronus Romani impe-
rii perpetuus 2, 120, 1.
defensor. &c.

Paullus Æmilius & Æmil,
Paullus Lepidi triumviri
frater 2, 67, 2.

Paullus censor 2, 45, 3.
paupertas honesta digni-
tate non debet carere
2, 129, 1.

pax Augusta 2, 126, 3. &
Aug. læta 2, 126, 3.
Brundisina 2, 76, 3. 2,
86, 3. PAX integris
rebus & conditionibus
facienda est 2, 50, 1. pa-
cis auctor 2, 58, 3.

PACIS

PACIS impedimenta in cupiditate priuatorum 2, 25, 1. **pacis** longæ bonis insolens populus 2, 110, 1. in pristinum **pacis** modum redigere 2, 98, 2 *de rebellantibus rursus subactis. ita:* ad eam pacem redegit has provincias 2, 90, 4 *sicut mox Verbum* pacare. **PACE** firmanda quæ bello subacta 2, 123, 1. pace diligentia Catonis dixerim 1, 7, 4 & *not.* pace Gracchorum dix: 1, 17, 3. pace maiestatis eius dixerim 2, 129, 4. *bona cum Venia eius dix: formula ἐπιπληξίως & modesta Veniaque praeferenda aut interfanda.*
pacari, de iis quæ subiguntur bello & ordinantur. dum **pacatur** Occidens 2, 91, 1. **pacatus** victoriis orbis 2, 89, 6. **pacata** ad certam confessionem imperii Dalmatia 2, 90, 1. **pacati** tum demum cum forent euerfi 2, 115, 4. **pacatis** bellis ciuilibus 2, 59, 4.

Pedia lex 2, 69, 5.
pedites equitibus spoliati ad cladem relinquuntur 2, 119, 4. **peditum** expeditiones *oppon.* classicis 2, 121, 1.
Pelasgi Athenas commigrare 1, 3, 1.
pellere aliquem prælio 2, 24, 1. *ita:* pulsus acie 2, 26, 1. **PELLI** spectaculo 2, 79, 6.
Pelopsis progenies expellitur Peloponneso 1, 2, 1.
Peloponnesii Megaram condunt 1, 2, 5.
penates *pro domo* 2, 95, 1. 2, 74, 4.
penetrare interius 2, 120, 2.
penetrauit in omnes regiones bellum 2, 15, 2.
penetratis omnibus Hisp. gentibus 2, 5, 1.
penetrata Media cum victoria 2, 40, 1.
pensare victoriae occasionem damno amissi militis 2, 115, 5 *est quasi redimere, redimendo acquirere.* mortem præmaturam immortali pensauit memoria 2, 88, 4.
Penthelus 1, 1, 4 *sive* **Penthilus** *Orestis notus est*

- Erigone Ægists.* Pausan. Corinth.
 per omnia 2, 100, 3. 2.
 127, 1. & omn.
 per summam quietem 2,
 88, 3.
 per idem tempus 2, 45, 1.
 per hæc tempora 2, 78,
 2. per eadem tempora
 2, 75, 1. & *supra* Dum.
 peragratus victor Germa-
 niam 2, 97, 4. *qui*
peragravit.
 percurrere paucis, *scriben-*
do sc. 2, 38, 1.
 percütere fuste 2, 78, 3.
 perdere exercitum 2, 120,
 5. non perdat ille glo-
 riam facti, *non indictus*
maneant &c. 2, 26, 3.
 perdomare 2, 97, 4.
 perducere ad scientiam
 rei militaris 2, 79, 1. in
 fastigium 2, 109, 1. in
 societatem suam 1, 9, 1.
 perduxerat in hoc no-
 uitatem suam 2, 95, 1.
 perducere remp. ad
 summum discrimen 2,
 27, 1. *de hoste belli peri-*
culum ingens obsicien-
te.
 perelegantis ingenii vir 1,
 7, 1.
 perfici. mortalis conditio
 natura & industria per-
 fecta 2, 2, 2. perfecta
 maximorum artificum
 manibus tabulæ 1, 13, 4.
 perfectissimi in forma
 operis sui 2, 36, 3.
 perfrui recordatione lo-
 corum, gentium &c.
quæ sc. olim vidimus 2,
 101, 3.
 Pergamus 1, 1, 2.
 perlustrata armis regio 2,
 106, 1.
 permittere maiora, mi-
 noribus perceptis 2, 13.
 3 fabren tassen. permisit
 se ditioni eius 2, 37, 3.
ita: apud Curtium nu-
de: permiscere se regi-
de deditione.
 pernices velocitate iuue-
 nes 2, 43, 1.
 perniciofa consilia, *sed-*
tiosa 2, 3, 2.
 Perperna Sertorium in-
 terimit 2, 30, 1.
 perpolitus nuper calce a-
 renaque locus 2, 22, 4.
Quæcumque rudia e-
rant, poliri dicuntur,
cum cultus accessit:
adeo ut etiam politiones
agrorum, de cultura
accipiantur. Itaque
nihil hic mutandum.
 perrupta eorum acie 2,
 112, 6.

- Persæ post Medos rerum
 potiuntur 1, 6, 6.
 persequi, *describere* 2, 103,
 4. *ita*; persequamur
 notam seueritatē cen-
 sorum 2, 10, 1.
 persecutus Gracchum
 Opimius occidit 2, 6,
 4. *tanquam hostem sc.*
resp.
 nulla eum ciuilis mis-
 ricordia persecuta est
 2, 7, 3. *excepit, prose-*
cuta est.
 perseuerabant, facturos
 se 2, 92, 3. perseuerauit
 facere 2, 103, 2.
 Perseus in triumpho du-
 ctus 1, 9, 5.
 persona Pompeii 2, 31, 1.
 PERSONA auget aut le-
 uat inuidiam 2, 31, 4.
 ex persona poetæ di-
 ctum 1, 3, 2.
 pertinaciter deferebat Au-
 gusto populus dictatu-
 ram 2, 89, 5. pertina-
 cissima in retinendis
 armis iuuentus 2, 27, 1.
 pertinacissime arma
 retinebat Nola 2, 18, 4.
 perturb. nulla cum per-
 turbatione aut rerum
 aut hominum *sine in-*
multu, quiete 2, 88, 3.
 peruadere diuerso itine-
 re 2, 82, 2.
 peruehi in Siciliam 2, 75,
 3.
 peruenire ad potentiam
 2, 80, 4.
 Perusia 2, 74, 3 incensa
 §. 4.
 pestifero ciuibus reditu
 Marius urbem ingres-
 sus 2, 22, 1.
 petere Antonium, *profi-*
cisci ad Ant. 2, 76, 2.
 petere destinatum iter,
ingredi 2, 82, 2. quod
 summo studio peti-
 tum est, *quasitum* &c. 1, 17,
 6. *ita*; nihil amplius
 præter tyranni peten-
 dum sanguinem 2, 58,
 2. petebatur Cicero
 verbis eius legis 2, 45,
 2. *in ipsum dirigeban-*
tur *verba l.* peti insi-
 diis alicuius 2, 64, 1.
 Petreius legatus Pompeii
 2, 48, 1.
 Pharnaces Sardanapali in-
 terfector 1, 6, 2 §. *not.*
 Pharnaces rex Ponti à Cæ-
 sare victus 2, 55, 2.
 Pharsalica acies 2, 52, 2.
 Pharos 1, 4, 3.
 Phidippus 1, 1, 1.
 Philemon *Comicus* 1, 16,
 3.
 Philipp⁹ rex Maced. 1, 6, 6.
 T t 5 Phi

I N D E X

- Philippus vitricus Octa-
uii 2, 60, 1.
- Philippi *Grbs Macedon.* 2,
70, 1. *hinc*: Philippii
campi 2, 86, 2 *ubi Bru-*
tus & Cassius ab Octa-
nio Cas. Victi, *con-*
funduntur à Poëtis
cum Philippis in Thes-
salia, *ubi Pompeius à*
Iulio Victus.
- Philosophorum ingenia
à Socrate defluxere 1,
16, 4.
- Phoecea condita 1, 4, 3.
- Massiliam condit 2, 15,
1.
- Phraates rex Parthorum
2, 91, 1.
- pictores 1, 17, 4.
- Pii cognomen consecu-
tus Metellus 2, 15, 4. *pia*
munificentia, erga pa-
trēm defunctum sc. 2,
130, 1. *ita*: *pietas, filiis*
sc. in parent. 2, 15, 5.
stem de affectu erga no-
cessitudines & mode-
stia 2, 99, 2 *de fide in*
patriam 2, 16, 3. *pietas*
rectissima sentiendi sc.
pro rep. 2, 115, 5.
- pignus concordiae me-
dium inter 2, 47, 2.
- Pindarus illustrat Thebas
1, 18, 3.
- Pinetes dux Pannon. 2,
114, 4.
- piratarum insolentia &
& potentia 2, 31, 2. *pi-*
ratica scelera, latrocin.
marit. 2, 73, 3.
- Piræci portus multiplices
munitiones 2, 23, 3. *de*
quibus vide Thucyd. 1.
- Pisaurum 1, 15, 2.
- Piso M. dimisit vxorem
in Sullæ gratiam 2, 41,
2.
- Piso L. Thraces compri-
mit 2, 98, 1.
- Piso res nouas molitur 2,
130, 3.
- Placentia 1, 14, 8.
- placebat barbaris suus nu-
merus, *fidebant nume-*
ro 2, 112, 3. *placuit, de*
consensu & decreto
partium paciscentium
2, 77, 2.
- Plancus comitatur Ful-
uiam in exilium 2, 76,
2 adiutor Anton. par-
tium 2, 74, 3. *foedus ho-*
mo & proditor 2, 83, 1.
- plastræ 1, 17, 4. *de statua-*
riis vniuersim videtur
accipere Velleius. Nam
alias ex quinque sta-
tuaria speciebus, pla-
stice vocatur, qua ar-
gillam tractat. Cæl.
Rhodi-

I N D E X.

Rhodigin. 29, 24.

Plato 1, 16, 4.

Plautius Siluanus 2, 112, 4.

plenam retulit ei gratiam 2, 16, 3. plenius sibi quam illi gratulabantur 2, 104, 4.

plusquam dubio Marte 2, 55, 3.

P O E N A in malos fera, sed aliqua 2, 126, 4. *sententiose notatur clementia iustitiaq; temperamentum.* non priuato odio, sed publicæ vindictæ danda 2, 7, 6. pœnas luere alicui, *propter aliquem puniri* 2, 54, 1.

pœnit. ne eius nati temp. pœniteret 2, 12, 5. vclut pœniteret prioris fidei 2, 18, 4. *ita & s.* quasi pigeret eum virtutum suarum.

Pœta solus appellari Homerus meruit 1, 5, 1. v. *not.* Pœtarum vbertas 1, 17, 2.

pollere plurimum mari 1, 2, 5.

polliceri aliqua cum grauitate 2, 125, 3. *sententiose notatur comitas indulgendi cum auctoritate iuncta; ne ex-*

pressa sc. Viderentur, qua necessitate declinanda indulta erant, pollicitæ operæ 2, 111, 1. *παράκλησις.*

Pollio Asinius *inter oratores* 2, 36, 2.

Pollio Asinius Antonio se iungit 2, 63, 3. cui fidusest 2, 76, 2. in Hispan. aduersus Sex, Pompeium bellauit 2, 73, 2. eius factum & dictum memorabile 2, 86, 3.

Polybius Scipioni familiaris 1, 13, 3.

Pompeiorum familiæ seu dux seu tres 2, 21, 5. & *Baroz. Streinnsi stemmata.*

Pompeius Q. primus huius nominis consul, *ibid.* idem qui turpe fedus fecit 2, 90, 3.

Pompeius Q. eius filius Cos. ab exercitu interficitur 2, 20, 1.

Pompeius Magni pater dux Ital. bello 2, 15, 4. 2, 29, 1. temporarius homo, configit cum Cinna, moritur 2, 21.

Pompeius Cn. Magnus laudatur & describitur 2, 29. adhuc eques *triumphans*

I N D E X.

- triumphat 2, 30, 2. tribunitiam potestatem restituit & 4. bellum piraticum plenissima cum potestate ipsi decernitur 2, 31, 2. piratas vincit & coercet 2, 32, 4 & c. eius interminata cupiditas imperii 2, 33, 2. 2, 34, 2. bellum aduersus Mithridatem 2, 37. triumphat per bi-duum 2, 40, 3. ex singulis mundi partibus & 4. cur oligarchiam secutus sit 2, 44, 2. Iuliam Cæs. fil. ducit & 3. solus consul fit 2, 47, 3. pro eo ægro-tante primo omnium publica vota suscepta 2, 48, 2. victus in Ægyptum fugit 2, 53, 1. ibique misera morte ac perfide interficitur & 2.
- Pompeius Cneius Cneii Magni** filius interficitur in Hisp. 2, 55, 4.
- Pompeius Sex.** describitur 2, 73, 1 mare infestat & 3. Antonii iussu occiditur 2, 87, 2.
- Pomponius Atellanus** scriptor 2, 9, 5.
- Pomponi⁹ Flacc⁹** 2, 129, 1.
- Pomponius** eques Rom⁹ 2, 6, 6.
- ponere. positus extradi-laticnes 2, 79, 1.
- Pontidius C.** 2, 16, 1.
- pontifex maximus** 2, 63, 1.
- pontificatus maximus** 2, 128, 1.
- Pontius Telesinus** dux Samnitium 2, 27, 1. vincitur & 3.
- Pontus** *prou. fact.* 2, 38, 6.
- Ponti** intima 2, 40, 1.
- Ponticum** mare 2, 101, 3.
- Popillius M. Lænas** 1, 10, 1.
- Poppedius** 2, 16, 1.
- Porcia** familia 2, 35, 2.
- portoria** noua constituit C. Gracchus 2, 6, 3.
- poscebant eum** ducem 2, 71, 1. si quid fata poscerent 2, 123, 3.
- posse multum** 2, 116, 3.
- postis lapideus** ianux carceris 2, 7, 2.
- postulare** condiciones 2, 48, 5.
- Posthumius Albinus** censor 1, 10, 6.
- Postumus Iulius** 2, 126, 1. & *not.*
- potens** *oppon.* humiliori 2, 126, 3. iam tot legio-num potentes, quibus iam in manu essent

tot legiones 2, 65, 1. *potentia regalis socius* 2, 6, 4. *potentia societas* 2, 65, 2. *potentia ad impotentiam* uti 2, 29, 3.

Potentia 1, 15, 2.

potestas tribunitia & trib. in quaestoris potestatem redacta pecunia, 37, 5. *nil aliud quam cura hic intelligitur.*

potiri rerum, de summo in terris imperio 1, 6, 6. *potitus rerum Sulla, de dominatione Sulla Roma instituta* 2, 41, 2. *potitus eorum, sc. quos ceperat* 2, 25, 3.

præbere spectaculum 2, 79, 6. *materiem belli civilis* 2, 62, 3. *cervicem liberto, sc. amputandam* 2, 70, 2. *arbores præbuere imaginem antemnarum* 2, 43, 2.

præcauentibus fatis 2, 12, 1. & not.

præcedere gradum alicuius 2, 114, 1.

præcellentes ingenio viri 1, 13, 3.

præceps & prauus, de seditioso & extrema audente 2, 18, 6. *ita: præcipitis consilia iuuenis* 2, 88, 3. *præcipi-*

tia, extrema remedia 2, 112, 7. & *adiective: omnia erant præcipitia in rep. i. e. ad extrema pericula* & *motus spectantia* 2, 22, 5. *præcipiti & maximo periculo* 2, 84, 3.

præcipiti fuga 2, 85, 6. *præcipiti cursu non gradu* 2, 1, 1. *præcipiti in hac festinatione* 1, 16, 1.

præcipuus timor 2, 130, 2. *præcipuus sanctitate* 2, 29, 3. *præcipuum egit consulem* 2, 92, 1. *præcipui viri, præcipua doctria* 2, 121, 3. *præcipua experimenta virtutis* 2, 94, 4. *eximia, ingentia hac voce notata*

præda victoris; qui in potestatem victoris arbitriumq; venit 2, 86, 4.

prædicere. ut prædiximus 1, 4, 1. & *iam memorauimus. saepe ita loquitur Noster; etiam de eo, quod proxime antecessit.*

prædicere, serio monere 2, 17, 1. 13, 4. 2, 82, 2.

præferre vultu ardorem animi 2, 118, 2. *præferens vultum victoris magis, quam morientis*

I N D E X.

tis 2, 27, 3. visus prætu-
 lit principem 2, 94, 2.
 præficere aliquem hiber-
 nls 2, 113, 3. præfectus
 castrorum 2, 120, 4. 2,
 119, 3. 2, 112, 6. præfecti
 classium 2, 73, 3. cohorti-
 um 2, 112, 6. præfectus
 equitum 2, 104, 3. fā-
 brum 2, 76, 1. præfectus
 operū Tiberii 2, 104, 3.
 vrbis præfect⁹ *πριφε-
 ρικῶς* notatur 2, 88, 2.
 præfectura 2, 44, 4. Si-
 gon. *de antiq. iur. Ital.*
 2, 10 *Ec.*
 præfulgent nomina prou.
 milit & causæ 1, 14, 1.
 præmatura mors 2, 88, 4.
 præmonuerant haruspice-
 ces Cæsarem 2, 57, 2.
 præmuhire regalem po-
 tentiam 2, 6, 2.
 Præneſte natura munitū
 2, 26, 1. 2, 74, 3.
 prænitet forum Auguſti
 titulis victarum gen-
 tium 2, 39, 2. prænitens
 virtus Catonis 2, 35, 1.
 præparare militem 2, 11, 2.
 maiori operi 2, 109, 2.
 hiberna 2, 110, 1. præpa-
 ratus Cæsaris contra
 Antonium 2, 76, 3. præ-
 paratio belli 1, 12, 6.
 præponere Armenia re-

gem 2, 122, 2. præpositus
 regioni 2, 115, 1. custo-
 diis vrbis, *praefect.* *Ur-
 bus* 2, 88, 2.
 præponere nomina; *in
 adop. sc.* 2, 96, 1.
 præreptus immature, *de
 morte prematur.* 2,
 116, 4.
 præruptum atque anceps
 periculum 2, 2, 3.
 præscribere. vt præscripsi-
 mus 2, 21, 1. *alius?* vt
 prædiximus
 præſagia periculi 2, 57, 2.
 præſens periculum 2, 72,
 5. *de certo Ec magno,
 plerumq.* PRÆſentia
 inuidia; præterita ve-
 neratione proſequimur
 2, 91, 5. præſentia ipſius,
ductu altuque 2, 90, 1.
 præſidium eſſe ſuis fedi-
 bus 2, 110, 4. præſidia
 reip. *in Tiberio ſc.* 2,
 103, 1. præſidiis clauſū
 mare ſepſerat 2, 51, 1.
 præſtantiffimus vir 2, 53, 3.
 præteriri, *anteire* 1, 17, 7.
 vir nō prætereundus 1,
 2, 2. *adde* 2, 8, 1. 2, 108, 2.
 prætexere; *προφασίζω*
 2, 62, 3.
 prætexta conſularis, præ-
 toria, *pro ipſo honore* 2,
 65, 3.

præ-

prætextato relicto filio 2,
39, 2. *atque* notatur & si-
tatissimo & omnibus
noto loquendi genere.

prætor urbanus 2, 118, 1.

prætor iterum post
consulatum 2, 34, 4.

Exciderat post consu-
latum Senatorio ordi-
ne notatus à censori-
bus Lentulus: itaque
ad recuperandum or-
dinem praturam rur-
sus gerebat. Dio 37 p.

49. prætores seni o-
lim creabantur 2, 16, 3.
decem ab Augusto con-
stituti 2, 89, 3 & not.

præualens corpore 2, 108,
2.

præuus subito & præceps
2, 18, 6. *singularis illa*

sediciosi animi & res
novas cupientis præui-
tas hac voce notatur
apud Velleium. ita:

præua cupere 2, 6, 4.

præuissimus homo 2,
80, 3. præuitas animi

atque ingenii 2, 112, 7. à
vitiis in præua, à præuis

in præcipitia perueni-
tur 2, 10, 1. *de gradibus*

vitiatorum, ita ut vitia
ipsam videantur a-
ctum denotare, præua

habitum, & loquuntur
philosophi; præcipitia

ultima malitia fatino-
ra. siue ita malumus:

& vitia notent inci-
pientem & paulatim

trescentem marum cora-
ruptionem; præua con-

traptionem illam &
quasi pestilentiam, si-

cut Sallustius vocat,
quæ ex vitiis iam quod-

dam genus moris fecit:
præcipitia autem, & ulti-

ma & iam furentis ne-
quitia exempla, & eo

premere aliquem graui
bello 1, 2, 2.

pretium voti sui ferre 2,
125, 1. quod pretium

clementiæ tulit 2, 52, 4.

pretiū conseruatiæ pa-
triæ tulit calamitate

exilii 2, 45, 2.

Priene condita 1, 4, 3.

primipili centurio 2, 78,
3.

princeps & principes di-
cuntur sæpe non pote-

statis sed eminenti re-
spectu; neque qui soli

sed qui primi, ac rur-
sum non semper, qui o-

mnium absolute pri-
mi, sed inter primos

sunt: i. e. summi & i-
sum.

summis honoribus functi & operibus, eaque re auctoritatem primam & principuam adepti. princeps ciuitatis potuisset esse Gracchus 2, 6, 2. princeps omnium Romanorum Crassius 2, 44, 2. vir paullo ante princeps 2, 19, 4. princeps eius loci 2, 74, 4. Campanorum 2, 16, 2. princeps Romani nominis Pompeius 2, 53, 2. Marius 2, 128, 3. princeps ciuitatis & eloquentiæ 2, 22, 3. principes viri, funeti amplissimis honoribus 2, 89, 4. *ita:* principale in rep. fastigium 1, 11, 6. principatus 2, 128, 3. principalia arma, *Cæs. & Pompei.* 2, 50, 3.

princeps Senatus 2, 43, 3. & Zamosc. *de senat. Rom. lib. 1. Velleius hoc loco non tantum delatum honorem, sed dignitatem meritorum, ob qua defertur, respicit.*

princeps sui operis Tullius 1, 17, 3. princeps carminum 2, 36, 3.

princeps vel magnificentia & velluxuriæ 1, 11, 6.

princeps familiæ Porciæ 2, 35, 2.

princeps equestris ordinis, *& principis* 2, 127, 3.

Princeps & Principatus, *de vniuerso imperio.* Princeps bello paceque magnus 2, 113, 1. Princeps eminens oppon. ciui æquali 2, 124, 2. PRINCEPS exemplo maior quam imperio 2, 126, 5. principis onera iutare 2, 128, 4. principalia onera 2, 127, 3. Principis munificentia 2, 126, 4. principalis quies tot mensium, *& sus principatus tranquillus* 2, 56, 3. principalia opera 2, 124, 3. ministeria 2, 93, 3. Principes, *sc. Augustus & Tiberius, qui hic coniunguntur* 2, 115, 3. principatus armis quæsitus armis tenendus 2, 57, 1. principatus Augusti imago 2, 89, 6. principatum assequi cupit Crassus 2, 44, 2. *quanquam potius diuasiæ intelligitur: quæ generalior scilicet Cracorum & hoc*

- hic quadraret.* principatus tumultuarius, fortuitus, mobilis, ex voluntate parentum constans 2, 108, 2. *cur oppon.* vis regia.
- princeps rerum potitus est Ninus; *primus* 1, 7, 1. *ita*: principes omnium gentium, rerum potiti sunt; *primi ex gentibus* 1, 6, 6.
- principia inclinatae valeditudinis 2, 123, 2.
- prior habitus, qui potentior 2, 3, 3. nihil prius habuit 2, 52, 3.
- priores; *maiores* 2, 28, 2.
- prisca grauitas 2, 86, 2. 2, 116, 3. prisca seueritas 2, 92, 2. prisca antiquaque seueritas 2, 125, 4.
- prisca & antiqua forma 2, 89, 3.
- priuare spiritu 2, 87, 2. imperio vitæque 1, 6, 2.
- priuatus vindicat remp. Nafica 2, 3, 1. priuatus contrahit classem Cæsar Iulius 2, 42, 2. priuato consilio exercitum contrahit Octavius Cæsar 2, 61, 1. priuatis opibus consiliisque magna ausus Pompeius 2, 29, 1. priuatus in urbem veniret, *deposito imperio* se. 2, 49, 5. priuata familia 2, 91, 3: si illa maiestas vnquam priuata fuit 2, 99, 4.
- pro tribunali 2, 117, 4. pro rostris sedere 2, 56, 4.
- pro prætore 2, 51, 3.
- pro rep. pro partibus alicuius stare 2, 48, 4.
- pro rep. est, *ex usu reip.* 1, 13, 5.
- probare. sequebatur quæ probanda sunt, nō quæ probabantur 2, 113, 2.
- probabiliter gestus consulatus; *recte* &c. 2, 46, 1.
- procedere in Campaniam 2, 123, 1. processit ad medium flum. 2, 107, 1. *Et metaphorice*: processit in id furoris 2, 80, 2; processum est in arma 2, 125, 2.
- in procinctu facta testamenta 2, 53, 3. *procinctū militem dixerunt antiqui, cum exercitus instructus est. sic procincta classis. procincta autem ideo, quod togis incincti ad pugnam ire soliti fuerunt. Vnde Et testamenta in procinctu fieri dicta, quæ faciunt*

- ciunt ad pugnam ituri.*
sicut colligitur ex frag-
mentiis Festi. adde Gell.
 10, 15.
 procumbere ante tribu-
 nali imperatoris 2, 106;
 1. procumbens resp. *ad*
interitum spectans 2,
 16, 4. *deuotum* habet hoc
 loco.
 procuratores Cæsaris 2,
 81, 3.
 prodere, scribere 1, 8, 5. 2,
 27, 5. *Et integre*: pro-
 dere memoriæ 2, 4, 6.
 prodere exemplū clarum,
 turpe 2, 119, 5. *Et abso-*
lute: id vñum nefarie
 ab Opimio proditum
 2, 6, 5. *q. d. id vñum*
nefarium exemplo fecit
Opimius.
 prodigus fortunæ atque
 pudicitix suæ 2, 48, 3.
 producto exercitu (*ho-*
stium) in Syriam 2, 78,
 1. *elictis*. productis
 classibus *sc. in pugnam*
 2, 85, 1.
 prælium restituit Cæsar
 fortitudine 2, 55, 4.
 proficere. quid profecis-
 semus impetrando 2,
 125, 1. *quam utilita-*
tem cepissemus.
 proficisci cum aliquo ad
 bellum, *sc. partibus se*
adiungere 2, 86, 3.
 profiteri alicuius patrocini-
 um 2, 75, 1.
 profiteri vetuit indignos
 Sentius 2, 92, 3. *Et 4.*
sc. petentes quaesturam.
candidatos enim oport-
tebat profiteri nomina
sua ante comitiorum
diem apud magistra-
tum comitia habitu-
rum: sicut omnibus
notum est.
 professionis memor, *sc.*
promissæ breuitatis 2,
 89, 6.
 professionis cuiusque in-
 genia 1, 16, 2. timidius,
 quam professioni eius
 congruebat 2, 87, 3.
 profunda cupiditas o-
 mnia confundendi 2,
 125, 1.
 profusa luxuria 2, 3, 4.
 progenies Pelopis expel-
 litur à progenie Her-
 culis 1, 2, 1. *posteri in-*
tellig.
 prohibere aliquem iure
 petendorum honorum
 2, 28, 4.
 promitur hoc volumini-
 bus aliorum, *expon-*
tur 2, 48, 5.
 promptus ingenio 2, 118, 2.

in promptu est, *saripa-*
ter 2, 27, 5.

pronus gurges 1, 16, 1.

pronior fortuna 2, 69, 6.

propior diis quam homi-
nibus 2, 35, 2 propior
gladiatori quam sena-
tori 2, 91, 3. propior
puero quam iuueni 2,
13, 1.

proponere. proposuit pre-
tium se daturum, *pro-*
nuntiauit, *edixit* 2, 1, 5.

proposuit Ægyptum pe-
tere i. e. *statuit* 1, 53, 1.

sequi 2, 60, 2. proposito
firmus 2, 63, 3. propo-
sita hominum 2, 110, 1.

propositorū malorum
executor acerrimus 2,
45, 1.

proposito sanctissimus, re-
ctissimæ voluntatis vir
alias, 2, 25, 2.

propositi operis regula 2,
38, 1. proposito operi
sua forma reddatur 1,
49, 1.

propria classis 2, 76, 2 pro-
pria iuuentutis tot
millia armauit 2, 1, 4.
omnia ex proprio usu
agebat 2, 21, 2. iuris
scientia potius quam
propria eloquentiæ
nomine celebris 2, 9, 2.

vere & proprie ita di-
cta.

prosa eloquentiæ decus 1,
17, 3.

proscriptio Triumviralis
Octavii Antonii Lepi-
pidi 2, 66, 1 Sullani
exempli malum. *ibid.*
Nam Sulla proscriptio-
nem iuuenit & exer-
cuit 2, 28, 3.

proscriptorum bona Sul-
la vendit; liberos iure
dignitatis spoliatur 2, 28,
4. quosad ius dignita-
tis reuocat Cæsar 2, 43,
4.

prosequi, *comitari*, *dedu-*
cere 2, 123, 1. 2, 113, 3. do-
mum 2, 35, 4.

prosequi aliquid inuidia;
veneratione 2, 92, 5.

prosperum magis in dies
ipsis fiebat bellum 2,
52, 1. *opibus & oppar-*
tunitate sc. prospere
gessit prima parte in-
troitus 2, 102, 2.

prosternere se genibus
alicuius 2, 114, 4.

protegere nequitiam gra-
uitate, *eleganter pro te-*
gere; *velare*; *tutam*
reddere 2, 100, 5.

proteri ruina sua, publica
2, 91, 4.

V u 2

pro-

protrahere fraudes publi-
canorum 2, 92, 2.

prouehere in consulatum
2, 128, 2 prouehi in con-
sulare fastigium 2, 69,
1.

prouidere supplemētum,
compurare &c. 2, 130, 2
prouidens 2, 88, 2. pro-
uidencia ducis 2, 115, 5.
non segni prouidentia
vli 2, 120, 4.

prouinciam facere 2, 38, 2
in prouinciæ formam
redigere 2, 97, 4. in for-
mulam prouinciæ re-
digi 2, 38, 1 & *binot. & id.*
de Prouinciis factis e-
gressio 2, 8 & 39.

prouocare alterum iniu-
ria 2, 118, 1. *iniuriam*
inferendo prou.

proximus nominis suo-
rum 2, 114, 5. Norici
regni 2, 109, 3. *quam-*
quam hoc postremum
exemplum aliam et-
iam cōvixū patitur.
proximus auctoritati
ducis 2, 71, 1. proxima
fraternæ pulcritudo 2,
97, 3.

Pseudophilippus Macedo-
niam occupat 1, 11, 1 &
opprimatur & 2.

Ptolemæus Cypri rex ia-

terimit se 2, 45, 5.

Ptolemæus Ægypti rex 2,
53, 1.

publica vox. Deos publi-
ca voce obtestor 2, 131.
id solum publica voce
dixisse habeo 2, 124, 1.
nomine & *respectu*
sensuque reipublica.
publica fortuna & fort.
publicis litteris descri-
pta pecunia 2, 37, 5.
quidquid publice salu-
tare non esset, priua-
tim alienum existima-
uit 2, 3, 1.

publicata lectica Tiberii
2, 114, 2 & *sibus militum*
infirmorum commu-
nicata & *concessa pro-*
miscue.

publicanorum fraudes 2,
92, 2.

Publicola 2, 85, 2.

pudor timori mistus 2, 53.

pugnare cum aliquo, *pe-*
tendo sc. *à recusante* 2,
124, 7.

pulcritudo corporis 2, 97,
3.

Punicum bellū primum
2, 38, 2. secundum 2,
90, 2.

Puteoli 1, 15, 3.

pullum amiculum 2, 80,
4.

Pŷdna

Pydna Maced. vrbs 1, 9, 4.
 Pyrrhus Achillis filius 1, 1,
 1. Neoptolemus *Sero*
nomine. Pyrrhi enim
παύδιον ἐπὶ νόμισον, in-
 quit Plutarch.
 Pyrrhus rex 1, 14, 6.
 Pythius respondit 1, 2, 2.
Apollo sc.

Q.

Quadrantem creditori-
 bus solui iussit Vale-
 rius Flaccus lata lege 2,
 23, 2. i. e. *quartam par-*
tem, ita ut tres (crediti
an & sura) partes perirēt
creditori, quarta debe-
retur. Est hoc genus no-
 uarū tabularū, quare
 Velleius turpissimā vo-
 cat hanc legē Valeriam,
 quippe qua & manife-
 stam haberet iniquita-
 tem, & seditiofopotius
 turbulentosq; esset con-
 silio à trib. pl. lata,
 quam summa ac inex-
 superabili necessitati
 publica data: quo solo
 casu, ubi & sura sc. Ge-
 luti tabes omnibus ar-
 rosis ad corpus ipsum
 pervenere, decreta no-
 varum tabularum, spe-
 cie inevitabilis subsi-
 dit, aliquando excusari

posse videantur. & Cæl.
 Rhodigin 12, 20. Anto-
 nius Augustinus nihil
 aliud quam nominat
 hanc legem, cuius scili-
 cet circumstantia &
 historia plenius apud
 Auctores superstites
 non perscribuntur.

Quadrigarius *historicus*
 2, 9, 4. & G. I. Vossii de
Histor. Lat. 1, 19.

quærere dignitatem, ac-
 quirere 2, 18, 5. quæsitā
 spes desperatione 2, 5, 3,
 quæstio nulla habita de
 morte tanti viri 2, 4, 6.
 quæstiones crudeles in
 amicos clientesque
 Gracchorum 2, 7, 3.
 Brissor. 5. formul. Si-
 gon. 2 de iudic. 14.

quæstor sub prætorē 2, 43,
 4. quæstor cum iure
 prætorio 2, 45, 4. ad-
 lecto etiam alio quæsto-
 re.

qual. tantis rebus hoc,
 qualecunque est, inse-
 ram 2, 107, 1. *μείων*
rei habet.

quando, pro quia 2, 52, 4.
 quantum bello optimus,
 tantum pace pessimus
 2, 11, 1. in quantum 1,
 9, 3. & in.

V u 3

quate.

quaterere animum alicuius, *terrere, permouere* 2, 110, 6.

quidam, quædam. noua quædam exultatio salutationis 2, 104, 5. mira quadam pietate 2, 99, 2. quadam rabie 2, 125, 1. quibusdam diuersis virtutibus celebres 2, 116, 1. *signanda expressioni emphatica aut metaphora additur.*

quidem. quo quidem incurfu 2, 43, 2. quo quidem tempore 2, 48, 2.

quis, *cum emphasi.* quem & quo loco deserturi forent 2, 55, 3.

quies principalis tot mensium, *intelligitur quietus & sus principatus per tot mens.* 2, 56, 3. quietis & otii cupidissimus 1, 7, 1. quanta cum quiete hominum, *quam tranquille, placideque, sine tumultu & perturbatione hom.* 2, 130, 2. tanta cum quiete duxit exercitum 2, 25, 1. quies pro somno: *hinc quietis denuntiatio, somnium μαλὴν* 2, 70, 1. summa quiete

animi potuisset princeps esse 2, 6, 2. *modestia civilis intelligitur, quatenus turbulentia, & factiosa inquietudini opponitur, qualis in Mario: qui ideo quietis impatientissimus vocatur* 2, 23, 1. quietus & probus 2, 114, 4. quietus moribus 2, 117, 2. quietis illis obtulisset resp. quod tumultuando voluerunt consequi 2, 7, 1. nihil quietum in eodem statu relinquebat 2, 6, 3.

Quinctius Crispinus adulter Iulie 2, 100, 5.

Quintilius Varus 2, 117, 2.

quin tu hoc facis potius 2, 7, 2. *cum vi παρὰ τὴν ἑξῆς.* quin tantus etiam metus fuit 2, 110, 6 *ἐν τῇ ἑξῆς.*

quintus decimus annus 1, 2, 7.

R.

Rabies, *de conuulsiorum acerbitate* 2, 64, 3. *de rebell. & sedicios.* 2, 125, 1.

Rabirius poeta 2, 36, 3.

rapuit iuuenem factorum iniquitas 2, 97, 3.

rapere se præcipiti fuga ad

- ad 2, 85, 6. ita rapere
exercitum *Tacito, festi-*
nanter illuc ducere.
raptō utebatur ad se
tueadum 2, 73, 3. raptor-
es, *Italicæ libertatis* 2,
27, 2.
rassile argentum 2, 56, 2.
eo constitit triumphus
Hispaniensis, quem Ca-
sar egit, instrumen-
tum. intelliguntur
autem simulacra fer-
culaque ex argenteis
laminis politis, leuiga-
tis non celatis.
rationem alicuius habere
in petendo consulatu
2, 30, 3. *solemnis formu-*
la. Quorum enim pe-
titio iusta & legitima
videbatur, eorū nomi-
na ab eo qui comitiis
præerat accipi, eorumq;
ratio haberi, & contra
eorū, qui repellebantur,
nomina non accipi, nec
eorum ratio haberi di-
cebatur. *Briffon, for-*
mul. 2. Catoni id so-
lum visum est habere
rationem, quod habe-
ret iustitiam 2, 35, 2. *de*
Ratione status in Regno
litterario dissertatio
inserta notis ad 1, 17, 6.
Raudii campi 2, 12, 5.
rebellare 2, 11, 3.
recedere, *de inclinatis in*
fugam 2, 55, 3. non re-
cessurum se vestigio
dicebat *ibid.*
recens transfuga 2, 83, 4.
recessus omnes maris 2,
32, 4.
recidere, recisum opus
Vellei, *arctatum. &*
recisis expositionum
ambagibus in compen-
dium redact. 2, 89, 1.
recipere condiciones 2,
48, 5 ita; nil receptum
sc. *de condit.* 2, 49, 4.
recipere aliquem in affi-
nitatem artificissimam 2,
100, 4.
recipere se in altiora loca
2, 70, 2 in tumultum &
4 in Italiam 2, 74, 1.
non recipit conditio mor-
talis 2, 104, 4. si medio-
citas recipit hominū
2, 130, 3. non recipit
hæc enarranda scriptu-
ræ modus 2, 52, 2.
recipi, *ab exilio* sc. 2, 45, 3.
reconcilianda in gratia fi-
delissimus 2, 29, 3.
recta honorantur, præua
pun. 2, 125, 2 non iudi-
cio recta legendi 2, 83,
1. à rectis in vitia per-
ueni-

- uenitur 2, 10, 1. recto
 vbi semel deerratum
 est 2, 3, 4 rectissima vo-
 luntas 2, 18, 5. nunquam
 recte fecit vt facere vi-
 deretur 2, 5, 2. recte fa-
 ciendi minus cupidus
 quam pecuniæ 2, 97, 1.
 recusare principatum 2,
 124, 2 nihil de fine 2,
 129, 3 *mortem tam li-
 benter obire.*
 reddere spiritum, *mori* 2,
 87, 1. reddere cælo cæ-
 lestem animam, *de*
morte magni viri &
Herou 2, 123, 3. redde-
 re cælo patrem, *alibi*
sacrare 2, 124, 3 *inter*
deos referre.
 redigere in potestatem 2,
 94, 4 in pristinum pa-
 cis modum 2, 98, 2. in
 formam prouinciæ 2,
 97, 4.
 redimere crimina desidia
 morte 2, 87, 1. *forti*
morte desidem vitam
pensare. ita: redime-
re vitia virtutib⁹ &c.
 redimi publica pecunia,
ex captiuis. sc. 2, 42, 2.
 redimitus hederis 2, 82, 4
 redimitus caput arun-
 dine 2, 83, 2.
 reducere in hiberna legio-
 nes 2, 107, 3.
 referebat hoc dictum ad
 nom. loci 2, 77, 1 *allu-*
debat, dirigebat h. d.
 tantum retulisset, in-
 terfuisse 2, 72, 2.
 resouere vires exercitus
 ex itinere 2, 113, 2.
 refrigerari ab aliquo 2, 83,
 2. *frigore & fastidio af-*
fici, fastidiose haberi.
frigus enim tepore gra-
tia siue amicitia voca-
bant, & alienationem
animi antea fauentis.
Itaq; cum Velleius dicit
Planciu refrigeratum
ab Antonio, significat
intepuisse gratiam e-
ius apud Antonium.
& calorem illum mu-
tasse in fastidio frigus.
Lips. in h. l.
 refulsit certa spes 2, 103, 5.
 regere exercitum, *in præ-*
lio. sc. 2, 85, 2. *ita: regi-*
men classis siue arbi-
trium classici certa-
minis. ibid. regi im-
perio aliorum 2, 125, 1.
 quorum auctoritate
 rex regebatur 2, 54, 1.
 regerere in ærarium pe-
 cunias publicas 2, 92, 2.
 regula propositi operis 2,
 38, 1.

Regulus 2, 38, 2.

reicere brachium super
caput 2, 70, 5. reiectus
tempestate in 1, 1, 2.

relegare aliquem è rep. *sc.*
honoris specie amoliri
2, 45, 4. inuidiam for-
tunæ in auctorem 2,
64, 2. inuidiam po-
tentia in 2, 44, 2 *trans-*
ferre in aliq. auff einen
andern schieben.

religio Sullæ erga Dia-
nam 2, 25, 4. religioni
templi se credidit 1, 9, 4
& *not.* religiosissima
pop. R. sacra 2, 45, 1.

relinquere in medio 2,
48, 4. relicta testamen-
to hereditaria regio 2,
39, 2. nihil relictum
quod tentari posset 2,
49, 4.

reliquia Nolani belli 2,
17, 1 belli manebant in
Delmat. 2, 114, 4. pira-
tarum 2, 32, 5. legio-
num, è *clade sc.* Parth.
2, 46, 5.

remittere aliquid ex ne-
gotio 2, 88, 2. remissa
fors prouinciæ 2, 111, 4.
sc. ne obiret prouinciã,
cui ea fors euenerat.

renuntiare consules 2, 92,
4 renuntiabantur qui-

*cunque suffragiis popu-
li magistratus creati
essent, verbo solenni.* &
Briffon. *formul.* 2.

repellere dictaturã, *pror-*
sus recusare 2, 89, 5. re-
pulsus ita erat diade-
ma, vt non offensus vi-
deretur 2, 56, 4 *recusa-*
tum.

repensare bona malis 2,
12, 5. & *not.* repensata
damno voluptas 2, 21, 4.
reperiebatur nec finis rei
nec modus 2, 4, 3.

repetundarum lege inter-
rogari 2, 13, 2 repetun-
darum damnatus C.
Cato ex Macedonia 2,
13, 2 & Sigon. 3 *de iu-*
dic. 27.

replere urbem spectaculis
2, 56, 1. animos ocu-
losque populi 2, 100, 2.
reponere nihil in se, *fi-*
duciam nullam habe-
re 2, 112, 3. fiduciam vi-
ctoria in multitudine
2, 113, 1. non omnia in
vno reponenda 2, 32, 1.
Talis sententia Tiberius
apud Tacit. 1 A 11, 4.
in ciuitate tot illustri-
bis viris subnixæ, non
ad vnum omnia defe-
renda.

V u 5

repræ-

I N D E X,

repræsentauit Augustus
orbi tot bona 2, 89, 1.

repudiare vxorem, *max*,
dimittere 2, 41, 2.

repugnauerat obnitens 2,
89, 5.

rescindere fedus 2, 90, 3.

resolui in sua initia 2, 123,
3 *de Augusto moriente
ita loquitur: sicut ali-
bi, caelestem animam
cælo reddere.*

respectans sine fine Cæsa-
rem 2, 107, 2.

respirauit Romana acies,
*in prælio aliquam ab
hoste hætenus resisten-
te quietem nata* 2, 27,
3.

respondere, congruere,
conuenire 2, 129, 2. ne-
que initiis fratris neq;
sux consuetudini re-
spondit 1, 9, 2. respon-
dit expertæ virtuti in
Africa etiam in Hispa-
nia 2, 4, 2. non poterat
spei responderi felici⁹,
*non poterat feliciter
impleri spes* 2, 103, 5.

responderant magi ex no-
tis corporis 2, 24, 3. re-
spondere dicuntur ha-
ruspes & vaticinatores
quicunque, cum futu-
ra prædicunt. etiam

*cum non præcessit vox
consulendi.*

restinguere initium belli
ciu. 2, 88, 3.

restituere aliquem in pa-
terna bona 2, 73, 2. re-
stituit patrem filius, *ab
exilio sc. impetrato re-
ditu* 2, 15, 5. restitutus
dignitati & patriæ Ci-
cero exul 2, 46, 3. resti-
tuta sunt acies virtute
ducis 2, 55, 4. *sc. cum fu-
gam spectarent.*

resurrecturi belli initium
2, 88, 3.

retinere dignitatem, di-
gnitatis memorem se
gerere 2, 79, 5. retinere
in potestate Antonii
urbem, *de adiutore
partium, qui Antonio
seruabat urbem* 2, 76, 2.

reuocari ad ius dignita-
tis, *quod amissum erat
sc.* 2, 43, 4. reuocata
prisca reip. forma, re-
stituta, restaurata 2,
89, 3. reuocati veterani
sc. ad militiam 2, 111, 1.

reuolare, *de celeri regres-
su* 2, 120, 1. 2, 123, 2.

res exigit vigiliam 2, 88, 2.
res militaris, maritima
2, 79, 2. res familiaris
non melior illi quam
mens,

mens, *prauus inopsq.*
notatur 2, 91, 3. rei fru-
 mentariæ inopia 2, 94,
 3. res dubiæ, *periculum*
 2, 112, 6. rerum huma-
 narum casus 2, 75, 2. re-
 rum natura 2, 66, 5. re-
 rum potiri 2, 41, 2 & po-
 tiri. Resp. libera 2, 32, 1.
 resp. fluens procum-
 bensque restituta 2, 16,
 4. RESpublica non
 paciscitur cum ciue 2,
 49, 4 & *not.* REIpubli-
 cæ forma quantum ad
 durationem præstet.
not. ad 1, 6, 2. Reip.
 causa hoc facio 2, 104,
 1. *cum formula dictū.*
 qui saluā vellent remp.
 se sequerentur 2, 3, 1 &
not. remp. esse præ-
 texebant, vbicunque
 ipsi essent 2, 62, 3.

Rex regum Agamemnon
 1, 1, 2. *Dictus ita est,*
quod omnium illorum
ducum, qui ad Troiam
erant, summus dux es-
set. Totidem porro re-
ges quot duces illi fue-
re. & Salmas. *in exer-*
citat. Plin. p. 1222.

rex factus imposito capiti
 insigni regio 2, 122, 2.
 regi dedito seruatus

honor imperiū 2, 37, 5 &
 regum sui iuris vlti-
 mus Parth. 2, 40, 1. sub
 regibus esse *μὲν ἀρχῶν*
 1, 2, 1. regii *sc. milites*
 2, 112, 5. regia vis & cer-
 tum imperium, *vera*
μὲν ἀρχία, non specia &
nomine talis 2, 108, 3.
 regium insigne, *diade-*
ma 2, 56, 4. 2, 122, 2. re-
 galis potentia socium
 assumerat 2, 6, 4. rega-
 lem potentiam præ-
 munire 2, 6, 2. *in ma-*
lam partem de domi-
natu occupato. sicut
ap. Ciceronem, Sulla-
num regnum dicitur.
 ita regni voluntas, ar-
 guitur in Cæsare 2, 68,
 4.

Rhæti 2, 95, 2. 2, 122, 2.
 Rhætia prouincia facta
 2, 39, 3.

Rhascupolis 2, 129, 1.

Rhodus à Cassio capta 2,
 69, 6. Rhodii expe-
 ctant fortunam 1, 9, 2
alias fidi Romanis 2,
 18, 3.

Rhœmetalces Thraciæ
 rex 2, 112, 4.

ritus patrii custodia illis
 mansit 1, 4, 2 *mores non*
immutati sunt.

robur.

rebur. Romanisne an
 Hispanis plus in armis
 roboris esset 2, 90, 3.
 Roma condita 1, 8, 4 &
not. capta à Gallis 1, 14,
 1. Romana vrbs 2, 111, 1.
 1. lingua Pannonius
 nota 2, 110, 5. disciplina
 2, 109, 1. constantia Ro-
 mana in Popillio 1, 10,
 2. virtus Romana 2, 112,
 5. Romanis & armis &
 animis vsi 2, 119, 2. *in his*
posterioribus cum nota
īgōxīs & prastantia
ponitur. Romani im-
 perii moles 2, 131. Ro-
 mani nominis auctor
 Iupiter 2, 131, 1. Romani
 post Macedones rerum
 potiuntur 1, 6, 6. Ro-
 manorum potentia
 prior Scipio viam ape-
 ruerat 2, 4, 1. luxuria
 posterior. *ibid.*
 Romulus Martis filius Ro-
 mam condit 1, 8, 4 asy-
 lum facit &. 5. Patres
 legit &. 6.
 Roscii Othonis lex thea-
 tralis 2, 32, .
 rostra. in rostris posita sta-
 tua Octavii Cæs. 2, 61,
 8.
 rotundatus orbis so-
 lis &c. 2, 59, 6.

Rubico *fl.* 2, 49, 5.
 rudis, *artif.* & *eleg. non*
intellig 1, 13, 4. rudis
 studiis 2, 74, 4.
 rudimenta militiæ 2, 129,
 2.
 Rufus Saluidienus &. Sal-
 uid.
 ruina publica occidere,
 sua proteri 2, 91, 4. in
 ruinam orbis dimicare
 2, 85, 1. ruinæ Cartha-
 ginenses, *rudera* 2, 19,
 4.
 rumpit proposita homi-
 num fortuna 2, 110, 1.
 rupit conditiones pacis
 Curio 2, 48, 5.
 Rutilius *historicus* 2, 9, 4.
 vir optimus, damnatur
 2, 13, 2. *Vide G. I. Vossii*
de Hist. Lat. 1, 9.
 S.
 Sabinis ciuitas sine suf-
 fragio data 1, 14, 6 quod
 accessit &. 7.
 Sacerdos Augusti Liuius
 2, 75, 3 &. *not.* sacerdo-
 tes olim collegæ suffi-
 ciebant, mox lege Do-
 mitia populus 2, 12, 3.
 sacerdotium pontifica-
 tus 2, 59, 3.
 sacra Cerealia 1, 4, 1. sacra
 religiosissima P. R. *bo-
 na Dea sc.* 2, 45, 1.

sacra-

sacrare, consecrare, inter
 deos referre, ἀποθεῖναι 2,
 126, 1. sacrata numini
 Dianæ regio 2, 25, 4.
 sacratum à Neapolita-
 nis honori Augusti
 spectaculum 2, 123, 1.

Sacriportus 2, 26, 1.

Sacrouir Galliarum prin-
 ceptis facit Romanis bel-
 lum 2, 129, 5.

sæculi nostri vir 2, 53, 4.
 vir non sæculi sui sed
 omnis æui optimus 2,
 13, 2.

sæuire in desertores, casti-
 gatione sc. 2, 85, 3. in
 captiuos 2, 120, 6. sæui-
 tum in Perusinos 2, 74,
 4. sæuitia maris 1, 2, 7.

Sagum. ad saga itum est
 diuque in eo habitu
 manserunt 2, 16, 4. Mo-
 re Romano sc. quo in
 tumultu ad Saga iri
 decernebatur. differt
 hac mutatio Vestium
 ab illa altera, luctus
 caussa & surpari solita,
 qua pro nitidioribus
 sordida Vestes sume-
 bantur. Vide Briffon.
 2. formul.

sagittarum usu celebris 1,
 34, 1.

Salamin 1, 1, 1. qua &

Salamina & ex quarto
 Grac. casu primum
 Latini fecerint, sicut
 in pluribus accidit.

Salernum colon. fact. 1, 15,
 3.

Sallues victi 1, 15, 4.

Sallustius Thucydidis æ-
 mulus 2, 36, 2.

saltare Glaucum 2, 83, 2.
 saltando effingere Glau-
 cum. sicut Horatius
 Satyr. 1, 5: Pastorem
 saltaret & Cyclopa
 rogabat. pro quo alibi
 moueri Cyclopa dixit
 epist. 2, 2. Ludentis spe-
 ciem dabit, & torquet-
 bitur: Et qui Nunc
 satyrum, nunc agre-
 stem Cyclopa mouetur:
 Arnobius 7. adu. gent.
 si Europa, si Leda, si
 Ganymedes fuerit sal-
 tatus, aut Danaë.

Saluidienus 2, 59, 5. Con-
 spirat in Octauium 2,
 76, 4.

salubritatis instar singu-
 lare, de aqua salubri 2,
 81, 2.

Salus atque valetudo 2,
 114, 1. ita: pro salute
 Pompeii (agrotantis)
 vota suscepta 2, 48, 2.
 Salutem proscriptis pa-
 cisci,

cisci, *Vitam & incolu-*
mitatem 2, 77, 2.

salua rep. saluus esse non
poterat 2, 49, 4 *peri-*
phrasis hominis despe-
rati. sicut apud Sallu-
stium necessitudo eius-
modi hominis extrema
& res nouas spectantis
innuitur, cū Xaḡax ἡγε-
ῖται, cui rep. perdita o-
pus sit. Ita rursus ap.
Vellei. saluo principe
saluus esse non poterat
2, 91, 3.

Samnitium parti ciuitas
data 1, 14, 3.

Samothracia, inf. 1, 9, 4.

Samus inf. 1, 4, 3.

sanabantur discordiæ ci-
uium conditionibus 2,
3, 3.

sanctissimus quisq; 2, 25, 2.

sanctus vita 2, 1, 1. sanctis-

simus vir 2, 53, 3. sanctis-

simus proposito 2, 2, 2.

sanctitate præcipuus 2,

29, 3 *rectitudo moris,*

innocentia vite; obser-

uantia iustitiæ ita no-

tatur. sanctissimam

fidem præstare 2, 18, 4.

sanè non ignoremus 2, 9, 5.

S. not. sine exsomnia

2, 88, 2 *sanè ingenua-*

tum artium iuuenis 2,

93, 2 *Vim asseuerandi*
habet.

sanguinis domestici gló-
ria 1, 16, 1. sanguinis sui
magna parte spoliatus,
filiorum morte 1, 10, 5.
sanguine coniunctissi-
mus 2, 41, 2.

sanguinis plus in illo est
2, 9, 3. *de Poët. Stilo*
ἡλικῶς dicitur ad ex-
primendam succiple-
nioris nec macilenta
ditionis vim.

Sardanapalus imperio vi-
taque priuatus 1, 5, 2.

Sardinia prouincia facta
2, 38, 2.

Saticula; colon. facta 1,
14, 4.

satisfactionem accipere
2, 29, 3. *in reconcilia-*
tione sc. sicut enim sa-
tisfacere alicui apud
optimos scriptores po-
nitur de deprecatione;
ita satisfactionem ac-
cipere, veniam dare;
reconciliationem ad-
mittere significat.

Saturnius Appuleius in-
terficitur 2, 12, 3.

Saturninus; *Vide mox*
Sentius.

saxo Tarpeio deiectus
Lucilius 2, 24, 2.

Scæ-

I N D E X.

- Scævola iuriconsultus celebris interficitur* 2, 26, 2.
scalp morum quatuor naviis 2, 43; 1 *scalpus lignum est; quo remi aligantur. igitur ex paucitate remorum parvitas navis hic ostenditur.* G. Polluc. 1, 9. G. Gyrald. *de navig.* cap. 11.
scalptores 1, 17, 4.
Scaurus inter oratores 2, 9, 1.
Scaurus Aurelius à Cimbris trucidatus 2, 12, 2.
scelus Egnatianum 2, 93; 1. scelere Antonii abscissa vox publica 2, 66, 2. sceleribus piraticis mare infestare 2, 73, 3.
sciens agendi 2, 88, 2.
scientissimus iuris 2, 4; 1. *scientissimus paren- di* 2, 79, 1. *scientia pugnandi* 2, 115, 4. *scientia rei militaris & maritimæ* 2, 79, 2.
Scipio prior, posterior 2, 1, 1. *Uterque Africanus dictus: posterior Æmilianus.*
Scipio Cn. Africani patruus 2, 90, 2.
Scipio P. Africani filius 1, 10, 3;
- Scipiones Cn. & P. in Hispania periere* 2, 38; 4. 2, 90; 3.
Scipio Africanus augur inter oratores 1, 17, 3.
Scipio Æmilianus ædilitatem petens consul creatus 1, 12, 3. *Carthaginem excidit* G. 5. G. 2, 8, 2. *pacis bellicue artibus & liberalibus studiis clarissimus* 1, 13; 3. *inter oratores memoratus* 2, 9, 1. *Numantiam excidit* 2, 4; 2. *eius dictum* G. 4. *mors indignissima* G. 6.
Scipiones, figurate G. veluti exempli causa pro maximis ducibus ponuntur 2, 80, 3.
Scipionum amici Lælii 2, 127, 1.
Scipio Nasica nepos eius qui optimus vir à senatu iudicatus erat, Gracchum opprimit 2, 3, 1, 1. *Porticus in Capitolio molitur* 2, 1, 2.
Scipio Asiaticus consul cum Norbano ab exercitu proditus & desertus 2, 25, 2.
Scipio adulter Iuliæ 2, 100, 5.
scires quid interesset inter

terduces, *obseruari iudicarique poterat inde &c.* 2, 80, 4.
 Scordisci 2, 8, 3 provincia fact. 2, 39, 3.
 Scribonia comitatur fl. liam in exilium 2, 100, 5.
 scriptor 2, 89, 6 scripturæ modus 2, 52, 2 &.
 Ind. Nep. scriptura, *de inscriptione statua* 2, 61, 3.
 Scylacium *colonn.* 1, 15, 4.
 secundus. vir nulli secundus 2, 76, 1 nulli secundus sæculi sui 2, 113, 1.
 securus incrementi sui 2, 109, 4. securum se prædicabat Augustus, *pro meo metu sc.* & *sollicitudine excusis* 2, 123, 3. securitas hominibus rediit 2, 89, 4. securitatis urbanæ custos 2, 98, 1.
 SECVritas frequentissimum initiū calamitatis, *in sequiorem part.* 2, 118, 2.
 sedare. provinciis ad sedandum obitis, *compon. tumult.* 2, 101, 1.
 sedem capere circa, *adhabitanda sc.* & *incolenda* 1, 2, 7. sedem belli capere 2, 74, 3.

SEditio exercitus quibuscaussis orta quaque arte discussa 2, 81, 1. 2, 125, 3 aliquando coërcitione magis quam poenâ mollienda 2, 121, 1. seditio theatralis 2, 126, 2. & Lips. *ad 1 Annal.* Taciti. seditiosi malunt publica ruina occidere, quam sua proteri 2, 91, 4. seditioforum consilia tacite speculanda & strenue opprimenda sunt 2, 88, 3.
 Segestes Germanus fidus Romanis 2, 118, 4.
 segnis. non segni prouidentia uti 2, 120, 4. non segniter se interimit 2, 87, 1. segnitia non vindictæ iniuriæ 1, 1, 1. & *detur hic completi & ignauiam, qua fortitudini opponitur (sicut mox &.* 3 virtute se vindicare ab aliquo dicitur) & *neglectum pietatis fratri debita.*
 Sejanus præcipuus Tiberii amicus 2, 127, 3.
 Seleucia 2, 4, 4.
 semiplena legio 2, 112, 2.
 semiplenæ legiones 2, 80, 1.

Semno-

Semnonum fines 2, 106, 2.

Semiramis 1, 6, 2.

Sempronius Gracchus adulter Iulix 2, 100, 5.

senatorum censum adiuvit Tiberius 2, 129, 3.

senatorum operæ ad bellum extraordinariæ

2, 111, 1. senatoribus æquatus necdum senator

2, 111, 3. Senatus olim habuit potestatem iudiciorum

2, 13, 2. Senatus maiestas 2, 89,

3.

Senatusconsultum 2, 31, 3.

Proprie quidem & præcipue plebiscito decretum erat, quod hic memoratur, sed quia in

τά τε καὶ ἡ γερουσία καὶ ἄλλα

ἐπεκράτει, Senatus etiam inuitus, illa tamen confirmavit (

dicente Dione 36 p. 20)

hic Senatusconsultum dicitur.

senescit studium cum spe,

elanguescit ; minuitur

1, 17, 7 senescit fortuna

urbium 2, 11, 3 & not.

sentire rectissima 2, 125, 5.

sentire i. e. iudicare 2,

12, 3. sentiendum hoc omnibus & predicandū

de eo 2, 98, 3. sensit ter-

rarum orbis digressum

Neronem 2, 100, 1. nul-

lum feliciorem aut

optavi aut sensi diem

2, 107, 2.

sensu celer 2, 118, 2 ὅς τις νοῦν

οἶσιν.

sensibus celebris, verbis

rudis 2, 9, 5 de poetâ

ἡρώδης dictum.

Sentius Saturninus 2, 77, 3.

2, 103, 2. 2, 105, 2. 2, 109,

5.

sepire. sepserat mare præ-

sidiis classium 2, 51, 1.

septa multitudo agmi-

ne nostrorum militum

2, 106, 1.

septentrione quidquid fi-

nitur 2, 126, 3.

sepeliri, comprimere, extin-

gui 2, 129, 5. ita: sepul-

tum bellum aduentu

Cæsaris 2, 75, 1. sepul-

ta externa bella 2, 89, 3.

sepulta discordia 2, 126,

2. sepultis bellis civili-

bus 2, 90, 1.

sepultura publica 2, 62, 4.

sepultura gentilitii tu-

muli 2, 119, 5. & gent.

septum 1, 16, 2. Septa

vocantur animalium

diversorum conclavia

ad Venationem adser-

uatorum, inquit Do-

- natus *ad Sueton. Tib.*
 17. Ammianus 31, 29:
inter septa, qua appel-
lant Siuaria. atq. hac
acceptio est huius loci.
 sequi auctoritatem & fi-
 dem alicuius 2, 80, 14
de militibus propter
auctoritatem alicuius
in partes venientibus.
alias, sequuntur fidem
alicuius qui alicui mi-
litant. Vide Curt. 3, 8,
 5. sequi partes alicuius
 2, 49, 4 & eodem signi-
 ficatu: sequi consilia
 alicuius 2, 72, 3. melio-
 ra, utiliora 2, 34, 3. sequi
 hoc consilium 2, 44, 2.
 sequi gradum alicuius,
inferiorem esse gradu
& dignitate 2, 114, 1.
 Codrum gloria, Athe-
 nienfes victoria secuta
 est 1, 2, 3.
 series catenarum 2, 120, 6.
 litium fictæ 2, 118, 1.
 seriestam longa anno-
 rum 2, 90, 1.
 serpens terræ abstrusa 2,
 129, 4.
 Sertorius Hispanicis bel-
 lis illustratus 2, 90, 3.
 interficitur 2, 30, 1.
 seruare incolumem 2, 86,
 2, seruandæ dignitatis
 fidem dederat 2, 87, 2
ita seruatus regi honor
imperii 2, 37, 5. quod
 fortuna eum in hunc
 seruasset exitum 2, 55, 3.
 seruare iusto operi 2,
 99, 3.
 Seruilia Lepidi vxor 2, 88,
 4.
 Seruilius Q. 2, 53, 4.
 Seruilius Glaucia interfi-
 citur 2, 12, 5.
 seruire belli aut pacis arti-
 bus, *operam dare* 1, 13,
 3. seruire necessitati 2,
 23, 5.
 seruitii pars, *e. seruorum*
 2, 82, 3 seruitia *pro ser-*
uis 2, 73, 3.
 Seruius prætor 2, 15, 2 *al.*
 Seruil.
 seruus publicus Mintur-
 nenfis 2, 19, 3. *lictor*
aut Viator. seruorum
 suorum seruus 2, 73, 1
 & libert.
 serissimos successores de-
 stinare 2, 131.
 Setina colon. 1, 14, 2.
 seueritas prisca 2, 125, 4
 lætissima 2, 127, 4.
 Sextiæ aquæ à Sextio Cal-
 uino dictæ 1, 15, 4.
 Sextus Pomp. & Pomp.
 Sestertium duodecies 2,
 81, 2. *sive si integre*
enun-

enuntiandum sit : duodecies centena millia festeriūm nummūm. *sunt triginta millia coronatorum* ; *secundum* Budæum *aut Philippicorum* ; *secundum* alios. festeriūm centies 2, 48, 4. *sunt* 250000 *Philipp.* festeriūm sexies millies 2, 56, 2. *faciunt centies quinquagies centena millia aureorum.* Sesteriūm bis millies 1, 9, 6. *quinquagies centena millia Philippicorum.*
 Sicilia prouincia facta 2, 38, 2.
 Sigimerus 2, 118, 2.
 signa legionum , *pro ipsis legionib.* 2, 12, 5. signa Romana Parthi Crasso ademerunt 2, 91, 1. signis sublati ad Cæsarem se contulerunt , *de transiione* 2, 61, 2. Romanus eò cum signis perductus exercitus 2, 106, 2.
 signare aliquam rem stilo 1, 16, 1. signat id memoria donorū 2, 115, 1.
 Silanus à Cimbris fusus 2, 11, 2.

Silianus 2, 116, 4.
 Silius P. 2, 90, 4. 2, 101, 3.
 Silius res nouas molitus 2, 130, 3.
 Silo Poppedius 2, 16, 1.
 Siluanus Plautius 2, 112, 4.
 simillimus virtutibus auitis paternisque 1, 12, 3.
 simplex virtus , *oppon.* *ostentationi* & *arrog.* 2, 129, 1. simplicissimus dux 2, 116, 4. simplicitas humana in quantum potest intelligi 2, 43, 4. *iustitia officia* & *verecundia bonitatisq;* hac voce signari videntur. & Pet. Fabr. *se-mestr.* 1 ad tit. *de iustitia* & *iure.* simplicitatis nobilissimæ iuuenis 2, 10, 3. simplicitatis generosissimæ vir 2, 125, 5. eminentissimæ 2, 71, 3.
 simul reuertisset , *pro simulac,* *quā primū* 2, 88, 1.
 simulacra in triumpho 1, 9, 6.
 sine hoc facinore potuit bonus videri , *excepto hoc* 2, 91, 2.
 singularis iuuenis 2, 59, 4. singulari virtute 2, 81, 3. &c. singularis nequitia 2, 100, 5.

ſingulis parentibus geniti

2, 10, 3 & not.

Sinu eſſa colon. 1, 14, 6.

ſinus Oceani 2, 106, 3.

Siſcia vrbs 2, 113, 3.

Siſenna Hiſtoricus opus

belli ciuilis Sullani

ſcripſit 2, 9, 4. & G. I.

Voffii *de Hiſt. Lat.* 1, 10.

Smyrna 1, 4, 4. 2, 69, 1.

Sobrius dum erat Anto-

nus, *antequam in lu-*

xuriam penitus dege-

nerauiffet 2, 63, 1. ſobrio

neq; iracundo Alexan-

dro ſimilis 2, 41, 1. No-

tabilis oppoſitio iracun-

di & ſobrii: ſiue quod

exuta ſobrietate, facile

ira per ebrietatem do-

minatur, *ſiue quod ſo-*

brius hic grauitatem

& rationem notat, pro

qua iracundi impe-

tum & temeritatem

habent. Vide Henric.

Valeſ. ad Ammian.

Marcellin. 15 p. 71.

focius regalis potentia 2,

6, 4 ſocietas potentia

inter Iul. Pomp. Craſſ.

2, 44, 1. inter Octau.

& Anton. 2, 65, 2.

Socrates pater & prin-

ceps philoſophia 1, 16, 4.

& not.

ſolida veraque virtus 2,

114, 1.

ſolis orbis 2, 59, 6. & not.

ſolus eſſe cupiebat, vbi

primus deb. 2, 33, 3 &

not.

S O M N O in vitam non

in voluptatem vten-

dum 2, 41, 2.

Somnium Artorii medi-

ci 2, 70, 1. *Vbi de So-*

mniiis paralyſis, in no-

tis.

ſonus æris in ſacris Cerea-

libus 1, 4, 1.

Sophocles *Trag.* 1, 16, 3:

ſopire, ſedare, componere

ſeditionem e. g. 2, 125, 3.

ſopitus vbique armō-

rum furor 2, 89, 3.

Sora colon. 1, 14, 5.

ſors prouinciæ remiſſa 2,

111, 4 & rem. ſorte ob-

uenit prouincia Sullæ

2, 18, 4. *hinc:* ſortitus

Aſiam ex conſulatu 2,

33, 1. ſortitus Macedo-

niam ex prætura 2, 53, 2.

vltra ſortem temera-

rius 2, 68, 3 *Ultra con-*

ditionem ſiue Ultra

modum captumq; con-

ditionis ſua ſiue (vt ex

Curtii 6, 9, 11 paraphra-

ſin mutuemur) que

maiora, quam capit,

ſpirat.

Spirat. Ap. Eundem
4, 6, 15. *Arabs quidam,*
maius fortuna sua faci-
nus ausus *dicitar.*

Sosius 2, 85, 2.

Sparta Lycurgi legibus
floreť 1, 6, 3.

Spartacus bellum mouet
per gladiatores 2, 30, 5.

Spacium breue 2, 101, 1 in-
tra breue spacium 2,

48, 1. per idem æui
spacium 2, 9, 3 omne æui
sui spacium impen-
dere 2, 89, 6. spatio
annorum colligi potest

2, 7, 5.

Species cuiusque rei in
vnum congesta 1, 14, 1.

Ita Sueton. Aug. 9:
proposita vitæ eius ve-
lut *summa, partes sigil-*

latim, neque per tem-

poras sed per species exe-

quar. præter speciem
nominis nihil retinens
ex paterna magnitudi-

ne 1, 10, 3 *decus, cele-*

britatem, fulgorem no-

minis Scipionum in-

telligit. specie excel-

lens 1. e. forma 2, 7, 2.

Speciosus minister 2, 111, 3.

speciosi, honestiores,
oppon. humillimis 2,

73, 1. speciosum supple-

mentum coloniæ 2, 81,

2. speciosis vtilia præ-

ferre 2, 113, 2. speciosis

magnisque rebus edi-

tis 2, 76, 2. speciosis

verbis narrari non po-

test 2, 41, 3. speciosa op-

ponit valentibus 2, 49,

3. speciosissima classis

2, 79, 2. inscriptio 2, 104.

2. *Videtur hac quoque*

voce, peculiariter de-

lectari Velleius.

Spectaculum, *de quocunq;*

rei notabilis conspectu.

Vide 2, 104, 4. 2, 101, 2.

Spectaculum, *de ludis*

2, 79, 6. Spectaculum

muneris gladiatorii,

naumachiæ, certaminis

pedit. equitumque

elephantorum 2, 56, 1.

Spectator operum, *qui in-*

terfuit 2, 104, 3.

Speculari fortunam 1, 9, 2

opportunitatem 2, 120,

4. Speculatus haud im-

prudenter, connotat

hic cogitationem obser-

uantis. 2, 118, 2.

Spes magni nominis, *de*

Cæsarib. quibus incum-

bebat spes successionis

2, 103, 1. spei mora dif-

ficilis 2, 67, 1. spem con-

ceptæ perpet. securita-

- tis 2, 103, 4. *malim legere: spem conceptam p. sc. spem dubiam armorum tentare* 2, 71, 1.
 sperari potuit protinus, quantus est 2, 94, 2.
paraphraseos concinnanda caussa comparari potest locus Nepotidis in *Miltiade* 1, 1; *cum ea esset atate, ut non iam solum de eo bene sperare, sed etiam confidere ciues possent sui, talem futurum, qualem cognitum iudicaverunt.*
 spiritum reddere, mori 2, 87, 1. ultimum spiritum reddere 2, 14, 2. quem spiritum supplicio debuerat, reddidit proelio 2, 35, 5. spiritu priuare 2, 87, 2. spiritu exitiali hausto, simul incluso suo 2, 22, 4. *Dupliciter, de calcis sc. spiritu siue exhalato &apore, & de hominis spiritu.* spiritus sibi carissimi aliquo resectus 2, 123, 3. *significanter de carissimo homine.*
 splendidus potius, quam luxuriosus 2, 105, 3. splendidissima ministeria 2, 116, 3.
 Spoletium colon. 1, 14, 8. spoliare aliquem regno 2, 45, 4. peditem equite 2, 119, 4. spoliata dignitas, i. e. *adempta* 2, 80, 4. stabilis Augusti animus 2, 110, 6.
 stare pro bono publico 2, 2, 3. pro partibus alius, pro rep. 2, 48, 4. utriusque vindicta libertatis morte stetit 2, 64, 4. constare, interpretatur Nonius ad illud Varronis; atque si addam quanti misericordia mea heredibus meis stet, quod miseros subleuauerim.
 statio Romana, de militibus excubias agentibus. 2, 82, 2. TEMPEstatem fugientibus statio pro portu est 2, 72, 5. *Pertinet huc illud Serui ad 2 Aen: Statio, ubi ad tempus stant naues: portus vero, ubi hiemant.* stationi paternæ succedere 2, 124, 2. *translatum ex militia significatu de successione in imperium.* item de vita: longissima mortali statione functus

I N D E X.

functus 2, 131.
 Statilius Taurus 2, 127, 1.
 Statius Murcus 2, 72, 4.
 2, 77, 3.
 stator Romani nominis
 Iupiter 2, 131, 1. & Bris-
 son. 1 *formul.*
 statua equestris 2, 61, 3
 rarus honos. *ibid.* sta-
 tuarum equestriū tur-
 ma Romam delata ex
 Macedonia 1, 11, 3,
 statuere urbem, *antea*
 constituere 1, 1, 2. sta-
 tuere modum liberta-
 ti publice, *definire* &c.
 2, 40, 2. Augustus sta-
 tuit Tiberium experiri
 molem eius belli, *de-*
crevit, & Tib. 2, 95, 1,
 status publici commuta-
 tio 2, 35, 4. odisse statū
 præsentem 2, 91, 2 nul-
 lum statum habentes 2,
 72, 5 & *not.* ita statum
 concupiscere 2, 2, 3 &
not.
 statura hominum olim
 maior. *not.* ad 1, 5, 4.
 steriles talium studiorum
 vrbes 1, 18, 3.
 stilo minus eget, *descri-*
ptione 2, 43, 4.
 stipendium ignauū con-
 ferre 2, 39, 1. *periphrasis*
provincia facta, *Malim*

autem sequi eos, qui
ignauum hic legunt,
quam qui in gnauum
mutat. seruitutis nota
stipendium est, cui fre-
quens hoc epithetum.
 Gruter⁹ recte ad inter-
 pretationem huius loci
comparauit Tacit. 4.
 H. 12, 4. & 5 H. 25, 4.
 stipendia pacisci 2, 38, 1.
 stipendiaria facta pro-
 uincia & 4.
 stipendii modus *sc. mili-*
taris 2, 125, 2. sub sti-
 pendiorum meorum,
initia, militia mea 2,
 101, 2.
 stirpis senatoriæ 2, 29, 2,
 regiæ, vltimæ 1, 11, 1.
 Strato Ægeates Brutī fa-
 miliaris 2, 70, 4.
 strictum est ferrum, *ad*
gladios *Septim* 2, 125, 2.
 studio alicuius attolli, *fa-*
uore operaque 2, 55, 1.
 Studia litterarum Duce
 & viro ciuili quam
utilia sint. *not.* ad 1, 1,
 3 & 2, 59, 4. *Studio-*
rum periodi breues 1,
 17, 6. studia armis con-
 iunxit Scipio 1, 13, 3. in
 studia missus, *eo missus*
studiorum causa, *et*
παύσεια τῶν πόντων 2, 59, 4.
 Xx 4 studiis

- studiis rudis 2, 73, 1. studiis optimis instructissimus 2, 94, 2.
 suator legis 2, 44, 4.
 sub aduentum Catonis 2, 45, 5. sub idem tempus 1, 12, 2. sub ingressum Antonii 2, 63, 2. sub initia stipendiorum 2, 101, 2. sub omnem motum nostrarum nauium 2, 107, 1.
 sub titulo ministerii 2, 45, 4. sub specie ministeriorum principalium 2, 93, 3.
 sub imperatore Augusto bella gesta 2, 89, 6. qui sub Cæsare erant exercitus 2, 113, 1. sub duce Viriatho 2, 9, 3. Tiberio 2, 106, 1. sub Varo clades accepta 2, 122, 3.
 sub pari ætate 1, 17, 1.
 sub oriente quæ sunt provinciarum 2, 94, 4.
 sub oculis Cæsaris 2, 79, 4.
 sub his exemplis 2, 121, 3. *eleganti significatu, pro, iuxta hac exempla. Plin. paneg. 53 sub exemplo præmonere. Et cap. 76. sub exemplo tui.*
 subducere se tempori, *secedere ad evitanda temporis pericula* 2, 93, 3. subduxerat fortuna hos præsentis periculo 2, 72, 5. subducta patriæ & parentum oculis Iulia, *amota è conspectu, ne cogerentur aspicere* 2, 100, 5.
 subiicere oculis animisque exponendo *sc.* 2, 89, 6. subiicere ignem rebus acpenatibus suis 2, 74, 4. *Et metaphorice* 2. subiicere facem bello civili 2, 48, 3.
 subinde, *postea* 1, 7, 3. subinde admonere, *crebro Et diligenter* 2, 65, 1.
 subire iubebat cohortes 2, 5, 2. *respectu muri sc. Et Et alias altioris loci resp. Et surpatur.* subire nauibus per Tiberim 2, 45, 5.
 subrefectus conspectu eius 2, 123, 3.
 subscribere alicui in aliquem 2, 69, 5. *de secundario accusatore hic capiendum. interdum enim etiam de primario Et surpatur. Vide Ind. Nep. it. Brissou. Lex. Pollet. histor. for. Rom. 4, 7. Lips. ad Senec.*

- nec.* 3 *benef.* 26.
 subsistere domi eo die,
manere 2, 57, 2.
 subtexere *subiungere per*
Vices 1, 14, 1
 subtrahere se discrimine,
abstinere partibus 2,
 86, 4.
 subuecta Albi flumine
 classis 2, 106, 3.
 succedere stationi. pater-
 næ 2, 124, 2. horum æta-
 ti ingeniisque succeſſe-
 re isti 2, 9, 2. ſucceſſor
 officii patris 2, 104, 3.
 ſucceſſor potentix 2,
 93, 2. ſucceſſor paterni
 exempli, *ſc. in auctorita-*
te 2, 119, 3.
 ſuccinctus cothurnis 2,
 82, 4.
 ſuccurrere valetudini bal-
 neum *dicitur* 2, 114, 2.
 ſudor pro labore, *difficul-*
tate 2, 128, 3.
 Sueſſa Aurunca colon. 1,
 14, 4.
 ſufficere negotio 2, 98, 3.
 bellicis operibus, ciui-
 libus artibus 2, 97, 2.
 quorum ceruices ſuſti-
 nendo imperio ſuffi-
 ciant 2, 131. ſufficiens
 vigori animi compages
 corporis 2, 127, 3.
 ſufficere collegam, *ſubſi-*
- tuere* 2, 24, 3.
 ſuffigere cruci 2, 42, 4.
 ſuffoſſi montes 2, 33, 4.
 ſuffragii ferendi ius 1, 14,
 7.
 Sulla familia nobili ortus,
 legatus ſub Mario, con-
 ſul fit poſtea 2, 17, 3.
 quaſtor Marii Iugurtha
 potitus eſt 2, 12, 1. Athe-
 nas recipit 2, 23, 3. venit
 in Italiam 2, 25, 1 Scipio-
 nem & Norbanum ſu-
 perat &. 2. diſſimilis
 bellator & victor &. 3.
 Dianam veneratur gra-
 tibus & donis &. 4 *Fe-*
licis nomen aſſumit 2,
 27, 5. dictator proſcri-
 ptionem inuenit 2, 28,
 2 &. *Unde* Sullani ex-
 emplum malum proſcri-
 ptio 2, 66, 1.
 Sulpicius P. trib. pl. tur-
 bulentarum legum au-
 ctor 2, 18, 5 & 6 in exi-
 lium pellitur 2, 19, 1 oc-
 ciditur. *ibid.*
 inter oratores refertur
 2, 9, 2. 2, 36, 2.
 ſumere ſupplicium de ali-
 quo 2, 42, 3.
 ſumere virilem togam 2,
 99, 2.
 ſumſit animum ex ſucceſ-
 ſu 2, 17, 3.

summa belli committitur illi 2, 11, 2 summa virium, *in ducatu militari* sc. *opponitur titulo imperii*. 2, 63, 1. summam imperii deferre, *scilicet* *committere*, *ducem facere*. 2, 49, 3. summa imperii peruenit ad popul. R. *de monarchia* 1, 6, 6. de summa rerum dimicare 2, 68, 1 summam deflare 2, 119, 1.

summittere priuato fascis 2, 99, 4 *alias maioris imperii reuerentiam significat submissio fascium*; hic ad otium Tiberii respicitur; qui tamen & ipse hactenus in secundi gradus dignitatem ab Augusto euectus, facile magistratibus & imperia gerentibus venerabilis fuit. summitti alicui, *per deditiōem* sc. 2, 37, 4: summissis armis victoriam cessere 2, 85, 5. Erat & hoc deditiōis signum.

summouere aliquem de rep. magistratu & officio exuere 2, 68, 2 & 5, summoto eo, remo-

to, *absente*, *non adhibito* 2, 62, 5. & Ind. Nep. summota seditio è foro 2, 126, 2.

supercilio truci protegere nequitiam, *seueritate* & *grauitate vultus asseuerata* siue potius *affectedata* 2, 100, 5.

superest auctoritas, *abunde adest*, 125, 5. superesse sibi vim resistendi testabatur 2, 109, 1.

supplementum sc. *militum* 2, 130, 2.

superi, *de* *vin.* *sicut inferi* *mox in oppositione pro mortuis* 2, 48, 2.

supplicio quam prælio mori maluit, *ad arbitrium* sc. *host.* 2, 119, 3.

suppliciis luere pœnas 2, 54, 1.

suscipere molem belli 2, 79, 1. causam, *patrocin.* 2, 120, 1 suscipere vota pro aliquo 2, 48, 2.

suspectus societate consilii 2, 35, 3. non caruerunt illi suspitione oppressi Ciceronis, *suspecti fuere* 2, 45, 2.

sustentare bellum 2, 104, 2 *disting.* *hic a gerere.* valetudo militum sustenten-

stentabatur cura Cæsaris 2, 114, 1.

sustinere imperium 2, 131.

onera ordinis 2, 28, 4.

hostem 2, 112, 6. semel

tantum usurpare susti-

nuit 2, 40, 4. qui non

sustinerent pro se de-

precari 2, 86, 2. non sus-

stinetrogare 2, 81, 1 &.

Ind. Curtian. *Cl. Freins-*

hemii.

Sutrium *colon.* 1, 14, 2.

Syracusæ vrbs potentior

matre Corintho 2, 15, 1

eas cepit Marcellus 2,

38, 2.

Syria *prou. facta* 2, 38, 6.

T.

TAbula ærea in templ.

Dian. cum inscriptione,

suspensa à Sulla 2,

25, 4. *ἀνὰ θυλάκιον.* &

Brissou. 1 *formul.*

tabulæ nouæ 2, 68, 1. &

nou:

tabulæ maximorum arti-

ficum manibus perfe-

ctæ 1, 13, 4.

tacitæ offensiones 2, 93, 3.

tantum quod imposuerat

ultimam manum 2, 117,

1 & *not.*

in tantum & *in.* tot &

tanta, quot & quanta

2, 97, 2 *ἅπαντας* saepe

ita loquuntur.

Tarentum *colon. ded.* 3,

15, 4.

Tarpeio saxo deiectus Lu-

cilius 2, 24, 2.

Tarracina *colon.* 1, 14, 4.

Tauromenium *Vrbs Si-*

cil. 2, 79, 4.

Taurus Statilius inter

præcipuos Octauii Cæs.

amicos 2, 127, 1. 2, 85, 2.

Tegea *Cret. Vrbs* 1, 1, 2.

Telamo pater Teucris 1,

1, 1.

Telesinus 2, 16, 1. 2, 72,

1 & c. Telesinus minor

frater & 5.

Temenus 1, 2, 1.

temerarius ultra sortem

2, 68, 3 & fors. teme-

ritas vnus facti, omnes

ei virtutes abstulit 2,

72, 1 *ἄρ' ὅτι* & *πικρὸν*

temerarie commissum.

temperare, regere, mode-

rari: maior exercitus,

quam vt temperari pos-

set 2, 113, 2. *ita:* tempe-

rare nauigium 2, 107, 1.

ordinare, dissonere, mo-

dum ponere; temperare

victoriam suo aut alie-

no arbitrio 2, 85, 6. vi-

tam aut mortem eo-

rum nunc ira nunc ve-

nia temperauit 2, 119, 2.

omnia

omnia pretio temperata 1, 60, 4. *Retinenda est enim hac lectio, qua omnia pretio aestimata, qua pretium mensura rerum agendarum constituta intelligitur.*

miscere, mitigare, ad moderationem redigere: temperare gravitatem humanitatem 2, 116, 3. *ita:* temperamentum animi, *de modestia* 2, 130, 1. temperamentum utilitatis & auctoritatis, *de mixtura* 2, 111, 4. non erat Ciana Mario temperatior, *moderatio* 2, 20, 2.

abstinere, continere, reprimere se. temperare mihi nequeo 1, 16, 1. non tempero mihi quin inseram 2, 107, 1. ne ab huius quidem vrsura gloriæ animum temperavit Pompeius 2, 34, 2.

tempestate distrahi ab aliquo 1, 1, 1. reiici in 1, 1, 2. *tempestate* vexata classis 2, 79, 4. *Et metaphrice de magnis casibus Et adversitatibus.* tempestas horrenda erupit

in domo Augusti 2, 100, 2. tempestas exitialis, *de clade* 2, 72, 5.

tempestas, *pro tempore.* ea tempestate 1, 2, 6. tempestate eadem 2, 78, 3.

templum Dianæ 2, 25, 4. Martis 2, 100, 2. templi Samothraciæ religio 1, 9, 4. & *not.*

tempus. hoc est illud tempus 2, 62, 6. Hæc sunt tempora, quibus *Ec.* 2, 64, 3. *cum gravitate notandi Et veluti δαυλκῶς.* Tempori directe tribuuntur, *qua gesta in tempore:* Et, vidit hic annus 2, 65, 3. *Et alibi passim.* tempori præfenti se subducere, *fortuna temporis* 2, 93, 3. tempora Iliacæ componere, *res illis temporibus gestas, sive Troianum bellum* 1, 3, 2.

temporarii homines 2, 21, 2. *pendentes ex ancipiti mutatione temporum Et fortuna.*

tenax amicitiarum 2, 29, 3. *qui constanter retinet amicitias, Et loquitur Suetonius.* tenax exempli

- templi sui, qui suum morem retinet, qui antiquum obtinet, Et adiunt 2, 84, 3.
- tenere, pro obtinere 2, 44, 2. armis tenere quæ sita armis 2, 57, 1 tenuit se se domi 2, 44, 5. tene- tur castris eius hæc re- gio 2, 51, 1.
- tentare, laceffere, aggredi 2, 113, 3. tentare aliquem insidiis 2, 54, 1. tentato fraude exercitu 2, 107, 3.
- tentat⁹ valetudine gra- uissima 2, 48, 2.
- tentare dubiam spem armorum 2, 71, 1.
- tentaui componere bellum 2, 25, 1 nihil re- lictum quod tentari posset 2, 49, 4. ne ten- tata quidem hostis mi- sericordia 2, 71, 3.
- tenuis trames oppon. la- tiori viæ 2, 3, 4.
- Tenus *inf.* 1, 4, 3.
- Terentius Comicus 1, 17, 1.
- Tergeste oppid. 2, 110, 4.
- à tergo sedium 2, 109, 3.
- tergiuersanter 1, 9, 3.
- terminum non capiebat in concupiscenda pe- cunia, de intermina- bili cupidit. Et alias loquitur 2, 46, 2. tet- minari iure; componi, discerni 2, 118, 1. iugæ quæ finem Italiæ ter- minant 2, 109, 4. termi- natus Armenia finis imperii reg. 2, 37, 5.
- terrebant orbem classibus piratæ 2, 31, 2. territa nocturno visu vxor Cæs. 2, 57, 2 denuntia- tione quietis territus 2, 70, 1. Ita Tacitus 1, 65, 2 ducem terruit di- ra quies. terrores reip⁹ excisi Carthago & Nu- mantia sc. 2, 4, 5.
- testatum est experimen- tis 2, 116, 3; prædicatio- ne principis 2, 115, 1.
- testari, de grani assertio- ne siue assenatione 2, 68, 5. ita: testari edi- ctis 2, 62, 3.
- testari patriam & paren- tes, nominare, expri- mere 1, 7, 1.
- testamentum Cæsaris a- pertum 2, 59, 1 quod corruerat Antonius 2, 60, 4. testamenta fa- ciunt in procinctu mi- lites, velut ad certam mortem euntes 2, 53, 3 & procinct.
- testimonium reddere, sc. Virtus

- Virtutis, in historia* 2, 76, 1. *testimonium ciuitatis, populi* 2, 32, 1 *vero cum testimonio noluit fraudare populus* & 2.
- ex testudine apparatus triumphi* 2, 56, 2.
- tetrarchæ* 2, 51, 1. *Proprie Tetrarchia notat quaternorum simul in eademque prouincia vel gente principatum, cum regio aliqua vel natio a quatuor viris regitur, singuli dicuntur tetrarchæ & singulorum administratio itaque exiit. Fallitur si quis putat tetrarchiam esse quatuor prouinciarum aut oppidorum principatum. Et ex Plinio constat, vel singula urbes in Phœnice & Syria, fuisse Tetrarchiæ. mansit enim in multis nomen, mutata dominationis forma. Libuit hæc adscribere ex Cl. Salmasii Plin. exerc. p. 516.*
- Teucer non receptus à patre* 1, 1, 1. *Salamina in Cypro condit* *ibid.*
- Teutonum gens excisa* 2, 12, 4.
- theatrum Pompeii* 2, 79, 6 *theatralis seditio* 2, 126, 2. & *sedit.*
- Thebæ Pindaro celebres* 1, 18, 3;
- Theodotus* 2, 53, 2.
- Theophanes* 2, 18, 3, & *not.*
- Thessalus Herculis filius* 1, 3, 2.
- Thessalus Thesprotius conditor Thessaliæ* 1, 3, 1.
- Thessalia fatalis victoriæ Cæs.* 2, 52, 1.
- Thesprotia* 1, 1, 1.
- Thracæ rebellantes à Pisonē comprimuntur* 2, 98
- Thucydidis æmulus Salustius* 2, 36, 2.
- Thurii* 2, 68, 2.
- thyrsū tenet Antonius, imitatione sc. Bacchi* 2, 82, 4.
- Tiberius Claudius Nero Tib. Cæsaris pater* 2, 75, 1.
- Tiberius annonam administrat* 2, 94, 3 *in orientem mittitur* & 4. *bellum Pannonicum gerit* 2, 96, 2 *ouans triumphat* & 3 *Rhodium secēdit* 2, 99, 1. *Rhodo reuertitur & ab Augusto ad-*

sto adoptatur 2, 103, 1
 & 2. reip. caussa 2, 104,
 1. Pannoniam pacat 2,
 114, 4. eius comitas er-
 ga milites & disciplina.
eod. cap. post cladem
 Varianam mittitur in
 Germaniam 2, 120, 1.
 triumphat ex Panno-
 niis & Delmatis 2, 121,
 2. recusat Principatum
 2, 124, 2. consecrat Au-
 gustum 2, 126, 1. comi-
 tia ordinat 2, 124, 3.
 eius Principatus forma
 2, 126. consilia aduersus
 externos 2, 129. aduersa
 & tristitia 2, 130. Scianum
 inter amicos præcipuū
 habet 2, 127, 3. & 128,
 4.

Tibullus poeta 2, 36, 3.

Tifata mons 2, 25, 4.

Tigranes regum maxim⁹
 2, 33, 1. cum filio dedit
 se Pompeiō 2, 37, 3.

timere censorem 2, 95, 3 &
not. M O R I se quam
 timeri malle, Cæsar ait
 2, 57, 1. timoris perpe-
 tuus delectus 2, 130, 2.

Tisamenus 1, 1, 4. *Orestis*
filius ex Hermione Me-
nelai. Pausan.

Titus Ampius 2, 40, 4.

Titius 2, 83, 3.

titulum prouinciæ reti-
 nere 2, 49, 5. titulo im-
 perii cedere 2, 62, 1. sub
 titulo ministerii 2, 45,
 4. *hic prætectus inclu-*
ditur. Sic ap. Curt. 7, 5,
 20: *titulus facinoris*
speciosus præferebatur;
toga, de negotiis pacis 2,
 125, 5. ciuis in toga mo-
 destissimus, *in pace* 2,
 29, 3. togam vilem
 sumere, *deposita sc. pue-*
rili prætexta in viros
transire 2, 99, 2.

Togæ sc. *fabula de Ro-*
manis, sicut Palliæ de
Græcis 2, 9, 3. *Quod ibi*
histriones Romano ha-
bitu, i. e. toga; hic
Græco, i. e. pallio cre-
rentur.

tolerare inopem vitam 2,
 19, 4.

tollere tot liberos, *susci-*
pere 1, 11, 6. tollere vr-
 bem funditus, *euerrere*
 1, 12, 5. laudandum &
 tollendum Cæsarem di-
 xit Cicero 2, 62, 6. *ex*
ambiguo; aliud dicere
videbatur, sc. de laude
& studio; aliud vole-
bat intelligi, nempe de
subuersione & cæde.

tormenta, *de militariibus*
mâcht-

machinis 2, 82, 1.
 torpebat ciuitas oppressa
 dominatione Antonii
 2, 61, 1. *metu & conster-*
natione sc.
 totura æmulum agere 2,
 109, 2.
 tractus omnis prouincia-
 rum Galliæ 2, 104, 4.
 hoc tractu temporum
 2, 78, 1. 2, 94, 1.
 Tragicæ celebres 1, 16, 3.
 tragœdiæ 2, 9, 3.
 Tragicæ non ex sua perso-
 na, sed eorum loquun-
 tur, quos introducunt
 1, 3, 2. & *not.*
 trahere bellum, *per mo-*
ram gerere 2, 52, 1 iam
 in tertium annum 2, 11,
 2. trahere æstiuam, *inuti-*
liter sc. *terendo tem-*
pore cunctandoque 2,
 117, 4. trahere caudam,
nach sich schleppen *imita-*
tione Glanci sc. 2, 83, 2.
 trahebat secum magnū
 numerum 2, 112, 4 ni-
 hil præter nomen tra-
 hens 2, 80, 3. mundus
 trahet æui sui comitem
 Ciceronis laudem 2,
 86, 5.
 inquietus vita vultuque
 2, 127, 4.
 transcendere Rhenum 2,

8, 3. transcendere ad
 maiora, *de transitione*
narrationis ad maiora
 2, 130, 3.
 transcursus est in vitia 2,
 1, 1.
 transcursus. *hac voce fre-*
quenter Velleius signat
brevitatem scripturæ
sue. quanto transcursu
 omnia dicenda sint 2,
 57, 1. in hoc transcursu
 tam arctati operis 2,
 87, 3. 2, 86, 1. 2, 99, 4.
 translata moles belli in
 Tiberium 2, 97, 4.
 transfigere se 2, 119, 3
 transfigere se gladio 2,
 76, 1. transfixus gladio
 2, 74, 4.
 transgredi mentionem a-
 licuius, *præterire in*
historia 2, 108, 2. trans-
 gressus ad deos Augu-
 stus 2, 15, 3. *meritum eius*
hac ἀποδείξεως περι-
φράσει honorat. trans-
 gressus annum duo-
 deuigesimum 2, 7, 2.
 translicere exercitus in
 Macædoniam 2, 70, 1.
 transire à patribus ad ple-
 bem 2, 45, 1 & *not.*
 transit casus in culpam
 2, 118, 4. transitus fre-
 quens & mobilis, *sc. ab*
hoc

- hoc studii genere ad* tribunatus castrorum 2,
aliud 1, 17, 7. *transi-* 104, 3.
tionis formula 2, 103, 4. *tribunitiam potestatem*
Et passim. Sulla dimittit, Pom-
 peius restituit 2, 30, 4.
transmarinæ prouinciæ 2, Hic pro tribunorum
 62, 2. 2, 73, 2. 2, 74, 1. 2. *plebis ordinaria pote-*
 78, 1. 2, 99, 4. 2, 112, 4. *state accipitur.*
 2, 129, 3.
transmittere in Italiam 2, In sequentibus notat id
 52, 1. *transmittere* *summi fastigii vocabu-*
 Dyrrhachium, Roma *lum, quod Augustus*
sc. 2, 49, 5. *repperit, ne regis aut*
Trebonius coniurationis *dictatoris nomen assu-*
 in Cæsarem particeps *meret, ac tamen ap-*
 2, 56, 3. *occiditur* 2, *pellatione aliqua cete-*
 69, 1. 2, 87, 3. *ra imperia pramine-*
trepidatum est apud si- *ret, sicut Tacitus in-*
 gna legionum 2, 112, 5. *terpretatur* 3 A. 56, 2.
trepidatio dilectus 2, 130, *Tribunitiæ potestatis*
 2. & *supra Delect.* *collegium Agrippæ da-*
tribuere alicui plurimū, *tum* 2, 90, 1. & Tiberio
astimationis sc. Et di- 2, 103, 2. *qui ob id tri-*
gnitatis 2, 128, 3. *bunitiæ potestatis con-*
 tum memoriæ eius tri- *sortione æquatus Au-*
 buendum est 2, 16, 2. *gusto dicitur* 2, 99, 1.
tribunal imperatoris 2, *tributariam facere regio-*
 106, 1. *nem, coincidit hic cum*
tribunus militum 2, 101, *prouinc. fac.* 2, 38, 5.
 2 *Tribunatum mili-* *triste bellum & contu-*
tiæ gradum, sicut mox *meliosum* 2, 1, 3.
à Velleio vocatur, Et *triumphus Æmilii Paul-*
male Barroolum aliosq; *li* 1, 9, 8. *Octauii naua-*
putasse, tribunos non *lis & Anicii* & 5. *Metel-*
militare, monet ex hoc *lorum* 2, 8, 2. *Minutii*
loco, Langlaus Semestr. *& 3. Metelli* 2, 11, 2.
 13, 1. *Metelli & Pompeii ex*
 Yy *Hispa-*

Hispan. 2, 30, 2. Luculli, Metelli 2, 34, 2. Pompeii per biduum 2, 40, 3. Cæsaris quinque 2, 56, 2. Augusti 2, 89, 1. Triumphos 7 meruit Tiberius, tribus contentus fuit 2, 122, 1. *Vide* 1, 121, 2. 2, 129, 2. triumpho ornamentum captiui duces 2, 40, 5. triumpho cultus rerum gestarum magnitudini respondere debuit 2, 129, 2. triumpho nocturnæ expeditionis latus, *improprie, de successu optato expeditionis* 2, 42, 3. triumphum summi ducis adornare 2, 122, 3. & adorn. in triumpho ducere reg. captiui. 2, 12, 1. triumphalis vir, *qui iam triumphauit* 2, 6, 4. triumphalia ornamenta 2, 204, 2. 2, 112, 2. 2, 115, 3. 2, 116, 1. 2, 125, 1. *Et simpliciter triumphalia* 2, 11, 36. *Primus Tiberius, teste Suetonio cap. 9 triumphalibus ornamentis honoratus, nouo nec antea cuiquam tributo honorum genere. Mansit po-*

*stea in arcanis Monarchicis, atque ne incomparabilis honor iussu triumpho aliis concessus ad diminutionem Principatus tenderet, insignia tantum triumphalia, sine pompa ducendi triumpho, permissa sunt. Ceterum, quænam illa fuerint, satis colligas ex Liu. 30, 15. triumphare ex Africa, Asia, Europa 2, 40, 4. ex Hispaniis 2, 30, 2. satis enim defendi hæc lectio potest. triumphauit ouans Tiberius 2, 96, 3. 2, 122, 2. Triumuiratus Iulii Cæs. Cn. Pomp. & M. Crassii 2, 44, 1. Octauii, Lepidi, Antonii 2, 64, 1. *Et* 2.*

Troicæ excidium *inter epochas Chronolog.* 1, 1, 1.

Troicum bellum 1, 5, 3. truces feritate gentes 2, 95, 2.

tuere dignitatem non potest 2, 80, 4. ad se exercitumque tuendum raptò utebatur 2, 73, 3.

Tullius Cicero Antonium persequitur orationibus 2, 64, 3. ciuitatis prin-

princeps 2, 128, 3. &

Cic.

tumescens iam pridem bellum Italicum 2, 15, 2.

tumultus bellicus 2, 68, 2.

tumultus militaris incendium, *de sedst.* 2,

125, 4. tumultu armisque omnia miscere 2, 74, 1.

tumultuari inter ducem

& supplicem 2, 97, 5. *e-*

legantissime exprimi-

tur indignatio & *ne-*

cessitas animi; retine-

nere dignitatem ducis;

& *implere humilita-*

tem supplicis Volentis

nec Volentis. tumultuando adipisci hono-

res; turbando & *quie-*

ta mouendo 2, 7, 1.

tumultuarius principatus;

opponitur iusto & *Sero*

2, 108, 2. tumultuaria

classis 2, 42, 2 tumultuosiore repperit Ita-

liam, quam & *c. in-*

quietiorem 2, 74, 1.

tutela imperii 2, 105, 4 *se-*

curitatis 2, 128, 4.

tyrannū appellitant Cæ-

sarem coniurati 2, 58, 2.

Tyrus Carthaginem con-

didit 2, 15, 1. Tyria clas-

sis mari pollens Gades

condit 1, 2, 6. & *noë;*

V.

VAcare latrociniiis, & *a-*

cium esse, carere 2,

90, 4 *ita:* nunquam

vacauerant Hispaniæ

maximis bellis. *ibid.*

vacare huic vni negotio;

operam dare, intentū

esse 2, 114, 1. comitatus

quem semper illi vaca-

re moris fuit, *qui sole-*

bat semper ei præsto esse

2, 10, 3.

vacillantes gentes 2, 120, 3.

sc. in obsequio. rebellio-

nem spectantes.

vagus adhuc Domitius 2,

76, 2. *qui nondum par-*

te alicui iunctus dubi-

tabat adhuc.

Vala Numonius 2, 119, 4.

Valentia colon. 1, 14, 8.

valentia oppon. speciosis

2, 49, 3.

Valerius Antias Histori-

cus 2, 9, 4.

Valerius Flaccus turpissi-

ma legis auctor 2, 23, 2.

valuerunt in ipsum exe-

crationes 2, 46, 3.

valetudo in deterius in-

clinata 2, 123, 2.

valetudo ingrauescit;

morbis *ibid.* valetu-

dine grauissima tenta-

Yy 2 tus;

tus 2, 48, 2. valetudine
infirmiffimus 2, 70, 1.
validius timebatur Pom-
peius, *magis* 2, 29, 5.
validius diligere otium
2, 98, 3.

vaniffimus omnium vir
2, 80, 1. vanitas eius de-
prehensa 2, 60, 3. *cum*
respectu mendacii.

variare aliquid ex solito 2,
41, 1. variatum est proe-
liis, *dum modo hac mo-
do illa pars vincit* 2, 51,
3

Varro *inter poet* 2, 36, 2.
Varro *in partib. Pompei.*
2, 71, 2.

Varus in Pompei. partib.
proelio absumtus 2, 55,
4.

Varus Quinctilius pater
eius qui in Germania
cecidit, liberti manu
mortem occupat 2, 71,
3.

Varus Quinctilius cum
tribus legionibus, toti-
dem alis, sex cohorti-
bus caesus in German.
2, 117, 1. cuius cladis o-
rigo, causæ, series *cap.*
117. 118. 119. vir bonæ
voluntatis sed malus
dux 2, 120, 5.

Vatinius 2, 69, 3.

vberius præmium 2, 28, 3.
veh. quo 2, 114, 3. vehi-
culo 2, 59, 3. vectus in
summum vastigium,
euect. 2, 30, 3.

vehiculum iunctum 2,
114, 2. *ita* Nepos: *iun-
ctis iumentis vehi.*

Veientes 1, 8, 5.

velare se insignibus ho-
norum 2, 71, 3. velatus
corona aurea 1, 82, 4.
velatus pullo amiculo
2, 80, 4.

Velia 2, 79, 3.

velle. hunc Augustus vo-
luerat moderatorem esse
iuventutis filii 2, 102, 1.
hunc voluit fortuna
exitum eius esse 2, 72, 1.

Velleius Historicus No-
ster. *Retinuimus cer-
tis de causis prænomen*
C. hætenus & sitatum
*M. autem prænomi. po-
tissimum amplectitur*
Gerardus Vossius; quem
& vide. operis sui breui-
tatem passim indicat 2,
52, 2. 2, 89, 1. & hyper-
bolice designat 1, 16, 1.
Sid. supra transcur. at-
que adeo iustum opus
& historiam plenam
περὶ πάσης pollicetur
2, 48, 5. 2, 89, 1. 2, 96, 3.

I N D E X,

- 2, 99, 3. 2, 103, 4. 2, 114, 4. 2, 119, 1.
 fuit tribunus militum 2, 101, 2 præfectus eq. 2, 104, 3.
 quæstor & legatus Tiberii 2, 111, 4. donatur in triumpho Tiber. 2, 121, 3.
 de genere suo loquitur 2, 16, 2. 2, 76, 1.
 Velleius C. auus Velleii interimit se 2, 76, 1.
 Velleianus frater Vellei 2, 115, 1. 2, 121, 3.
 velut, *cum nota sententia* & *iudicii*. velut poeniteret prioris fidei 2, 18, 4. velut oraculo emissæ vox 1, 10, 5.
 velut alumni horum 2, 36, 2. &c.
 venalis semper Manilius 2, 33, 1. venalis omnibus & in omnia 2, 83, 1.
ita: vendere se 2, 51, 3.
 vendente remp. consule 2, 60, 4.
 venditare se litteris Senatui, *iactare, suam operam predicare* 2, 63, 3.
 Venetia 2, 76, 2.
 venire sæpius in conspectum militum 2, 63, 1.
 venit ad tempus 2, 123, 1. *veniendum est ad erubescenda* 2, 130, 4, *in transizione*.
 Ventidius consul fit & postea triumphat 2, 65, 3.
 Parthos fundit 2, 78, 1.
 Venus 2, 41, 1.
 Venusia colon. 1, 14, 6.
 verbum militare 2, 52, 3. in verba Cinnæ iurat exercitus 2, 20, 4. *iuramenti militaris periphrasis, quod præstabant milites stipendiæ facturi. de quo vide omnino* Pct. Fabr. *semestr. 1. comment. de magistrat. R. & Cl.* Freinshem. *ad Curt.* 1, 1, 29. *verbis rudis, sensibus celebris, de script. poet.* 2, 9, 5.
 verecundissimus in gerendis honoribus, *modestissimus* & *civil.* *leg. observ.* 2, 33, 3. *verecundia Catuli, dum cessit voluntati populi* 2, 32, 1 & 2. *verecundia aliquid reticere* 2, 16, 2. *verecundia restituta acies, pudore* 2, 55, 4.
 vero. At vero, *ἐπὶ τὸ ἀληθές* 2, 104, 5.

I N D E X.

versari inter arma & studia 1, 13, 3.

versuti plena animi consilia 2, 102, 1. versutissimus 2, 118, 1.

Vesta 2, 331, 1.

Vesuvius mons 2, 30, 5.

vestigio non recedere 2, 55, 3.

vetus imperator 2, 104, 4. veteres Romanorum ducum 2, 80, 3. vetera miramur, recentium incuriosi 2, 92, 5.

veterani reuocati 2, 111, 1.

vexillariorum magnus numerus 2, 110, 6. v.

Lips ad 1 A. Tac. & Ste&Sech. ad Veget. 2, 1.

vexata tempestate classis 2, 79, 4.

Vibullus centurio 2, 78, 3.

victus consensu populi 2, 32, 1. victus petitione pontificatus ab 2, 43, 3.

victor omnium certaminum in ludicro sc. 1, 8, 2. victor Africani belli 2, 56, 1. victor gentium locorumq; , quos adierat 2, 10, 3.

victoria praevideri potest aliquando 2, 8, 1. victoria Augusti clementissima 2, 85, 2. VICTO-

RIA fiducia non est

in multitudine repugnanda 2, 113, 1. victoriae

ocasio 2, 115, 5. victoriam vocat Antonius fugam suam 2, 82, 3.

victoria desperata in mortem dimicabatur 2, 85, 4.

videre. viderent proinde, quem deserturi forent, *considerarent, expendere* &c. 2, 55, 3. Cato nunquam recte fecit, ut facere videretur 2, 35, 2. *sicut in illo Salustii Catil. 54: Cato esse, quam videri bonus, malebat.*

Viennensium seditio 2, 121, 1.

vigiliam ubi res exigit 2,

88, 2. vigilia singulari 2,

34, 3. vigilia inuictus 2,

79, 1. *vigilantia & di-*

ligentia a vigiliis in som-

niū conuersa ciuitas 2,

1, 1. sc. a labore in otium.

vigere. vigeat hic miles

& imperator, illa mar-

cebant omnia 2, 84, 2.

vigor animi 2, 127, 3. vi-

gore animi accerrimus

2, 41, 1. vigore ingenii

atque animi 2, 18, 5. vi-

gor aduentus Caesaris

2, 50, 4. vigor eloquen-

tiae

tiæ 1, 10, 3. & Charact.

Vellei. 2, 59. & c.

in vincula duci 2, 7, 2.

Vindelici *prou. fact.* 2, 39.

3. vincuntur à Tiberio & Druso 2, 95, 2.

2, 122, 2.

vindex Romani imperii

Tiberius 2, 75, 3. 2, 104,

2. vindex belli *oppon.*

pacis auctor 2, 26, 1.

vindicare & *varis significatibus*

seruit apud No-

strum vindicare iniu-

riam fratris 1. e. *fratris*

illatam iniur. *Gliscis,*

1, 1, 1. *ita*: vindicandæ

fraternæ mortis causa

2, 6, 2. vindicare se ab

aliquo. *Ultionem &*

defensionem hic com-

plectitur 1, 1, 3. vindic-

care dignitatem patriæ,

asserere 2, 29, 1. vindic-

care remp. maximis

periculis, *prasenti re-*

mediotueri, seruare 2,

28, 2. vindicauit nos ab

alterius metu, alterius

contumelia 1, 4, 9. vindicari,

defendendo 2,

121, 2. vindicatum armis

eius mare sc. *a latro-*

cin. 2, 73, 3. vindicatæ

prouinciæ ab iniuriis 2,

126, 4. munificentia

principis vindicat vr-

bium damna, *resacien-*

do sc. 2, 126, 4. vindicati

ab eo, *clade immunes*

seruati 2, 120, 3. vindic-

care victoriam *acquire-*

re, reportare 2, 112, 6.

ita: vindicauit cogno-

men virtute partum 1,

13, 2. militi plus gloriæ

vindicatum est 2, 112, 5.

vindicare sibi nihil, *tri-*

buere, arrogare, adscri-

bere 2, 127, 1. *ita*: vin-

dicare honorem 2, 121,

2. Alcmana Lacones

falso sibi vindicant 1,

18, 3. vindicabat Cæsar

partem asperrimi belli

sibi sumebat, cetera

legatis committens 2,

105, 2.

vindicta consularis, *anim-*

aduersio 2, 92, 3. priua-

to odio non publicæ

vindictæ data vitio 2,

7, 6. vindicta *oppon.*

admonitioni & casti-

gationi leniori in de-

script milit. 2, 114, 3.

vindicta libertatis, *as-*

sertio, defensio 2, 64, 4.

Viniçii consulatus solen-

nis terminus Chrono-

logia Velleiana 1, 8, 2.

& *sape.* Huic enim

Yy 4 *in scri-*

- inſcripſit ſuum opus.* vires veteres earum vr-
 Vinicius P. pater eius ad bium¹, 4, 2. virium
 quem Velleii historia abundantia ſedes quæ-
 ſcripta 2, 104, 2. rere. *multitudinis ab-*
 Vinicius M. auus eius 3, und. 1, 4, 3.
 104, 2. Virgilius princeps carmi-
 violare vxorem alterius, num 2, 36, 3.
adulterio ſc. 2, 100, 5. Viriathus fraude magis
ita: violator domus quam virtute interem-
 Cæſaris, *de adultero* tus 2, 1, 3 & *not.* eius
Julia 2, 100, 4. violatio contumelioſum bel-
 fidei 2, 1, 5. lum 2, 90, 3.
 vir antiquus & grauis 2, VIRTUS in cuiuſcunque
 49, 4. antiquiſſimi mo- animo ineſt, ei pluri-
 ris 2, 116, 3. demerendis mum tribuendum 2,
 hominibus genitus 2, 128, 3. virtuti ſimilli-
 102, 1. bonæ voluntatis muſ homo 2, 55, 2. vir-
 2, 120, 5. ſimplicitatis tutes vno ſcelere o-
 generoſiſſimæ 2, 125, 5. mnēs amiſſæ 2, 72, 1.
 multiplex in virtutibus virtutem tot tantarum-
 2, 105, 3. vir nulli ſecun- que adoleſcens 2, 97, 2.
 dus 2, 76, 1. viri ſacer- virtutibus diuerſis cele-
 dotes 2, 124, 4. viris ma- bres 2, 11, 1. *diuerſa ar-*
turus, qui mox ſumtu- te ex æquo pollentes, in-
rus eſt togam virilem quit Tacitus 13 A. 2 *de*
 2, 99, 2. Triumviri agris Burrho & Seneca.
 diuidendis colonis que virtus & fortuna ſenten-
 ſcribendis 2, 2, 2. *ita:* tiose iunguntur in elo-
 XXviri diuidendo agro gio ducis 2, 97, 4. 2, 121, 1
 Campano 2, 45, 2. *intellige virtutem mi-*
 vir pro marito 2, 100, 3. *litarem ſue fortitu-*
 virilis opera, *ſtrenua* 2, dinem. virtus Piſonis
 120, 3. viril. tog & tog. Thraces compreſſit 2,
 victim ipſum ciuitate do- 98, 1. virtute & ductu
 nauit, *ſolum & ſeorſim* Ventidii 2, 78, 1.
 2, 16, 3. & *nat.* vis fortunæ 2, 116, 3. fato-
 rum

I N D E X.

- rum 2, 57, 3. hostium 1, 120, 4. *potentia* &c. vis Africi 2, 79, 3. dominationis 2, 68, 4. & *supra* dominat.
- vis & virtus *opponuntur* 2, 72, 1. ibi, *impetus*, hic *ratio intellig.*
- vis legibus restituta 2, 89, 3 *auctoritas* & *efficacia*. vis censoris deerat 2, 95, 3.
- vis regia, *potestas* *verere regia* 2, 108, 3. consulatus eius omnem vim exercuit in 1, 47, 3.
- vis ac voluntas resistendi, *facultas* & *vol.* 2, 109, 1. tanta vi animi atq; ingenii inuectus est in 2, 35, 3. vi animi obniten. te 2, 123, 2. *principum rei robur ac vires ita declarantur. ita:* vis forensis, *eloquentia* sc. *forensis robur* 1, 17, 3. vim odoris excitauit igni 2, 22, 4.
- vis hominum, *multitudo* 2, 70, 2. vi ingenti hominum potitus 2, 5, 1.
- vim intulit vitæ suæ 2, 45, 5.
- visendi alicuius gratia conuenire 2, 99, 4 ad visendas prouincias mitti 2, 94, 3.
- visu nocturno territus, *somnio* 2, 57, 2.
- Visurgis 2, 105, 1.
- vitare militum gladios, *fuga* sc. 2, 75, 3.
- VITIA aluntur facultatibus, licentia & assentationibus 2, 82, 4. omnibus morum vitiiis eam contumeliam meritus 2, 45, 4. vitiosissimus inter vitiorum dissimulationem 2, 97, 1. *adde Tac.* 16 A. 32, 3.
- viuere in exilio perpetuo 2, 62, 3. viuebat alieno beneficio, *seruatus* sc. *armis alterius* 2, 62, 4. nemo bonis inimicior vixerat 2, 47, 5. viuit viuetque Cicero per omnem sæculorum memoriam 2, 66, 5 *de fama immortal.*
- uiuus ignis 2, 88, 4. *Nam* & *ignis* viuere ac mori *passim* dicitur.
- vix admissus, *agre* 2, 67, 3. vix posset implere censorem 2, 95, 3. vix hominis est audere talia 2, 47, 1.
- ultimæ stirpis, *vilissima* 1, 11, 1.
- ultor ipse sceleris à se commissi 2, 100, 4 ultio
- Y y 5 ini.

I N D E X.

inimicitiarum quæsitæ
erat 2, 7, 8. ultionis ex-
actio in virtutis partem
posita ap. ethnicos.
*not. ad 1, 1, 1. ultio de
pena & castigatione*
2, 125, 3.

— ultra barbarum promptus,
supra barbari indolem
2, 118, 2. ultra feminam
mollities fluens 2, 88, 2.
ultra metum durat o-
dium 1, 12, 7.

ultro transgredi Rhenum
2, 20, 1. *sponte, siue po-
tius, insuper etiam, am-
plius etiam. Et in simi-
libus locis ad Virgilium
interpretatur Seruius.*

undeicesimus annus 2,
94, 2. undequinquage-
simus 2, 17, 3.

una luctatio, *sola* 2, 124, 2.
parendi scientissimus,
sed vni 2, 79, 1. id
vnum dixisse iuvat 2,
103, 5.

unicum scelus huic atro-
citati adiectum est 2, 7,
2. Acidalius pro summo
& unici exempli sceleris
habet *Mihirectius*
Sidetur Velleium ex
Velleio interpretari,
atque hunc locum cum
simili & sensu & ne-

*gotio comparare, de
quo 2, 6, 5. Id vnum ne-
farie ab Opimio prodit-
tum, &c. Et enim ibi
taxatum pretio caput
Gracchi; ita hic inno-
centis adolescentis sup-
plicium sceleris nomi-
ne dampnat: Cetera
Strobilq; asperere quidem
& crudeliter, Et loqui-
tur, non tamen scelestæ
gesta intelligens. vnice
cauit concordie Cic-
ro, Valde, precipue 2,
48, 2.*

vocitari 1, 3, 1.

volumen, *de tota historia
sua & surpat Velleius 1,
14, 1 & not. 2, 131. quan-
ti voluminis opera, quæ
requirunt magn. Vol. 2,
106, 1 siue Et ipse expli-
cat: voluminum mul-
torum instar exigit hoc
res 2, 27, 2. voluminibus
vix multis explicandæ
res 2, 4, 1. volumina
iusta opponuntur ar-
ctiori scripturæ, quæ
Velleius & usus est 2, 114,
4. 1, 119, 1. 2, 48, 5.*

voluntas regni arguitur in
Cæsare 2, 68, 4. volun-
tatis bonæ vir 2, 120, 5.
voluntatis publicæ ar-
gumen-

I N D E X.

gumentum 1, 15, 3.
voluntas *pro benevolentia*
2, 52, 4.

voluntaria comes exilii 2,
100, 5 voluntaria mors
2, 87, 3. 2, 102, 1. volun-
tarii *sc. milites* 2, 11, 1.
voto magis quam arbi-
trio inimicorum obiit
2, 22, 4.

voto finit volumen Vel-
leius 2, 131. *Imita-*
tur Lipsius 6 *polit. f.*
vota suscipere pro aliquo
2, 48, 2.

vox principis, *oratio, di-*
ctum 2, 111, 1. *ita*: effu-
dit vocem convenien-
tissimam conscientiae
2, 14, 2. voce publica di-
cere 2, 124, 1. voce obte-
stor deos 2, 131. *sicut a-*
lias, publico nomine
*caussa*que. vox publica
abscissa 2, 66, 2. *de Ce-*
ceronis interitu: qui, &
ipse Velleius loquitur,
per tot annos publicam
ciuitatis salutem defen-
derat.

vrbs, *pro Roma* 2, 100, 1.
post urbem conditam
2, 49, 2. vrbi orbique
terrarum 2, 44, 1. vrbs
Roma 2, 3, 3. vrbs Ro-
mana 2, 111, 1. vrbs

Attica 1, 18, 1. VRBES
florent, concidunt, re-
surgunt 1, 7, 4 & *nor.*
urbium potentia ex
magnitudine mœniū
æstimata 1, 4, 2 & *nor.*
vrere domos 2, 120, 2. po-
pulum vrebant grauis
annona 2, 77, 1.
vsque eo, vt 2, 118, 1.

vsura. ne ab huius qui-
dem vsura gloriæ tem-
perauit animum 2, 3
2.

vsurpare id nominis 1, 3, 2.
vsurpabant eum hono-
rem dum viuerent 1, 2,
4.

vsus litterarum 2, 110, 5.
vsui esse 2, 95, 3. vsu
optimum 2, 128, 4. vsu
sagittarum celebris 2,
34, 1.

vt primum, *quampri-*
mum 2, 33, 3.

vtcunque concepta spes 2,
67, 1.

vtērī neque sibi neque
reip. felicitas femina, *fe-*
cunditas intellig. 2, 53, 3.

vti aliquo adiutore lega-
toque 2, 115, 1. 2, 125, 5.
opera alicuius singulari
2, 129, 1. vti somno in
vitam non in volupte.
2, 4, 2.

vti

I N D E X.

vti ingenio meliore quā
fortuna, *habendi si-*
gnif. 2, 1, 1.

vti victoria clementer, *ex-*
ercere 2, 16, 3.

vti fortuna & virtute sua,
sequi fort. si. 2, 74, 4.
impetu suo 2, 52, 1.

vtilis in castris & in toga
2, 125, 5.

utilitas auctoritate mu-
nienda 2, 127, 2. *i. e. Vi-*
ri publice & riles aucto-
ritate & honoribus

ornandi sunt &c.

vulnere grauis 2, 55, 4.

vultum victoris magis,
quam morientis præfe-
rens 2, 27, 3. *Vultu ma-*
gis quam ingenio bonus
2, 100, 5.

vxorum fides summa in
proscriptos maritos 2,
67, 1.

X.

X *Erxes togatus* dieterio
Pompeii appellatur
Lucullus 2, 33, 4.

F I N I S I N D I C I S V E L L E I A N I.



ERRA-

ERRATA

Potiora, quæ inter relegendum obser-
uauit, ita emendabit Beneuolus

Lector :

In Textu Velleii.

- 1, 4, 1 *Pro Erethriam leg. Eretriam.*
1, 15, 4 abhinc annos ferme DLVII *leg. CLVII.*
2, 30, 2 triumpho *leg. triumpho.*
2, 47, 1. pugnatum sæpe eruptionibus. *omissa sunt*
duo membra. lege ergo: pugnatum sæpe directâ
acie, sæpe in agminibus, sæpe eruptionibus.
2, 47, 2 *pro magni leg. Magni.*
2, 79, 1 suspicere *leg. suscipere.*
2, 88, 2 vco *leg. vero.*
2, 92, 2 comitis *leg. comitiis.*

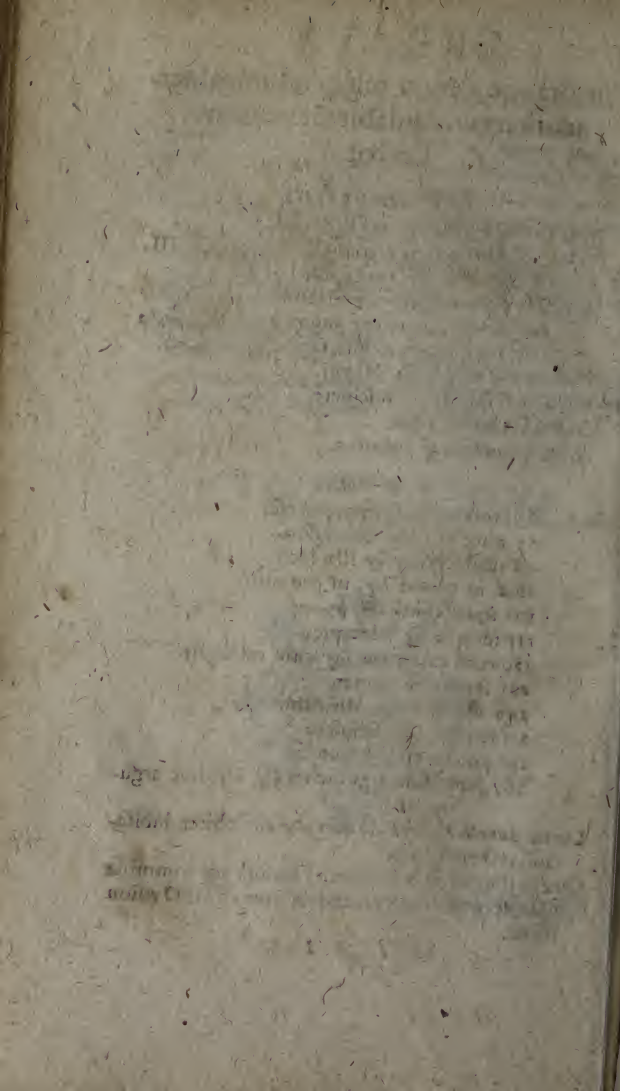
In Notis.

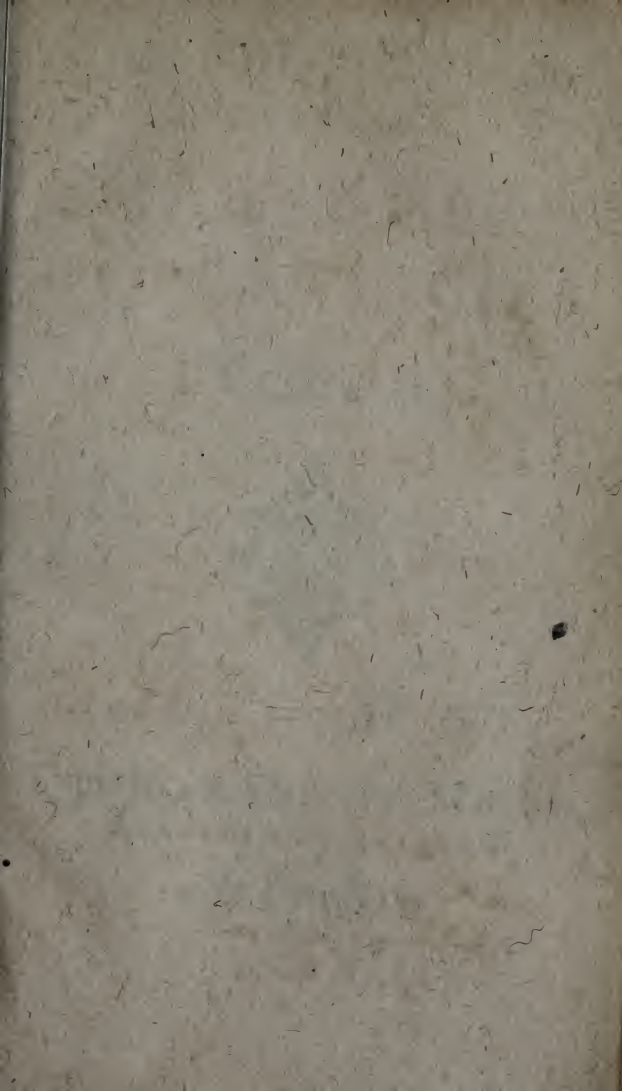
- Pag.* 63 protentosa *leg. portentosa.*
69 oncéuuri *leg. concessuri.*
96 illa lacrymæ *leg. illæ lacr.*
ibid. in paratu *leg. in promptu.*
107 ἀγωνιστήν *leg. ἀγωνίς.*
111 idoque *leg. ideoque.*
120 cum extraneus *leg. cum extraneis.*
207 tarum *leg. tamen.*
249 Muncm *leg. Murcum.*
251 seipsere *leg. scripsere*
256 potitus est *leg. pot. sit.*
287 super hoc argumenta *leg. sup. hoc argu-*
mento.

Locus *Aurelii Victoris*, de quo *pag. 260* obiter dubita-
taui, recte se habet.

Quæ in Indice (vt & in ceteris) omissa aut commissa
sunt, secundis curis emendabuntur, si DEO visum
fuerit.

F I N I S.















SPECIAL

88-B

1857

bound w/

88-B

1860

THE GETTY CENTER
LIBRARY

